

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені І. І. МЕЧНИКОВА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

ВИПУСКНИКИ
Одеського національного
університету
імені І. І. Мечникова

Енциклопедичний словник

Одеса
ОНУ
2019

УДК 378.4-057.85(477.74-21)(03)
B51

Автор вступної статті та головний редактор

І. М. Коваль, проф., д-р політ. наук

Відповідальний редактор

М. О. Подрезова, заслужений працівник культури України

Редакційна колегія:

В. В. Глебов, канд. іст. наук; Л. М. Голубенко, канд. філол. наук; Л. М. Дунаєва, д-р політ. наук; В. В. Заморев, канд. біол. наук; О. В. Запорожченко, канд. біол. наук; В. О. Іваниця, д-р біол. наук; О. А. Іванова, д-р наук із соц. комунікацій; В. Є. Круглов, канд. фіз.-мат. наук; В. Г. Кушнір, д-р іст. наук; В. В. Менчук, канд. хім. наук; С. Ф. Скороход, канд. фіз.-мат. наук; Л. М. Солдаткіна, канд. хім. наук; В. І. Труба, канд. юрид. наук; В. М. Хмарський, д-р іст. наук; Є. А. Черкез, д-р геол.-мінерал. наук; Є. М. Черноіваненко, д-р філол. наук.

Бібліографічний редактор – О. С. Мурашко

Упорядники:

В. П. Пружина, В. В. Самодурова

Рекомендовано до друку вченою радою ОНУ імені І. І. Мечникова.

Протокол № 7 від 26 березня 2019 р.

B51 **Випускники** Одеського національного університету імені І. І. Мечникова : енциклопед. слов. / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка ; авт. вступ. ст. та гол. ред. І. М. Коваль ; відп. ред. М. О. Подрезова ; редкол.: В. В. Глебов [та ін.] ; бібліогр. ред. О. С. Мурашко ; упоряд.: В. П. Пружина, В. В. Самодурова. – Одеса : ОНУ, 2019. – 700 с., 24 с. іл.
ISBN 978-617-689-375-2

Словник представляє вихованців Одеського національного університету імені І. І. Мечникова за всю історію його існування. Це – випускники, які досягли загальнодержавного, міжнародного та регіонального визнання: науковці, засновники всевітньо відомих теорій і першовідкривачі нових наукових явищ, громадські діячі, діячі культури та мистецтва, спортсмени тощо.

Видання розраховане на науковців, викладачів, спеціалістів з історії класичних університетів, студентів, краєзнавців, та усіх, хто цікавиться історією Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

УДК 378.4-057.85(477.74-21)(03)

ISBN 978-617-689-375-2

© Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова, 2019
© Наукова бібліотека ОНУ, 2019

Зміст

Вступна стаття	5
Від упорядників	8
РОЗДІЛ 1. 1865–1920	11
РОЗДІЛ 2. 1920–1991	197
РОЗДІЛ 3. 1992–2015	569
Алфавітний покажчик випускників	593
Покажчик персоналій за факультетами та роком випуску	621
Імператорський Новоросійський університет.....	621
Історико-філологічний факультет	621
Медичний факультет	623
Фізико-математичний факультет	625
Юридичний факультет	629
Вищі навчальні заклади перехідного періоду від ІНУ до ОДУ.....	631
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова	632
Біологічний факультет	632
Геолого-географічний факультет	634
Економічний факультет	635
Інститут інноваційної та післядипломної освіти.	636

Інститут іноземних мов, факультет романо-германської філології	636
Інститут соціальних наук	637
Історичний факультет	637
Математичний факультет	641
Фізико-математичний факультет	641
Механіко-математичний факультет	643
Інститут математики, економіки і механіки	643
Фізичний факультет	644
Філологічний факультет	646
Хімічний факультет	650
Юридичний факультет	652
Економіко-правовий факультет	652
Факультет невідомий	654

Список використаних джерел та літератури..... 655

Список скорочення слів..... 692

Список абревіатур..... 694

Вступна стаття

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова – провідний науково-освітній центр сучасної України, перший заклад вищої освіти у південному регіоні країни. Витоки університетської освіти на півдні України сягають початку XIX ст., а точніше 1817 р. – часу заснування Рішельєвського ліцею. У 1865 р. ліцей було перетворено на Новоросійський університет, який з часу свого відкриття став флагманом науки та вищої освіти, відігравав значну роль у суспільному житті міста та регіону. Впродовж 1920–1944 рр. на університет очікували перетворення, реорганізації, випробування революцією, війною. Після 1944 р. успіхи в науці та освіті зробили Одеський державний університет одним із лідерів вищої школи УРСР.

Сьогодні ОНУ імені І. І. Мечникова є всесвітньо визнаним вищим навчальним закладом і займає провідне місце у формуванні системи освіти, сприяє розвитку наукових пошуків і значно впливає на культуру України. Серед викладачів – члени-кореспонденти і академіки державних та галузевих академій, заслужені діячі науки, освіти, культури, лауреати державних премій та інших премій державного рівня, доктори наук, професори, кандидати наук, доценти. Щороку університет проводить кілька десятків міжнародних конференцій, публікує декілька сотень монографій, підручників і навчальних посібників, тисячі наукових статей.

За весь час свого існування університет змінював назву, статус, місце розташування. Змінювалися уряди і навіть держави. Незмінною залишалися університетський дух, ідея університету. Потрібно відмітити, що університет існував і тоді, коли його скасовували, – в будівлях, людях, традиціях. Його історія – це шлях невтомного пошуку свого місця в суспільстві, який перемежався епізодами дивовижних злетів та боротьби за виживання.

Університет завжди з великою відповідальністю готував та плекав кадри, здатні гідно зустріти сучасність і спрогнозувати майбутнє заради розвитку національної вищої школи, визначення пріоритетів, які б сприяли збагаченню інтелекту, культу-

ри і освіти народу України. Серед випускників Одеського (Новоросійського) національного університету імені І. І. Мечникова – політичні та громадські діячі, видатні науковці, діячі науки та культури, поети, критики, прозаїки, кореспонденти радіо та телебачення, редактори газет та журналів, творчі працівники, спортсмени.

Для гідного навчання та виховання студентів в університеті створюються відповідні умови, проводяться різноманітні заходи.

ОНУ імені І. І. Мечникова – вищий навчальний заклад IV рівня акредитації, є класичним навчальним закладом європейського типу, готує фахівців з основних галузей природничих і гуманітарних наук.

У системі університету діють одинадцять факультетів (біологічний; геолого-географічний; економіко-правовий; історії та філософії; журналістики, реклами та видавничої справи; математики, фізики та інформаційних технологій; міжнародних відносин, політології та соціології; психології та соціальної роботи; романо-германської філології; філологічний; хімії та фармації), активно функціонують науково-дослідні інститути, наукові і науково-навчальні центри та науково-дослідні лабораторії.

Наукові дослідження в ОНУ імені І. І. Мечникова проводяться на факультетах, у навчально-наукових інститутах, центрах і підрозділах Науково-дослідної частини, до структури якої входять: НДІ «Астрономічна обсерваторія»; Науково-дослідний інститут фізики; Науково-дослідний інститут горіння та нетрадиційних технологій; наукові і науково-навчальні центри та науково-дослідні лабораторії. Наукові дослідження також забезпечують: Наукова бібліотека, Ботанічний сад, Гідробіологічна станція, Петрографо-мінералогічний музей, Зоологічний музей, Палеонтологічний музей. В університеті працюють 16 всесвітньо відомих наукових шкіл, засновниками яких є випускники, що стали професорами університету.

Необхідно відмітити тенденцію росту наукової активності, що відображається в наукометричних показниках університету згідно провідних баз даних Scopus та Web of Science. Станом на квітень 2020 року університет посідає четверте місце в рейтингу закладів вищої освіти України за показниками Scopus, крім цього чотири публікації вчених університету були відзначені у Web of Science як високоцитовані.

У 2014 р. університет створив свою громадську організацію – «Асоціація випускників та друзів університету», яка об'єднує випускників усіх факультетів різних років навчання. Члени Асоціації беруть активну участь у житті університету, сприяють його розвитку, підняттю рейтингу, конкурентоспроможності.

В університеті працює Товариство студентів, аспірантів та молодих вчених, яке всебічно сприяє науковій та винахідницькій діяльності, зростанню професіоналізму та реалізації творчого потенціалу серед молоді.

Багато хто з випускників цього ж закладу стали видатними вченими, основоположниками наукових напрямків, відомими діячами культури та мистецтва, чемпіонами з різних видів спорту, державними діячами, які згодом прославили університет та принесли йому світове визнання.

Серед відомих людей, що закінчили Одеський (Новоросійський) університет, є і номінант на Нобелівську премію хімік Фрумкін Олександр Наумович, і два президенти Всеукраїнської Академії наук України – мікробіолог Заболотний Данило Кирилович та біолог Богомолець Олександр Олександрович, і сьомий президент Занзібару Алі Мохамед Шейн, і відомий конструктор ракетної техніки Герасюта Микола Федорович, і один з основоположників вітчизняної мікробіології та профілактичної медицини Гамалія Микола Федорович, і засновник школи наукової фотографії фізик Кирилов Єспідіфор Анемподистович, і організатор наукової школи з психології диференціації часу Елькін Давид Генріхович, і відомий селекціонер Симиренко Лев Платонович, і абсолютний олімпійський чемпіон з легкоатлетичного десятиборства Авілов Микола Вікторович, і шахіст, міжнародний гросмейстер Ейнгорн В'ячеслав Семенович, і заслужений журналіст України Дерев'янка Борис Федорович – засновник та редактор газети «Вечерня Одесса», і відомий театральний діяч, драматург, режисер Гінзбург Віктор Якович.

Безумовно, це тільки деякі імена відомих людей, що отримали світове визнання, які зробили вагомий внесок у розвиток різних галузей діяльності, які заслуговують не тільки на згадку їх імен, але й на глибоке дослідження їхньої біографії та діяльності.

Випускники славетного університету, створюючи передові наукові школи, прогресивні технології, безумовно, завжди пам'ятали і пам'ятатимуть Alma Mater.

І. М. Коваль,
д-р політ. наук, проф.,
ректор ОНУ імені І. І. Мечникова,
заслужений діяч науки і техніки України

Від упорядників

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова – це класичний науково-культурний центр підготовки спеціалістів нової формації з якісним науково-педагогічним складом, сучасними освітніми програмами та новітніми інформаційними технологіями, високим міжнародним авторитетом. Університет змінював свою назву, розвивався, зростав, ставав все більш вагомим у системі підготовки фахівців. Найбільшим досягненням ЗВО залишаються його випускники, які складають наукову, політичну, економічну еліту нашої держави та відомі у різних куточках світу. За роки історії випускниками університету стали тисячі осіб. Одеський університет завжди встановлював рівень, за яким визначали викладацький рівень, вузівську науку, освіченість, інтелігентність, тому де б не працювали вихованці прославленого ЗВО, їх характеризує висока ерудиція та професійність.

Вшануванням відомих випускників стало перше в історії університету довідкове видання «Випускники Одеського національного університету імені І. І. Мечникова» про його вихованців, які, кожний у свій час, на різних факультетах та відділеннях отримали освіту, закінчивши Новоросійський університет (1865–1920), вищі навчальні заклади перехідного періоду від ІНУ до ОДУ (в тому числі – Одеський інститут народної освіти) (1921–1933), Одеський державний університет (1933–2000), Одеський національний університет імені І. І. Мечникова (з 2000 р.). Складовою частиною довідкового видання стали біографічні статті про відомих людей двох попередніх випусків енциклопедичного словника «Випускники Одеського (Новоросійського) університету», які побачили світ відповідно у 2005 та 2010 рр. Зведене довідкове видання значно перероблене та доповнене, включає відомості близько 200 нових осіб, удосконалена структура і форма подання інформації. Наразі словник включає в себе 979 персоналій. Для зручності користування статті сформовані в один том та розділені за трьома хронологічно-послідовними періодами розвитку університету.

У доборі персоналій укладачі дотримувалися принципу вибірковості. Критеріями включення їх до видання стали високі досягнення у професійній, політичній та суспільній сферах, зокрема одержання державних нагород та премій, членство у вітчизняних та зарубіжних академіях наук, наукова ступінь доктора наук, вчене звання професора, звання олімпійського чемпіона, почесні звання заслуженого робітника освіти та культури тощо.

До словника увійшли імена багатьох викладачів та співробітників університету, які після його закінчення залишилися працювати в рідному закладі. При написанні таких статей використовувалися матеріали архівного фонду «Матеріали до біографій співробітників ОНУ імені І. І. Мечникова», що зберігається в Науковій бібліотеці. Біографічні статті дозволяють не тільки простежити життєвий шлях випускника, оцінити його внесок у вітчизняну і світову науку, культуру, мистецтво тощо, але і отримати уявлення про основні напрямки наукової діяльності факультетів, кафедр, інститутів та інших підрозділів навчального закладу.

Всередині хронологічних періодів біографічні статті випускників розташовані в алфавітному порядку та містять відомості про навчання в університеті, про подальшу освіту, трудову діяльність, основні досягнення наукового або творчого життя. Статті доповнені іконографічним матеріалом. Уніфіковані дефініції персоналій та їх складові. По можливості, дати життя вказані за старим і новим стилем. У біографічних статтях цифра в дужках, яка вказана після назви вченого звання, посади, нагороди тощо, означає рік присвоєння звання, присудження нагороди, отримання посади і т. д. Статті унормовані за обсягом. Для компактного викладу матеріалу у тексті використані скорочення слів та аббревіатури.

Біографічні статті супроводжуються списками використаних джерел, які надають можливість читачеві розширити відомості про особу. Деякі статті про випускників-сучасників були створені на основі анкетування. Анкета була розроблена редакційною колегією на підставі анкети Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. У таких випадках як джерело вказується «Анкета». Пристатейні списки літератури оформлені за ДСТУ 8302-2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Задля більш компактного вигляду списків скорочувалися майже всі слова у бібліографічних описах. При формуванні списків застосовувалося типологічне групування за видами видань.

До видання складений загальний список літератури, який поділений на розділи: Довідкові видання, Електронні довідкові видання та інформаційні сайти, Праці, присвячені життю і творчості окремих персоналій. Орієнтація на сучасні джерела

інформації обумовлює досить велику кількість електронних ресурсів, з яких була почерпнута інформація. Тому джерела такого роду були виділені в окремий розділ. Список літератури оформлений за ДСТУ 7.1:2006 «Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

Довідково-допоміжний апарат видання складається з іменного покажчика, покажчика персоналій за факультетами та роком випуску, списку скорочень, списку абревіатур. Покажчик персоналій за факультетами та роком випуску вказує належність випускників до певних факультетів, а також надає уявлення про розвиток навчального закладу (про відкриття, злиття та перейменування факультетів). Не вдалося визначити, який факультет закінчили вісім випускників. Їхні імена внесені у розділ «Факультет невідомий».

Енциклопедичний словник розрахований на дослідників історії науки, науковців, краєзнавців, студентів та всіх тих, хто цікавиться історією ОНУ імені І. І. Мечникова та історією науки.

РОЗДІЛ 1
1865–1920

АБАШИДЗЕ Давид Ілліч (Димитрій, схиархієпископ Антоній) (01(13).10.1867, с. Веджини Сигнахського пов. Тифліської губ., Грузія – 01.12.1942, Київ) – грузинський князь, церковний діяч. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1891), Київську духовну акад. (1896), отримав ст. канд. богослов'я, рукоположений у сан архімандрита. Прийняв чернечий постриг у Києво-Печерській лаврі з іменем Димитрій (1891). Викладав у духовних семінаріях. Ректор Олександрівської місіонерської духовної семінарії (с. Ардонське, Осетія). Єпископ Алавердський, вікарій Мцхето-Карталінської (Грузинської) єпархії (1902), єпископ Гурійсько-Мінгрельський (1903), Балтський, вікарій Подільської єпархії (1905), єпископ Туркестанський і Ташкентський (1906), Таврійський та Сімферопольський (1912). Рядовий священнослужитель Чорноморської ескадри (1914). Архієпископ Таврійський і Сімферопольський (1915). Учасник Св. Собору Російської Православної Церкви у Москві (1917–1918), голова комісії з влаштування церковних справ на Закавказзі у зв'язку з проголошенням автокефалії Грузинської церкви. Учасник організації Південно-Східного церковного Собору у Ставрополі (1919). Засновник Тимчасового Вищого церковного управління Південного Сходу Росії. При А. В. Врангелі – голова церковного управління. Емігрував за кордон (1919). З кінця 1920-х рр. проживав у Києві, де прийняв схиму під іменем Антонія (1928) і перебував у затворі. Канонізований до лику місцевошанованих святих (2011). Зарахований до лику святих Київської єпархії (2012). Нагороджений панагією на Георгіївській стрічці за бойові заслуги.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2007. Т. 7. С. 588; Политические деятели России, 1917. М., 1993. С. 101–102; Православная энциклопедия. М., 2001. Т. 2. С. 615.

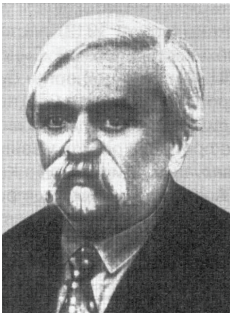

АВАЛІАНІ Симон Лукич (15(27).03.1881, Кутаїсі, Грузія – 11.08.1922, Тбілісі, Грузія) – історик, бібліограф. Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1904). Працював приват-доц. ІНУ (1909). За радикальні настрої був звільнений з ун-ту. Працював у гімназіях та училищах Одеси. Ред. журналу «Южный кооператор» (1913–1916). Публіцист газет «Одесские новости» та «Одесский листок». Викл. Петроградського ун-ту (1916–1918). Чл. уряду Грузії (1919–1920). Проф. Тбіліського ун-ту (1919–1921), ректор Тбіліс. політехн. ін-ту (1921–1922). Наук. інтереси були зосереджені на соц.-екон. історії Закавказзя

XIX–XX ст., авт. багатотомної роботи «Крестьянский вопрос в Закавказье» (1912–1986). Дійсний чл. Одеського бібліографічного товариства при ІНУ (1911). Відзначений премією імені Ю. Самаріна Московським ун-том за магістер. дис. «Крестьянский вопрос в Закавказье». Авт. близько 200 наук. пр., написаних російською та грузинською мовами.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 5 ; ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 45 ; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 15–17 ; Музычко А. Е. Грузинский историк Симон Луквич Авалиани в научной и общественной жизни Одессы начала XX в. *Юго-Запад. Одессика*. 2009. Вып. 8. С. 150–172.

АГАНІН Марк Абрамович (01(13).10.1876, Одеса – 25.12.1940, Одеса) – геофізик, фахівець з експериментальної метеорології і земного магнетизму, д-р фіз.-мат. наук (без захисту), проф. (1922), чл.-кор. АН УРСР (1939). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1898), Технологічний ін-т в Санкт-Петербурзі (1904). Працював: лаборантом при станції випробування матеріалів Варшавського політехн. ін-ту (1904–1905), спостерігачем Магніто-метеорологічної обсерваторії ІНУ (1906). Стажувався в метеообсерваторіях Санкт-Петербурга і Києва (1908–1909). Читав лекції з гідрометеорології в ІНУ та на Вищих жіночих курсах (1910). Перебував у відрядженні з наук. ціллю, де протягом року працював під керівництвом проф.

Ленарда в Потсдамській обсерваторії та у Гейдельберському ун-ті (Німеччина) з питань атмосферної електрики (1913–1914). Очоловав Павловський (Слуцький) відділ Головної геофізичної обсерваторії (Санкт-Петербург) (1915–1919). Читав курс метеорології на Бестужівських курсах у Петрограді (1916–1918). Працював приватдоц. ІНУ (1919), потім на посаді старш. фізика Одеської геофізичної обсерваторії та Миколаївської головної обсерваторії. Зав. каф. фізики в ОПІ (1922–1930), керував відділом актинометрії та земного магнетизму Одеської геофізичної обсерваторії (1919–1940). Збудував прилад для вимірювання випромінювання нічного неба. Відновив реєстрацію потенціалу електричного поля Землі (1931). Провів магнітну зйомку Чорноморського та Азовського узбережжя. Керував магнітною зйомкою всієї України (1931–1935). Завдяки вченому в с. Степанівка (60 км від Одеси) була відкрита магнітна обсерваторія (1939).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 8 ; ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 137 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 8–10 ; Оболенский В. Н. Профессор М. А. Аганин. *Метеорология и гидрология*. 1941. № 1. С. 73–74 ; Сухотеріна Л. І. Геофізик М. А. Аганін. *Наука та наукознавство*. 2005. № 3. С. 117–121.

АГУРА Олександр Дмитрович (06(18).06.1878, м. Кілія Бессарабської губ., нині – Одеської обл. – 14.01.1969) – математик. Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1902). Працював у середніх учбових закладах Одеси. Приват-доц. каф. чистої математики ІНУ (1908). Викл. на Вищих жіночих курсах (1909–1920). Керівник пед. курсів підготовки вчителів математики при Одеському навчальному окрузі (з 1909 р.). Доц. каф. чистої математики (1917), секретар фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1919–1920). Емігрував до м. Софія (Болгарія) (1920), викладав у Російській гімназії та у Вільному ун-ті (до 1938 р.). Наук. інтереси стосуються розробки методики викладання мат. дисциплін. Виклав загальну теорію груп Лі (1913). Чл. Мат. відділення Новоросійського товариства природознавців (1917).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 9 ; ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 603 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 2. С. 5–6.

АЙНАЛОВ Дмитро Власович (08(20).02.1862, Маріуполь – 12.12.1939, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – історик, мистецтвознавець, візантиніст, д-р історії (1900), проф., чл.-кор. Імператорської РАН, відділу російської мови та словесності (з 1914 р.; АН СРСР). Закінчив іст. відділення іст.-філол. ф-ту ІНУ (1884–1888). Захистив магістер. дис. (1895). Вивчав старожитності на Азовському узбережжі (1896). Працював у Казанському ун-ті (1900). Захистив доктор. дис. «Елліністичні основи візантійського мистецтва» (1901). Продовжив роботу у Санкт-Петербурзькому ун-ті (1903). Одночасно викладав на Вищих жіночих курсах (1904), на курсах при Ін-ті історії мистецтв у Ленінграді (1904–1925). Працював на іст.-філол. ф-ті Таврійського (Сімферопольського) ун-ту (1918–1920). Проводив роботи з вивчення старожитностей Києва та Херсона. Делегат Археол. з'їзду у Вільно, Харкові та Чернігові. Авт. пр. з історії візантійського, давньосхіднослов'янського та західно-європейського мистецтв.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 235–236 ; Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Київ, 2012. Вип. 2. 463 с. ; Жебелев С. Памяти Д. В. Айналова. *Изв. АН СССР. Отд-ние лит. и языка.* 1940. № 3. С. 133–135.

АЙХЕНВАЛЬД Юлій Ісаєвич (12(24).01.1872, м. Балта Подільської губ. – 17.12.1928, Берлін, Німеччина) – філософ, літературний та театральний критик, перекладач. Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1894). Викладав у Москві в гімназії, на Вищих іст.-філол. жіночих курсах В. О. Полторацької, Московському ун-ті (з 1895 р.). Вчений секретар Московського психол. товариства і секретар редакції журналу «Вопросы философии и психологии». Працював у журналі «Русская мысль» (1902–1903, 1907–1908). Співпрацював у газеті «Русские ведомости» (1895–1902), журналі «Научное слово», «Вестник воспитания» (1911–1919), в газетах «Речь», «Утро России», писав статті для

енциклопедичного словника Гранат, для видання «История русской литературы» Д. М. Овсянникова-Куликовського, читав публічні лекції у Москві та провінції. Переклав з німецької мови монографію К. Фішера «А. Шопенгауер» (1896) та «Полное собрание сочинений» А. Шопенгауера (1901–1910). Висланий за кордон (1922). Проживав у Берліні, де читав курс «Філософські мотиви російській літератури» у Російській релігійно-філол. акад. Викладав у Російському наук. ін-ті (1923–1926). Співпрацював у журналі «Новая русская книга», у ризькій газеті «Сегодня», вів літературно-критичний відділ у берлінській газеті «Руль». Чл. Спілки російських журналістів і літераторів (Німеччина). Нагороджений дипломом 1-го ст. та золотою медаллю за філол. роботу «Эмпиризм Локка и рационализм Лейбница» (1894).

Літ.: Айхенвальд Ю. Силуэты русских писателей. М., 1998. Т. 1. С. 3–10; Русские писатели 1800–1917. М., 1989. Т. 1. С. 27–28; Русское зарубежье: золотая книга эмиграции. М., 1997. С. 15–17; Рейтблат А. «Подкольный эстет» с мягкой душой и твердыми правилами: Юлий Айхенвальд на родине и в эмиграции. *Евреи в культуре русского зарубежья*. Иерусалим, 1992. Вып. 1. С. 35–54. URL: <https://bit.ly/2HSeaCm> (дата звернення: 11.12.2018).

АКИНФИЄВ Іван Якович (17(29).05.1851, с. Донське Ставропольського краю, Росія – 02.08.1919, Катеринослав, нині – Дніпро) – ботанік. Закінчив Кавказьку духовну семінарію (1874), природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1879). Викладав у гімназії м. Болград (1880), Катеринославському реальному училищі, Маріїнській жіночій гімназії (1880), на фельдшерських курсах у Катеринославі (1880–1905). Зав. метеорологічної станції при Катеринославському реальному училищі (з 1885 р.). Інспектор учбових класів в училищі Імператорського

Муз. товариства (1900–1905). Інспектор Катеринославського комерційного училища (1902–1905). Директор Олександрівського комерційного училища (1905–1911). Інспектор муз. школи (м. Катеринослав) (1911–1917). В. о. доц. Вищих жіночих курсів, перетворених пізніше на Катеринославський ун-т (1917–1919). Наук. інтереси пов'язані з вивченням рослинності Південної й Південно-Східної України, Кавказу на фоні геоморфологічних, кліматичних та ґрунтових умов; демураційних змін степів; фітомеліорації пісків. Першим заснував у періодичній пресі розділ «Хроніка погоди та природи». Створив перший в Україні квітковий календар, приділяв увагу еколог. питанням, розгляду впливу людської діяльності на рослинний світ, зробив опис багатьох рідкісних видів рослин південно-східної України, багато з яких занесено у «Червону книгу». На його честь названо один з видів рослин (*Pugethrum akinfiewii* Aleks.). Авт. праці «Повний гербарій квіткових рослин Катеринославської губернії». Чл. Московського, Новоросійського, Харківського товариств природодослідників, Кавказького відділення Російського геогр. товариства. Нагороджений орденом Св. Анни II ст. (1896), срібною медаллю (1900), Великою золотою і Великою срібною медалями на виставці в Катеринославі (1910). Авт. низки пр. з ботаніки.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 298; Русские ботаники. М., 1947. Т. 1. С. 17–20; Сигаревич Д. Д. Тридцатилетие пед., обществ. и лит. деятельности директора Александровского городского Коммерческого уч-ща И. Я. Акинфиева. Александровск, 1910. 30 с.

АКЕНТЬЄВ Борис Миколайович (28.07(09.08).1894, Одеса – 19.11.1939, Одеса) – ботанік, д-р біол. наук (1937), проф. (1935). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1918), аспірантуру по каф. фізіології рослин (1918–1921). Професорський стипендіат. Працював на Одеській селекційній станції під керівництвом д-ра ботаніки, проф. А. О. Сапегіна. Практикант, асист. з питань генетики та селекції пшениці (1915–1917). Викладав в ОСГІ як асист., доц. (1918–1932). Асист. каф. в ІНО (1921–1927). Працював старш. наук. співроб. секції анатомії і фізіології рослин наук.-дослідної каф. біології (1927–1930) та ЗООБІНу (1930–1931). Після реорганізації

ЗООБІНу працював у Ботан. саду ОДУ (1931–1939), де керував сектором фізіології рослин (1935–1939). Читав лекції в ІНО та ОДУ як доц. (1929–1935), проф. каф. ботаніки (1935–1938). В останні роки життя – зав. каф. ботаніки в Одеському фармацевтичному ін-ті. Брав участь у гідробіол. експедиції разом з д-ром біол. наук Д. О. Свиренко на річці Південний Буг (1925). Протягом довгих років був консуль-

тантом судової експертизи та ветеринарної інспекції. Займався проблемами альгології, вивчаючи фітопланктон Одеської затоки, діатомові водорості пониззя Дністра.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 17; ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 307; Потапенко Г. И. Памяти Б. Н. Аксентьева (1894–1939). *Ботан. журн. СССР*. 1941. Т. 26, № 1. С. 87–89.

АЛЕКСАНИЯ Арто Богданович (17(29).08.1892, Тифліс, нині – Тбілісі, Грузія – 05.01.1971, Єреван, Вірменія) – медик-епідеміолог, д-р мед. наук (1940), проф. (1938), чл.-кор. АМН СРСР (1945), дійсний чл. АМН СРСР (1960). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1916). Працював сільським лікарем у Вірменії (1920–1926). Організував першу в Єревані санітарно-гігієнічну лаб. (1929), що стала згодом республіканським НДІ епідеміології Єреванського мед. ін-ту (1931–1971). Організував в Єреванському мед. ін-ті каф. епідеміології (1931), якою керував до кінця життя, доц. (1935). Одним із перших поставив питання про можливість ліквідації в природі збудника дифтерії як біол. виду. Голова державної санітарної інспекції Вірменської

РСР (1935–1940). Голова президії Республіканського товариства мікробіол., епідеміологів та інфекціоністів Вірменської РСР (1937–1971). Голова вченої мед. ради Міністерства охорони здоров'я Вірменської РСР (1951). Нагороджений орденами Леніна, Червоного Прапора, Червоної Зірки та «Знак Пошани», медалями та почесними грамотами. Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: БМЭ. М., 1974. Т. 1. С. 229; БСЭ. М., 1974. Т. 1. С. 576; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 283–284.

АЛЕКСЕЕВ Олексій Карлович (05(17).04.1881, Одеса – 15.05.1938, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – геолог, палеонтолог, гідрогеолог, д-р геол.-мінерал. наук (1937), проф. (1921). Закінчив із золотою медаллю природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1906). Захистив магістер. дис. (1916). Проводив геол. роботи в м. Білгород-Дністровський (1907–1908). Зарахований позаштатним (1909), штатним (1910–1911) лаборантом кабінету геології та палеонтології ІНУ. Мав чин колезького секретаря (1911–1913), титулярного радника (1915). Керував палеонтологічними розкопками в долині

Великий Куяльник біля с. Ново-Єлизаветівка (1910–1912). Старш. асист. при геол. кабінеті ІНУ (1915). Приват-доц. (1917), штатний доц. (1918) каф. мінералогії та геології ІНУ. Зав. геол. кабінету ун-ту (нині – Палеонтологічний музей) (1918). Проф. і зав. секції геології наук.-дослідної каф. географії та геології Одеського ІНО (1921–1930). Читав лекції на Вищих жіночих курсах та в ОПІ. Старш. геолог в Ін-ті геол. карти при Гол. геологорозвідувальному управлінні ВРНГ СРСР (колишній Геол. комітет) (1930) (Ленінград). Читав лекції з геології у Гірничому ін-ті. Досліджував третинні і четвертинні відкладення півдня України. Проводив геол. дослідження у басейні річок Інгул та Південний Буг, де виконав геол.-картографічну зйомку для 10-верстної карти європейської частини СРСР. Авт. близько 50 ст. і чотирьох монографій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 22 ; ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 367 ; Науки про Землю в Одес. (Новорос.) ун-ті. Одеса, 2010. С. 18–28 ; Рябинин А. Памяти А. К. Алексева. *Природа*. 1939. № 3. С. 111.

АЛЬБОВ Микола Михайлович (03(15).10.1866, с. Павлове Горбатівського пов. Нижегородської губ., Росія – 24.11(06.12).1897, м. Ла-Плата, Аргентина) – флорист-систематик, ботан.-геогр. Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1890). Позаштатний лаборант на каф. ботаніки. Перший росіянин, якого запросили працювати у Гербарій Буасьє (Женева, 1893–1894). Читав публічні лекції в Ботан. товаристві, в Товаристві захисту рослин та Альпійському клубі. Працював у гербаріях Парижу та Лондона. Шеф ботан. відділу Нац. музею Ла-Плати (провінція Буенос-Айреса, Аргентина) (1895). Вивчав природу Західного Кавказу (Абхазії, Колхиди) (1888–1895), флору Сходу (1893–1894), провінцій Аргентини та Вогняної Землі (1895–1897). Авт. робіт «Матеріали для флори Колхиди» (1895), «Очерк растительности Колхиды» (1896), де вперше дослідив та довів ендемізм та своєрідність абхазької флори та рослинності. На його честь названо ряд видів рослин та озеро у верхів'ях р. Мзимти (Західний Кавказ). Чл. Новоросійського товариства природодослідників. Авт. 38 наук. пр.

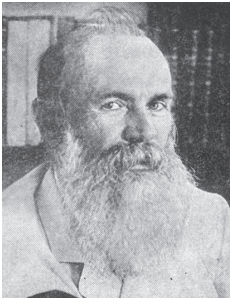
Літ.: БСЭ. Т. 1. С. 470 ; Русские ботаники. М., 1947. Т. 1. С. 47–49 ; Зеленецкий Н. М. Николай Михайлович Альбов. *Зап. Новорос. об-ва естествоиспытателей*. 1899. Т. 23, вып. 1. С. V–XV.

АНДРІАДЗЕ Микола Йосипович (17(29).07.1889, Кутаїсі, Грузія – 15.08.1949, Тбілісі, Грузія) – інфекціоніст, епідеміолог, д-р мед. наук (1937), проф. Закінчив Кутаїську гімназію (1908), мед. ф-т ІНУ (1913). Перебував на військовій службі під час Першої світової війни. Зав. каф. інфекційних хвороб у Тбіліському мед. ін-ті (1932–1947). Один із основоположників інфектології та епідеміології в Грузії. У 1935 р. за його ініціативою були організовані станції з приготування противо-корьєвої сироватки у великих містах Грузії (Тбілісі, Кутаїсі, Сухумі, Поті, Батумі). Захистив доктор. дис. «Матеріали для изучения рецидивов скарлатины» (1937). Праці присвячені питанням профілактики та лікуванню дитячих інфекційних захворювань, дизентерії та вакцинації.

Літ.: Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 286–287; Музичко О. Є. Грузини в Одесі: історія та сучасність. Одеса, 2010. С. 30; Васильєв К. К., Чихладзе Н. Из истории медицинских связей Украины и Грузии.... *Вісн. Сум. держ. ун-ту.* 2006. № 8 (92). С. 51.

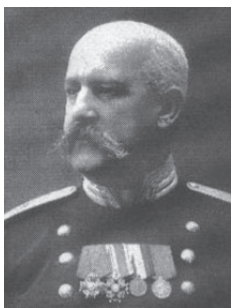
АНДРУСОВ Микола Іванович (07(19).12.1861, Одеса – 27.04.1924, Прага, Чехословаччина, нині – Чеська Республіка) – геолог, палеонтолог, палеогеограф, проф., чл.-кор. АН (1910), ординарний акад. Петербурзької АН (1914), акад. ВУАН (1920). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1884). Навчався за кордоном: у Відні, Мюнхені, Загребі, Кроаці, Тиролі (1885–1887). Захистив магістер. дис. (1890). Працював: приват-доц. на каф. геології Петербурзького ун-ту (1886–1889, 1893–1896). Захистив доктор. дис. «Живущие и ископаемые дрейссениды Евразии» (1897). Приват-доц. каф. геології ІНУ (1889–1891). Проф. каф. геології (1896), ординарний проф.

Юр'ївського (Тартуського) ун-ту (1901–1905), ординарний проф. Київського ун-ту Св. Володимира (1905–1912), проф. Вищих жіночих курсів у Санкт-Петербурзі та співроб. Геол. комітету (1912–1914). Директор Геол. музею Санкт-Петербурзької АН (1914–1918). Працював у лаб. Сорбонни (1891–1892; 1921) та Карловського ун-ту (1922). Зав. каф. Таврійського ун-ту (1918–1920), працював у Таврійському геол. бюро директором акад. Севастопольської біостанції (1919–1920). Один із засновників палеоекології. Розробив проект чорноморської глибоководної експедиції (1890). За його ініціативою здійснилася Мармуроморська експедиція на турецькому судні «Селяник» (1894), яка з'ясувала причини виникнення Босфору, Дарданелл та взаємний обмін вод між Чорним та Середземним морями, вивчила склад глибинної фауни Протопонтиди. Уперше встановив сірководневе забруднення глибинних вод

Чорного моря. Брав участь у роботі VII Міжнар. Геол. конгресу (1897). Почесний чл. Київського і Уральського товариств дослідників природи, почесний чл. та віце-президент Юр'ївського товариства дослідників природи (1901–1905), чл. Петербурзького та Московського товариств дослідників природи, Мінерал. та Геол. товариств, Товариства любителів природознавства, антропології і етнографії, чл. Румунського природознавчого товариства. За доктор. дис. отримав Ломоносівську премію Санкт-Петербурзької АН (1898).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 41 ; ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 506–507 ; Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 35–36 ; Оноприенко В. И. Николай Иванович Андрусов, 1861–1924. М., 1990. 221 с. ; Борисяка А. А. Николай Иванович Андрусов : некролог. *Изв. РАН*. 1925. Т. 19, № 6/8. С. 133–140.

АРКАС Микола Миколайович (26.12.1852(07.01.1853), Миколаїв – 13(26).03.1909, Миколаїв) – культурно-освітній і громадський діяч, письменник, композитор, меценат. Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1875). Служив у Морському відомстві в Миколаєві – ад'ютант командира Чорноморського флоту (1875–1898). Почесний мировий суддя Херсонського округу (1886–1895), вийшов у відставку в чині статського радника (1899). Завдяки йому було відкрито школу в с. Богданівка з викладанням предметів українською мовою. В Миколаєві заснував товариство «Просвіта» (1907). Меценат української справи – журналу «Киевская старина», діяльності

Г. Хоткевича, україномовної школи в с. Христофорівка та с. Богданівка. Авт. музики до опери «Катерина» на слова Т. Г. Шевченка, вокальних творів, упорядник 80 українських народних пісень, що були ним особисто зібрані та оброблені. Авт. книги «Історія України-Русі» (1908), яка стала першим щедро ілюстрованим іст. нарисом, написаним українською мовою.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 647–648 ; Укр. літ. енциклопедія. Київ, 1988. Т. 1. С. 86–87 ; Хто є хто на Миколаївщині. Київ, 2005. С. 16 ; Корифеї укр. науки. Миколаїв, 2000. С. 166–167.

АРНАУТОВ Василь Олексійович (18.03.1881, с. Катаржино Тираспольського пов. Одеської губ. – 22.09.1938) – історик освіти, педагог, теоретик радянської освітньої системи. Закінчив іст. відділення іст.-філол. ф-ту ІНУ (1903). Викладав в школах Одеси (1903–1904), заробляв на життя приватними уроками. Організатор нелегальної політ. роботи. Проживав у Могилів-Подільському (1904), Забайкаллі (1912),

Саратові (1914). Працював рахівником в управлінні із спорудження Східно-Амурської залізниці. Мобілізований (1915). Один з активних борців за встановлення радянської влади в Україні (1917–1920). Працював у Харкові (1921–1928): заст. зав. Харківського губернського відділу освіти (1920), зав. відділу і чл. Колегії Головоцвиху, зав. відділу дитячих установ Головоцвиху Народного комісаріату (1922), заст. голови секції ЦК допомоги голодуючим дітям, зав. Управління соц. виховання при Народному комісаріаті, фаховий рецензент, голова Наук.-пед. комісії Головоцвиху, голова Головоцвиху (1927–1928). Викл. ф-ту соц. виховання Харківського ІНО (1927). Зав. відділу дитячих установ Наркомун УСРР (1922–1928). Ректор ОІНГ (1928–1930), проф. 2-ої категорії каф. екон. політики (1929), співроб. Українського НДІ педагогіки. Заарештований (1937), розстріляний (1938). Реабілітований (1956). Чл. Пед. відділу іст.-філол. товариства при ІНУ (1908). Авт. ряду наук. пр.

Літ.: Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 32–34; Коляда Н. М. Арнаутов Василь Олексійович (1881–1938) – організатор дитячого руху в Україні. *Психол.-пед. проблеми сіл. шк.* 2008. Вип. 26. С. 149–156; Малинова Г. Л. Трагическая судьба педагога В. А. Арнаутова. *Ист. память.* 2003. Вип. 5. С. 146–150; Марочко В., Хілліг Г. Репресовані педагоги України: жертви політ. терору. Київ, 2003. С. 187–193.

АФАНАСЬЄВ *Георгій Омелянович* (28.02(12.03).1848, Уфа, Башкирія – 15.12.1925, Белград, Королівство сербів, хорватів і словенців, нині – Республіка Сербія) – історик, громадський і державний діяч, журналіст, д-р історії (1892). Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1869). Викл. ІНУ (з 1879 р.). Учитель, кореспондент одеських та київських газет (1879–1912). Директор Товариства взаємного кредиту (з 1879 р.). Захистив магістер. дис. «Головні моменти міністерської діяльності Тюрго» (1884). Приват-доц. каф. загальної історії ІНУ (1886–1895). Захистив доктор. дис. «Умови хлібної торгівлі у Франції в XVIII ст.» (1892). Управляючий відділенням Держ. банку Російської імперії в Києві (1896–1918), співзасновник Вищих комерційних курсів у м. Києві (1906), входив до складу правління Південно-Західної Російської експортної палати. Держ. контролер Української Держави (1918), міністр закордонних справ Української Держави в уряді С. Гербеля (1918). Емігрував до Королівства сербів, хорватів і сло-

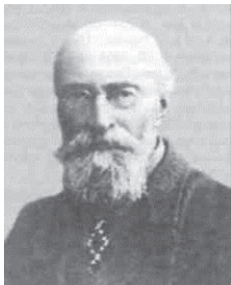

венців (1918). Викл. історії на філос. ф-ті Белградського ун-ту. Нагороджений орде- ном Св. Володимира IV ст. «За видатні службові досягнення» (1901). Авт. понад 200 статей у періодичних виданнях.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 55 ; ЕІУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 152–153 ; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 34–36 ; Гончарук Т. Г., Дружкова І. С. Одесити – міністри урядів Української Держави гетьмана П. Скоропадського.... *Чорном. минувшина*. 2011. Вип. 6. С. 53–65 ; Новікова О. Забутий міністр Павла Скоропадського. *Іст. календар : наук.-попул. альм.* 2005. Вип. 11. С. 162–166.

БАБИЧЕВ Федір Андрійович (20.03(01.04).1869, Одеса – 30.07(12.08).1914, Одеса) – астроном. Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1889). Астроном-спостерігач астрономічної обсерваторії ІНУ (1899–1913). Викладав сферичну та теоретичну астрономію, космографію та геодезію в ІНУ та на Вищих жіночих курсах (з 1910 р.). Проводив практичні заняття з курсистками у 1-й народній обсерваторії, в організації якої брав активну участь (1902). Викладав математику в 5-й гімназії, жіночій гімназії О. С. Белен де-Баллю, на курсах для підготовки вчителів, був головою пед. ради жіночої гімназії А. В. Горевої. Зав. обсерваторії Російського товариства пароплавства і торгівлі. Брав участь у складанні точної карти Андріївського (Куяльницького) лиману (1895). Займався дослідженням протуберанців та плям на сонці. Чл. правління, скарбник Одеського пед. товариства взаємодопомоги, чл. мат. відділення, чл. лиманної комісії Товариства природознавців при ІНУ (1898). Чл. книговидавничого товариства «Матезіс» та укладач його каталогів.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 59 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2003. Вип. 1, ч. 4. С. 111–112 ; Страницы истории астрономии в Одессе. Одесса, 1994. Ч. 1. С. 8, 9, 32, 35, 46 ; 1995. Ч. 2. С. 20 ; Бабичев Ф. А. : некролог. *Іст. вестн.* 1914. Кн. 9. С. 1066.

БАЗИЛЕВИЧ Михайло Андрійович (10(22).11.1862, с. В'юнице Миргородського пов. Полтавської губ. – 1940, Одеса) – фізик, проф. Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1885). Залишений при каф. фізики для підготовки до професорського звання. Викладав фізику й математику в середніх навч. закладах Єлисаветграда, Мелітополя, Катеринослава. Викладав у навч. закладах Одеси (з 1901 р.): в Рішельєвській гімназії, жіночих гімназіях, реальному училищі Св. Павла. Викл. фізики у Фребелівському ін-ті (1918–1920). Працював в ІНО: викл. (1920–1925), зав. кабінету практичної механіки (1921–1922), позаштатний викл. (1925–1930). Створив при ІНО каф. фізики, а згодом відкрив при каф. фіз. кабінет. Проф. Фіз.-хім.-мат. ін-ту (1930–1933), де очолював каф. методики викладання фізики. Проф., зав. каф. фізики Одеського

пед. ін-ту (1930–1938). Займався дослідницькою роботою, завідував бібліотекою в Одеському фіз. ін-ті (з 1926 р.). Коло наук. інтересів обіймає кристалографію, а також методику викладання математики і фізики в середній школі. Чл. мат. відділення Новоросійського товариства природознавців та Українського наук. товариства.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 62 ; ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 88 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2003. Вип. 1, ч. 4. С. 8–9 ; Вклад физиков Одес. (Новорос.) ун-та в развитие науки в Одессе. Одесса, 2010. С. 144–146.

БАККАЛ Семен Абрамович (12(24).03.1888, Бахчисарай – 1957, Одеса) – лікар-хірург, д-р мед. наук (1939), проф. (1946). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1914). Під час Першої світової війни лікар військового шпиталю. Лікар у Червоній Армії (1918–1921). Працював в ОМІ ординатором (1921–1941). Аспірант, асист. хірургічної клініки. Захистив доктор. дис. «Применение аниловых красок бриллиантовой и малахитовой зелени как дезинфицирующих средств в хирургии» (1937). Під час Другої світової війни перебував в лавах армії. Працював військовим лікарем (Сталінград, Ташкент), проф. хірургічної клініки Казахського мед. ін-ту в Алма-Аті (1943). Зав. каф. загальної хірургії (1948–1951) і каф. хірургії дитячого віку ОМІ (1951–

1953). Наук. дослідження в сфері використання анілінових фарб як дезінфекційних засобів, тканинної терапії за методом Філатова при гангрені, після опікових структурах стравоходу тощо. Нагороджений орденом Червоної Зірки, медаллю «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» та «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Авт. понад 20 опублікованих наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 113 ; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМІ ім. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 53.

БАКОВ Петро Іванович (11(23).04.1880, Одеса – 23.04.1955, Одеса) – хірург, ортопед, д-р мед. наук (1936), проф. (1944). Закінчив фіз.-мат. (1904) та мед. (1908) ф-ти ІНУ. Працював лікарем (1910–1920), зав. хірургічним відділенням Одеської залізничної лікарні (1921–1925), асист. ортопедичної клініки, старш. асист., заст. зав. каф. (з 1933 р.), зав. курсу ортопедії і травматології (1944–1948). Проф. каф. шпитальної хірургії ОМІ (1948–1949). Водночас доц. каф. ортопедії і травматології Одеського ін-ту вдосконалення лікарів (з 1937 р.). Авт. багатьох наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 116.

БАЛАБАНОВ Михайло (Самуїл) Соломонович (псевд. – М. Дубровський) (09(21).01.1873, Чернігів – 1934) – журналіст, історик, громадсько-політ. діяч, проф. Навчався в Київському ун-ті Св. Володимира (з 1892 р.), відрхований за політ. діяльність (1897). Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1898). Чл. Союзної ради об'єднаних студентських земляцтв і організацій, соціал-демократичних гуртків, київської «Спілки боротьби за визволення робітничого класу». Почав публікувати статті у київській газеті «Жизнь и искусство» (з 1894 р.) та журналі «Новое слово» (1899–1900). Проживав у Ростові-на-Дону (1901–1904). Чл. Донського комітету РСДРП (1903–1904), ред. «Донской речи».

Разом з Й. Мошинським організував Донецьку спілку гірничозаводських робітників. Чл. меншовицької партії (з 1903 р.). Жив у Києві, працював у газетах «Киевские отклики» та «Киевское слово» (1904-1905). Жив і працював у Санкт-Петербурзі (з 1905 р.). Секретар соціал-демократичної фракції Першої Держ. думи (1906). Повернувся до Києва (1911). Співроб. газети «Киевская мысль», друкувався у газеті «Киевские вести» та в меншовицьких журналах «Наша заря», «Дело», «Начало». Гласний Київської міської думи, чл. Київського та Всеукраїнського комітетів РСДРП (меншовиків), чл. Української ЦР і Малої ради (1917-1918). У березні 1920 р. за вироком революційного трибуналу в Києві позбавлений політ. прав на час громадянської війни. Проф. Ленінградського ін-ту народного господарства. Подальша доля невідома. Авт. пр. з історії робітничого і революційного рухів в Росії.

Літ.: ЕІУ. Київ, 2003. Т. 1. С. 171; ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 124–125; Деятели революц. движения в России. М., 1931. Т. 5, вып. 1. Стб. 201–203; Мокроусова О., Федорова Л. Садиба кін. 19 ст., в якій проживали Балабанов М. С., Бобинський Г. А. (І. Франка, 12). URL: <https://bit.ly/2vK4Ozn> (дата звернення: 07.08.2018).

БАЛОДИС Карліс Єкабович (Баллод Карл-Вольдемар Якович) (23.04(05.05).1889, Рига, Латвія – 26.12.1964, Рига, Латвія) – офтальмолог, д-р медицини (1933), проф. (1946). Вступив до мед. ф-ту ІНУ (1910). У 1914 р. навчання перервано Першою світовою війною. Мол. лікар піхотного запасного батальйону (1914–1916), мол. лікар хірургічного відділення лазарету (1916). Мол. ординатор польового очного госпіталю (1917). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1917). Лікар в офтальмологічній клініці (1918), позаштатний ординатор (1919), штатний ординатор (1920–1922). Учень В. П. Філатова. Окружний окуліст у м. Первомайську (1922–1924). Зав. каф. очних

хвороб в Ризькому мед. ін-ті (1945). Засновник та голова Республіканського наук. товариства офтальмологів Латвії (1947). Заслужений діяч науки Латвійської РСР (1955). Нагороджений орденом Леніна (1961).

Літ.: Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 289–290.

БАРАНСЬКИЙ Дмитро Ларивонович (25.10(06.11).1889, Одеса – ?) – генетик-селекціонер. Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту НУ (1919). Працював асист. в ОСГІ (1918), старш. асист. каф. морфології та систематики рослин (1919–1921), викладав курс «Визначення с.-г. рослин» (з 1921 р.). Асист. каф. генетики, селекції та варіаційної статистики (1924–1930); доц. з варіаційної статистики та селекції (1930–1931), доц. каф. генетики та селекції (1934–1937) ОСГІ. Канд. біол. наук (1936, без захисту дис.). Зав. каф. генетики та селекції ОСГІ (з 1937 р.). Основний напрям наук. діяльності – генетика, селекція і насінництво. Авт. двох районваних сортів ячменю (032 і 046) та ряду наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 235 ; Одес. с.-х. ін-т : краткий очерк (1918–1968 гг.). Одеса, 1968. С. 18.

БАРБАУМОВ Наум Йосипович (10(22).07.1895, Одеса – 06.09.1937, Одеса) – фізик, астрофізик, геофізик, проф. Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ. Завідував Першою народною обсерваторією в Одесі (1923–1924). Працював обчислювачем Одеської геофізичної обсерваторії, закінчивши при ній аспірантуру (1929). Очолював відділ актинометрії та атмосферної оптики Наук.-дослідного гідрометеорологічного ін-ту (1932–1936). Наук. співроб. Фіз. ін-ту (1930-ті рр.). Викладав фізику в ІНО (1929–1930), на каф. теоретичної фізики Фіз.-хім.-мат. ін-ту, у Консервному ін-ті, в ОДУ. Працював на каф. фізики Одеського німецького пед. ін-ту (1935–1937): проф., зав. каф. (1936), доц. Разом з Є. А. Кириловим, А. М. Цивчинським та К. К. Демидовим виконав перші досліди на куприті, присвячені вивченню електрорушійної сили, а також поглинанню світла і впливу підсвічування та температури на фотоэффект. Займався вивченням фотоэффекту та сонячної радіації.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 237–328 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1994. Вип. 1, ч. 4. С. 10–11 ; Вклад физиков Одес. (Новорос.) ун-та в развитие науки в Одессе. Одеса, 2010. С. 198–199.

БАРДАХ Яків Юлійович (грудень 1857, Одеса – 17.07.1929, Одеса) – мікробіолог, бактеріолог, інфекціоніст, д-р медицини (1894), проф. (1919). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1880) та Петербурзьку військово-мед. акад. (1883). Організував разом з І. І. Мечниковим та М. Ф. Гамалією першу в Росії та другу в світі Одеську бактеріологічну станцію, де був спочатку помічником зав., а потім її зав. (1886–1891). Стажувався у лаб. Р. Коха у Берліні та Л. Пастера у Парижі (з 1890 р.). Працював приват-доц. бактеріології фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1895–1917). Читав курс мікробіології в ІНУ (1895–1919), Одеському наук.-дослідному ін-ті вірусології та епідеміології. Організував в Одесі першу в Україні станцію швидкої допомоги, директор цієї станції (1903–1917). Проф. Фіз.-мат. ін-ту (1919), а потім – проф. ІНО. Зав. лаб. наук.-дослідної каф. біології в ІНО (1922–1929). Проводив велику наук. роботу в галузі загальної мед. мікробіології, імунології, епідеміології. Розробив методику виготовлення імунної протидифтерійної сироватки і отримав її (1893). Ініціатор методики виготовлення туберкуліну. Голова Одеського наук. мед. товариства. Почесний чл. Петербурзького мікробіол. товариства.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 71 ; ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 248 ; Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 51 ; Букач В. М. Історія ПДПУ імені К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 18–19 ; Васильєв К. Г., Зайцева О. І., Занчевська Т. О. Яков Юльєвич Бардах. *Мікробіол. журн.* 1973. Т. 35, вип. 5. С. 670–673.

БАРИНШТЕЙН Леон Абрамович (1888–1949) – хірург, гемотрансфузіолог, д-р медицини (1928), проф. Закінчив ІНУ. Працював в ОМІ (1920–1941). На Першому з'їзді хірургів Одеської губернії (1923) виступив з доповіддю «Способи попереднього дослідження крові для переливання, визначення груп крові». На Другому з'їзді продемонстрував сконструйований портативний набір для гемотрансфузії. Захистив доктор. дис. «Переливание крови (теория и практика)» (1928). На IV-му Всеукраїнському з'їзді хірургів (Харків, 1930) виступив з доповіддю про наук. обґрунтування й клінічне застосування гемотрансфузії. Зав. каф. шпитальної хірургії лікувального ф-ту ОМІ (1935–1941). При ньому на базі клініки було створено відділення невідкладної хірургії, яке виконувало щороку понад 750 операцій. Під час Другої світової

війни евакуюювався до м. Сталінабад (Душанбе, Таджикистан), де очолював хірургічну клініку переливання крові. Основні наук. досягнення: встановлення резистентності еритроцитів як біол. критерію збереження консервованої крові. Шляхом перехресних реакцій виділив 4 групи крові й одержав з них стандартні сироватки (1922). Вивчав ізоаглютинацію крові, розробляв методику визначення груп крові. Авт. 27 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 255 ; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 54.

БАССАРСЬКА Марія Олексіївна (12(24).09.1895, Москва, Росія – 03.04.1966, Одеса) – фізіолог рослин, д-р біол. наук (1957), проф. (1959). Закінчила фіз.-мат. ф-т Одеських вищих жіночих курсів та фіз.-мат. ф-т ІНУ (1916). Асист. каф. фізіології та анатомії рослин Одеських вищих жіночих курсів, ІНУ (1916), викл. Хім.-фармацевтичного ін-ту (1920–1930). Проводила практичні заняття з мікрохімії насіння на курсах насінництва (1920–1922) та семінари на курсах підвищення кваліфікації лікарів з фізіологічної хімії в Одесі (1930–1931). Старш. наук. співроб. Одеського відділення Всесоюзного генетико-селекційного ін-ту, доц. ОДУ (1931–1941), водночас доц. ОСГІ (1934–1941). Отримала вчене звання старш. наук. співроб. (1936). Канд. біол. наук (1936). Зав. каф. ботаніки в ОСГІ (1944–1947, 1959–1964), де викладала курс ботаніки, фітотерапії. Доц. об'єднаної каф. фізіології рослин та ботаніки ОСГІ (1947–1957). Захистила доктор. дис. «Качественные изменения в конусе роста растений пшеницы в процессе стадийного развития» (1957). Наук. інтереси пов'язані з вивченням фізіології та біохімії рослин (пшениця, кукурудза, виноград). Вивчала фітопланктон Хаджибейського та Куяльницького лиманів. Нагороджена медаллю «За трудову доблесть», орденом Трудового Червоного Прапора.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 78 ; ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 292 ; Коваленко С. Г., Васильєва Т. В., Швець Г. А. Ботаніки і ботан. дослідж. в Одес. нац. ун-ті імені І. І. Мечникова. Одеса, 2005. С. 27 ; Видные ученые Одессы. Одесса, 2002. Вып. 11. С. 6–10.

БАШМАКОВ Олександр Олександрович (25.12(06.01).1858, Одеса – 19.07.1943, Париж, Франція) – юрист, публіцист, етнограф, антрополог. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1881). Працював секретарем Законодавчої комісії управління Східною Румелією (південна частина Болгарії), директор обл. бібліотеки і музею (1881–1882). Займався

адвокатурою в Одесі (1882–1885). Був міським мировим суддею, головою з'їзду мирових суддів у Дубно та Лібаві. Брав участь у підготовці відкриття другої в світі (після Паризької) Пастерівської бактеріологічної станції в Одесі. Учасник судової реформи в Прибалтійському краї. Служив у МІС (1898). Ред. «Journal de St.-Petersbourg» (1904–1905), видавець газети «Народный голос» (1905–1906), гол. ред. газети «Правительственный вестник» (1906–1911). В роки Громадянської війни – помічник уповноваженого Червоного Хреста при генералі А. І. Денікіні. З 1919 р. – емігрував до Туреччини, Сербії, з 1924 р. – до Франції. Співроб. Французької акад. витончених мистецтв,

Школи антропології, бібліотеки Ін-ту палеонтології. Голова Суворівського комітету у Франції. Учасник З'їзду Господарського відновлення Росії в Рейхенгалі (1921) та Російського зарубіжного з'їзду в Парижі (1926). Його пр. «La Synthèse des Périples pontiques» (1948), видана посмертно, в 1949 була удостоєна премії Французької акад.

Літ.: Черная сотня : ист. энцикл. М., 2008. С. 56–57 ; Каменный А. Одесса: Кто есть кто. Одесса, 1999. С. 261 ; Афанасьев Н. И. Современники : альбом биографий. СПб., 1910. Т. 2. С. 31–33 ; Рос. зарубежье во Франции, 1919–2000 : биограф. слов. М., 2008. Т. 1. С. 127.

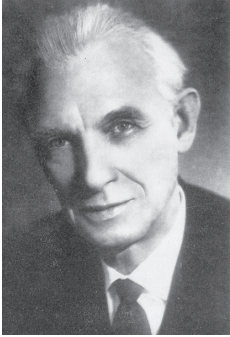

БЕЗРЕДКА Олександр Михайлович (27.03(08.04).1870, Одеса – 28.02.1940, Париж, Франція) – мікробіолог, імунолог, д-р медицини (1897), проф. (1910). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1892) і мед. ф-т Сорбонни (1897). Працював у Пастерівському ін-ті (Париж) у лаб. морфологічної мікробіології: асист., зав. лаб., проф. (1897–1916), а після смерті І. І. Мечникова – заст. директора цього ін-ту (1916–1940). Разом із І. І. Мечниковим розробив метод вакцинації проти черевного тифу. Запропонував метод готування сенсibilізованих вакцин. Істотний внесок зробив у вивченні анафілаксії. Ввів термін

«анафілактичний шок». З'ясував роль нервової системи в розвитку анафілактичного шоку, розробив метод його попередження при сироватковому лікуванні – метод десенсибілізації (названий його ім'ям). Розробив принципи десенсибілізації. Створив вчення про рецептивні клітини та антивірус. Відкрив спосіб місцевої імунізації, який широко використовується для профілактики низки інфекційних захворювань. Розробив методику вакцинації пероральним шляхом (1918–1922). Найважливіші пр. присвячено проблемам місцевого імунітету й антивірусу.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 389; Выгодчиков Г. В. Александр Михайлович Безредка (1870–1940). *Журн. микробиологии, эпидемиологии и иммунологии*. 1971. № 4. С. 146–148.

БЕРКОВ Павло Наумович (02(14).12.1896, м. Аккерман, нині – м. Білгород-Дністровський Одеської обл. – 09.08.1969, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – літературознавець, публіцист, бібліограф, фольклорист та історик театру, д-р філол. наук (1936), проф. (1938), чл.-кор. АН СРСР (1960), чл.-кор. АН НДР (1967). Закінчив іст.-філол. ф-т НУ (1920) та Віденського ун-ту (1923). Працював зав. 48-ї радянської трудової школи в Ленінграді (1923–1929), викл. російської мови і літератури; асист. Пед. ін-ту імені О. І. Герцена (1925–1926); мол. наук. співроб., аспірант Ін-ту порівняльного вивчення літератур і мов Заходу і Сходу (пізніше Ін-ту мовної культури) при Ленінградському держ. ун-ті (1925–1929); старш. наук.

співроб., зав. учбової частини (1929–1933). Захистив канд. дис. «Ранний період руської літературної историографії. XVIII век – первая четверть XIX века» (1929). Викл. історії книги на Вищих курсах бібліотекознавства (1929–1933). Чл., вчений секретар Групи з вивчення літератури XVIII ст., старш. наук. співроб. Ін-ту російської літератури (Пушкінський дім) АН СРСР (1933–1941), голова цієї Групи (1955–1969); старш. наук. співроб., зав. відділу книги Ін-ту книги, документа і письма АН СРСР (1931–1937). Захистив доктор. дис. «Ломоносов и литературная полемика его времени, 1750–1765» (1936). Старш. наук. співроб. Іст.-археографічного ін-ту (1935–1936). Доц. (1934–1938), проф. (1938–1941, 1944–1969) каф. російської літератури філол. ф-ту Ленінградського ун-ту. Репресований (1938–1939). Проф., зав. каф. російської і загальної літератури Киргизького держ. пед. ін-ту (1941–1944); старш. наук. співроб. Киргизької філії АН (1944). Фахівець в галузі взаємозв'язків російської та зарубіжної літератур, книгознавства, історії, теорії і методики бібліографії. Чл. Спілки письменників у секції критиків (1952–1969). Чл. Бюро та заст. голови Комісії з історії філол. наук і чл. Текстологічної комісії при Відділенні літератури та мови АН (1959). Голова Інформаційно-бібліографічної комісії при Міжнар. комітеті славистів (1958–1963). Д-р наук (Honoris Causa) Берлінського ун-ту ім. Гумбольдта (1967). Авт. понад 800 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 523; Павел Наумович Берков (1869–1969). М., 1982. 153 с.; Лихачев Д. С., Серман И. З. Павел Наумович Берков. *Рус. лит.* 1969. № 3. С. 241–244.

БЕРКОВИЧ Євген Михайлович (16(28).12.1898, Одеса – 1975, Хайфа, Ізраїль) – лікар-фізіолог, д-р мед. наук (1938), проф. (1966). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1919), ОМІ (1923). Працював асист. в Одеському хім.-фармацевтичному ін-ті (1923–1927), зав. фізіологічної лаб. Московського обл. туберкульозного ін-ту (1927–1939) та Московського ін-ту фізіології АН СРСР (1939–1941), зав. лаб. фізіології родового акту і лаб. нормальної фізіології Ін-ту акушерства та гінекології АМН СРСР (Москва, 1945–1948), зав. фізіологічної лаб. НДІ гігієни праці та профзахворювань АМН СРСР (Москва, 1948–1949) та Московського наук.-дослідного туберкульозного ін-ту (1949–1950), зав. каф. фізіології с.-г. тварин (1950–1968) та каф. біології Львівського зооветеринарного ін-ту (1968–1973). Мешкав в Ізраїлі (1973–1975). Наук. інтереси спрямовані на дослідження енергетичного обміну людини і тварин. Нагороджений чотирма медалями. Авт. близько 120 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 524.

БЕРШАДСЬКИЙ Сергій Олександрович (18(30).03.1850, м. Бердянськ Таврійської губ., нині – Запорізька обл. – 21.02(04.03).1896, Санкт-Петербург, Росія) – історик, проф. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1872). Був залишений для підготовки до професорського звання на каф. держ. права (1873). Відраджений до Санкт-Петербурзького ун-ту (1874): викл. (1878), штатний доц. по каф. енциклопедії та історії філософії права (1883), екстраординарний проф. (1885). Захистив магістер. дис. «Литовские евреи, история их юрид. и общественного быта от Витовта до Люблинской унии 1388–1569 гг.» (1883). Читав лекції з філософії права та поліцейського права у Військово-юрид. акад. та Імператорському Олександрівському лицейі. Видав перший в Російській імперії курс з історії філософії права. Наук. інтереси стосуються історії євреїв, історії права Великого князівства Литовського та історії філософії права. Товариш голови Іст. товариства при Санкт-Петербурзькому ун-ті (1889), Почесний чл. Товариства для поширення просвіти серед євреїв в Росії (1893). Авт. понад 30 наук. пр.

Літ.: Энцикл. слов. / изд.: Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон. СПб., 1891. Т. 3А (6). С. 600–601; С. А. Бершадский : [некролог]. Киев. старина. 1896. Май. С. 268–278; Музичко О. Є. С. О. Бершадський: життя та наукова діяльність. Літ. та культура Полісся. Ніжин, 2004. Вип. 27. С. 188–192; Пташицки. С. С. С. А. Бершадский : некролог. ЖМНП. 1896. Ч. 305. С. 9–28.

БИЧИХІН Опанас Олексійович (05(17).07.1865, м. Бердянськ Таврійської губ., нині – Запорізька обл. – 13.10.1933, Одеса) – вчений-агроном, проф. (1924). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1890). Працював лаборантом при агрономічній лаб. ІНУ (з 1890 р.), викл. (1901–1917). Засновник і наук. керівник Плотнянської с.-г. дослідницької станції (Молдова) (1902–1914). Працював старш. спеціалістом із с.-г. дослідницької справи на Півдні Росії (1907), зав. Одеської с.-г. дослідницької станції (1917). Проф. каф. загального та спеціального землеробства ОСГІ (1924–1933), в. о. декана ф-ту організації господарства ОСГІ (1924–1926). Спільно із Н. Зелінським уперше синтезував 2 стереоізомерні двоосновні кислоти. Один із засновників вищої с.-г. освіти в Одесі. Чл. Товариства сільського господарства Південної Росії (з 1893 р.), секретар товариства (1895–1910). Авт. понад 90 наук. пр. у галузі агротехніки степового землеробства, виноградарства, ґрунтознавства, агрохімії.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 172 ; Афанасій Алексеевич Бычихин, 1865–1933 : библиогр. указ. Одесса, 1980. 26 с. ; ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 612 ; Одес. с.-х. ин-т : краткий очерк (1918–1968 гг.). Одесса, 1968. С. 11, 21.

БИГДАЙ Яким Дмитрович (09.09.1855, ст. Іванівська, нині – Краснодарського краю, РФ – 17.11.1909, Сухумі, нині – Республіка Абхазія/Грузія) – фольклорист, композитор, громадський діяч. Закінчив Катеринодарське духовне училище (1870), Ставропольську семінарію (1875), юрид. ф-т ІНУ (1879). Працював судовим слідчим (1879–1888), мировим суддею (з 1888 р.), головою Катеринодарського з'їзду мирових суддів, головою благодійного товариства, директором опікунського комітету, що опікувались в'язницями, секретарем комітету зі збору коштів для голодних (1892). Заснував притулок для безпритульних. Співроб. обл. статистичного комітету, голова муз.

гуртка. Збирач і пропагандист українських та російських народних пісень на Кубані. Записав близько 1500 народних пісень, 566 з них увійшли до збірки «Пісні кубанських і терських казаків» (1896–1898). За його пропозицією Катеринодарське відділення Російського муз. товариства проводило запис козацького фольклору (1903–1905). В результаті цієї акції було зібрано близько 1000 народних пісень. Чл. Кубанського екон. товариства, голова Російського музичного товариства (з 1900 р.). Авт. опер «Гайдамаки» (за Т. Шевченком) та «Чорноморський побут» (за Я. Кухаренком) (1896). Співавт. вокального циклу «Листи з Кубані» (Москва, 1901) на вірші українських та російських поетів.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 740 ; УРЕ. Київ, 1977. Т. 1. С. 442 ; Супрун-Яремко Н. Кубанська музична фольклористика: етапи становлення. *Нар. творчість та етнографія*. 2007. № 5. С. 11–18.

БІЛЯШІВСЬКИЙ Микола Федотович (12(24).10.1867, м. Умань Черкаської обл. – 21.04.1926, Київ, похований у Каневі) – етнограф, археолог, мистецтвознавець, музеолог, громадський діяч, акад. УАН (1919). Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1891). Вільний слухач Київського ун-ту Св. Володимира (1887–1891) і природн. ф-ту Московського ун-ту (1892–1893). Працював у Київському суді (1891), у Московському архіві Міністерства юстиції та музеях міста (1892–1893), зав. архіву фінансового управління царства Польського при Варшавській казенній палаті (1894–1897), бібліотекарем у Київському політехнічному ін-ті (з 1897 р.). Видавав додаток до журналу «Киевская старина» (1899–1901), засновник та гол. ред. збірника, а потім однойменного журналу «Археологическая летопись Южной России» (1899–1901, 1903–1905). Один із засновників і директор Київського художньо-промислового і наук. музею (1902–1923). Брав участь в організації виставок кустарних промислів, заснував і очолив Київське кустарне товариство (1906). Учасник розкопок давньоруського м. Родня на Княжій горі поблизу Канева та поселень трипільської культури на Уманщині й Київщині. Депутат 1-ї Державної думи Росії (1906). Ініціатор створення Київського товариства охорони пам'яток старовини та мистецтва (1910), авт. проекту 1-го закону Української Республіки про охорону пам'яток історії, культури і мистецтва (1918). Один з організаторів Національного зразкового театру (1917). Голова Комітету охорони пам'яток старовини й мистецтва на Україні (1920–1921). Чл. Товариства Нестора Літописця при Київському ун-ті Св. Володимира (1887), Одеських істориків (1890), Московського археологічного, нумізматичного та геогр. товариств (1891), Наук. товариства імені Шевченка у Львові (1909). Почесний акад. Української Акад. мистецтв (1918). Дійсний чл. Всеукраїнського археол. комітету (ВУАК). Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 860; Енциклопедія українознавства. Київ, 1993. Т. 1. С. 136; Мезенцева Г. Г. Дослідники археології України. Чернігів, 1997. С. 162–163; Антонова О. Доля вченого. *Хроніка* 2000. 2001. № 45/46. С. 465–470.

БІЦІЛІ Петро Михайлович (01(13).10.1879, Одеса – 25.08.1953, Софія, Болгарія) – історик, культуролог, літературний критик, проф. (1919). Вступив на юрид. ф-т, у 1900 р. перейшов та закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1906). Професорський стипендіат (1906), приват-доц. по каф. всесвітньої історії ІНУ (1911). Перебував у наук. відрядженні, працював в архівах Німеччини, Франції, Італії (1913–1914).

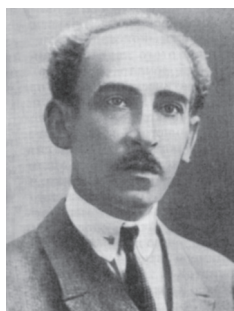

Захистив у Петербурзькому ун-ті магістер. дис. «Салимбене. Очерки италянської життя XIII віка» (1917). Викладав всесвітню історію в одеських жіночих гімназіях, на Одеських Вищих жіночих курсах (1900), у Політехнічному ін-ті (з 1909 р.). Доц. (1917), екстраординарний проф. (1919) ІНУ, проф. Вищої школи Одеси. Перебував в еміграції у Сербії (1920–1923); працював вчителем, бібліотекарем, доц. каф. всесвітньої історії в ун-ті м. Скоп'є (1920–1924), працював проф. у Софійському ун-ті (Болгарія) на каф. нової та новітньої історії (1924–1948), був звільнений з ун-ту без пенсійної допомоги (1948). Основні наук. дослідження належать вивченню європейського Середньовіччя та Ренесансу, історії науки та культури, літературознавства. Чл. Іст.-філол. товариства при ІНУ, Одеського товариства історії та старожитностей, Одеського бібліографічного товариства. Нагороджений орденом св. Станіслава III ст. Авт. понад 300 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 113, 113а, 113б; ЕІУ. Київ, 2003. Т. 1. С. 298–299; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 54; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 127–130.

БОГАТСЬКИЙ Всеволод Дем'янович (11(23).01.1888, м. Каменці Ольгопільського пов. Подільської губ. – 19.12.1950, Одеса) – хімік-органік, проф. (1933). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1910). Працював на посадах практиканта в Центральній хім. лаб. Міністерства фінансів (1910–1911), старш. спеціаліста, зав. хім. відділу наук.-дослідної станції Міністерства землеробства (1911–1920), доц. Одеського мед. ін-ту, викл. Вищого технікуму прикладної хімії (1920–1924), проф., зав. каф. ІНО (1924–1932). Канд. хім. наук (1935). У той же час працював заст. директора Наук.-дослідного хім.-радіологічного ін-ту УРСР (1925–1930), директор Наук.-дослідного харчового ін-ту (1930–1931). Зав. каф. аналітичної хімії (1933–1940), органічної хімії (1940–1950), декан хім. ф-ту (1933–1936, 1940–1943), проректор з наук. частини (1936–1939), проректор учбової частини ОДУ (1943–1950). Основні дослідження пов'язані з органічним синтезом, аналітичною, органічною та прикладною хімією. Вивчав умови синтезу антрахінону із бензину і фосгену за Фриделем-Крафтсом у присутності ряду кислот Льюїса, розробив метод визначення летючих кислот у вині, об'ємний метод визначення нікельового іону та ін. Голова Одеського бюро секції наук. працівників, тричі обирався чл. районної ради Воднотранспортного

р-ну Одеси, чл. пленуму райкому ВКП(б) Воднотранспортного р-ну. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (1944) та медаллю «За доблесну працю» (1945). Авт. 30 опублікованих наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 121 ; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 120 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 134–137 ; Физ.-хим. ин-т им. А. В. Богатского Нац. акад. Украины. Одесса, 2007. С. 51.

БОГАЦЬКИЙ Фелікс Домінікович (1847–1916) – юрист, адвокат. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1871). Секретар, присяжний повірений в Одеській судовій палаті. Юрисконсульт в органах міського самоврядування. Голова консультаційного бюро помічників повірених присяжних при міському з'їзді мирових суддів. Голова ради Одеської судової палати повірених присяжних (1913). Викладав польську літературу дітям у домашньому навчанні. Видав польською мовою філос. нариси (1914). Активно займався громадською діяльністю. Авт. книг з філософії «Мнемоника» (1874), «Тайники духовної життя» (1881), «О сущности психических явлений» (1883). Авт. низки наук. статей у часописах «Нива», «Еженедельное обозрение».

Літ.: Емец С. И. Адвокаты Одессы. 100 лет. Одесса, 2004. С. 75–80.

БОГОМОЛЕЦЬ Олександр Олександрович (12.(24).05.1881, Київ – 19.07.1946, Київ) – лікар, основоположник вітчизняної школи патофізіології, д-р медицини (1909), д-р мед. наук (1934), акад. (1929), президент ВУАН (з 1936 р. – АН УРСР) (1930–1946), акад. (1932), віце-президент (1942–1945) АН СРСР, АН Білоруської РСР (1933), почесний чл. АН Грузинської РСР (1944), акад. АМН СРСР (1944). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1906), залишився асист. на каф. загальної патології. Стажувався в Сорбонні (Париж) (1911). Захистив у Військово-мед. акад. в Петербурзі дис. з питань зовнішньої секреції кори надниркових залоз. Розробив і впровадив у практику антиретиккулярну цитотоксичну сироватку, більш відому як сироватка акад. Богомольця. Проф. Саратовського ун-ту (1911–1925), де організував каф. загальної патології і бактеріології. Згодом – проф. мед. ф-ту Другого Московського ун-ту (1925–1930), директор Ін-ту гематології та переливання крові (1928–1931). Засновник каф. мікробіології в Агрономічному ін-ті. Один із за-

снівників Вищих жіночих мед. курсів, де працював деканом (з 1917 р. до об'єднання з ун-том), заснував Крайовий ін-т мікробіології, заснував у Москві онкологічну лаб. і лаб. з вивчення патогенезу і профілактики нервово-м'язового стомлювання. Розробив технологію консервації крові. За роки перебування О. О. Богомольця на посаді президента ВУАН було створено нові наук.-дослідні установи: Ін-т експериментальної біології і патології Наркомату охорони здоров'я України та Ін-т клінічної фізіології АН України, ініційовано закладення Ботан. саду АН України в Києві, підтримано організацію Астрономічної обсерваторії тощо. За його ініціативи було відкрито перший у світі диспансер з боротьби з передчасним старінням (1941), на базі якого створено Ін-т геронтології (1958). Нагороджений двома орденами Леніна, іншими орденами та медалями. Герой Соціалістичної праці (1944), лауреат Державної (Сталінської) премії СРСР (1941). Заслужений діяч науки УРСР (1943). Герой Соціалістичної Праці (1944). Засновано премію імені О. О. Богомольця, його ім'я присвоєно Ін-ту фізіології НАН України та Нац. мед. ун-ту.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 125; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 144; Корифеї укр. науки. Миколаїв, 2000. С. 67; Видные ученые Одессы. Одесса, 2004. Вып. 12–13. С. 18–25; Белкин Р. И. Памяти А. А. Богомольца. *Успехи соврем. биологии*. 1946. Т. 22, вып. 2 (5). С. 151–160.

БОЛТЕНКО Михайло Федорович (21.08(02.09).1888, м. Осовець Гродненської губ., нині – Польща – 06.05.1959, Одеса) – археолог, історик, мовознавець, епіграфіст, проф. Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1912). У 1920-ті р. брав участь у становленні й розвитку археол. досліджень в Одесі, створенні Іст.-археол. ін-ту, Археол. музею. Проводив розкопки на о. Березань, досліджував античні пам'ятки Ольвії, Тіри та пам'ятки с. Усатово під Одесою. Працював у Трипільській комісії Всеукраїнського археол. комітету. Викл. класичних мов, історії та іноземних мов в одеських гімназіях (1912–1920). Заст. директора (1920–1930), директор (1930–1933) Одеського археол. музею.

Розробив спеціальну програму збирання відомостей про пам'ятки місць старожитностей (1923). Проф. Одеського держ. технікуму кінематографії ВУФКУ (1926). Делегований на 2-й Український сходознавчий з'їзд (1929). Делегат 1-го Всеросійського музейного з'їзду (1930). Безпідставно заарештований і засуджений на 5 років трудових таборів (1934). Після повернення із заслання працював в ОДУ (1939–1959). У воєнні роки разом з ун-том був у евакуації у Туркменії (м. Байрам-Алі). Канд. іст. наук (1944). Зав. каф. класичної філології, проф. іст. ф-ту ОДУ.

Водночас з роботою в ун-ті працював в Одеському археол. музеї (з 1939 р.), проводив археол. дослідження (до 1949 р.). Посмертно реабілітований (1990). Чл. Одеського товариства історії і старожитностей (1913), Одеської філії Всеукраїнської асоціації сходознавства, Одеської комісії краєзнавства при ВУАН. Чл.-кор. Берлінської АН, дійсний чл. Німецького археол. ін-ту (1927). Авт. пр., присвячених Геродотові.

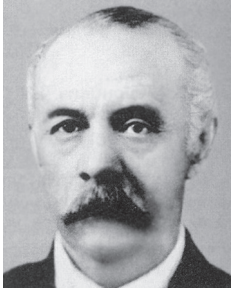
Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 129; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 239; *Времена и годы*. Одесса, 1999. Вып. 2. С. 38–41; Нестуля О. О. Реабілітація прийшла посмертно (М. Ф. Болтенко). *Репресоване краєзнавство (20–30-ті роки)*. Київ, 1991. С. 146–154.

БОРИНЕВИЧ Анатолій Антонович (31.03(12.04).1891, Одеса – ?) – статистик, економіст, проф. (1921). Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1916). Помічник статистика в Одеському повітовому земстві (з 1914 р.). Зав. статистичним екон. відділом кооперативної організації, викл. екон. відділу ОПІ (з 1919 р.). Викладав економіку в Одеському торгівельно-промисловому технікумі (з 1925 р.). Викл. курсу «Економіка та організація дрібного господарства» (з 1921 р.), викл. курсу «Загальна та с.-г. статистика» ОСГП (1923–1930); працював у НДІ великого сільського господарства і с.-г. економіки ВАСГНІЛ (з 1930 р.) Переїхав до Москви. Доц. каф. економіки промисловості (з 1946 р.), розробив і більше 20 років викладав курс «Економіка хлібоприймальних і зернопереробних підприємств» у Московському технологічному ін-ті харчової промисловості. За екон. обґрунтуваннями вченого були побудовані елеватори в багатьох містах СРСР. Наук. інтереси: статистика, економіка, розвиток та організація с.-г. виробництва. Нагороджений медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», знаком «Відмінник заготовок». Авт. близько 40 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 293; Ісаєва О. И. Семья ученого-статистика А. С. Бориневича ... *Молодий вчений*. 2014. № 12 (15). С. 36–41; Ісаєва О. І. Дослідження А. С. Бориневича з питань сільського господарства. *Вісн. Нац. техн. ун-ту «Харків. політехн. ін-т»*. Серія: *Історія науки і техніки*. 2013. № 48 (1021). С. 70.

БОРОВИКОВ Георгій Андрійович (01(14).11.1881, Маріуполь – 18.01.1958, Одеса) – біолог, д-р ботаніки (1935, без захисту дис.), д-р біол. наук (1936, без захисту дис.), проф. (1924). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ із золотою медаллю (1907). Працював у Зоолог. музеї ун-ту та на Північному Кавказі (1904–1905). Послідовно обіймав в ІНУ посади (1907–1918): лаборанта, асист., приват-доц. Знаходився у наук. відрядженні у Празі, де працював у лаб. проф. Чапека та проф. Немеца (1913–1914). Захистив магістер. дис. «Действие солеобразных веществ на

скорості росту растительного організму» (1916). Перейшов до ОСГІ (1919). Викладав курс анатомії, фізіології рослин (з 1921 р.), с.-г. мікробіології (з 1927 р.). Очолив каф. загально-біол. наук (1930), (з 1931 р. – каф. агробіол. наук, з 1932 р. – агроботаніки). В ін-ті також працював: помічником директора, директором, деканом агрономічного і виноградарського ф-тів. За сумісництвом був директором Вознесенської с.-г. дослідної станції (1920–1927), а у 1929 р. переведений директором Виноробної станції на Сухому Лимані, яка згодом перетворилась у відомий Ін-т виноградарства і виноробства. За сумісництвом очолював каф. ботаніки Одеського фармацевтичного ін-ту, де читав курс ботаніки (1939–1941), проф. каф. фізіології рослин ОДУ (1948–1953). Чл. Новоросійського товариства природознавців, Товариства сільського господарства Південної Росії, Німецького ботан. товариства і Московського товариства дослідників природи. Досліджував фізіологію й анатомію рослин. Вивчав флору околиць Одеси. Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 140, 140а; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 326; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 160–162; Видные ученые Одессы. Одесса, 1994. Вып. 4–5. С. 32–34; Гольд Т. М. Георгий Андреевич Боровиков. *Ботан. журн.* 1957. Т. 42, № 1. С. 140–143.

БОРЩАК Ілько (справж. – Баршак Ілля Львович

(07(19).07.1892, єврейська колонія Нагартав Херсонської губ., нині – смт Березнегувате Миколаївської обл. – 11.10.1959, Париж, Франція) – історик, літературознавець, громадський діяч, проф. (1938). Вивчав класичну філологію в ун-тах Санкт-Петербурга та Києва. Закінчив ІНУ, де був залишений для спеціалізації з міжнародного права. Відправлений у наук. відрядження до Гааги (Нідерланди) (1914). Мобілізований до російської армії (1914), учасник бойових дій Першої світової війни (1914–1917), навчався в Артилерійському училищі (Одеса). З початком революції брав активну участь у суспільно-політ. житті УНР. Чл. Української ради військ румунського фронту (1917). Старшина армії УНР (1918–1919). У складі місії УНР перебував у США (з 1919 р.). Секретар української делегації на Паризькій мирній конференції (1919–1920). Співроб. ВУАН (Київ). Емігрував до Франції. З 1920 р. жив у Парижі, де видавав тижневик «Українські вісті» (1926–1928). Був ініціатором викладан-

фронту (1917). Старшина армії УНР (1918–1919). У складі місії УНР перебував у США (з 1919 р.). Секретар української делегації на Паризькій мирній конференції (1919–1920). Співроб. ВУАН (Київ). Емігрував до Франції. З 1920 р. жив у Парижі, де видавав тижневик «Українські вісті» (1926–1928). Був ініціатором викладан-

ня української мови і літератури, а також запровадження курсу українознавства в Національній школі живих східних мов у Парижі (1938–1957). Під час гітлерівської окупації Франції двічі був заарештований (1940–1943), деякий час перебував на нелегальному становищі. Директор Архіву української еміграції у Франції (1949), видавець наук. журналу «Україна» (1949–1953). Досліджував політ. історію України нового часу, її іст. та літературні зв'язки із Францією, Швецією, Великою Британією. Був одним із засновників і провідних чл. Союзу українських громадян у Франції (1923–1932). Чл. Ліги української культури (1923), організатор Товариства друзів українського кіно (1926–1927), дійсний чл. Наук. товариства імені Т. Шевченка (1949). Авт. близько 400 наук. пр., написаних українською і французькою мовами.

Літ.: ЕУ. Київ, 2003. Т. 1. С. 354; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 378; Шкварець В. П. Ілля Борщак: життя, діяльність, творчість. Миколаїв, 2002. 134 с.

БРАУНЕР Олександр Олександрович (13(25).01.1857, Сімферополь – 05.05.1941, Одеса) – зоолог, селекціонер, археолог, письменник, д-р зоології *Honoris causa* (1920), проф. (1920), д-р біол. наук (1939). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1881). Інспектор, зав. відділу та чл. ради директорів земельних банків (1881–1919). Працював зав. статистичним відділом Херсонської губернської земської управи (1882–1889). Одночасно виконував обов'язки неодмінного чл. колегії поземельного банку у Варшаві (1888–1893). Директор Земельного банку в Одесі (1901–1919), голова комітету с.-г. курсів (1917–1918), на базі яких виник ОСГП. Очолював правління ін-ту (1918–1930) і читав лекції з с.-г. зоології. Голова губернської зоотехнічної комісії (1920–1923), спеціаліст з тваринної губернської с.-г. секції (1925–1927). Зав. зоопарку та наук. частиною в заповіднику Асканія-Нова (1923–1925). Обл. інспектор з охорони пам'яток природи (1926–1932). Працював в ІНО (1930–1931). Консультант НДІ с.-г. акліматизації і гібридизації свійських та диких тварин в Асканії-Нова (1933–1935). Заст. директора з наук. частини в репродукторії імені С. М. Кірова (1935–1936). Заст. зав. зоопарку Асканія-Нова (1936). Працював проф. каф. зоології ОДУ і водночас консультантом Зоолог. музею ОДУ (1939–1941). Один із засновників науки про походження свійських тварин. Чл. багатьох наук. товариств: Новоросійського товариства природознавців, Товариства сільського господарства Південної Росії, Кримсько-Кавказького гірського клубу, чл. президії Племінної книги червоної німецької худоби.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 144 ; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 435–436 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 163–165 ; Памяти проф. Александра Александровича Браунера (1857–1941). Одесса, 1997. 211 с.

БРОДСЬКИЙ Ераст Костянтинович (20.08(01.09).1851, с. Іванівка Верхньодніпровського пов. Катеринославської губ. – серпень 1919, Катеринослав, нині – Дніпро) – вчений-селекціонер, громадський діяч. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1874). Працював юристом у судових відомствах Московського округу, старш. чиновником з особливих доручень у Царстві Польському. Стажувався у Франції, Німеччині, Австрії, Італії, Угорщині. Почесний мирний суддя (1876), представник повітового і губернського земств для участі в роботі залізничного департаменту. Предводитель дворянства, гласний повітового та губернського земств, дійсний статський радник (1880–1908).

Попечитель Сакаганського ремісничого училища (1881). З його ініціативи було відкрито Верхньодніпровську нижчу с.-г. школу «Росія» (нині Ерастівський аграрний технікум імені Е. К. Бродського, 1899). Вивів нові породи: великої рогатої худоби, овець, злаку. Його досвід вивчала англійська делегація на чолі з проф. Коупом. Ініціатор створення Південноросійського товариства для експорту вітчизняного м'яса та продуктів тваринництва. Емігрував (1917), подальша доля невідома. Чл. с.-г. Ради при Міністерстві держ. майна. Чл. Московського, Полтавського, Харківського, Ростовського та ін. с.-г. товариств. Відзначений медалями на с.-г. виставках, нагороджений персидським орденом «Лева і Сонця» I ст. Авт. посібника з тваринництва.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 477–478 ; Доброгорська Н. Господарська та громадська діяльність Е. К. Бродського. *Вісн. Дніпропетров. ун-ту. Серія: Історія та археологія*. 2002. Вип. 10. С. 198–202 ; Кочергін І. О. Капіталістичні дворянські господарства Катеринославської губернії пореформеного періоду. *Гуманітар. журн.* 2010. № 3–4. С. 16–29.

БУДДЕ Євген Федорович (13(25).12.1859, с. Георгіївка Єлисаветградського пов. Херсонської губ. – 31.07.1931, Казань, РСФРР, нині – РФ) – філолог-славіст, д-р російської мови та словесності (1897), проф., чл.-кор. АН СРСР (1916). Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1884). Викладав у 2-й Кишинівській гімназії, у 1-й Одеській прогімназії та ін. чоловічих та жіночих гімназіях Одеси (з 1866 р.). Проходив підготовку з російської мови та порівняльного мовознавства в Московському ун-ті (1889–1891). Викладав в Казанському ун-ті: приват-доц. (1893), екстраординарний (з 1894 р.), ординарний проф. (з 1897 р.) каф. російської мови та словесності. Захистив доктор.

дис. «К истории великорусских говоров» (1896). Засновник та перший директор Вищих жіночих курсів у Казані (1906). Заарештований (1931). Реабілітований (2000). Пр. присвячені діалектології та історії російської літературної мови. Вивчав середньо- і південно-великоруські говори, фонетику, морфологію, синтаксис і лексику рязанського говору в кінці XIX ст., мову староукраїнських пам'яток, зокрема Остромирового Євангелія. Досліджував іст. процеси виникнення трьох східнослов'янських мов. Авт. численних посібників із сучасної російської літературної мови для середніх і вищих навч. закладів.

Літ.: Большая энцикл. М., 2006. Т. 7. С. 402 ; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 518 ; Булахов М. Г. Восточнославянские языковеды : биобиблиогр. слов. Минск, 1977. Т. 2. С. 46–55.

БУЗУК Петро Опанасович (псевдоніми – П. Росич, П.Р.) (19.06(01.07).1891, с. Тернівка Слободзейського р-ну, Молдова – 07.12.1937, Вологда, РРФСР, нині – РФ) – – 07.10.1943) мовознавець, славист, д-р філол. наук (1924), проф. Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1916) і був зарахований професорським стипендіатом на каф. слов'янської філології для підготовки до професорського звання. Доц. іст.-філол. ф-ту ІНО (1920–1924). Працював у Гуманітарно-суспільному та Археол. ін-тах (читав курс книгознавства). У 1925 р. переїхав до Білорусії, працюючи спочатку в Білоруському державному ун-ті, а потім у Мінському пед. ін-ті, де з 1931 р. – зав. каф. мовознавства. Директор Ін-ту мовознавства АН Білорусії (1931–1933).

Викладав предмети білоруською, російською, староєврейською (іврит) та новоеврейською (ідіш) мовами. Володів також молдавською, старогрецькою, латинською, французькою, німецькою, старослов'янською, польською, чеською, англійською, румунською, сербохорватською, болгарською, італійською, литовською, татарською і грузинською мовами. Захистив доктор. дис. «До питання про місце написання Маріїнського Євангелія» (1924). У 1934 р. був заарештований та висланий до Вологди, де працював бібліотекарем (1934–1935), викладав німецьку мову в ВДПІ. У 1937 р. знову заарештований та приречений до розстрілу. Реабілітований у 1956 р., цілком реабілітований у 1988 р. Авт. пр. з історії праслов'янської мови, діалектології, лінгвістичної географії, білоруської літературної мови, а також з історії діалектології української мови, її взаємозв'язків з білоруською та ін. мовами. Основний наук. доробок: «Коротка історія української мови» (1924), «Увага до ді-

еприкетників в українській мові» (1925), «Нарис історії української мови» (1927). Учасник 1-го Міжнародного конгресу славистів у Празі (1929).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 158 ; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 553–554 ; Укр. мова : енциклопедія. Київ, 2004. С. 57 ; Булахов М. Г. Восточнославянские языковеды : биобиблиогр. слов. Минск, 1977. Т. 2. С. 55–60 ; Мартынаў В. У. Петр Апанасавіч Бузук. *Весці Акадэміі Навук Беларускай ССР. Серыя Грамадскіх Навук*. 1991. № 6. С. 114–117.

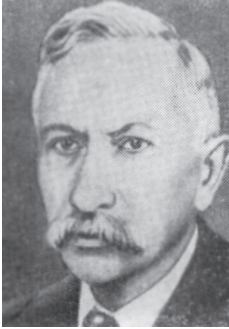
БУНИЦЬКИЙ Євген Леонідович (16(28).06.1874, Сімферополь – 07.08.1952, Прага, Чехословаччина, нині – Чеська Республіка) – математик, механік, д-р чистої математики (1917), проф. (1915). Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1896). Залишений в ун-ті професорським стипендіатом. Співроб. журналу «Вестник опытной физики и элементарной математики» (1893), викл. математики в середніх учбових закладах Одеси (1900), приват-доц. ІНУ (1904). У наук. відрядженні під керівництвом Д. Гільберта займався застосуванням інтегральних рівнянь до граничних задач диференціальних рівнянь (Геттінген, 1906–1907). Викладав на Вищих жіночих курсах (1908). Штатний доц. ІНУ (1910). Захистив магістер. дис. «К теории функций Грина для обыкновенных линейных дифференциальных уравнений» (1913). Призначений екстраординарним проф. Юр'ївського (Дерптського) ун-ту, але за клопотанням Новоросійського ун-ту залишений в Одесі: екстраординарний (1915), ординарний (1918) проф. каф. механіки ІНУ. Захистив доктор. дис. «К вопросу о решении обыкновенных линейных дифференциальных уравнений при данных предельных условиях» (1917). Проф. Фіз.-мат. ін-ту, ІНО, ОПІ (1918–1922). Виїхав до Праги (1922). Один з засновників Російського вільного ун-ту в Празі (1923), проф. природн.-наук. ф-ту Карлова ун-та у Празі (1931). Наук. дослідження в галузі теорії лінійних інтегральних рівнянь, теорії чисел, геометрії, мат. логіки, методів наближення обчислень, теорії диференціальних рівнянь. Чл. мат. відділення Новоросійського товариства природознавців, чл. Товариства Російського народного ун-ту у Празі (1925). Авт. близько 50 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 163 ; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 590 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 183–186 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 2. С. 24–26.

БУРКСЕР Євген Самійлович (22.07(04.08).1887, Одеса – 25.06.1965, Київ) – геохімік, хімік-неорганік, хімік-радіолог, д-р геол.-мінерал. наук (1943), проф. (1934), чл.-кор. АН УРСР (1925). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1909). Організатор, зав. спеціальної радіологічної лаб. Російського техн. товариства (1910–1926). Створив

наук.-дослідну лаб. в Іркутську для вивчення радіоактивності природних об'єктів Іркутської губернії (1914). Керував одеськими курортами (1917–1919), входив до складу Курортної колегії (1919), займався організацією курортного лікування поранених червоноармійців. У 1920 р. організував гідрологічне і гідрогеол. відділення Курортного управління і керував ними, входив до складу Курортної комісії. За його ініціативою на базі лаб. було створено Ін-т прикладної хімії та радіології (1920). Директор Одеського хім.-радіологічного ін-ту (1926–1932). Керував фіз.-хім. лаб. при Українському ін-ті курортології та бальнеології в Одесі. Читав спеціальний курс з радіоактивності, радіоелементів, геохімії і неорганічної хімії в ОДУ (1933–1937). Заст. директора з наук. роботи Ін-ту рідкісних елементів (1932), зав. сектору рідкісних елементів хім. НДІ (1934), зав. сектору рідкісних лужних металів Державного НДІ рідкометалевої промисловості. Захистив доктор. дис. «Соляні водойми Чорноморського узбережжя Півдня України» (1943). Голова Одеського відділення Всесоюзного хім. товариства імені Д. І. Менделєєва (1937–1938). Зав. відділу геохімії Ін-ту геол. наук АН УРСР (1938), директор Ін-ту геол. наук УРСР. Голова Комітету з метеоритики АН УРСР (з 1939 р.). Зав. відділу абсолютного віку геол. формацій та ядерної геології (1961). Авт. понад 300 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 164 ; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 617–618 ; Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 81–82 ; Памяти Е. С. Бурксера. *Метеоритика*. 1968. Вып. 28. С. 173–176 ; Склярук Д. І. Наукова діяльність Є. С. Бурксера *Геолог. журн.* 1957. Т. 17, вип. 2. С. 83–86.

БУРШТЕЙН Арон Йосипович (25.11(07.12).1890, с. Мокра Калигірка Звенигородського пов. Київської губ., нині – смт Катеринопільського р-ну Черкаської обл. – 1965, Одеса) – лікар-гігієніст, д-р мед. наук (1935, без захисту дис.), проф. (1934). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1916). Призваний до армії, де служив ординатором терапевтичного та інфекційного шпиталів (1916–1919). Зав. хім.-гігієнічним відділом Одеського ін-ту патології і гігієни праці, асист. в ОМІ (1920), асист. каф. загальної гігієни ОМІ (1923–1930). Доц. (1930–1933), зав. каф. гігієни харчування в ОМІ (1933–1941, 1944–1962), зав. каф. гігієни в Мед.-аналітичному ін-ті (1930–1941), начальник лаб. у військовому шпиталі в Кисловодську (1941). Очоловав каф. фармакології Зооветеринарного ін-ту в Алма-Аті (1942–1945), зав. каф. гігієни в Одеському фармацевтичному ін-

ті (1945–1948). Сфера наук. інтересів: цинкова інтоксикація, запилення повітря, дослідження аерозолів, визначення нікотину в повітрі. Нагороджений медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Заслужений діяч науки Казахської РСР (1945). Авт. понад 50 наук. пр., 6 винаходів.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 634; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биогр. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 66; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 292–293.

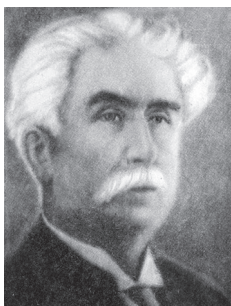
БУРЯЧЕНКО Володимир Филипович (псевд. – В. Буряк)

(07(19).02.1888, с. Болгарія Аккерманського пов. Бессарабської губ. – 16.03.1930, Одеса) – філолог, громад. діяч, лексикограф, перекладач, видавець. Навчався на іст.-філол., фіз.-матем. та юрид. ф-тах у ІНУ (1907–1915). Чл. одеської «Просвіти» (1908–1909). Ініціатор створення видавництва «Дніпро» (1910). За його ред. видано літ.-громад. часопис «Основа» (Одеса, 1915, т. 1–3). Очолював довідковий відділ Гол. крайового комісаріату Херсон., Катеринослав. і Тавр. губ. (1918). Зав. відділу нар. освіти Херсон. губернiальної нар. управи (1918–1919). Зав. бібліотеки Херсон. міського пед. музею імені М. І. Пирогова (1919) та книгарнею кооперативного т-ва «Українська книжка» (1920–1922), голова правління та зав. видавництва Херсон. мистецького товариства імені М. Старицького (1920–1922), лектор бібліотекознавства на Херсон. пед. курсах (1920–1922), заст. зав., зав. навч. частини Першотравневого соціал.-екон. кооперативного технікуму (1922). Перекладач президії Одес. губвиконкому (1923–1925), голова Т-ва прихильників укр. книги в Одесі та секретар Одес. філії видавництва «Книгоспілка» (1925–1929). Склав «Рос.-укр. словник з додатком канцелярського словника» (1918). Інсценізував оповідання В. Винниченка «Голод» та М. Коцюбинського «Сміх». Восени 1930 р. його заарештували у справі контрреволюційної організації «Книгоспілка». 11.05.1993 р. реабілітовано.

Літ.: Енциклопедія Наук. т-ва ім. Шевченка. URL: <https://bit.ly/2NbEwyF> (дата звернення: 25.07.2019); ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 643; Чорноморська хвиля української революції. Провідники національного руху в Одесі у 1917–1920 рр. Одеса, 2011. С. 437–448; Зленко Г. Д. Жизнь с трюстом. Веч. Одесса. 1994. 2 июля (№ 110–111).

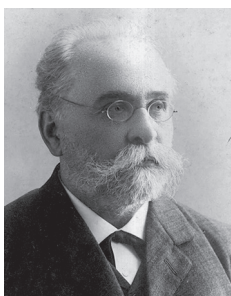
БУХШТАБ Лазар Борисович (25.10(06.11).1868, Одеса – 05.08.1934, Одеса) – лікар-терапевт, д-р медицини (1925, без захисту дис.), проф. (1920). Закінчив природн. відділення ІНУ (1891), мед. ф-т Київського ун-ту Св. Володимира (1895), стажувався в Ін-ті Пастера (Париж, 1896–1900). Після закінчення ІНУ був залише-

ний при ун-ті на каф. органічної хімії для підготовки до професорського звання. Працював у лаб. проф. М. Д. Зелінського і П. Г. Мелікова (1891–1892), ординатором Київської міської клініки у проф. В. Образцова (з 1895 р.) та низки зарубіжних клінік (1896–1900): Ін-т Пастера (Франція), Берлінська клініка Шаріте, клініка проф. Сенатора, Гергардта, Лейбе, лаб. проф. Сальковського та ін. (Німеччина). Зав. Пастерівською станцією в Києві (1895–1896). Штатний ординатор, зав. терапевтичного відділення Одеської єврейської лікарні (1903–1920). Працював в ОМІ: проф. каф. внутрішніх хвороб (з 1920 р.), зав. другої факультетської терапевтичної клініки (1921–1922), зав. каф. ф-ту терапії (1922–1934). Зав. кардіологічної клініки Бальнеофізіотерапевтичного ін-ту (1928). За часів керування клінікою ним була відкрита біохім. лаб. та електрокардіографічний кабінет. Разом з учнем М. А. Ясиновським розроблена оригінальна біол. реакція для визначення стану реактивності хворих ревматизмом, яка нині носить ім'я «проба Бухштаба-Ясиновського». Авт. понад 60 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 669; Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 82; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Бюгр. слов. проф. ОМІ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 67; Видные ученые Одессы. Одесса, 2002. Вып. 10. С. 23–26.

БУЧИНСЬКИЙ Петро Миколайович (12.02.1852, с. Довжок, нині – у складі м. Кам'янець-Подільський Хмельницької обл. – 18.09.1927, Кам'янець-Подільський) – зоолог, гідробіолог, д-р зоології (1895), проф. Навчався на мед. ф-ті (1871–1873), природн. відділенні фіз.-мат. ф-ту Київського ун-ту Св. Володимира (1873–1875), перевівся та закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1878). Професорський стипендіат (1879), консерватор зоолог. музею (1881), лаборант в зоолог. і зоотомічному кабінетах. Захистив магістер. дис. «К истории развития мизид» (1891). Приват-доц. (1891–1987), читав лекції та проводив практичні заняття з курсу анатомії людини, загальної та часткової гістології і мікроскопічної техніки, викладав ембріологію хребетних та загальну зоологію (1891–1897). Екстраординарний проф. ІНУ (1898), ординарний проф. (1899), зав. зоотомічного кабінету та створеної ним лаб. (1902–1903). Захистив доктор. дис. «Наблюдения над эмбриональным развитием Malacostraca» (1894). Працював на каф. зоології (1904–1911). Викладав курси: загальної та часткової гістології (1907),

курс порівняльної анатомії хребетних (1908). Керував кабінетом фіз. географії та метеорологічною обсерваторією (1909). Викладав в жіночих гімназіях та Вищих жіночих курсах в Одесі. Заснував університетську приморську біостанцію на Малому Фонтані (1902). Статський радник (з 1903 р.). Працював у Кам'янці-Подільську (1910–1917), заснував місцеве Товариство природознавців (1911–1917), природн. музей при товаристві та Ботанічний сад (1915). Працював у Кам'янець-Подільському українському ун-ті (з 1921 р. – ІНО): екстраординарний проф., декан фіз.-мат. ф-ту, декан ф-ту професійної освіти (1921), ректор (1922–1923), проф. (1923). Президент Новоросійського товариства природознавців та ред. його «Записок». Один із засновників і почесний чл. Кам'янець-Подільського наук. товариства при ВУАН (1925). Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 169; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 676; Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 83; Ларченков Е. П. Геология в Одес. ун-те. Одесса, 2009. С. 380–383.

ВАЙНБЕРГ Борис Григорович (червень 1896, м. Кілія Бессарабської губ., нині – Одеської обл. – 14.02.1960, Одеса) – мікробіолог, проф. (1936). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1919) та лікувальний ф-т ОМІ (1925). Спеціалізувався з бактеріології в інтернатурі при Одеському санітарно-бактеріологічному ін-ті імені І. І. Мечникова (1926). Працював лікарем на окружних санітарно-бактеріологічних лаб. у м. Вінниця, Проскуріві (тепер Хмельницький), Севастополі (1929). Асист. (1929), доц. (1932), проф. (1936–1941) каф. мікробіології ОМІ, зав. каф. мікробіології в Одеському виробничому ін-ті (1930–1936). Зав. лаб. (1936–1959), заст. директора з наук.

частини (з 1937 р., з перервою в роки війни) в Одеському санітарно-бактеріологічному ін-ті імені І. І. Мечникова. В роки Другої світової війни зав. відділення рикетсіозів в Узбецькому НДІ епідеміології і мікробіології. Доц. каф. мікробіології ОМІ (1944–1948), очолював каф. мікробіології в Одеському фармацевтичному ін-ті (1948–1950). Чл. правління Одеського наук. товариства мікробіологів, епідеміологів та інфекціоністів. Нагороджений медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» та відзнакою «Відмінник охорони здоров'я». Авт. близько 100 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 22; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 68; Борис Григорович Вайнберг : некролог. *Микробиол. журн.* 1960. Т. 22, вып. 5. С. 74–75.

ВАЙНБЕРГ Йосип Мойсейович (01(13).08.1876, с. Бар Подільської губ., нині – Вінницької обл. – березень 1935, Одеса) – лікар-стоматолог, проф. (1926). Навчався на фіз.-мат. ф-ті Юр'ївського (нині Тартуського) ун-ту (1898–1903). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1908). Удосконалював знання за кордоном. Впродовж 15 років викладав в Одеській зуболікувальній школі, зав. щелепним госпіталем. Під час Першої світової війни працював військовим лікарем. Організував каф. одонтології в ОМІ (1926–1932), викладав в Одеському ін-ті удосконалення лікарів (1930–1935), консультант в лікарсько-профілактичних закладах Одеси. Товариш голови Одеського одонтологічного товариства. Авт. наук. пр. зі стоматології.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 22; Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 293; Його ж. Професор-одонтолог Йосиф Мойсеевич Вайнберг (1876–1935). *Історія стоматології*: I Всерос. конф. М., 2007. С. 35–36.

ВАЙНДРАХ Григорій Мойсейович (15(27).09.1887, Керч – 12.07.1955, Москва, РРФСР, нині – РФ) – мікробіолог, епідеміолог, д-р мед. наук (1938), проф. (1938). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1911). Служив військовим лікарем. Працював в Одесі в бактеріологічній лаб. (1918–1927), директором В'ятського бактеріологічного ін-ту, зав. сироваткового відділення Центр. ін-ту епідеміології і мікробіології в Москві, зав. каф. мікробіології Архангельського мед. ін-ту (1937–1940). Проф. у Центр. ін-ті удосконалення лікарів (Москва), працював у Московському НДІ вакцин та сироваток імені І. І. Мечникова. Перший голова іст. секції Всесоюзного наук. товариства мікробіологів, епідеміологів і інфекціоністів імені І. І. Мечникова (1949). Авт. понад 60 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 23; Метелкин А. И. Памяти проф. Г. М. Вайндраха (1887–1955). *Журн. микробиологии, эпидемиологии и иммунобиологии*. 1956. № 7. С. 125.

ВАЙНШТЕЙН Осип Львович (24.11(06.12).1894, м. Бендери Бессарабської губ. – 27.07.1980, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – історик-медієвіст, д-р іст. наук (1940), проф. (1934). Закінчив з золотою медаллю іст.-філол. ф-т ІНУ (1919). Навчався в аспірантурі при каф. всесвітньої історії Одеського ІНО (1920–1922). Зав. іст. кабінету (1922), згодом позаштатний викл. в ІНО (1923–1930), доц. Одеського ін-ту професійної освіти (1930–1933), доц. ОДУ (1934–1935), за сумісництвом викладав в ряді інших одеських вузів. Вчений секретар, заст. директора (1923), директор (1931–1933) Центр. наук. бібліотеки м. Одеса. У 1927 р. перебував у наук.

відрядженні в Парижі. Очоловав каф. історії середніх віків Ленінградського ун-ту (1935–1950). Викладав у Киргизькому держ. ун-ті в м. Фрунзе (1951–1955). Керівник відділу Ін-ту історії матеріальної культури АН СРСР (1935–1938), а також керівник групи всесвітньої історії Ленінградського відділення Ін-ту історії АН СРСР, де працював до останніх днів свого життя. За сумісництвом директор ОДНБ (1944–1950), а також голова місцевому Ленінградського ун-ту (1942–1944). Брав участь в роботі Асоціації сходознавства (1927–1933), Комісії з історії іст. знань при АН СРСР (1947), Товариства істориків-марксистів (1926–1935). Голова правління Будинку вчених (1932–1934). Чл. обл. Секції наук. працівників (1933–1935), чл. обкому союзу працівників вищої школи (1934–1935). Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1944), медалями: «За оборону Ленінграду» та «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» (1945). Авт. понад 150 наук. пр.

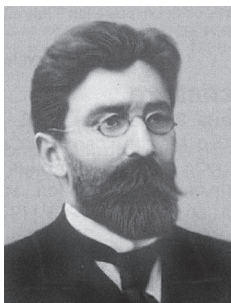
Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 174 ; ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 26 ; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 84–87 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 196–200 ; Осип Львович Вайнштейн : некролог. *Вопр. істории*. 1980. № 12. С. 181.

ВАСИЛЕНКО Дмитро Оверкійович (27.10(08.11).1883, с. Біленьке Запорізької обл. – 20.08.1960, Дніпропетровськ, нині – Дніпро) – лікар-хірург, проф. (1950). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1918). Під час Другої світової війни працював військовим лікарем. З 1922 р. працював у Дніпропетровському мед. ін-ті, зав. каф. загальної хірургії (1951–1960) на базі хірургічного, травматологічного та нейрохірургічного відділень Другої міської клінічної лікарні. Захистив канд. дис. «Нейронная организация спинального отдела пирамидной системы» (1966). Вперше за час існування каф. організував віваріум для проведення експериментальних досліджень. Приділяв значну увагу питанням покращення організації допомоги хворим на кістково-суглобовий туберкульоз і організації мед. допомоги інвалідам війни. Основні наук. розробки у галузі невідкладної хірургії, травматології, захворювань щитовидної залози тощо. Нагороджений двома орденами Леніна та іншими орденами та медалями. Заслужений діяч науки УРСР (1953).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 105–106 ; УРЕ. Київ, 1978. Т. 2. С. 130.

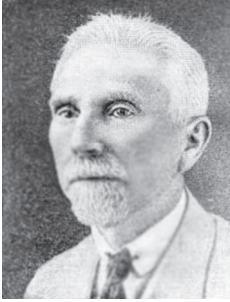
ВАСИЛЕНКО Микола Прокопович (02(14).02.1866, с. Есмань, нині – смт Червоне Глухівського р-ну Сумської обл. – 03.10.1935, Київ) – історик, правознавець, політ. і громадський діяч, проф., акад. ВУАН (1920). Закінчив іст.-філол. ф-т Дерптського ун-ту (нині – Тартуського) (1890), екстерном склав іспити на юрид. ф-т ІНУ, отримавши диплом канд. права (1908). Працював у держ. установах, ред. видань, мав адвокатську практику (до 1917 р.). З 1890 р. – чл. редколегії журналу «Киевская старина». Викладав історію та російську мову у київських гімназіях та Кадетському корпусі (1893–1903). Службовець губернського попечительства про народну тверезість та Губернського статистичного комітету (1903–1905), ред. газети «Киевские отклики» (1905–1906). У 1907 р. за публікацію матеріалів антиурядового спрямування був засуджений до ув'язнення. У 1911 р. присвоєно звання приват-доц. Започаткував Київський міський комітет для задоволення потреб, пов'язаних з війною, працював захисником при канцелярії 12-го кримінального відділу Київського окружного суду (1916). Працював викл. каф. історії Київського ун-ту Св. Володимира, проф. Українського народного ун-ту та Юрид. ін-ту (Київ). Попечитель Київського учбового округу та товариш міністра освіти Тимчасового уряду Росії (1917), міністр освіти і мистецтв України, заст. голови уряду, чл. Генерального суду України, президент Державного Сенату (1918). Брав участь у заснуванні Нац. бібліотеки, Держ. українського архіву, Нац. музею, Нац. галереї мистецтва, держ. українських ун-тів та навч. закладів. Завдяки його зусиллям був прийнятий Закон про заснування Української АН (14.11.1918). В. о. президента УАН (1921–1922), очолював її соц.-екон. відділ, постійну комісію з вивчення західно-руського та українського права. Авт. майже 500 наук. та публіцистичних пр.

Літ.: ЕГУ. Київ, 2003. Т. 1. С. 441–442; ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 109; Усенко І. Б. Основоположник української історико-правової науки. *Вісн. НАН України*. 2006. № 6. С. 30–34; Шемшученко Ю. С. Сторінки життя і творчості. *Там само*. С. 26–30.

ВАСИЛЬЄВ Микола Семенович (04(16).12.1876, Миколаїв – 20.07.1955) – математик, механік, д-р фіз.-мат. наук (1946, без захисту дис.), проф. (1935). Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1900). Викладав математику в Одеській чоловічій гімназії № 5 (1900–1909). Отримав звання приват-доц. ІНУ (1909). Викладав вищу математику в Миколаївському інженерному військовому училищі та Політехн. ін-ті. Приват-доц. каф. прикладної математики ІНУ (1912). Викладав теоретичну механі-

ку.

ку на Одеських вищих жіночих курсах (1915–1920). Захистив магістер. дис. «Про рух нескінченного ряду колових вихрових кілець однакового радіуса, що мають спільну вісь» (1917). Доц. каф. механіки ІНУ (1917). Займався налагодженням приладів для Астрономічної обсерваторії ун-ту та завідував механічною майстернею точних наук. інструментів (1919–1923). Проф. ОПІ (1918–1928), проф. Фіз.-мат. ін-ту (1920–1921), проф. та дійсний чл. наук.-дослідної каф. математики ІНО (1920–1930), проф. Фіз.-хім.-мат. ін-ту (1930–1933), зав. каф. теоретичної механіки ОДУ (1933–1941, 1944–1953), проф. та зав. каф. теоретичної механіки Одеського індустріального ін-ту (1936–1940). Під час окупації Одеси продовжив викладання в ун-ті Трансністрії. Чл. мат. відділення Новоросійського товариства природознавців (1902). Авт. понад 30 наук. пр. з різних питань механіки та математики.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 188 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 225–228 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 39–42 ; Лейбман Э. Б. Математическое отделение Новороссийского общества естествоиспытателей (1876–1928). *Ист.-мат. исслед.* 1961. Вып. 14. С. 408.

ВАСИЛЬЄВ Олександр Семенович (31.08(12.09).1868, Миколаїв – 04.03.1947, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – астроном, геодезист, д-р астрономії і геодезії (1919), д-р фіз.-мат. наук (1935), проф. Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1895). Професорський стипендіат (1896–1898). Працював на різних посадах у Пулковській обсерваторії (з 1896 р.), заст. начальника та чл. російсько-шведської експедиції на архіпелазі Шпіцберген (Норвегія) (1899–1901). Описав роботу експедиції в книзі «На Шпіцберген і по Шпіцбергену під час градусного виміру» (1915). Керівник занять з геодезії та практичної астрономії геодезистів-слухачів Військово-інженерної акад. та гідрографів Морського відомства (1920–1924). Нагороджений російськими і шведськими орденами, медаллю імені М. М. Пржевальського від Російського геогр. товариства, орденом Трудового Червоного Прапора (1945). Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 129 ; Биогр. слов. деятелей естествознания и техники. М., 1958. Т. 1. С. 141 ; Маткевич Л. Л. Памяти пулковца А. С. Васильева. *Астроном. календарь*. Перем. часть. 1948. № 51. С. 148–152.

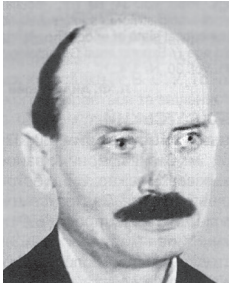
ВАСЬКОВСЬКИЙ Євген Володимирович (21.02(05.03). 1866, м. Аккерман, нині – м. Білгород-Дністровський Одеської обл. – 29.05.1942, Варшава, Польща) – правознавець, д-р цивільного права (1901), проф. (1897). Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1888) та почав працювати в місцевій адвокатурі, займався також літературною діяльністю: писав музичні фейлетони, рецензії в «Одеском вестнике» (псевдонім Maestro), перекладав вірші Г. Гейне. В 1893 р. видав фундаментальну працю «Организация адвокатуры». Склав магістер. іспит та захистив дис. при Казанському ун-ті (1897). Приват-доц. (1897), екстраординарний (1904), ординарний проф. каф. цивільного права ІНУ (1906). Захистив доктор. дис. «Цивилистическая методология: учение о толковании и применении гражданских законов» (1901). Колезький радник (1905). В ІНУ читав курси: «Вчення про коментування і застосування громадянських законів», «Громадянське право», «Цивільний судоустрій». Декан юрид. ф-ту (1905), проректор ІНУ (1906–1907). У лютому 1909 р. був усунутий з посади та відданий під суд «за протизаконну бездіяльність» (не забороняв студентських виступів, страйків та політ. угруповань). У липні 1909 р. – виправданий, повернувся до ун-ту на посаду зав. каф. цивільного права та цивільного процесу (1917–1920). Декан юрид. ф-ту (1917–1920). В. о. ректора ІНУ (1920). Проф. та проректор Одеського гуманітарно-суспільного ін-ту (1920–1921), проректор ОІНГ (нині – Одеський нац. екон. ун-т) (1921–1924). У 1925 р. емігрував. Викладав право в Ун-ті Св. Баторія (м. Вільно, Литва), в Російському юрид. ф-ті (Прага). У 1936 р. переїхав до Варшави, де працював у Кодифікаційній комісії АН Польщі. Авт. багатьох пр. з цивільного права.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 192; ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 149; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 228–230; Кандафарова І. С. Ординарний професор Імператорського Новоросійського університета Е. В. Васьковський. *Вісн. ОНУ. Серія: Правознавство*. 2011. Т. 16, вип. 9. С. 9–14.

ВЕРХРАТСЬКИЙ Сергій Аврамович (08(20).10.1894, м. Крижопіль Подільської губ., нині – смт Вінницької обл. – 23.02.1988, Івано-Франківськ) – лікар-хірург, історик медицини, д-р мед. наук (1945), проф. (1947). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1916). Працював: головним лікарем санаторію на Кавказі, зав. хірургічного відділення лікарні, викл. фельдшерської школи у Черкасах (до 1938 р.), асист. каф. медицини у Донецькому мед. ін-ті (1939–1941). Гол. хірург евакошпиталів (1941–1945), орга-

нізував один з перших нейрохірургічних відділів і евакошпиталь для поранених. Захистив канд. дис. «Побутова медицина в Україні» (1940), доктор. дис. «Матеріали з історії медицини на Україні до часів введення земства» (1945). Зав. каф. госпітальної (шпитальної) хірургії в Івано-Франківському мед. ін-ті (1946–1971). Авт. першого підручника з історії медицини українською мовою (у співавт. з П. Ю. Заблудовським) «Історія медицини», а також розвідок про мед. фольклор України, черевну хірургію, черепно-мозкові поранення, краш-синдром та ін. Голова Обл. наук. товариства хірургів, почесний чл. Республіканського товариства хірургів і товариства істориків медицини. Нагороджений орденами: Леніна, Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки. Авт. понад 80 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 297–298; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 295.

ВІЛІНСЬКИЙ Микола Миколайович (02(14).05.1888, м. Голта Ананьївського пов. Херсонської губ., нині – у складі м. Первомайськ Миколаївської обл. – 07.09.1956, Київ) – композитор, педагог, проф. (1926). Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1912), Одеську консерваторію (1919). Викл., проф. Одеської консерваторії (1920–1941), зав. каф. композиції (з 1931 р.). Викл. Ташкентської консерваторії (1941–1944). Проф. та декан теоретико-композиторського ф-ту (1944–1948), зав. каф. композиції (1944–1947, 1950–1954), зав. каф. теорії музики (1949–1953) Київської консерваторії. Авт. вокально-симфонічних і симфонічних творів, вокально-хорових обробок українських, російських і молдавських народних пісень, камерно-інструментальних і камерно-вокальних творів. У числі його учнів такі майстри як Д. Ойстрах, Я. Зак, К. Данькевич, О. Білаш та ін. Очолював Одеську обл. організацію Спілки композиторів України (1937). Нагороджений Держ. нагородами СРСР. Заслужений діяч мистецтв УРСР (1951). Авт. низки теоретичних пр. і статей.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 541; Іст. календар Ананьєва. Одеса, 2013. С. 28; Мирошніченко С. В. Становлення музичального професіоналізму в Одесі (доконсерваторський період). Одеса, 2013. С. 107–109, 143.

ВІЛІНСЬКИЙ Сергій Григорович (03(15).09.1876, Кишинів, Молдова – 15.01.1950, Прага, Чехословаччина, нині – Чеська Республіка) – літературознавець, дослідник давньоруської літератури, д-р російської словесності (1914), проф. (1900). Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1900). Захистив магістр. дис. «Послання старца Артемия (XVI)» (1907). Приват-доц. (1904), екстраординарний (1909), з 1914 р. – ординарний проф. каф. російської мови та словесності ІНУ. Захистив доктор. дис. «Житие Св. Василя Нового в русской литературе» (1914). Працював секретарем іст.-філол. ф-ту (1909–1912), проректором ІНУ (1912–1917). Викл., проф. Одеських вищих жіночих курсів (1906), водночас викл. (1904–1908), чл. господарського комітету (1907) Одеської ІІІ чоловічої гімназії. На викладацькій роботі залишався до 1919 р. У 1920 р. емігрував у Болгарію. Працював викл. російських шкіл в м. Софія, в гімназії у м. Пловдив (1920). Згодом переїхав до Чехословаччини: працював проф. Російського пед. ін-ту імені Я. А. Коменського у м. Празі та Ун-ті імені Т. Г. Масарика в м. Брно. Голова Іст.-філол. товариства при ІНУ (1907), чл. Одеського товариства історії та старожитностей (1909). Нагороджений орденами: Св. Станіслава ІІІ ст. (1908), Св. Анни ІІІ ст. (1912), ІІ ст. (1916), медаллю «В пам'ять 300-ліття царствования Дома Романовых» (1913).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 207; ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 541; Держ. архів Одес. обл.: путівник. Одеса, 2012. Вип. 1. С. 36–37; Фирсов Е. Ф. Пражские архивные материалы о слависте С. Г. Вилинском. *Вестн. Моск. ун-та. Сер. 9, Филология*. 2002. № 6. С. 129–140; Лица русского зарубежья. URL: <http://rusgrave.tnweb.ru/card.php?id=1572> (дата звернення: 04.12.2018).

ВІТКОВСЬКИЙ Йосип Йосипович (09(21).02.1892, Одеса – 26.05.1976, Варшава, Польща) – астроном, д-р астрономії (1928), проф. (1929), чл.-кор. (1947), акад. (1959) Польської АН. Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1914). Захистив канд. дис. (1916). Професорський стипендіат (1916–1919). Усі роки навчання в ун-ті працював в Астрономічній обсерваторії до від'їзду в Польщу (1919). Працював: вчителем фізики і космографії в класичній гімназії, в астрономічній обсерваторії Ягелонського ун-ту у Кракові (1919–1929, 1940–1945). Директор Астрономічної обсерваторії (1929–

1939, 1945–1962), декан мат.-природн. ф-ту (1933–1935), проф., ординарний проф. (з 1934 р.), зав. каф. астрономії (з 1945 р.) у Познанському ун-ті. Організував і керував Астрономічною станцією в м. Боровці (1955–1965). Директор Ін-ту астрономії Польської АН у Варшаві (1957–1962). Ред. багатьох видань. Заст. (1925–1955), гол. ред. журналу «Acta Astronomica» (1956–1966). Чл. Міжнародного Астрономічного товариства, Королівської астрономічної спілки і Британської астрономічної асоціації, Французької астрономічної спілки та ін. Нагороджений 5 орденами і медалями Польщі (1928, 1938, 1954, 1957 і 1972), серед яких Командорські хрести з зіркою Ордена Відродження Польщі. Авт. 175 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 212; ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 633–634; Вклад фізиків Одес. (Новорос.) ун-та в розвиток науки в Одесі. 2010. С. 49, 54, 235.

ВИТТЕ Сергій Юлійович (17(29).06.1849, Тифліс, нині – Тбілісі, Грузія – 28.02(13.03).1915, Петроград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – держ. діяч. Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1870). Працював у залізничних установах та організаціях: начальник руху Одеської залізниці, начальник відділу експлуатації Одеської залізниці (1877), Товариства Південно-Західних залізниць (Київ, 1880), управляючий Південно-Західними залізницями (1886–1889), директор департаменту залізниць Міністерства фінансів Росії (1889). Почесний мировий суддя Одеси (1878–1881). Міністр шляхів сполучення (1892), міністр фінансів Росії (1892–1903). Очолив Комітет міністрів (1903),

голова Ради Міністрів Росії (1905–1906). Ініціював загальнодержавні реформи: винну монополію (1894), грошову реформу (1897). Ініціював спорудження Сибірської залізної дороги та залізничне будівництво (1890-і рр.). Авт. Маніфесту 17 жовтня 1905 р., який започаткував багатопартійність в Росії. Підписав Портсмутський мир з Японією (1905). Розробив основні положення столипінської аграрної реформи (1903–1904). Надав значні асигнування Новоросійському ун-ту, сприяв відкриттю в ньому мед. ф-ту (1900). Допоміг розвитку хлібної торгівлі в Одесі, для чого організував будівництво портової естакади, залізничних шляхів та товарних станцій. Почесний чл. Санкт-Петербурзької АН (1893). Почесний громадянин Одеси. Чл. Одеського слов'янського благодійного товариства, Руського Геогр. товариства. Один із засновників газети «Киевское слово». Авт. низки видань: «Принципи залізничних тарифів по перевозке грузов», «По поводу национализма» (1912). Авт. мемуа-

рів «Воспоминания» (1907–1912) – цінне джерело з історії Росії другої половини XIX – початку XX ст. На його честь була названа одна з вулиць міста (нині – вул. Дворянська) (1901).

Літ.: ЕГУ. Київ, 2003. Т. 1. С. 582–583 ; ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 642 ; Витте С. Ю. Воспоминания. Т. 1. М., 1960. 555 с. ; С. Ю. Витте. *Наблюдатель*. 1898. Июль (№ 7). С. 310–318 ; Корелин А. П. Сергей Юльевич Витте и его время. *Отечеств. история*. 2000. № 6. С. 190–194.

ВОСКРЕСЕНСЬКИЙ Василь Федорович (1853, м. Муром, нині – Володимирської обл., РФ – 08.03.1909, Харків) – лікар, д-р медицини (1893), проф. (1908). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1881). Навчався та працював у Харківському ун-ті: помічник прозектора каф. оперативної хірургії (1885), приват-доц., проф. каф. оперативної хірургії та топографічної анатомії (1908). Вивчав дитячі хвороби. Авт. багатьох публікацій у мед. журналах, зокрема «Архив русской хирургии» та «Архив русской медицины».

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 192.

ГАЙСЬКИЙ Микола Якимович (18(30).11.1884, Самара, Росія – 06.11.1947, Іркутськ, РРФСР, нині – РФ) – мікробіолог, д-р мед. наук (1943). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1912). Працював на Одеській бактеріологічній станції під час чуми в Одесі (1910). Завідував бактеріологічною лаб. Самарського земства (с. Червоний Кут) (1913–1916). Служив у діючій армії, працюючи у бактеріологічній лаб. евакопункту (1916–1918). Після закінчення військової служби повернувся до роботи в баклабораторію, яка увійшла в систему Саратовського ін-ту «Мікроб» (до 1930 р.). Був репресований і, знаходячись в ув'язненні, працював за фахом у секретному НДІ (1930–1937). Завідував Ашхабадською протичумною станцією (1937–1939). Працював в Іркутському протичумному ін-ті (1937), заст. директора ін-ту з наук. частини (1937–1947). Наук. інтереси пов'язані з епідеміологією та епізоотологією чуми. Створив живу противотуляремійну вакцину, за що отримав Сталінську премію (1946). Нагороджений орденом «Знак Пошани». Авт. більше 40 наук. пр.

Літ.: Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 297–299 ; Саяпина Л. В. Научный подвиг Н. А. Гайского. *Журн. микробиологии, эпидемиологии и иммунологии*. 2004. № 5. С. 118–119 ; 125 лет со дня рождения Николая Акимовича Гайского. *Эпидемиология и инфекц. болезни*. 2009. № 3. С. 64.

ГАМАЛІЯ Микола Федорович (05(17).02.1859, Одеса – 29.03.1949, Москва, РРФСР, нині – РФ) – онколог, мікробіолог, епідеміолог, д-р медицини (1892), проф., чл.-кор. АН СРСР (1939), почесний акад. АН СРСР (1940), акад. АМН СРСР (1945). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1880) та Військово-мед. акад. у Санкт-Петербурзі (1883). Заснував в Одесі, разом з І. І. Мечниковим, першу в Російській імперії і другу в світі (після Ін-ту Л. Пастера у Парижі) наук.-практичну бактеріологічну станцію (1886), де продовжив дослідження, розпочаті ще в ун-ті. Захистив доктор. дис. «Етіологія холери з точки зору експериментальної патології». Директор Петербурзького (Петроградського) ін-ту імені Дженнера з щеплення проти віспи (1912–1928). Директор Центр. ін-ту епідеміології та мікробіології в Москві (нині – Ін-т епідеміології та мікробіології імені М. Ф. Гамалії) (1929–1938), з 1938 р. – проф. каф. мікробіології 2-го Московського мед. ін-ту. Розробив свій власний метод щеплення. Описав розчинення в дистильованій воді паличок сибірки, назвавши це явище бактеріолізом і дійшовши висновку, що воно відбувається внаслідок виділення бактеріями специфічної речовини – бактеріолізинів (1898). Його заслугою стало впровадження в СРСР обов’язкового щеплення населення проти віспи як засобу ліквідації цієї хвороби. Розробив швидкісний метод приготування вакцини, що давав змогу виготовляти її в необхідних кількостях. Досліджуючи збудника холери та шляхи її розповсюдження, відкрив холерний вібріон, назвавши його «мечниковським» на честь свого вчителя. Заклав основи розвитку загальної, мед. та с.-г. вірусології. Нагороджений багатьма орденами та медалями, лауреат Сталінської премії (1943). Авт. понад 300 наук. пр.

Літ: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 361 ; Васильєв, К. Г., Гоженко А. И., Васильєв Ю. К. Н. Ф. Гамалея. Его роль в создании Одесской бактериологической станции. Одесса, 2009. 70 с. ; Корифеї укр. науки. Миколаїв, 2000. С. 55–56 ; Миленушкин Ю. И. Николай Федорович Гамалея. М., 1954. 159 с.

ГАМОВ Антон Михайлович (11.11.1863 – 1938, Одеса) – філолог, педагог. Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1887). Викл. російської мови та літератури в одеських гімназіях: реальному училищі Св. Павла (з 1888 р.), реальному училищі В. А. Жуковського. Після встановлення в Одесі радянської влади викладав в профтехшколі «Метал-IV» імені Л. Д. Троцького, організованої на базі реального училища Св. Павла (до 1928 р.). Займав посаду бібліотекаря в училищі Св. Павла. В. о. присяжного засідателя в Окружному суді (1897). Один з чл. колективу художнього

читання при Будинку вчених. Відомий колекціонер. За заслуги у викладанні отримав звання статського радника і нагороджений орденами: Св. Станіслава III ст. (1895), Св. Анни II ст. (1909) та срібною медаллю в пам'ять царювання імператора Олександра III.

Літ.: Гамов Г. А. Моя мировая линия: неформальная биография. М., 1994. 302 с; Рикун И. Э. Одесские страницы биографии Г. А. Гамова. *Astronomical publications*. 2011. Вып. 24. С. 8–13.

ГАНЗЕН Олексій Васильович (справж. – Вільгельмович)

(19.01(31.01).1876, Одеса – 19.10.1937, м. Дубровник, Хорватія) – художник-мариніст, графік, проф. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1900). Мистецтву навчався спочатку у свого діда І. Айвазовського, згодом – в Одеській малювальній школі (нині – Одеське художнє училище імені М. Б. Грекова), пізніше закінчив Берлінську та Дрезденську акад. мистецтв (АМ) (1902). Навчався у Санкт-Петербурзькій (1903) та Мюнхенській АМ, у Парижі. Перебував на цивільній службі у Відомстві устанів імператриці Марії (1900–1917) та на службі по Морському міністерству як художник Гол. морського штабу Росії (1915).

Відкрив свою галерею в Одесі (1910–1917). Працював в Європі: у Франції, Італії, Нідерландах, Швеції. Очоловав пейзажну майстерню в АМ у Софії (1914). Брав участь у виставках Товариства південноросійських художників в Одесі, Весняних виставках у залах АМ (1898–1904), у численних художніх виставках (з 1901 р.). Емігрував до Югославії (1920). Чл. Міжнар. Асоціації акварелістів, Асоціації граверів, Російського товариства художників у Парижі, «Товариства художників». Чл. Товариства південноросійських художників (1919) та почесний чл. Одеського міського, Шліссельбурзького повітового і Петроградського міського піклування дитячих притулків. Нагороди: Св. Анни III ст., Св. Станіслава II і III ст., Світло-бронзова медаль в пам'ять 300-річчя Царювання дому Романових, французька відзнака «Offizier d'Academie», нагорода «Mention honorable» (1907). Авт. більше 3000 великих полотен: «Море» (1898), «Ранок в океані після бурі» (1903), «Нічна атака» (1905), «Схід місяця» (1915), «Околиці Одеси» (1916), «Місячна ніч» (1919). Картини зберігаються у Феодосійській картинній галереї (АР Крим), Одеському художньому музеї.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 371; Каменный А. Одесса: Кто есть кто. Одесса, 1999. С. 411; Лейкинд О. Л., Махров К. В., Северюхин Д. Я. Художники Русского Зарубежья, 1917–1939: биогр. слов. СПб., 2000. С. 215–216.

ГАНСЬКИЙ Олексій Павлович (08(20).07.1870, Одеса – 29.07(11.08).1908, м. Сімеїз, похований у м. Ялта) – астроном, фахівець у галузі фізики Сонця. Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1894). Стажувався в Пулковській обсерваторії. Працював у Паризькій і Медонській (Франція), Потсдамській (Німеччина) обсерваторіях. Брав участь в експедиціях на Нову Землю, в Іспанію та Середню Азію для спостереження повних сонячних затемнень, на острів Шпіцберген для градусних вимірювань і визначення сили тяжіння (1899–1901). Зробив 9 сходжень на гору Монблан з метою незатямарених спостережень сонячної кори (1897–1901). Співроб. Пулковської обсерваторії (1905), директор Сімеїзького відділу Пулковської обсерваторії (Крим) (1908). Вперше встановив періодичність змін форми сонячної корони і зв'язок цих змін з іншими процесами на Сонці. Секретар Російського відділу Міжнародної сонячної комісії, віце-президент Російського астрономічного товариства. Нагороджений медаллю імені П. Ж. С. Жансена Паризької АН (1904). Кавалер Ордена Почесного легіону. Ім'ям «Gansky» названий кратер на Місяці і мала планета № 1118.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 377; Біогр. слов. діячелы естествознания и техники. М., 1958. Т. 1. С. 210; Колчинский И. Г., Корсунь А. А., Родригес М. Г. Астрономы: биограф. справ. Киев, 1977. С. 77–78.

ГАПОНОВ Юхим (Євфимій) Антонович (12(24).10.1886, м. Оріхів Таврійської губ., нині – Запорізька обл. – 29.06.1976, Одеса) – геолог, палеонтолог, проф. (1946). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1912). Працював на посаді старш. асист. Варшавського ун-ту (з 1916 р.), який під час Першої світової війни був евакуйований до Ростова-на-Дону. Переведений до ІНУ: асист. (1918), доц., проф. (1919). Проф. фіз.-мат. ф-ту Одеського ІНО. Одночасно працював на посадах проф. в Індустріальному, Інженерно-меліоративному ін-тах, Ін-ті комунального будівництва та у Гідротехнічному училищі (до 1933 р.). Перебував на службі у Морському відомстві, в Управлінні із забезпечення кораблеводіння на Чорному та Азовському морях. Зав. відділу Південної обл. меліоративної організації (1922–1930), яка була перетворена в Ін-т гідротехніки і меліорації, де працював зав. відділу (1930–1940). Проф. (1933), зав. каф. геології (1944), перший декан геол.-грунтознавчого ф-ту ОДУ (1945–1952).

Після виходу на пенсію залишився в ун-ті на посаді проф.-консультанта. Розробив гідрогеол. розріз через Тирасполь, Миколаїв і Качкарівку та каталог бурових свердловин. Склав першу гідрогеол. карту Півдня УРСР (1928). Вивчав континентальні неогенові фації південного заходу України та Молдови, приймав участь у палеонтологічних експедиціях.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 259 ; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 384 ; Очерки развития науки в Одессе. Одесса, 1995. С. 236.

ГЕН Ервін Юлійович (30.12.1883(11.01.1884), Тифліс, нині – Тбілісі, Грузія – 01.12.1937, Одеса) – мікробіолог, д-р медицини (1929), проф. (1932). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1910). Працював помічником зав. бактеріологічної станції (1911), лаборант каф. фармакології ІНУ (1911), в. о. прозектора каф. фармакології ІНУ (1914), перейшов на каф. загальної патології (1918). Зав. сироваткового відділу Санітарно-бактеріологічного ін-ту (1920), приват-доц. каф. бактеріології ОМІ (1923). Одночасно з роботою в Одеському бактеріологічному ін-ті працював в Одеському НДІ судових експертиз на посаді зав. секції біол. досліджень (1925–1937). Захистив доктор. дис. «Новий метод біол. дослідження води, обґрунтований на відношенні бактеріальної флори води до сольових концентрацій» (1929). У 1931 р. заарештований органами НКВС, згодом звільнений; 1937 р. заарештували вдруге за звинувачення у контрреволюційній діяльності, засуджений до розстрілу. Реабілітований у 1990 р. Займався проблемою впливу характеру харчування на імунобіол. властивості організму. Довів, що в умовах калорійно-недостатнього харчування інфекційні захворювання (дифтерія, висипний тиф) приймають атипове протікання у зв'язку зі зміною реактивності організму. Авт. методу біол. дослідження води, що базується на відношенні бактеріальної флори води до сольової концентрації. Авт. біля 50 друк. наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 261 ; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 449 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 173–179 ; Комаха В. О. Становлення і розвиток судової експертизи та судово-експертних установ на Півдні України. Одеса, 2002. С. 305–308.

ГЕРМОГЕН єпископ (Долганов (Долганьов) Георгій Єфремович) (25.04(07.05).1858, Херсонська губ. – 29.06.1918, р. Тура, поблизу м. Тобольська Росія) – церковний та громадський діяч, єпископ, священномученик. Закінчив Одеську духовну семінарію; юрид. та мат. ф-ти ІНУ, слухав лекції на іст.-філол.

ф-ті (1889), Санкт-Петербурзьку духовну акад. зі ст. канд. богослов'я (1893). Прийняв чернецький постриг та отримав сан ієродиякона (1890), ієромонаха (1892). Призначений спочатку інспектором (1893), потім ректором Тифліської духовної семінарії зі зведенням в сан архімандрита (1898), тоді ж – головою єпархіальної училищної ради. Єпископ Вольський, вікарій Самарської єпархії (1901). Єпископ Саратовський і Царицинський (1903), в цьому ж році призначений присутнім на засіданнях Св. Синоду. За його благословенням в Саратові була заснована Монархічна партія (1906), що була перетворена на місцеве відділення «Союзу Російського Народу». Наказом царя звільнений від управління єпархією і відправлений до Жировицького монастиря (1912). Згодом переведений до Микола-Угреського монастиря Московської єпархії (1915). Призначений на Тобольську каф., єпископ Тобольський і Сибірський (1917). Брав участь в діяльності Помісного Собору Православної Російської Церкви в Москві (1917–1918). Заарештований (1918). Ред. «Духовного вісника Грузинського екзархату». Чл. Грузино-Імеретинської Синодської контори (1898); почесний чл. «Союзу Російського Народу»; чл. Св. Синоду (1911–1912). Прославлений у лику святих (2000).

Літ.: Черная сотня : ист. энцикл. М., 2008. С. 139–142 ; Полит. деятели России 1917. М., 1993. С. 78–79 ; Мраморнов А. И. Саратовский епископ Гермоген и кризис среднего духовного образования (1903–1912). *Вестн. Моск. ун-та. Сер. 8, История.* 2007. № 3. С. 32–52.

ГЕРНЕТ Володимир Олександрович (20.05(01.06).1870, Одеса – 07.02.1929, Одеса) – енохімік. Вступив на природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1890), виключений з ун-ту через політичні обвинувачення та арешт (1892). Склав держ. іспити екстерном та отримав диплом І ст. (1898). Працював в Одеській муніципальній лаб. старш. лаборантом (з 1898 р.); зав. лаб. (1908), але через політ. переконання був усунений (1910). Викладав хімію і товарознавство у Торгівельній школі та в Одеському комерційному училищі (1900–1915). Працював на Виноробній станції російських виноградарів та виноробів (нині – Нац. наук. центр «Ін-т виноградарства і виноробства» Української акад. аграрних наук): зав. (1910); заст. з наук. роботи (з 1917 р.). Читав лекції з енохімії на Вищих курсах виноградарства та виноробства при Виноробній станції (1915–1917).

Вів боротьбу із фальсифікацією харчових продуктів та напоїв. Наук. дослідження стосуються аналізу вина, підвищення якості та концентрування суслу і вина, їх спиртування, виморожування вина, утилізації виноградних вищавок, польового досвіду у виноградарстві. Знав та пропагував мову есперанто. Один із видавців журналу «Вестник опытной физики и элементарной математики» (з 1897 р.), а також авт. і ред. збірника «За 20 лет работы Винодельческой станции». Співроб. журналу «Вестник виноделия» (1899), увійшов до складу редколегії (1926), де відзначився як авт. та ред. багатьох статей. В пам'ять заслуг встановлена меморіальна дошка на будівлі Ін-ту виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова (2011).

Літ.: В. О. Гернет. *Ювіл. зб., присвяч. 30-річчю роботи Ін-ту та 50-річчю наук.-літ. і громад. діяльності В. Є. Таїрова*. Київ ; Харків, 1936. С. 35–38 ; К 25-літтю «Вестника Опытной Физики и Элементарной Математики». *Вестн. опыт. физики и элементар. математики*. 1913. № 598–600. С. 257–283 ; Таиров В. Е. Памяти В. А. Гернета. *Вестн. виноделия Украины*. 1929. № 2.

ГЕРЦЕНШТЕЙН Михайло Якович (10(22).04.1859, Одеса – 18(31).07.1906, Теріокі, нині – м. Зеленогірськ Ленінградської обл., РФ) – економіст, політ. діяч. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1881). Стажувався у Берліні та Гейдельберзі (Німеччина). Співробітничав з «Российскими ведомостями» (1884). За рекомендацією проф. А. І. Чупрова працював у Московському земельному банку як фахівець із земельного кредиту. Приват-доц. Московського ун-ту (1903), ад'юнкт-проф. Московського с.-г. ін-ту (1904). Був обраний гласним Московської міської думи і гласним Московських губернських земських зборів (1905).

Виступав на з'їздах міських і земських діячів із доповідями з аграрних питань. Обирався до Першої Держ. Думи. У Думі був головою першої підкомісії аграрної комісії і входив до складу трьох інших комісій: фінансової, бюджетної та про асигнування коштів на продовольчу допомогу населенню. За короткий термін існування першого парламенту Російської імперії він встиг тричі виступити в загальних зборах з аграрного питання. Чл. конституційно-демократичної партії, голова партійної аграрної комісії. Авт. багатьох пр. з фінансів та аграрних питань.

Літ.: Большая энцикл. М., 2006. Т. 12. С. 109 ; Члены Государственной Думы (портреты и биографии). Первый созыв, 1906–1911 г. М., 1906. С. 385.

ГЕРЦО-ВИНОГРАДСЬКИЙ Семен Титович (псевд. – **Барон Ікс**) (01(13).09.1844, Бендери, нині – Придністров'я/Республіка Молдова – 30.06(13.07).1903, Одеса) – журналіст, літературний та театральний критик. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1869). Працював на селі народним вчителем. Був звинувачений у тому, що на його квартирі збирались учасники революційних гуртків, заарештований і висланий до Красноярська (1879–1880). Після сибірського заслання жив в Одесі (1881). Був судовим виконавцем і народним вчителем. Друкувався в одеських газетах під псевдонімом «Барон Ікс» (1970). Співроб. газет «Одесский вестник» (1872–1875), «Новороссийский телеграф» (1876–1878). Працював в «Новороссийском телеграфі» (1881), а також в «Одесском альманахе» (1883), «Одесском листке» (1881–1888, 1894–1903), «Одесских новостях» (1889–1893), сатиричному журналі «Пчелка» (1881–1882, 1884–1889). В Одесі вийшли окремою книгою його белетристичні нариси (1882). У зв'язку з хворобою залишив роботу (1897). Публіцистичні статті присвячені проблемам мистецтва, театрознавства та літературознавства.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 571; Русские писатели. М., 1989. Т. 1. С. 554; Божко А. И. Четыре портрета Барона Икс. *Дом князя Гагарина: сб. ст. и публ.* Одесса, 2001. Вып. 2. С. 85–95.

ГЕССЕН Володимир Матвійович (**Вольф Мунішевич**) (11(23).04.1868, Одеса – 01.01.1920, м. Іваново-Вознесенськ, нині – м. Іваново, РФ) – правознавець, політ. діяч, д-р права (1916), проф. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1891). Проживав у Німеччині (1891–1895), де працював позаштатним секретарем російського генерального консульства. Захистив канд. дис. «Громадянство, його встановлення і припинення» (1909). Працював у Петербурзьких вищих навчальних закладах (до 1919 р.): приват-доц. каф. поліцейського права в ун-ті (1896); доц. держ. права, проф. в політехн. ін-ті в ун-ті (1902); у Олександрійському ліцеї; на Вищих жіночих курсах та у Олександрійській Військово-юрид. акад. Один із засновників і ред. щотижневика «Право» у Санкт-Петербурзі (1898–1917). Захистив доктор. дис. «Основи конституційного права» (1916). В Іваново-Вознесенському ун-ті: викл. на каф. державного права (1919); в. о. заст. декана соц.-екон. ф-ту (1919–1920). Брав участь у роботі Гаазької мирної конференції (1899). Досліджував проблеми філософії права, прав. держави, міжнар.,

держ. і поліцейського (адміністративного) права. Чл. конституційно-демократичної фракції та входив до Центрального комітету (з 1905 р.); чл. Держ. Думи II скликання від Петербурзької губ. (з 1907 р); брав активну участь у розробці ряду законопроектів, спрямованих на забезпечення основних громадянських свобод, очолював комітети з реформування місцевих судів.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 574–575 ; Полит. партии России : энциклопедия. М., 1996. С. 152 ; Макаров А. В. М. Гессен. *Дела и дни : ист. журн.* 1920. Кн. 1. С. 600–601 ; Савенко Г. В., Семенов А. М. М. В. М. Гессен в Ивано-Вознесенске. *Изв. ВУЗов. Сер.: Правоведение.* 2003. № 1. С. 249–251.

ГЕШЕЛІН Олександр Ісакович (25.08(06.09).1882, Одеса – 06.09.1962, Одеса) – лікар-отоларинголог, д-р медицини (1911), проф. (1922). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1906). Працював у хірургічних, отоларингологічних відділеннях Одеської єврейської лікарні (1906–1909) та у Москві (1909–1910), потім у Петербурзі – старш. асист. клініки хвороб вуха, горла і носа Психоневрологічного ін-ту (1910–1918). Приват-доц. (1918). Зав. каф. оториноларингології в ОМІ (1922–1941 і 1944–1952). У період Другої світової війни – заст. начальника евакогоспітала в Кисловодську, зав. каф. хвороб вуха, горла, носа у Ставропольському мед. ін-ті, консультант лікарні у м. Сталінабад (Душанбе). Першим у вітчизняній літературі описав клініку раку середнього вуха і агранулоцитарну ангіну. Одним з перших у країні почав застосовувати абсцестонзилектомію в гострій стадії паратонзиліту. Голова Одеського обл. товариства отоларингологів. Авт. понад 75 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 583 ; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМІ ім. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 85 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 299–300.

ГІБШ Ісидор Аронович (09(21).09.1883, Вінниця – 29.01.1963, Москва, РРФСР, нині – РФ) – математик. Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1909). Працював: викл. математики комерційного училища Одеси (1904–1920); секретарем ред. журналу «Вестник опытной физики и элементарной математики» (1907) та ред. видавництва «Матезис» («Mathesis»). Перебував на фронті (1914–1917). Очолював видавничу секцію відділу народної освіти губвиконкому (з 1920 р.). Працював викл. алгебри у Фіз.-мат. ін-ті (1920–1921) та елементарної математики, спецкурсу з теорії визначників, загального курсу вищої математики для природознавців у Одеському

ІНО (1921–1928); наук. співроб. наук.-дослідної каф. математики. В ОПІ викладав вищу математику; очолював робітфак, де був головою фіз.-мат. предметної комісії (1922–1925). Декан російського сектора Вечірнього робітничого ун-ту (1925–1928). Голова одеського Будинку вчених. Переведений до Москви (1928), де читав мат. курси спочатку в Індустріально-пед. ін-ті імені К. Лібкнехта, потім в Пед. ін-ті імені В. І. Леніна, працював вченим-спеціалістом Наркомосвіти РРФСР. Канд. пед. наук (без захисту дис., 1938). Старш. наук. співроб. сектора навчання математики в Ін-ті методів навчання Акад. пед. наук РРФСР (1947–1963). Розробляв питання методики викладання математики, пов'язані з розвитком логічного мислення учнів у процесі вивчення математики та загальним принципом, формам і методам навчання математиці. Нагороджений орденом Леніна та знаком «Відмінник народної освіти». Фундаментальний посібник «Алгебра» (1960) був удостоєний першої премії Акад. пед. наук РРФСР. Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 2. С. 36–38; Маргулис А. Я. Исадор Аронович Гишш. *Математика в шк.* 1963. № 2. С. 86.

ГІММЕЛЬФАРБ Яків Климентійович (01.07.1896, Одеса – 19.05.1971, Одеса) – епідеміолог, мікробіолог, д-р мед. наук (1939), проф. (1940). Закінчив мед. ф-т НУ (1920). Працював лікарем-лаборантом Одеського військового шпиталю, зав. лаб. головного евакопункту армії (1920–1923). Зав. холерним відділенням шпиталю (1921–1922). Зав. санітарно-бактеріологічної лаб. в Херсоні (1923–1924). З 1924 р. працював в Одеському санітарно-бактеріологічному ін-ті імені І. І. Мечникова, де створив протичумне відділення. Водночас співроб. Одеського ін-та удосконалення лікарів (з 1927 р.), де завідував каф. мікробіології (1935–1941). Захистив доктор. дис. «О дифференциации возбудителя чумы и возбудителя псевдотуберкулеза грызунов» (1939). В роки Другої світової війни – консультант мед.-санітарної служби Чорноморського флоту, флагманський епідеміолог, полковник мед. служби (1942–1945). Організовував протиепідемічне забезпечення флоту під час оборони Севастополя, у битвах за Кавказ та Крим. Зав. каф. епідеміології ОМІ (1946–1959). Консультант НДІ вірусології й епідеміології (1958–1971). Основні наук. роботи присвячені епідеміології

Літ.: Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 2. С. 36–38; Маргулис А. Я. Исадор Аронович Гишш. *Математика в шк.* 1963. № 2. С. 86.

чуми, вірусному гепатиту, питанням стовбняка, дифтерії, малярії, мікробіології консервної промисловості та кишкових інфекції. У співавт. написав монографію про Д. К. Заболотного (1958). Нагороджений орденами: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки; медалями: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Авт. понад 90 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 619; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 87; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 300–301.

ГІНЗБУРГ Віктор Якович (псевд. – Тімот Віктор)

(01(13).05.1893, Одеса – 20.10.1960, Москва, РРФСР, нині – РФ) – театральний діяч, драматург, режисер, публіцист. Навчався у Вищій техн. школі у Дармштадті (Німеччина), закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1918). Керівник, актор, режисер, конферансьє Одеського театру мініатюр «Крот» («Конгрегация Рыцарей Острого Театра») (1918–1922). Режисер, актор в одеському театральному колективі «Синяя блуза». Авт. та режисер кабаре «Не рыдай» (з 1922 р.). Один з організаторів (1924) та художній керівник (з 1927 р.) Московського театру сатири. Створив та очолив московський Театр огляду Дому друку (1928–1930). Один із засновників московського Театру мініатюр (1938). Під час Другої світової війни перебував на Уралі, писав «виробничі огляди», естрадні номери для фронтових бригад. Режисер Центрального театру Радянської Армії. Співавт. лібретто муз. комедій і оперет «Свадьба в Малиновке» (1936), «Девичий переполох» (1945), «Вольный ветер» (1947), «Сын клоуна» (1950) та ін.

Літ.: Каменный А. Э. Одесса: Кто есть кто. Одесса, 1999. С. 159; Рос. евр. энцикл. URL: <https://bit.ly/2MusHCr> (дата звернення: 08.08.2018).

ГОГОБЕРІДЗЕ Борис Костянтинович (26.01(07.02).1884, Кутаїсі, Грузія – 21.04.1954, Тбілісі, Грузія) – акушер-гінеколог, д-р медицини (1919), проф. (1930). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1908). Штатний ординатор (1909–1912), в. о. асист. (1913–1914) каф. акушерства та гінекології ІНУ. Служив у армії, брав участь у військових діях проти Австро-Угорщини (1914–1917). Захистив доктор. дис. «К вопросу об углеводном питании эмбриона» (1919). Працював у Тифліському (Тбіліському) ун-ті: приват-доц. (1919), доц. (1921) каф. акушерства та гінекології (1921); зав. каф. біології і патології жінок стоматологічного ф-ту (1931–1932); завідував каф. аку-

шерства і гінекології педіатричного ф-ту (1932–1940). Зав. каф. акушерства та гінекології ОМІ (1940–1941). У 1942 р. повернувся до Грузії, де працював зав. каф. акушерства та гінекології Тбіліського мед. ін-ту (1942–1954). Основоположник теоретичної і практичної гінекології в Грузії. Основні наук. інтереси зосереджені в галузі проблем знеболення пологів, токсикозу вагітних, переливання крові та ін. Голова Наук. товариства акушерів-гінекологів Грузії. Заслужений діяч науки Грузинської РСР (1944). Авт. понад 60 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 12; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМІ ім. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 89; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 281, 301–302.

ГОЛЬДШТЕЙН Леонід Петрович (06(18).06.1862, м. Ананьїв Херсонської губ. – після 1924) – живописець. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1888), Одеську малювальну школу. У 1890-х рр. вивчав живопис у Р. Жульєна в Парижі та у Ш. Голлоші в Мюнхені. Член консультативного бюро при Одеському міському з'їзді мирових суддів (1893), помічник присяжного повіреного (з 1904 р.), присяжний повірений (з 1908 р.). Учасник мистецьких виставок (з 1895 р.). Брав участь у виставці Товариства південноросійських художників в Одесі (1901). Співпрацював з одеськими видавництвами, співроб. газет «Известия», «Одесские новости» та ін. видань.

Літ.: Товарищество южнорусских художников : биобиблиогр. справ. Одесса, 2000. С. 221; Об Одессе с любовью : проект Ю. Парамонова. URL: <https://bit.ly/2G273Wx> (дата звернення: 05.01.2019).

ГОНЧАРОВ Петро Іванович (14(26).09.1886, Москва, Росія – ?) – хімік, проф. Навчався у Московському ун-ті (1904–1905), закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1910). Працював хіміком на Одеській виноробній станції (1910–1912). Працював в ІНУ: позаштатний лаборант техн. лаб. (1912–1913), асист. каф. мед. хімії (1914–1916), неорганічної хімії (1916–1919), фіз. хімії (1919–1925), викладав фізику, хімію та теорію розчинів (1934–1938). Асист. каф. аналітичної хімії (1918–1921), викл. загальної хімії (1921–1928); в. о. проф. каф. загальної органічної та аналітичної хімії (1927–1930); зав. каф. хімії (1930–1931), проф. органічної та загальної хімії (1931–1932), штатний проф. каф. хімії (1932–1934) в ОСГІ. Асист. хім. ф-ту ОПІ (1920–1922); викладав спецкурси у Вищому хім. технікумі (1925–1928). Хім. експерт Ін-ту судової медицини (1925–1926). Зав. каф. у Хім.-фармацевтичному ін-ті (1930–1933). Проф., зав. каф. хімії Тираспольського с.-г. ін-ту (1933–1935). В. о. проф. каф. колоїдної хімії Одеського технологічного ін-ту консервної промисловості та зав. каф. колоїдної хі-

мії Одеського фармацевтичного ін-ту (1936–1938). Зав. каф. неорганічної і фіз. хімії Одеського ін-ту технології зерна й муки (з 1939 р. – Ін-т мукомельної промисловості та елеваторного господарства) (1936–1941). Захистив канд. дис. «Криоскопическое исследование водных растворов смесей электролитов» (1939). Зав. ряду хім. лаб. (з 1945 р.). Наук. інтереси пов'язані з харчовою промисловістю, зокрема хімії вина, консервування. Чл. Фіз.-хім. товариства та гідрогеол. секції Будинку вчених. Брав участь у Менделєєвських з'їздах (1925, 1928, 1932).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 283 ; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 164 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1994. Вип. 1, ч. 3. 1995. С. 29–30.

ГОРДІЄВСЬКИЙ Михайло Іванович (23.05(06.06).1885, с. Зеленьки, нині – Миронівський р-н Київської обл. – 11.10.1938, Одеса) – філософ, історик, проф. (1918). Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1910), аспірантуру (1915). Під керівництвом М. М. Ланге почав проводити наук. дослідження. Вчитель історії в реальній школі та жіночій гімназії. Приват-доц. та магістрант каф. філософії (1915–1917), доц. (1918–1920) іст.-філол. ф-ту ІНУ та Одеських вищих жіночих курсів. Доц. Одеського ІНО та ОСГІ (з 1920 р.), проф. Одеського ІНО та ОІНГ (1921–1930). Декан ф-ту соц. виховання (1926), керував каф. педагогіки і педології Одеського ІНО (1927–1930). Працював в

Одеському гуманітарно-суспільному ін-ті (1921–1930); проф. Одеського ін-ту соц. виховання та Одеського Фіз.-хім.-мат. ін-ту (1930–1933). Проф. каф. історії стародавнього світу ОДУ (1934–1938). Заарештований (1938) та засуджений до розстрілу. Реабілітований (1992). Наук. дослідження почав з вивчення філософії, педагогіки, а згодом зосередився на вивченні проблеми рабства в стародавньому Римі. Брав участь у діяльності одеського товариства «Просвіта» (1905–1909). Канд. у депутати Установчих зборів по Херсонському округу від губернських комітетів селянських депутатів (1917), делегат Трудового конгресу (1919). Очолював Одеську українську вчительську спілку (1919–1920), українську наук.-метод. комісію при Губнаросвіті, чл. Товариства українських поступовців (ТУП), Українського бібліографічного товариства в Одесі (1926–1930), голова Одеського наук. товариства при ВУАН (1926–1930). Авт. ряду наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 287 ; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 242 ; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 102–104 ; Чорноморська хвиля української революції. Провідники національного руху в Одесі у 1917–1920 рр. Одеса, 2011. С. 314–322 ; Левченко В. В., Петровський Е. П. «Арештувати як українського есера». З архівів ВУЧК ГПУ НКВД КГБ. 2008. № 1/2. С. 415–432.

ГОРОДЕЦЬКИЙ Володимир Дмитрович (14(26).10.1878, Верний, нині – Алмати, Казахстан – 1943, Узбекистан) – дендролог, краєзнавець, археолог. Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1904). Працював секретарем Туркестанського відділу Російського геогр. товариства в Ташкенті, де займався бібліографією Середньої Азії (1908–1912). Голова Алматинського краєзнавчого товариства (1922–1925); співроб. Туркменського музею та Туркменського НДІ з вивчення продуктивних сил (1925–1927). Директор Тульського музею (1927–1928); наук. співроб. Середньоазіатського музею (1929–1931) та зав. каф. ботаніки Середньоазіатського плодовоовочевого ін-ту в Ташкенті; співроб. Узбецького НДІ агролісомеліорації та лісового господарства (з 1943 р.). Склав фенологічний календар краю, гербарій високогірної рослинності Північного Тянь-Шаню. Вивчав рослинність та льодовики в р-ні Алмати, зокрема відкрив у витоках р. Велика Алматинка нову групу льодовиків (1915–1925), через 20 років льодовик названий його ім'ям. Визначив основні види дерев та кущів Середньої Азії.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 287; Русские ботаники. М., 1950. Т. 3. С. 3; База даних фамилии Городецкие. URL: <https://gorodetskiy.info/6242> (дата звернення: 07.12.2018).

ГОТАЛОВ-ГОТЛІБ Артемій Григорович (справж. ім'я – Артур Генріхович) (03(15).01.1866, Псков, Росія – 28.07.1960, Одеса) – педагог, історик, д-р пед. наук (1940), проф. (1925). Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1892). Захистив магістер. дис. «Римская община до 493 г.». Працював в Одесі вчителем школи 3-го розряду, переїхав до Пскова, потім до Петербурга (1896–1903), де викладав у гімназії та кадетському корпусі. Співроб. «Энциклопедического словаря» Брокгауза та Ефрона, в якому ним було опубліковано понад 100 статей із всесвітньої історії та з історії просвітництва (1896). Працював директором гімназії у Ялті, потім у Кишиневі та в Пскові (1903–1918).

Викладав у жіночій гімназії у Черкасах, реальному училищі, школах Одеси (1918–1920). У 1919 р. організував найбільше у країні «Дитяче містечко імені Комінтерна» (Одеса) для безпритульних дітей, деякий час ним завідував. Інспектор губернського відділу народної освіти. Брав участь в організації Одеського ІНО, де викладав історію педагогіки (1920), очолював секцію системи народної освіти та загальної дидактики. Викл. (1921–1925), штатний проф. (1925–1927, 1929–1930) ІНО. Викладав в ін-тах педагогіки в Москві, Харкові, Києві (1927–1940), в. о. декана іст. ф-ту ОДУ та зав. двох каф. – історії середніх віків та педагогіки (1944) та історії стародавнього світу та археології (1946). Наук. інтереси пов'язані з історією і теорією педагогіки,

експериментальною психологією, дидактикою та методикою викладання, зокрема вивчав систему народної освіти й розвитку пед. ідей в Одесі. Постійний чл. урядової комісії з реформи середньої школи (1899–1915). Нагороджений медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» та орденом Знак Пошани.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 294; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 332; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 104–107; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 333–335; Готалов-Готлиб Артемій Григорьевич: некролог. *Зап. Одес. археол. о-ва*. 1960. Т. 1 (34). С. 375–367.

ГОХМАН Хайм Ієгудович (21.01(02.02).1851, м. Дрогичин Гродненської губ., нині – Берестейська обл., Республіка Білорусь – 17(30).01.1916, Одеса) – математик, механік, д-р прикладної математики (1890). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1876). Залишений в ІНУ для підготовки до професорського звання при каф. прикладної математики. Перебував у наук. відрядженні за кордоном (1881–1883). Працював інспектором в Житомирському єврейському учительському ін-ті (1883–1886). Захистив магістер. дис. «Теория зацеплений, обобщенная и развитая путем анализа» (1886). Приват-доц. каф. механіки й каф. теоретичної та практичної механіки ІНУ (з 1887 р.). Відкрив в Одесі приватне єврейське училище (1883), що згодом перетворено у комерційне (1898), директором якого Х. Гохман став з 1905 р. Захистив доктор. дис. «Основы познания и созидания пар и механизмов» (1890). Після закриття училища захворів важким розумовим розладом, потім повернувся до викладання в ІНУ на посаду д-ра, потім приват-доц. прикладної математики (1915). Наук. інтереси стосуються механіки машин (прикладна кінематика), для якої він розробив аналітичну теорію зачеплень, створив інженерні методи розрахунку та проектування зубчастих зачеплень, був засновником загальної мат. теорії пар і ланцюгів. Один із засновників теорії структури механізмів. Розвинув мат. теорію кінематичних пар і кінематичних ланцюгів. Вперше дав сучасне визначення механізму, дослідив структуру та вивів загальні рівняння механізмів. Розробив аналітичну форму довільних зубчастих коліс. Першим класифікував механізми на основі об'єктивних ознак, які визначаються рівнями структури та рухом механізмів. винайшов прилад для вимірювання глибини моря без допомоги мотузки (1873). Чл. Одеського відділу Російського техн. товариства, один із засновників мат. відділу Новоросійського товариства природознавців. Брав участь у роботі з'їзду російських природознавців і лікарів (1890, 1894, 1902). Авт. ряду наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 295; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 339; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 336–338; Гроссман Л. З. Математическая Одесса. 2011. С. 15–18.

ГРАФТІО Генріх Осипович (14(26).12.1869, Дінабург, нині – м. Даугавпілс, Латвія – 30.04.1949, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – інженер, гідроенергетик, проф. (1921), акад. АН СРСР (1932). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1892), Санкт-Петербурзький ін-т інженерних шляхів сполучення (1896). Проектував та будував залізниці в Криму і на Закавказзі, а також Гідроелектростанції (ГЕС) у Росії (1900–1917). Авт. першого у Росії проекту залізничної дороги з електричною тягою (1900–1904). Водночас з 1907 р. працював у Петроградському електротехнічному ін-ті (нині Санкт-Петербург): зав. каф. «Електрифікація залізничних доріг» (1919–1930), ректор (1924–1925). Учасник створення плану Державної комісії з електрифікації Росії (ГОЭЛРО). Помічник головного інженера (1918–1920), головний інженер будівництва Волховської (1921–1927), згодом – керівник будівництва Нижньосвірської ГЕС. У 1921 р. заарештований у справі Свирбуду, згодом звільнений. Будівництво ГЕС відновив у 1928 р., завершив – у 1933 р. Брав участь у проектуванні майже всіх ГЕС в СРСР, зокрема Дніпрогесу. Головний інспектор з будівництва ГЕС Міністерства електростанцій СРСР (1938–1945). Під час Другої світової війни працював над розвитком гідроенергетики у східній частині СРСР, після її закінчення – над відбудовою та реконструкцією Дніпровської і Нижньосвірської ГЕС. Зав. каф. «Центральні електростанції» Ленінградського електротехнічного ін-ту (1945–1949). Нагороджений орденом Леніна і орденом Трудового Червоного Прапора.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 379–380 ; Биогр. слов. деятелей естествознания и техники. М., 1958. Т. 1. С. 260.

ГРЕБНИЦЬКИЙ Микола Олександрович (26.11(08.12). 1848, Новгородська губ., Росія – 08(21).03.1908, Новгородська губ., Росія) – зоолог, проф. Вчився в Імператорському Санкт-Петербурзькому ун-ті, закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1872). Заарештований як учасник студентських заворушень (1869), ув'язнений у Петропавлівську фортецю, висланий до Новгороду, де служив в губернській земській управі. Вчитель математики у чоловічій гімназії м. Іркутськ (1875). Працював в основному штаті Гол. Управління Східного Сибіру, керівником округу, зав. звіриним промислом на Командорських островах (1877–1907). Кореспондент Миколаївської головної фіз. обсер-

ваторії (1901). В період російсько-японської війни уповноважений міністра внутрішніх справ та намісник Миколи П на Дальньому Сході (1904–1905). Канд. природн. наук. Вивчав малоцетинкових черв'яків та п'явок Сухого та Березанського лиманів, околиць Одеси, фауну ракоподібних Чорного моря. Першим висловив думку про давній зв'язок Чорного моря з Північним морем та Льодовитим океаном. Навів перші відомості про бентос Одеської затоки, опублікував список з 13 видів багатощетинкових черв'яків. Чл. Новоросійського товариства дослідників природи (з 1871 р.), дійсний чл. Сибірського відділу Імператорського Російського Геогр. товариства, чл.-кор. Зоологічного музею АН (1896). Найважливіші пр. «Карцинологические заметки о фауне Черного моря и его бассейна» (1873), «Предварительные сообщения о сродстве фауны Черного моря с другими морями» (1873). Нагороджений орденами: Св. Володимира IV ст. (1883), Св. Станіслава II ст. (1891), медаллю Бера (1893), медаллю у пам'ять царювання імператора Олександра III (1896), орденом Св. Анни II ст. (1898).

Літ.: Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 139–140 ; Татаренкова Н. А. Место захоронения бывшего управляющего Командорскими островами Николая Александровича Гребницкого. *На перекрестке континентов* : материалы XXXI Крашенинник. чтений. 2014. С. 328–339.

ГРИГОРОВИЧ-БЕРЕЗОВСЬКИЙ Микола Олександрович

(27.11(09.12).1876, Чернігів – 01.04.1940, Ростов-на-Дону, РРФСР, нині – РФ) – геолог, палеонтолог, д-р геол.-мінерал. наук (1935, без захисту дис.). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1898). Працював в ІНУ: лаборантом та приват-доц. каф. геології і мінералогії (1909). Згодом працював в Варшавському ун-ті (1910), який був переведений до Ростова-на-Дону (1915): зав. каф. геології та палеонтології, екстраординарний проф., в. о. ординарного проф. (1917). Захистив магістер. дис. «Левантинские отложения Бассарабии и Румынии» (1915). Досліджував питання стратиграфії, палеонтології,

гідрогеології, вивчав корисні копалини, загальногеол. проблеми. Займався вивченням відкладень Причорномор'я, Східного Донбасу та його окраїн, підземні води Північного Кавказу, Дагестану, Східного Донбасу. Брав участь у організації мікропалеонтологічної лаб. в Ростовському ун-ті (1935) та каф. іст. геології; у створенні Північнокавказького відділення геол. комітету (яке згодом було реорганізовано в Азово-Чорноморське геол. управління). Чл. Всесоюзного палеонтологічного товариства, Французького геол. товариства і Міжнар. асоціації з вивчення четвертинного

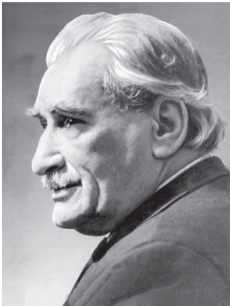
періоду. Постійний консультант з гідрології різноманітних інженерно-геол. організацій Північного Кавказу. Авт. понад 150 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 307 ; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 445 ; Резников А. П., Семихатова Е. Н. Ученый и воспитатель молодых геологов Н. А. Григорович-Березовский (1876–1940). *Ростов. гос. ун-т.* Ростов, 1965. С. 208–214.

ГРОДСЬКИЙ Костянтин Михайлович (17(29).11.1883, Одеса – 1953, Одеса) – бактеріолог, лікар-дерматовенеролог. Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1915) та Юр’ївський ун-т (1917). Канд. природн. наук (1915). Працював лікарем, зав. лаб. Одеського тифозного шпиталю (1919–1921), зав. відділу Одеської центр. поліклініки (1922–1941). Канд. біол. наук (1937). Під час Другої світової війни працював лікарем, керував підпільною групою та допомагав полоненим євреям, які перебували в гетто. Працював в Одеському ін-ті удосконалення лікарів (з 1945 р., нині – Запорізька мед. акад. післядипломної освіти), в якому заснував і завідував каф. клінічної лаб. діагностики (з 1946 р.). Досліджував проблеми мед. мікробіології. Співавт. першої монографії про Д. Заболотного «Д. К. Заболотный. 1866–1929» (1958).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 516 ; Кардаш А. Доктор Гродский. *Моря.* 2004. № 2. С. 124–134.

ГРОМАШЕВСЬКИЙ Лев Васильович (01(13).10.1887, Миколаїв – 01.05.1980, Київ) – лікар-епідеміолог, д-р медицини (1914), д-р соц. медицини (1925, без захисту дис.), проф. (1925), акад. АМН СРСР (1944). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1912). З 1913 р. працював лікарем. Зав. Одеською дезінфекційною станцією (1918). Один із організаторів (1920) і зав. (1923–1928) каф. епідеміології, ректор ОМІ (1923–1927). Директор Санітарно-бактеріологічного ін-ту в Дніпропетровську (1928–1930), директор Центр. ін-ту епідеміології і мікробіології Наркомздрава РРФСР (1931–1933). Зав. каф. епідеміології Центр. ін-ту удосконалення та спеціалізації лікарів (ЦІУ) (Москва, 1931–1948).

У роки Другої світової війни – гол. епідеміолог Закавказького та Кримського фронтів і Московського військового округу. Працював директором Ін-ту інфекційних хвороб АМН СРСР (1948–1951). Зав. каф. епідеміології Київського мед. ін-ту (1951–1963), а потім – наук. консультант Київського ін-ту епідеміології, мікробіології та паразито-

логії. Наук. інтереси зосереджені на загальній епідеміології та епідеміології висипного та черевного тифів, дизентерії, вірусного гепатиту. Голова Республіканського та Київського товариства епідеміологів, мікробіологів та інфекціоністів (1948–1980). Головний ред. «Журнала мікробіології, епідеміології та імунології» (1931–1948). Заслужений діяч науки УРСР (1957). Герой Соціалістичної Праці (1967). Нагороджений орденами: Леніна, Дружби народів, двома орденами «Знак Пошани», багатьма медалями, отримав премію імені Д. Заболотного АН УРСР (1974). Авт. 225 наук. пр., серед яких підручник із загальної епідеміології, співавт. підручника з часткової епідеміології.

Літ.: ЕСУ Київ, 2006. Т. 6. С. 529; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 94; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 302–303.

ГРОССМАН Леонід Петрович (12(24).01.1888, Одеса – 16.12.1965, Москва, РРФСР, нині – РФ) – письменник, літературознавець, д-р філол. наук (1940), проф. (1940). Вивчав право в ун-ті Сорбонни (Париж, 1906–1907). Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1911). Після повернення з Санкт-Петербурга до Одеси займався літературною діяльністю (1917). Друкувався в літературному журналі «Объединение». Викл. літератури в Одеському гуманітарно-суспільному ун-ті (1920–1921), у Вищому літературно-художньому ін-ті (Москва, 1921), проф. Московського міського пед. ін-ту (1940–1959), Свердловського ун-ту (1941–1945). У 1910–1920-х рр. виступав як поет-неокласик, опублікував цикл сонетів «Плеяда». Наук. інтереси присвячені вивченню творчості Ф. М. Достоєвського, О. С. Пушкіна та ін., а також питанням поезитики, драматургії, прототипології літературних творів, композиції та еволюції поетичних жанрів. Основні літературознавчі праці – «Записки д'Аршиака» (1930), «Рулетенбург. Повесть о Достоевском» (1932), «Бархатный диктатор» (1932). Чл. Пушкінської комісії (1936). Чл. Спілки письменників СРСР. Авт. близько 360 наук. пр., серед яких 30 художніх видань.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 321; ЕСУ Київ, 2007. Т. 7. С. 93; Каменный А. Э. Одесса: Кто есть кто. Одесса, 1999. С. 159; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 111–113.

ГРОССМАН Семен Азар'євич (05(17).04.1882, Вільно, нині – Вільнюс, Литва – 1956, Одеса) – лікар-терапевт, проф. (1931). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1906). Після закінчення ун-ту протягом 6 місяців удосконалювався в Пастерівському ін-ті (Париж)

у проф. О. М. Безредки. Працював ординатором терапевтичного відділення Одеської єврейської лікарні (з 1908 р.); асист. каф. внутрішніх хвороб Одеського клінічного ін-ту (з 1919 р.); старш. асист. Одеського мед. ін-ту (з 1921 р.); зав. каф. терапії Одеського ін-ту удосконалення лікарів (з 1927 р., нині – Запорізька мед. акад. післядипломної освіти). Наук. інтереси зосереджені на лікуванні внутрішніх хвороб та проблемах інфектології.

Літ.: Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 303–304.

ГУТОР Василь Петрович (10(22).04.1864 (за ін. даними – 02(14).04.1864), Кишинів, Молдова – 30.05.1947 (за ін. даними – 16.03.1947), Одеса) – віолончеліст, педагог, муз. критик. Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ та Петербурзьку консерваторію з гри на віолончелі (1890). Заснував в Кишиневі муз. школу (1893), в якій працював (1893–1908). Директор Катеринодарського муз. училища Російського муз. товариства (1908–1911); викл. Народної консерваторії у Петрограді (1912–1915), Херсонського та Миколаївського муз. училищ (1915–1917). Працював в Одеській консерваторії (з 1917 р): викл., проф. (1920–1925). Один з перших методистів у галузі віолончельного мистецтва, поширював «давидовську, або російську» школу віолончельної гри.

Сприяв розвитку муз. освіти, та муз. культури Бессарабії.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 688 ; Музыкальная энцикл. М., 1974. Т. 2. С. 119 ; Каменный А. Одеса: Кто есть кто. Одесса, 1999. С. 206.

ДАЙЛІС Ісаак Львович (18(30).03.1889, Кишинів, Молдова – січень 1981, Одеса) – лікар, соц. гігієніст, проф. (1935). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1911). Працював лікарем (1911–1914). Служив в армії старш. лікарем полку, ординатором польового госпіталю у Кишиневі (1914–1918). Лікар-бактеріолог, епідеміолог у різних санітарно-профілактичних установах Одеси (1918–1928). Одночасно асист. каф. соц. гігієни ОМІ (1923), зав. цієї каф. (1928–1941). У 1935 р. ВАК Наркомздора УРСР присвоїв йому вчене звання проф. без захисту дис. У роки Другої світової війни був зав. санітарно-епідеміологічної станції у Алмати. До 1963 р. зав. каф. організації охорони здоров'я ОМІ. Наук. інтереси присвячені проблемам соц.

гігієни, епідеміології та історії медицини. Нагороджений медалями: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Авт. 16 опублікованих наук. пр.

Літ.: Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 98; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 304.

ДЕ-МЕТЦ *Георгій Георгійович* (08(20).05.1861, Одеса – 03.02.1947, Київ) – фізик, д-р фізики (1891), проф. (1923). Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1885). Залишений проф. стипендіатом. Працював у Страсбурзі у Фіз. ін-ті (1885–1887). Лаборант при фіз. кабінеті ІНУ (1887). Приват-доц. фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1888). Захистив магістер. дис. «Опытное исследование механических свойств масел и коллоидов» (1889). Захистив доктор. дис. «Об абсолютной сжимаемости ртути и стекла» (1891). Екстраординарний проф. каф. фізики Київського ун-ту імені Св. Володимира (1892), ординарний проф. (1896).

Проф. каф. фізики Київського політехн. ін-ту (з 1898 р.). Декан фіз.-мат. ф-ту (1915–1917), в. о. ректора (з 1917 р.) Київського ун-ту імені Св. Володимира. Ректор Київського політехн. ін-ту (1919–1920). Декан природн. ф-ту Кубанського держ. ун-ту (1920), ректор ун-ту (1921). Проф. фізики Київського ІНО (1921–1930). Проф. Київського фармацевтичного технікуму (з 1923 р.). Проф. Київського ін-ту народно-господарства (з 1926 р.). Проф. Київського ін-ту соц. виховання (1930–1933), зав. каф. фізики (з 1932 р.). Зав. каф. фізики Київського пед. ін-ту імені О. М. Горького (1934–1947). Наук. інтереси пов'язані з теорією та практикою викладання фізики. Чл. Товариства природознавців при ІНУ (з 1888 р.), чл. Київського фіз.-мат. товариства, чл. Техн. спілки. Ред. журналу «Физическое обозрение». Мав чин дійсного статського радника (з 1911 р.). Нагороджений орденами: Св. Станіслава III (1891), II (1900) та I (1917) ст., Св. Анни III (1900) та II (1904) ст., Св. Володимира IV (1908) та III (1914) ст. Авт. понад 80 наук.-метод. пр.

Літ.: ЕСУ, Київ, 2007. Т. 7. С. 271; УРЕ, Київ, 1979. Т. 3. С. 288; Кордун Г. Г. Радянські фізики. Київ, 1975. С. 45–46; Ректори Київ. ун-ту (1834–2006). Київ, 2006. С. 168–175.

ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ *Аркадій Вікторович* (18.02(02.03).1885, с. Полтавка Херсонського пов. Херсонської губ., нині – Широківський р-н Дніпропетровської обл. – 27.06.1956, Київ) – археолог, музеєзнавець. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1912). Працював у Одеському археол. (1905–1914) та Херсонському іст.-археол. (1925–

1932) музеях. Водночас, викл. Херсонського пед. ін-ту (1925–1931). Співроб. Дніпропетровського іст.-археол. (1932–1938) та Одеського археол. (1938–1939) музеїв. Старш. наук. співроб. (1939), зав. відділу первісної археології (1954) Ін-ту археології АН УРСР (Київ). Викл. КНУ імені Т. Г. Шевченка (1948–1949). Наук. інтереси пов'язані з розробкою періодизації первісної археології України. Один із перших почав вивчати пам'ятки черняхівської культури степової зони Причорномор'я, слов'ян XII–XIII ст. у Надпоріжжі, археол. пам'ятки Вишгорода. За матеріалами його розкопок виділені середньостогівська, бабинська і сабатинівська культури. Розкопав Одеський курган (1912–1913), пізньопалеолітичну стоянку Кайстрово балка IV (1933), неолітичну й енеолітичну стоянки, поселення та могильники – Середній Стог (1927), Собачка-Вовчок (1928–1929), Виноградний Острів (1929–1930), Сабатинівське багатощарове поселення (1938–1939, 1947), Огринь (1945–1946), Чаплі (1950), поселення доби бронзи – Дурна Скеля (1928), Стрільча Скеля (1946), Золотобалківське пізньоскіфське поселення (1951–1953), Бабине III (1954) та ін. пам'ятки. Авт. близько 40 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2007. Т. 7. С. 113 ; Мезенцева Г. Г. Дослідники археології України. Чернігів, 1997. С. 39 ; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 123–124 ; Лагодовська Е. Ф. А. В. Добровольський (1885–1956). *Крат. сообщ. Ин-та археологии*. 1957. Вып. 7. С. 113–114.

ДОБРОЛЮБСЬКИЙ Костянтин Павлович (17(29).05.1885, с. Грачівка Бузулукського пов. Самарської губ., Росія – 01.02.1953, Одеса) – історик, д-р іст. наук (1936, без захисту дис.), проф. (1934). Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1915), аспірантуру каф. загальної історії (1919). Захистив канд. дис. «Холопство в Древней Руси» (1919). Викл. історії у жіночих та чоловічих гімназіях міста (1915–1920), військово-артилерійському училищі (1919). Приват-доц. каф. загальної історії ІНО та Вищих жіночих курсів (з 1920 р.). Зав. каф. нової історії ОДУ (1934–1941, 1944–1953). Декан іст. ф-ту ОДУ (1937–1938, 1940–1941, 1944–1953). Проф. Пед. ін-ту в Краснодарі (1941). Депутат Одеської міської ради (1939–1941, 1944–1947). Зав. каф. історії в Самаркандському пед. ін-ті (Узбекистан) (1941–1944). Зав. каф. історії в Одеській обл. партійній школі (1946). Наук. інтереси зосереджувалися навколо історії Великої Французької революції, історіографії. Засновник наук. школи істориків Французької революції кінця XVIII ст.

в Україні. Чл. обкому Спілки наук. працівників (1928–1930), голова правління Будинку вчених в Одесі (з 1945 р.). Нагороджений медаллю «За доблесну працю в роки Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.» (1946), знаком «Відмінник народної освіти» (1946), орденом «Знак Пошани» (1948). Авт. близько 40 надрукованих та 10 рукописних пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 365 ; ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 122 ; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 127–130 ; Добролюбский К. П., Добролюбский А. О., Добролюбская Ю. О. Семейный архив. Одесса, 2004. 225 с.

ДОНИЧ Микола Миколайович (01(13).09.1874, Кишинів, Молдова – 1956, Ніцца, Франція) – астроном, акад. Румунської АН (1922). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1897). Перебував на держ. службі в канцелярії Держ. ради Російської імперії (до 1917 р.). Працював в Старих Дубосарах та Бухаресті (1918–1944), в Парижі та Ніцці (з 1944 р.). Особисто брав участь у спостереженнях семи сонячних і великої кількості місячних затьмарень у різних районах Землі, спостерігав яскраву комету Галлея (1910), зодіакальне світло в Єгипті (1908) та Алжирі (1947–1952). Конструктор і виготовлювач першого в Росії спектрогеліографа. Заснував першу астрономічну обсерваторію в с. Старі Дубосари (Молдова), яка була зруйнована у 1940 р. Наук. інтереси зосереджено в галузі фізики Сонця, сонячних і місячних затьмарень. Чл. Російського астрономічного товариства (1904–1917), Міжнар. астрономічного товариства, Міжнар. комісії з дослідження Сонця (1913). Почесний чл. Румунської АН (1922–1948), Міжнар. астрономічного союзу (з 1922 р.), Німецького та Французького астрономічних товариств. У 1994 р. йому поставлений пам'ятник у Старих Дубосарах та присвоєно його ім'я обсерваторії Кишинівського ун-ту. Астероїд 9494 Донісі був названий на його честь. Авт. близько 70 наук. пр.

Літ.: Страницы истории астрономии в Одессе. Одесса, 1995. Ч. 2. С. 14–25 ; Там само. Одесса, 1997. Ч. 4. С. 12–14.

ДОНИЧ Михайло Варфоломійович (06(18).01.1873, Одеса – 1951) – лікар-гігієніст, д-р медицини, проф. (1922). Закінчив фіз.-мат. (1897) і мед. ф-ти ІНУ (1907). Перебував на службі на посаді старш. штатного губернського контролера і зав. хім. лаб. управління першого округу Бессарабського губернського акцизного управління (1897–1903). Асист. каф. гігієни ІНУ. Викл. на Одеських вищих жіночих мед. кур-

сах (1912), зав. каф. загальної гігієни (1922–1924, 1932–1941) Катеринославського мед. ін-ту (нині – Дніпропетровська мед. акад.), організатор каф. соц. гігієни (1924–1925), зав. каф. гігієни праці (до 1932 р.), викл. санітарної статистики. Зав. санітарно-гігієнічного відділу Дніпропетровського санітарно-бактеріологічного ін-ту. Очоловав каф. загальної гігієни Мед. ін-ту в Ставрополі (РФ). Основною сферою його наук. інтересів була санітарна бактеріологія.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 372; ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 305; Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 306.

ДРІЗО Михайло Олександрович (псевд. – МАД) (03(15).07.1887, Одеса – 23.09.1953, Париж, Франція) – графік, карикатурист. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1912). Карикатурист газет: «Одесские новости», «Одесский листок», «Южное обозрение» (1908–1918) та гумористичних журналів «Сколопендра» (1908), «Крокодил» (1911–1912). Переїхав до Константинополя (1919), повернувся до Одеси (1919), емігрував до Берліну, згодом до Парижу (1924). Ілюстратор книги С. Чорного «Живая азбука» (1922). Засновник разом з Г. Росимовим (1922) та ред. (1924–1926) дитячого журналу «Ванька-Встанька». Співроб. газети «Руль» (1923–1930). Карикатурист російських газет

«Иллюстрированная Россия» (1924–1939), «Возрождение» (1925–1930), «Последние новости» (1930–1940) та французьких газет «Marianne», «Figaro». Оформлювач п'єси «Ничего подобного» Н. О. Теффі у постановці М. М. Евреїнова у Парижі (1939). Заарештований за карикатури на Гітлера, Геббельса (1942), звільнений (1943). Чл. Спілки російських письменників у Парижі. Авт. збірки «Так было...» (1918), карикатури якої присвячені подіям російської історії 1917–1918 рр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 400–401; Лейкінд О. Л., Махров К. В., Северюхин Д. Я. Художники русского зарубежья 1917–1939: биограф. слов. СПб., 2000. С. 268; Барковская О. «Так было...»: история одной книги. Дерибасовская-Ришельевская. 2001. Вып. 5. С. 176–179.

ДРОЗДОВСЬКИЙ Лев Антонович (15(27).02.1869, Керч – 15.10.1951, Ліма, Перу) – військовий діяч. Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1892), Київське піхотне юнкерське училище (1893), Миколаївську акад. Генштабу (1904). На службі в армії (з 1892 р.). Учасник російсько-японської війни (1904–1905). Старш. ад'ютант

штабу 33-ї піхотної дивізії (1905–1908). Відбував цензове командування ротою у 130-му піхотному Херсонському полку (1906–1907). Помічник старш. ад'ютанта штабу Віленського військового округу, старш. ад'ютанта штабу 30-ї піхотної дивізії (1908). Помічник старш. ад'ютанта штабу Кавказького військового округу (1908–1910). Підполковник (1909), штаб-офіцер для доручень при штабі Туркестанського військового округу (1910–1911), полковник (1912). Викл. військових наук у Павловському військовому училищі (1914). Командир 137-го піхотного Ніжинського полку, начальник штабу 1-го гвардійського корпусу (1914). В українській армії (з 1917 р.): начальник штабу 50-ї піхотної дивізії, генерал-майор. В гетьманській армії (з 1918 р.): 1-й генерал-квартирмейстер Генштабу, начальник штабу 3-го корпусу, військовий аташе українських посольств у Швейцарії та Німеччині. Військовий агент УНР у Швейцарії та Італії (1919). В еміграції у Німеччині (з 1919 р.), в Абіссинії (з 1931 р., нині – Ефіопія), у Перу (з 1948 р.). Нагороджений орденами: Св. Станіслава III (1900) і II ст. (1908), Св. Ганни III (1905) і II ст. (1915); Георгіївською зброєю (1916); орденом Св. Володимира III ст. з мечами та биндою.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 422 ; Литвин М., Науменко К. Збройні сили України перш. пол. XX ст. Генерали і адмірالی. Львів, 2007. С. 82.

ДУБ Ісай Давидович (23.12.1876(04.01.1877), Одеса – липень 1942, м. Туапсе, Краснодарського краю, РРФСР, нині – РФ) – математик, проф. (1930). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1912). Викладав математику та геометричне креслення в єврейському ремісничому училищі товариства «Труд» (1902–1904). Викл. математики в єврейській приватній гімназії І. Р. Раппопорта (1912–1920), методики геометрії на тимчасових курсах вчителів трудових шкіл (1919), методики математики на курсах для підготовки інструкторів з позашкільної освіти (1920). Зав. пед. курсів з підготовки вчителів для ліквідації неписьменності (1920). Викл. на єврейському відділенні ф-ту соц. виховання Одеського ІНО, заст. декана ф-ту (1920–1923). Викл. математики у школах фабрично-заводського учнівства (з 1921 р.), зав. мат. секції (з 1922 р.). Навчався в аспірантурі секції геометрії наук.-дослідної каф. математики ІНО (1924–1928). Зав. каф. елементарної

математики, головної предметної комісії з природн. дисциплін ф-ту соц. виховання ІНО (з 1924 р.). Наук. співроб. Одеської філії Українського НДІ математики (1928). Проф. каф. механіки (1928–1930), проф. каф. методики та алгебри Фіз.-хім.-мат. ін-ту, проф. каф. математики Ін-ту соц. виховання (1930–1933). Працював в Одеському пед. ін-ті: проф. (1933), зав. каф. математики, зав. єврейського сектора (1938), один із засновників, декан фіз.-мат. ф-ту (1940–1942), зав. об'єднаної каф. математики і фізики (1941). Керівник евакуації ф-ту до м. Майкоп (1941), до м. Байрам-Алі (1942). Захистив канд. дис. «Розвиток планіметрії на основі гільбертової системи аксіом». Досліджував основи геометрії. Розробив спеціалізований курс з геометрії. Авт. рецензій на шкільні мат. підручники. Загинув під час бомбардування порту Туапсе при евакуації у м. Байрам-Алі (Туркменія).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 379 ; ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 455 ; Букач В. М. Історія ПДПУ імені К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 29 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 399–402.

ДУЛИЦЬКИЙ Семен (Шлема-Зельман) Осипович (Йосипович) (17(29).11.1883, м. Ізмаїл Одеської обл. – 16.01.1956, Москва, РРФСР, нині – РФ) – лікар-педіатр, д-р медицини, проф. (1931). Вступив до мед. ф-ту Віденського ун-ту, де отримав залік 4-х семестрів. Повернувся до Одеси (1906) і був прийнятий до третього семестру мед. ф-ту ІНУ. Закінчивши ун-т (1910), став ординатором дитячої клініки (1910–1912). Переїхав до Москви (1912), працював в установах Товариства боротьби з дитячою смертністю. Зав. Будинком немовляти, зав. Центральною молочною кухнею. Лікар консультації № 9, старш. лікар Дитячої лікарні імені Н. Ф. Філатова. Зав. каф. педіатрії раннього віку 2-го Московського мед. ін-ту імені І. В. Сталіна (1931–1950). Зав. каф. педіатрії Київського мед. ін-ту імені О. О. Богомольця (1942–1943). Наук. дослідження присвячені проблемам педіатрії: шлунково-кишкові захворювання, інфекційні хвороби (сепсис, грип, кір, піурія) у дітей, рахіт. У 1947 р. на VI Всесоюзному з'їзді дитячих лікарів прийнята пропозиція вченого щодо класифікації рахіту, якою користуються і донині. Чл. правління Всесоюзного товариства дитячих лікарів (1927–1947), голова ревізійної комісії цього товариства (1947–1956), заст. голови Московського товариства дитячих лікарів (1946–1956). Авт. 85 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 525 ; Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 308–309.

ДУСИНСЬКИЙ Іван Іванович (псевд. – Арктур, Черномор)

(08(20).04.1879, Харків – травень 1919, Одеса) – антикознавець, бібліотекар, публіцист, політолог. Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1903). Залишений при каф. класичної філології для підготовки до професорського звання. Працював: помічник бібліотекаря у бібліотеці ІНУ у чині колезького секретаря (1907), титулярний радник (1910), колезький асесор (1913), старш. помічник бібліотекаря (1915). Співробітничав з одеською газетою «Русская речь» (1908–1910), зав. іноземного відділу газети «Одесский листок» (1910–1917). Написав звернення «Славянам», де висловив важливість панславистської ідеї (1915). Чл. Одеського відділення Товариства сходознавства. Нагороджений Світло-бронзовою медаллю в пам'ять 300-річчя царювання дому Романових (1913), орденом Св. Станіслава III ст. (1917). Розстріляний (1919).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 385 ; Березин С. Е. Антиковед, бібліотекар, публіцист : новые материалы к биографии И. И. Дусинского (1879–1919). *Вісн. ОНУ. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство.* 2011. Т. 16, вип. 1/2 (5/6). С. 243–252 ; Подрезова М. А., Самодурова В. В. Библиотекари Одес. (Новорос.) ун-та – мировой науке. *Там само.* 2008. Т. 13, вип. 8. С. 11–22 ; Самодурова В. В. Геополитический изгой, жизнь и смерть И. И. Дусинского (1879–1919). *Там само.* 2013. Т. 18, № 2 (10). С. 9–18.

ЄЛІН Володимир Леонітович (Борух Ізраїльович)

(15(27).11.1887, Київ – 13.05.1962, Харків) – мікробіолог, д-р мед. наук (1936), проф. (1924). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1912). Працював лікарем в Таврійській губернії й Тулі. У роки Першої світової війни – лікар діючої армії. Демобілізувавшись з армії, працював у Львові (1918). Повернувся до Одеси (1918), де очолював відділ охорони здоров'я (комісар) (1919–1920). З 1921 р. на наук.-пед. роботі. Асист., доц. каф. мікробіології Харківського мед. ін-ту (1923). Зав. каф. мікробіології ОМІ (1924–1938, 1939–1941). Ректор ІНО (1926). У 1930-х рр. розробив спосіб отримання агар-агару з водоростей Чорного моря і запровадив його у виробництво на одеському заводі. У 1938 р. заарештований, але у 1939 р. звільнений у зв'язку з закриттям справи та перезатверджений у званні проф. (1939). На початку війни евакуювався з Одеси, працював зав. каф. мікробіології Іркутського мед. ін-ту (1941–1953). Зав. відділу дитячих інфекцій

Харківського ін-ту вакцин і сироваток імені І. І. Мечникова (1953–1957). Авт. біля 60 наук. пр., серед яких дві монографії, а також збірка віршів «Огненный мост».

Літ.: ЕСУ. Київ, 2009. Т. 9. С. 393–394; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 112; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 309; Левченко В. В. Історія Одеського ін-ту нар. освіти (1920–1930 рр.). Одеса, 2010. С. 293.

ЕЛЬЧАНИНОВ Євген Семенович (28.12.1877(09.01.1878), м. Сороки Бессарабської губ., нині – Молдова – 22.03.1922, Одеса) – хімік, фахівець у галузі неорганічної та аналітичної хімії. Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ з дипломом І ст. (1900). Штатний лаборант каф. хімії мед. ф-ту ІНУ (1900). Склав магістер. іспит з хімії (1907). Обраний приват-доц. каф. хімії (1910). Екстраординарний проф. ІНУ (1915). Помічник управляючого наук.-судової експертизи при прокуратурі Одеської судової палати (з 1914 р.). Зав. відділу хім. досліджень при Комітеті наук.-судової експертизи. Читав курс неорганічної і фіз. хімії на мат. і природн. відділеннях, з аналітичної

хімії – на мед. ф-ті, викл. хімії на Одеських вищих жіночих курсах. Досліджував синтез і властивості надкислот, дію ультрафіолетових променів на комплексні сполуки. Вперше у світі застосував електролітичний метод у судовій експертизі, розробивши практичну методику виявлення і фіксації слідів пальців рук на металевих поверхнях (1915). Чл. Новоросійського товариства природознавців. Авт. більше 30 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 398; ЕСУ. Київ, 2009. Т. 9. С. 398; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 3. С. 35–36; Комаха В. О. Становлення і розвиток судової експертизи та судово-експертних установ на Півдні України. Одеса, 2002. С. 78–79, 123, 151, 308–312.

ЖАРДЕЦЬКИЙ В'ячеслав (Венчеслав) Сигізмундович (04(16).04.1896, Одеса – 21.10.1962, м. Елкінс, штат Західна Вірджинія, США) – астроном, геофізик, фахівець у галузі небесної механіки, д-р фіз.-мат. наук (1923). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1917). Залишився для підготовки до професорського звання по каф. астрономії. Працював в Астрономічній обсерваторії ІНУ (1917–1920). Викладав в Одеському фіз.-мат. ін-ті. В 1920–ті рр. емігрував. Працював у Белградському ун-ті (Сербія) (1921–1944): доц. (1926), екстраординарний проф.

(1929), ординарний проф. (1939). Чл. правління Російського наук. ін-ту в Белграді. Проф. ун-ту у м. Грац (Австрія) (з 1945 р.). В. о. директора Ін-ту фізики та астрономії (1946–1947), викл. геофізики Вищої техн. школи м. Грац (1947–1949). У 1949 р. виїхав до США. Наук. співроб. Ламонтської обсерваторії при Колумбійському ун-ті (Нью-Йорк) (1950–1962), проф. Мангеттенського коледжу (Нью-Йорк) (1951–1961). Зробив значний внесок у розвиток теорії зонального обертання Землі. Чл. Американського мат. товариства, Американської геодезичної спілки, Нью-Йоркської АН. Авт. п'яти монографій та багатьох наук. ст.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2009. Т. 9. С. 499; Русское зарубежье: золотая книга эмиграции. М., 1997. С. 235–236; Рикун И. Птицы гнезда Орлова. *Дерибасовская-Ришельевская*. 2005. Вып. 22. С. 35–38.

ЖГЕНТІ Володимир Капанович (02(14).11.1891, с. Ціхіджварі Озургетського пов. Кутаїської губ., нині – Грузія) – 24.07.1972, Тбілісі, Грузія) – патологоанатом, д-р медицини (1925), проф., акад. АН Грузинської РСР (1950). Закінчив Тифліську фельдшерську школу, мед. ф-т ІНУ (1910–1915). Працював фельдшером у Кутаїському тюремному замку. У зв'язку з війною випущений зауряд-лікарем (1914). Перебував на військово-мед. службі у роки Першої світової війни (1914–1918): мол. лікар полку, ординатор лазарету Червоного Хреста та дивізії, старш. лікар полку, старш. ординатор шпиталю, головний лікар шпиталю (польового рухомого). Помічник, старш. асист. прозектора каф. патологічної анатомії ІНУ у проф. Д. П. Кішенського (з 1918 р.), прозектор (1920). Захистив доктор. дис. «Гліоми. Морфологічне дослідження» (1925). Зав. каф. патологічної анатомії у Тбіліському мед. ін-ті (до 1930 р. – мед. ф-т Тифліського ун-ту) (1922–1972). Чл. (з 1926 р.) та Голова Президії Вченої мед. ради Міністерства охорони здоров'я Грузинської РСР (1954–1958), чл. редколегії журналу «Архів патології», «Медичного реферативного журналу», чл. редколегії журналу «Сабчота медицина». Засновник і керівник Наук. товариства патологоанатомів Грузії (якому було присвоєно ім'я вченого) (1943–1972). Нагороджений орденом Леніна та медалями, заслужений діяч науки Грузинської РСР (1941). Авт. ряду монографій та підручників.

Літ.: БМЭ. М., 1978. Т. 8. С. 39; ЕСУ. Київ, 2009. Т. 9. С. 515; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 310–312; Васильев К. К., Чихладзе Н. Из истории медицинских связей Украины и Грузии.... *Вісн. Сум. ун-ту. Серія: Медицина*. 2006. № 8 (92). С. 41–54.

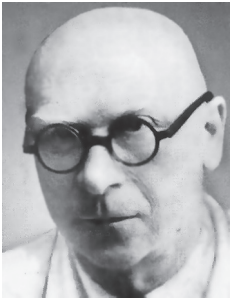

ЖЕМАЙТИС *Зігмас Юозович* (08(20).11.1884, с. Дактаряй, нині – Литва – 24.06.1969, Вільнюс, Литва) – математик, фахівець у галузі методики викладання та історії математики, проф. (1946). Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1909). Очолив Вищі курси у Каунасі, які організувала на громадських засадах група прогресивних вчених Литви (1919). Викл. у Каунаському ун-ті (1922–1940), а з 1940 р., коли мат. ф-т Каунаського ун-ту було переведено до Вільнюсу, очолив у ньому каф. мат. аналізу. Ректор Вільнюського ун-ту (1946–1948). Брав участь в удосконаленні програм середніх шкіл, у розробці литовської мат. термінології. Депутат ВР Литовської РСР (1947–1950). Чл. президії Литовського мат. товариства (1962). Заслужений діяч науки Литви (1959). Заслужений діяч культури Литви (1964). До 100-річчя з дня народження запроваджена пам'ятна медаль його імені, якою нагороджуються за заслуги перед литовською просвітою, культурою та наукою.

Літ.: Литва : краткая энцикл. Вильнюс, 1989. С. 250 ; Бородин А. И. Биограф. слов. деятелей в области математики. Киев, 1979. С. 201–202.

ЖИВАТОВ *Григорій Костянтинович* (27.12.1891 (08.01.1892) – 04.10.1952, Одеса) – акушер-гінеколог, д-р медицини (1929), проф. Закінчив мед. ф-т ІНУ у званні заурядлікаря (1915). Військовий лікар, а згодом зав. інфекційного відділення Омського військового шпиталю (1915–1918). Демобілізувався і склав іспит при ІНУ на звання лікаря (1918). Ординатор акушерсько-гінекологічної клініки при ІНУ (1918–1920). Служив у Червоній армії (1920–1922). Асист. (1924), приват-доц. (1927), декан лікувального ф-ту (1928–1929), доц. акушерсько-гінекологічної клініки ОМІ (1931). Захистив доктор. дис. «Грязелікування жіночих хвороб» (1929). Зав. каф. акушерства і гінекології педіатричного і санітарно-гігієнічного ф-тів (1936–1948). У період окупації Одеси продовжував працювати на мед. ф-ті. Декан лікувального ф-ту, зав. акушерсько-гінекологічної клініки (1942–1943). Після звільнення Одеси брав участь у відновленні діяльності ОМІ. Декан лікувального ф-ту (1946). Наук. інтереси зосереджені на удосконаленні оперативних методів лікування гінекологічних захворювань, а також їх лікування з використанням бальнеотерапії та фіз. вправ. Авт. близько 60 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2009. Т. 9. С. 551 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 312–313.

ЖИТКОВ Борис Степанович (30.08(11.09).1882, Новгород, Росія – 19.10.1938, Москва, РРФСР, нині – РФ) – письменник. Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1906). Згодом випускник кораблебудівного відділення Петроградського політехн. ін-ту (1916). Інженер Одеського порту (1917–1920), вчитель одеських шкіл (1920–1923). У 1923 р. повернувся до Петрограду, де за сприянням К. Чуковського дебютував у журналі «Воробей» з оповіданням «Над морем». Поєднав творчість з морськими професіями: суднобудівник, інженер, штурман, капітан наук.-дослідного судна. Один із основоположників радянської дитячої літератури. Авт. понад 60 різножанрових книг: відомого циклу для школярів «Морские истории» (1925–1937), повісті-енциклопедії «Что я видел», п'єс «Пятый пост» (1927), «Семь огней» (1929), наук.-популярної книги з історії техніки «Пароход» (1935) та ін.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2009. Т. 9. С. 579; Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 191–192; Жизнь и творчество Б. С. Житкова. М., 1955. 591 с.

ЖУКОВСЬКИЙ Петро Михайлович (10(22).01.1888, Кишинів, Молдова – 02.10.1975, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – ботанік, вчений-генетик, фахівець у галузі систематики, географії та історії культурної флори, д-р с.-г. наук (1934), д-р біол. наук (1935), проф. (1923), акад. ВАСГНІЛ (1935), чл.-кор. (1955), почесний д-р (1967) Акад. с.-г. наук Німеччини. Закінчив природн. відділення ІНУ (1911). Працював на дослідній станції у Ростові-на-Дону, Андижані (Узбекистан) (1912–1914); у Департаменті землеробства (1914–1915). Очолював станцію дослідження насіння у Тифлісі (1915), а згодом і Тифліський ботан. сад (1920). Проф. каф. ботаніки Політехн. ін-ту в Тифлісі (нині – Тбілісі) (1923–1925). На запрошення М. І. Вавілова перейшов до Всесоюзного ін-ту рослинництва (1925). Проф., зав. каф. ботаніки Московської с.-г. акад. імені К. А. Тімірязєва (1934–1952). Директор Всесоюзного ін-ту рослинництва (1951–1962). Створив при Ін-ті перший в СРСР гербарій культурних рослин. Професор-консультант Ленінградського ун-ту (1962–1963). Акад.-секретар Відділу Землеробства ВАСГНІЛ (1956–1961). Гол. ред. журналу «Генетика». Лауреат Сталінської премії (1943), премії імені М. І. Вавілова (1967).

Нагороджений чотирма орденами Леніна, трьома орденами Трудового Червоного Прапора, орденами: Червоної Зірки, «Знак Пошани». Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2009. Т. 9. С. 672–673; Биограф. слов. деятелей естествознания и техники. М., 1958. Т. 1. С. 346; Выдающийся ученый биолог. *Вестн. с.-х. науки.* 1978. № 4. С. 142–147.

ЗАБЛУДОВСЬКИЙ Павло Юхимович (20.05(01.06).1894, с. Могильне Гайсинського пов. Подільської губ., нині – Кіровоградська обл. – 18.09.1993, Москва, РФ) – історик медицини, д-р мед. наук (1963), проф. (1964). Вступив на фіз.-мат. ф-т, потім перевівся та закінчив мед. ф-т ІНУ (1916). Призваний зауряд-лікарем 1 розряду на військову службу. Демобілізувався (1918). Державні іспити склав при Ун-ті Св. Володимира в Києві (1919). Перебував на службі у Червоній Армії (1919–1922). З 1922 р. жив та працював у Москві. Працював у Наркоматі охорони здоров'я РСФРР, керуючи санітарною освітою на залізничному і водному транспорті (1922–1928), лікарем на судах далекого плавання (1928–1930). Працював у НДІ санітар-

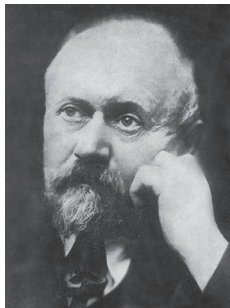
ної освіти й охорони здоров'я дітей і підлітків. Зав. каф. історії медицини в Центр. ін-ті удосконалення лікарів у Москві (1939–1972). З 1972 р. і до кінця життя – консультант цієї каф. Перекладав (знав давньогрецьку і латинь) і коментував класичну мед. літературу – праці Дж. Фракасторо, Т. Парацельса, Б. Рамаццині та ін. Його коментарі є самостійними наук. працями. Опублікував спогади «У Новоросійському університеті в роки столипінської реакції» (1984), що у 2-му виданні ввійшли в збірник «Новоросійський університет в воспоминаниях современников» (Одеса, 1999). Зробив внесок у вивчення розвитку і лікування хвороб стравоходу, шлунку і печінки, співавт. монографії про серцево-судинну систему при старінні, першого підручника для терапевтів з геріатрії. Лауреат Державної премії СРСР, нагороджений багатьма орденами та медалями. Авт. понад 250 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 20; Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 212–220, 313.

ЗАБОЛОТНИЙ Данило Кирилович (16(28).12.1866, с. Чоботарка Подільської губ., нині – с. Заболотне Крижопільського р-ну Вінницької обл. – 15.12.1929, Київ) – мікробіолог, д-р медицини (1908), проф. (1898), акад. ВУАН (1922), акад. АН СРСР (1929). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1891) та мед. ф-т Київського ун-ту Св. Володимира (1894). Свою наук. діяльність розпочав у І. І. Мечникова на

Одеській бактеріологічній станції. Під час епідемій холери і дизентерії на Поділлі працював лікарем епідеміологом (з 1894 р.). Працював у Київському військовому шпиталі (1895–1897). Брав активну участь у закордонних протиепідеміологічних експедиціях до Індії, Китаю, Монголії, Ірану, Саудівської Аравії та ін. країн. Організував у Санкт-Петербурзькому жіночому мед. ін-ті першу в Росії каф. бактеріології, яку очолював до 1928 р. Ректор ОМІ (1919–1923), де заснував першу в світі каф. епідеміології (1920). Проф. Військово-мед. акад. в Ленінграді (1924–1928). Засновник (1928) і директор Ін-ту мікробіології та епідеміології (нині – Ін-т мікробіології і вірусології імені

Д. К. Заболотного НАН України, Київ). Президент ВУАН (1928–1929). Працював над виготовленням протичумних вакцин та сироваток. Довів ефективність імунізації у боротьбі з холерою. Результати його досліджень дали можливість впровадити раціональні запобіжні заходи і створити мережу протичумних закладів. Простежив перебіг сифілісу, з'ясував місця перебування збудника в організмі, вивчив властивості й цикл розвитку збудника, опрацював серологічні реакції для діагностики сифілісу. Багато зробив у вивченні та трактуванні ролі мікробіол. чинника, біол. властивостей збудників різних захворювань у виникненні, розвитку та згасанні епідемій. Один з основоположників вітчизняної епідеміології. Співзасновник Міжнар. товариства мікробіологів. Нагороджений орденом Почесного легіону від Ін-ту Л. Пастера (Франція). Президією НАН України засновано премію імені Д. К. Заболотного. Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 418 ; ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 23 ; Билай В. И. Даниил Кириллович Заболотный. Київ, 1987. 126 с. ; Корифеї укр. науки. Миколаїв, 2000. С. 70–71.

ЗАГОРОВСЬКИЙ Євген Олександрович (26.07.1885, Харків – 22.02.1938, Одеса) – історик-краєзнавець, книгознавець, бібліограф, проф. (1925). Народився у сім'ї вченого-правника, проф. Харківського та Новоросійського ун-тів О. І. Загоровського (1850–1919). Закінчив іст.-філол. ф-т (1909), навчався на юрид. ф-ті ІНУ (1909–1911). Залишений на каф. російської історії для підготовки до професорського звання (1911). Склав іспити на ст. магістра російської історії (1916). Приват-доц. іст. ф-ту ІНУ (1916). Викладав історію у жіночих гімназіях Одеси (1917), Вищих жіночих курсах (1918–1920), згодом – у трудових школах. Проф. Гуманітарно-суспільного ін-ту по каф. російської історії (1920–1921). Проф., зав.

іст.-соціологічного ф-ту в Одеському ІНО (з 1921 р.). Викладав в ОІНГ (1922). Консультант (1923–1929), провідний бібліограф (1930-ті рр.), зав. відділу рідкісних книг та рукописів ОДНБ (нині – ОННБ). Заарештований, за браком доказів звільнений (1931). Вдруге заарештований і розстріляний. Наук. інтереси в галузі історії та бібліографії Півдня України, дослідження історії Запорізької Січі, колонізації Південної України. Чл. Одеського наук. товариства, Одеського товариства історії та старожитностей, Одеського бібліографічного товариства, Іст.-філол. товариства при ІНУ, Одеської комісії краєзнавства при ВУАН, Одеського відділу Всеукраїнської асоціації сходознавства. Авт. 23 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 424 ; ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 77 ; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 141–143 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 449–451 ; Музичко О. Є. Євген Олександрович Загоровський (1885–1938). *Загартована історією*. Київ, 2013. С. 257–274.

ЗАГОРОВСЬКИЙ Микола Олександрович (04(16).07.1893, Одеса – 28.04.1934, Одеса) – гідробіолог, лімнолог, проф. (1922). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1916). Під час навчання займався зоологією, гідробіологією та порівняльною анатомією. Працював асист. зоотомічного кабінету, асист. каф. анатомії с.-г. тварин в ОСГІ (1918), асист. каф. зоології (1919). Проф., голова предметної комісії в Одеському пед. ін-ті (1922–1924). Проф. каф. біології, викл. Робітфаку в ОІНГ (1923). Голова предметної комісії відділу біології та екон. географії (1924–1929). Викладав морезнавство та океанографію в Одеському технікумі водних шляхів (1924), зав. каф. Ін-ту соц.

виховання (до 1929 р.). Штатний проф. Всесоюзного мех.-технологічного ін-ту консервної промисловості (1929). Працював у Зообіол. ін-ті в ІНО (1929). Засновник та зав. сектору каф. гідробіології ОДУ (1933–1934). Завідував гідробіол. лаб. Всеукраїнського ін-ту курортології та бальнеології в Одесі. Досліджував лимани та ресурси лікувальної грязі. Наук. інтереси в галузі гідробіології та іхтіології. Один із перших почав вивчати біоценози Чорного моря. Дійсний чл. Бальнеологічного товариства, чл. Інтернаціональної асоціації лімнологів. Авт. 45 наук. пр.

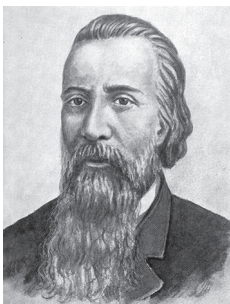
Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 425 ; ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 77 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 451–454 ; Винникова М. А. Николай Александрович Загоровский. *Развитие зоолог. исслед. в Одес. ун-те. Акад. Третьяков и его науч. школа*. Одесса, 1999. С. 34–37.

ЗАЄВЛОШИН Михайло Миколайович (05(17).11.1886, с. Володимирівка Єлисаветградського пов. Херсонської губ. – 14.07.1968, м. Білгород-Дністровський Одеської обл.) – лікар-патологоанатом, д-р медицини (1919), проф. (1923). Закінчив мед. ф-т ІНУ з відзнакою зі званням лікаря (1912). Позаштатний лаборант при каф. патологоанатомічної анатомії ІНУ (1912), помічник прозектора (1915), старш. асист. (1916). Захистив доктор. дис. «К вопросу о процессах возрождения в кишечнике» (1919). Зав. каф. гістології в ОМІ (1923–1944), одночасно зав. каф. патологічної анатомії в Одеському ін-ті удосконалення лікарів. Під час окупації Одеси – декан мед. ф-ту Одеського ун-ту (єдиного ЗВО Трансністрії), заст. з мед.-санітарної служби міського голови. Репресований за співробітництво з румунами під час окупації (1944). Після звільнення (1956) жив у м. Білгород-Дністровському, де працював патологоанатомом у центральній міській лікарні (до 1967 р.). Реабілітований посмертно (1997). Вивчав патоморфологічні і гістологічні зміни при злоякісних новоутвореннях. Авт. понад 40 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 107–108; Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 314–315.

ЗАЙКЕВИЧ Анастасій Єгорович (Георгійович) (1842, с. Матяшівка Лубенського р-ну Полтавської обл. – грудень 1931, м. Лубни Полтавської обл.) – агроном, фізіолог, рослинник, етнограф, проф. (1884). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1870). Був залишений в ун-ті для підготовки до професорського звання. Перебував у відрядженні з наук. метою за кордоном, працював у лаб. Поппельсдорфської с.-г. акад. та Лейпцігського ун-ту (1872–1873). Стажувався у Петровській (нині – Тімірязівська) с.-г. акад., де склав магістер. екзамен з агрономії (1874). Захистив магістер. дис. «Фізіологічні дослідження над диханням коренів» (1877). Приват-доц. Харківського ун-ту, екстраординарний проф., зав. каф. агрономії (1877–1915). Захистив доктор. дис. «Про деякі сторони культури цукрових буряків у зв'язку із сучасним станом цукрової промисловості». За період 1881–1893 рр. організував 33 дослідних поля, влаштував у Харківському ун-ті агрономічну лаб. Зав. відділу рільництва Солоницької селекційної дослідної станції (Лубенський р-н) (1915–1930), співзасновник Лубенської дослідної станції лікарських рослин (нині – Дослідна станція лікарських рослин

Ин-ту агроекології і біотехнології УААН) (1916). Співзасновник Миргородського керамічного технікуму (1896). Почесний чл. Полтавського с.-г. товариства (1886). Нагороджений званням «Героя Праці» (1930). На його честь було названо один із сортів люцерни (Грим-Зайкевича).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 116 ; Иванов С. З. Анастасий Егорович Зайкевич : ист.-биограф. очерк. Харьков, 1959. 148 с. ; Русские ботаники. М., 1950. Т. 3. С. 316–317.

ЗАКАРИЯ (Закарія) Єфрем Фарнозович (16(28).02.1889, с. Наджахово Сенакського пов. Кутаїської губ., нині – Грузія – 19.12.1946, Тбілісі, Грузія) – лікар-хірург, д-р мед. наук (1937), проф. (1937). Вступив до мед. ф-ту ІНУ (1909). За участь у «безладдях» був виключений, потім відновлений (1911). Закінчив ІНУ (1914). Служив в армії (1914–1918). Нетривалий час працював лікарем в Одесі (з 1918 р.). Повернувся до Грузії, де почав працювати в клініці проф. Н. С. Кахіані. Очололював хірургічне відділення лікарні Червоного Хреста (1932), онкологічну лікарню в Тбілісі (1938–1941). Захистив доктор. дис. «Патогенез трофических язв» (1937). Зав. каф. загальної хірургії лікувального ф-ту Тбіліського мед. ін-ту (1941–1946). Наук. інтереси стосуються проблем черевної хірургії, артропластики, трофічної іннервації. Заслужений діяч науки Грузинської РСР. Авт. ряду пр. з хірургії.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 138 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 316.

ЗАКУШНЯК Олександр Якович (псевд. – Самарський) (26.02(10.03).1879, Одеса – 21.04.1930, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – артист естради і розмовного жанру, актор, педагог. Навчався на юрид. (за іншими даними – на іст.-філол.) ф-ті Київського ун-ту Св. Володимира, відрахований за участь у студентському революційно-демократичному русі (1899). Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1903). Водночас грав у драматичних виставах та опереті. Професійно почав виступати у Товаристві нової драми (1906–1907), де читав художні оповідання А. П. Чехова. Працював у Театрі В. Ф. Комісаржевської у Петербурзі (1907–1910), гастролював з нею за кордоном (1908). Виступав у концертному жанрі «Вечори інтимного читання» в Одесі, Києві, Кишиневі, Херсоні, Ризі, Ярославлі, Костромі, Москві (1910–1914), з його ім'ям пов'язують започаткування та становлення цього жанру. Брав участь у Першій сві-

товій війні (1914–1918), мав бойові нагороди. Після демобілізації працював у театрах Москви: Новому театрі, Театрі РСФРР 1-му, Камерному театрі, в театрах для дітей. Викладав у Держ. ін-ті декламації (Москва, 1917–1920). У 1920-х рр. займався режисерсько-пед. діяльністю. Створив мистецьку школу художнього читання з естради. Нагороджений бойовими нагородами. Авт. кн. «Вечера рассказы» (1927).

Літ.: БСЭ. М., 1972. Т. 9. С. 312; ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 173; Театральная энцикл. М., 1963. Т. 2. С. 731–732; Верховский Н. Ю. Книга о чтецах: очерки развития советского искусства художественного чтения. М.; Л., 1950. С. 97–121.

ЗАНЧЕВСЬКИЙ Іван Михайлович (04(16).01.1861, Одеса – 15.07.1928, Одеса) – математик, механік, д-р прикладної математики (1891), проф. (1892). Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1883). Перебував у наук. відрядженні за кордоном у Парижі та Берліні (1886–1887). Приват-доц. ІНУ (1887). Після захисту дис. «Теория винтов и приложение ее к механике», затверджений у ст. магістра механіки (1889). Захистив доктор. дис. «Геометрические места в теории осей вращения» (1891). Екстраординарний проф. (1892), ординарний проф. каф. механіки ІНУ (1896), водночас секретар (1897–1900). Декан фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1904–1905, 1917–1920). Ректор ІНУ (1905–1907). Звільнений з посади у зв'язку зі студентськими заворушеннями.

Жив у Санкт-Петербурзі, Києві. Працював у банку Санкт-Петербурга (1909–1916). Повернувся до ІНУ: проф. каф. теоретичної і практичної механіки, ректор ун-ту (1917–1918). Зав. кабінету механіки й механічної майстерні (1917–1920), кабінету механіки у Фіз.-мат. ін-ті (1920–1921). Голова предметної комісії з математики в ІНО (1921). Проф. каф. теоретичної механіки в ОПІ (1921–1922). Чл. Мат. відділення Новоросійського товариства природознавців (1901–1907 – голова та віцепрезидент товариства), чл. Московського мат. товариства (1894). Чл. Одеського відділення Руського техн. товариства (з 1898 р.): заст. голови (1901), голова Постійної комісії з техн. освіти (з 1904 р.), заст. голови Механічного відділу (1899–1902); почесний попечитель школи десятників. Нагороджений орденами: Св. Володимира IV ст., Св. Станіслава II ст., Св. Анни III ст.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 431; ЕІУ. Київ, 2005 Т. 3. С. 248; ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 221; Боголюбов А. Н. Математики. Механики: биограф. справ. Киев, 1983. С. 187.

ЗЕЙЛІГЕР Дмитро Миколайович (12(24).05.1864, Тирасполь Херсонської губ., нині – Молдова – 25.06.1936, Ростов-на-Дону, РРФСР, нині – РФ) – математик, механік, д-р прикладної математики (1894), проф. (1895). Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1887). Захистив магістер. дис. «Механика подробно-изменяемой системы» (1891). Працював приват-доц. ІНУ (1890), приват-доц. каф. механіки Казанського ун-ту (1892), екстраординарним проф. (1895), ординарним проф. (1899). Захистив доктор. дис. «Теория движения подобно-изменяемого тела» (1894). Очолював каф. механіки Казанського ун-ту (1895–1914). Приват-доц. у Петроградському ун-ті (1914–1917), проф. каф. чистої математики Психоневрологічного ін-

ту (1914–1917), проф. каф. чистої математики Казанського ун-ту (1917–1922), проф. та зав. каф. Казанського ун-ту (1922). Перший ректор Казанського політехн. ун-ту (1919–1926), заст. директора Казанського ін-ту наук. організації праці (1919–1926). Працював проф. каф. математики Донецького гірничого ін-ту (1929–1933), проф. каф. механіки Донського індустріального ін-ту в Новочеркаську (1933–1936), очолював каф. геометрії Фіз.-мат. НДІ при Ростовському ун-ті (1936). Наук. інтереси пов'язані з диференційною геометрією, кінематичною геометрією, теоретичною механікою, історією механіки. Розробив алгебру зв'язаних векторів та гвинтів (1890). Був одним із засновників механіки подібно-змінюваних систем (1889–1901). Одним з перших ввів у викладання механіки векторне числення. Створив у Казані наук. школу з механіки. Чл. Мат. відділення Новоросійського товариства природознавців (1889), Московського мат. товариства (1897), Казанського фіз.-мат. товариства (1892), його секретар (1893–1895) та голова (1919–1929). Заслужений діяч науки РСФРР (1927).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 441 ; ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 495 ; Боголюбов А. Н. Математики. Механики. Киев, 1983. С. 189 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 2. С. 56–58.

ЗЕЛЕНЕЦЬКИЙ Микола Михайлович (26.01(07.02).1859, Нижній Новгород, Росія – 24.04.1923, Одеса) – ботанік, д-р біол. наук, проф. Навчався у Санкт-Петербурзькому ун-ті (1881–1883), закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1887). Приват-доц. ІНУ (1899). Захистив магістер. дис. (1906). Працював зберігачем ботан. кабінету (1887), а з 1888 р. – його зав. Працював у гербаріях Декандоля, Делессерта, Буасье, перебуваючи у закордонних наук. відрядженнях (1894–1896). Після повернення працював лаборантом, вивчав флору Криму. Працював у Музеї природн. історії у Парижі (1900), викл. Вищих жіночих курсів в Одесі, де організував ботан. кабінет (1906). Проф. мед. (1915) і фіз.-мат. (1919) ф-тів ІНУ. Очолював

каф. ботаніки (1920–1923) та Ботан. сад (1920–1921). Зібраний ним гербарій включає матеріали збору рослин 1885–1891, 1893, 1901 і 1903 рр. і складає 9 тис. аркушів, зберігається у Никітському ботан. саду. Брав активну участь у роботі Товариства природознавців, Товариства садівництва Південної Росії. 18 його пр. присвячено вивченню флори Криму, Бессарабії, дослідженням з історії науки.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 442; ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 498; Русские ботаники. М., 1950. Т. 3. С. 362–364.

ЗЕЛІНСЬКИЙ Микола Дмитрович (25.01(06.02).1861, м. Тирасполь Херсонської губ., нині – Молдова – 31.07.1953, Москва, РРФСР, нині – РФ) – хімік-органік, д-р фіз.-мат. наук (1891), чл.-кор. Російської АН (1924), акад. АН СРСР (1929). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1884). Перебував у відрядженні у Німеччині, де працював у лаб. Лейпцігського (1885) та Геттінгенського ун-тів. Захистив магістер. дис. «К вопросу об изомерии в тиофеновом ряду» (1889). Приват-доц. ІНУ (1889). Захистив доктор. дис. «Исследования явлений стереоизомерии в рядах предельных углеродистых соединений». Працював у Московському ун-ті (1893–1953, з перервою у 1911–1917), де

його призначили екстраординарним проф. каф. аналітичної та органічної хімії. Зав. каф. Петроградського політехн. ін-ту та директор Центральної лаб. Міністерства фінансів в Петербурзі (1911–1917). Брав участь в організації Ін-ту органічної хімії АН СРСР (1935). Особливо плідними були його дослідження, пов'язані з проникненням хімії у фізику, біологію, геологію та інші науки. Перший хімік, який зацікавився вивченням Чорного моря. Наук. інтереси пов'язані з хімією вуглеводів і органічним каталізом. Зробив важливі дослідження з сорбції, результатом яких стало створення (разом з інженером А. Кумантом) універсального вугільного протигазу (1911), прийнятого російською армією на озброєння у Першій світовій війні. Один з засновників вчення про органічний каталіз. Створив наук. школу, яка зробила фундаментальний внесок у різні галузі хімії. Один з організаторів Всесоюзного хім. товариства імені Д. Менделєєва. Заслужений діяч науки СРСР (1926). Лауреат Ленінської премії (1934), трьох Держ. премій (1942, 1946, 1948), Герой Соціалістичної Праці (1945), нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора, чотирма орденами Леніна. Авт. понад 500 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 445; ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 518; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 3. С. 37–40; Андрусев М. М., Табер А. М. Н. Д. Зелінский. М., 1984. 79 с.; Биографии великих химиков. М., 1981. С. 212–219.

ЗІЛЬБЕРБЕРГ Лазарь Абрамович (15(27).02.1875, с. Олешки Таврійської губ., нині – Цюрупінськ Херсонської обл. – 02.04.1922, Одеса) – лікар-інфекціоніст, д-р медицини (1910), проф. (1920). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1898) та мед. ф-т Київського ун-ту Св. Володимира (1901). Захистив доктор. дис. (1910). Проф. Одеського клінічного ін-ту по каф. інфекційних хвороб. Асист. факультетської терапевтичної клініки ІНУ (1902–1913). Удосконалювався з бактеріології у І. І. Мечникова в Пастерівському ін-ті в Парижі. Зав. інфекційними відділеннями госпіталів (1904–1917). Під час російсько-японської та Першої світової війни – військовий лікар. Працював у 3-му інфекційному госпіталі й у 1-му епідеміологічному госпіталі в Одесі (1917). Проф. каф. інфекційних хвороб Одеського клінічного ін-ту (1920–1922). Наук. праці присвячені широкому колу проблем внутрішніх і інфекційних хвороб, бактеріології та епідеміології.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 586; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 268–269.

ІЗГОЄВ Олександр Соломонович (справж. прізвище та ім'я – Лянде Арон) (11(23).04.1872, Вільно, нині – Вільнюс, Литва (за ін. даними – м. Ірбіт, нині – Свердловська обл., РФ) – 11.07.1935, Хаапсалу, Естонія) – журналіст, публіцист, громадський діяч. Навчався на мед. ф-ті Томського ун-ту, через участь у марксистських гуртках змушений був виїхати за кордон. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1900). Працював в журналі «Новое слово» (1897), «Жизнь» (1899), «Образование» (1897). Один з організаторів «Спілки визволення» (1904–1905) та партії кадетів в Одесі; співроб., (1902) ред. (1904–1905) тижневика «Южные записки». У 1905 р. переїхав до Петербурга. Працював в журналах П. Б. Струве «Полярная звезда», «Свобода и культура» (з 1906 р.), в газеті «Дума», був одним з керівників газети «Речь» (1906). Ред. політичного відділу «Русской мысли» (1910). Чл.-засновник «Ліги російської культури» (1917). У листопаді 1917 р. видавав газету «Борьба», в якій закликав до збройного опору більшовикам. Перебував на засланні на окопних роботах у Вологді (1918–1919). За клопотанням О. М. Горького переведений до Петрограда. Перебував у засланні в Іванівському концтаборі (1921). Працював в Публічній бібліотеці. Висланий з СРСР за кордон (1922). До кінця 1920-х рр. проживав у Празі, де був чл. Спілки російських письменників та журналістів, публікувався у різних емігрантських журна-

лах. Активно виступав у відновленій «Русской мысли» (Прага; Берлін, 1923–1925), у «Возрожденні» (1925–1927). Працював в газетах «Руль», «Сегодня». На початку 1930-х рр. виїхав до Естонії, де був ред. газети «Таллиннський русський голос».

Літ.: ЕСУ. Київ, 2011. Т. 11. С. 217; Русское зарубежье: золотая книга эмиграции. М., 1997. С. 263–264.

КАВТАРАДЗЕ Петро Павлович (07(19).05.1889, с. Носифи Сенакського пов. Кутаїської губ., нині – Грузія – 01.03.1966, Тбілісі, Грузія) – невропатолог, д-р наук (1937), проф., акад. АН Грузинської РСР (1961). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1918). Під час Першої світової війни – військовий лікар (1915–1917). У 1918 р. переїхав до Грузії. Деякий час працював на периферії, а у 1931 р. повернувся до Тбілісі, де почав практикувати у клініці, яку пізніше очолив. Захистив доктор. дис. «О диагностическом значении хронаксии» (1937). Зав. каф. нервових захворювань, педіатричного, санітарно-гігієнічного та стоматологічного ф-тів (з 1953 р.), зав. каф. нервових хвороб лікувального ф-ту (1953–1966) Тбіліського мед. ін-ту. Один з редакторів журналу «Наука и жизнь» (1914). Наук. інтереси зосереджені на клінічній неврології, курортології, лікувальній фізкультурі, дитячій неврології, крайовій невропатології. Зробив внесок у вчення про діагностичну цінність хронаксиметрії у невропатології та її переваги перед класичною електродіагностикою. Вперше запропонував терапію поліомієліту ахтальською гряззю. За його ініціативи було відкрито спеціальний грязьовий санаторій на курорті Ахтала. Нагороджений орденом Леніна та орденом «Знак Пошани». Заслужений діяч науки Грузинської РСР (1941).

Літ.: Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 317; Музичко О. Є. «Бібліотека студентів-грузинів міста Одеси» у складі бібліотеки ІНУ... Вісн. ОНУ. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. 2013. Т. 17, вип. 2 (8). С. 14.

КАЛИНА Осип Григорович (1878–1943) – лікар-отоларинголог, д-р медицини (1929), проф. (1931). Закінчив природн. відділення Берлінського ун-ту (1906) та мед. ф-т ІНУ (1911). Завідував ЛОР-відділенням Одеської старої міської лікарні (1912–1914) і ЛОР-відділенням в Одеському військовому госпіталі (1921–1929) та одночасно був асист. отоларингологічної клініки ОМІ. Завідував каф. отоларингології в Пермському мед. ін-ті (1931), ЛОР-клінікою в Одеському туберкульозному ін-ті (1932). Один з перших ввів лікування хвороб ЛОР-органів діатермією. Перший став

застосовувати резекцію верхньогортанного нерва при болючій дисфагії як результат туберкульозу гортані. Організатор першої в Російській імперії шкільної поліклініки. Авт. понад 80 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2012. Т. 12. С. 29; Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 317–318.

КАЛЬФА Семен Федорович (Симха Юфудович) (28.02(11.03).1892, Одеса – 12.01.1979, Одеса) – лікар-офтальмолог, д-р мед. наук (1936), проф. (1936). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1916). Працював на каф. очних хвороб ІНУ (згодом – ОМІ) ординатором (1916–1921), асист. (1921–1929), доц. (1929–1936), проф. (1936–1941, 1944–1957). Зав. каф. очних хвороб ОМІ (1957–1970), водночас працював заст. директора з наук. роботи в Одеському НДІ очних хвороб і тихорецької терапії (1936–1939, 1944–1952). Під час Другої світової війни – військовий лікар, начальник відділення евакогоспітально (1941), директор Туркменського трахоматозного ін-ту в Ашхабаді (1942–1944).

Разом з В. П. Філатовим розробив метод ранньої діагностики глаукоми – еластотонометрію. Описав рефлекс, який регулює внутрішньоочний тиск, що дозволило пояснити механізм збереження фізіологічного рівня останнього. Ряд робіт присвячено клініці глаукоми і проблемі боротьби з трахомою. Голова Одеського офтальмологічного товариства. Авт. понад 200 наук. пр., у тому числі чотирьох монографій.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2012. Т. 12. С. 87; Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 318–319; Золотарев А. Е. Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМІ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 129.

КАХІАНИ Микола Саулович (11(23).08.1882, с. Рокити Кутаїської губ., нині – Грузія – 15.02.1928, Тифліс, нині – Тбілісі, Грузія) – анатом, лікар-хірург, проф. (1918). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1911). З 1912 р. – позаштатний лаборант при каф. нормальної анатомії ІНУ. Помічник зав. каф. нормальної анатомії Одеських вищих жіночих мед. курсів (з 1911 р.). Командирований на каф. анатомії людини Каїрського ун-ту в Єгипті (1911–1913). Ординатор пересувного польового лазарету Одеської Касперовської громади Російського товариства Червоного Хреста № 2 (1914–1915), помічник прозектора каф. нормальної анатомії (1915), зав. каф.

нормальної анатомії Катеринославських вищих жіночих курсів (1917–1920), зав. каф. оперативної хірургії і топографічної анатомії Тифліського ун-ту (1919), зав. каф. хірургічної патології з пропедевтичною клінікою (1921–1928). Один з родоначальників грузинської наук. хірургії. Авт. двох підручників.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2012. Т. 12. С. 483 ; Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 319–320 ; Музичко О. Є. Грузини в Одесі: історія та сучасність. Одеса, 2010. С. 30, 40.

КИРИЛОВ Єлпідифор Анемподистович (26.09(08.10.)1883, с. Шибка Тираспольського пов. Херсонської губ. – 27.11.1964, Одеса) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1934, без захисту дис.), проф. (1921). Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1907). Залишений для підготовки до професорського звання. Працював асист. на Вищих жіночих курсах (1908–1915). Позаштатний лаборант Фіз. ін-ту ІНУ (1912). Спостерігач Магнітно-метеорологічної обсерваторії, лаборант, приват-доц. (1915) каф. фізики ІНУ. Проф. та зав. каф. експериментальної фізики ІНО, згодом – ОДУ (1921–1960). У 1926 р. став директором Одеського фіз. ін-ту, створеного на базі Фіз. ін-ту ІНУ (з 1933 р. – структурний підрозділ ОДУ – НДІ фізики). Відкрив явище тонкої структури поглинання та розробив прецизійний метод вимірювання поглинання світла. Засновник школи наук. фотографії. Почав систематичне дослідження явищ, які відіграють велику роль у технології виготовлення фотоматеріалів. Лауреат Державної премії СРСР (1951). Нагороджений медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» (1945), орденом Леніна (1953). Заслужений діяч науки УРСР (1958). Авт. близько 60 наук. пр.

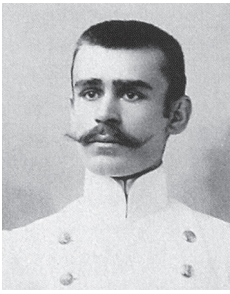
Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 520, 520а, 520б ; Єлпидифор Анемподистович Кириллов : біобібліографія. Одеса, 1975. 25 с. ; ЕСУ. Київ, 2013. Т. 13. С. 47 ; Співробітники Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 104–105.

КИРИЧЕНКО Олексій Миколайович (01(13).01.1883, с. Великі Копани Таврійської губ. – 19.01.1942, Одеса) – ентомолог, д-р с.-г. наук (без захисту дис.), проф. Закінчив мед. ф-т ІНУ (1910). Ординатор клініки нервових захворювань ІНУ (1910–1911). Перебував на дійсній військовій службі у Середній Азії та Ірані, працював лікарем-ординатором госпіталю в Самарканді (1911–1914), лікарем-дизенфекціоністом у діючій армії (1914–1917), лікарем-ординатором військового лазарету (1917–1918), лікарем міської лікарні у м. Керч, асист. клініки нервових хвороб ОМІ (1919–1922). Проф. ентомології в ОСГІ (1922–1928). Спеціаліст станції захисту рос-

лин Одеси (1924–1925). Зав. відділу ентомології обл. с.-г. дослідної станції. Зав. відділу ентомології Українського ін-ту селекції в Одесі (1929–1934). Викладав в ОДУ (1933–1941). Водночас працював співроб. та керівником багатьох наук.-виробничих установ міста. Вивчав ентомофауну Криму, Одеси, Херсонської і Чернівецької обл., Молдови та ін. Проводив різнобічне вивчення шкідливого впливу комах на сорти різних рослин, досліджуючи різноманітні методи боротьби з цими явищами. Зібрав велику ентомологічну колекцію. Авт. 45 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 521 ; ЕСУ. Київ, 2013. Т. 13. С. 62 ; Севастьянов В. Д. Профессор Алексей Николаевич Кириченко и его неизвестная коллекция насекомых. *Изв. Музейного Фонда им. А. А. Браунера*. 2008. Т. 5, № 2. С. 1–5 ; Цветкова В. П. Памяти Алексея Николаевича Кириченко. *Энтомолог. обозрение*. 1967. Т. 46, вып. 4. С. 921–926.

КІПШИДЗЕ Семен Нікіфорович (05(17).07.1887, с. Бига Шаропанського пов. Кутаїської губ., нині – Чіатурський р-н, Грузія – 21.03.1953, Тбілісі, Грузія) – лікар-невропатолог, д-р медицини (1924), проф. (1927). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1912). Працював позаштатним ординатором клініки нервових хвороб мед. ф-ту ІНУ (1912–1914, 1918–1919). Під час Першої світової війни – у діючій армії (1914–1918). Працював асист. у Тифліському ун-ті (1919–1925). Захистив доктор. дис. «Матеріали для патології малого мозжечка» (1924). Завідував каф. нервових хвороб спочатку Тифліського ун-ту, а потім – Тбіліського мед. ін-ту (1927–1953). Під час Другої світової війни – гол. невропатолог Закавказького військового округу (1941–1945). Основоположник неврологічної школи в Грузії. Описав дистонію дрібних м'язів кисті при поразці мозочка (симптом Кіпшидзе). Голова Грузинського товариства невропатологів та психіатрів. «За відзнаку у справах проти ворога» нагороджений орденами: Св. Станіслава III ст., Св. Анни III ст. (1916). Заслужений діяч науки Грузинської РСР (1944). Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2013. Т. 13. С. 210 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 321–322 ; Музичко О. Є. Грузини в Одесі: історія та сучасність. Одеса, 2010. С. 30–40.

КЛЕЙМАН Олександр Філіпович (12(24).04.1889, Кишинів, Молдова – 1983, Москва, РРФСР, нині – РФ) – юрист, д-р юрид. наук (1943), проф. (1938). Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1910). Працював: адвокатом, викл. у навч. закладах Одеси, юрис-консультантом, консультантом. Викладав цивільний процес в Іркутському ун-ті, в Ін-ті радянського права та на юрид. курсах (1922–1932). Працював у Всесоюзному

НДІ с.-г. кадрів (1932–1934). Доц., проф. та зав. каф. цивільного процесу Московського юрид. ін-ту НКЮ СРСР, юрид. Ін-ту Прокуратури СРСР, Всесоюзної прав. акад. та Військово-юрид. акад. (1934–1941). Зав. групи юрид. вишів СРСР у НКЮ РРФСР (1935–1938), старш. наук. співроб., зав. аспірантури та вчений секретар в Ін-ті держави і права АН СРСР (1939–1941). Захистив доктор. дис. «Основные институты советского гражданского процесса и принципы диспозитивности и состязательности» (1940). Після евакуації до Ташкенту працював зав. каф. судового права, заст. директора з наук. та учбової частини Ташкентського юрид. ін-ту (1941–1944). Зав. каф. радянського цивільного процесу, проф. юрид. ф-ту МДУ імені М. В. Ломоносова (1944–1968). Голова підкомісії з підготовки проекту Цивільного процесуального кодексу СРСР, комісії з розробки Основ цивільного судочинства СРСР (1962), Цивільного процесуального кодексу РРФСР (1964). Заслужений діяч науки РРФСР (1963).

Літ.: Александр Филиппович Клейнман (к 70-летию со дня рождения). *Изв. высш. учеб. заведений. Правоведение*. 1959. № 3. С. 175; Треушников М. К. Научное и педагогическое наследие А. Ф. Клейнмана. *Вестн. Моск. ун-та. Сер. 11, Право*. 2004. № 6. С. 129–138.

КЛЕЙТМАН Йосип Онисимович (17(29).03.1883, Одеса – 1948) – лікар-стоматолог, проф. (1933). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1911). Працював на каф. патології ОМІ, викладав у зуболікарській школі (з 1913 р.). У період Першої світової війни – в діючій армії. Директор Центральної зуболікарської робочої поліклініки та зав. одонтологічної секції Губздрава (1919). Організував в Одесі Український держ. ін-т зуболікування (1927, нині – Ін-т стоматології та одонтології), був його директором (1927–1934), очолював експериментальне відділення і відділ протезної і соц. стоматології. Читав курс стоматології студентам ОМІ (з 1930 р.). Водночас доц. (1932), проф. (1933) каф. стоматології Ін-ту удосконалення лікарів. Організатор експериментальної стоматологічної лаб. при Всесоюзному ін-ті ветеринарії у Москві (1934–1936). Працював директором Воронежського стоматологічного ін-ту (1936–1937), зав. каф. протезної та лікувально-профілактичної стоматології (1938); зав. каф. ортопедичної стоматології Томського стоматологічного ін-ту (1940–1942), зав. каф. ортопедичної стоматології стоматологічного ф-ту Томського мед. ін-ту (1942–1948). Чл.

колегії Товариства робочої медицини (з 1922 р.), очолював стоматологічну секцію Одеського єдиного мед. товариства. Нагороджений медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Літ.: Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 322–323 ; История ин-та стоматологии АМН Украины (1928–2008). Одесса, 2012. С. 18–19.

КОБОЗЄВ Іван Олексійович (16(28).10.1881, Одеса – 24.09.1958, Одеса) – офтальмолог, проф. (1930). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1908). Працював позаштатним та штатним ординатором очної клініки мед. ф-ту ІНУ (1908–1913). Займав посаду помічника зав. каф. очних хвороб Одеських вищих жіночих мед. курсів (1913). Працював асист. (1912), старш. лікарем (1915–1926) Одеської Павловської очної лікарні, зав. очним відділенням Одеської окружної лікарні (1926–1930). З 1930 р. – проф. каф. офтальмології Одеського ін-ту удосконалення лікарів. Заст. голови Одеського офтальмологічного товариства. Нагороджений орденом Червоної Зірки. Авт. ряду пр. з офтальмології.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2013. Т. 13. С. 420 ; Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 323.

КОЗАК Михайло Павлович (11.03.1882, Тирасполь Херсонської губ. – 14.10.1944, Тирасполь, нині – Придністров'я/Республіка Молдова) – зоолог-ембріолог, проф. (1930). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1904), аспірантуру ОДУ. Викладав у середніх учбових закладах Одеси. Асист. каф. зоології, порівняльної анатомії та фізіології природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1918–1920), асист. Одеського с.-г. ін-ту (1918–1923). Канд. біол. наук (1928). Доц. (1928–1929), проф. Одеського пед. ін-ту (1929–1941), зав. каф. зоології хребетних тварин ІНО (1930), працював в ОДУ (з 1933 р.). Авт. понад 15 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 556 ; Богачик Т. А., Дьяков В. А., Єфремова І. В., Рясіков Л. В. Пам'яті професора Михайла Павловича Козака. *Современные проблемы зоологии и экологии* : материалы Междунар. конф. ... (Одесса, 22–25 апр. 2005 г.). Одесса, 2005. С. 343–345.

КОНОНОВИЧ Олександр Костянтинович (12(24).02.1850, Таганрог, Росія – 05(18).05.1910, Одеса) – астроном, д-р астрономії (1883), проф. Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1871). Залишений при ун-ті для підготовки отримання звання магістра. Перебував у наук. відрядженні в Берліні, Лейпцигу (Німеччина)

(1873–1876). Повернувшись до Одеси, викладав математику та фізику у Рішельєвській гімназії (1876–1881). Захистив магістер. дис. «Вычисление орбиты двойной звезды γ Девы» (1880). Очолював каф. астрономії ІНУ та Астрономічну обсерваторію Новоросійського ун-ту (1881–1910), яка за часів його керування перетворилася на важливий наук. центр. Захистив доктор. дис. «Фотометрические исследования планет Марса, Юпитера и Сатурна» (1883). Екстраординарний (1883), ординарний (1886) проф. каф. астрономії ІНУ, декан ф-ту (1897–1898). Був одним з основоположників астрофізичних досліджень в Росії. Провів серію масштабних фотометричних вимірювань Марса, Юпітера й Сатурна з фотометрів Целльнера. Вів регулярне фотографування поверхні Сонця та вимірювання положень сонячних плям (колекція містить близько 1500 знімків), систематично спостерігав протуберанці. Дійсний чл. Новоросійського товариства природознавців (1877). На його честь названо астероїд 8322 «Кононович». Авт. багатьох наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 576 ; Колчинский И. Г., Корсунь А. А., Родригес М. Г. Астрономы : биограф. справ. Киев, 1986. С. 160 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 104–107 ; Страницы истории астрономии в Одессе. Одесса, 1994. Ч. 1. С. 26–30.

КОНСТАНТИНОВ Алеко Іваніцов (01(13).01.1863, Свіштов, Болгарія – 11(23).05.1897, с. Радилово Пазарджикської обл., Болгарія) – письменник, публіцист, громадський діяч. Навчався: в Свіштовському училищі (1872–1874), в Априлівській гімназії в Габрові (1874–1877). Служив писарем в канцелярії свіштовського губернатора М. Баланова. Закінчив Південнослов'янський пансіон (1881). Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1885). Суддя (1885), прокурор (1885–1886) Софійського апеляційного суду, помічник прокурора (1886–1888). Займався адвокатурою (з 1892 р.). Юрисконсульт Софійського міського управління (1896). Викладав карне та цивільне право на юрид. ф-ті Софійського ун-ту. Проводив активну громадську діяльність. Чл. Верховного македонсько-одринського комітету, ради товариства «Слов'янська бесіда», Болгарського союзу народної освіти, Комісії з підтримки нац. промисловості, Союзу підтримки мистецтва, Музичного товариства і Театрального комітету. Авт. гумористичних нарисів «До Чикаго и назад» (1893), сатиричних оповідань «Бай Ганю» (1895). Перекладав твори О. Пушкіна, М. Лермонтова, М. Некрасова.

Літ.: БСЭ. М., 1973. Т. 13. С. 46 ; УРЕ. Київ, 1980. Т. 5. С. 365.

КОНШИН Олександр Юлійович (08(20).07.1876, Одеса – 17.10.1936, Одеса) – хімік-органік, д-р хім. наук (1932, без захисту дис.), проф. (1924). Вступив до ІНУ (1896), виключений за участь у студентських заворушеннях (1899). Був студентом Женевського ун-ту (1899–1901). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1903). Залишений для підготовки до професорського звання. Асист. природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1906–1910). Приват-доц. ІНУ (1910). Перебував у наук. відрядженні за кордоном (1911–1912). Викл. на Вищих жіночих мед. курсах (до 1917 р.). За сумісництвом зав. каф. хімії (неорганічної, органічної, аналітичної і фізичної) (1920–1936), зав. каф. хімії

Одеського ін-ту інженерів морського флоту (1929–1936, нині – ОНМУ). Наук. пр. присвячені питанням органічних фарбників, опису мінеральних вод Кавказу.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 579; ЕСУ. Київ, 2014. Т. 14. С. 407; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 142; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 3. С. 49–50.

КОРМАН Іван Євгенович (Ганс Фрідріх Вільгельм) (17(29).12.1882, Гюртихейм при Страсбурзі, Німеччина – 1944, Одеса) – хірург, патологоанатом, д-р медицини (1913), проф. (1920). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1906). Працював асист. у хірургічній шпитальній клініці (1907–1910), помічником прозектора каф. патологічної анатомії (1911–1915), одночасно з 1912 р. працював на каф. патологічної анатомії Одеських вищих жіночих мед. курсів. Захистив доктор. дис. «Гемангиомы. Литературный очерк учения о гемангиомах и собственные патолого-анатомические исследования» (1913). У роки Першої світової війни працював у закладах Російського товариства Червоного Хреста.

Приват-доц., старш. асист. каф. патологічної анатомії (1915–1920). Очолював каф. загальної хірургії ОМІ (1920–1931), одночасно був деканом ф-ту (1923–1925), а потім – проректором з учбової роботи (1926–1931). У 1930-ті рр. репресований. Після звільнення продовжував працювати в ОМІ, очолював каф. хірургії дитячого віку (1938–1944). Розробляв питання патологічної анатомії, лікування новоутворень, зробив детальний опис бубонної чуми за даними епідемії в Одесі 1910 р. Авт. 40 наук. пр., співавт. монографічного дослідження про патологічну анатомію чуми (1911).

Літ.: Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 275–276, 324–325; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 143.

КОРОВИЦЬКИЙ Леонід Костянтинівич (04(16).02.1890, Житомир – 08.12.1976, Одеса) – інфекціоніст, д-р мед. наук (1937), проф. (1940). Закінчив з відзнакою мед. ф-т ІНУ (1913). Залишений в ун-ті, де працював ординатором, асист. та доц. госпітальної терапії. Зав. клініки інфекційних хвороб ОМІ (з 1934 р.). Під час румунської окупації Одеси (1942–1944) був учасником підпільної антифашистської групи. Очоловав каф. пропедевтики внутрішніх хвороб лікувального ф-ту (1942–1949), за сумісництвом – декан лікувального ф-ту ОМІ (1944–1946). Працював зав. каф. інфекційних хвороб ОМІ (1949–1968). Наук. інтереси зосереджені на проблемах малярії, бруцельозу та токсоплазмозу. Заслужений діяч науки УРСР (1965). Авт. 108 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Т. 14. С. 545; Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 325–326; Золотарєв А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМІ ім. Н. И. Пирогова. Одеса, 1992. С. 145.

КОЦОВСЬКИЙ Анатолій Дмитрович (19.06.1864, с. Тирново Бессарабської губ., нині – Молдова – 27.02.1937, Кишинів, Молдова) – психіатр, д-р медицини (1894), проф. (1920). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1888), мед. ф-т Харківського ун-ту (1891). Працював ординатором Одеської психіатричної лікарні (1895–1897), потім – Кишинівської губернської земської лікарні (1898), директором Костюженської лікарні для душевнохворих Бессарабського земства (1899). У 1916 р. повернувся до Одеси, був старшим лікарем психіатричної лікарні, одночасно приват-доц. ІНУ. Завідував каф. психіатрії Одеських вищих жіночих мед. курсів (1917–1920). Проф. ОМІ (1920–1921), проф. психіатрії Одеського клінічного ін-ту, директор педологічного ін-ту. Вперше у Росії описав пеллагрозні психози. У 1921 р. повернувся до Кишинева, де відкрив санаторій професора Коцовського для нервово-хворих. Видавав «Бюлетень професійної спілки лікарів м. Кишинева» (1925–1930).

Авт. близько 40 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2014. Т. 15. С. 58; Очерки истории здравоохранения Одессы к ее 200-летию. Одеса, 1994. С. 70; Тарнакин В., Соловьева Т. Бессарабские истории. Київ, 2011. С. 133–137; Васильєв К. К., Васильєв Ю. К. К биографии профессора-психиатра Анатолия Дмитриевича Коцовского (1864–1937). *История медицины*. 2014. № 4. С. 48–54.

КРАСИЛЬЩИК Ісаак Матвійович (14(26).04.1857, Кишинів, Молдова – 1920, Кишинів, Молдова) – ентомолог, д-р природн. наук. Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1882). Захистив доктор. дис. «К истории развития и систематизации *Politoma Ehrenberg*» (1882). Розслідувач-експерт Одеської філоксерної комісії (1883). Організував та очолив біоентомологічну станцію в Кишиневі (1911–1915). Засновник Бессарабского общества естествоиспытателей и любителей природознания при Зоологічному с.-г. та кустарному музеї Бессарабського губернського земства (Кишинів, 1883). Досліджував поклади сарани та причини появи цієї комахи у дельті Дунаю, розробляв питання про фабричне виробництво заразних грибків, що призводять до епідемії шкідливих комах. Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: Евр. енцикл. СПб., 1911. Т. 9. С. 819; ЕСУ. Київ, 2014. Т. 15. С. 200; Энциклопед. слов. / изд.: Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон. СПб., 1895. Т. 16А (6). С. 512.

КРИЖАНІВСЬКИЙ Віктор Миколайович (11(23).11.1885, Одеса – після 1940) – математик, проф. Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1911), Вищі пед. курси (1912). Викладав у середніх учбових закладах Одеси (1912–1929). Навчався в аспірантурі при секції геометрії наук.-дослідної каф. математики ІНО (1923–1927). Секретар української мат. термінологічної комісії ВУАН (1926). Захистив канд. дис. «Геометрия сферических систем» (1928). Наук. співроб. Одеської філії Українського ін-ту математики (1928–1934), доц. каф. математики ІНО (1928–1930), секретар методичного бюро та голова техн.-мат. предметної комісії ІНО, доц. каф. математики Ін-ту соц. виховання (1930–1931). Проф. та зав. каф. математики Одеського комбінату робітничої освіти (1930–1932), очолював його наук. частину (1931–1932). Проф. і зав. каф. математики Одеського ф-ту особливого призначення і Одеського ін-ту підвищення кваліфікації інженерно-технічних працівників (1932–1934). Очолював каф. Одеської вищої комуністичної школи (1933–1937). Працював над доктор. дис. «Нелинейные совокупности сферических систем» (з 1935 р.). Доц. каф. геометрії Фіз.-хім.-мат. ін-ту, доц. каф. математики Ін-ту водного транспорту. Проф. (1931–1938), зав. каф. математики Одеського мед.-аналітичного ін-ту (з 1936 р. – Хім.-фармацевтичний ін-т)

(1936–1938). Заст. голови Ради професорів Хім.-фармацевтичного ін-ту (з 1935 р.). Проф., зав. каф. базових дисциплін (1936–1940), зав. каф. математики Одеського ін-ту господарників та підвищення кваліфікації інженерно-техн. працівників НК Важпрому (з 1938 р.). Авт. 16 наук. пр., а також декількох метод. розробок з математики для вишів. Подальша його доля невідома.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 631 ; ЕСУ. Київ, 2014. Т. 15. С. 394 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 2. С. 66–68.

КРИЖАНІВСЬКИЙ Дмитро Антонович (26.10(07.11). 1883, Одеса – 11.10.1939, Одеса) – математик, проф. (1920). Вступив до мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1901). За участь у студентському революційному русі виключений з ун-ту (1904). Виїхав до Німеччини, де вивчав математику в Геттінгенському ун-ті (1904). Склав на мат. відділенні фіз.-мат. ф-ту ІНУ держ. іспит і отримав диплом першого ст. (1906). Брав участь у революційній роботі серед петроградських робітників (1905). Заарештований, знаходився у в'язниці «Кресты» (1906). За революційну діяльність позбавлений права займатися пед. діяльністю (до 1912 р.). Перебував в Італії (1908–1909). Повернувся до Одеси, склав магістер. іспит по каф. чистої математики ІНУ (1910–1911). Приват-доц. каф. математики фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1913). Викл. в Одеському артилерійському училищі (1913–1914). Перебував у наук. відрядженні в Італії (1914). Після повернення до Одеси викладав у Художньому училищі (1915–1916), на Вищих жіночих курсах (1916–1920). Приват-доц. (1917), штатний доц. фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1917–1920). Проф. Фіз.-мат. ін-ту (1920–1921), Одеського ІНО (1921–1930). За сумісництвом працював на хім. ф-ті ОПІ (1921–1922), Технікумі прикладної хімії (1923), Другому залізнично-дорожньому технікумі (1923–1925), Ін-ті техн. кінематографії (1926–1930). Проф. каф. мат. аналізу Фіз.-хім.-мат. ін-ту (1930–1931). Працював в Одеському банківському ін-ті (1930–1933), Одеському філіалі Дніпропетровського ін-ту тяги (1932). Проф. каф. мат. аналізу ОДУ (з 1933 р.). Працював у Німецькому пед. ін-ті (1934–1935). Канд. фіз.-мат. наук (без захисту дис., 1935). Заарештований за сфабрикованою справою (1938). Реабілітований посмертно (1956). Чл. Італійського та Німецького мат. товариств (1913), Новоросійського товариства природознавців. Чл. секції мат. аналізу Наук.-дослідної каф. математики, де організував українську термінологічну комісію; колоквиум з поточної мат. літератури (1926). Нагороджений премією Всеукраїнського комітету сприяння вченим (1924). Авт. понад 20 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 632 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 2. С. 69–71 ; Крыжановская Н. Дмитрий Антонович Крыжановский. 2001. 82 с. ; Смирнов В. А. Реквием XX века. Одесса, 2003. Ч. 2. С. 240–268.

КРИНИЦЬКИЙ Шалва Йосипович (06(18).10.1884, Кутаїсі, Грузія – 02.02.1961, Ростов-на-Дону, РРФСР, нині – РФ) – лікар-патологоанатом, д-р медицини (1917), проф. (1921). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1910). З 1910 р. працював профектором каф. патологічної анатомії Варшавського ун-ту, який у 1915 р. був евакуйований у м. Ростов-на-Дону. Завідував каф. патологічної анатомії в Ростовському ун-ті (з 1930 р. – Ростовський мед. ін-т) (1921–1961). Одночасно очолював патологоанатомічне відділення Першої ростовської лікарні (1923–1961). В роки Другої світової війни завідував каф. Куйбишевського мед. ін-ту. Вивчав патологоанатомічні зміни при захворюваннях.

Засновник патологоанатомічної школи. Почесний чл. Всеросійського наук. товариства патологоанатомів, голова Ростовського наук. товариства патологоанатомів. Авт. понад 60 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2014. Т. 15. С. 476 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 326.

КРИШТОФОВИЧ Африкан Миколайович (27.10(08.11). 1885, с. Криштопівка Павлоградського пов. Катеринославської губ., нині – Близнюківський р-н Харківської обл. – 08.11.1953, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – геолог, палеоботанік, д-р біол. наук (1926), д-р геол. наук (1934, без захисту дис.), проф. (1924), акад. АН УРСР (1945), чл.-кор. АН СРСР (1953). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1908). Проф. стипендіат, лаборант, доц. каф. ботаніки ІНУ (1909–1914). Ад'юнкт-геолог в Геол. комітеті (з 1914 р.), Перебував у Владивостоці (1917-1924). Викладав у Далекосхідному ун-ті та у Владивостоцькому політехн. ін-ті. Брав участь в геол. експедиції на Філіппінські острови (1921–1922). Працював в Центр. геологорозв'язальному НДІ (з 1924 р.), Всесоюзному геол. ін-ті, Ботан. ін-ті АН СРСР, старш. геологом Геолкома, викладав у низці вишів Ленінграду. Захистив доктор. дис. «Меловая флора Русского Сахалина» (1926). Організував Далекосхідний філіал

«Меловая флора Русского Сахалина» (1926). Організував Далекосхідний філіал

Геол. комітету. Заарештований (1930). Викладав палеоботаніку в Свердловському ун-ті, у Гірничому ін-ті (1931–1934). Під час Другої світової війни працював у філіалі АН СРСР, викладав в Ташкентському ун-ті. У повоєнні роки читав лекції в ОДУ. Зав. відділу палеоботаніки Ін-ту ботаніки АН УРСР (1945–1948). Очолив відділ палеоботаніки у Ботан. ін-ті АН СРСР (з 1949 р.), Реабілітований посмертно (1967). Наук. дослідження в галузі палеоботаніки. Засновник та керівник радянської палеоботан. школи. Засновник Російського палеонтологічного товариства (Всесоюзне палеонтологічне товариство – з 1949 р.), чл. Всеросійського ботан. і Всесоюзного геогр. товариств. Віце-президент Міжнар. палеонтологічного союзу. Почесний чл. Національного геогр. товариства США (1936), чл. Московського товариства дослідників природи (1938), Американського, Лондонського геогр. і геол. товариств (1946). Нагороджений срібною медаллю імені П. П. Семенова-Тян-Шанського (1924), золотою медаллю імені Ф. П. Літке (1929), медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», орденами: Леніна, Трудового Червоного Прапора, Державною премією СРСР (1946). Його ім'ям названо: види флори і фауни, гірський хребет на Курильських островах і кратер на Марсі. Авт. близько 500 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 626; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1994. Вип. 1, ч. 1. С. 33–36; Коваленко С. Г., Васильєва Т. В., Швець Г. А. Ботаніки і ботан. дослідж. в Одес. нац. ун-ті імені І. І. Мечникова. Одеса, 2005. С. 21–22; Ларченков Е. П., Кравчук О. П., Кравчук А. О. Геологія в Одес. ун-те. Одеса, 2009. С. 441, 445–453.

КРОКОС Володимир Іванович (13(26).06.1889, Одеса – 28.11.1936, Київ) – геолог, палеонтолог, д-р геології (1926), проф. (1927). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1912). Працював лаборантом, мол. асист., читав доцентський курс в ІНУ/ІНО (1912–1922). Працював зав. каф. геології та ґрунтознавства в ОСГІ (1922–1926). Захистив доктор. дис. «Материалы для характеристики четвертинных отложений восточной и южной Украины» (1927). У 1927 р. переїхав до Києва, де завідував відділом палеонтології та стратиграфії, а пізніше – відділом четвертинної геології Геол. ін-ту АН УРСР (1926–1936). З 1927 р. проф. каф. геології і палеонтології

Київського ІНО (нині – КНУ), зав. цієї каф. і декан геол.-геогр. ф-ту Київського ун-ту (1933). Основні наук. інтереси стосуються питань теоретичної геології, регі-

ональної геології, палеонтології, палеонтології ссавців, геології антропогенних відкладів. Удосконалив методику вивчення лесів і розробив схему їх стратиграфічного розчленування та районування. Провадив гідрогеол. дослідження й вивчив ґрунти на півдні України. Авт. понад 80 наук. пр., в тому числі двох монографій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 627; Геогр. енцикл. України. Київ, 1990. Т. 2. С. 246; Видные ученые Одессы. Одесса, 1992. Вып. 1. С. 29–36; Макаренко Д. Є. Видатний дослідник четвертинних відкладів України В. І. Крокос. *Геол. журн.* 1993. № 2. С. 131–136.

КРОЛЬ Мойсей Ааронович (псевд. – Михайло Афанасійович Кріль) (1862, Налібоки Ошмянського пов. Віленської губ., нині – Республіка Білорусь (за ін. даними – 12.04.1862, Житомир) – 31.12.1942, Ніцца, Франція) – юрист, етнограф. Вступив на юрид. ф-т Петербурзького ун-ту (1880), був виключений за участь у студентських заворушеннях. Закінчив екстерном юрид. ф-т ІНУ (1887). Чл. партії «Народна воля» (з 1880 р.). Заарештований (1887), висланий у Новоселенгінськ (1888). Переїхав до м. Верхньоудінська (нині – Улан-Уде), де працював в архіві (1893). Учасник експедиції з дослідження землеволодіння та землекористування у Забайкальській обл. (1897), вивчав етнографію бурят, співпрацював з журналами «Новое слово» та «Известия» Східно-Сибірського відділення Російського геогр. товариства. На початку ХХ ст. став активним учасником єврейського національного руху. Депутат Установчих зборів, чл. Сибірської обл. Думи (1917). Після приходу до влади О. Колчака виїхав з Росії. Емігрував до м. Харбін (1919), потім до Пекіну. Працював адвокатом, один з організаторів Народного ун-ту в Харбіні, де читав лекції з історії права, брав участь у літературному житті. Виїхав до Парижу (1925). Працював адвокатом, журналістом, публікувався в паризьких та пражьких виданнях. Читав лекції у Єврейському народному ун-ті (з 1931 р.). З 1941 р. проживав у Ницці. Один з ред. журналу «Цукунфт» (Нью-Йорк) (з 1928 р.). Голова Товариства з вивчення Сибіру в Іркутську (з 1908 р.), брав участь у діяльності Партії соціалістів-революціонерів, Комітету допомоги єврейським біженцям-інтелігентам, Федерації єврейських товариств у Парижі, Товаристві ремісничої праці (1927–1930), товариш голови Бюро Паризького комітету Товариства ремісничої праці (1931).

Літ.: Энцикл. слов. / изд.: Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон. СПб., 1891. Доп. т. 2. С. 22; Козлов С. Я. Еврейские группы и типы в мемуарах М. А. Кроля. *Этногр. обозрение*. 2009. № 6. С. 86–97; Моисей Кріль – человек, способный нравственный счет самому. *Бурятия*. 2009. 15 авг. (№ 147).

КУДРЯКОВ В'ячеслав Тихонович (1895, Смоленська обл., Росія – 15.11.1950, Сталінабад, нині – Душанбе, Республіка Таджикистан) – лікар-інфекціоніст, д-р мед. наук (1944), проф. (1944). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1919). Протягом десяти років працював практичним лікарем у холерних бараках у Криму, завідував сільською лікарнею, працював у санітарно-бактеріологічній і клінічній лаб., ординатором міської лікарні. Переїхав до Казахстану, де очолив інфекційну лікарню в Алма-Аті (1929). Завідував епідвідділом санітарно-бактеріологічного ін-ту. Очолив каф. інфекційних хвороб у Казахському мед. ін-ті (Алма-Ата) (1935). Доц. (1936), зав. каф. інфекційних хвороб (1944), ректор (1944–1950) Сталінобадського (пізніше – Ашхабадського) мед. ін-ту. Першим діагностував амєбіаз в Алма-Аті. Фундаментальне дослідження про фузоспірохетози було однією з найкращих робіт у світовій мед. літературі (1944).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2014. Т. 15. С. 650 ; Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 327–328.

КУЗНЕЦОВ Всеволод Полікарпович (10(22).12.1889, Ташкент, Узбекистан – 22.06.1951, Одеса) – невропатолог, лікар-курортолог, д-р мед. наук (1949), проф. Закінчив мед. ф-т ІНУ (1914). Працював позаштатним ординатором нервової клініки мед. ф-ту ІНУ. У 1920-х рр. – асист. каф. нервових хвороб ОМІ. Завідував нейрофізіологічною лаб. Українського НДІ курортології в Одесі. Працював в Одеському психоневрологічному ін-ті. Оpubліковані пр. присвячені проблемам паркінсонізму, дослідженню вегетативної нервової системи. Основоположник функціональних досліджень у курортології.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2014. Т. 15. С. 670 ; Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 328–329.

КУЛЬБАКІН Степан Михайлович (28.07(09.08).1873, Тифліс, нині – Тбілісі, Грузія – 22.12.1941, Белград, Югославія, нині – Сербія) – мовознавець, славіст, д-р слов'янської філології (1908), проф. (1905), чл.-кор. РАН (1919), чл.-кор. (1920) і дійсний чл. (1925) Сербської АН. Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1897). Працював у бібліотеках Санкт-Петербурга та Москви (1896–1900). Приват-доц. ІНУ (1900). Перебував у відрядженні за кордоном (1900–1903). Захистив магістер. дис. в ІНУ (1903). З 1904 р. працював на каф. філології Харківського ун-та: екстраординар-

ний (1905), ординарний проф. (1908). Викл. (1908), директор (1911–1919) Вищих жіночих курсів (Харків). Проф. ун-ту в Скоп'є (Югославія) (1920), ун-ту в Белграді (1924). Дослідник української та старослов'янських мов, історії слов'ян та історії давньослов'янської писемності. Авт. праць: «Українська мова. Короткий нарис іст. фонетики і морфології» (1919), «Карта украинского языка». Лауреат премій імені О. Котляревського та М. Ахматова.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 640; ЕІУ. Київ, 2008. Т. 5. С. 472; Укр. мова: енциклопедія. Київ, 2000. С. 263; Булахов М. Г. Восточнославян. языковеды: биобиблиогр. слов. Минск, 1977. Т. 2. С. 333–334.

КУМΠΑН Михайло Іванович (1845 – 13.04.1906, Керч) – юрист. Закінчив юрид. ф-т ІНУ. Приватний викл. у Керченському Кушніковському дівочому ін-ті (1873–1880). Зайняв посаду керченського судді (1892). Міський голова Керчі (1893–1906). Обраний чл. з'їзду мирових суддів та гласним міської ради (1880). Брав участь у здійсненні Першого загального перепису населення Російської імперії (1897). Призначений секретарем керченського з'їзду мирових суддів (1874). Засновник «Общества распространения знаний в народе» (1896) та стипендії кращому учню Керчі (1904). Чл. багатьох благодійних організацій. Нагороджений орденами Св. Станіслава II (1890), III ст. (1878), Св. Анни II (1896), III ст. (1881); медаллю «В пам'ять царювання імператора Олександра III», срібною медаллю «В пам'ять коронації імператора Миколи II» (1896), медаллю «За працю у Першому загальному переписі населення 1897 р.» (1897).

Літ.: Бобков В. В. Статистики Таврической губ. (XIX – нач. XX века). Симферополь, 2004. С. 166–167; Керчь и ее достопримечательности. Памятная книжка Керчь-Еникальского градоначальства. Керчь, 1914. С. VII.

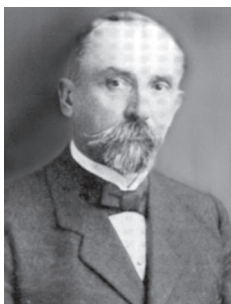
КУТАТЕЛАДЗЕ Іюель Григорович (01(13).10.1887, м. Хоні, Кутаїської губ., Грузія – 15.12.1963) – фармаколог, д-р біол. наук (1936), проф. (1921), акад. АН Грузинської РСР (1946). Закінчив фармацевтичне відділення мед. ф-ту ІНУ (1910). Працював на каф. фармації і фармакогнозії ІНУ: позаштатним лаборантом, помічником прозектора, прозектором (1915), приват-доц., зав. каф., проф. (до 1921 р.). Лектор на курсах сестер милосердя при Касперівській громаді Червоного Хреста (1913). Очолив каф. фармації і фармакогнозії Тбіліського держ. ун-ту (1921),

керував каф. біохімії ун-ту (1927–1930). Заснував та очолив Тбіліський наук.-дослідний хім.-фармацевтичний ін-т (1932–1963). Одночасно декан фармакохім. ф-ту мед. ін-ту (1931–1937). Чл. вченої мед. ради Міністерства охорони здоров'я Грузинської РСР та голова Грузинського фармацевтичного товариства (1926). Нагороджений орденами: Св. Станіслава II (1890), III ст. (1878), Св. Анни II (1896), III ст. (1881); медаллю «В пам'ять царювання імператора Олександра III», срібною медаллю «В пам'ять коронації імператора Миколи II» (1896), медаллю «За працю у Першому загальному переписі населення 1897 р.» (1897).

Літ.: Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 166-172; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 3. С. 59; Музичко О. Є. Грузини в Одесі: історія та сучасність. Одеса, 2010. С. 30, 38.

ЛАСКАРЕВ Володимир Дмитрович (26.06(03.07).1868, м. Бірючі Воронежської губ., нині – с. Белгородської обл., Росія – 10.04.1954, Белград, Югославія, нині – Сербія) – геолог, палеонтолог, геоморфолог, проф. (1903), чл.-кор. Сербської Акад. наук та мистецтв (1932). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1891). Займав посаду лаборанта Геологічного кабінету, згодом призначений асист. ІНУ. Перебував у закордонному відрядженні (1898-1900). Працював у музеях та кабінетах ун-тів Мюнхена, Белграда, Відня, Загреба, Цюриха, Женеви тощо. Працював лаборантом на каф. геології. Приват-доц. ІНУ (1902). Захистив магістер. дис. «Фауна бугловських слоев

Вольни» (1903). Екстраординарний проф. і зав. каф. геології і палеонтології ІНУ (1903). Отримав вчене звання магістра мінералогії та геології (1905). Створив напрям (школу) в ІНУ з вивчення стратиграфії четвертинних відкладень (1912). Захистив доктор. дис. «Общая геологическая карта Европейской России: лист 17-й» (1914). Ординарний проф. ІНУ (1914). Першим здійснив геоморфологічне районування європейської території Росії. Зібрав палеонтологічну колекцію, у томі числі фауністичний комплекс терас Південного Бугу біля м. Меджибіж (нині колекції зберігаються в Палеонтологічному музеї ОНУ). Емігрував спочатку до Греції (1920), потім до Югославії. Опублікував геол. карту околиць Белграда в масштабі 1:25 000 (1921). Позаштатний чл. Українського геополітичного комітету (1918). Чл. Сербського геол. товариства (1921). Лауреат премії М. Ахматової за карту-довідник з наявності будівельних матеріалів по лінії фронту (1916). За заслуги у вивченні викопної фауни ссавців Сербії і у зв'язку з 50-річчям професорської діяльності одержав урядову нагороду (1952). Його іменем названий червоногий молюск *Purula laskarevi Pavlovii*

(неоген), новий рід із ряду рудистів *Laskarevia Milovanoviu* (крейда), верстви з мушлями *Pseudorplyconites laskarevi* Mil. Et. Slad. (крейда). Авт. біля 80 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 660; ЕІУ. Київ, 2009. Т. 6. С. 46; Ларченков Е. П., Кравчук О. П., Кравчук А. О. Геологія в Одес. ун-те. Одеса, 2009. С. 362–369.

ЛАЦИНИК Юхим Якович (04(16).01.1896, Одеса – 1971, Одеса) – інфекціоніст, д-р мед. наук (1940), проф. (1947). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1920). З 1926 р. працював асист., доц., проф. каф. інфекційних хвороб ОМІ. Очолював каф. інфекційних хвороб Одеського ін-ту удосконалення лікарів (1945–1955). Досліджував методи лікування правця, брюшного тифу, корі, віспи та ін. інфекційних хвороб.

Літ.: Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 329.

ЛЕБЕДЄВ В'ячеслав Боніфатійович (12(24).03.1881, м. Острогоськ Воронежської обл., Росія – 1931, Одеса) – фізико-географ, гідролог, гідробіолог, проф. (1916). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1908). Закінчив спеціальні курси при Морській біол. станції у м. Берген (Норвегія) (1909–1912). Магістр географії (1913), приват-доц. каф. географії (1916) ІНУ. Доц. (1921), проф. (1927) наук.-дослідної каф. геології та географії Одеського ІНО. Зав. каф. географії ІНО (1928–1930), працював викл. Одеського ін-ту професійної освіти (1930–1931). Дослідник гідробіології Причорноморських лиманів та Одеської затоки, зокрема вивчав зміни температури й солоності прибережної частини Одеської затоки та морські води між

Одесою і Херсоном. Секретар Новоросійського товариства дослідників природи. Авт. ряду навч. і метод. посібників з географії для середньої школи.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 662; Геогр. енцикл. України. Київ, 1990. Т. 2. С. 261; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 207–209; Климентов Л. В. Вячеслав Бонифатьевич Лебедев. Тр. Одес. ун-ту. Зб. геол.-геогр. ф-ту. Одеса, 1954. Т. 2. С. 307–309.

ЛЕБЕДИНСЬКИЙ Яків Микитович (21.03(03.04).1858, м. Сокольці Кобеляцького пов., Полтавської губ. – 1929, Женева, Швейцарія) – зоолог, д-р зоології (1897), проф. Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1887). Залишений при ІНУ для підготовки до професорського звання (1888). Захистив магістер.

дис. «Наблюдения над развитием каменного краба» (1892). Перебував у наук. відрядженні у різних країнах Європи (1893–1895). Захистив доктор. дис. «Наблюдения над историей развития немертин». Приват-доц. каф. зоології, порівняльної анатомії і фізіології ІНУ (1894–1903). Приват-доц. Харківського ун-ту, Петербурзького ун-ту (1898). Доц., екстраординарний проф. (1904–1906), ординарний проф. (1907–1916) каф. зоології, порівняльної анатомії і фізіології, зав. зоолог. кабінету та музею ІНУ (1905–1918). Переїхав до Швейцарії (1919). Наук. пр. присвячені порівняльній еволюційній ембріології. Заслужений ординарний проф. ІНУ (з 1916 р.). Авт. понад 25 наук. пр., у т. ч.

двох монографій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 666; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Т. Л. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 160; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 209–210; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2004. Вип. 1, ч. 5. С. 91–93.

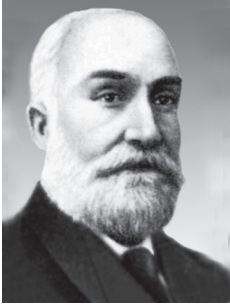

ЛЕБЕДИНЦЕВ Арсеній Арсенійович (1863–1920) – іхтіолог, гідрограф. Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1885). Канд. природн. наук. Працював в хім. лаб. ІНУ (з 1887 р.): лаборант, секретар Кримського гірського клубу (1890). Учасник експедицій, влаштованих Морським міністерством для глибоководних досліджень Чорного та Азовського морів (1891–1894). Зав. каф. зоології Петербурзького Лісового ін-ту. Наук. дослідження в галузі хім.-аналітичного аналізу складу газів на різних глибинах. Відкрив отруйний (для риб) шар вуглецевих з'єднань (сірководень) на дні Чорного моря.

Проводив хім. дослідження води морів, озер та лиманів. У складі лиманної комісії товариства природознавців вивчав фауністичні, геол., фіз.-хім. й ботан. сторони Куяльницького, Сухого та Хаджибейського лиманів. Разом з Н. І. Андрусовим встановив та виміряв вміст сірководню у Чорному морі (1890–1981). Його праці сприяли об'єднанню зусиль вчених для використання природних лікувально-профілактичних факторів лиманів та мінеральних вод у створенні бальнеологічних курортів. Дійсний чл. Новоросійського товариства природознавців (з 1887 р.). Нагороджений малою золотою медаллю Російського геогр. товариства (1895).

Літ.: Маркова М. Т. Научно-промышленная экспедиция на Псковское озеро в начале XX века. Псков. 2011. № 34. С. 191–198.

ЛЕВИТСЬКИЙ Володимир Фавстович (06.06.1854, с. Старостинці Вінницької обл. – 26.10.1939) – правознавець, історик, статистик, д-р політ. економії та статистики (1899), проф. (1900), акад. ВУАН (1925). Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1878). У 1890–1893 рр. стажувався в Гейдельберзькому ун-ті, брав участь у екон. семінарах проф. Г. фон Шмоллера в Берліні. Викладав політ. економію у Демидівському юрид. ліцеї (Ярославль) (1884–1893), політ. економію і поліцейське право – у Харківському ун-ті (1893–1917). Захистив доктор. дис. «Сельскохозяйственный кризис во Франции 1862–1892 гг.» (1899). У 1900 р. – ординарний проф. каф. поліцейського права,

а з 1902 р. – ординарний проф. каф. політ. економії та статистики. В. о. ректора Харківського ун-ту (1919–1920). Проф. Харківського с.-г. ін-ту (1917–1930). Започаткував основні принципи класифікації екон. наук і обґрунтував необхідність суворого розмежування начал теорії, політики та історії в складі екон. учень. Надрукував перший на теренах Російської імперії підручник з екон. історії. Авт. праць з політ. економії, економіки сільського господарства, історії господарства Росії та Стародавнього світу.

Літ.: ЕІУ. Київ, 2009. Т. 6. С. 80 ; Екон. наука в Харків. ун-ті. Харків, 2013. С. 54–59 ; Коропецький І. Укр. економісти ХІХ ст. та західна наука. Київ, 1993. С. 27–28.

ЛЕВИ Григорій Семенович (13(25).01.1885, Одеса – 1976, Одеса) – лікар-педіатр, проф. (1939). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1911). Земський лікар у Подільській губ. (1911–1914). Ординатор дитячого відділення Одеської єврейської лікарні (1914–1922). Працював в ОМІ (з 1922 р.), де очолював каф. педіатрії (1932–1941; 1945–1959). Зав. каф. педіатрії в Одеському ін-ті удосконалення лікарів (1945–1955). Наук. інтереси пов'язані з питаннями природного вигодовування, фізіології і патології дітей раннього віку, діагностиці і лікуванню дитячих інфекцій. Голова Одеського товариства педіатрів. Нагороджений медалями: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Авт. близько 100 наук. пр.

Літ.: Золотарев А. Е. Биограф. слов. проф. ОМІ ім. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 162 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 329–330.

ЛЕВІН Лев Григорович (1870, Одеса – 15.03.1938, Москва, РРФСР, нині – РФ) – лікар-терапевт, д-р мед. наук, проф. Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ, мед. ф-т Московського ун-ту (1896). Стажувався в клініках Берліна та Парижа (1896–1897). Лікар та консультант у лікарнях Москви (з 1897 р.), мав приватну практику. Фабрично-заводський лікар (1907–1919), лікар-ординатор курортно-відбірного госпіталю Наркомздраву РРФСР (1919). Мобілізований у Червону Армію. Лікар-ординатор, зав. терапевтичного відділення, консультант Лікувально-санітарного управління Кремля у Кремлівській лікарні (з 1920 р.). Працював за сумісництвом лікарем та консультантом у санчастині ОДПУ-НКВС СРСР. Лікар Ф. Е. Дзержинського, В. Р. Менжинського, Г. Г. Ягоди. Заарештований (1937) та розстріляний (1938). Реабілітований посмертно (1988).

Літ.: Каменный А. Одесса: Кто есть кто. Одесса, 1999. С. 65 ; Рос. еврей. энцикл. URL: <https://bit.ly/2vDT8yS> (дата звернення: 11.08.2018).

ЛЕЙТЕС Лев Рафаїлович (31.05(12.06).1891, колонія Ефенгар Херсонської губ., нині – с. Плющівка Баштанського р-ну Миколаївської обл. – ?) – лікар-уролог, проф. (1935). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1915). Ординатор у хірургічних відділеннях польових госпіталів (1916–1918). Ординатор, асист., зав. відділення в Одеському дерматовенерологічному ін-ті імені Е. С. Главче (з 1918 р.). Доц., читав курс урології в ОМІ (1927–1941). У роки Другої світової війни працював у Ашхабаді. Керівник урологічного відділення Одеського дерматовенерологічного ін-ту імені Е. С. Главче (1944–1955). Наук. інтереси пов'язані з вивченням методів лікування гонореї. Голова Одеського урологічного товариства, учасник З'їзду дерматовенерологів УРСР (1938). Авт. статей в «Большой медицинской энциклопедии» (1928). Авт. близько 90 наук. пр., присвячених проблемам урології.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2016. – Т. 17. – С. 33 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 330.

ЛЕРНЕР Микола Осипович (19.02(03.03).1877, Одеса – 14.10.1934, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – літературознавець. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1899). Після його закінчення був на службі у судовому відомстві. Повірений присяжний судової палати Петроградського округу. Основні літ.-наук. праці присвячені вивченню творчості О. С. Пушкіна. Також авт. робіт про П. Я. Чаадаєва, А. О. Григор'єва,

М. С. Лескова та ін. Співпрацював з іст. та літературними журналами: «Русская старина», «Русский архив», «Исторический вестник», «Былое», «Столица и усадьба» та збірником «Пушкин и его современники». Авт. низки краснавчих пр., присвячених історії літератури, журналістики та побуту старої Одеси. Досліджував одеські сторінки біографії М. Гоголя. Чл. Одеського товариства історії та старожитностей, Одеського бібліографічного товариства при ІНУ (1912). За книгу «Труды и дни Пушкина» отримав премію Лекційного Пушкінського товариства.

Літ.: Краткая лит. энцикл. М., 1967. Т. 4. С. 155–156; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 209–210; Электронные публикации Ин-та рус. литературы (Пушкинского Дома) РАН: Интернет-портал. URL: <https://bit.ly/2RvPJdF> (дата звернення: 22.12.2018).

ЛІГІН Валер'ян Миколайович (26.07(07.08).1846, Санкт-Петербург, Росія – 06.01.1900, Гер, Франція; похований в Одесі 25.01.1900) – математик, фахівець в галузі кінематики, д-р прикладної математики (1874), проф. (1874). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1869). Навчався в Цюріхській політехн. школі (1869–1870), стажувався в Карлсруе (Німеччина) (1871–1872). Доц. каф. механіки (1870–1871, 1873–1874), екстраординарний (1874), ординарний проф. каф. механіки ІНУ (1879). Декан фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1884–1889). Заслужений проф. ІНУ (1895). Міський голова Одеси (1895–1897). Попечитель Варшавського учбового округу (1897–1900). Наук. інтереси зосереджені в галузі кінематики плоских та шарнірних механізмів, кінематичної геометрії та теоретичної кінематики.

Вперше побудував теорію руху незмінної системи (1872) та запропонував класифікацію зубчатих коліс (1874). Активний громадський діяч: почесний мировий суддя (1881); голова Одеського відділу Російського техн. товариства (1882–1897); помічник міського голови і зав. відділу міської управи з народної освіти (1889); чл. Херсонської єпархіальної училищної ради (1889); голова опікунської ради міських жіночих гімназій (1890); чл. Одеської особливої установи з портових справ; голова Одеської установи з військової комісії; попечитель школи садівників Одеського відділу товариства садівництва; чл. ради Товариства образотворчого мистецтва, почесний чл. Одеського товариства фіз. розвитку дітей; голова комісії з техн. освіти; чл. ради Товариства піклування про хворих дітей; чл. Товариства допомоги колишнім вихованцям ІНУ та багатьох інших товариств. Засновник Варшавського

Російського техн. товариства (1897). Нагороджений орденами: Св. Анни I ст., Св. Володимира III ст., Св. Станіслава II ст., італійським орденом Командорського Хреста, бухарським орденом Золотої Зірки II ст., Корони великого офіцерського хреста, орденом «За громадянські заслуги». Авт. 31 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 679 ; Держ. архів Одес. обл. : путівник. Одеса, 2012. Вип. 1. С. 59 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 250–253 ; Путятя Т. В. Діяльність видатних механіків на Україні. Київ, 1952. С. 102–108 ; Н. М. Лигин В. Н. : некролог. *Зап. Одес. отод-ния Рус. техн. о-ва*. 1900. Вип. 1. С. 44–49.

ЛІГНАУ Микола Георгійович (10(22).06.1873, поблизу Ялти – 05.04.1940, Одеса) – зоолог, ембріолог, проф. (1921). Вступив на мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1892). Перервав навчання через хворобу. Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1898). Працював асист. та зберігачем зоотомічного кабінету і зоолог. музею ІНУ (з 1898 р.). Склав магістер. іспити із зоології (1902). Перебував у наук. відрядженні у Берлінському ун-ті (1910), в Анатомічному ін-ті у м. Фрайбург (Німеччина) (1913). Захистив магістер. дис. «История эмбрионального развития *Polydesmus abchasicus*. К морфологии диплопод» (1911). Тричі висувався на посаду приват-доц. ІНУ. Викл. зоології на

Вищих жіночих курсах (до 1914 р.). Приват-доц. каф. зоології (1913–1917), доц. (1917–1920) ІНУ. Викл. (з 1920 р.), проф. першого розряду та зав. зоологічного кабінету (1921), зав. секції зоології наук.-дослідної каф. біології ІНО. Працював за сумісництвом: проф. в ОСГІ (1918–1921), у Хім.-фармацевтичному ін-ті (до 1931 р.), у Молдавському пед. ін-ті, у Санітарному відділі Курортного управління (1920–1932), при Управлінні безпеки судноводіння (1920–1925), у Комітеті охорони водоймищ (1927–1931), при НДІ споруд. Займався систематизацією колекції багатоніжок Зоолог. музею АН України (1938). Зав. біол. лаб. Українського НДІ експериментальної офтальмології (нині – Український наук.-дослідний експериментальний ін-т очних хвороб і тканинної терапії імені В. П. Філатова) (1938–1940). Наук. дослідження в галузі вивчення ембріології багатоніжок. Досліджував гідробіологію. Розробив еколог. напрямок зоогеографії України. Учасник відкриття Центрального лісового заказника (Калінінградська обл.), Карадаської біостанції АН УРСР. Чл. Новоросійського товариства природознавців. Авт. 45 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 680 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 254–257 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2004. Вип. 1, ч. 5. С. 99–101 ; Богачик Т. А., Дьяков В. А., Рясиков Л. В. Жизнь и деятельность профессора-зоолога Николая Григорьевича Лигнау. *Современные проблемы зоологии и экологии* : материалы Междунар. конф. (Одеса, 22–25 апр. 2005 г.). Одеса, 2005. С. 345–348.

ЛУЗАНОВ Михайло Фомич (06(18).07.1852, Одеса (за ін. даними – с. Гиртоп (Гертоп) Бендерського пов. Бессарабської губ.) – вересень 1924, Болман, нині – Хорватія) – юрист. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1879). Залишений для підготовки до професорського звання по каф. римського права (1885). Помічник присяжного повіреного (1879–1884), присяжний повірений округу Одеської судової палати (1884–1885). Присяжний стряпчий при Одеському Комерційному суді (1881–1885), чл. (1888), товариш голови (1905), голова (1907) Одеського Комерційного суду. Попечитель Одеського навч. округу (1892), чл. попечительської ради Одеської жіночої гімназії. Колезький секретар (1890), титулярний радник (1890), колезький асесор (1895). Почесний мировий суддя Одеського повіту (1901–1904), земський гласний Одеського повіту (1901–1910). Статський радник (1906). Чл. Держ. Думи Російської імперії. Емігрував спочатку до Англії (1919), пізніше перебрався до містечка Болман (Хорватія). Нагороджений орденами: Св. Володимира IV ст., Св. Анни II, III ст., Св. Станіслава II, III ст. (1898); медалями: «В пам'ять царствования імператора Александра III», «В пам'ять 300-летия царствования Дома Романовых».

Літ.: Балух В. С. Два века в истории хозяйственного правосудия Украины. Одесса, 2008. С. 361; Лузанов О. О. Жизнь последнего председателя Одесского коммерческого суда М. Ф. Лузанова. 200 років господарського судочинства в Україні. Сучасність і майбутнє: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 4–5 груд. 2008 р.). Одеса, 2009. С. 182–187.

ЛУПАНОВ Борис Олександрович (17(30).08.1887, Ізмаїл – 1959, Одеса) – лінгвіст, проф. (1934). Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1910). Викл. латинської, російської мов і літератур у жіночій гімназії Н. Бутович (1910–1920), Другій міській жіночій гімназії (1915–1920), лектор з історії всесвітньої літератури в Одеській держ. консерваторії (1914–1920). Склав магістер. іспити (1919). Викл. російської мови і літератури в Будпрофшколі № 1 (1920-ті рр.). Доц. каф. історії західноєвропейських літератур і мов, проф. ІНУ. Викладав курс історії західноєвропейських літератур і мов в Ін-ті гуманітарно-суспільних наук (Гумобін). Працював в ОІНГ, викладав італійську мову (1921–1924). Викладав курс латинської мови в ОМІ (1924). Доц. каф. всесвітньої літератури ІНО (1931). Зав. каф. мов в ОМІ (1932). Доц. Одеського обл. філіалу Всеукраїнської про-

мислової акад. (1933), проф. (з 1934 р.). Працював в Одеському держ. пед. ін-ті: зав. каф. романської філології (1938), заст. директора з наук. та навчальної роботи (1940), в. о. директора ін-ту (1941). У період окупації залишався в Одесі, викладав латинську мову в ОМІ. Читав курси історії західноєвропейської літератури і загального мовознавства в ОДУ (1945–1947). Вкл. в ОМІ (з 1947 р.). Сфера наук. інтересів – романо-германська філологія. Особиста бібліотека та рукописний фонд (1491 од.) лягли в основу іменного книжкового фонду НБ ОДУ (в 1960 р.). Нагороджений грамотою Місцевого комітету Медину (1935).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 700 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 278–280 ; Савельєва Є. В. Бібліотека професора Б. О. Лупанова у фондах Наукової бібліотеки Одеського університету. *Іменні колекції проф. Одес. (Новорос.) ун-ту в Наук. б-ці ОНУ – нац. надбання держави* : матеріали Наук.-практ. конф. (Одеса, 25–26 квіт. 2000 р.). Одеса, 2001. С. 11–13.

ЛУР'Є Горацій (Горац) Саулович (11(23).12.1888, Одеса – 1966, Одеса) – терапевт, д-р медицини (1924), проф. (1934). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1911). Закінчив мед. ф-т Харківського ун-ту (1914). Працював лікарем на заводі у Донбасі (1915). Аспірант ОМІ (1922). Працював асист., приват-доц., доц. терапевтичної каф. ОМІ (1924). Захистив доктор. дис. «К физиологии и патологии толстой кишки» (1924). Зав. каф. пропедевтики внутрішніх хвороб санітарно-гігієнічного ф-ту ОМІ (1934–1941). У роки Другої світової війни працював у Башкирії на курсах удосконалення лікарів. Професор-консультат в ОМІ (1946–1949). Керівник клініко-фізіологічного відділу Одеського філіалу Українського наук.-дослідного ін-ту фіз. культури. Наук. інтереси пов'язані з проблемами патології, діагностики і лікування шлунково-кишкових захворювань. Авт. більш 70 наук. пр.

Літ.: Золотарев А. Биограф. слов. проф. ОМІ ім. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 168 ; Одеський медуніверситет, 1900–2000. Одеса, 2000. С. 65.

МАКАР Олександр Михайлович (Жвіф Семен Мойсейович) (13(25).02.1877, Одеса – 08.07.1961, Москва, РРФСР, нині – РФ) – партійний та держ. діяч. Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1904), мед. ф-т Базельського ун-ту (Швейцарія) (1909). Перебував в еміграції (1907–1917). Працював лікарем спочатку в Цюріху, потім у Сербії (1909), Швейцарії (1916). Ред. газети «Голос пролетарія» та «Солдатская мысль» (1917). Чл. Одеського комітету РСДРП(б) (з 1917 р.), чл.

Одеського ревкому, комісар охорони здоров'я (1918), заст. генерального прокурора УРСР (1922). Працював на дипломатичній службі: радник уповноваженого представника СРСР в Італії (1924–1926), уповноважений представник СРСР у Норвегії (1926–1927), уповноважений представник СРСР у Мексиці (1927–1930). Чл. колегії Народного комісаріату зв'язку (1930). Чл. Верховного суду СРСР (1934–1939). Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

Літ.: УРЕ. Київ, 1981. Т. 6. С. 310; Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 331–332.

МАЛІНІН Михайло Іванович (23.07(04.08).1845, м. Серпухів Московської губ., Росія – 09(21).12.1885, Одеса) – цивіліст, юрист, д-р цивільного права, проф. (1877). Навчався у Московській духовній семінарії. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1870). Для підготовки до професорського звання залишений при ун-ті в якості професорського стипендіата. Захистив магістер. дис. «Убеждение судьи в гражданском процессе» (1873). Магістр цивільного права, доц. юрид. ф-ту ІНУ (1873). Перебував у наук. відрядженні за кордоном у Німеччині та Франції (1874–1876), де вдосконалював знання в галузі цивільного права. Захистив доктор. дис. «Судовые зиснания у цивильных делах» (1877). Екстраординарний проф., а згодом – ординарний проф. цивільного судочинства та судоустрою, секретар (1877), декан (1882–1885) юрид. ф-ту. Читав лекції з цивільного судочинства та римського права. Досліджував проблеми цивільного права. Суддя університетського суду (1878). Керівник Юрид. товариства при ІНУ (1879–1885).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 618; Юрид. енцикл. Т. 6. Київ, 2004. С. 641–642; Кочубинский А. А. Михаил Иванович Малинин. Кочубинский А. А. Памяти сослуживцев 1876–1901: речи у гроба и посмертные поминки. Одесса, 1901. С. 25–26; Профессор М. И. Малинин: некролог. *Журн. гражд. и уголов. права*. 1886. Кн. 1. С. 34–35.

МАНДЕС Михайло Ілліч (31.01.1866, Одеса – 18.09.1934, Одеса) – історик, літературознавець, мовознавець, мистецтвознавець, фахівець з класичної історії та словесності, д-р грецької словесності (1901), проф. Навчався на фіз.-мат. ф-ті ІНУ, перевівся та закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1891). Склав магістер. іспити (1893), за-

хистив магістер. дис. «Мессинские войны» (1898). Займав посади приват-доц. ІНУ каф. класичної філології (1894), екстраординарного (1901), ординарного (1903) проф. каф. грецької словесності Іст.-філол. ін-ту кн. Безбородька (м. Ніжин). Захистив доктор. дис. «Опыт историко-критического комментария к греческой истории Диодора. Отношение Диодора к Геродоту и Фукидиду». Читав спецкурси на іст.-філол. ф-ті ІНУ. Обіймав посаду: приват-доц. ІНУ (1907), проф. Одеських вищих жіночих курсів (1906–1919), старш. асист. (1915–1919), екстраординарного проф. каф. класичної філології та чл. Ради ІНУ (1919). Декілька разів перебував за кордоном, де працював в бібліотеках Німеччини та Італії. Викладав в Ін-ті гуманітарних та суспільних наук, ОІНГ і Художньому ін-ті (1920), працював у жіночих і чоловічих гімназіях, комерційних училищах, театральних класах і торгівельно-промисловій школі. Викладав в Археол. ін-ті (1921–1922), зав. каф. теорії мистецтв і бібліотекою в Художньому ін-ті (1925–1930). Авт. наук. пр. з історії античної літератури та мистецтвознавства, навчального посібника з вивчення давньогрецької та латинської мов.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 732 ; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 224–226 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 299–301 ; Березин С. Е., Избаш Т. А. М. И. Мандес: историк, филолог, искусствовед. *Зап. ист. ф-та*. 1998. Вып. 7. С. 152–157.

МАНУЙЛОВ Олександр Аполлонович (22.03(03.04).1861, Одеса – 20.07.1929, Москва, РСФРР, нині – РФ) – економіст, д-р політ. економії (1901), проф. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1883). Захистив магістер. дис. «Аренда земли в Ирландии». Перебував за кордоном, слухав лекції в Берлінському та Гейдельберзькому ун-тах (1885–1887). Захистив доктор. дис. «Понятие ценности у экономистов классической школы» (1901). Наук.-пед. діяльність почав у 1888 р. у Московському ун-ті: очолював каф. (1901), екстраординарний (1901), ординарний (1903–1911, 1917) проф. каф. політ. економії та статистики, проректор (1905–1908) та ректор ун-ту (1908–1911). Викладав політ. економію в Московському комерційному ін-ті, Народному ун-ті імені Шанявського та Вищих жіночих курсах. В період Першої світової війни – голова Економічної ради Всеросійського союзу міст (1914–1917). Міністр народної освіти Тимчасового уряду (1917). Після революції емігрував у Тифліс, але у 1917 р. повернувся до Москви.

Брав участь у реформі правопису (1918), чл. правління Держ. банку (1924). Проф. каф. політ. економії ф-ту радянського права (1925–1929). Авт. багатьох наук. пр.

Літ.: БСЭ. М., 1974. Т. 15. С. 340 ; Полит. деятели России 1917. М., 1993. С. 203–204.

МАРГУЛІС Михайло Семенович (1879, Одеса – 16.02.1951, Москва, РРФСР, нині – РФ) – невропатолог, д-р медицини (1907), проф. (1918). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1899) та Московський ун-т (1902). Працював у відділенні нервових хвороб Старо-Катерининської лікарні (1903). Захистив доктор. дис. «Мышечные атрофии при очаговых церебральных поражениях» (1907). Приват-доц. (1914), проф. по каф. нервових хвороб Московського ун-ту (1918). Зав. каф. нервових хвороб Центрального ін-ту удосконалення лікарів у Москві (1931–1951). Під час Другої світової війни – гол. невропатолог евакогоспіталю Новосибірської обл., старш. інспектор-невропатолог лікувального відділення управління евакошпиталей (1941–1945). Першим в СРСР застосував метод контрастної рентгенографії. Йому належать фундаментальні праці з клініки, патоморфології і патогенезу бічного аміотрофічного склерозу, нейросифіліса, енцефалітів, паразитарних та демієлінізуючих захворювань нервової системи. Чл. правління Всесоюзного та Московського товариств невропатологів та психіатрів. Заслужений діяч науки РРФСР (1937). Авт. понад 130 наук. пр.

Літ.: БМЭ. М., 1980. Т. 13. С. 421.

МАРКЕВИЧ Олексій Іванович (17(29).03.1847, с. Смош Прилуцького пов. Полтавської губ., нині – Чернігівська обл. – 05(18).06.1903, Одеса) – історик, д-р російської історії (1888), проф. (1889). Навчався у Ніжинському лицей кн. О. Безбородька (1967–1968). Закінчив іст. відділення іст.-філол. ф-ту ІНУ (1869). Призначений вчителем гімназії у м. Таганрог (1869–1871). Викл. в Одеському комерційному училищі (1871–1873), Ін-ті шляхетних дівчат (1875–1876), Маріїнській жіночій гімназії (1875–1884) та інших приватних жіночих гімназіях Одеси. Захистив магістер. дис. «Русская историография в отношении к местничеству» (1879). Працював в ІНУ (1880–1895). Приват-доц. (1880); після захисту доктор. дис. «История местничества в Московском государстве в XV–XVII вв.» (1888) – екстраординарний (1889) та ординарний проф.

(1893) каф. російської історії іст.-філол. ф-ту. Читав загальний курс російської історії, спец. курси (близько 20). Першим в ІНУ виклав курс з історії України. Дійсний чл. Одеського товариства історії та старожитностей (1887), Іст.-філол. товариства при ІНУ (1889), Імператорського Російського археол. товариства (1896), Іст. товариства при Санкт-Петербурзькому ун-ті (1891), Іст. товариства Нестора-Літописця при Ун-ті Св. Володимира (1892), Наук. товариства імені Т. Г. Шевченка у Львові (1901), Церковно-археол. при Київській духовній акад. (1889); дійсний чл. наук. архівних комісій – Таврійської, Нижегородської, Костромської, Воронежської, Катеринославської. Чл. Одеського слов'янського благодійного товариства імені Св. Кирила і Мефодія (1887), Одеського товариства з устрою дешевих нічних притулків (1873–1903), почесний попечитель Одеського жіночого добродійного товариства (1894), секретар Одеського комітету торгівлі та мануфактур (1886–1903) та ін. Нагороджений орденом Св. Станіслава III (1881) та II (1895) ст., отримав чини статського радника (1881) та дійсного статського радника. Авт. понад 400 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 734, 134а, 734б; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 226–229; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 303–307; Сиявська О. О. Історик Олексій Іванович Маркелов: життя та діяльність. Одеса, 2003. 116 с.

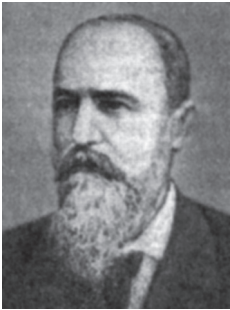
МАРКЕЛОВ Григорій Іванович (26.01(07.02).1880, Перм, Росія – 08.04.1952, Одеса) – невропатолог, д-р мед. наук (1935), проф. (1940), акад. АН УРСР (1939). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1906). Працював ординатором в клініці нервових хвороб в ІНУ (1907–1910), асист. у Петербурзькому психоневрологічному ін-ті (1913–1914), військовим лікарем у діючій армії (1914–1918), зав. нервового відділення Київського військового шпиталю (1917). Асист. (1918), доц. (1923), проф., зав. каф. нервових хвороб ОМІ (1927). За сумісництвом зав. секції невропатології наук.-дослідних каф. клінічної та експериментальної медицини ОМІ (1926). Один з організаторів (1932) та керівник (1930–1952) Одеського наук.-дослідного психоневрологічного ін-ту. Чл. вченої ради МОЗ УРСР (1932–1952). Розробив класифікацію захворювань вегетативної нервової системи і запропонував методи дослідження хворих. Займався вивченням питань церебральної судинної гіпертонії і гіпотонії, змін вегетативного відділу нервової системи при малярії. Брав участь у створенні нової науки – біокібернетики. Досліджував реперкусивні явища патології нервової системи та реактивні вегетативні синдроми, семіотику і діагностику захворювань вегетативної нервової систе-

ми. Засновник Одеської неврологічної школи. Заслужений діяч науки УРСР (1948). Авт. 120 наук. пр.

Літ.: УРЕ. Київ, 1981. Т. 6. С. 366–367; Золотарев А. Е. Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 175; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 332–333; Історія АН УРСР. Київ, 1967. Кн. 2. С. 344–345.

МАРКОВИЧ (МАРКЕВИЧ) Дмитро Васильович (криптоніми та псевд. – Д. М., Волиняк, Гайдабура, Марківчанин, Оленин та ін.) (26.10(07.11).1848, Полтава – 09.12.1920, Вінниця) – юрист, держ. та політ. діяч, письменник. Вільний слухач мед. ф-ту Ун-ту Св. Володимира (1866), вступив до юрид. ліцею князя Безбородька у м. Ніжин, перевівся та закінчив юрид. ф-т ІНУ (1873). Працював судовим слідчим у м. Оргіїв Кишинівського пов. у Бессарабії (нині – Молдова). На початку 1880-х рр. переїхав у Херсонську губ., працював на посаді товариша прокурора Єлисаветградського окружного суду. У середині 1890-х рр. служив мировим суддею у

м. Каліш поблизу Варшави. На початку 1900-х рр. залишив держ. службу, проживав у с. Михалківці Острозького пов. на Волині (нині – Рівненська обл.), займався хліборобством та кооперативною діяльністю. Брав участь у роботі земства. Обраний почесним мировим суддею. Переїхав до Вінниці (1912): земський гласний Вінницького повіту (1914–1917), очолював кооперативний банк «Союзбанк» (1915–1917). Після Лютневої революції активно включився у політ. та громадське життя України. Діяч Української Центр. Ради (з 1917 р.), генеральний прокурор, генеральний суддя Генерального суду УНР (1917); прокурор Генерального суду Української Держави (1918), сенатор Української Держави (1918), керуючий Міністерства юстиції у складі уряду С. С. Остапенка Директорії УНР (1919), голова Ради народних міністрів УНР. Ініціатор та організатор видання альманаху «Степ» (Херсон, 1886), засновник та ред. газети «Подільська воля», співроб. українського юрид. часопису «Закон і право» (1919). Чл. Товариства українських поступовців, чл. Вінницької філії Подільського товариства «Просвіта», чл.-засновник Товариства поширення техн. знань на Поділлі (1918). Авт. багатьох літературних творів та пр. на юрид. теми.

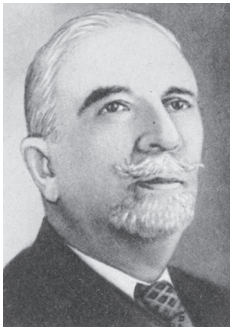
Літ.: ЕГУ. Київ, 2009. Т. 6. С. 518–519; Енцикл. українознавства. Київ, 1994. Т. 6. С. 1470; Юрид. енцикл. Київ, 2001. Т. 3. С. 582–583; Станович М. Міністр юстиції. *Юрид. вісн. України*. 1996. № 30. С. 23; № 3. С. 15; № 32. С. 11.

МАТВЕЄВ Сергій Миколайович (22.09.(04.10).1881, Москва, Росія – 25.08.1937) – судовий медик, д-р медицини (1913), проф. (1926). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1903). Працював в Новобузькій учительській семінарії (1903–1904). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1908) та Харківський Імператорський ун-т (1909). Служив лікарем в Одеському повітовому земстві (1908–1909). Лікар у Тираспольському земстві (1909–1910). Викладав природознавство в Тираспольській промисловій гімназії (1909–1910). Позаштатний лаборант каф. фізіологічної хімії мед. ф-ту ІНУ (1909–1910). Асист. каф. мед. хімії Одеських вищих жіночих мед. курсів (1911–1913). Асист. каф. судової медицини ІНУ (1916). Викл. гігієни в Одеському с.-г. гідротехнічному технікумі (1918–1922). Старш. асист. каф. фізіологічної хімії (1920), приват-доц. каф. судової медицини (1923) ОМІ. Проф. Одеського хім.-фармацевтичного ін-ту (1926). Один із засновників та співроб. (1914–1937) Одеського ін-ту наук.-судової експертизи. Авт. близько 30 наук. пр.

Літ.: Белкин Р. С. Криминалист. енцикл. 1997. С. 113; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 333–334; Комаха В. О. Становлення і розвиток судової експертизи та судово-експертних установ на Півдні України. Одеса, 2002. С. 335–347.

МАТУСІС Ісаак Абрамович (26.06(08.07).1884, Одеса – 1955) – дерматовенеролог, д-р мед. наук (1936), проф. (1940). Закінчив Берлінський ун-т (1911). Склав держ. іспити при ІНУ (1912). Позаштатний ординатор Одеської єврейської лікарні (до 1914 р.). Під час Першої світової війни служив у діючій армії (1914–1918). Зав. шкірно-венерологічного відділення Одеського окружного військового шпиталю, головний лікар спеціального шкірно-венерологічного військового шпиталю (1920). Ординатор (1921), асист. (1923), старш. асист., приват-доц. (1927) і зав. каф. шкірних і венерологічних хвороб (1929–1941, 1944–1951) шкірно-венерологічної клініки ОМІ. За сумісництвом проректор (1923–1925), помічник ректора (1932–1935) клініки ОМІ, декан лікувального ф-ту (1934–1937, 1939–1940, 1947), зав. наук. частиною (1937–1938, 1940–1941). Під час Другої світової війни – начальник спеціального шпиталю і гол. консультант-дерматовенеролог Південного фронту. Наук. пр. присвячені дерматозам при порушенні обміну речовин. Нагороджений

Орденом Вітчизняної війни II ст., медаллю «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Авт. понад 60 наук. пр.

Літ.: Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 178 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 334.

МЕЄРСОН Дарій Львович (22.12.1879(03.01.1880), Кишинів, Молдова – 22.12.1958, Одеса) – лікар-фтизіатр, д-р мед. наук (1936), проф. (1936). Закінчив природн. відділення ІНУ (1904), навчався на мед. ф-ті Юр'ївського ун-ту (1904–1905, 1908–1909) та мед. ф-ті ІНУ (1905–1908), отримав диплом лікаря у Юр'ївському ун-ті (1909). Викл. приватної жіночої гімназії Голдін В. І. (1908), позаштатний асист. в ІНУ. Емігрував у Францію. Працював у Пастерівському ін-ті у І. І. Мечникова і О. М. Безредки, у клініці проф. Ф. Відаля (Париж). Повернувся до Одеси та працював в пропедевтичній клініці у проф. П. О. Вальтера (1912). Перебував у діючій армії (1914–1917). Засновник та директор Одеського НДІ туберкульозу (1921–1924). Організатор і зав. каф. туберкульозу в ОМІ (1923–1955), доц. (1922), проф. (1925) цієї каф. Під час Другої світової війни – начальник мед. частини і консультант евакошпиталів, також працював у Ташкентському НДІ туберкульозу. Низка робіт присвячена питанням штучного пневмотораксу та іншим проблемам туберкульозу – патогенезу, клініці, терапії. Голова Одеського товариства фтизіатрів. Нагороджений медалями: «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», відзнакою «Відмінник охорони здоров'я». Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 180 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 335–336.

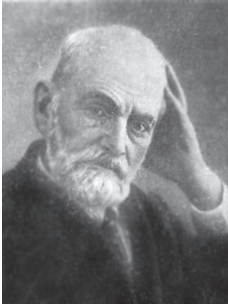
МЕЛІК-МЕГРАБОВ Авак Меграбович (10(22).12.1881, Тифліс, нині – Тбілісі, Грузія – 24.06.1955, Одеса) – фізіолог, д-р медицини (1919), д-р мед. наук (1939), проф. (1939). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1909). Захистив доктор. дис. «О механизме анафилаксии. Экспериментальное исследование» (1919). Помічник прозектора при каф. нормальній фізіології мед. ф-ту ІНУ (1910). Перебував у діючій армії, старш. лікар санітарно-гігієнічного

загону (1914–1918). Асист. (1918) каф. нормальної фізіології ІНУ. Доц. (1920), зав. каф. нормальної фізіології ОМІ (1922–1953). Організатор і голова Одеського обл. товариства фізіологів, біохіміків і фармакологів. Авт. близько 40 опублікованих наук. пр., присвячених проблемам анафілаксії газообміну та фізіології травлення.

Літ.: Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 282, 336–337; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМІ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 181; Видные ученые Одессы. Одесса, 1995. Вып. 6. С. 19–22.

МЕЛІКІШВІЛІ (МЕЛІКОВ) Петро Григорович

(29.06(11.07).1850, Тифліс, нині – Тбілісі, Грузія – 23.03.1927, Тифліс, нині – Тбілісі, Грузія) – хімік-органік, агрохімік, д-р хімії (1885), проф. (1885), чл.-кор. АН СРСР (1927). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-т ІНУ (1872). Викладав у гімназії м. Тбілісі. Працював у хім. лаб. в Німеччині (1873–1875). Лаборант каф. хімії ІНУ (1876). Захистив магістер. дис. «Производные акриловой кислоты» (1881). Перебував у наук. відрядженні в Парижі та Мюнхені (1882). Захистив доктор. дис. «О произвольных изокротоновой кислоты» (1885). Доц. (1884), екстраординарний проф. каф. агрономічної хімії (1885), ординар. проф. каф. чистої хімії (1889). Викладав органічну хімію на мед. ф-ті ІНУ (1900–1917), декан фіз.-мат. ф-ту Вищих жіночих курсів в Одесі. Один із засновників та перший ректор Тбіліського ун-ту (1918–1927). Перший спеціаліст з агрономічної хімії на півдні Росії. Відкрив та вивчив новий клас органічних сполук – гліцинні кислоти, вперше отримав перекис амонію та переробленого натрію, запропонував низку нових аналітичних методів. Голова лекційного комітету при Новоросійському товаристві природознавців. Заслужений проф. ІНУ (1907). Нагороджений премією імені М. В. Ломоносова (1899). Ім'я Мелікішвілі присвоєно (1929) Ін-ту хімії АН Грузинської РСР (з 1965 р. – Ін-т фіз. та органічної хімії). Авт. понад 80 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 750, 750а; Волков В. А. Химики. Киев, 1984. С. 332; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 327–331; Физ.-хим. ин-т им. А. В. Богатского Нац. акад. Украины. Одесса, 2007. С. 49; Музичко О. Грузини в Одесі: історія та сучасність. Одеса, 2010. С. 178–190.

МИГАЙ Сергій Іванович (18(30).05.1888, Могильов – 08.12.1959, Москва, РРФСР, нині – РФ, похований у Ленінграді, нині – Санкт-Петербург, РФ) – оперний співак, педагог, проф. (1952), народний артист РРФСР (1938). Вчився на юрид. ф-ті

Петербурзького ун-ту, закінчив юрид. ф-т ІНУ (1911) та Одеське муз. училище по класу співу (1911). Займався в Оперній студії під керівництвом К. С. Станіславського (1918–1920). Соліст Великого театру СРСР (1911–1924), соліст театру опери та балету (Ленінград, 1924–1927). Виступав у Москві та Ленінграді (1927–1941). Працював солістом у Всесоюзному радіокомітеті (1941–1948). Викл. (1948), проф. (1952) Московської консерваторії. Нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора та медалями.

Літ.: БСЭ. М., 1974. Т. 16. С. 207.

МИРЕЛЬЗОН Лев Арієвич (28.06(09.07).1890, м. Кременчук Полтавської обл. – 1972, Одеса) – психіатр, д-р мед. наук (1936), проф. (1934). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1912) та мед. ф-т Київського ун-ту Св. Володимира. Працював військовим лікарем (1916), ординатором психіатричної лікарні у Володимирі (1918), ординатором (1921) Одеської психіатричної лікарні. Асист. (1923), доц. (1930), проф. (1934–1941) каф. психіатрії ОМІ. Начальник мед. частини евакогоспіталю, консультант Ташкентського окружного госпіталю (1942–1944). Одночасно проф. каф. психіатрії Ташкентського мед. ін-ту. Проф. (1944–1947) і зав. каф. психіатрії (1947–1968) ОМІ.

Вивчав психічні порушення при закритих травмах черепа та порушення психіки при церебрально-судинній патології. Голова Одеського товариства невропатологів і психіатрів. Нагороджений медалями: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Авт. понад 70 наук. пр.

Літ.: Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 184.

МІКЛАШЕВСЬКИЙ Іван Миколайович (22.09(04.10).1858, с. Білий Колодязь (Білий Колодезь) Новозибківського пов. Чернігівської губ., нині – Брянської обл., РФ – 03(16).12.1901, Харків) – історик, економіст, статистик, проф. Навчався на фіз.-мат. відділеннях Петербурзького і Московського ун-тів, закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1882). Канд. с.-г. наук (1887). Доц. Петровської землеробської акад. (1887–1891). Канд. юрид. наук (1893). В. о. чл. особливої наради від Міністерства землеробства для підготовки законодавчих актів щодо водокористу-

вання (1894). Викладав у Костянтинівському межевому ін-ті та Московському техн. училищі (1894). Приват-доц. Московського ун-ту (1894–1895). Захистив магістер. дис. «К истории хозяйственного быта Московского государства. Часть 1: Заселение и сельское хозяйство южной окраины XVIII века» (1895). Екстраординарний проф. політекономії в Демідовському юрид. лицейі м. Ярославль (1896), проф. політ. економії і статистики Харківського ун-ту (1896–1901). Учасник заходів всеросійського перепису населення у Харкові (1897). Засновник Юрид. товариства при Харківському ун-ті, чл. Московського товариства сільського господарства (1888), Комітету грамотності (1890), Іст.-філол. товариства при Харківському ун-ті (1896). Нагороджений Уварівською премією АН (1895), двома золотими медалями Московського ун-ту.

Літ.: Дьяконов М. Иван Николаевич Миклашевский : некролог. *ЖМНП*. 1902. Ч. 341. С. 23–40 ; Иван Николаевич Миклашевский. *Вестн. воспитания*. 1902. № 1. С. 103–105 ; Памяти профессора Ивана Николаевича Миклашевского. *Сб. Харьк. ист.-филол. об-ва*. 1905. Т. 14. С. 1–34.

МІХНЕВИЧ Георгій Леонтіювич (20.07.1892, Одеса – 24.10.1961) – фізик, проф. Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1916). Вступив до аспірантури (1917). Старш. асист. Одеського ІНО, викл. математики та теоретичної фізики (з 1920 р.). Викладав фізику в ОПІ (1920–1931), Одеському пед. ін-ті. Викл. загальної та теоретичної фізики, проф. у Фіз.-хім.-мат. ін-ті (1930–1933). Зав. каф. загальної фізики ОДУ (1933–1961). Отримав звання доц. (1934). Захистив канд. дис. (1938). Працював в НДІ фізики та у Пед. ін-ті (1937–1938). Захистив доктор. дис. «Экспериментальное исследование кристаллизации жидкости в тонких слоях» (1941), але на початку війни документи захисту загубились і він не був затверджений у вченому ст. д-ра фіз.-мат. наук. За сумісництвом працював в Одеському Вищому морехідному училищі (1944–1948). Зав. сектору молекулярної фізики НДІ фізики ОДУ (з 1945 р.). Захистив доктор. дис. «Кинетика кристаллизации переохлажденных органических жидкостей и пересыщенных растворов» (1961). Із працівників каф. та співробітників Ін-ту фізики ОДУ створив наук. групу з дослідження кристалізації переохолоджених рідин. Це дослідження з кінетики, утворення кристалів, кінетики утворення злитку та ін. Виявлені закономірності лягли в основу ступінчатого охолодження, запропоновано-

го для удосконалення технології одержання виннокам'яної кислоти на Одеському заводі та на підприємствах цукрової промисловості. Авт. понад 15 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 772 ; Букач В. М. Історія ПДПУ ім. К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 38 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 346–349 ; Видные ученые Одессы. Одесса, 1994. Вып. 4–5. С. 54–59.

МІШИН Валеріан Олександрович (21.01(02.02).1886, с. Ніцинське Пермської губ., Росія – 28.02.1931, Воронеж, РСФРР, нині – РФ) – акушер-гінеколог, д-р медицини (1919), проф. (1925). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1911). Позаштатний і штатний ординатор, старш. асист., приват-доц. і доц. акушерсько-гінекологічної клініки проф. Орлова. Військовий лікар (1914–1918). Ординатор в Одеському міському пологовому будинку і Павлівському притулку Одеського товариства для піклування малюків і породілей. Проф., зав. каф. акушерства і гінекології Воронежського ун-ту (1925–1931). Розробляв питання лікування еклампсії, запальовальних хвороб, таких як гонорея, вивчав вплив вітамінів при лікуванні гінекологічних захворювань. Авт. близько 50 наук. пр.

Літ.: Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 337–338.

МОРИН Сергій Михайлович (20.09.1863, Одеса – 1941, Одеса) – зоолог, проф. (1930). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1886). Був залишений при каф. зоології, порівняльної анатомії та фізіології для підготовки до проф. звання. Працював на Севастопольській біол. станції, збираючи наук. колекції (1888–1889). Діловод в Одеській міській управі (1889–1908), викл. у 1-й Одеській гімназії (1889–1920). Лаборант, асист. та старш. асист. каф. зоології, порівняльної анатомії та фізіології ІНУ (1918–1920). Викл. природн. дисциплін (1920–1922), співроб. Зоолог. музею (1923–1924), викл., проф. (1925–1930) в Ін-ті соц. виховання. Наук. співроб. ЗООБІНУ (1931). Працював на каф. зоології (1933), викл. каф. зоології безхребетних тварин ОДУ (1937). Вивчав розподіл тварин у Чорному морі (1925, 1927, 1930, 1928), земляних черв'яків у чорноземах України (1934); досліджував фауну та зоогеографію павуків-косарів в Україні та за її межами (1888, 1922, 1930, 1934, 1937), розвиток річного рака (1886) та хитонів (1890).

Літ.: Мазурмович Б. Н. Розвиток зоології на Україні. Київ, 1972. С. 119–124 ; Замбриборщ Ф. С. Из воспоминаний об А. О. Ковалевском. С. М. Морина и Д. К. Третьякова. *Одес. обл. науч. конф., посвящ. 150-летию со дня рождения А. О. Ковалевского* (Одесса, 10–12 мая 1990 г.) : тез. докл. Одесса, 1990. С. 16–18 ; Рясиков Л. В., Богачик Т. А., Савчук Л. А. Памяти профессора-зоолога. С. М. Морина. *10-а конф. молодых историков освіти, науки і техніки* (Київ, 27 трав. 2005 р.) : матеріали. Київ, 2005. С. 144–150 ; Михайлов К. Г. Арахнология в России/СССР. *Аспекты биоразнообразия*. М., 2016. Ч. 2. С. 680. URL: <https://bit.ly/2GdgZf6> (дата звернення: 28.12.2019).

МОЧУЛЬСЬКИЙ Василь Миколайович (01(13).01.1856, с. Ананіївка Херсонської губ., нині – с. Стрюково Одеської обл. – 21.01.1920, Одеса) – літературознавець, мовознавець, д-р наук (1893), проф. Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1878). Викл. російської та слов'янської мов, літератури і логіки в Одеській гімназії (1878). Захистив у Харківському ун-ті магістер. дис. «Историко-литературный анализ стиха о Голубиной книге» (1889). Приват-доц. каф. російської словесності і мови іст.-філол. ф-ту ІНУ (1889). Захистив доктор. дис. «Следы народной Библии в славянской и в древнерусской письменности» (1893). Екстраординарний (1895), ординарний проф. (1904–1907) каф. російської мови та літератури. В. о. декана (1905), декан (1915) іст.-філол. ф-ту ІНУ. Заслужений проф. ІНУ (1915). Вивчав історію розвитку давньоруської писемності, теорію та техніку перекладу у слов'янських мовах, іст.-культурний процес XVIII–XIX ст. в цілому. Вченому також належить опис рукописів проф.-славіста ІНУ В. І. Григоровича. Отримав премію Імператорської Російської АН за магістер. дис. Авт. багатьох наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 785; УРЕ. Київ, 1982. Т. 7. С. 155; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 357–359; Зленко Г. Лицарі досвітніх вогнів: тридцять три портрети діячів одеської «Просвіти» 1905–1909 років. Одеса, 2005. С. 219–223.

НАГУЄВСЬКИЙ Дарій Ілліч (26.10(08.11).1845, с. Орлово Подільської губ. Балтського пов., нині – Вінницька обл. – 1918, Москва, Росія) – літературознавець, фахівець з історії літератури, перекладач, д-р класичної філології (1883), проф. (1883). Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1870). Після закінчення ун-ту перебував з наук. метою у Німеччині та Італії. Викладав латинську мову та географію в ризькій Олександрійській гімназії (з 1870 р.), ризькій жіночій Ломоносівській гімназії (з 1875 р.). Захистив магістер. дис. «Первая сатира Ювенала» (1876). Ординарний проф. каф. римської словесності Казанського ун-ту (1883). Захистив латинською мовою доктор. дис. «De Juvenalis vita observations» (1883). Засновник та зав. спеціальної Бібліотеки класичної філології (з 1885 р.), засновник та директор Нумізматичного музею (1886–1918) у Казанському ун-ті, які були створені на базі іст.-філол. ф-ту. Наук. інтереси зосереджені на історії римської літератури та латинській мови, перекладав римську класику. Головні наук. пр.: «Характер и развитие римской сатиры» (Рига, 1872), «Римская сатира и Ювенал» (Митава, 1879). Надрукував декілька фортепіанних п'єс, ряд критичних музичних статей в «Рижском Вестнике». Чл. Московського і Краківського нумізматичних товариств та ін. наук. товариств. Заслужений викл.

гімназії (1881). Почесний проф. Італійського акад. ін-ту Гумберта I в Ліворно (1887). Авт. близько 100 наук. пр.

Літ.: Биобиблиогр. слов. проф. и преподавателей Казан. ун-та. Казань, 1986. С. 16–17; Биогр. слов. проф. и преподавателей Императорского Казан. ун-та (1804–1904). Казань, 1904. Ч. 1. С. 135–141; Алмазова Н. Проблемы перевода «Энеиды» Вергилия в письмах А. А. Фета Д. И. Нагуевскому. *Вісн. Київ. нац. ун-та ім. Т. Г. Шевченка. Серія: Історія.* 2012. № 110. С. 5–7.

НАРИМАНОВ Наріман Кербалай Наджаф Огли (02(14).04.1870, Тифліс, нині – Тбілісі, Грузія – 19.03.1925, Москва, РСФРР, нині – РФ) – письменник, лікар, суспільно-політ. діяч Азербайджану. Закінчив Закавказьку учительську семінарію в м. Горі (1890), мед. ф-т ІНУ (1908). Учитель у Баку, потім – у Тбілісі (1890–1902). Організатор народної бібліотеки-читальні з літературою на рідній мові в Азербайджані (1894), авт. перших підручників азербайджанської мови. Чл. соціал-демократичної організації «Гуммет» (1905). За революційну діяльність висланий до м. Астрахані (1909–1913), де продовжує публіцистично-політ. діяльність та лікарську практику. Голова «Народного університету» Астрахані (1912). Голова комітету «Гуммет» і чл. Бакинського комітету РСДРП(б), ред. газети «Гуммен» (1917). Зав. Близькосхідного відділу НКІС РСФРР, заст. наркомом зі справ національностей ЗСФРР (1919). Голова Раднаркому Азербайджанської РСР (1920). Голова Союзної Ради ЗСФРР, один з голів ЦВК СРСР (1922). Основні літературні твори: драма «Неуцтво» (1894), комедія «Шамданбек» (1895), іст. трагедія «Надир-шах» (1899), роман «Бахадур і Сона» (1899–1900) (перший роман в історії азербайджанської літератури). Нагороджений орденом Червоного Прапора (1921).

Літ.: Ахмедов Т. Нариман Нариманов. Баку, 1983. 32 с. ; Казиев М. Нариманов Нариман (жизнь и деятельность). Баку, 1970. 187 с. ; Нариманов Н. Статьи и письма. М., 1925. 24 с.

НЕСТРУХ Михайло Федорович (11(23).02.1895, Псков, Росія – 1979, Москва, РРФСР) – антрополог, приматолог, д-р біол. наук (1962), проф. (1967). Закінчив природ. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1916). Наук. співроб. Ін-ту антропології Московського ун-ту (1930). Одночасно працював у Музеї та на каф. антропології Московського ун-ту (до 1978 р.). Один із засновників Музею антропології, який було відкрито у 1931

р., та авт. першої експозиції залу антропогенезу (монументальна схема еволюції приматів). Керував секцією антропології у Московському товаристві дослідників природи (1957–1973). Чл. Редакційної колегії журналу «Вопросы антропологии» та «Советская антропология». Ред. відділу «Біологія» «Большой медицинской энциклопедии». За пр. «Человеческие расы» та «Происхождение человека» відзначений преміями Московського товариства природознавців. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора. Авт. понад 120 наук. пр.

Літ.: БМЭ. М., 1981. Т. 16. С. 464–465; БСЭ. М., 1974. Т. 17. С. 523; Урысон М. И. Михаил Федорович Нестурх : (к 70-летию со дня рождения). *Вопр. антропологии*. 1965. Вып. 20. С. 149–153.

НИКОВСЬКИЙ Андрій Васильович (псевд. – А. Василько, Приходько, Йосип Стефанович, Танаскович, А. Яринович та ін.) (03(15).10.1885, с. Малий Буялик Херсонської губ., нині – с. Малий Буялик Комінтернівського р-ну Одеської обл. – 1942, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – громадсько-політ. і держ. діяч, мовознавець, літературознавець, журналіст, перекладач. Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1912). Входив до одеської «Молодої громади», брав участь у Всеслов'янському студентському з'їзді у Празі (1908). Викладав у жіночих гімназіях Одеси (1912). Чл. правління, секретар і бібліотекар Одеського товариства «Просвіта». Ред. київської газети «Рада»

(1913–1914), місячника «Літературно-науковий вісник» (1914), журналу «Основа» в Одесі (1915), «Нова Рада» (1917–1919), «Промінь» (1919–1920), «Громадське слово». Обраний до складу Української Центр. Ради (1917), президії (Малої Ради), голова Українського Національного Союзу (1918), увійшов до складу Крайового комітету для охорони революції в Україні, призначений комісаром Києва. Міністр закордонних справ в Чехословаччині за Директорії УНР в уряді В. Прокоповича (1920), голова Комісії з вироблення Конституції УНР, яка працювала у м. Тарнів (Польща) (1920–1923). Повернувся до України (1924). Наук. співроб. іст.-філол. відділу, очолював Правописно-термінологічну комісію ВУАН (з 1924 р.). Засуджений під час процесу СВУ до ув'язнення строком на 10 років (1929). Після звільнення переїхав до Ленінграду (1940). Реабілітований посмертно (1989). Чл. Товариства Українських Поступовців (ТУП), заст. голови Української партії соціалістів-федералістів. Авт. книг і статей на літературознавчі, мовознавчі теми.

Літ.: ЕГУ. Київ, 2010. Т. 7. С. 400; Укр. мова : енциклопедія. Київ, 2004. С. 412–413; Коломієць Л. В. Укр. художній переклад та перекладачі 1920–30-х років. Київ, 2013. С. 392–403; Народжені Україною : мемор. альм. Київ, 2002. Т. 1. С. 236–237.

ОВСЯНИКО-КУЛИКОВСЬКИЙ Дмитро Миколайович (23.01(04.02).1853, м. Каховка Таврійської губ., нині – Херсонська обл. – 09.10.1920, Одеса) – літературознавець, лінгвіст та санскритолог, д-р наук (1887), проф. (1887). Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1876). Працював у Петербурзі у видатного санскритолога проф. І. П. Мінаєва та на каф. порівняльного мовознавства при ІНУ (1877). Вивчав порівняльне мовознавство та санскрит за кордоном (1877–1882). Приват-доц. (1883). Захистив магістер. дис. «Опыт изучения вакхических культов индоевропейской древности, в связи с ролью экстаза на ранних ступенях развития общественности. Ч. I. Культ божества Soma в древней Индии в эпоху Вед» (1884). Читав лекції з санскриту та порівняльної граматики давньоіранських мов (1883–1887) в ІНУ. Захистив доктор. дис. «К истории культа огня у индусов в эпоху Вед» (1887). Проф. Казанського (1887), Харківського (1888–1905) ун-тів. Почесний акад. Петербурзької АН (1907), проф. Вищих жіночих курсів (з 1907 р.). Один із основоположників психол. школи в літературознавстві. Використовував психол. метод, розроблений О. Потєбнею. Один із ред. журналу «Вестник Европы» (1913–1918). Написав низку наук. робіт, одна з яких – «Історія російської інтелігенції» (1906–1911). Один з перших російських дослідників санскриту, ведійської міфології та філософії.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 826; Кратк. лит. енцикл. М., 1968. Т. 5. С. 380–381; Укр. мова : енциклопедія. Київ, 2004. С. 423–424.

ОГІЄВЕЦЬКИЙ Ісаак Юхимович (04(16).04.1889, м. Старокостянтинів Хмельницької обл. – 19.02.1956, похований у Дніпропетровську, нині – Дніпро) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1938), проф. (1927). Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1913). Працював в Одеській єврейській приватній гімназії (1909–1916). Доц. (1916–1917), проф. (1917–1921) Катеринославського політехн. ін-ту. Доц. (1921–1925), проф. Катеринославського гірничого ін-ту (1925–1930). Проф. Катеринославського (Дніпропетровського) ІНО (1923–1930). Зав. каф., проф. каф. мат. аналізу Дніпропетровського ун-ту (1922–1956). Проф. Фіз.-хім.-мат. ін-ту (1930–1933), проф. Дніпропетровського ін-ту інженерів транспорту (з 1933 р.). Голова Фіз.-мат. товариства (з 1929 р.). До кола

наук. інтересів входили питання кінематичної геометрії, мат. аналізу, теорії функцій, принципові проблеми, пов'язані з кінематикою плоских і просторових механізмів, питання підсумованих рядів.

Літ.: Проф. Дніпропетров. нац. ун-ту ім. Олесь Гончара. Дніпропетровськ, 2008. С. 346–348 ; Історія Дніпропетров. нац. ун-ту. Дніпропетровськ, 2008. С. 49, 95 ; Нац. гірничої акад. України. Професори. Дніпропетровськ, 1999. С. 57.

ОЗЕНБАШЛИ Амет Сейдабдуллаєвич (псевд. – Индемез)

(11(23).02.1893, Бахчисарай – 04.12.1958, Ленінабад, нині – Худжанд, Таджикистан) – історик, етнограф, громадянський діяч, публіцист, лікар. Закінчив мед. ф-т ІНУ, мед. ф-т Кримського державного ун-ту (1922). Представник ЦК об'єднаного новоросійського студентства (1917). Після лютневої революції повернувся до Криму. Чл. Тимчасового Кримського мусульманського виконкому. За часів громадянської війни був ред. газети «Міллет». Депутат Установчих зборів Росії (1917). Один із організаторів 1-го Курултаю кримських татар. Міністр народної освіти в уряді Курултаю, один з керівників і засновників партії «Мілли Фирка». Директор Тотайкоїського пед. технікуму (1921–1924). Займав посаду заст. наркому фінансів Кримської АРСР (1924–1927). Заарештований за справою В. Ібрагімова (1928). Покарання розстрілом було замінено на 10 років виправничо-трудового табору. Звільнений достроково без права проживання у Криму (1934). У цей час працював лікарем-невропатологом у м. Павлограді Дніпропетровської обл. Під час Другої світової війни виїхав до Румунії (1943), де був заарештований (1947), відправлений до Москви та засуджений на 25 років виправничо-трудового табору. Після депортації кримських татар жив за місцем заслання у м. Ленінабад Таджикицької РСР. Звільнений із заслання як тяжкохворий (1955). Учасник Всеросійського мусульманського з'їзду у Москві (1917), представник кримських татар в колегії комісарів Таврійської губ. та Раді народних представників. Відомий також як історик і публіцист.

Літ.: Люди и судьбы : биобиблиогр. слов. востоковедов – жертв полит. террора в советский период (1917–1991). СПб., 2003. С. 290–291 ; Сходознавство і візантологія в Україні в іменах. Київ, 2011. С. 167–168 ; Урсу Д. П., Вінцовський Т. С. Кримські татари – випускники Новоросійського (Одеського) університету та їх доля. *Краєзнавство*. 2011. № 4. С. 17–25.

ОКС Антон Антонович (11(23).04.1891, Миколаїв – червень 1972, Одеса) – терапевт, д-р мед. наук, проф. Закінчив мед. ф-т ІНУ (1914). Перебував на фронті (1914–1918). Працював в лаб. та терапевтичних відділеннях Одеського військового госпіталю (1918–1920). Очолював факультетську терапевтичну клініку Одеських вищих жіночих мед. курсів. Асист. ОМІ у проф. М. Д. Стражеско (1920). Старш. асист., приват-доц. (1922). Зав. каф. факультетської і госпітальної терапії педіатричного та санітарно-гігієнічного ф-тів (1935–1969). Декан педіатричного ф-ту (1938–1941, 1946–1953). Проректор ОМІ (1955–1962). Голова Одеського обл. товариства ендокринологів (1964). Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 341–342.

ОКУНЕВСЬКИЙ Яків Леонтійович (11(23).11.1877, с. Трихатки Ананьївського пов. Херсонської губ. – 23.11.1940, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – епідеміолог, гігієніст, д-р мед. наук (1936), проф. (1932). Закінчив природн. відділення ІНУ (1900). Закінчив Петербурзьку військово-мед. акад. (1904). Працював у хім.-гігієнічній лаб. Одеського військового госпіталю, брав участь у ліквідації епідемії холери та чуми в Одесі (1908–1912). Займав посади лікаря, асист. (1921), старш. викл. каф. гігієни (1921) Військово-медичної акад. в Петербурзі. Водночас працював в Ін-ті охорони праці. Проф., зав. каф. загальної та професійної гігієни ф-ту соц. техніки

Ленінградського технологічного ін-ту (1921). У 1924 р. проходив підготовку з питань організації дезінфекційної справи у Німеччині та отримав звання старш. асист., самостійно викладав курс з дезінфекції у Військово-мед. акад. (1924–1940). Ініціатор та керівник Військово-санітарного музею при Військово-мед. акад. (1925–1929). Чл. багатьох наук. товариств, постійний консультант Наркомун охорони здоров'я СРСР та Голова воєнно-санітарного управління Червоної армії з питань знезараження. Отримав військове звання бригадного лікаря (1936), Заслуженого діяча науки РРФСР (1937), звання дивізійного лікаря (генерал-майора мед. служби) (1940). Авт. понад 120 наук. пр., в тому числі п'яти монографій.

Літ.: БМЭ. М., 1981. Т. 17. С. 827.

ОРБИНСЬКИЙ *Артемій Робертович* (03(15).08.1869, Одеса – 21.02.1928, Одеса) – астроном, проф. Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1892). Залишений професорським стипендіатом при ун-ті (1893–1895). Брав участь у Пулковській експедиції для спостереження сонячного затемнення на р. Амур (1896). Зав. Одеського відділення Пулковської обсерваторії (1897–1912). Працював позаштатним астрономом (1897–1901), старш. астроном Одеського відділення Пулковської обсерваторії (1901–1912). Відряджений до м. Сімеїз для прийому обсерваторії (1908). Приват-доц. (1899–1920), секретар фіз.-мат. ф-ту (1909–1911), доц. (1917), декан фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1920).

Викладав на Вищих жіночих курсах (1909–1920), у Фіз.-мат. ін-ті (1920–1921). Голова пед. ради жіночої гімназії Г. Р. Березиної. Проф. ІНО (1921–1923), старш. астроном Одеської астрономічної обсерваторії (1920–1927). Один із засновників та співроб. книговидавничого товариства «Матезіс» (1904–1925), здійснив переклад та наук. редагування близько тридцяти книг. Після закриття «Матезісу» заснував власне видавництво наук. літератури «Омега» (1926–1928). Чл. правління, заст. голови правління Товариства взаємного кредиту, чл. Російського відділення Міжнар. союзу з дослідження Сонця, чл. мат. відділення Товариства природознавців при ІНУ (1895), чл. ревізійної комісії Південноросійського товариства друкованої справи (1913–1914), чл. організаційного комітету ОПІ (1918).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 838; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2003. Вип. 1, ч. 4. С. 137–139; Воронцов-Вельяминов Б. А. Очерки истории астрономии в России. М., 1956. С. 342–344, 195, 221; Рикун И. Небо над нами одно. Ч. 1. *Дерибасовская-Ришельевская*. 2013. № 55. С. 149–156.

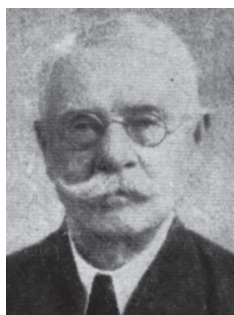

ОРЖЕНЦЬКИЙ *Роман Михайлович* (16(28).02.1863, Житомир – 24.05.1923, Варшава, Польща) – економіст, статист, д-р економіки (1912), проф. (1918), акад. ВУАН (1919). Навчався в Київському ун-ті на мед. ф-ті (1880–1883). У 1883 р. перейшов на юрид. ф-т ІНУ, який закінчив у 1887 р. Працював у державних установах м. Одеси: урядовцем для особливих доручень у судових справах (1891), за сумісництвом – викл. у комерційній школі, у школі торгового мореплавства. Під час Першої російської революції (1905–1907) брав участь у профспілковому русі м. Одеси. Зав. каф. статистики Демидівського юрид. ліцею (з 1907 р.). Очолював оціночно-статистичне бюро

Ярославського губернського земства (1910). Захистив доктор. дис. «Елементарна теорія статистичних величин і обчислень» (1912). Проф. каф. статистики Петроградського ун-ту (1918–1920). Очолив каф. статистики, а з 1920 р. – каф. теоретичної економії Української АН. Був головою Соц.-екон. відділу ВУАН, а також працював у Київському ін-ті народного господарства (1921–1922). Один з організаторів і керівників Київського товариства економістів, створеного у 1920 р. Проф. Варшавського ун-ту (з 1922 р.). Керував виданням «Статистичного бюлетеня». Дотримувався суб'єктивно-психологічного напрямку (так звана австрійська школа в політекономії) дослідження екон. явищ. Спеціалізувався з теорії вартості цін.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 840 ; Історія АН УРСР. Київ, 1967. Кн. 2. С. 359–360 ; Птуха М. В. Академік Роман Михайлович Орженцький. *Зап. соц.-екон. від. ВУАН.* 1926. Т. 2–3. С. 1–19.

ПАВЛОВ Павло Миколайович (22.01(03.02).1872, хутор Ричковський Донського округу, нині – Ростовська обл., РФ – 12.11.1953, Одеса) – фізико-хімік, д-р хімії, проф. (1918). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ з дипломом I ст. (1898). Працював в середніх навчальних закладах Одеси. Наставник математики і природознавства в учительській семінарії в Новому Бузі Херсонської губ. (1900–1902). Викл. жіночої гімназії в м. Катеринославі (нині – Дніпро) (1902 р.). Працював викл. хімії і природознавчої історії в реальному училищі Св. Павла в Одесі (1902). Захистив магістер. дис. «Вплив поверхневої енергії на гілотропні перетворення твердої кристалічної речовини» (1913). Приват-доц. (1913), проф. (1918) ІНУ. Організував першу в Одесі фіз.-хім. лаб. в ІНУ (1915). Захистив доктор. дис. «Про молекулярний стан чистих рідин» (1918). Зав. каф. фіз. і колоїдної хімії ОДУ (1919–1953), очолював каф. фіз. хімії ряду ін-тів, які виникали на базі ун-ту (1920–1933). Протягом всієї наук.-пед. діяльності співпрацював з різними промисловими установами Одеси. Досліджував явища фіз. та колоїдної хімії. Завдяки дослідженню конденсованих станів, вчений вивів рівняння, яке дозволило розробити простий метод визначення характеру хім. зв'язків. Голова хім. секції Одеського Будинку вчених. Нагороджений премією Харківського фіз.-хім. товариства імені Н. Н. Бекетова за цикл робіт по термодинаміці дисперсних систем, медалью «За долбесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Авт. понад 80 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 849 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 429–432 ; Історія хім. ф-ту. Одеса, 2006. С. 17–18 ; Овчинникова Е. Н. Павел Николаевич Павлов. *Укр. хім. журн.* 1952. Т. 18, вып. 4. С. 433–435.

ПАЛАУЗОВ Володимир Миколайович (12(24).05.1851, Одеса – 13.01.1920, Одеса) – правознавець, криміналіст, громадський діяч, д-р карного права (1885), проф. (1884). Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1872). Залишений при ун-ті для підготовки до професорського звання (1873). Захистив магістер. дис. «К вопросу о форме участия народного элемента в уголовной юстиции» (1878). Під час війни в Болгарії 1877–1878 рр. відігравав значну роль у справі устрою цивільного управління. Зав. судовою частиною при губернаторі м. Свіштова, депутат від Одеси у перших установчих нац. зборах Болгарії (1879). Перебував у наук. відрядженні у Франції та Німеччині (1881–1882). Доц. карного процесу (1880), екстраординарний проф. ІНУ (1884). Захистив доктор. дис. «Постановка вопросов присяжным заседателем по русскому праву» (1885). Ординар. проф. карного права (1886), декан юрид. ф-ту (1887) ІНУ. Співроб. газети «Правда». Спільно з проф. Ф. К. Бруном переклав з чеської мови «Історію болгар» К. Іречка (1878), укладач карного та цивільно-процесуального кодексів. Чл. Болгарського літературного товариства (1884) та Одеського болгарського настоятельства. Нагороджений болгарським орденом За громадянські заслуги II ст. (1898), орденами: Св. Володимира IV ст., Св. Станіслава II ст., Св. Анни II ст. Авт. низки пр. з карного права і процесу.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 856 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 438–439 ; Одес. держ. юрид. акад. Одеса, 1999. С. 18 ; Сто години Българска Акад. на науките. София, 1969. Т. 1. С. 516.

ПАНКРАТОВА Ганна Михайлівна (09.02.1897, Одеса – 25.05.1957, Москва, РРФСР, нині – РФ) – історик, д-р іст. наук (1935), проф. (1928), акад. АН СРСР (1953). Закінчила іст.-філол. ф-т ІНУ (1917). Працювала на партійній роботі в Україні та на Уралі (1920–1921). Закінчила Ін-т червоної професури (1925). Викладала в Акад. комуністичного виховання, Військово-політ. акад., у Московському та Саратовському ун-тах та інших вишах (1926–1930). Заст. директора (1939–1947), старш. наук. співроб. (1947–1957) в Ін-ті історії АН СРСР, одночасно зав. каф. історії СРСР Московського пед. ін-ту. Гол. ред. журналу «Вопросы истории» (1953–1957). Акад. АН Білоруської РСР (1940), чл. Угорської АН (1955), чл.-кор. Німецької АН (1957), Румунської АН (1955). Очолювала Нац. комісію іс-

ториків СРСР (1955–1957), голова Асоціації сприйняття ООН в СРСР. Обиралась депутатом ВР СРСР. Заслужений діяч науки РРФСР (1943) та Казахської РСР (1943). Нагороджена орденом Леніна (1953), двома орденами Трудового Червоного Прапора (1945, 1957), Сталін. премією (1946) та медалями. Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: БСЭ. М., 1975. Т. 19. С. 425 ; ЕГУ. Київ, 2011. Т. 8. С. 48–49 ; Бадя Л. В. Акад. А. М. Панкратова – историк рабочего класса СССР. М., 1979. 159 с.

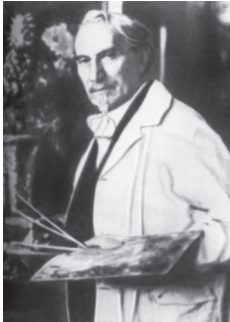

ПАРНО Іван Костянтинович (23.02.1896, Бельці, Молдова – 21.01.1979) – математик, педагог. Закінчив мат. відділення ІНУ (1918). Працював у кишинівських середніх школах. Призначений викл. молдавського пед. училища (1940). Під час Другої світової війни викладав в евакуації. Працював в Кишинівському пед. ін-ті імені І. Крянге: старш. викл., доц., зав. каф. математики, зав. каф. педагогіки та методики початкової освіти, деканом фіз.-мат. ф-ту. З 1960 р. у зв'язку зі злиттям ін-ту з ун-том – працював у Кишинівському держ. ун-ті імені В. І. Леніна (КДУ) зав. каф. алгебри і геометрії. Захистив канд. дис. з методики викладання математики (1950). Перший канд. наук з математики Молдавської РСР, доц. каф. алгебри і геометрії КДУ імені В. І. Леніна. У 1955 р. у співпраці з Г. І. Глейзером та А. Ф. Штернталем видав «Русско-молдавский терминологический словарь по математике для молдавских средних и высших учебных заведений», який уніфікував молдавську мат. термінологію. Нагороджений медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», орденами: Трудового Червоного Прапора, Знак Пошани, відзнакою «Відмінник освіти Молдавської РСР». Заслужений вчитель школи Молдавської РСР, Заслужений діяч науки і техніки Молдавської РСР.

Літ.: Белоусов В. Д., Нягу Я. И. И. К. Парно: страницы жизни и творчества. Кишинев, 1983. 88 с. ; Белоусов В. Д., Нягу Я. И. Иван Константинович Парно. *Математика в школе*. 1971. № 1. С. 93.

ПАСТЕРНАК Леонід Йосипович (08(22).03.1862, Одеса – 31.05.1945, Оксфорд, Великобританія) – художник, графік, педагог. Навчався: в Одеському художньому училищі (1879–1881), на мед. ф-ті Московського ун-ту (1881–1882). Перевівся (1883) та закінчив юрид. ф-т ІНУ (1885). Навчався у Мюнхенській акад. живопису (1883–1885). Починав як художник-карикатурист, друкувався в одеському журналі «Оса». Викладав у Москві у власній школі малювання (1889–1894). Викладав в Московському училищі живопису, скульптури та архітектури (1894–1921).

Емігрував до Німеччини (1921), переїхав до Англії (1938). Один з видатних ілюстраторів класики, зробив вагомий внесок у розвиток російської книжкової графіки. За особистим проханням Л. Толстого був першим ілюстратором його роману «Воскресение». Чл.-засновник Союзу російських художників (1903). Акад. Петербурзької АМ. Авт. книги «Рембрандт и еврейство в его творчестве».

Літ.: Русское зарубежье: золотая книга эмиграции. М., 1997. С. 488–491; Барковская О. Журнальная графика Л. Пастернака. *Дерибасовская-Ришельевская*. 2007. № 29. С. 245–249.

ПЕРГАМЕНТ Йосип Якович (1868, м. Феодосія Таврійської губ. – 16(29).05.1909, Санкт-Петербург, Росія) – юрист, адвокат, громадський та політичний діяч. Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1891), склав екстерном державні іспити на юрид. ф-т ІНУ (1894). Викладав фізику у жіночій гімназії, давав приватні уроки (1891–1894). Помічник адвоката В. Я. Протопопова, адвоката М. І. Мечникова. Присяжний повірений судової палати Одеського округу (1899). Старшина присяжних повірених (1904), перший голова Ради присяжних повірених Одеського округу (1905–1908). Висланий у Пермську губ. за антиурядові виступи (1905). Займався суспільною діяльністю. Переїхав до Петербургу. Засновник Союзу адвокатів. Очолив гурток молодих адвокатів (1900), брав участь у політ. процесах. Був обраний гласним (депутатом) Одеської міської Думи, чл. Держ. Думи Російської Імперії II та III скликання (1907). Авт. ряду монографій та статей.

Літ.: Бугаевский А. О. Я. Пергамент : к 5-летию со дня смерти (16 мая 1909 г.). Одесса, 1914. 21 с.; Емец С. И. Адвокаты Одессы. 100 лет. Одесса, 2004. С. 60–61, 64–74; Члены Государственной Думы (портреты и биографии). Второй созыв, 1907–1912 г. М., 1907. С. 384.

Літ.: Бугаевский А. О. Я. Пергамент : к 5-летию со дня смерти (16 мая 1909 г.). Одесса, 1914. 21 с.; Емец С. И. Адвокаты Одессы. 100 лет. Одесса, 2004. С. 60–61, 64–74; Члены Государственной Думы (портреты и биографии). Второй созыв, 1907–1912 г. М., 1907. С. 384.

ПЕРГАМЕНТ Михайло Якович (28.07(10.08).1866, м. Феодосія Таврійської губ. – 21.02.1932, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – юрист-цивіліст, проф. (1900). Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1890). Залишений для підготовки до професорського звання. Захистив магістер. дис. «Договорная неустойка и интерес в римском и современном гражданском праве» (1899). Вивчав юриспруденцію в Гейдельберзі та Берліні. Приват-доц. каф. римського права в ІНУ (1896–1903). Викладав цивільне право на каф. рос. цивільного права та судочинства в Юр'ївському ун-ті (1903–1906), проф.

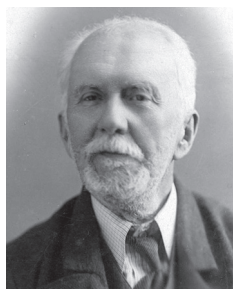

каф. цивільного права у Санкт-Петербурзькому ун-ті (1906–1911). Проф. цивільного права (1907), декан юрид. ф-ту (1910) Вищих жіночих курсів в Петербурзі. Переведений у Юр'ївський ун-т, звільнився за власним бажанням (1911). Співредактор відділу політ. та юрид. наук в «Новом энциклопедическом словаре» (1911–1916). Проф. Ін-ту вищих екон. знань (1916–1917), проф. та зав. юрид. кабінетом Петроградського ун-ту (з 1917 р.). У 1920-х рр. виїхав за кордон. Перебував в еміграції в Китаї. Основний експерт з юрид. питань Радянсько-польської комісії з передачі культурних цінностей Польщі на основі Ризького мирного договору (1922–1930). Повернувся до Ленінграду. Працював в Держ. Публічній бібліотеці (нині – Російська нац.

бібліотека), займався питаннями комплектування, систематизації юрид. літератури, розробляв схеми відповідності розділів систематичного каталогу і розділів із статистики (1928–1930). Авт. багатьох наук. пр. з цивільного та міжнародного права.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 873 ; Еврейская энцикл. Свод знаний о еврействе и его культуре в прошлом и настоящем. СПб., 1909. Т. 4. С. 371 ; Энцикл. слов. Русского библиогр. ин-та Гранат. М., [1915]. Т. 31. С. 475–476.

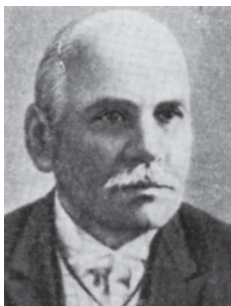
ПЕТРЕНКО-КРИТЧЕНКО Павло Іванович (26.06(09.07).

1866, Херсон – 21.01.1944, Одеса) – хімік-органік, д-р хімії (1899), проф. (1900), чл.-кор. АН СРСР (1932). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1888). Перебував у наук. відрядженні у Німеччині (1891–1893). Захистив магістер. дис. «О влиянии замещения на ход некоторых реакций углеродистых соединений» (1894). Лаборант, доц. (1899) каф. хімії ІНУ. Захистив доктор. дис. «О тетрагидропириновых соединений» (1899). Екстраординарний (1900), ординарний проф. каф. хімії ІНУ (1903). Читав курс і вів практичні заняття в ОМІ (1900–1920), викладав хімію в Одеському робітничому

ун-ті (1920–1923), читав курс органічної хімії в ОСГІ (1923–1935). Засновник Ін-ту прикладної хімії і радіології (1921), наук.-дослідної каф. хімії при Вищому технікумі прикладної хімії (1923). У 1930 р. після реорганізації ІНО брав активну участь у створенні Фіз.-хім.-мат. ін-ту. Після відновлення ОДУ очолив каф. органічної хімії (1933–1940). Голова Одеського відділення Всесоюзного хім. товариства імені Д. І. Менделєєва (1934–1936). Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 877 ; УРЕ. Київ, 1982. Т. 8. С. 295–296 ; Золотарев А., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 199 ; Физ.-хим. ин-т им. А. В. Богатского Нац. акад. Украины. Одесса, 2007. С. 50.

ПЕТРІАШВІЛІ (Петрієв) Василь Мойсеєвич (20.02(04.03).

1842, с. Циласкурі, Грузія – 26.07(08.08).1908, Карлсбад, нині – Карлові Вари, Чехія) – хімік, д-р хімії (1877), проф. (1878). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1870). Лаборант каф. техн. хімії. Перебував у наук. відрядженні, працював в лаб. Кекуле в Бонні (1873). Захистив магістер. дис. «Материалы к изучению группы азобензида» (1874). Доц. каф. техн. хімії (1875). Захистив доктор. дис. «О моно- и диоксималоновых кислотах» (1877). Екстраординарний (1878), ординарний (1881) проф. Стажувався за кордоном у Парижі у лаб. Сорбонни (1878–1881). Один з найактивніших співроб. журналу «Вестник виноделия», який видавався з 1895 р. в Одесі. Одночасно завідував Одеською міською лаб. (1898), що вела боротьбу з фальсифікацією продуктів харчування. Декан фіз.-мат. ф-ту (1905), в.о. ректора ІНУ (1907–1908). Заслужений проф. ІНУ (1900). З 1881 р. почав займатися питаннями фіз. хімії, приділяв велику увагу не тільки рішенню теоретичних питань, але й тісно пов'язував їх з виробничими проблемами. Пр. «Производство уксуса» стала цінним практичним посібником для виробництва. Не поривав зв'язків із Грузією, залишив посібники грузинською мовою з виноробства, молочного господарства. Почесний чл. Кавказького товариства сільського господарства (1902). Нагороджений орденом Св. Станіслава II ст. (1886).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 878 ; БСЭ. М., 1975. Т. 19. С. 480 ; Держ. архів Одес. обл. : публікація. Одеса, 2012. Вип. 1. С. 72–73 ; Музичко О. Грузини в Одесі: історія та сучасність. Одеса, 2010. С. 171–177.

ПЕТРУНЬ Федір Євстафійович (17.02.1894, с. Устя Ольго-

пільського пов. Подільської губ., нині – Бершадський р-н Вінницької обл. – 01.07.1963, Одеса) – географ, історик, сходознавець, бібліограф. Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1919). Інструктор с.-г. перепису та зав. статистичного відділу земських управ у м. Кам'янець-Подільський та м. Ольгопіль (1917–1918). Працював у середніх школах Одеси (з 1919 р.). Вчений бібліотекар, зав. наук. відділу комплектування Центр. наук. бібліотеки вищої школи м. Одеси, вчений секретар Одеського від-

ділення Всеукраїнської асоціації сходознавства (1919–1931). Викл. Одеського ІНО (1921–1925), ОІНГ (1923–1930). Викл. в Археол. ін-ті, зав. Музею витончених мистецтв. Наук. співроб. Українського НДІ гідротехніки та меліорації, викл. Одеського інженерно-меліоративного ін-ту (1932–1933), викл. Одеського пед. ін-ту (з 1933 р.). Під час війни евакуювався до Туркменської РСР. Зав. каф. фіз. географії геогр. ф-ту ОДУ (1938–1941, 1944–1948). Захистив канд. дис. «Пути и подступы в Днестру. Очерки по истории русской географии второй половины XVIII века» (1944). Заст. декана, декан геогр. ф-ту ОДУ (1949–1952). Підготував доктор. дис. «География лесного покрова южной лесостепи и байрачной степи правобережной Украины в историческое время», яка не була опублікована. Вперше провів геогр. аналіз картографічних фондів XVIII–XIX ст. на території України. Створив колекцію старовинних мап України. Очолив колектив географів ОДУ з фіз.-геогр. районування південного заходу УРСР. Подарував університетській бібліотеці книги та картографічні видання зі своєї книжкової колекції (1963), що стали основою іменного книжкового фонду НБ ОДУ (близько 4,5 тис. од. зберігання). Дійсний чл. Всесоюзного геогр. товариства, чл. Українського відділення Радянського нац. об'єднання історії природознавства та техніки, чл. Вченої ради Одеського іст.-археол. музею, дійсний чл. Одеського археол. товариства, товариства «Знання», чл. Одеської комісії краєзнавства ВУАН, Одеського наук. товариства при ВУАН, вчений секретар Одеського відділу ВУНАС. Авт. близько 150 наук. пр., більшість з яких залишилась у рукописах.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 882; Федор Евстафьевич Петрунь (1894–1963): биобиблиогр. указ. Одесса, 1981. 15 с.; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 300–302; Сходознавство і візантологія в Україні в іменах. Київ, 2011. С. 174–175.

ПИСАРЖЕВСЬКИЙ Лев Володимирович (02(14).02.1874, Кишинів, Молдова – 23.03.1938, Дніпропетровськ, нині – Дніпро) – хімік, д-р хімії (1913), проф. (1904), акад. ВУАН (1925), акад. АН УРСР (1925), акад. АН СРСР (1930). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1895). Залишений при ун-ті для підготовки до професорського звання (1896). Перебував у відрядженні у Фіз.-хім. ін-ті проф. Оствальда (Лейпциг) (1901–1902). Захистив магістер. дис. «Перекиси и надкислоты» (1902). Асист., приват-доц. каф. неорганічної хімії ІНУ (до 1904 р.). Проф., зав. каф. неорганічної хімії Юр'ївського (Тартуського) ун-ту (1904–1908), проф. каф. неорганічної хімії Київського

політехн. ін-ту (1908–1911). Захистив доктор. дис. «Свободная энергия химической реакции и растворитель» (1912). Викладав неорганічну та аналітичну хімію на Бестужевських вищих жіночих курсах та Психоневрологічному ін-ті у Петербурзі (1911–1913). Проф. Гірничого та Хім.-технологічного ін-тів у Катеринославі (Дніпро) (1913–1932). Одночасно керував відділом електронної хімії, директор Тбіліського наук.-дослідного хім. ін-ту (1929–1931). Директор (1927) створеного за його ініціативою Українського ін-ту фіз. хімії (з 1938 р. – Ін-т фіз. хімії АН УРСР імені Л. В. Писаржевського). Заклав основи сучасної електронної теорії гетерогенного каталізу. Почесний проф. Берлінського ун-ту. Лауреат Ломоносовської премії Петербурзької АН (1899, спільно з П. Г. Мелікішвілі), Ленінської премії (1930), нагороджений орденом Леніна (1936). У 1964 р. Рада Міністрів УРСР встановила премію імені Л. В. Писаржевського за видатні роботи з механізму хім. реакцій. Авт. понад 90 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 890 ; Волков В. А. Хіміки : біогр. справ. Киев, 1984. С. 394–395 ; Історія АН УРСР. Київ, 1967. Кн. 2. С. 380–381 ; Ларченков Е. П. Геологія в Одес. ун-те. Одесса, 2009. С. 408.

ПІДЛІСНИЙ Василь Іванович (17.09.1872, хутір Ільмів Сумського пов. Харківської губ. – 1937, Одеса) – ботанік. Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1903). Працював консерватором ботан. кабінету (1905), асист. каф. морфології і систематики рослин (1906). Асист. каф. ботаніки Одеського с.-г. ін-ту (1918–1922), викладав ботаніку в Одеському вищому с.-г. технікумі і на лікарських курсах. Асист. Фіз.-мат. ін-ту (1920), викл. ІНО. Викл., доц. на німецькому відділенні ф-ту соц. виховання ІНО (1927–1930). Вийшов з Одеси і впродовж кількох років працював проф. ботаніки Іжевського пед. ін-ту (з 1930 р.). Викладав у Краснодарському пед. ін-ті (1935–1937). Вийшов на пенсію за станом здоров'я, повернувся до Одеси (1937). Наук. пр. присвячені вивченню водної рослинності; зібрав цінні відомості про маловивчену групу харових водоростей. Поповнив і упорядкував колекції музею ботан. кабінету ун-ту.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 906 ; Коваленко С. Г., Васильєва Т. В., Швець Г. А. Ботаніки і ботан. дослідж. в Одес. нац. ун-ті імені І. І. Мечникова. Одеса, 2005. С. 22 ; Потапенко Г. И. История каф. ботаники Одес. гос. ун-та 1865–1940. Одесса, 2010. С. 48.

ПІОНТКОВСЬКИЙ Андрій Антонович (03(15).07.1862, Тираспольський пов. Херсонської губ. – 25.12.1915(07.01.1916), Казань, Росія) – юрист, д-р кримінального права (1900), проф. (1901). Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1885). Займався адвокатурою. Професорський стипендіат каф. кримінального права юрид. ф-ту ІНУ (1889–1891). Приват-доц. ІНУ (з 1891 р.). Перебував у закордонному відрядженні у Німеччині та Франції (1892–1894). Захистив магістер. дис. «Об условном осуждении или системе испытания» (1894). Проф. кримінального права і судочинства у Ярославському Демидівському юрид. ліцеї (1895–1898). Працював на юрид. ф-ті Казанського ун-ту (1899–1915): секретар (1899–1905), ординарний проф. каф. кримінального права та процесу (1901). Захистив доктор. дис. «Условное освобождение» (1900). Декан юрид. ф-ту Казанського ун-ту (1914). Наук. інтереси присвячені вивченню: покарання у вигляді позбавлення волі; проблеми адаптації злочинців, що звільнилися; проблеми умовного осуду (його природи, історії і розвитку в країнах Європи та Америки). Обґрунтував необхідність введення ін-ту умовного осуду в кримінальне законодавство Росії. Чл. російської групи Міжнар. союзу криміналістів, чл. Казанського юрид. товариства. Учасник всіх з'їздів криміналістів в Росії та деяких за її межами. Авт. низки наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 888; Биобиблиогр. слов. проф. и преподавателей Казан. ун-та. Казань, 1986. С. 32–33; Миролюбов Н. И. Памяти А. А. Пионтковского. Казань, 1916. 26 с.; Ажимов Р. С., Бажанов А. Пионтковский Андрей Антонович (1862–1915). *Уч. зап. Казан. гос. ун-та.* 1961. Т. 121, кн. 7: Новое уголовное и уголовно-процессуальное законодательство РСФСР. С. 202–207.

ПОПОВ Леон Христофорович (04(16).09.1881, Акерман, нині – Білгород-Дністровський – 15.12.1919, Ішим, нині – Тюменська обл., РФ) – лікар-епідеміолог. Вступив на природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1901). Був виключений з ун-ту за революційну пропаганду. Продовжив навчання та закінчив мед. ф-т ІНУ (1910). Секретар більшовицького осередку ун-ту (1906–1909). Працював лікарем у м. Татарбунари та в селах Ананьївського пов. Після початку Першої світової війни – лікар лазаретів Червоного Хреста. Обраний головою комітету Червоного Хреста Західного фронту (1917), очолював комітет

із реорганізації Червоного Хреста (1918). Чл. Всеросійської епідеміологічної комісії (1918–1919). Засновник та ред. газети «Известия Красного Креста». Нагороджений двома орденами та Почесною відзнакою Червоного Хреста.

Літ.: БСЭ. М., 1975. Т. 20. С. 360 ; Базанов В. А. Л. Х. Попов (1881–1919). М., 1983. 49 с.

ПОПРУЖЕНКО Михайло Георгійович (25.07(06.08).1866, Одеса – 30.03.1944, Софія, Болгарія) – історик-слов'янознавець, літературознавець, д-р слов'янської філології (1899), проф. (1908), чл.-кор. (1923) та дійсний чл. Болгарської АН (1941). Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1888). Залишений при ун-ті стипендіатом для підготовки до професорського звання на каф. слов'янської філології (1888). Викладав російську мову в Одеському комерційному училищі (1888–1891). Приват-доц. каф. слов'янської філології ІНУ (1891). Захистив магістер. дис. «Из истории литературной деятельности в Сербии XV века: «Книга царств» в собрании рукописей библиотеки ІНУ» (1894). Очолював Одеську публічну бібліотеку (1896). Захистив доктор. дис. «Синодик царя Бориса» (1899). Екстраординарний (1908), ординарний проф. (1909) каф. слов'янської філології ІНУ. Емігрував до Болгарії (1919). Проф. історії російської літератури Софійського ун-ту (1920–1941). Наук. інтереси зосереджені в галузі історії та археології півдня України, історії Одеси та її наук. установ, бібліографії видатних вчених, історіографії, бібліографії, біографістики, етнографії, мовознавства та слов'янського літературознавства. У Болгарії видав Кирило-Мефодіївську бібліографію за 1934–1940 рр. Чл. наук. товариств: Одеського історії та старожитностей, Іст.-філол. при ІНУ, Одеського слов'янського імені св. Кирила та Мефодія, Одеського бібліографічного при ІНУ, Одеського сербського. Чл. Болгарського археол. ін-ту (1928), Слов'янського ін-ту в Празі (1934), Македонського наук. ін-ту в Софії (1938). Нагороджений орденами: Св. Станіслава III ст. (1895), II ст. (1905), Св. Анни III ст. (1901), сербським орденом Св. Савви III ст. (1911). Заслужений проф. ІНУ (1916), Почесний д-р Софійського ун-ту (1939).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 939 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 529–531 ; Русское зарубежье: золотая книга эмиграции. М., 1997. С. 507–509 ; Славяноведение в дореволюц. России : биобиблиогр. слов. М., 1979. С. 278–279.

ПОПРУЖЕНКО Сергій Георгійович (06(18).10.1868, Одеса – 13.05.1945, Одеса) – метеоролог, фізик, проф. (1938). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1890). Залишений для підготовки до професорського звання. Досліджував і першим із наук. охарактеризував Одеську магнітну аномалію (1890). Брав участь в океанографічній експедиції з дослідження Чорного моря, під час якої було відкрито сірководневе зараження глибинних вод (1891–1892). Викладав фізику і математику в середніх школах Одеси (1890–1920). Склав іспит на ст. магістра фіз. географії (1896). Лаборант каф. фіз. географії (1900), позаштатний лаборант з геофізики і фізики. Штатний спостерігач метеорологічної обсерваторії ІНУ (1901), приват-доц. каф. геофізики ІНУ (з 1901 р.). Перебував у наук. відрядженні у магніто-метеорологічній обсерваторії у м. Слуцьк (Павловськ) (1901). Лектор Одеської народної аудиторії (до 1906 р.), лектор Руського техн. товариства і голова комісії Товариства сприяння винахідникам (1907–1921). Одночасно викладав в Одеському Комерційному училищі (1903–1920). Штатний доц. з правом проф. ІНУ (1919). Викл. фізики і основ електротехніки, проф. першої категорії (1927) у Вищому електротехнікумі сильних струмів (1920–1930), проф. електроакустики в Одеському ін-ті інженерів зв'язку (1930–1934), викл. муз. акустики в консерваторії. Проф. фізики у Фіз.-хім.-мат. ін-ті (1930–1933), проф. фізики та зав. каф. фізики в Одеському борошномельному ін-ті (1932–1937). Проф. фізики ОДУ (з 1934 р.). Під час Другої світової війни за станом здоров'я не зміг евакуюватись з Одеси. Працював на ф-ті точних наук в ун-ті Трансністрії (1942–1944). Зав. каф. метеорології і гідрології геогр. ф-ту ОДУ (1944). Нагороджений срібною медаллю Російського геогр. товариства (1892), грамотами Народного комісаріату просвіти. Авт. ряду наук. пр., авт. свідоцтва.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 940 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 532–535 ; Левченко В. В. Історія Одес. ін-ту нар. освіти (1920–1930 рр.). Одеса, 2010. 428 с. ; Старостенко В. И., Исиченко Е. П. Малоизвестные страницы истории формирования и развития геофизических исследований на Украине. *Геофиз. журн.* 2003. Т. 25, № 5. С. 3–30.

ПОТАПЕНКО Георгій Йосипович (07(21).01.1889, Одеса – 05.01.1982) – ботанік, д-р біол. наук (1943), проф. (1938). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1911), аспірантуру НДК географії ІНО (1926). Викл. з методики географії на Одеських вищих пед. курсах (1913–1918). Одночасно працював викл. у середніх учбових закладах (1911–1919), викл. трудових шкіл, хім.-біол. профшколи, інструкто-

ром-методистом Відділу народної освіти (1919–1928). Керівник масових природ.-іст. екскурсій Пролеткульту (1919–1922). Викл. Гуманітарно-суспільного ін-ту (1919–1920), Одеського робітничого ф-ту (1919–1926). Викл. першої групи (1920), проф. другої групи Одеського ІНО (1927–1930). Зав. каф. морфології і систематики рослин в ІНО (1928–1933). Проф. Ін-ту профосвіти і соц. виховання (1930–1933). Заст. директора Ботан. саду з підготовки до аспірантури (1931–1939). Проф. ОДУ, зав. каф. морфології і систематики рослин (1933–1941), одночасно керував каф. ботаніки й фармакогнозії Одеського фармацевтичного ін-ту (1935–1943). В. о. проректора з навчальної роботи (1939–1941) та директора Ботан. саду ОДУ (1939–1943). Декан ф-ту точних наук в ун-ті Трансністрії (1941). Захистив доктор. дис. «Растительность побережья Черного моря» (1943). Вийшов до Румунії (1944). Заарештований органами НКВС (Бухарест, 1946), засуджений на 10 років. Достроково звільнений (1954). Реабілітований (1995). Учасник Всесоюзної наради директорів ботан. садів у Ленінграді (1941). Нагороджений Почесною грамотою Наркомату освіти УРСР (1940). Авт. понад 80 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 947 ; Георгій Йосипович Потапенко – проф. Одес. ун-ту (геоботанік, дендролог, природоохоронець, педагог, історик науки) : бібліогр. дайджест. Одеса, 2004. 72 с. ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 543–546 ; Коваленко С. Г., Васильєва Т. В., Швець Г. А. Ботаніки і ботан. дослідж. в Одес. нац. ун-ті ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2005. С. 33–34 ; Пашковская Н. М. Забытые имена : Георгий Иосифович Потапенко. *Вісн. Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова. Серія: Біологія*. 2004. Т. 9, вип. 1. С. 269–273.

ПРЕНДЕЛЬ Олександр Ромулович (11(22).01.1888, Одеса – 08.01.1970, Одеса) – зоолог, гідробіолог, паразитолог, проф. (1936). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1910). Працював на каф. зоології та порівняльної анатомії лаборантом (1912–1915), мол. та старш. асист. (1917–1922). Старш. асист. каф. зоології на Вищих жіночих мед. курсах (1915), старш. викл. каф. загальної біології ОМІ (1922–1930), одночасно співроб. наук.-дослідної каф. біології ІНО (пізніше – ЗООБІН) (1924–1932). Зав. каф. загальної біології Мед.-аналітичного (пізніше – Фармацевтичного) ін-ту, спочатку у званні доц. (1932–1935), а потім – проф. (1932–1935), зав. каф. зоології і парази-

тології в Фармацевтичному ін-ті (1935–1941). Працював за сумісництвом у паразитологічному відділі Одеського бактеріологічного ін-ту (1923–1941). Під час тимчасової окупації проф. на каф. загальної біології та зоології (1942–1944). Очолював каф. гідробіології ОДУ (1944–1964). Брав безпосередню участь у влаштуванні протималарійної станції Одеси. Отримав диплом канд. наук та затвердження звання (1947). Завідував каф. зоології хребетних в ОДУ (1944–1946), працював за сумісництвом в Учительському ін-ті (1947–1948). Пішов на пенсію, але працював як проф.-консультант (1964–1967). Наук. інтереси стосувалися галузі зоології та гістології, багато уваги приділяв зоопаразитології, прикладній ентомології та гельмінтології. Керував авіахімічними роботами з боротьби з лялечками малярійного комара в Україні у р-ні Дніпра, Інгульця, Інгула, Південного Бугу та Кодими (1932–1936). Розробляв питання мед. ентомології. Чл. товариства «Знання», Всесоюзного гідробіол. товариства, ради Одеського Будинку вчених. Авт. 75 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 951; Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 461; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 551–555; Видные ученые Одессы. 1994. Вып. 4–5. С. 37–40.

ПРЕНДЕЛЬ Ромул Александрович (08(20).02.1851, м. Хотин Бессарабської губ. (офіційно його народження було зареєстровано в Одесі) – 27.06(10.07).1904, Полтавська губ.) – геолог, мінералог, кристалограф, д-р мінералогії (1897), проф. (1897). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1873). Залишений при каф. геології для підготовки до професорського звання. Здійснював експедиційні роботи в Криму з вивчення крейдових, еоценових і сарматських формацій (1875–1876). Лаборант мінерал. кабінету (1878), приват-доц. каф. мінералогії ІНУ (1884), читав лекції з кристалофізики і кристалохімії. Проводив кристалографічні дослідження в лаб. проф. Чермака (Відень) та П. Грота (Мюнхен) (1888). Захистив магістер. дис. «О вилуите» (1888). Екстраординарний проф. ІНУ (1891). Захистив доктор. дис. «Об изодиморфной группе сурьмянистой и мышьяковистой кислот» (1897). Ординарний проф. каф. мінералогії ІНУ (1897). Завідував геол., палеонтологічним і мінерал. кабінетом ІНУ (1902). Вперше застосував мікроскопічний метод для вивчення кристальних порід (діориту) кримської гори Кагель. Засновник метеоритики. Чл. Імператорського мінерал. товариства в Петербурзі, Московського товариства дослідників природи, Новоросійського товариства природознавців. Один із засновників в Одесі Кримського гірського клубу. Авт. 46 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 952; Золотарев А. Е. Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ ім. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 206; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 555–559; Ларченко В. П. Геология в Одес. ун-те. Одесса, 2009. С. 127–128.

ПРИБЛУДА Зіновій Ісакович (Зейлік-Абрам Іцкович) (12(24).02.1887, м. Северинівка Одеського пов. Херсонської губ., нині – Іванівський р-н Одеської обл. – 01.10.1962) – фізик, проф. Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1912). Викл., класний наставник та зав. фіз. кабінету у Комерційному училищі Х. І. Гохмана (1913–1920). Проф., зав. каф. фізики Ін-ту народного господарства (1928–1930); читав фізику на Єврейському секторі, проф. (з 1929 р.) ІНО. Проф. Ін-ту соц. виховання та, одночасно, Харчового, Хім.-технологічного, Індустріального, С.-г. ін-тів (1930–1933). Наук. співроб. Фіз. ін-ту (1927–1931). Проф. Пед. ін-ту (1933–1941). Під час Другої світової війни був в евакуації у м. Самараканд. Викладав в Узбецькому держ. ун-ті, Одеському ін-ті інженерів водного транспорту. Очолював каф. технології та енергетики у Ленінградському плановому ін-ті. Працював в Артилерійській акад. імені Ф. Е. Дзержинського. Старш. наук. співроб. Самаркандської сейсмічної станції АН СРСР (1941–1945). Підготував доктор. дис. «Изоэстатические движения и сейсмоструктура Средней Азии». Викладав в Одеському електротехнічному ін-ті зв'язку на посадах проф. каф. фізики (1945–1948), доц. (1949–1951).

Літ.: Вчені вузів Одеси. Одеса, 2003. Вип. 1, ч. 4. С. 65–67; Левченко В. В. Історія Одес. ін-ту нар. освіти (1920–1930 рр.). Одеса, 2010. 428 с.

ПУРИШКЕВИЧ Володимир Митрофанович (12(24).08.1870, Кишинів, Молдова – 11[24].01.1920, Новоросійськ, РСФФР, нині – РФ) – політ. діяч та літератор. Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1895). Почесний мировий суддя (1894–1900), голова повітової земської управи (1897–1900), позаштатний викл. латинської мови Одеської 4-ї гімназії (1898–1899), попечитель двох повітових гімназій (1899). З 1901 р. працював при Гол. управлінні у справах друку МВС у Петербурзі. Чинovníк особливих доручень при В. К. Плеве (1904–1906). Депутат II (1906) та III Держ. Думи від Бессарабської губернії та IV Держдуми від Курської губернії. Один із засновників монархічної організа-

ції «Союз Русского Народа», після розколу якого очолив чорносотенний «Русский Народный Союз им. Михаила Архангела» (1907). В роки Першої світової війни організував санітарний потяг та був його керівником. Один з організаторів та учасників вбивства Г. Распутіна (1916). Після Лютневої революції 1917 р. виступав проти Тимчасового уряду, відстоював відновлення монархії. У жовтні 1917 р. очолив контрреволюційну змову у Петрограді, засуджений радянським судом, амністований (1918). Після цього поїхав на Південь Росії, підтримував «білих», співпрацював з А. І. Денікіним, у Ростові-на-Дону видавав монархічний журнал «Благовест». Авт. низки поезій, публіцистичних творів.

Літ.: Полит. партии России, конец XIX – первая треть XX века : энцикл. М., 1996 ; Черная сотня : ист. энцикл 1900–1917. М., 2008. С. 423–432 ; Афанасьев Н. И. Современники : альбом биографий. СПб., 1910. Т. 2. С. 347–349.

ПЯСКОВСЬКИЙ Дмитро Володимирович (03(17).08.1891, Київ – 18.03.1970, Київ) – астроном, проф. (1948). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1916). Залишений при ун-ті для підготовки до професорського звання. Асист. (1919), наук. співроб. Одеської астрономічної обсерваторії, старш. астроном, заст. директора з наук. частини (1926–1931). Викладав за сумісництвом у Фіз.-мат. ін-ті (1919–1920), ОПІ (1919–1922), Одеському ін-ті архітектури та ін. Працював в Держ. астрономічному ін-ті імені П. К. Штернберга в Москві (1931–1944). Проф. Московського пед. ін-ту (1931–1934), Московського ун-ту (1935–1941). Брав участь у роботі Союзної контрольної комісії в Румунії та

Угорщині (1944–1945). Керівник астрономічного відділу Астрономічної обсерваторії Київського ун-ту (1944), проф. каф. астрономії Київського ун-ту (1946–1962). Чл. Центральної ради Всесоюзного астрономо-геодезичного товариства. Авт. понад 30 наук. ст., багатьох кн. та публікацій, серед яких: «Определение силы тяжести в Московской области» (1929), «Определение силы тяжести в Кузнецком бассейне» (1934), «Фотография в астрономической практике» (1936), «Развитие астрономии в Киевском ун-те» (1955) та ін.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 968 ; Вклад физиков Одес. (Новорос.) ун-та в развитие науки в Одессе. Одесса, 2010. С. 47–54 ; Страницы истории астрономии в Одессе. Одесса, 1995. Ч. 2. С. 22–25.

РАБИНОВИЧ Адольф Йосипович (24.03(05.04).1893, Одеса – 19.09.1942, Казань, РРФСР, нині – РФ) – фізикохімік, д-р хім. наук (1934), проф. (1930), чл.-кор. АН СРСР (1933). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1915). Працював лаборантом на заводі в Одесі (1915–1917). У 1918–1920 рр. навчався в аспірантурі на каф. фіз. хімії ІНУ. Викладав фіз. хімію у вузах Одеси (1917–1923). Захистив магістер. дис. (1920). Зав. каф. хімії робітничого технікуму (1922). Переїхав до Москви і почав працювати в Хім. ін-ті (тепер – Фіз.-хім. ін-т імені Л. Я. Карпова) (1923), створив лаб. колоїдної хімії (1926), фотохімії (1928), рентгенографії (1930). Був одним з організаторів конференцій з фіз. хімії та засновником «Журнала физической химии» (1930). За сумісництвом працював проф. Московського ун-ту (1930). Отримав ст. д-ра без захисту дис. (1934). Зав. каф. колоїдної хімії Московського ун-ту (1938–1942). Наук. інтереси зосереджені на проблемах колоїдної хімії та фотохімії. Запропонував адсорбційну теорію фотографічного проявлення, встановив зв'язок адсорбції іонів зі стабільністю колоїдної системи, виявив вплив адсорбції на спектри поглинання і сенсibiliзуючу дію барвників.

Літ.: БСЭ. М., 1975. Т. 21. С. 298; Волков В. А. Химики: биограф. справ. Киев, 1984. С. 414–415.

РАБИНОВИЧ Юрій Германович (13(25).03.1886, Одеса – 10.10.1968) – математик, проф. (1934). У 1904 р. вступив на мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ. Другий і третій навч. роки провів у Німеччині: вчився у Геттінгенському та Мюнхенському ун-тах. Закінчив ІНУ (1908). Працював у середніх навч. закладах Одеси (до 1911 р.). Склав магістер. іспити в ІНУ (1911) і переїхав до Казані, де став приват-доц. Казанського ун-ту (1913). Захистив магістер. дис. «Теория линейных вектор-функций» (1913). Екстраординарний проф. каф. чистої математики Казанського ун-ту (1918). Повернувся до Одеси, обійняв посаду доц. каф. прикладної математики ІНУ (1919). Працював у Фіз.-мат. ін-ті (1920–1921). Зав. каф. прикладної математики в Одеському ІНО (1921–1922), зав. кабінетом чистої математики (1922). Виїхав з СРСР, оселився у США (1922). Джонстонівський стипендіат з математики в ун-ті Джона Хопкінса (Балтімор, Меріленд) (1923–1926). У ці роки змінив прізвище на G. Y. Rainich. Працював на мат. ф-ті Мічиганського ун-ту: асист. проф. (1926–1930), доц. (1930–

1934), проф. (1934–1956). Працював над складанням першого російсько-англійського словника мат. термінології (1950), займався проблемами теорії відносності. Вийшов на пенсію у званні заслуженого проф. у відставці (1956). Чл. мат. відділення Новоросійського товариства природознавців (1910), Казанського фіз.-мат. товариства (1911), Американської мат. асоціації. Чл. ради Американського мат. товариства (1933–1936). Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 971; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 4–7; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 2. С. 95–96; Левченко В. В. Історія Одес. ін-ту нар. освіти (1920–1930 рр.). Одеса, 2010. С. 307, 334.

РАЙМІСТР Яків (Янкель) Месрович (01(13).01.1872, Одеса – 1922, Одеса) – лікар, проф. (1920). Закінчив природн. відділення ІНУ (1896), мед. ф-т Київського ун-ту Св. Володимира (1899). Спеціалізувався на нервових і психічних хворобах у клініках: Петербурзької військово-мед. акад., Клінічного ін-ту імені Великої княгині Олени Павлівни (1899–1900). Лікар, позаштатний ординатор (1900–1901) в Одеській міській психіатричній лікарні. Навчався у клініках Берліна та Парижа (1902). Працював в Одеській єврейській лікарні (з 1903 р.). Призваний на війну як лікар, перебував у Маньчжурії (1904–1906). Зав. нервового відділення Одеської єврейської лікарні (з 1906 р.). Читав лекції на іст.-філол. ф-ті Одеських вищих жіночих курсів (1918). Проф. Одеського клінічного ін-ту (1920–1922). Описав зміни спинного мозку при пухлинах задньої черепної ямки. Вперше ґрунтовно описав епідеміологію енцефаліту. За діяльність на російсько-японській війні нагороджений орденом Станіслава III ст. Авт. монографії «Насильницькі стани. Їх походження і лікування» (1916).

Літ.: Васильєв Ю. К. Деятельность Общества одесских врачей в начале XX ст. *Вісн. Сум. держ. ун-ту. Серія: Медицина.* 2010. № 2. С. 206–214.

РЕПЯХОВ Василь Михайлович (30.01(11.02).1852, м. Сибірьськ, нині – Ульяновськ, РФ – 12(26).09.1905, Одеса) – зоолог, д-р зоології (1886), проф. (1896). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1873). Залишений при каф. зоології ІНУ для підготовки до професорського звання (1874). Зберігач зоотомічного кабінету ІНУ (1876). Захистив магістер. дис. «К морфології мшанок» (1881). Приват-доц. (1881), штатний доц. каф. зоології, порівняльної анатомії та фізіології ІНУ (1882–1884). Перебував у наук. відрядженні за кордоном (1884–1885).

Працював на зоолог. станціях у Трієсті, Віллафранці, Неаполі, Марселі. Відвідував зоолог. ін-ти у Відні, Страсбурзі та Бреславі. Захистив доктор. дис. «К анатомии и истории развития *Dinophilus gyrociliatus* O. Schmidt» (1886). Екстраординарний проф. зоології ІНУ (1886). Працював у Неаполітанській зоолог. станції (1887). Ординарний проф. каф. зоології ІНУ (1897–1905). Зав. кабінетом зоології на мед. ф-ті ІНУ (1900–1905). Проводив зоолог. вивчення морської фауни. Перший науковець-біолог, що порушив питання про створення теоретичної біології, організував спецкурс «Критичний курс сучасних зоолог. теорій», а також створив концепцію викладання курсу зоології для медиків. Авт. близько 20 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 982 ; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ ім. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 214 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 23–26.

РИСТЕНКО Олександр Васильович (30.10(11.11).1880, Одеса – 30.09(13.10).1915, Одеса) – літературознавець, філолог-медієвіст, візантолог, проф. (1911). Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1902). Залишений на каф. російської мови та словесності для підготовки до професорського звання. Після складання магістер. іспитів обраний приват-доц. ІНУ (1906–1907). Перебував у наук. відрядженні за кордоном, під час якого працював у бібліотеках Афона, Константинополя, Парижа, Ватикану, Мюнхена, Дрездена, Відня, Праги та Берліна, досліджуючи візантійську і старослов'янську літературу (до 1910 р.). Захистив магістер. дис. «Легенда про Георгія та дракона в византийской и славянорусской литературах» (1910). Приват-доц. каф. російської мови та російської літератури ІНУ (1907–1912). Викладав на Вищих жіночих курсах (з 1909 р.), в Артилерійському училищі (з 1910 р.) та лицейі. В. о. екстраординарного проф. (з 1911 р.), заст. декана іст.-філол. ф-ту ІНУ (з 1912 р.). Підготував до друку грецький і слов'янський тексти Життя Нифонта, які були видані Одеською міською публічною бібліотекою (нині – ОННБ) (1928). Сфера наук. діяльності – текстологічне вивчення слов'янських перекладних творів. Чл. Іст.-філол. товариства (1903), чл.-співроб. (1903), бібліотекар (1905), дійсний чл. (1907–1913) Одеського Товариства історії і старожитностей.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1008 ; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 319–320 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 27–29 ; Сходознавство і візантологія в Україні в іменах : біобібліогр. слов. Київ, 2011. С. 192–193.

РІШАВІ Людвіг Альбертович (25.08(05.09).1851, м. Немирів Подільської губ. – 16(28).01.1915, Одеса) – ботанік, фізіолог рослин, альголог, д-р ботаніки (1886), проф. (1879). У 1868 р. вступив до Київського ун-ту на природн. відділення фіз.-мат. ф-ту, потім перевівся та закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1872). Консерватор ботан. кабінету (1872–1878). Захистив магістер. дис. «К вопросу о дыхании растений» (1878). Екстраординарний проф. Варшавського ун-ту (1879–1884). Захистив доктор. дис. «К вопросу о так называемом гальванотропизме» (1886). Повернувся до Одеси, працював приват-доц. екстраординарним проф. ботаніки ІНУ (1886). Керував каф. ботаніки ІНУ (1885–1903) і одночасно Ботан. садом ІНУ (1886–1895). Читав наук.-популярні лекції у Новоросійському товаристві природознавців (1895–1905). Читав курс ботаніки для студентів мед. ф-ту ІНУ та керував ботан. лаб. Одеських вищих жіночих курсів (1900–1915). Наук. інтереси пов'язані з дослідженням тропізмів рослин; вивчав водорості та лишай з метою їх систематики. Голова Одеського товариства садівництва та попечитель школи садівництва (1895–1898). Заслужений ординарний проф. ІНУ (1904). Авт. 22 наук. публікацій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 984 ; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одеса, 1992. С. 215 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 29–31 ; Коваленко С. Г., Васильева Т. В., Швець Г. А. Ботаніки і ботан. дослідж. в Одес. нац. ун-ті імені І. І. Мечникова. Одеса, 2005. С. 13–14.

РОЗЕНБЛІТ Соломон Якович (січень 1889, Рига, Латвія – 16.10.1969) – криміналіст, полковник юстиції. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1919). Викладав іноземні мови (1919), керівник колонії для соц. занедбаних дітей Одеського губернського відділу народної освіти (1920). Працював військовим слідчим: Одеського губернського комітету з боротьби з дезертирством (1920–1921), Революційного військового трибуналу Південного фронту (1921–1922), старш. слідчим прокуратури стрілецького корпусу в Харківському військовому окрузі (1922–1926), прокуратури Українського військового округу (1926–1929), прокуратури стрілецького корпусу в Українському військовому окрузі (1929–1931), прокуратури Київського військового округу (1931–1937), з важливих справ Гол. прокуратури Червоної армії (1937–1941). Канд. юрид. наук (1941), доц. (1945). Заст., керівник

слідчого відділу, заст. керівника слідчого управління Гол. військової прокуратури (1941–1946). Брав участь в роботі Міжнар. військового трибуналу в Нюрнберзі (1945–1946) та Токіо (1946). Працював у Військовому НДІ криміналістики прокуратури (з 1950 р.): старш. наук. співроб. сектору методики, старш. наук. співроб., в. о. зав. сектору тактики, вчений секретар ін-ту, старш. наук. співроб. (1956–1962). Нагороджений орденами: Леніна, Червоного Прапора.

Літ.: Белкин Р. С. История отечественной криминалистики. М., 1999. С. 325–332; Белкин Р. С. Криминалист. энцикл. М., 1997. С. 192

РУБІНШТЕЙН Дмитро Леонідович (26.05(07).1893 – 1950) – біолог, біохімік, проф. (1926). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1917), був залишений для підготовки до професорського звання при каф. зоології і порівняльної анатомії. Асист. ІНУ (1918–1919), асист. мед. ф-ту при каф. зоології (1920), викл. каф. біології Одеського ІНО (1921), доц. (1922), проф., зав. каф. біології ОМІ (1925–1931). Заст. директора з наук. роботи Біохім. ін-ту імені Баха (Москва) (з 1931 р.). Один із засновників фіз.-хім. вивчення біол. процесів. Розробляв проблеми іонної фізіології, теорії біоелектричних потенціалів, фізикохімії еритроцита, дії рентгенівського випромінювання та ін. Авт. близько 80 наук. пр.

Літ.: Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 219.

РУССЬЯН (до 1896 р. – Русьян) Цезар Карлович (27.08(08.09).1867, с. Макієве Херсонської губ., нині – Владіївський р-н Миколаївської обл. – 30.03.1934, Харків) – математик, д-р чистої математики (1900), проф. (1906). Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1889). Професорський стипендіат на каф. чистої математики (1890–1892), приват-доц. ІНУ (1893). Захистив магістер. дис. «Теория интегрирования дифференциального уравнения $x_1 dx_1 + x_2 dx_2 + \dots + x_p dx_p = 0$ » (1896). Перебував у дворічному наук. відраядженні за кордоном (1897). Захистив доктор. дис. «Система уравнений Пфаффа» (1900).

Брав активну участь у роботі мат. відділу Новоросійського товариства природознавців, виступав з публічними лекціями з аналітичної геометрії. Проф. каф. чистої

математики Ягеллонського ун-ту у м. Краків (1903–1906). Ординарний проф. каф. чистої математики Імператорського Харківського ун-ту (з 1906 р.). Проф., зав. НДК мат. аналізу Харківського ІНО (1921–1928). Проф. каф. мат. аналізу Харківського фіз.-хім.-мат. ін-ту. Працював в Українському НДІ математики і механіки (з 1928 р.). Проф. каф. мат. аналізу Харківського ун-ту (з 1933 р.). Авт. однієї з перших пр. у вітчизняній мат. літературі з теорії інтегрування рівнянь і систем рівнянь Пфаффа. Чл. (1906–1913), заст. голови (1925–1934) Харківського мат. товариства. Авт. першого підручника в Україні з диференціального числення (1919).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1005 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип.1, ч. 2. С. 97–98 ; Гроссман Л. Математическая Одесса. Кн. 1. Одесса, 2011. С. 33, 34, 35, 39.

САПЕГІН Андрій Опанасович (29.11(11.12).1883, м. Вознесенськ Єлисаветградського пов. Херсонської губ. – 08.04.1946, Київ) – ботанік, цитолог, селекціонер, д-р ботаніки (1914), проф. (1917), акад. АН УРСР (1929). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1907). Працював у Ботан. саду ІНУ (1905–1910). В. о. асист. (1906), асист., приват-доц. (1910) при ботан. кабінеті ІНУ. Першим на Півдні Росії почав читати курс генетики і проводити цитологічний практикум для студентів ІНУ (1912). Очоловав Ботан. сад ІНУ (1912–1913). Організатор, директор Одеської селекційної станції, яка увійшла до складу Одеської обл. с.-г. дослідної станції (1912–1933). Проф. ІНУ (1917–1922). З 1918 р. працює в ОСГІ на посадах проф., керівника наук.-дослідної роботи каф. рослинництва та каф. генетики (1926–1928). Ректор ОСГІ (1919–1921). Заст. директора з наук. роботи Українського генетико-селекційного ін-ту в Одесі (1931–1933), а у 1933–1939 рр. – заст. директора з наук. роботи в Ін-ті генетики АН СРСР у Києві. Водночас зав. відділу генетики і селекції рослин Ін-ту ботаніки АН УРСР (1934–1946) і відділу філогенетики Ін-ту генетики АН СРСР (1935–1940). В евакуації у 1942 р. очолював комісію при президії АН УРСР з мобілізації ресурсів Башкирії і Південного Уралу, зав. лаб. органогенезу рослин Ін-ту фізіології рослин АН УРСР (1940–1946), а з 1944 р. до кінця життя очолював Ін-т ботаніки АН УРСР. Основні наук. інтереси пов'язані з створенням нових сортів пшениць і ячменю. Одним з перших здійснив міжвидові схрещення твердої та м'якої пшениць і одержав високоврожайні, стійкі до посухи і захворювань сорти. Уперше на Півдні України почав селекцію ярого ячменю. Один із перших у світі застосував іонічне випромінювання для створення штучних мутацій у зернових культур. Голова Одеського обл. управління з с.-г. дослідної справи (1924). Віце-президент

АН УРСР (1939-1945). Нагороджений золотою медаллю Всесоюзної с.-г. виставки (1940), званням «Заслужений діяч науки УРСР» (1943), орденом Леніна (1944), медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» (1945). Авт. понад 140 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1029 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 61–64 ; Корифеї української науки. Миколаїв, 2000. С. 62–63 ; Видные ученые Одессы. Одесса, 2002. Вып. 10. С. 85–90.

САРАДЖИШВІЛІ (Сараджев) Петро Михайлович (09(21).05.1894, Кутаїсі, Грузія – 22.02.1984, Тбілісі, Грузія) – невролог, д-р мед. наук (1936), проф. (1938), акад. АМН СРСР (1963). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1917). У 1920 р. працював в Грузії, згодом – у клініці Г. Росолімо у Москві (1924–1925), у клініці Г. Гілена у Франції (1927–1928), з 1933 р. – зав. каф. нервових хвороб Тбіліського мед. ін-ту, зав. каф. нервових хвороб Тбіліського ін-ту удосконалення лікарів (1937). Організатор і керівник Ін-ту клінічної й експериментальної неврології Міністерства охорони здоров'я Грузинської РСР (1958). Основоположник грузинської школи нейрохірургів. Чл. Міжнар. організації з вивчення мозку при ЮНЕСКО, заст. голови

Наук. ради з неврології АМН СРСР, голова союзної проблемної комісії з епілепсії, керівник Всесоюзного і Грузинського товариств невропатологів і психіатрів. Нагороджений двома орденами Леніна, орденом Трудового Червоного Прапора та медалями. Заслужений діяч науки Грузинської РСР (1946). Авт. близько 250 наук. пр.

Літ.: БМЭ. М., 1984. Т. 22. С. 527–528 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 348–349.

СИДОРЕНКО Михайло Дмитрович (04(16).11.1859, Одеса – 28.03.1927, Одеса) – геолог, мінералог, петрограф, проф. (1906). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1886). За політ. діяльність висланий до Сибіру (1879–1882). Геолог у Волинській губернії. Консультант у Житомирському повіті. Зав. рудовикопними партіями при Денешівському чавуноливарному і залізобробному заводах. Зав. кабінету мінералогії і геології ІНУ (нині – Мінерал. музей) (з 1890 р.). Читав публічні лекції при Новоросійському товаристві природознавців, приват-доц. каф. мінералогії і кристалографії ІНУ (1895). Перебував у наук. відрядженні у Відні на Міжнародному конгресі геологів (1903). Захистив магістер. дис. «Описание некоторых минералов и горных пород из гипсовых месторождений Хотинского уезда Бессарабской губернии» (1905). Читав лекції на Вищих жіночих курсах (з 1906 р.). Працював в ІНУ: чи-

тав лекції на мед. ф-ті, екстраординарний проф. каф. кристалографії та мінералогії (1906), декан фіз.-мат. ф-ту (1913). Проф. і декан фіз.-мат. ф-ту Вищих жіночих курсів (1919–1921). Декан загального ф-ту зі званням проф. першої групи Одеського с.-г. ін-ту (1921–1923). Проф. каф. мінералогії і неорганічної хімії фіз.-мат. ф-ту ІНО (1923–1927). Наук. дослідження в галузі літології та мінералогії осадових гірських порід. Позаштатний чл. Українського геол. комітету (1919), чл. Петроградського товариства дослідників природи та Імператорського мінерал. товариства в Петрограді. Авт. підручника з мінералогії і петрографії, наук.-популярних пр. з геології.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1065 ; Енцикл. українознавства. Київ, 1976. Т. 8. С. 2805 ; УРЕ. Київ, 1983. Т. 10. С. 151 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1994. Вип. 1, ч. 1. С. 69–73.

СИМИРЕНКО Лев Платонович (06(18).02.1855, с. Мліїв Київської губ. – 24.12.1919 (06.01.1920), с. Мліїв Київської губ., нині – Черкаської обл.) – селекціонер, помолог, меценат. Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1879). Власник цукрового заводу. У 1887 р. заснував перший матковий сад і помологічний розплідник із кращою в Росії колекцією яблуневих дерев. Вивів сорт яблук «Ренет Симиренка», а також більше тисячі сортів яблук, груш, абрикосів, персиків та слив. Завдяки вченому швидкими темпами став розвиватися новий напрям у садівництві – агроекологія. Чл.-кор. Бельгійського товариства садівників, почесний чл. Французького помологічного товариства (1895). Нагороджений Великою золотою медаллю Французького помологічного товариства (1894), Великою золотою медаллю Всеросійського імператорського товариства садівництва (1908), Золотою медаллю Французького нац. товариства садівництва (1913), Великою медаллю імені Х. Х. Стевена на Всеросійській виставці плодівництва (1913), Великою Золотою медаллю міста Петрограда на Міжнар. виставці садівництва (1914). Авт. фундаментальних наук. пр.: «Генеральний каталог плодových деревьев» (1902), «Крымское промышленное плодоводство» (1912), «Російсько-українська помологія», «Помологія», (1961).

Літ.: Вольвач П. В. Л. П. Симиренко – фундатор укр. пром. садівництва. Ч. 1–2. Сімферополь, 2002–2003 ; Слабошпицький М. Ф. Українські меценати : нариси з історії укр. культури. Київ, 2001. С. 163–179.

СКОРИЧЕНКО-АМБОДИК Григорій Григорович (1858, Одеса – 04.11.1928, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – історик медицини, патолог, бібліограф, д-р медицини (1891), проф. (1895). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1880), Петербурзьку військово-мед. акад. (ПВМА) (1883). Помічник бібліотекара фундаментальної бібліотеки військово-мед. акад. (1886). Захистив доктор. дис. «Угнетения жизни (старое и новое о зимней спячке)» (1891). Приват-доц. каф. загальної патології (1894), екстраординарний проф. та зав. каф. (1895), ординар. проф. каф. історії та енциклопедичної медицини ПВМА. Керівник фундаментальної бібліотеки ПВМА (1903–1909), реорганізував її та підготував до друку систематичний каталог книг і журналів бібліотеки з часу її заснування. Продовжував керувати бібліотекою ПВМА та викладати історію медицини (1917–1928). Перший проф. історії медицини в Росії. Ред. міжнар. журналу з історії медицини «Fanus». Нагороджений золотою медаллю митрополита Макарія. Авт. фундаментальної історії ПВМА.

Літ.: БМЭ. М., 1984. Т. 23. С. 394 ; Афанасьев Н. И. Современники : альбом биографий. СПб., 1910. Т. 2. С. 386–388.

СКРОЦЬКИЙ Аркадій Іванович (24.01(05.02).1882, Одеса – 28.12.1957, Одеса) – педіатр, д-р медицини, проф. (1929). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1907). Працював штатним ординатором дитячої клініки ІНУ (1908), асист. (1910), старш. асист. (1915), приват-доц. (1925), проф. ОМІ (1929). У 1928–1954 рр. – зав. каф. дитячих хвороб ОМІ. Декан педіатричного ф-ту ОМІ (1944–1945). За його ініціативою при клініці дитячих хвороб була створена перша в СРСР грязелікарня (1948). Наук. дослідження присвячені проблемам боротьби з дитячими хворобами, курортології та позакурортного грязелікування, діагностиці і лікуванню ревматизму та туберкульозу. Один із організаторів і чл. правління Одеського товариства дитячих лікарів (1919), голова (1928). Авт. біля 50 друк. наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1083 ; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМІ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 231 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 349–350.

СЛАБЧЕНКО Михайло Єлисейович (26.06(09.07).1882, Нерубайські хутори, нині – с. Нерубайське Одеської обл. – 27.11.1952, м. Первомайськ Миколаївської обл.) – історик, економіст, д-р історії української культури (1928), проф. (1920), акад. ВУАН (1929). Навчався на іст.-філол. (з 1903 р.), закінчив юрид. ф-т ІНУ (1910). Навчався у Сорбонні (1911–1912). Працював викл. приватної гімназії Ковриги, в ред. «Южнорусского мелиоративного бюллетеня», журналістом «Одесского листка». Учасник Першої світової війни. Навчався у Військово-юрид. акад. у Петрограді (1917–1918). Після повернення до Одеси став ред. газети «Вільне життя». Вів активну політ. діяльність (1904–1919). Приват-доц. ІНУ на каф. російської історії (1920), проф. соціології в Ін-ті гуманітарно-суспільних наук (1920–1921). Проф. Археол. ін-ту (1921–1922). Проф. ф-ту професійної освіти ІНО (з 1921 р.), декан цього ф-ту (1923–1924). Водночас заст. завідувача (1920–1923), зав. Одеського губернського архівного управління (1923–1924). Очолював Одеську секцію Харківської НДК української культури (1926–1930). Заарештований та засуджений у справі про «Спілку визволення України» (1930). Після звільнення (1936) жив у м. Кіровську (Ленінградської обл.), працював бухгалтером тресту «Апатити». Повторно засуджений на 10 років (1937). За амністією у 1944 р. звільнений, оселився на Астраханщині. Переїхав до Первомайська (Миколаївської обл.), де працював шкільним учителем, викладав іноземні мови (1947). Посмертно реабілітований (1959). Наук. інтереси зосереджені в галузі історії права та економіки України XVI – початку XIX ст. Чл. Одеського бібліографічного товариства (1911–1922), Українського бібліографічного товариства (1923–1930), Одеської комісії краєзнавства (1923–1930), Київського товариства Нестора Літописця (з 1926 р.), Комісії по вивченню історії західно-російського та українського права, Одеського наук. товариства при ВУАН, Одеської філії ВУНАС. Авт. близько 250 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1085 ; Одеські історики. Одеса, 2009. Т. 1. С. 362–366 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 119–123 ; Чорноморська хвиля української революції. Провідники національного руху в Одесі у 1917–1920 рр. Одеса, 2011. С. 288–313 ; Видные ученые Одессы. Одеса, 1994. Вып. 4–5. С. 77–83.

СЛЕЖЯВИЧУС Миколас Карлович (09(21).02.1882, с. Дрембляй, нині – Расейняйський р-н, Литва – 11.11.1939, Каунас, Литва) – політик. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1907). Ред. газети «Летувос укининкас» (1907–1912), «Летувос жинёс» (1910–1912). Проживав у Росії (1915–1918). Чл. Литовської партії соціалістів ляудининків-демократів (з 1917 р.), голова партії (1917–1922). Прем'єр-міністр Литовської республіки (1918–1919, 1926). Голова комітету оборони Литви (1920). Прихильник відділення Литви від революційної Росії. Голова Спільки литовських селян-ляудининків (1922). Чл. Литовської Колегії адвокатів (з 1925 р.), згодом – її голова. Один з організаторів збройної боротьби проти радянської влади в Литві.

Прем'єр-міністр іноземних справ Литви і юстиції (1926). Підписав договір про взаємний ненапад та нейтралітет між Литвою і СРСР.

Літ.: БСЭ. М., 1976. Т. 23. С. 557; Литва: краткая энцикл. Вильнюс, 1989. С. 551.

СЛЕШИНСЬКИЙ Іван Владиславович (11(23).07.1854, с. Лисянка Київської губ. – 09.03.1931, Краків, Польща) – математик, логік, д-р мат. наук (1892), проф. (1898), чл.-кор. Краківської АН (1921). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1875). Приват-доц. чистої математики (1883). Захистив магістер. дис. «О сходимости непрерывных дробей» (1889), доктор. дис. «К теории способа наименьших квадратов» (1892). Екстраординарний проф., ординарний проф. (1893–1909) каф. чистої математики. Один із засновників Одеських вищих жіночих курсів, де читав мат. курси (1906–1911). Переїхав до Кракова (1911), де став заслуженим проф. філос. ф-ту Ягеллонського ун-ту. Ординар.

проф. математики і логіки (з 1919 р.). Одним із перших в Росії займався мат. логікою, організував в Одесі дослідження з логіки та основ математики. Наук. інтереси пов'язані з теорією ймовірностей, теорією чисел, елементарною математикою та її методикою викладання, диференціальним численням, теорією функцій комплексної змінної. Чл. Мат. товариства у Москві (1894), Філос. товариства у Кракові і Польського мат. товариства. Нагороджений орденами: Св. Станіслава, Св. Анни. Заслужений проф. ІНУ (1908), заслужений проф. Ягеллонського ун-ту (1925). Авт. двотомної «Теории доказательств» (1925, 1929) і «Теории определителей» (1926).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1086 ; Боголюбов А. Н. Математики. Механики : биограф. справ. Киев, 1983. С. 439 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 124–127 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 2. С. 103–106.

СМИРНОВ Костянтин Михайлович (31.07.1864, Херсонська губ. – 06.12.1942, Белград, Югославія, нині – Сербія) – юрист, фахівець з римського права, проф. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1887). Кандидат на судову посаду при Одеському окружному суді (1887–1888). Перебував у наук. відрядженні для підготовки до професорського звання у Берліні (1888–1891). Призначений приват-доц. по каф. римського права ІНУ (1891–1904). Захистив магістер. дис. «Банки и банковский депозиты в Риме» (1910). Чл. Юрид. виконавчого комітету. Голова з'їзду мирових суддів (1902–1914), Почесний мировий суддя м. Одеси (1899–1917), Одеського міського округу (1910). Працював в ІНУ: в. о. екстраординарного проф. (1910), ординарний проф. (1914–1919), декан юрид. ф-ту (1916). Заслужений проф. ІНУ (1917). Колезький секретар. Звільнився з ІНУ (1920). Емігрував до Сербії (1920). Викладав на юрид. ф-ті у м. Суботоця (1920). Проф. римського права юрид. ф-ту Белградського ун-ту (1921–1938).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1094 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 137–138 ; Служители Фемиды. Одеса, 2015. С. 92–94.

СНИЖКОВ В'ячеслав Павлович (13(25).02.1882, Краматорськ – 1959) – хірург, д-р мед. наук (1945), проф. (1946). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1908). Працював позаштатним (1909–1911), штатним лаборантом каф. хірургічної патології мед. ф-ту ІНУ (1911–1915), асист. в клініці ІНУ (1915–1923), доц. ОМІ (1923–1932), асист. хірургічної пропедевтичної клініки ОМІ (1932–1941), в. о. зав. каф. загальної хірургії ОМІ (1944). Захистив доктор. дис. «Клиника слюннокаменной болезни» (1945). Зав. каф. хірургії дитячого віку ОМІ (1946–1950). Авт. близько 20 наук. пр., у т. ч. монографії про клініку слинокам'яної хвороби і підручників з десмургії.

Літ.: Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМІ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 232 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 351.

СОБОЛЬ Самуїл Львович (12(25).08.1893, Одеса – 01.12.1960, Москва, РРФСР, нині – РФ) – історик біології, д-р біол. наук (1944), проф. (1950), чл.-кор. Міжнар. акад. історії наук (1960). Вступив на іст.-філол. ф-т ІНУ (1913), перевівся на природн.

відділення фіз.-мат. ф-ту (1914), яке закінчив (1918), не перериваючи навчання на іст.-філол. ф-ті. Асист. на каф. зоології та порівняльної анатомії ОМІ, викл. на каф. загальної біології Одеського фармацевтичного технікуму (1920–1922), заст. зав. Еволюційного музею (1920). Переїхав до Москви (1922). Ред. наук. відділення Держ. видавництва (1922–1924), помічник ред., ред. біол. відділення у Великій Радянській Енциклопедії (1924–1933), старш. наук. співроб. сектору історії природознавства Комуністичної акад. (1929–1931), зав. відділу біології Держ. видавництва біол. та мед. літератури (1933–1938), старш. наук. співроб. Держ. Політехн. музею (1936–1937). В

1938 р. створив і очолив Кабінет історії мікроскопа при Відділенні біол. наук АН СРСР (з 1946 р. – Відділ історії мікроскопії Ін-ту історії природознавства АН СРСР) (1938–1950). Захистив доктор. дис. «Очерки по истории микроскопа» (1944). Зав. сектору історії біол. та геол.-геогр. наук (1950–1953), старш. наук. співроб. Ін-ту історії природознавства АН СРСР (1955–1960). Очолював сектор історії біол. наук Ін-ту історії природознавства АН СРСР (пізніше Ін-т історії природознавства і техніки), зав. сектору біол. та с.-г. наук (1953–1955). Чл. ради і голова секції історії природознавства Московського товариства дослідників природи. Лауреат Сталінської премії (1950). Нагороджений: орденом «Знак Пошани» (1945), медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» (1946), медаллю «В пам'ять 800-леття Москви» (1947), орденом Трудового Червоного Прапора (1953). Авт. понад 140 наук. пр.

Літ.: БСЭ. М., 1976. Т. 24, кн. 1. С. 8 ; Каменный А. Одесса: Кто есть кто. Одесса, 1999. С. 291 ; Соболев Самуил Львович : материалы к биобиблиогр. М., 2012. 120 с. ; Бляхер Л. Я. Самуил Львович Соболев. *Тр. Ин-та истории естествознания и техники*. 1962. Т. 40, вып. 9. С. 3–14.

СОСНОВСЬКИЙ Дмитро Іванович (19.06(01.07).1886, Александрополь, нині – Гюмрі, Вірменія – 20.04.1953) – ботанік-систематик, ботанікогеограф, д-р біол. наук (1936, без захисту), проф., чл.-кор. (1945), дійсний чл. АН Грузинської СРСР (1950). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1909). Асист. Вищих жіночих курсів (Тбілісі, 1909). Працював у Тбіліському ботан. саду (з 1932 р. – Тбіліський ботан. ін-т АН Грузинської СРСР): зберігач гербарію (1909), ботанік-флорист (1911), ботанік по флорі суміжних країн (1914), гол. ботанік (до

1932 р.). У Тбіліському ботан. ін-ті працював: директором (1934–1937), зав. відділу систематики та географії рослин (1937–1953). Викл., зав. каф. Тбіліського фармацевтичного ін-ту, доц., проф. багатьох вишів Тбілісі. Описав рослинний покрив Кавказу, розробив його ботан.-геогр. районування. Брав участь у створенні «Флори Грузії» у 8 т. (1941–1952), карти рослинного покриву Закавказзя (1938–1953), заповідників на території Грузинської РСР. Відкрив та описав біля 130 нових видів рослин. На його честь названо 20 видів кавказьких рослин. Чл. Комісії з охорони пам'ятників природи Кавказького відділу Російського геогр. товариства (1911). Заслужений діяч науки Грузинської РСР (1941). Нагороджений орденом Леніна, орденом «Знак Пошани» (1945), двома медалями. Авт. понад 120 наук. пр.

Літ.: Коваленко С. Г., Васильєва Т. В., Швець Г. А. Ботаніки і ботан. дослідж. в Одес. нац. ун-ті ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2005. С. 21 ; Гроссгейм А. А. Дмитрий Иванович Сосновский. *Совет. ботаника*. 1947. Т. 15, № 1. С. 40–42.

СОСНОВСЬКИЙ Олександр Гаврилович (11(23).10.1891, с. Злинка Херсонської губ. – 07.09.1961, Одеса) – хірург, д-р мед. наук (1943), проф. Закінчив мед. ф-т ІНУ (1919). Працював гол. лікарем, провідним хірургом Добровеличківської райлікарні (1919–1930), асист., доц. хірургічних клінік ОМІ, консультантом госпіталів Одеси. Очолював каф. госпітальної хірургії ОМІ (з 1930 р.). Захистив канд. дис. «Отдаленные результаты и рецидивные явления после операций по поводу холециститов» (1937). Доц. та проф. Астраханського мед. ін-ту (1941–1944). Захистив доктор. дис. «Повреждение селезенки в клинике и эксперименте» (1943). Зав. каф. загальної хірургії в ОМІ (1944–1948). Основні наук. інтереси стосуються хірургії жовчних шляхів. Чл. правління Всесоюзного товариства хірургів, голова Одеського обл. товариства хірургів, чл. Вченої ради при МОЗ УРСР. Нагороджений орденом «Знак Пошани», медалями: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Авт. понад 52 наук. пр.

Літ.: Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМІ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 239 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 351.

СТОЙКО Микола Георгійович (02(14).02.1881, Сімферополь – 17.02.1951) – хірург, д-р мед. наук (1938), проф. (1939). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1909). Працював штатним (1909–1910), позаштатним (1912–1913) ординатором хірургічної госпітальної клініки ІНУ, потім – асист. клініки (1913–1914), ординатор Єлисаветградського місцевого лазарету (1914), зав. хірургічним відділення Ялтинського ін-ту туберкульозу (1920), Зав. хірургічного відділення Гол. ін-ту туберкульозу (Москва) (1933). Захистив доктор. дис. «Торакоскопія и торакоскаустика при туберкулезе легких» (1938). Одночасно проф. каф. туберкульозу Гол. ін-ту удосконалення лікарів (1939–1951). Один з основоположників фізіохірургії в СРСР, створив свою школу фізіохірургів. Нагороджений

Держ. премією СРСР (1950).

Літ.: БМЭ. М., 1985. Т. 24. С. 267–268; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 352–354.

СТОЙКО-РАДИЛЕНКО Микола Михайлович (02(14).05.1894, с. Великий Буялик, нині – м. Благоеве Іванівського р-ну Одеської обл. – 14.09.1976, Париж, Франція) – астроном, чл.-кор. Варшавської АН (1938). Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1916), аспірантуру ІНУ (1920). Працював вільним стажистом в Одеській обсерваторії (1914–1916), викл. лицюю м. Плевни (Болгарія) (1920–1923), у Міжнар. бюро часу в Парижі на посаді хранителя світового часу (1924–1964). Астроном-помічник Паризької обсерваторії (1929). Захистив доктор. дис. «Про вимірювання часу і проблеми, які цього стосуються» (1931). Керівник досліджень у Нац. фонді наук (1939–1945), астроном-спостерігач у Паризькій обсерваторії. Вивчав рух полюсів Землі. Відкрив сезонну нерівномірність оберту Землі, створив шкалу квазірівномірного часу, яка використовувалась в науці та техніці до моменту створення атомної шкали часу. На початку 1960-х рр. ввів у практику інтегрований атомний час, який став основою діючого зараз Міжнар. атомного часу – ТАІ. Чл.-кор. Бюро довгот (1938). Нагороджений премією імені Лаланда Паризької АН (1930), премією імені Дамуазо (1932, 1947). Кавалер ордена Почесного Легіону Франції (1951). Лауреат премії імені Гузмана Королівської АН Бельгії (1956), премії П. С. Ж. Жансена Французького астрономічного товариства (1969).

Держ. премією імені Лаланда Паризької АН (1930), премією імені Дамуазо (1932, 1947). Кавалер ордена Почесного Легіону Франції (1951). Лауреат премії імені Гузмана Королівської АН Бельгії (1956), премії П. С. Ж. Жансена Французького астрономічного товариства (1969).

Літ.: Колчинский И. Г., Корсунь А. А., Родригес М. Г. *Астрономы : биограф. справ.* Киев, 1986. С. 298 ; Вклад физиков Одес. (Новорос.) ун-та в развитие науки в Одессе. Одесса, 2010. С. 54 ; Страницы истории астрономии в Одессе. Ч. 1. Одесса, 1994. С. 36–40.

СТРАТОНОВ Всеволод Вікторович (17.04.1869, Одеса – 06.07.1938, Прага, Чехословаччина, нині – Чеська Республіка) – астрофізик, проф. (1918). Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1891). Працював в Одеській обсерваторії (1891–1892), Пулковській обсерваторії (1892–1894), Ташкентській обсерваторії (1894–1904), чиновником для особливих доручень намісника Кавказу. У 1911 р. відкрив свій банк. Проф. каф. астрономії та геодезії (1918–1922), декан фіз.-мат. ф-ту (1920–1922) МДУ. Одночасно зав. фіз.-мат. відділенням Гол. держ. бібліотеки Москви. Наук. консультант Наркомпросу (1918–1920).

Восени 1922 р. виїхав з Росії до Німеччини. У Берліні разом з кількома професорами організував Російський наук. ін-т. Мешкав у Празі (з 1923 р.). Працював викл. астрономії у Чеському вищому техн. училищі та читав наук.-популярні лекції з астрономії. Наук. інтереси пов'язані з вивченням зоряної астрономії Чумацького Шляху, відкрив явище зоряних хмар. Дослідження швидкості обертання Сонця на різних широтах призвело до висновку, що кожний широтний пояс Сонця має свою швидкість обертання. Нагороджений 2 преміями Російського астрономічного товариства. Авт. близько 30 пр. з астрономії.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1135 ; Русское зарубежье: золотая книга эмиграции. М., 1997. С. 603–605.

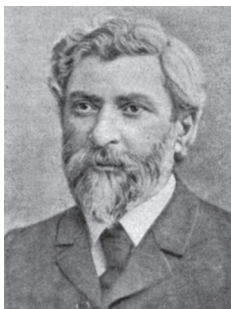
СТУКС Герберт Германович (04(16).01.1889, Одеса – 31.12.1963, Томськ, РРФСР, нині – РФ) – лікар, педіатр, д-р мед. наук (1954), проф. (1935). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1912). Працював лікарем в Одеській новій міській лікарні (1913–1914, 1918), штатний ординатор клініки дитячих хвороб ІНУ (1919), потім – асист. ОМІ, зав. відділення соц. гігієни і соц. патології Одеського ін-ту охорони материнства і дитинства (1930), заст. директора з наук. частини ін-ту (з 1932 р.), зав. каф. педіатрії Кримського мед. ін-ту (1935–1941), зав. каф. дитячих хвороб у Кубанському мед. ін-ті (1945–1946), а з 1946 р. і до кінця життя очолював каф. госпітальної педіатрії Томського мед. ін-

ту. Наук. інтереси пов'язані з проблемою ревматизму, боротьби з туберкульозом та поліомієлітом у дітей. Вперше діагнував у Томську епідемічну міалгію (хвороба Борнхольма) – один з перших спалахів ентеровірусної хвороби в СРСР. Беззмінний голова Томського філіалу Всеросійського товариства дитячих лікарів. Авт. понад 130 наук. пр.

Літ.: Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 354–355.

ТАНАТАР Севастьян Мойсейович (07(19).10.1849, Одеса – 30.11(13.12).1917) – хімік-неорганік, д-р хімії (1891), проф. Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1872). Стажувався у Німеччині. Захистив магістер. дис. «О строении фумаровой и малеиновой кислот» (1880). Викладав хімію в Одеському реальному училищі св. Павла (1880–1883). Працював лаборантом (асист.) хім. лаб. ІНУ (1880–1888). Приват-доц. каф. хімії ІНУ (1888–1896). Захистив доктор. дис. «О причинах изомерии фумаровой и малеиновой кислот» (1891). Екстраординар. проф. (1896–1899), ординар. проф. (1903), зав. хім. кабінету відділу неорганічної хімії і кількісного аналізу ІНУ. Водночас читав лекції в різних одеських установах: Вищих жіночих мед. курсах, стоматологічних курсах, курсах для робітників, Народному ун-ті. Проректор ІНУ (1906). Основні наук. інтереси зосереджені на неорганічній та фіз. хімії. Розробив нові способи виготовлення азотистоводневої (солі азидної) кислоти через взаємодію хлористого азоту з гідразином (1899), окисленням солей гідразину і гідроксиламіну (1902). Через електроліз він добув солі надборної і надвугільної кислоти (1898–1899), відкрив сполуки пероксиду водню з карбонатом натрію (1899), сульфатом натрію (1901) та ін. солями, а також з органічними речовинами, у т. ч. сечовиною (карбамід) (1908). Визначив теплоємність берилів (1898–1899). Під час Першої світової війни займався дослідженням протигазів, пошуками джерел йоду, брав участь у роботі військово-промислового комплексу. Чл. Новоросійського товариства природознавців, Товариства сільського господарства Південної Росії, Російського техн. товариства. Авт. близько 130 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1155 ; Волков В. А. Химики : биограф. справ. Киев, 1984. С. 484–485 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 205–207 ; Физ.-хим. ин-т им. А. В. Богатского Нац. акад. Украины. Одесса, 2007. С. 49.

ТАРАСЕВИЧ Лев Олександрович (02(14).02.1868, Тирасполь Херсонської губ., нині – Молдова – 12.06.1972, поблизу Дрездена, Німеччина) – мікробіолог, патолог, імунолог, д-р медицини (1902), проф., акад. ВУАН (1926). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1891), навчався у Військово-мед. акад. у Петербурзі (1891–1893), завершив мед. освіту у Парижі (1897). Працював в Київському ун-ті Св. Володимира (1898–1900), у Пастерівському ін-ті в Парижі під керівництвом І. І. Мечникова (1900–1902). Захистив доктор. дис. «До вчення про гемолізину» (1902). Викладав в ІНУ (1902–1907), Московському ун-ті (1907–1911). Проф. Вищих жіночих курсів у Москві (1908–1918) і мед. ф-ту 2-го МДУ (1918–1924).

Організатор та директор першої в Росії станції з контролю сироваток та вакцин (нині – Держ. НДІ стандартизації та контролю мед. та біол. препаратів імені Л. О. Тарасевича) (1918). Заснував та очолював Держ. ін-т народної охорони здоров'я імені Л. Пастера (1920–1927), очолював вчену мед. раду здоров'я Наркомздраву РСФРР (1918–1927). Наук. інтереси обіймають мед. мікробіологію, епідеміологію та імунологію, вивчав походження гемолізину, розробляв питання протиінфекційної вакцинації, був організатором вакцинації проти черевного тифу та холери в період Першої світової війни, сприяв впровадженню вакцинації проти туберкульозу. Авт. багатьох наук. пр., зокрема підручників «Начальный курс общей патологии» (1908), «Мед. микробиология» (т. 1–3, 1912–1915).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1160 ; Биологи : биограф. справ. Киев, 1984. С. 609–610 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 218–219 ; Історія АН УРСР. Київ, 1967. Кн. 2. С. 435–436.

ТИМЧЕНКО Іван Юрійович (10(22).02.1863, Одеса – 30.08.1939, Одеса) – математик, механік, історик математики, проф. Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1885). Працював в ІНУ (з 1886 р.), приват-доц. (1888). Захистив магістер. дис. «Основания теории аналитических функций» (1899). Викл., секретар, помічник директора (1911–1920) Вищих жіночих курсів в Одесі. Екстраординарний проф. каф. чистої математики (1914), зав. кабінету математики ІНУ (1917). Проректор (1918), ректор (1919–1920) ОПІ. Проф. каф. математики Фіз.-мат. ін-ту та мат. каф. Одеського ІНО. Голова предметної комісії

з математики. Заснував першу в Одесі каф. історії та методики математики, одночасно був зав. каф. геометрії. Зав. секції геометрії, зав. НДК математики при ІНО (1923–1928). Зав. каф. геометрії та механіки ІНО (1930). Голова Одеської філії НДІ математики та механіки в Харкові (1930). Зав. каф. геометрії та механіки у Фіз.-хім.-мат. ін-ті (1931–1932). Декан мат. ф-ту ОДУ (1933–1936). Викл., зав. каф. математики, фізики, хімії в Одеському пед. ін-ті, техн. вузах Одеси (1933–1938). Заарештований за сфабрикованими звинуваченнями (1938), звільнений за відсутністю доказів (1939). Наук. інтереси зосереджені на історії математики, теорії ймовірностей, геометрії, проєктивної геометрії. Ред. одеських наук. журналів: «Ученые записки высшей школы г. Одессы» (1921–1922), «Журнал науково-дослідних кафедр Одеси» (1923–1924), мат. серії «Праці ОДУ». Голова Одеського відділення Російського товариства любителів світознавства. Чл. (з 1888 р.), голова (1914–1922) мат. відділення Новоросійського товариства природознавців. Заслужений ординарний проф. ІНУ (1918).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1168 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. С. 222–225 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 2. С. 117–120 ; Смирнов В. А. Реквием XX века. Одесса, 2003. Ч. 2. С. 211–219.

ТИХТІН Георгій Ісакович (липень 1880, Одеса – січень 1945, Одеса) – економіст, юрист, д-р екон. наук (без захисту дис., 1941), проф. (1935). Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1903). Викладав законодавство та політекономію в Училищі торговельного мореплавства (1907–1922), фінансове право, політекономію та статистику на юрид. ф-ті Одеських вищих жіночих курсів (1910–1920). Приват-доц. каф. фінансового права ІНУ (1917–1920), каф. фінансових наук ОПІ (1918–1920). Один з організаторів та проф., зав. каф., декан в Ін-ті гуманітарно-суспільних наук (Гумобін) (1920–1930). Очолював особливу комісію з підготовки матеріалів до Генуезької конференції (1921–1922). Один із засновників ОІНГ та декан ф-ту зовнішньо-торгівельних відносин (1921–1923), екон. ф-ту (1923–1930). Проф. каф. політекономії ОСГІ (1922–1923). Проф. Робітничого ун-ту (1930–1934), зав. каф. фінансів, грошей та кредиту у Всеукраїнському кредитно-екон. ін-ті в Одесі (1931), проф., керівник каф. Ін-ту консервної промисловості (1930–1938), проф., зав. каф. Ін-ту інженерів водного транспорту (1930–1937), проф., зав. каф. Кредитно-екон. ін-ту (1931–1942).

проф. екон. ф-ту ОДУ (1933–1935). Декан інженерно-екон. ф-ту Ін-ту консервної промисловості (1934–1936). Проф. Московського планового ін-ту в Самарканді (1942–1943); у Ленінградському плановому ін-ті (1943–1944). Повернувся до Одеси (1944). Депутат Одеської міськради та голова Одеської фінансово-бюджетної секції міськради (1925–1945). Чл. комісії з фінансових питань АН УРСР (1927–1930); чл. секції фінансового права АН УРСР (1939–1941). Авт. понад 30 наук. пр., серед яких посібник з фінансового права (1912), який був оцінений як кращий у дореволюційній Росії.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1166; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 238–240; Одес. держ. екон. ун-т: нариси історії. Одеса, 2000. С. 13–14, 27–28, 250; Скрипник М. О. Тіктін – видатний український вчений і патріот. *Інтелекція і влада. Серія: Історія.* 2003. Вип. 1. С. 169–176.

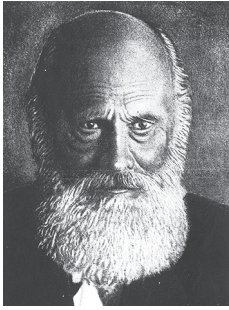

ТОЛСТОЙ Михайло Михайлович (молодший) (1863, Одеса – 30.08.1927, Женева, Швейцарія) – граф, культурний та громадський діяч, меценат, бібліофіл. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1885). Гласний міської думи, почесний мировий суддя Одеського пов. (1890–1917), голова Одеського міського з'їзду мирових суддів (1893), опікун Одеської міської публічної бібліотеки (1897–1919), почесний мировий суддя Одеського округу (1902), засновник та голова правління першої станції швидкої мед. допомоги в Одесі (1903). Чл. багатьох громадських організацій та товариств: почесний попечитель Рішельєвської гімназії, почесний чл. Одеського правління Російського товариства

Червоного Хреста, чл. Товариства сільського господарства Південної Росії та чл. правління Товариства с.-г. птахівництва, чл. Одеського бібліографічного товариства, чл. ради Одеського товариства вишуканих мистецтв, заст. голови комісії з завідування міським театром. Нагороджений званням «Почесний громадянин Одеси» (1909), дипломом за соц. допомогу Італійської спілки діячів культури Данте Аліг'єрі (1910), срібним знаком за добровільні пожертви на зміцнення повітряного флоту (1912), дипломом за пожертви на користь військово-повітряного флоту (1913).

Літ.: Головань В. И. Почетные граждане города Одессы. Одесса, 2003. С. 84–91; Страницы истории благотворительности в Одессе... : материалы конф. (Одесса, 4 дек. 1997 г.). Одесса, 2000. 135 с.

ТОЧИДЛОВСЬКИЙ Ігнатій Якович (01(13).06.1871, с. Прохорове Тираспольського пов. Херсонської губ., нині – Іванівський р-н Одеської обл. – 24.02.1942, Москва, РРФСР, нині – РФ) – метеоролог, кліматолог, геофізик, д-р геофізики (1924), проф. (1917). Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1893). Працював одночасно зав. господарською частиною геофізичної лаб. ІНУ, викл. фізики і математики в середніх учбових закладах Одеси (1898–1922), лаборантом при фіз. кабінеті ІНУ (1900–1908), штатним спостерігачем Магнітометеорологічної обсерваторії ІНУ (1908–1916). Приват-доц. каф. фіз. географії ІНУ (1910). Захистив магістер. дис. «Ночное лучеиспускание» (1914). Екстраординарний проф. каф. фізики і фіз. географії ІНУ (1917). Один з організаторів створення ОСГІ (1918) та перший його директор (1918–1922). Проф. фізики і метеорології ОСГІ (1923–1932). Водночас викладав фізику в Одеському вечірньому робочому ін-ті (1927–1931). Директор Одеської геофізичної обсерваторії (1917–1942). Наук. інтереси зосереджені на кліматології та питаннях теплопровідності ґрунту. Авт. понад 60 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1187; Геогр. енцикл. України. Київ, 1993. Т. 3. С. 301; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 257–260; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1994. Вип. 1, ч. 1. С. 84–88.

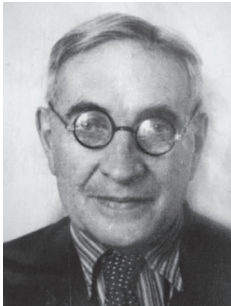

ТРОНСЬКИЙ (ТРОЦЬКИЙ) Йосип Мойсейович (16(28).05.1897, Одеса – 03.11.1970, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – філолог, антикознавець, д-р філол. наук (1943), проф. Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1919). Викладав класичні мови в навч. закладах Одеси (1919–1923), зокрема в ІНО (1921–1923) та в Одеському археол. ін-ті (1921–1922). Паралельно працював в Гол. бібліотеці вищої школи м. Одеси (1920–1923). У 1923 р. переїхав до Петрограду. Наук. співроб. при НДІ порівняльної історії літератури і мов Заходу та Сходу Петроградського держ. ун-ту (1923). Працював в Держ. публічній бібліотеці (з 1924 р.). Доц. ф-ту мовознавства та історії матеріальної культури в Ленінградському ін-ті філософії, лінгвістики та історії (1926–1929). У 1932 р. у ЛДУ була організована перша радянська каф. класичних мов та літератур, де він працював спочатку за сумісництвом, а з 1935 р. – як

штатний співроб. Захистив доктор. дис. «История античной литературы» (1941). Перебуваючи з університетом в евакуації (1942–1944), був в. о. зав. каф. класичної філології ЛДУ (1943). За сумісництвом співроб. Ін-ту мови та мислення (Ін-т мовознавства АН СРСР) (1950–1952, 1957–1970). Наук. інтереси стосуються античної літератури, класичних мов, порівняльної лінгвістики. Авт. понад 120 наук. пр.

Літ.: Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 404–407; Левченко В. В. Из истории науки в Одессе. *Проблемы славяноведения*. 2000. Вып. 9. С. 62–73; Його ж. Иосиф Моисеевич Троицкий (Тронский). *Юго-Запад. Одессика*. 2007. Вып. 4. С. 220–239.

ТРОСТАНЕЦЬКИЙ Мойсей Маркович (25.06(07.07).1886, Єлисаветград, нині – Кропивницький – 27.02.1957, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – анатом, д-р мед. наук (1946), проф. (1946). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1911). Працював ординатором лікарні в Єлисаветграді. Стажувався в Берліні та Парижі (1913–1914). До початку Першої світової війни працював ординатором хірургічної лікарні Червоного Хреста, згодом – начальником 2-го Кауфманського лазарету Червоного Хреста. Прозектор каф. нормальної анатомії Катеринославських вищих жіночих курсів (з 1917 р.), що стали Катеринославським ун-том (1918). Зав. каф. нормальної анатомії Катеринославського (Дніпропетровського) мед. ін-ту (1923–1941), під час евакуації – Ставропільського мед. ін-ту (1941) та 4-го Московського мед. ін-ту у Фергані (1942). Після повернення з евакуації – зав. каф. анатомії (1943–1950) та ректор Дніпропетровського мед. ін-ту (1943–1947). Зав. каф. нормальної анатомії Карагандинського ін-ту (1950–1951) та консультант з рентгенології в Карагандинській обл. лікарні. Проректор з наук. та навч. роботи, зав. каф. нормальної анатомії Алтайського держ. мед. ін-ту (1954–1957). Авт. близько 40 наук. пр.

Літ.: Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 355–356; Історія Дніпропетров. нац. ун-ту імені Олесь Гончара. Дніпропетровськ, 2008. С. 51–52.

ТУРЧАНІНОВ Олександр Сергійович (26.02(10.03).1890, Тавастгус, Фінляндія – березень 1957) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1943), проф. (1943). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1913), Працював викл. математики в середніх учбових закладах Одеси. Приват-доц. каф. чистої математики ІНУ (1918). Асист. (1918–1919), викл. каф. математики ОПІ (1919–1922). Викл. каф. математики Фіз.-мат. ін-ту (1920), проф. каф. мат. аналізу ІНО (1921–1923, 1923–1925). За сумісництвом проф. ма-

тематики Одеського ін-ту образотворчого мистецтва (1922–1930), Одеського ін-ту інженерів цивільного та комунального будівництва (1930–1932), каф. механіки і мат. фізики Фіз.-хім.-мат. ін-ту (1932–1933). У 1933 р. виїхав з Одеси, згодом працював проф. мат. каф. у ЗВО Горького та Костроми. Очолив каф. математики Текстильного ін-ту Костроми (1934). Проф., зав. каф. математики Сталінградського індустріально-пед. ін-ту (1938–1942, 1947–1949). Переїхав до Грозного, працював проф. каф. математики у Грозненському пед. ін-ті (1951–1956). Наук. інтереси зосереджені на галузі варіаційного обчислення, теорії чисел, мат. статистики. Чл. Мат. відділу Новоросійського товариства природознавців, чл. секції мат. аналізу НДК математики при ІНО, Одеської філії Українського НДІ математики і механіки у Харкові (1928).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1203 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 284–286 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 2. С. 129–130 ; История отечественной математики. Киев, 1970. Т. 4, кн. 2. С. 617.

УГРЕЛІДЗЕ Марія Христофорівна (19(31).01.1885, с. Дигомі біля Тифлісу, Грузія – 20.05.1960, Тбілісі, Грузія) – педіатр, д-р мед. наук, проф. Навчалася в Петербурзькому жіночому мед. ін-ті (1904–1906). Продовжила освіту у Франції (Монпельє) та Швейцарії (Женева). Закінчила мед. ф-т ІНУ (1915). Працювала ординатором дитячої клініки мед. ф-ту ІНУ (1915–1920). Старш. асист. (1921), зав. каф педіатрії Тбіліського ун-ту (1927–1960). Організатор НДІ матері та дитини, заст. директора з наук. частини (1945–1955). Організувала та очолила товариство дитячих лікарів Грузії (1929). Нагороджена орденом Трудового Червоного Прапора. Заслужений діяч науки Грузинської РСР. Авт. понад 70 наук. пр.

Літ.: Наука и науч. работники СССР : справочник. Л., 1928. Ч. 6. С. 435 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 357 ; Васильев К., Чихладзе Н. Из истории медицинских связей Украины и Грузии. Грузины – преподаватели и питомцы Новороссийского университета. *Вісн. Сум. держ. ун-ту. Серія: Медицина.* 2006. № 8 (92). С. 43.

ФАРМАКОВСЬКИЙ Борис Володимирович (30.01(12.02).1870, В'ятка, нині – Кіров, РФ – 29.07.1928, Парголово, нині – Виборгський р-н Санкт-Петербургу, РФ) – історик античного мистецтва, археолог, проф. (1910), чл.-кор. АН СРСР (1914). Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1892). Захистив магістер. дис. «Антическая вазовая живопись и ее отношение к искусству монументальному в эпоху непосредственно после Греко-персидских войн» (1902). Залишений для підготовки до

професорського звання по каф. історії мистецтв. Відряджений за кордон для вивчення музеїв, проведення археол. розкопок, роботи в бібліотеках (1894). Польову археол. діяльність розпочав розкопками некрополя Ольвії та на о. Березань (1896). Приват-доц. Петербурзького ун-ту та проф. Петербурзьких вищих жіночих курсів (1910), доц. Петроградського ун-ту та проф. Петроградського археол. ін-ту (1917), проф. Пед. ін-ту та Ін-ту історії мистецтв (1919). Вчений секретар Російського археол. ін-ту в Константинополі (1898). Чл. Археол. комісії (1901–1918). Проводив розкопки на площі Десятинної церкви в Києві (1908–1909), Євпаторії (1916–1917). Після громадянської війни відновив археол. діяльність (1924). Вчений секретар Російського археол. товариства (1906–1919), в. о. вченого секретаря Держ. акад. історії матеріальної культури (1921). Хранитель Держ. Ермітажу (1924). Авт. 82 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1223 ; БСЭ. М., 1977. Т. 27. С. 208 ; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 418–420 ; Фармаковская Т. И. Борис Владимирович Фармаковский. Киев, 1988. 216 с. ; Художественная культура и археология античного мира : сб. памяти Б. В. Фармаковского. М., 1976. 240 с.

ФІЛІПОВ Михайло Михайлович (30.06(12.07).1858, с. Окніно Звенигородського пов. Київської губ. – 12(25).06.1903, Петербург, нині – Санкт-Петербург, РФ) – філософ, журналіст, письменник, д-р натуральної філософії (1892). Навчався на юрид. ф-ті Петербурзького ун-ту. Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1874). Захистив доктор. дис. «Інваріанти лінійних однорідних диференціальних рівнянь» (1892). Повернувшись до Петербурга, продовжував наук. дослідження, співпрацював з різними журналами, виступаючи зі статтями наук.-популярного, літературно-критичного, політ.-публіцистичного характеру. Засновник та ред. журналу «Научное обозрение» (1898–1903), редагував «Научно-энциклопедический словарь» (Т. 1–3, 1901). Авт. художніх творів, найбільш відомий з яких – роман «Осажденный Севастополь». Авт. 300 наук. пр.

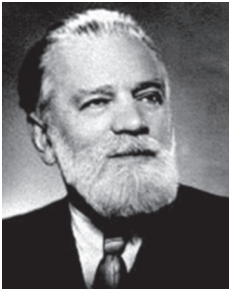
Літ.: Бородин А. И., Бугай А. С. Биограф. слов. деятелей в области математики. Киев, 1979. С. 494 ; Филос. словарь. М., 1991. С. 486.

ФІЛППОВ Олександр Йосипович (28.02(12.03).1882, м. Звенигородка Київської губ., нині – Черкаська обл. – 15.03.1922) – математик, проф. Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1906). Викл. у середніх учбових закладах м. Могильов-Подільський (1907–1914). Перебував на військовій службі у м. Таганрог (1914–1917). Професорський стипендіат на каф. чистої математики ІНУ, у Фіз.-мат. ін-ті (1919–1921). Викл. аналітичної геометрії та тригонометрії в ІНО (1920), викл. каф. математики Одеського пед. ін-ту, співроб. Одеської астрономічної обсерваторії та обчислювач Астрономо-геодезичної частини Управління безпеки кораблеводіння морського відомства (з 1920 р.), проф. каф. мат. аналізу та секретар ф-ту професійної освіти (1921). Наук. інтереси: алгебраїчна теорія чисел, алгебра поліномів. Авт. близько 100 наук. пр.

Літ.: Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 2. С. 131–132; Укр. мат. бібліогр., 1917–1960. Київ, 1963. С. 343.

ФІХТЕНГОЛЬЦ Григорій Михайлович (23.05(05.06).1888, Одеса – 26.06.1959, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1935), проф. (1929). Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1911). Переїхав до Петербургу (1913). Працював у Петроградському електротехнічному ін-ті (з 1918 – імені В. І. Ульянова-Леніна) (1915–1920), проф. ЛДУ (з 1918 р.). Засновник та зав. каф. мат. аналізу ЛДУ (до 1953 р.). Водночас у 1920-х рр. викладав у Другому пед. ін-ті (згодом увійшов до складу Пед. ін-ту імені О. І. Герцена). Голова комісії Народного комітету просвіти із складання шкільних програм з математики (1935–1937). Засновник ленінградської школи теорії функцій речової змінної. Наук. інтереси пов'язані з метричною теорією функцій та функціональним аналізом. Заслужений діяч науки РРФСР (1940). Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (1943).

Літ.: Боголюбов А. Н. Математики. Механики: біогр. справ. Киев, 1983. С. 490–491; Бородин А. И., Бугай А. С. Біогр. слов. діячів в області математики. Киев, 1979. С. 496; Гроссман Л. Математическая Одесса, 2011. Кн. 1. С. 27–28; Канторович Л. В., Натансон И. П. Григорий Михайлович Фихтенгольц. *Успехи мат. наук.* 1959. Т. 14, вып. 5 (89). С. 123–128.

ФІШЕР Євген Максиміліанович (10(22).06.1892, с. Аджикенд, нині – смт. Гянджа, Азербайджан – 04.11.1953, Одеса) – офтальмолог, д-р мед. наук (1940), проф. (1950). Навчався у Празькому ун-ті. Склав іспити при ІНУ (1913), було присвоєно ст. лікаря з відзнакою (1913). Працював в очній клініці ІНУ проф. В. П. Філатова (1915). Перебував у рядах Червоної армії (1921–1922). Після демобілізації повернувся до очної клініки ОМІ ординатором, асист. (1923–1929). Працював в очній клініці Одеського ін-ту удосконалення лікарів (1929), доц. цієї ж клініки (1935). У роки Другої світової війни брав участь в захисті Одеси. Очолював каф. очних хвороб Одеського ін-ту удосконалення лікарів (1950–1953). Займався проблемою фізіології та патології біокулярного зору. Першим в СРСР наполягав на консервативному лікуванні косоокості, для цієї мети видав спеціальні стереоскопічні таблиці. Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1239; Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 357–359.

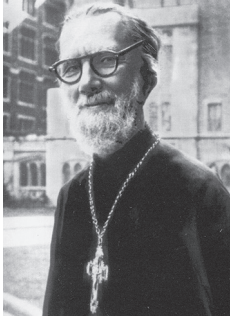
ФЛОРОВСЬКИЙ Антоній Васильович (01(13).12.1884, м. Єлисаветград, нині – Кропивницький – 27.03.1968, Прага, Чехословаччина, нині – Чеська Республіка) – історик, славіст, д-р філософії (1933), д-р російської історії (1936), д-р іст. наук (1957), проф. (1917). Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1908). Залишений при ун-ті для підготовки до професорського звання по каф. російської історії. Приват-доц. ІНУ (1911). Захистив магістер. дис. «Склад законодавчої комісії 1767–1774 рр.» (1916). В. о. екстраординарного проф. по каф. російської історії ІНУ (1917). Викладав на Одеських Вищих жіночих курсах (1915), на екон. ф-ті ОПІ (1917–1918). Викл. ІНО, Ін-ту зовнішньої торгівлі, Археол. ін-ту (1920). Помічник зав. Одеського обл. архівного управління (1920), директор Одеської міської публічної бібліотеки (1921). У 1922 р. висланий за кордон. Мешкав у Константинополі, Софії, Белграді та Празі, де очолював іст.-філол. відділ Російської учбової колегії (1923–1930), працював у Російському народному ун-ті (1923). Викладав російську історію у Карловому ун-ті (1933–1939). Захистив доктор. дис. «Чехи і східні слов'яни. Нариси з історії чесько-руських взаємин (X–XVIII ст.)» (1936). Переведений до Наук.-дослідного Слов'янського ін-ту (1939). Ординарний проф. Карлова ун-ту по каф. російської історії (з 1948 р.). Чл. Товариства історії та старожитностей, Іст.-філол. товариства, Одеського бібліографічного товариства, Слов'янського товариства в Празі (1929), Російського іст. това-

рства, Російського іст. това-

риства (1924), входив до складу правління Федерації іст. товариств Східної Європи та слов'янських країн (1927). Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1243 ; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 424–427 ; Галас В. Т. Русский историк-славист А. В. Флоровский. *Дерибасовская-Ришельевская*. 2003. № 15. С. 9–25 ; Волченко В. В. Профессор Новороссийского университета А. В. Флоровский. *Зап. іст. ф-ту*. 2002. Вип. 12. С. 543–546.

ФЛОРОВСЬКИЙ Георгій Васильович (29.08(08.09).1893, передмістя Єлисаветграда, нині – Кропивницький – 11.08.1979, Принстон, США) – філософ, богослов, історик, д-р богослов'я (1937), проф. Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1916). Викл. низки одеських навч. закладів: одеської гімназії А. В. Горєєвой-Козленко (1916–1917), жіночих гімназії С. І. Відінської (1917–1919), Гол. пед. ун-ту (1919), Вчительського ін-ту (1919). Приват-доц. ІНУ (1919). Виїхав за кордон (1920). Проживав в Софії, Празі, де викладав у Вищому комерційному училищі (1922–1923). Захистив магістер. дис. «Історична філософія Герцена» (1923). Приват-доц. російського юрид. ф-ту Карлова ун-ту (1923–1925). Проф. Свято-Сергіївського православного богословського ін-ту в Парижі (1926–1939, 1947–1948). Мешкав у Югославії (1939–1947), де викладав у російському Кадетському корпусі, Жіночому ін-ті та жіночих і чоловічих гімназіях. Переїхав до США (1948). Проф. догматичного богослов'я, патрології та пастирського богослов'я та декан Свято-Володимирівської духовної семінарії в Нью-Йорку (1948–1955), водночас читав лекції у Колумбійському ун-ті (1948), проф. Гарвардської духовної школи (1954–1965). Проф. Гарвардського (1958) і Принстонського ун-тів (1964). Авт. наук. вчення – «неопатристичний синтез», окрім цього, в антропології дотримувався динамічної холистичної моделі особистості. Діяч екуменічного руху і один з засновників Всесвітньої ради церков. Почесний д-р Сент-Ендрюського ун-ту.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1244 ; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 427–428 ; Компаративістські дослідження релігії. Одеса, 2009. Вип. 7 : Актуальні питання творчої спадщини Г. В. Флоровського. 214 с. ; Черняев А. В. Философское формирование Георгия Флоровского. *Ист.-филос. ежегодник*. 2003. № 1. С. 191–226.

ФРУМКІН Олександр Наумович (12(24).10.1895, Кишинів, Молдова – 27.05.1976, Тула, похований у Москві, РРФСР, нині – РФ) – фізико-хімік, проф. (1920), д-р хім. наук (1932), акад. АН СРСР (1932). Екстерном здав екзамени та закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1915). Працював лаборантом в фіз.-хім. лаб. металургійного заводу (1916),

фіз.-хім. лаб. ІНУ (1917–1920). Проф. Одеського ІНО (1920–1922). Працював у Хім. ін-ті в Москві (нині – Наук.-дослідний фіз.-хім. ін-т імені Л. Я. Карпова): наук. співроб. (1922–1924), керівник відділу поверхневих явищ (1924–1946). Директор Колоїдоелектрохімічного ін-ту АН СРСР (з 1945 р. – Ін-т фіз. хімії АН СРСР) (1939–1949). Зав. лаб. техн. електрохімії (1930–1933), зав. каф. електрохімії МДУ (1933–1976). Директор Ін-ту електрохімії АН СРСР (1958–1976). Засновник вітчизняної школи електрохімії та галузі науки – електрохімічна кінетика. Почесний чл. Всесоюзного хім. товариства імені Д. І. Менделєєва, чл. 11 іноземних АН, почесний чл. Бельгійського хім. товариства. Лауреат Ленінської премії (1931), Держ. премії СРСР (1941, 1949, 1952). Заслужений діяч науки і техніки РРФСР (1961). Нагороджений 3 орденами Леніна, 3 орденами Трудового Червоного Прапора, болгарським орденом Кирила та Мефодія I ст., Палладієвою медаллю Американського електрохімічного товариства, Бельгійського хім. товариства, золотою медаллю Чехословацької АН, Ун-ту імені Я. Е. Пуркіне. Герой Соціалістичної Праці (1965).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1252; БСЭ. М., 1978. Т. 28. С. 108–109; Волков В. А., Вонский Е. В., Кузнецова Г. И. Химики: биограф. справ. Киев, 1984. С. 532–533; Історія хім. ф-ту. Одеса, 2006. С. 16–17.

ХАВКІН Володимир (Маркус-Вульф) Аронович (15.03.1860, Одеса – 26.10.1930, Лозанна, Швейцарія) – бактеріолог, епідеміолог, д-р наук (1892). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1884). Працював в Одеському зоолог. музеї (1884–1888). Приват-доц. Женевського ун-ту у Швейцарії (1888). Працював у Пастерівському ін-ті в Парижі під керівництвом І. І. Мечникова (1889–1893). Розробив вакцину проти холери (1892). Перебував в Індії (1893–1915): держ. бактеріолог індійського уряду (1893–1904), директор створеної за його ініціативи протичумної лаб. в Бомбеї (1896–1904, 1907–1915), реорганізованої в Ін-т імені Хавкіна (1925), розробив вакцину проти чуми (1896). З 1915 р. проживав у Франції та Швейцарії.

Зав. лаб. у Лозаннському ун-ті (1928). Кавалер ордена Індійської імперії, нагороджений премією Паризької мед. акад. (1909).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1253; БМЭ. М., 1985. Т. 26. С. 474; Биологи: биограф. справ. Киев, 1984. С. 664–665; Іваниця В. О., Юргелайтіс Н. Г., Бурака Т. В. Мікробіологія в Одес. нац. ун-ті імені І. І. Мечникова. Одеса, 2004. С. 17.

ХЕТ Нахум Шимхович (06(20).08.1896, Одеса – 15.01.1990, Хайфа, Ізраїль) – політ. та спортивний діяч. Закінчив ІНУ. Один із засновників європейського спортивного товариства «Маккабі» в Одесі. Заст. голови Всеросійського спортивного товариства «Маккабі» (1917–1919). Секретар єврейського мирового суду в Єрусалимі (1920–1925). Голова центр. комітету руху «Маккабі» (1935–1939). Почесний секретар Олімпійського комітету Ізраїлю (1935–1951). Під час Другої Світової війни голова комісії з призову до британських військ у Хайфі. Чл. нац. комітету (1944–1948), юрисконсульт вищого керівництва Хагани (1947–1948), після проголошення незалежності Ізраїлю працював юрид. радником Міністерства безпеки. Президент Олімпійського комітету Ізраїлю (1951–1956). Депутат Кнесету (1951–1955). Голова Олімпійського комітету Ізраїлю (1951–1956). Голова (1957), почесний президент (1975) Всесвітньої ради «Маккабі». Почесний громадянин Хайфи. Нагороджений премією імені Дова Хоза за заслуги у розвитку ізраїльського спорту (1965).

Літ.: Рос. евр. енцикл. URL: <https://bit.ly/2OxHBZ7> (дата звернення: 13.08.2018).

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ Олександр Ісакович (18(30).10.1889, Одеса – 07.12.1919, Москва, РСФРР, нині – РФ) – юрист, держ. і політ. діяч. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1911). Активний учасник Жовтневої революції в Україні. Працював помічником присяжного повіреного та присяжним повіреним. Ред. газети «Голос пролетарія» (1917). Голова Одеського більшовицького комітету (1917), чл. виконкому Одеської ради, секретар Одеського губкому РСДРП(б). Комісар юстиції Одеської радянської республіки (1918). Працював юрисконсультом, зав. відділу публікації законів РНК РСФРР у Москві (1918). У 1919 р. направлений до України: чл. Президії ВУЦВК, народний секретар з судових справ УНР, нарком юстиції УНР – УСРР, уповноважений Ради Оборони на Волині та в Одесі (1919). Заст. начальника політуправління військ внутрішньої охорони РСФРР (1919). Керував розробкою першої Конституції УСРР (1919). Авт. перших пр. з радянського права в Україні.

Літ.: Юрид. енциклопедія. Київ, 2004. Т. 6. С. 335; На революційному посту: сб. посвящ. пам'яті першого нарком-юриста України А. Хмельницького. Одеса, 1921. С. 4–7.

ХОЛДІН Семен Абрамович (26.12.1896 – 1975, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – хірург-онколог, д-р мед. наук (1940), проф. (1941), чл.-кор. АМН СРСР (1957). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1919). Перебував у лавах Червоної Армії (1920–1922). Стажувався в Одеському клінічному ін-ті та працював у хірургічній клініці в проф. Я. В. Зільберберга, наук. співроб. ОМІ (1923–1926). З 1926 р. працював у Ленінградському ін-ті онкології: ординатором, зав. клінічного відділу (1953–1973). Під час блокади Ленінграду – провідний хірург шпиталю. Викл. Ленінградського держ. ін-ту удосконалення лікарів: асист., доц., зав. каф. онкології (1945–1953). Експериментальні дослідження присвячені вивченню онкогенної дії кам'яновугільної смоли. Чл. Всесоюзного товариства онкологів Ленінграду та Ленінградської обл., Наук. ради «Злоякісні пухлини» АМН СРСР. Нагороджений орденом Леніна, медалями: «За оборону Ленінграду», «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Авт. близько 150 наук. пр., у т. ч. шести монографій.

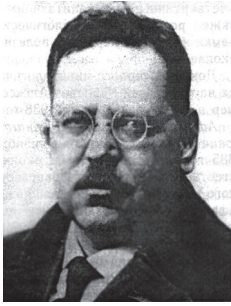
Літ.: БМЭ. М., 1986. Т. 27. С. 29 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. 2008. Одесса. С. 360–362.

ХОЛЬЦОВ Борис Миколайович (Носанович) (1861, Керч – 29.03.1940, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – уролог, д-р медицини (1892), проф. (1916). Вступив на природн. відділення Петербурзького ун-ту (1880), з другого курсу перейшов та закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1884) та ПВМА (1884–1887). Працював лікарем-ординатором у хірургічному відділенні Обухівської лікарні в Петербурзі (1888). Захистив доктор. дис. «Об остановке кровотечения при ранениях больших вен и о перевязке общей бедренной вены в частности» (1892). Організував і очолив урологічне відділення Обухівської лікарні (1910). Гол. хірург шпиталю (1914–1915). Зав. каф. урології та проф. Психоневрологічного ін-ту в Петербурзі (нині – Санкт-Петербурзька мед. акад. імені І. І. Мечникова) (1916). Зав. каф. урології Ленінградського держ. ін-ту удосконалення лікарів та зав. урологічного відділення міської лікарні (1926–1940). Засновник та голова Всесоюзного наук. урологічного товариства, Почесний чл. Ленінградського урологічного товариства, чл. ряду наук. мед. товариств. Заслужений діяч науки РРФСР (1936). Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: БМЭ. М., 1986. Т. 27. С. 80 ; Всемирный биограф. энцикл. слов. М., 1998. С. 827.

ХОМЕНКО Іван Петрович (26.08(07.09).1882 с. Кобі, Тифліської губ., Грузія – 07.08.1935 м. Александровськ, о. Сахалін, РСФРР, нині – РФ) – палеонтолог, проф. (1918). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1908). Працював на каф. геології ІНУ. Перебував у відрядженні за кордоном. Повернувшись до Одеси, працював асист. на Вищих жіночих курсах. Після магістер. іспиту затверджений приват-доц. ІНУ. Проф., помічник ректора ОСГІ (1918–1925). Голова геол. бюро при наук.-техн. раді Одеси (1921), консультант Паливного комітету (1922). Проф. Владивостоцького ун-ту (1925). Переїхав до Ленінграду (1925). Геолог Паливного комітету, співроб. Ін-ту Геол. Мапи (колишній Геол. комітет) (1926–1931), Нафтового ін-ту (1931–1935). Досліджував гіпаріонову фауну у пізньосарматських і меотичних відкладах Півдня України і Молдови, описав нові роди і види її представників. Авт. 50 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1266 ; Енциклопедія українознавства. Київ, 1984. Т. 10. С. 3624 ; УРЕ. Київ, 1985. Т. 12. С. 165 ; Ларченков Е. П., Кравчук О. П., Кравчук А. О. Геология в Одес. ун-те. Одесса, 2009. С. 442–443.

ЦВЕТИНОВИЧ Микола Дмитрович (14(26).02.1860, Одеса – 1930-ті рр.) – астроном. Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ з золотою медаллю та ст. канд. (1882). Залишений на два роки професорським стипендіатом. В. о. астронома-спостерігача, затверджений на цій посаді (1885). Асист. астрономічної обсерваторії ІНУ (1885–1899). Викладав у Першій одеській гімназії математику (з 1892 р.). Проводив фотографування сонячних плям (1894–1899). Втративши зір, пішов у відставку (1899). Вивчав динамічну астрономію та астрометрію. Брав участь у роботі ІХ з'їзду російських природознавців і лікарів (Москва, 1894). Чл. Товариства природознавців при ІНУ.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1273 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2003. Вип. 1, ч. 4. С. 156 ; Страницы истории астрономии в Одессе. Одесса, 1995. Ч. 2. С. 14–21.

ЦИКУЛЕНКО Костянтин Іванович (1889, Тирасполь Херсонської губ., нині – Молдова – 14.11.1942) – лікар-офтальмолог, д-р мед. наук (1936), проф. (1932). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1913). Ординатор очної клініки ІНУ проф. В. П. Філатова (1913). Гол. лікар Карського військового госпіталю (1917–1918). Ординатор очної клініки ІНУ (1918). Асист., старш. асист. (1920), приват-доц. (1927) ОМІ. Зав. каф. очних хвороб Туркменського мед. ін-ту і одночасно – директор Туркменського трахоматозного ін-ту (1932). Засновник наук. офтальмології Туркменії. Авт. близько 40 наук. пр.

Літ.: Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 362–363.

ЦИММЕРМАН Володимир Якимович (15.09.1866, Одеса – 17.12.1939) – математик, д-р чистої математики (1899), проф. (1899). Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1888). Професорський стипендіат каф. чистої математики (1890–1892). Викладав у середніх учбових закладах Одеси (1891–1914). Приват-доц. каф. чистої математики ІНУ (1894). Захистив магістер. дис. «Разрывные линии в вариационном исчислении» (1897). Захистив доктор. дис. «Правило Эйлера в применении к одному классу вопросов об относительных maxima и minima» (1899). Екстраординарний (1899), ординарний (1903) проф. чистої математики. Ред. «Вестника опытной

физики и элементарной математики» (1898–1904). Викладав на Одеських Вищих жіночих курсах (1906–1920). Працював в ІНУ (до 1920 р.). Проф. Фіз.-мат. ін-ту (1920–1921), проф. каф. мат. аналізу ф-ту проф. освіти ІНО (1921–1924). Звільнений за скороченням штату (1924). Чл. (1889), голова (1896–1901) мат. відділу Новоросійського товариства природознавців.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1279; История отечественной математики. Киев, 1970. Т. 4, кн. 2. С. 621; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 2. С. 135–137; К 25-літтю «Вестника Опытной Физики и Элементарной Математики». *Вестн. опыт. физики и элементар. математики*. 1913. № 598–600. С. 257–283.

ЦИММЕРМАН Микола Володимирович (08(20).03.1890, Одеса – 14.02.1942, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – астроном, д-р фіз.-мат. наук, проф. (1937). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1912). Працював в Астрономічній обсерваторії ІНУ (1912–1915), у Пулковській астрономічній обсерваторії (з 1915 р.): голова астрометричного відділу (1938–1942). Очолював Комісію з астрометрії Астрономічної ради АН СРСР (1938–1942). Проф. ЛДУ (1937). Отримав наук. премію АН СРСР імені Ф. О. Бредихіна (1948, посмертно). Його ім'ям названа мала планета № 3100. На основі своїх спостережень на меридіанно-му колі визначив точні нахили 345 зірок пулковських широтних

програм. Авт. та укладач багатьох наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1280; Колчинский И. Г. Астрономы: биограф. справ. Киев, 1986. С. 361–362; Вклад физиков Одес. (Новорос.) ун-та в развитие науки в Одессе. Одесса, 2010. С. 47–54.

ЦОМАКІОН Борис Федорович (09(21).10.1879, Одеса – 30.12.1955, Красноярськ, РРФСР, нині – РФ) – фізик-радіотехнік, проф. Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1906). Викладав у жіночих навч. закладах Одеси, в Реальному училищі (з 1906 р.). Перебував у діючій армії під час російсько-японської та Першої світової війни. Потрапив у полон, перебував у таборах військовополонених у Німеччині (1915–1918). За клопотанням гетьмана П. Скоропадського повернувся до Одеси (1918). Викладав у Реальному училищі прикажчиків-християн (з 1918 р.). Асист. каф. фізики, один з організаторів фіз. лаб. ОПІ (1919). Заарештований (1920). Інструктор із загального навчання у Червоній Армії. Викладав фізику в ІНО. Працював на Радіотелеграфному заводі лаборантом, зав. лаб. струмів, техн. директором заводу (1921–1924). Працював у Вищому електротехнікумі сильних струмів (1924). Проф. ОПІ (1925). Позаштатний асист., наук. співроб. Держ. фіз. ін-ту (1926). Перебував у наук. відрядженні у Берліні для ознайомлення з німецькими радіостанціями та виробництвом радіоприймачів, яке здійснювала німецька фірма «Телефункен» (1927). Вдруге заарештований і звинувачений в участі в контрреволюційній організації, справу закрили за відсутністю доказів (1931). Один із засновників Одеського ін-ту інженерів зв'язку (1931), очолював радіофакультет, перший заст. директора з навч. та наук. роботи (1935). Проектував радіоцентр Наркомвуду у м. Новоросійськ, радіоцентр Чорноморського пароплавства (1936). Заарештований та засуджений за шпигунство строком на 5 років (1938). Викладав у школі с. Сухобузимське (до 1943 р.); проф., зав. каф. фізики Красноярського пед. ін-ту (з 1943 р.). Реабілітований посмертно (1957). Чл. мат. секції Новоросійського (з 1923 р. – Одеського) товариства природознавців (з 1910 р.), чл. Одеського відділення Всеросійської асоціації інженерів, Одеського наук.-техн. відділу Ради народного господарства, Один із засновників культурно-освітнього товариства «Уранія» (1914). Чл.-кор. АН УРСР.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1282; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2003. Вип. 1, ч. 4. С. 89–93; Смирнов В. А. Реквием XX века. Одесса, 2001. Ч. 1. С. 40–71; Сухотеріна Л. І. Б. Ф. Цомакіон – забуте ім'я в історії радіотехніки в Україні. *Наука та наукознавство*. 2005. № 1. С. 98–102; Вчені ОНПУ : інформ. ресурс / ОНПУ, НТБ. URL: <https://bit.ly/2MJzBEO> (дата звернення: 27.12.2018).

ЦОМАКІОН Георгій Федорович (08(20).06.1884, Казань, Росія – 11.10.1939, Одеса) – акушер-гінеколог, д-р медицини (1925), проф. (1921). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1910). Працював у Браїлівській заводській лікарні в Подільській губ. Штатний

ординатор акушерсько-гінекологічної клініки ІНУ проф. В. Н. Орлова (1911–1913). Позаштатний лаборант, позаштатний асист. при акушерській клініці Харківського ун-ту (1913–1914). Переведений на цю ж посаду в ІНУ (1914). У роки Першої світової війни – військовий лікар. Асист. каф. акушерства і гінекології ІНУ, потім ОМІ (1918–1921). Обраний проф. акушерсько-гінекологічної каф. Катеринославського (з 1926 р. – Дніпропетровського) мед. ін-ту (1921–1930). Захистив доктор. дис. «Тубоовариальные кисты, их этиология, генез, патологическая анатомия и клиника» (1925). Переведений в ОМІ зав. каф. акушерства і гінекології (1930–1939). Водночас очолював каф. акушерства і гінекології в Одеському виробничому мед. ін-ті (1934–1936). Організатор та голова Дніпропетровського акушер-гінекологічного товариства (1927), голова секції акушерства та гінекологів єдиного мед. товариства в Одесі (1933). Авт. близько 40 наук. пр.

Літ.: Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 270 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 361–362 ; Одеський медуніверситет, 1900-2000. Одеса, 2000. С. 115–117.

ЦОМАКІОН Федір Михайлович (01(13).02.1848, Херсон – 19(30).06.1887, Одеса) – фізик, д-р (1884), проф. Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1869). Залишений на два роки для підготовки до професорського звання. Склав магістер. іспити (1871). Викладав у середніх навч. закладах Одеси. Обраний позаштатним лаборантом фіз. кабінету ІНУ (1877–1887). Захистив магістер. дис. «Электропроводность газов» (1880). Доц. каф. фіз. географії Казанського ун-ту (1881), викладав на іст.-філол. ф-ті (з 1883 р.). Захистив доктор. дис. «О законах прохождения электричества через газы» (1884). Екстраординарний (1884), ординарний (1886) проф. Викладав фіз. географію, метеорологію, земний магнетизм. Підняв питання про побудову магнітної обсерваторії (відкрита у 1891 р.). Чл. Новоросійського товариства природознавців. Нагороджений Малою золотою медаллю Російського геогр. товариства (1884).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1283 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2003. Вип. 1, ч. 4. С. 94 ; Дарители Науч. б-ки Одес. (Новорос.) ун-та. Одесса, 2005. С. 209 ; Перечень награжденных знаками отличия Рус. геогр. об-ва (1845–2012). М., 2012. 449 с URL: <https://bit.ly/2DKH8Ai> (дата звернення: 05.01.2019).

ЦОНЕВ Микола Степанович (1884, Софія, Болгарія – 12.11.1948, Одеса) – хімік-органік, проф. (1935, підтверджено у 1946). Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1907), навчався на хім. відділенні Політех. ін-ту в Берліні (1909). Працював лаборантом хім. лаб. (1911–1914), асист. техн. лаб. (1914–1918), приват-доц., доц. (1918–1922) ІНУ, проф. Вищого технікуму прикладної хімії (1923–1929). Одночасно викладав хімію в Одеському хім.-фармацевтичному ін-ті (1926–1929) та в ОІНГ (1926–1930). Працював у Консервному ін-ті (1930–1941): проф., зав. каф. (1934–1941), декан хім. ф-ту (1931–1934), заст. директора ін-ту з наук. роботи (1933–1934), з учбової роботи (1934–1938).

Канд. хім. наук (1935, підтверджено у 1946). За сумісництвом проф. Кредитно-екон. ін-ту в Одесі (1936–1941). Проф. Краснодарського хім.-технологічного ін-ту (1941). Проф., зав. каф. загальної хімії, декан хім. ф-ту ОДУ (1942–1948). Наук. інтереси пов'язані із хімією піридонів, реакцією ефірних комплексів галогенів металів із ароматичними сполуками, а також хімією жирів. Відмінник народної просвіти (1945). Авт. 28 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1284 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 373–374 ; Одес. держ. екон. ун-т : нариси історії. Одеса, 2000. С. 57 ; Якимюк О. Л. Діяльність і долі науковців, причетних до становлення і розвитку одеської радіологічної лабораторії. *Вісн. Нац. техн. ун-ту «Харків. політехн. ін-т»*. Серія: *Історія науки і техніки*. 2013. № 10 (984). С. 176–184.

ЧАСОВНИКОВ Павло Георгійович (10(22).09.1877, Саратов, Росія – 02.09.1954, Донецька обл.) – хірург, д-р медицини, проф. (1929). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1906). Працював ординатором, асист. каф. факультетської хірургічної клініки ІНУ (до 1914 р.). Хірург Нової міської лікарні (1914–1918), приват-доц. (1923), проф., зав. каф. (1929) шпитальної хірургії; зав. каф. факультетської хірургії лікувального ф-ту ОМІ (1931–1944). Ректор Ун-ту Трансністрії (1942–1944). Прийняв румунське громадянство (1944). Репресований (1947). Реабілітований (1991). Наук. інтереси стосуються оперативного лікування захворювань жовчних шляхів та шлунково-кишкового тракту.

Голова хірургічної секції Єдиного мед. товариства Одеси. Заслужений лікар РСФРР.

Літ.: Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМІ ім. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 274 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одеса, 2008. С. 363.

ЧЕЛПАНОВ Георгій Іванович (16(28).04.1862, Маріуполь Катеринославської губ. – 13.02.1936, Москва, РСФРР, нині – РФ) – філософ, психолог, логік, д-р філософії (1904), проф. Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1887). Переїхав до Москви (1887). Захистив магістер. дис. «Проблема сприйняття простору в зв'язку з вченням про апіорність і уродженість. Ч. 1. Уявлення простору з погляду психології» (1896). Приват-доц. Московського ун-ту (1890). Приват-доц. Київського ун-ту Св. Володимира (1892). Перебував у наук. відрядженні за кордоном у Лейпцизі (1894–1895) та Берліні (1897–1898). Екстраординарний (1897), ординарний (1904) проф. по каф. філософії Київського ун-ту Св. Володимира. Захистив доктор.

дис. «Проблема сприйняття простору у зв'язку з вченням про апіорність і уродженість» (1904). Проф. каф. філософії та психології Московського Імператорського ун-ту (1907). Засновник Психол. ін-ту при Московському Імператорському ун-ті (1912). Декан філос. ф-ту Московського ун-ту (1919). Звільнений з ун-ту та посади директора Психол. ін-ту (1923). Працював в Держ. Акад. художніх наук (ДАХН) (до 1930 р.). Засновник та ред. «Психол. журналу» (1917–1918). Чл. Московського Психол. товариства. Дійсний чл. Держ. Акад. художніх наук (1921). Авт. понад 130 наук. пр.

Літ.: Енциклопедія українознавства. Київ, 2000. Т. 10. С. 3699; УРЕ. Київ, 1985. Т. 12. С. 254; Летцев В. М. Георгій Іванович Челпанов – психолог і педагог. *Практ. психологія та соц. робота.* 2002. № 10. С. 100–103.

ЧЕРКЕС Леон Абрамович (29.10(10.11).1889, Одеса – 20.09.1968, Москва, РРФСР, нині – РФ) – патофізіолог, вітамінолог, дієтолог, д-р мед. наук (1937), проф. (1927). Закінчив мед. ф-т ІНУ (1914). Призваний на військову службу (1914), зав. санчастиною у таборах військовополонених у Забайкальській обл. (1915), зав. лаб. на Кавказькому фронті (1916). Асист. каф. загальної патології Одеських вищих жіночих мед. курсів (1917). Старш. асист., приват-доц. каф. загальної патології (1917–1927), зав. каф. патологічної фізіології (1927–1928) ОМІ. Організатор та директор Одеського ін-ту харчування (1929–1941). У 1930-х рр. проф., зав. каф. Одеського мед.-аналітичного ін-ту. Консультант Управління евакошпиталів Узбецької РСР (1941–1944). Зав. лаб. експериментальної патології Ін-ту харчування АМН СРСР у Москві (1944–1968). Один із основоположників вітчизняної вітамінології. Нагороджений орденом Леніна. Авт. однієї з перших у світі монографій, присвячених дослідженню вітамінів і авітамінозів (Витамины и авитаминозы. М.–Л., 1929.).

Літ.: Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 364 ; Томазов В. В. Халмурадова А. А. А. Г. Халмурадов як представник української школи біохімії вітамінів. *Укр. біографістика*. 2015. № 12. С. 194–220. URL: <https://bit.ly/2GeLBwQ> (дата звернення: 27.12.2018) ; Рос. евр. енцикл. URL: <https://bit.ly/2Mg6PhK> (дата звернення: 13.08.2018).

ЧУДНОВСЬКИЙ Федір Маркович (23.07(04.08).1889, Одеса – 1953, Одеса) – акушер-гінеколог, проф. Закінчив мед. ф-т ІНУ (1911). Асист. клініки жіночих хвороб та акушерства Єнського ун-ту. У 1920-х роках асист. ОМІ, у 1930-х – проф., зав. каф. Одеського ін-ту удосконалення лікарів. Гол. гінеколог Брянського (1943) та 2-го Прибалтійського фронтів, Одеського військ. округу (1944–1945). Здійснив організаційно-метод. керівництво гінеколога-гігієнічною допомогою на етапах мед. евакуації фронту в Курській битві та ін. операціях. Наук. інтереси пов'язані з різними проблемами акушерства і гінекології. Нагороджений орденом та медалями.

Літ.: Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 364–365.

ШАПШАЛ Гля Федорович (Юфедович) (26.01(07.02).1878, Санкт-Петербург, Росія – 12.05.1949, Софія, Болгарія) – анатом, д-р медицини (1917), проф. (1921). Закінчив фіз.-мат. ф-т Петербурзького ун-ту (1906), мед. ф-т ІНУ (1909). Прозектор каф. нормальної анатомії Одеських вищих жіночих мед. курсів (з 1910 р.). Помічник прозектора (1910–1915), в. о. прозектора (1915–1917), прозектор по каф. нормальної анатомії, приват-доц. (1917) ІНУ. Викл. хім.-фармацевтичного відділення фіз.-мат. ф-ту Одеських вищих жіночих курсів (1917). Захистив доктор. дис. «К вопросу о венах основания черепа вместе с некоторыми ближайшими к ним сосудами» (1917). У 1920 р. емігрував у Королівство сербів, хорватів і словенців. Викл. Першої російсько-сербської гімназії (1920), проф. нормальної анатомії Белградського ун-ту (1921–1923). Проф., зав. каф. анатомії, директор Анатомічного ін-ту Софійського ун-ту (1923–1933). Працював дільничним лікарем у с. Раждавіца Кюстендильської обл., займався приватною практикою в Софії (1934). Чл. Союзу російських лікарів (1938). Один із засновників анатомічної термінології на болгарській мові. З опублікованих наук. пр. слід відзначити праці про вени основи черепа.

Літ.: Васильєв К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 128–134, 365 ; Його ж. Емиграция отечественных врачей в Болгарию после 1917 г. *Вісн. Сум. держ. ун-ту. Серія: Медицина*. 2004. № 11 (70). С. 5–13.

ШАХТАХТИНСЬКИЙ Гамідбек Халіл-огли (12.03.1880, с. Шахтахи Нахічеванського пов. Еріванської губ., нині – Азербайджан – 03.02.1943, Архангельська обл., РРФСР, нині – РФ) – юрист, лікар, політик, проф. (1929). Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1912). Працював помічником Єлизаветпольського (Гянджинського) окружного суду. Навчався на мед. ф-ті Закавказького ун-ту (Тифліс) і одночасно працював у суді (1914). Брав активну участь у створенні Азербайджанської Демократичної Республіки (1913–1920), чл. Нац. ради Азербайджанської Демократичної Республіки. Комісар Департаменту освіти на Південному Кавказі (з 1917 р.), в. о. заст. міністра

освіти. Обраний до незалежного азербайджанського парламенту (1918), де був міністром у справах освіти та релігії (1919–1920). Приймав участь у створенні Бакинського ун-ту та народних шкіл і семінарій. Проф., викл. Азербайджанського мед. ін-ту (1930–1940). Репресований, висланий до Архангельської обл.

Літ.: Назарли А. Народное образование в Азербайджанской республике (1918–1920 гг.) / А. Назарли. Баку, 2008. С. 187. URL: <https://bit.ly/2tuPztH> (дата обращения: 14.02.2019).

ШВАРЦ Павло Фрідріхович (Федорович) (15(27).02.1875, Одеса – 21.04.1934, Одеса) – художник. Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1899). Навчався в Парижі в акад. Вітті (1902–1903). Працював художником в першому Одеському територіальному батальйонному окрузі (1921). Вчений секретар та експерт Музейного фонду (1923–1934). Працював художником на с.-г. дослідній станції (1923–1925). Художник-декоратор в Одеському оперному театрі (з 1926 р.). Брав активну участь у відбудові театру після пожежі 1925 р. Стілізатор, майстер оригінальної композиції та живописного настрою, колорист. Авт. декорацій та ескізів костюмів до багатьох спектаклів театру, у т. ч. опер «Аїда», «Лоенгрін», «Кармен» та ін. Писав пейзажні етюди, композиції за мотивами казок, міфів Стародавньої Греції. Дійсний чл. одеського «Товариства південноросійських художників» (з 1916 р.), один із членів-засновників «Товариства художників імені К. К. Костанді» (1922).

Літ.: Мир Павла Шварца. *Одес. изв.* 2003. 20 авг. ; Снежков В. П. Краткая история художественного общества имени Кириака Константиновича Костанди. *Дерибасовская-Ришельевская.* 2008. № 33. С. 218–234.

ШЕВАЛЬОВ Євген Олександрович (22.01(03.02).1878, Одеса – 18.05.1946, Одеса) – психіатр, д-р медицини (1913), д-р мед. наук (1939), проф. (1940). Закінчив

мед. ф-т ІНУ (1906). Штатний ординатор психіатричної клініки і клініки нервових хвороб ІНУ (1907–1910). Прикомандирований до ПВМА для наук. удосконалення (1911). Захистив доктор. дис. «О процессе дифференцирования сочетательно-двигательного рефлекса на тактильное раздражение и о сегментарном типе распространения рефлекторной возбудимости» (1913). Асист. Психоневрологічного ін-ту в Петербурзі (1913–1916), старш. асист. каф. психіатрії Петроградського жіночого мед. ін-ту (1916–1918), старш. лікар психіатричної лікарні у Петрограді (1917–1919). Приват-доц. (1920–1922), проф., зав. каф. психіатрії (1923–1946) ОМІ. За сумісництвом працював викл., проф. ІНО (1921–1932). Директор психіатричної клініки (1926), організатор та зав. відділу «малої психіатрії» Одеського психоневрологічного ін-ту. Депутат Одеської міської ради від ОМІ (1927–1928). Наук. інтереси пов'язані з вивченням неврозів і реактивних станів, психопатології марення. Організатор та голова Товариства нормальної і патологічної рефлексології, психології і педології імені акад. В. М. Бехтерева при ОМІ (1926–1931). Авт. понад 40 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1330 ; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМІ ім. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 285 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 366–367 ; Одеський медуніверситет : нарис історії. Одеса, 2000. С. 158.

ШЕПЕЛЕВИЧ (Лазаревич) Лев Юліанович (01(13).10.1863, Вітебськ, Білорусь – 28.01(10.02).1909, Харків) – археолог, історик літератури, д-р філології (1896), проф. (1904). Вчився на іст.-філол. ф-ті Харківського ун-ту, закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1887). Залишений для підготовки до професорського звання в ІНУ. Перебував за кордоном у наук. відрядженні в Італії, Відні, Мюнхені (з 1887 р.). Приват-доц. Харківського ун-ту (з 1890 р.). Захистив магістер. дис. «Этюды о Данте. Апокрифическое видение святого Павла» (1892). Доц., екстраординарний проф. (1896), ординарний проф. (1904) каф. загальної літератури (з 1884 р. – каф. західноєвропейських літератур) Імператорського Харківського ун-ту. Захистив доктор. дис. «Кудруна» (1896). Вивчав історію середньовічної західноєвропейської літератури. Один з авт. «Энциклопедического словаря Брокгауза и Ефрона». Авт. понад 60 наук. пр.

Літ.: Історія Харків. ун-ту за двісті років : системат. бібліогр. покажч. Харків, 2007. 752 с. ; Энцикл. слов. / изд.: Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон. СПб., 1903. Т. 39. С. 485 ; Соловьев С. Л. Б. Лазаревич-Шепелевич. *ЖМНП*. 1909. Ч. 20. С. 36–44.

ШЕРЕШЕВСЬКИЙ Ілля Веніамінович (27.11(09.12).1888, Одеса – 22.09.1981, Одеса) – юрист, проф. (1928). Закінчив юрид. ф-т ІНУ (1910). Працював помічником присяжного повіреного, присяжним повіреним, адвокатом, начальником Одеського карного розшуку. У 1920-ті рр. почав викладацьку роботу у радпартшколі та на військово-політ. курсах. Проф. з курсу громадянського та торгівельного права юрид. ф-ту в ОІНГ (1928). Працював проф. Одеського енергетичного ін-ту, Ін-ту інженерів зв'язку (1930), проф. Індустріального ін-ту, Всесоюзного технологічного ін-ту консервної промисловості (1930). Під час Другої світової війни перебував в окупованій Одесі. Після поновлення юрид. ф-ту ОДУ читав лекції з римського права, цивільного права, історії держави та права зарубіжних країн, трудового права, адвокатури. Доц. юрид. ф-ту ОДУ (з 1947 р.). Друкувався у журналах: «Право», «Журнал Министерства юстиции», «Вестник права». Водночас з наук.-викладацькою діяльністю займався адвокатською практикою. Чл. Одеської колегії адвокатів.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1338 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 1. С. 421–423 ; Юрид. енцикл. Київ, 2004. Т. 6. С. 437 ; Життя І. В. Шерешевського як духовна єдність між поколіннями юристів : матеріали Міжнар. наук. конф. присвяч. 120-річчю від дня народж. (Одеса, 13 груд. 2008 р.). Одеса, 2008. 268 с.

ШЕТТЛЕ Іван Густавович (12(24).09.1887, с. Нікольське Воронежської губ., Росія – ?, Німеччина) – хімік, д-р хім. наук (1936, без захисту дис.), проф. (1936). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1910). Залишений в ун-ті для підготовки до професорського звання. Працював в ІНУ: позаштатним лаборантом каф. органічної хімії (1914), старш. асист. хім. лаб. (1915), приват-доц. Захистив дис. «О взаимодействии дегидробензоилуксусной кислоты с аммиаком, аминами и другими азотистыми основаниями» (1917). Проф. Вищих жіночих мед. курсів (1918) і Фіз.-мат. ін-ту (1920). Лаборант, зав. секції судово-хім. досліджень Одеського ін-ту наук.-судової експертизи (1922–1925). Зав. каф. органічної хімії, проф. (1921), ректор (1922–1931) Одеського хім.-фармацевтичного ін-ту. Переїхав до Москви (1931). Проф. та зав. каф. органічної хімії у Всесоюзному ін-ті шкіряної промисловості (1931–1937).

Повернувся до Одеси (1937), деякий час був проф. і зав. каф. органічної хімії в Ін-ті технології зерна і борошна. Очолював каф. органічної хімії в ОМІ (1937–1944). Вийшов до Румунії, згодом – до Німеччини (НДР) (1944), працював зав. каф. хімії одного з ун-тів. Подальша доля невідома. Дійсний чл. Одеського товариства природознавців, голова Одеського правління Всесоюзного хім. товариства (1938–1939). Нагороджений премією імені Д. І. Менделєєва.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1342; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМІ ім. Н. И. Пирогова. Одесса, 1991. С. 286; Наука и научные работники СССР: справочник. Л., 1928. Ч. 6. С. 485; Комаха В. О. Становлення і розвиток судової експертизи та судово-експертних установ на Півдні України. Одеса, 2002. С. 375–377.

ШИТТ Петро Генріхович (01(13).08.1875, с. Кетриш Білечького пов., Бессарабської губ., нині – Фалештський р-н, Молдова – 31.01.1950, Москва, РРФСР, нині – РФ) – садівник, дослідник-плодівник. Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1908). Працював практикантом у зразкових садах та розплідниках (1893–1897), викладав в Кучеревській нижчій с.-г. школі в Курській губ. (1895–1896), в Одеському училищі садівництва (1899–1903), викл. фізики та хімії в Богородицькому середньому с.-г. училищі Тульської губ. (1908). Працював у Варшаві керівником школи садівництва, зав. саду Варшавського ун-ту, в Уманському училищі садівництва та землеробства (1911). Організував відділ садівництва в Катеринославській обл. с.-г. дослідній станції, працював її директором (1914–1919). Очолив відділ спеціальних культур Наркомзема України (1919). Організатор та зав. першої спеціальної каф. плодівництва у Московській с.-г. акад. імені К. А. Тимірязєва (1920–1950). Викладав біологію плодівних рослин і плодівництва в Кримському ін-ті спеціальних культур (1932–1935), Краснодарському с.-г. ін-ті, Всесоюзному ін-ті субтропічних культур у м. Сухумі (1935–1936). Досліджував закономірності росту та розвитку плодівних рослин. Заслужений діяч науки РРФСР (1946). Лауреат Держ. премії (1950). Авт. низки підручників та першого теоретичного курсу «Плодоводство» (1940).

Літ.: БСЭ. М., 1978. Т. 29. С. 418.

ШПЕНЦЕР Борис Маркович (03.04.1890, Херсон – 03.04.1938) – хімік, д-р хім. наук (1934), проф. (1932), чл.-кор. АН Білоруської РСР (1936). Закінчив ІНУ, Московський технологічний ін-т та два курси Ін-ту червоної професури. Брав участь

у революційному русі. Під час громадянської війни працював у радянських партійних органах України. Працював у Хім. ін-ті імені Л. Я. Карпова (1924–1927), керівник хім. промисловості ВРНГ РРФСР, чл. Президіума і наук. секретар Комітету хімізації СРСР (1932–1934), голова Ради з вивчення виробничих сил Білоруської РСР, керівник сектору хім. технології Ін-ту хімії АН Білоруської РСР (1935–1937). Заарештований (1937) та розстріляний. Реабілітований (28.11.1956). Займався організацією нових хім. виробництв СРСР, вивчав економіку хім. промисловості та технологічного, хім. виробництва.

Літ.: Акад. Наук Белорусской ССР. Минск, 1979. С. 595 ; Возвращенные имена: сотрудники АН Беларуси пострадавшие в период сталинских репрессий. Минск, 1992. С. 115.

ШПІРТ Яків Юліанович (03(15).09.1893, м. Волочиськ Старокостянтинівського пов. Волинської губ., нині – Хмельницька обл. – 1977, Москва, РРФСР, нині – РФ) – терапевт, д-р мед. наук (1935), проф. (1947). Навчався у Боннському ун-ті (1911–1914), закінчив мед. ф-т ІНУ (1917). Мобілізований і відправлений на Західний фронт (1917–1920). Ординатор Одеських вищих жіночих мед. курсів (з 1920 р.). Працював: мол. асист. факультетської терапевтичної клініки № 2 (1920), асист. (1922), доц. (1925), зав. каф. факультетської терапії санітарно-гігієнічного ф-ту (1932–1934), зав. каф. факультетської терапії лікувального ф-ту ОМІ (1934–1937). Захистив доктор.

дис. «Патогенез и клиника грудной жабы в свете сосудистых изменений» (1935). Працював лікарем у Москві (1937–1939), старш. наук. співроб. Всесоюзного ін-ту експериментальної медицини (1939). Водночас працював у лікарні № 60, консультантом лікарні АН СРСР і поліклініки літфонду (1940–1973). У період Другої світової війни – провідний терапевт Московського евакошпиталу. Розробив методіку аускультатії суглобів, вивчав питання тромбозу судин серця, як причину інфаркту міокарда, запропонував класифікацію гіпертонічної хвороби. Нагороджений орденом Леніна (1953). Авт. близько 55 наук. пр.

Літ.: Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 288 ; Васильев К. К. Мед. ф-т Новорос. ун-та. Одесса, 2008. С. 368–369.

ШТЕРНБЕРГ Лев (Хаім Лейба) Якович (04.05.1861, Житомир – 14.08.1927, Дудергоф, нині – Красносельський р-н Санкт-Петербургу, РФ) – етнограф, проф., чл.-кор. АН СРСР (1924). Вступив до Петербурзького ун-ту на ф-т природн. наук

(1881), через рік був висланий за участь у студентських заворушеннях. Вчився на юрид. ф-т ІНУ (1883–1886). Після завершення навчання був заарештований за участь у діяльності партії «Народна Воля» (1886). Ув'язнений та висланий на десять років на о. Сахалін. Вивчав народності гіляків, айнів, орохів, тунгусів та інших під час заслання. Повернувся у Житомир (1897). Проживав у Санкт-Петербурзі (з 1899 р.). Працював старш. етнографом Музею антропології та етнографії Імператорської Санкт-Петербурзької АН (з 1901 р.). Отримав диплом першого ст. юрид. ф-ту Петербурзького ун-ту (1902). Читав у музеї курси з етнографії студентам та педагогам (1904–1914). Брав участь в організації Вищих геогр. курсів (1915), що згодом були перетворені на Геогр. ін-т з особливим етнографічним ф-том – проф. і декан цього ф-ту. З 1925 р. Геогр. ін-т перетворений на геогр. ф-т ЛДУ: голова етнографічного відділення та проф. Брав участь у створенні Ленінградського робфаку північних народностей – північного ф-ту при Ленінградському східному ін-ті, проф. цього ін-ту. Приват-доц. (1917), проф. (1918) по каф. етнології ф-ту східних мов, проф. ф-ту мови та мислення Петроградського ун-ту. Заарештований (1921). Секретар Російського комітету для вивчення Середньої та Східної Азії (1902–1917), голова Сибірської підкомісії зі складання етнографічної карти Росії при Геогр. товаристві (1917), голова Сибірського відділу Комісії з вивчення племінного складу населення СРСР (з 1920 р.), голова Єврейського іст.-етнографічного товариства. Засновник етнографічної наук. школи.

Літ.: Люди и судьбы: библиогр. слов. востоковедов – жертв политического террора в советский период (1917–1991). СПб., 200. С. 428–429; Сб. Музея антропологии и этнографии. Л., 1928. С. 1–3, 4–28, 31–67; Станюкович Т. В. Лев Яковлевич Штернберг и Музей антропологии и этнографии. Совет. этнография. 1986. № 5. С. 81–91.

ЩЕЛКУНОВ Михайло Ілліч (01(13).10.1884, с. Миколаївка Бакинської губ., нині – Азербайджан – 1938, ГУЛАГ) – книгознавець, бібліофіл, історик книги, журналіст. Закінчив ІНУ. Зав. техн. частиною Держ. видавництва РСФРР (1919). Один із засновників Російської центр. книжкової палати у Москві, заст. директора Російської книжкової палати (1920), викладав курс історії і техніки книгодрукування у Держ. ін-ті журналістики (1922–1924). Дійсний чл. Російського товариства друзів книги (1920–1930). Чл. комісії з вивчення мистецтва книги при Держ. видавництві (1922–1924). Один із ініціаторів створення Музею книги при Російській центр. книжковій

палаті (з 1925 р. – при Держ. бібліотеці імені В. І. Леніна). Репресований, реабілітований після смерті. Нагороджений премією Центральної комісії покращення побуту вчених (1923).

Літ.: Книговедение : энцикл. слов. М., 1982. С. 604–605.

ЩЕРБИНА Олексій Дмитрович (1877–1945) – педагог, мовознавець. Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1902). Викладав російську мову та літературу в гімназіях м. Одеса, директор Одеського реального училища Св. Павла (до 1920 р.). Голова пед. ради жіночої гімназії Болен-Балю. Отримав чин колезького радника VI класу за Табелем про ранги, що відповідало військовому званню полковника (1911). Був представлений до чину статського радника (1914). Обраний в бюро одеської Спілки вчителів (1917). В 1920-ті рр. здійснив видання так званої «подвижной хрестоматии»: твори російських класиків, адаптовані для широкого кола читачів. Одна з цих книжок представлена нині в Музеї книги в Києво-Печерській лаврі. Нагороджений орденами: Св. Анни та Св. Станіслава III ст., медаллю «В пам'ять 300-ліття царювання Дому Романових».

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1381 ; Каменный А. Одесса: Кто есть кто. Одесса, 1999. С. 300.

ЯРОШЕНКО Семен Петрович (28.12.1846(09.01.1847), Херсон – 11(24).06.1917, Одеса) – математик, д-р чистої математики (1871), проф. (1876). Навчався в Київському ун-ті, закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1868). Захистив магістер. дис. «О разыскании особенных решений дифференциальных уравнений первого порядка» (1870). Доц. каф. чистої математики, секретар фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1870–1973). Захистив доктор. дис. «Теория определителей и ее приложения» (1871). Зав. каф. чистої математики (1871–1873), екстраординарний (1871), позаштатний ординарний (1873), ординарний проф. чистої математики (1876), ректор ІНУ (1881–1890). Вийшов у відставку, продовжуючи працювати позаштатним проф. ІНУ (1898). Міський голова Одеси (1905). За антиурядову діяльність висланий до Вологодської губ. (1905). Викл. математики на Одеських Вищих жіночих курсах (1906–1910, 1916–1917). Наук. інтереси стосуються особливих розв'язок диференціальних рівнянь, проективної геометрії. Ред. журналу «Записки ІНУ» (1875–1878). Брав участь у III з'їзді Міжнар. мат. союзу (Гейдельберг, 1904). Один із засновників мат. відділення Новоросійського товариства природознавців, го-

лова Одеського товариства взаємного кредиту (1895–1905, 1907–1917). Заслужений проф. ІНУ (1895). Нагороджений орденами: Св. Станіслава II ст., Св. Анни II ст., медаллю «В пам'ять царювання імператора Олександра III».

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1410; Чорна М. П. Ярошенко Семен Петрович: біобібліогр. покажч. Одеса, 1999. 10 с.; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биограф. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 298; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 1. С. 31–35.

ЯСТРЕБОВ Володимир Миколайович (06(18).07.1855, с. Крива Лука Самарської губ., нині – Самарська обл., РФ – 21.12.1898(02.01.1899), Херсон) – історик, етнолог, археолог. Закінчив іст.-філол. ф-т ІНУ (1876). Захистив канд. дис. «Хрестовий похід Фрідріха II» (1877). Викл. історії в Єлисаветградській міській жіночій гімназії, Єлисаветградському земському реальному училищі (1876–1896), зав. Іст.-геогр. музеєм. Співроб. журналів «Киевская Старина», «Revue des traditions populaires». Наук. інтереси пов'язані з вивченням побуту українського народу, давніми пам'ятками на території Херсонської губ. (проводив розкопки некрополя м. Ольвія). Дійсний чл. Імператорського Московського археол. товариства (1889); чл.-кор. (1887), дійсний чл. (1893) Одеського Товариства історії і старожитностей; чл.-кор. (1889), дійсний чл. (1892) Іст.-філол. товариства ІНУ, чл.-кор. Церковно-археол. товариства при Київській духовній акад. (1894),

Літ.: Енцикл. українознавства. Київ, 1984. Т. 10. С. 3997; Босий О., Боса Л. Дослідник степової України. *Нар. творчість та етнографія*. 2005. № 3. С. 105–109; Туркевич В. Призабутий археолог і етнолог. *Іст. календар*. 2005. Вип. 11. С. 307–310.

РОЗДІЛ 2
1920–1991

АБАЛАКІН Віктор Кузьмич (27.08.1930, Одеса – 23.04.2018, Нью-Йорк, США) – астроном, д-р фіз.-мат. наук (1980), чл.-кор. АН СРСР (нині – РАН) (1987), радник РАН (2006). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1953), аспірантуру ОДУ по каф. астрономії. Працював: інженером, мол. наук. співроб. відділу еволюції Землі Геофіз. ін-ту АН СРСР (1953), мол. наук. співроб. відділу «Астрономического ежегодника СССР» Ін-ту теоретичної астрономії АН СРСР у Ленінграді (нині – Санкт-Петербург, РФ) (1955), в Одесі старш. наук. співроб. Астрономічної обсерваторії (1960–1963), захистив канд. дис. (1961), доц. каф. астрономії ОДУ (1963–1965). Зав. відділу «Астрономического ежегодника СССР» (1965–1995). Директор Гол. (Пулковської) астрономічної обсерваторії АН СРСР (1983–2000), радник РАН (з 2000 р.). Наук. дослідження в галузі ефемерної астрономії, зоряної динаміки, теоретичної астрономії і небесної механіки. Чл. МАС (International Astronomical Union) (1970), астрономічного товариства Німеччини (Astronomische Gesellschaft) (1972). Президент Комісії № 4 «Ефемериди» МАС (1976–1979). Голова Правління Фонду Інтернет-культури (1999). Почесний акад. Акад. космонавтики імені К. Е. Ціолковського (1990). Лауреат Держ. премії СРСР (1982). Нагороджений орденом «За заслуги перед Вітчизною» II ст. (2006). За наук. заслуги астероїд – мала планета № 2722 названо його ім'ям (1982). Почесний громадянин м. Тусон, штат Арізона, США (1990). Авт. понад 250 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1; ЕСУ. Київ, Т. 1. С. 22; Колчинский И. Г., Корсунь А. А., Родригес М. Г. Астрономы: биограф. справ. Киев, 1986. С. 7; Страницы истории астрономии в Одессе. Одесса, 1994. Ч. 1. С. 24.

АВІЛОВ Микола Вікторович (06.08.1948, Одеса) – спортсмен, легкоатлет-десятиборець, рекордсмен світу, олімпійський чемпіон. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1974). Учасник IV літньої Спартакіади народів СРСР (1967). Бронзовий призер чемпіонату СРСР (1968). Учасник трьох Олімпійських ігор: XIX літніх Олімпійських ігор в Мехіко (1968), XXI літніх Олімпійських ігор в Монреалі (Канада, 1976), XXII літніх Олімпійських ігор в Москві (1980). Абсолютний олімпійський чемпіон з легкоатлетичного десятиборства (Мюнхен, 1972). Чемпіон СРСР з легкої атлетики (1972, 1975, 1976). З 1991 р. працював тренером, готував спортсменів та збірні команди до змагань з легкої атлетики

на Сейшельських островах, в Іраку, Єгипті та Китаї. Повернувся в Україну (2003), мешкає в Одесі. Заслужений майстер спорту. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (1972).

Літ.: Большая олимпийская энцикл. Т. 1. М., 2006. С. 11. URL: <https://bit.ly/2G3cleN> (дата звернення: 27.12.2018) ; Башкатов А. В. Николай Авиллов. М., 1974. 191 с. ; Звезды спорта : справочник. М., 1979. С. 5 ; Малов В. И. Сто великих Олимпийских чемпионов. М., 2006. С. 336–341.

АВРАМЕНКО Олександр Іванович (04.08.1934, Запоріжжя – 23.02.1974, Київ) – письменник. Закінчив ОДУ (1967). Почав друкуватися з 1964 р. Кореспондент газети «Молодь України», ред. газети «Комсомолец Запоріжжя». На партійній роботі (з 1970 р.). Видав окремі збірки оповідань, повістей, новел: «Зграйка зелених ластівок», «Прометееві діти», «Гінці з неволі», казка «Пригоди Білої Ромашки». Авт. робіт, присвячених Другій світовій війні, життю робітників. Повість «Гінці з неволі» (1973) описує діяльність підпільної антифашистської організації «Миколаївський центр». Чл. спілки письменників СРСР (з 1972 р.).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 81 ; Олейник Б. Слово об Александрѣ Авраменко. *Авраменко А. Сладкая чаша горечи : повести, новеллы, очерки.* М., 1978. С. 5–12.

АВРАМЕНКО Ольга Валентинівна (14.04.1961, Красноярськ, РРФСР, нині – РФ) – фізик, гідромеханік, д-р фіз.-мат. наук (2003), проф. (2005). Закінчила з відзнакою фіз. ф-т ОДУ (1983). Педагог Кіровоградського держ. пед. ун-ту імені В. Винниченка (1984). Захистила канд. дис. зі спеціальності «Механіка рідини, газу та плазми» (1989). Зав. каф. прикладної математики, статистики та економіки Кіровоградського держ. пед. ун-ту імені В. Винниченка (з 2003 р.). Захистила доктор. дис. «Поширення гідродинамічних хвиль у системах з неоднорідною структурою» (2004). Наук. інтереси зосереджені на хвильових процесах у гідромеханіці. Нагороджена грамотою Міністерства освіти та науки (2003), грамотою Кіровоградської держадміністрації (2005), Відмінник освіти (2007). Авт. і співавт. більш ніж 100 наук. пр., зокрема за кордоном.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 601–602 ; Придніпровський науковий центр / Нац. акад. наук України, МОН. URL: <https://bit.ly/2CBVfUa> (дата звернення: 24.05.2018).

АДАМЯН Вадим Мовсесович (02.12.1938, Одеса) – фізик-теоретик, математик, д-р фіз.-мат. наук (1977), проф. (1979). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1961), аспірантуру в Одеському будівельному ін-ті (1964). Захистив канд. дис. «Про деякі положення теорії унітарних зчеплень півунітарних операторів та їх застосувань у теорії розсіяння» (1966). Працював: старш. наук. співроб. НДЛ динаміки верстатів Одеського технологічного ін-ту імені М. В. Ломоносова (1964–1966), старш. викл. каф. вищої математики Одеського будівельного ін-ту (1966–1967), зав. лаб. теоретичної фізики НДІ фізики ОДУ (1967–1975), доц. каф. теоретичної фізики ОДУ (1975–1977). Захистив доктор. дис. «Теорія зчеплень півунітарних операторів» (1977). Проф., зав. каф. теоретичної фізики ОДУ (1979). Розробляв тематику каф. та стимулював розвиток нових напрямків, таких як фізика плазми, фізика твердого тіла, фізика наноструктур. Працював в ун-тах Австралії, Нової Зеландії, Німеччини та Іспанії. Соросовський проф. (1994–1995). Чл. Американського наук. товариства (AMS), Міжнар. товариства прикладної математики та механіки (GAMM), Українського фіз. товариства. Нагороджений премією імені М. Г. Крейна (2007). Авт. понад 140 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 12 ; ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 178 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 12–13 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 5–9.

АЙЗЕНЦОН Юхим Григорович (29.04.1916, м. Каховка Херсонської обл. – 03.06.1989, Перм, РРФСР, нині – РФ) – фізик, проф. Закінчив фіз. відділення фіз.-мат. ф-ту ОДУ (1939). Викл. філіалу Військової акад. (1939), лектор Центр. лекційного бюро України (1940). Брав участь у Другій світовій війні (1941–1946). Викл. курсів геофізиків (Київ, 1946). Інженер-дослідник лаб. металофізики АН УРСР (1947–1957). Зав. каф. Рязанського вищого загальновійськового училища (1958–1959). Старш. викл., доц. каф. експериментальної фізики (1959–1966), зав. каф. металофізики (1967–1972), проф., зав. каф. фізики металів (1973–1987), проф. ПДУ (1988–1989). Наук. інтереси зосереджував на дослідженні впливу ультразвуку на структуру металів. Засновник ультразвукової лаб. в ПДУ. Сформував новий наук. напрямок у дослідженнях спадкової механіки реальних твердих тіл (в 1970-х рр.). Авт. більш ніж 160 наук. пр.

Літ.: Проф. Пермського гос. ун-та (1916–2001). Пермь, 2001. С. 9–10.

АКИМОВА Катерина Василівна (1946, м. Первомайськ Миколаївської обл.) – історик. Закінчила іст. ф-т ОДУ (1969). Викл. історії у середньому професійно-техн. училищі Овідіопольського р-ну Одеської обл. Викл. суспільствознавства Одеського фінансового технікуму (з 1976 р.), заст. директора з навч. роботи. В. о. голови метод. об'єднання заступників директора з навч. роботи. Заст. директора з навч.-виховної роботи Одеської філії Українського держ. ун-ту економіки і фінансів (Одеський ін-т фінансів Українського держ. ун-ту фінансів і міжнар. торгівлі). Одна з учасників розробки Держ. стандарту освіти за спеціальністю «Фінанси» освітньо-кваліфікаційного рівня «Мол. спеціаліст». Розробила нормативну базу – навч. плани, навч.-метод. матеріали. Нагороджена Почесними грамотами Міністерства фінансів України, Гол. управління Держ. страхування України, Ради директорів ЗВО Одеської обл., пам'ятним знаком «60 років визволення м. Одеси від фашистських загарбників», преміями.

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. Олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 11–12.

АКИМОВА Людмила Степанівна (21.02.1957, Одеса) – громадський та політ. діяч, історик. Закінчила іст. ф-т ОДУ (1981), Одеський ін-т політології і соц. управління (1992). Протягом 10 років працювала вчителем суспільно-політ. наук у школі, зав. учбової частини школи. Інструктор, секретар, зав. відділу студентської та учнівської молоді Одеського міськкому ЛКСМУ (1982–1990). Зав. сектору нагород, секретаріатом Одеської облради народних депутатів (1994–1995). Голова Комітету в справах молоді (1995–1996), начальник Управління в справах сім'ї та молоді Одеської облдержадміністрації (1996–2005). Представник Нац. комісії України з питань захисту суспільної моралі в Одеській, Вінницькій і Кіровоградській областях. Бере активну участь у політ. та громадській діяльності. Голова координаційної ради у справах жінок, обл. організації українського політ. об'єднання «Жінки за майбутнє», чл. президії обл. асоціації жінок. Нагороджена: орденом княгині Ольги III ст. (1999), Почесною грамотою КМ України (1999) та ін. Оголошена переможцем гуманітарної програми «Золотий фонд Одеси – жінки року».

Літ.: Жінки України : біогр. енциклопед. слов. Київ, 2001. С. 7 ; Кавалери та лауреати державних нагород України. Одеська область : енциклопед. вид. Т. 1 : 1991–2011. Одеса : Південноукр. Ін-т Біографії, 2011. URL: <https://bit.ly/2GFvloB> (дата звернення: 26.12.2018) ; Кто есть кто в Одесском регионе. Одесса, 2007. С. 8.

АХЕНТЬЄВА Зінаїда Миколаївна (12(25).07.1900, Одеса – 08.04.1969, Полтава) – астроном, геофізик, д-р фіз.-мат. наук (1949), чл.-кор. АН УРСР (1951). Закінчила мат. відділення ф-ту професійної освіти ІНО (1924). Захистила канд. дис. «Результаты определения силы тяжести на Украине с 1926 по 1933 гг.». Працювала: обчислювачем в Астрономічній обсерваторії ІНУ (1919–1926); у Полтавській гравіметричній обсерваторії: обчислювачем-спостерігачем, старш. наук. співроб., зав. відділу (1926–1934, 1939–1969), наук. секретарем (1944–1948), заст. директора з наук. питань (1941–1944, 1948–1951), директором (з 1951 р.). Старш. наук. секретар Актинометричної і метеорологічної обсерваторії при Тимірязівській с.-г. акад.; старш. наук. співроб. наук.-дослідного відділу Московського гідрометеорологічного ін-ту, зав. метеорологічною станцією Московського гідрометеорологічного технікуму (1934–1939). Провела аналіз 11-річних спостережень над коливаннями маятника у Полтаві. Брала активну участь у гравіметричній зйомці території України. Результати її канд. дис. лягли в основу складання гравіметричної карти України, яка служить для попередньої розвідки покладів корисних копалин. Депутат ВР УРСР III–IV-го скликань. Нагороджена орденом «Знак Пошани» та медалями. Заслужений діяч науки УРСР (1960). На її честь названо кратер на Венері. Авт. понад 30 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 307 ; Жінки України : біогр. енциклопед. слов. Київ, 2001. С. 8 ; Колчинский И. Г., Корсунь А. А., Родригес М. Г. Астрономы : биогр. справ. Киев, 1986. С. 7 ; Історія Акад. наук УРСР. Київ, 1967. Кн. 2. С. 481–482.

АЛЕКСАНДРОВ Борис Георгійович (17.04.1958, Одеса – 04.12.2019, Одеса) – гідробіолог, д-р біол. наук (2003), проф. (2008), чл.-кор. НАН України (2015). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1980). Працював старш. лаборантом Одеського філіалу Ін-ту біології південних морів (нині – Держ. установа «Інститут морської біології НАН України»), згодом – інженером-гідробіологом (1980), мол. наук. співроб. (1986–1988) ін-ту. Захистив канд. дис. (1988). Вчений секретар (1990), заст. директора з науки (1990–1994), зав. лаб. теоретичних основ гідробіол. меліорації (1991–1996). Керівник Одеського відділу Ін-ту біології південних морів (1994). Захистив док-

тор. дис. (2003). Проф. каф. гідробіології та загальної екології ОНУ (2003). Засновник наук. школи, що займається питаннями гідробіол. меліорації, еколог. аспектами розвитку донних безхребетних з пелагічним типом розвитку личинок, управлінням якістю водного середовища за допомогою біопозитивних конструкцій. Уклав контрольний список видів-поселенців водних екосистем (морських, солонуватоводних та прісноводних) України. Учасник Міжнар. чорноморської еколог. програми ООН і ГЕФ, голова Консультаційної групи зі збереження біол. різноманітності морів. Чл. Секретаріату Міжнар. комісії з охорони Чорного моря від забруднення. Брав участь в Міжнар.

еколог. програмі з охорони Чорного моря від забруднення. Співавт. першого монографічного узагальнення «Біорізноманітність Чорного моря у межах України» та «Червоної книги Чорного моря» (1993–1998). Заслужений діяч науки і техніки України (2008). Лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (2013) за цикл наук. праць «Розробка наукових основ та методів біоіндикації і біомоніторингу природних екосистем України». Авт. понад 190 наук. пр., у т. ч. 24 монографій (11 видані за кордоном).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 20 ; Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 30 ; Научная элита Одессы – собрание информации об ученых Одессы. URL: <http://scienceleaders.net.ua/article/a-2.html> (дата звернення: 16.10.2018).

АЛЕКСАНДРОВ Олександр Васильович (29.07.1947, с. Воронівка Вознесенського р-ну Миколаївської обл – 06.02.2018, Одеса) – філолог, журналіст, літературознавець, д-р філол. наук (1999), проф. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1975). Працював на каф. російської літератури в ОДУ асист., старш. викл. (1975). Викладав російську мову в Республіці Афганістан (1977–1980). Навчався в аспірантурі (1982–1983). Захистив канд. дис. «Російське романтичне оповідання 1820–1830-х рр. (метод і жанр)» (1985). Працював доц. каф. російської літератури (1985), заст. декана філол. ф-ту ОДУ (1984–1988). Зав. каф. новітньої літератури та журналістики ОДУ (1999). Захистив доктор. дис.

«Старокиївська агіографічна проза XI – першої третини XIII ст.» (1999). Зав. каф. журналістики (2004), декан ф-ту журналістики ОНУ (2013–2014). Наук. інтереси: образна система наративного твору, у вивченні якої вчений спирається на метод типологічних зіставлень. Чл. експертної рад ВАК та ДАК України. Нагороджений нагруд-

ним знаком «Відмінник освіти», Почесною грамотою МОН України (1999), лауреат Міжнар. премії імені Валентина Михайлика (2007). Авт. понад 100 наук. пр. з російської та української літератури, журналістикознавства.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 19; ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 357; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 18–20; Філол. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова: бібліографія, 1991–2001. Одеса, 2003. С. 21–25; Памяти профессора Александра Васильевича Александрова. Одесса, 2018. 362 с.

АЛЕКСЕЄВ Анатолій Якович (01.05.1942, смт Навля Брянської обл., РРФСР, нині – РФ) – філолог, д-р філол. наук (1992), проф. (1994). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1966). Викл. Дніпропетровського держ. ун-ту (1966–1969). Навчався в аспірантурі Московського пед. ін-та іноземних мов імені М. Тореца (1968–1971). Захистив канд. дис. «Роль просторечной лексики в развитии функциональных стилей современного французского языка» (1971). Старш. викл. (1971–1975), старш. наук. співроб. (1975–1977), доц. (1977–1984), зав. каф. романської філології (1984–1992) Дніпропетровського держ. ун-ту. Захистив доктор. дис. «Лингвокоммуникативные характеристики именной суффиксации современного французского языка» (1992). Проф.

каф. іноземних мов Українського держ. хім.-технологічного ун-ту (Дніпро) (1994–2004). Проф. каф. романської філології та перекладу Запорізького нац. ун-ту (з 2005 р.). Проф. каф. перекладу Нац. гірничого ун-ту (Дніпро) (з 2008 р.). Наук. інтереси стосуються загального мовознавства, лексикології, стилістики, теорії тексту та прагматики. Чл. спеціалізованої ради із захисту канд. та доктор. дис. у Київському лінгвістичному ун-ті (2002–2005). Нагороджений медаллю «Защитник Родины», учасник бойових дій. Авт. понад 80 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 363; Проф. Дніпропетров. нац. ун-ту ім. О. Гончара: бібліогр. довід. Дніпропетровськ, 2008. С. 11–12.

АЛЕКСЕЄВА Любов Антонівна (08.08.1925, Київ) – хімік, д-р хім. наук (1975), проф. (1986). Закінчила хім. ф-т ОДУ (1952). Викл. в Технологічному ін-ті мукомельної промисловості (1952–1954), Одеському технологічному ін-ті харчової та холодильної промисловості (1954–1960). Захистила канд. дис. «Роданирование олеиновой и элаидиновой кислот и их эфиров» (1959). Працює в ОДПУ (нині – ОНПУ): асист. (1962), доц., зав. каф. технології основного органічного синтезу та органічної

хімії (1966–1985), проф. каф. (1986), декан хім.-технологічного ф-ту (1972–1984). Захистила доктор. дис. «Фторирование карбонильных соединений и оксиданов четырехфтористой серой» (1975). Наук. інтереси стосуються хімії фторорганічних сполук. Засновник наук. школи фторування органічних з'єднань чотирифторною сіркою. Чл. спеціалізованих вчених рад із захисту доктор. дис. при ФХІ імені О. В. Богатського НАН України та Ін-ті органічної хімії НАН України, чл. експертної ради ВАК України, чл. редколегії журналу «Труды Одесского национального политехнического университета».

Нагороджена Орденом Дружби народів, медаллю Вищої школи СРСР «За відмінні успіхи в роботі». Авт. понад 180 наук. пр., серед яких 25 авт. свідоцтв, 21 винахід та 17 патентів.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одеса, 2005. Ч. 1. С. 8; ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 368; История Одес. политехн. в очерках. Одесса, 2000. С. 211–212.

АЛЕНІН Юрій Павлович (18.09.1946, с. Дубляни Самбірського р-ну Львівської обл.) – юрист, д-р юрид. наук (1997), проф. (2001). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1973). Слідчий прокуратури Ленінського р-ну м. Одеси (1972–1977), прокурор слідчого управління прокуратури Одеської обл. (1977). Працював на юрид. ф-ті в ОДУ: асист., викл., старш. викл., доц. каф. кримінального процесу та криміналістики (1977–1997). Захистив канд. «Особливості розслідування розкрадань рибопродуктів у типових слідчих ситуаціях» (1984) та доктор. «Теоретичні і практичні проблеми виявлення та розслідування осередків злочинів» (1997) дис. Зав. каф. кримінального процесу

ОДЮА (нині – НУ «ОЮА») (з 1998 р.). Наук. інтереси стосуються методики розслідування злочинів. Чл. Наук.-консультативної ради Верховного суду України, чл. наук.-консультативної ради прокуратури Одеської обл., чл. редакційної колегії збірників та журналів «Актуальні проблеми держави і права», «Юрид. вісник», «Актуальні проблеми політики», «Наук. пр. ОНЮА», чл. робочої групи з розробки проекту Кримінально-процесуального кодексу України. Чл.-кор. Нац. акад. прав. наук України (2013). Нагороджений Почесним знаком «Відмінник освіти України» (1997). Авт. 114 наук. пр.

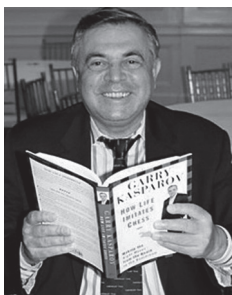
Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 25; ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 376–377; Одес. держ. юрид. акад.: історія і сучасність. Одеса, 1999. С. 142–144, 216.

АЛТОЇЗ Борис Анатолійович (27.08.1941, м. Петровськ-Забайкальський Читинської обл., РРФСР, нині – РФ) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (2000), проф. (1994). Закінчив з відзнакою фіз. ф-т ОДУ за спеціальністю «теплофізика» (1965) та аспірантуру (1968). Працював старш. викл. каф. загальної фізики (1971), доц. каф. загальної фізики ОДУ (1983). Захистив канд. дис. «Исследование ориентационно упорядоченных полимолекулярных граничных слоев жидкостей оптическим методом» (1982). Доц. каф. фіз. електроніки (1988), проф. каф. фізики твердого тіла та твердотільної електроніки ОДУ (нині – ОНУ) (з 1994 р.). Захистив доктор. дис. «Ориентационная упорядоченность в приповерхностных полимолекулярных слоях немезогенов». Наук. напрямок дослідження: структура, спектральність, та реологічні властивості епітропних рідкокристалічних середовищ. Співавт. наук. відкриття СРСР № 388 «Явище утворення гомогенної граничної рідкокристалічної фази немезогенної рідини», авт.: Ю. М. Поплавський, Б. В. Дерягін, Б. А. Алтоїз (пріоритет від 26 серпня 1981 р., затверджено в 1991 р.). Під його керівництвом виконано 18 прикладних наук.-дослідних робіт за замовленнями підприємств середнього машинобудування СРСР та електронної промисловості СРСР та України. Засновник та чл. Міжнар. рідкокристалічного товариства, чл.-засновник Асоціації авт. наук. відкриттів України. Нагороджений медаллю Російської акад. природн. наук імені П. Л. Капіци «Авт. наук. відкриття». Авт. понад 120 наук. пр. та 5 винаходів.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 396 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 26–27.

АЛЪБУРТ Лев Осипович (21.08.1946, Одеса) – шахіст, міжнар. гросмейстер (1977). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1968). Триразовий Чемпіон України з шахів (1972, 1973, 1974), в 1976 р. завоював у командному заліку звання чемпіона Європи. Неодноразово брав участь у фіналі чемпіонату СРСР. Дворазовий чемпіон СРСР. Переможець та призер міжнар. турнірів (Бухарест (1978), Нью-Йорк (1979, 1980), Вейк-ан-Зе (1980), Беер-Шева (1980), Лон-Пайн (1980), Рейк'явик (1982), Нью-Йорк (1983, 1984), Сомерсет (1986). У складі команди США учасник Олімпіад (1982–1984). Чемпіон США (1984, 1985, 1990). Учасник міжзональних турнірів в Таско (1985) та

Суботіце (1987). Проживає у США (з 1979 р.). Займається викладацькою діяльністю. Заслужений тренер ФІДЕ (2004). Авт. багатьох підручників з шахів.

Літ.: Каменный А. Э. Одесса: Кто есть кто. Одесса, 1999. С. 348 ; Шахматы : энцикл. слов. М., 1990. С. 16.

АМБОКАДЗЕ Лариса Степанівна (31.01.1939, Одеса – 22.11.2013, Одеса) – філолог. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1963). Вчитель у СШ (1963–1965). Працювала в ОДУ: співроб. деканату (1965–1966), старш. лаборант (1966–1975), асист. (1975–1978), старш. викл. (1978–1985), доц. (1985–1995) каф. російської літератури. Захистила канд. дис. «Очерки М. Е. Салтыкова-Щедрина 70–80-х годов XIX века. Особенности поэтики» (1983). Наук. інтереси стосуються фольклористики та історії російської літератури другої половини XIX ст. (сагира М. Е. Салтыкова-Щедрина). Авт. більше 40 наук. пр.

Літ.: Філол. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова : бібліографія, 1991–2001. Одеса, 2003. С. 26 ; Історія філол. ф-ту [ОНУ імені І. І. Мечникова] : зб. док.-худож. нарисів. Одеса, 2012. С. 27.

АНДЕРШ Йосип Фрідріхович (26.03.1939, с. Розалівка Котовського р-ну Одеської обл.) – мовознавець, д-р філол. наук (1987), проф. (1992). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1962). Працівник Ін-ту мовознавства АН УРСР (нині – Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України) (1971), зав. сектору слов'янських мов (1986–1989), зав. каф. російської мови Київської ВШ міліції (1989–1992). Проф. каф. богемістики і славістики філос. ф-ту Ун-ту Палацького в Оломоуці (Чехія) (з 1992 р.), проф. Департаменту славістики (з 1995 р.), засновник і керівник секції україністики каф. славістики (з 2000 р.). Наук. інтереси зосереджені на порівняльному мовознавстві, синтаксису чеської і німецької мов. Один із укладачів «Чесько-українського словника» (1988–1989). Нагороджений премією імені І. Франка АН України (1991), срібною медаллю Ун-ту Палацького. Авт. понад 160 наук. пр., словників, розмовників, конвертацій.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 472 ; Укр. мова : енциклопедія. Київ, 2000. С. 26.

АНДРІЄВСЬКИЙ Сергій Михайлович (05.08.1961, Миколаїв) – астроном, д-р фіз.-мат. наук (2002), проф. (2005). Закінчив відділення астрономії фіз. ф-ту ОДУ (1983). Навчався в аспірантурі при каф. астрономії (1983–1986). Працював: мол. наук. співроб. (1984–1985, 1987–1988), старш. наук. співроб. (1994) астрономічної обсерваторії ОДУ. За цей час захистив канд. дис. «Спектральні прояви пульсаційної активності зір типу Дельта Щита і споріднених їм об'єктів» (1987). Асист. (1988–1992), доц. (1992) каф. астрономії ОДУ. Працював в обсерваторії Парижа – Медона (Франція, 1993–2000), у Астрофізичному ін-ті м. Потсдам (Німеччина, 1998–2000).

Докторант каф. астрономії ОДУ (1998–2001). Проф.-візитер в Ін-ті астрономії, геофізики і атмосферних наук ун-ту штату Сан-Паулу (Бразилія, 2001–2002), проф.-візитер в Кейз Вестерн Резерв ун-ті (США, 2003). Захистив доктор. дис. «Аномалії хім. складу зір помірних мас» (2002). Проф. каф. астрономії (2003). З 2006 р. – директор НДІ «Астрономічна обсерваторія» і зав. каф. астрономії в ОНУ. Наук. керівник досліджень з коливання нестійких зірок у подвійних системах, фізичних особливостей зірок на окремих, унікальних етапах еволюції, фіз.-хім. властивостей пульсуючих зірок та структури і еволюції Галактики та ін. Чл. МАС та Європейського астрономічного співтовариства, Одеського астрономічного товариства. Чл. Ради Української Астрономічної асоціації, віце-президент Асоціації з питань освіти (2006). Отримав грант Американського астрономічного товариства (1991), гранти Європейської Південної обсерваторії (1994, 1995), Соросовський доц. (США, 1997), інтернаціональний грант імені А. Кретьєна (США, 2003), Kenilworth грант (США, 2004, 2005, 2006). Удостоєний премії імені М. П. Барабашова з астрофізики від НАН України (2003). Нагороджений Почесною грамотою МОН України (2008), Почесним знаком МОН «За наукові досягнення» (2009), Почесною грамотою Української Астрономічної асоціації (2012) та ін. Акад. Акад. наук ВШ України (2014). Указом Президента України від 19 травня №135/2018 отримав звання «Заслужений діяч науки і техніки України». Авт. понад 160 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. URL: <https://bit.ly/2TNOvML> (дата звернення: 05.02.2019); Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 30–31.

АНДРІЄНКО Віталій Опанасович (03.09.1938, с. Мала Корениха Варварівського р-ну Миколаївської обл. – 17.07.2012, Одеса) – математик, фахівець в галузі теорії функцій, д-р фіз.-мат. наук (1998), проф. (1999). Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ОДУ (1960). Навчався в аспірантурі ОДУ (1960–1962) та МДУ (1964–1966).

Захистив канд. дис. «Некоторые вопросы приближения функций и теоремы вложения» (1968). Працював в ОДУ: асист. (1962–1964, 1966–1968), старш. викл. (1968), доц. (1969), в. о. зав. каф. мат. аналізу (1975–1976), заст. декана мех.-мат. ф-ту (1969–1970). Працював в ПДПУ (1977–2000): проректором з навч. роботи (1983–1990), зав. (1983–1990), доц. (1990–1999), проф. (1999–2002) каф. мат. аналізу. Захистив доктор. дис. «Апроксиматичні властивості ортогональних систем» (1998). Проф. каф. мат. аналізу ОНУ (2002–2012). Досліджував теорію наближення функцій та теорію ортогональних рядів. Вивчав швидкість збіжності та швидкість підсумовування мето-

дами Чезаро, Ріса кратних ортогональних рядів майже скрізь; вкладеність деяких класів функцій, що визначаються мажорантами модулів неперервності. Разом з Е. О. Стороженко у 1969 р. започаткував наук. семінар. Заснував одеську школу з теорії функцій. Акад. Акад. екон. кібернетики України (1999). Чл. Українського мат. товариства. Нагороджений медаллю «За освоєння цілинних земель» (1958), «Ветеран праці» (1985), «Відмінник освіти України» (2000). Авт. понад 100 наук. та наук.-метод. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 37 ; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 11 ; ЕСУ. Київ, Т. 1. С. 490 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 10–12.

АНДРІЙЧЕНКО Борис Миколайович (03.02.1925, с. Революційне, нині – Вовчанського р-ну Харківської обл. – 15.08.1999, Київ) – прозаїк, публіцист. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1966). Під час окупації України був вивезений на примусові роботи до Німеччини. Учасник діяльності підпільної організації опору «Месники» (1942–1945). Заарештований (1944) та засуджений на довічне ув'язнення, перебував у в'язниці, концтаборі Маутгаузен та його філіях. Служив у Радянській Армії (1945–1950). Журналіст на Одещині (з 1951 р.). Зав. ред. у товаристві «Знання» УРСР (1972–1974), працівник ред. газети «Літературна Україна» (1974–1977), зав. ред. журналу «Хлібороб України» (1977–1980).

Вивчав історію землеробства. Чл. Спілки письменників УРСР (1962). Авт. 40 наук.-популярних нарисів під рубрикою «З історії рослин» (1982–1988), опублікованих у «Хліборобі України».

Літ.: ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 496 ; Письменники Рад. України : біобібліогр. довід. Київ, 1981. С. 10.

АНДРІЙЧУК Кесар Омелянович (09(22).03.1907, с. Лантанці Брацлавського пов. Кам'янець-Подільської губ., нині – Тиврівського р-ну Вінницької обл. – 07.08.1958, с. Тиврів, нині – смт Тиврів, Вінницької обл.) – поет. Закінчив ф-т соц. виховання ІНО (1931). Почав друкуватися з 1927 р. Заарештований органами НКВС (1937), отримав 10-річне покарання у виправно-трудових таборах. Звільнився (1947) з приписом оселитися у с. Малопіщанка Маріїнського р-ну Кемеровської обл. Викладав у місцевій школі російську мову та літературу (1947–1951). Реабілітований (1956). Викладав у Тиврівській СШ (Вінницька обл.) (до 1958 р.). Регулярно друкував вірші, новели, рецензії на сторінках одеських видань «Чорноморська комуна», «Молода гвардія», «Блиски», «Металеві дні», а також «Зорі» (Дніпро), «Літературний додаток» (Житомир). Чл. Всеукраїнського союзу пролетарських письменників (1927), Спілки письменників України (1934).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 497; Письменники Рад. України: біобібліогр. довід. Київ, 1970. С. 10.

АНДРЕЙУК Катерина Іванівна (27.11.1927, с. Маяки Біляївського р-ну Одеської обл. – 01.03.2013, Київ) – мікробіолог, д-р біол. наук (1968), проф. (1981), чл.-кор. НАН України (1982). Закінчила біол. ф-т ОДУ (1951). Працювала в Ін-ті мікробіології та вірусології імені Д. К. Заболотного НАН України: аспірант (1951), вчений секретар (1955). Захистила канд. дис. «Мікробіологические исследования некоторых торфокомпостов» (1955). Старш. наук. співроб. (1961). Захистила доктор. дис. «Эколого-физиологические исследования почвенных стрептомицетов» (1968). Зав. відділу загальної і ґрунтової мікробіології (1968–1993), радник директора ін-ту (з 1993 р.), радник при дирекції Ін-ту мікробіології та вірусології імені Д. К. Заболотного НАН України (2001–2013). Наук. інтереси обіймають ґрунтову мікробіологію. Одна із засновників школи еколого-фізіологічних досліджень ґрунтової мікрофлори та вивчення біогеохім. діяльності мікроорганізмів. Розвинула концепцію впливу різних технологій будівництва великомасштабних підземних споруд на формування агресивних мікробних сукупностей. Чл. спеціалізованої вченої ради із захисту доктор. дис., чл. редакційної колегії «Мікробіологічного журналу» та правління Товариства мікробіологів України імені С. М. Виноградського. Нагороджена орденом «Знак Пошани»

(1971), премією імені Д. Заболотного АН УРСР (1974). Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1978). Лауреат премії Ради Міністрів УРСР (1983). Відзначена почесною грамотою Президії ВР України (1987), орденом княгині Ольги III ст. (2008), пам'ятною медаллю «90 років Нац. акад. наук України» (2008). Авт. більш ніж 270 статей, 14 монографій, авт. свідоцтв і патентів.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 499; Жінки України: біогр. енциклопед. слов. Київ, 2001. С. 11; Катерина Іванівна Андрееук (до 80-річчя від дня народження). *Мікробіол. журн.* 2007. Т. 69, № 5. С. 72–74.

АНДРОНАТІ Сергій Андрійович (19.09.1940, Одеса) – хімік-органік, д-р хім. наук (1974), проф. (1984), чл.-кор. (1982), акад. НАН України (1988). Закінчив хім. ф-т ОДУ (1964). Навчався в аспірантурі при каф. органічної хімії (1966–1968). Захистив канд. дис. (1970). Працював в ОДУ на посаді інженера (1966), старш. інженера (1968–1970), старш. викл. (1970–1971), доц. каф. органічної хімії (1971–1978), старш. наук. співроб. (1972–1976). Захистив доктор. дис. (1976). Керівник відділу хімії азотвміщуючих гетероциклів в Одесі, який входив спочатку до складу Ін-ту органічної хімії АН УРСР (Київ), а потім до складу одеської лаб. Ін-ту загальної та органічної хімії АН

УРСР (1976–1978). В. о. заст. директора (1978), заст. директора з наук. роботи (1978–1983). В. о. директора (1983–1984), директор Фіз.-хім. ін-ту імені О. В. Богатського НАН України (1984). Керівник Загальносоюзної програми фундаментальних досліджень із проблеми «Макроциклічні комплекси та їх аналоги» (1986–1990). Ініціатор створення каф. фармацевтичної хімії при ОДУ (1997). Зав. каф. фармацевтичної хімії хім. ф-ту ОДУ (1998). За його участю створено хім.-фармацевтичний учбово-наук.-виробничий комплекс НАН і Міносвіти України, який він очолює. Засновник в Одесі наук. школи в галузі біоорганічної та мед. хімії. Створив і впровадив у мед. практику лікарські засоби «Феназепам», «Гідазепам», «Аміксин». Голова Південного наук. центру НАН України (з 1984 р.), чл. Президії НАН України. Депутат Одеської облради, нар. депутат СРСР (1989–1991). Чл. правління Українського хім. товариства імені Д. І. Менделєєва і Міжнар. товариства з гетероциклічної хімії, чл. Комітету з Держ. премій України в галузі науки і техніки, наук. радник відділу хімії НАН України, Української федерації вчених. Лауреат Держ. премії СРСР в галузі науки і техніки (1980). Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1981), Дружби народів (1986). Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1990). Лауреат Держ. премії

України в галузі науки і техніки (1991), Премії президентів АН України, Білорусі і Молдови (1998). Відзначений орденом «За заслуги» III ст. (2000), II ст. (2012), премією імені В. І. Вернадського (2003), відзнакою НАН України «За наук. досягнення» (2007), знаком «К. Д. Ушинський» АПН України (2008). Почесний чл. АН Молдови, почесний проф. ОНУ (2010). Лауреат премії А. І. Кіпріанова НАН України (2011) та ін. Авт. п'яти монографій, понад 400 наук. ст., 100 патентів, а також авт. посвідчень на винаходи.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 38 ; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 11–12 ; ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 502 ; Физ.-хим. ин-т им. А. В. Богатского Нац. акад. Украины. Одесса, 2007. 463 с. ; 70-річчя академіка НАН. С. А. Андронаті. Вісн. НАН. 2010. № 9. С. 61–62.

АНДРОНОВ Іван Леонідович (16.04.1960, Одеса) – астроном, д-р фіз.-мат. наук (1995), проф. (1996). Закінчив астрономічне відділення фіз. ф-ту ОДУ (1980). Захистив канд. «Дослідження впливу магнітного поля на акрецію в тісних подвійних системах» (1984), Аспірант каф. астрономії (1980–1983). Мол. наук. співроб. астрономічної обсерваторії ОДУ (1983–1984), асист. (1985–1988), доц. каф. астрономії фіз. ф-ту (1988–1996), докторант (1993–1996). Захистив доктор. дис. «Будова й еволюція тісних подвійних систем» (1995). Проф. каф. астрономії фіз. ф-ту ОНУ (1996–2006). Наук. дослідження у галузі теоретичного моделювання та спостерегання періодичних й аперіодичних процесів у змінних зірках різних типів. Наук. керівник секції астрономії Одеського регіонального відділу МАН (1989), керівник журі обл. шкільних конференцій з астрономії та інформатики (1996). Чл. Експертної ради ВАК України (2001–2002), чл. та заст. Голови експертної ради Акредитаційної комісії МОН України довузівської підготовки громадян України та іноземних громадян (2010). Заст. Голови експертної ради МОН України «Фізика, радіофізика, астрономія». Чл. міжнар. наук. та просвітницьких товариств: International Astronomical Union, European Astronomical Society (засновник), Euroscience, Internacia Scienco Asocio Esperantista, Euro-Asian Astronomical society, European Association for Astronomy Education. Нагороджений багатьма держ. та міжнар. нагородами та грантами: індивідуальний грант Міжнар. Фонду Сороса (1992), дослідницький грант Південної Європейської обсерваторії (1994), гранти ДКНТ України (1993, 1994, 2001), Euro-Asian Astronomical Society (1996). Лауреат премій імені В. П. Цесевича (1990), премії імені М. П. Барабашова НАН України (2003). Нагороджений грамотою Ради ректорів ЗВО Південного регіону (2009), Почесним знаком голови

Одеської облдержадміністрації (2010). Відмінник освіти України (2010). У 2004 р. рішенням МАС малій планеті 11003 присвоєно ім'я «Андронов». Авт. понад 300 наук. и 80 наук.-популярних пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 12–13 ; ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 502 ; Научная элита Одессы – собрание информ. об ученых Одессы. URL: <http://scienceleaders.net.ua/article/a-9.html> (дата звернення: 16.10.2018).

АНИСИМОВ Юрій Микитович (28.02.1938, Іркутськ, РРФСР, нині – РФ) – хімік-полімерщик, проф. (2003). Закінчив хім. ф-т ОДУ (1960). Працював в ОДУ: інженер-хімік (1960–1961), асист., старш. викл. (1961–1963), аспірант (1963–1966) каф. фізико-хімії полімерів та колоїдів. Захистив канд. дис. «Застосування інфрачервоної спектроскопії при дослідженні пероксидів арилів як ініціаторів радикальної полімеризації» (1967). Доц. (1969–1979), зав. каф. фізико-хімії полімерів та колоїдів (1979–1989), доц. (1989–2001), проф. каф. загальної хімії та полімерів (2001–2015). Наук. інтереси пов'язані з вивченням закономірностей процесів полімеризації та формування полімерних

матеріалів на основі олігомерів. Учасник міжнар. та республіканських конференцій, у тому числі Всесвітніх полімерних конгресів (1996, 2000, 2004). Двічі отримав грант Соросівського доц. та звання Соросівського асоційованого проф. Нагороджений медаллю «Ветеран труда» (1986), дипломами та почесною грамотою обл. управління освіти і науки (1998). Авт. більше 200 наук. пр., 8 авт. свідоцтв та патентів на винахід.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 43 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 58–61 ; Історія хім. ф-ту, 1865–2005. Одеса, 2006. С. 121 ; Очерки развития науки в Одессе. Одесса, 1995. С. 132.

АНИЩУК Володимир Васильович (09.12.1943, Караганда, Казахстан) – історик, політолог, д-р іст. наук (1989), проф. (1991). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1969) та аспірантуру (1971–1973). Захистив канд. дис. (1973). Працював на комсомольській роботі (1967–1969). Працював в ОДУ: асист., старш. викл., доц., заст. декана (1973–1990). Викл. Гаванського ун-ту (1979–1982). Працював відп. секретарем приймальної комісії, заст. декана з роботи з іноземними студентами, секретарем парткому ун-ту. Захистив доктор. дис. «Проблеми розвитку соціальної активності молоді». Проф. ІСН ОДУ (1991–1998). Народний депутат

України 3-го (1998), 4-го (2002–2005), 5-го (2006) скликання від Компартії України. Дата припинення депутатських повноважень: 25 травня 2006 р. Чл. фракції Компартії України, Комітету з питань прав. реформи ВР України, чл. Парламентської асамблеї Чорноморського екон. співробітництва (ПАЧЕС) від України (1998). Керівник депутатської групи «За соціальну справедливість та народовладдя» та голова постійної комісії Одеської обл. ради народних депутатів (1994–1998). Лауреат Другого Всесоюзного конкурсу робіт молодих вчених з проблем суспільних наук (1973).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 44 ; Хто є хто в Україні : 9000 біогр. довідок. Київ, 2007. С. 24 ; Офіційна Україна сьогодні : Інтернет-довід. URL: <http://dovidka.com.ua/user/?code=86068> (дата звернення: 17.10.2018).

АНТИПОВ Юрій Олександрович (07.11.1957, Щецин, Польща) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1993). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1979). Викладав в ОДУ (1981–1995). Захистив канд. дис. «Исследование краевых задач теории упругости для тел имеющих разрезы, тонкие включения и подкрепления» (1983). Викладав в Одеській акад. будівництва та архітектури (1995–1996), Штуттгартському ун-ті (Німеччина) (1996–1997), в Ун-ті м. Бат (Велика Британія) (з 1997 р.).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 552.

АНТОНОВИЧ Валерій Павлович (01.02.1940, Одеса) – хімік, д-р хім. наук (1986), проф. (1989). Закінчив хім. ф-т ОДУ (1963). Працював у Фіз.-хім. ін-ті імені О. В. Богатського НАН України. Зав. відділу аналітичної хімії та фізико-хімії координаційних з'єднань (сполук) (з 1986 р.). Наук. інтереси стосуються аналітичної хімії рідкісних елементів, гідролізу іонів металів, спектрофотометрії, аналізу природних і техн. матеріалів. Голова спеціалізованої вченої ради з захисту доктор. дис. в Фіз.-хім. ін-ті імені О. В. Богатського НАН України, чл. Наук. Ради НАН України Ін-ту загальної та неорганічної хімії НАН України, чл. наук. ради НАН України з проблем аналітичної та органічної хімії, чл. наук. ради з аналітичної хімії при РАН. Чл. редакційної колегії «Украинского химического журнала» та редакційної ради журналу «Государственная фармакопея Украины», «Журнала аналитической химии». Нагороджений премією Всесоюзного хім. товариства імені Д. Менделєєва (1973). Лауреат Держ. премії в галузі науки і техніки (2008). Авт. 280 наук. пр. та 9 авт. свідоцтв СРСР на винаходи та деклараційний патент України.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 15 ; ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 579.

АНТОНЮК Микола Артемович (26.09.1923, с. Ришевка Скоростинського р-ну Житомирської обл.) – педагог. Закінчив біол. ф-т ОДУ (1961). Учасник бойових дій. Вчитель, директор Кондратівської школи (до 1979 р.). Голова Ради ветеранів (1980), чл. президиуму райради ветеранів м. Джанкой. Відмінник народної освіти УРСР. Нагороджений медаллю «Відмінник освіти України».

Літ.: Анкета.

АНТОШКО Михайло Якович (16.11.1924, с. Пасицели Балтського р-ну Одеської обл. – 01.04.1988, Балта) – педагог. Закінчив Одеський учительський ін-т (1951), філол. ф-т ОДУ (1964). Учасник Другої світової війни (1944–1945). Демобілізований (1947). Вчитель української мови, директор Пасицелівської та Кармелюківської шкіл, інспектор та зав. Балтського райвно, директор Балтського пед. училища (нині – ВНКЗ «Балтське пед. училище») (1951–1988). Нагороджений медаллю «За відвагу» (за форсування Дніпра), медаллю «За відвагу» (за форсування Одера), медаллю А. С. Макаренка, знаком «Відмінник освіти України». Присвоєно Указом Президії ВР УРСР звання «Заслужений учитель УРСР» (1983). За досягнення в освітній галузі ВНКЗ «Балтського пед. училища» впроваджено призначення стипендії імені М. Я. Антошка студентам-відмінникам.

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. Олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 14–15.

АНУФРІЄВ Лев Олександрович (27.10.1925, с. Праві Ламки Тамбовської обл., РСФРР, нині – РФ – 26.12.2015, Одеса) – філософ, д-р філос. наук (1980), проф. (1980). Закінчив Одеське Військово-піхотне училище (1943), іст. ф-т ОДУ (1953). Захистив канд. дис. (1965). Працював старш. викл. каф. філософії Одеського технологічного ін-ту харчової промисловості (нині – ОНАХТ) (1955–1960). Отримав вчене звання доц. (1967). Ректор Одеської Вищої партійної школи (1972–1980). Проф., зав. навч.-метод. відділу Акад. суспільних наук при ЦК КПРС (1980–1982). Проректор (1982–1991), зав. каф. політо-

логії ОДУ (з 1992 р.). Дійсний чл. АПН України, дійсний чл. Неапольського філософського товариства (Італія), голова Товариства «Знання» ОНУ. Учасник Другої світової війни. Основний напрямок наук. діяльності – проблеми релігії та атеїзму, політології як науки та навч. дисципліни. За бойові дії нагороджений орденами: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I та II ст., Трудового Червоного Прапора, «Знак Пошани», Богдана Хмельницького, медалями: «За відвагу», «За бойові дії в Україні», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Будапешту», «За взяття Праги», ювілейними медалями, Почесною грамотою ВР УРСР, Почесною грамотою ВР України (2005), Міністерства освіти України (2005), Почесною відзнакою «Відмінник освіти України». Авт. 236 наук. пр., в тому числі 4 монографій, 6 підручників, 12 навч. посібників.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 46; ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 605; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 63–64.

АРВАТ Нінель Миколаївна (30.09.1928, Саратов, РСФРР, нині – РФ) – мовознавець, д-р філол. наук (1978), проф. (1980). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1952). Навчалася в аспірантурі ОДУ (1952–1955). Захистила канд. дис. «Безособові речення в давньоруській мові (на матеріалі пам'яток Новгородської писемності XI–XV ст.)» (1955). Викл. (1956–1960), доц. (1960–1976) Чернівецького ун-ту. Доц. Ніжинського пед. ін-ту (нині – Ніжинський держ. ун-т імені Миколи Гоголя) (1976–1979), зав. каф. російської мови (з 1979 р.). Наук. інтереси стосуються проблем синтаксису, особливостей організації й вираження семантичної структури речення в російській мові, порівняльного вивчення російської та української мов. Ред. журналів «Наук. записки Ніжинського держ. пед. ін-ту імені Миколи Гоголя» та «Література та культура Полісся». Співавт. підручників з російської мови для середніх шкіл з молдавською мовою навчання (1973–1988).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 631.

АРВАТ Федір Степанович (18.04.1928, с. Олександрівка, нині – Ширяєвського р-ну Одеської обл. – 02.11.1999, м. Ніжин Чернігівської обл.) – мовознавець, педагог, проф. (1989). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1952). Навчався в аспірантурі ОДУ (1953–1956). Методист, зав. відділу Чернівецького ін-ту удосконалення кваліфікації вчителів (1956–1961). Викл., доц. каф. української мови (1961–1975), декан філол.

ф-ту (1968–1976) Чернівецького держ. ун-ту. Захистив канд. дис. «Иван Франко как переводчик («Мертвые души» Н. В. Гоголя в переводе И. Я. Франко)» (1968). Проректор з навч. роботи (1976–1977), ректор Ніжинського пед. ін-ту (нині – Ніжинський держ. ун-т імені Миколи Гоголя) (1978–1995), радник ректора (1996–1999). Наук. інтереси зосереджені на вивченні гоголівської теми. Акад. АПН України (з 1993 р.). Нагороджений орденом Дружби народів (1981), орденом Трудового Червоного Прапора (1986). Заслужений працівник народної освіти України (1999). Співавт. підручників з російської мови для середньої школи з молдавською мовою навчан-

ня (1973–1988).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 631 ; Гончаренк. С. Укр. пед. слов. Харків, 1997. С. 28 ; Імена України : біогр. щорічник. Київ, 1999. С. 16 ; Гуйванюк Н. В. Чернівці у долі і творчій біографії Федора Степановича Арвата (1928–1999). *Наук. зап. Ніжин. держ. ун-ту ім. М. Гоголя. Серія: Філол. науки.* 2013. Кн. 2. С. 14–22.

АРОВ Дамір Зямович (29.06.1934, Київ) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1987), проф. (1989). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1957). Вчитель математики в Овідіопільській СШ робітничої молоді (1957–1959). Аспірант каф. математики Одеського пед. ін-ту (1959–1962). Захистив канд. дис. «Деякі питання метричної теорії динамічних систем» (1964). Працював в Одеському держ. пед. ін-ті імені К. Д. Ушинського (нині – ПНПУ: асист. (1962–1965), старш. викл. каф. вищої математики (1965–1966), доц. каф. мат. аналізу (1966–1986). Захистив доктор. дис. «Лінійні стаціонарні пасивні системи з втратами» (1986). Зав. каф. мат. аналізу (1987–1989), проф. (1990–1994), зав. каф.

прикладної математики і основ інформатики (1990–1995); проф. (1995–2003), зав. каф. (2003–2004), гол. наук. співроб. каф. мат. аналізу (2004–2008), проф. каф. прикладної математики та інформатики (з 2008 р.). Один із засновників «ААК-теорії» (Адамяна-Арова-Крейна), що започаткувала новий напрям у теорії керування – Н ∞ -оптимальний контроль. Стипендіат Фонду Сороса (персональна професорська стипендія), почесний д-р Abo Akademi University (Фінляндія). Авт. близько 100 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 658 ; Букач В. М. Історія ПДПУ імені К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 18 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 13–18.

АРОНОВ Рафаїл Аронович (31.07.1929, Одеса – 2007) – спеціаліст з філософії фізики, проф. Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1952), аспірантуру в МДУ ім. М. В. Ломоносова (1958). Канд. філос. наук. Працював вчителем фізики і математики на станції Отпор Забайкальської залізної дороги. Викладав філософію в Кишинівському ун-ті (1958–1966). Працював в Московському держ. пед. ін-ті імені В. І. Леніна (1966–1992). Проф. та перший проректор Держ. єврейської акад. імені Маймоніда (з 1992 р.), де організував каф. філософії природознавства. З 1960-х рр. проводив філос.-методологічні семінари, які були присвячені обговоренню актуальних проблем філософії природознавства. Основний напрям досліджень: проблеми простору і часу у фізиці, філос. засади теорії відносності і квантової механіки, природа фіз. реальності, філос. оцінка наук. спадщини Ейнштейна та Пуанкаре, логіко-гносеологічні патології у науці та філософії. Чл.-кор. АН імені Маймоніда.

Літ.: Алексеев П. В. Философы России XIX–XX столетий : биографии, идеи, труды. 1999. С. 61 ; Люди и книги – мемуары великих, труды неизвестных, замечания посторонних. URL: <http://az-libr.ru/Persons/0GE/476221e6/index.shtml> (дата звернення: 18.10.2018).

АФАНАСЬЄВ Данило Якович (17(30).12.1902, м. Новомиргород, нині – Кіровоградська обл. – 28.06.1990, Київ) – біолог, геоботанік, д-р біол. наук (1966). Закінчив Зінов'євський (Кіровоградський) пед. технікум (1925), Одеський ІНО (1930). Зав. трудової школи Кіровоградської обл. (1925–1926), викл., директор с.-г. технікуму в Одеській обл. (1929–1935). Директор Акліматизаційного саду ВУАН (1933–1935). Працював в Ін-ті ботаніки АН УРСР: аспірант (1931–1934), наук. співроб. (1934–1939), старш. наук. співроб. (1939–1970), в. о. зав., зав. відділу геоботаніки (1939–1955), старш. співроб.-консультант (1970–1990). Наук. інтереси зосереджені на галузі лугознавства. Здійснив низку експедицій для дослідження рослинності УРСР (1931–1941). Займався вивченням лікарських та техн. рослин Башкирської АРСР (1942). Розробляв еколого-фітоценологічну і топологічну класифікацію луків, заходи для підвищення їх продуктивності. Описав луки Десни, Прип'яті, Дніпра та його притоків, Полісся й Карпат. Отримав премію імені М. Холодного АН УРСР (1973).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 805–806 ; Русские ботаники (ботаники России–СССР) : биограф.-библиогр. слов. М., 1947. Т. 1. С. 93–94.

АХЛАМОВ Анатолій Геннадійович (25.04.1949, Одеса) – фахівець в галузі прикладної математики, д-р екон. наук (1995), проф. (1996). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1975). Старш. інженер, керівник сектору інформаційно-видавничого центру (1975–1985), керівник групи програмування, керівник сектору мат. забезпечення ЕОМ, доц. ОІНГ (1975–1992), доц. каф. техн. і програмного забезпечення АСУ (1985–1990), доц. каф. обчислювальної техніки в економіці ОДЕУ (1990–1993). Докторант Київського екон. ун-ту (1992–1995). Проф. каф. обчислювальних машин та інформаційних систем в економіці ОДЕУ (нині – ОНЕУ) (з 1995 р.). Зав. каф. екон. та фінансової політики (з 1997 р.), перший заст. директора ОРІДУ НАДУ. Наук. інтереси пов’язані з проблемою використання методів та засобів штучного інтелекту в імітаційному моделюванні. Заслужений діяч науки і техніки України (2012). Авт. більш ніж 100 наук. та наук.-метод. пр., у т. ч. монографій та навч. посібників.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2001. Т. 1. С. 817 ; Одес. держ. екон. ун-т. Одеса, 2000. С. 240.

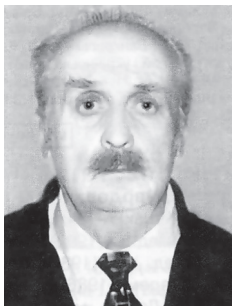

БАБЕНКО Віталій Іванович (1928–1996) – ботанік, фізіолог, д-р біол. наук (1976), проф. (1978). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1950). Зав. лаб. фізіології рослин Всесоюзного селекційно-генетичного ін-ту (нині – Селекційно-генетичний ін-т УААН). Захистив доктор. дис. «Метаболические аспекты ранних фаз онтогенеза культурных злаковых растений». Сфера наук. інтересів: фізіологія рослин та селекція зернових культур. Чл. спеціалізованих рад із захисту дис., міжнар. і нац. куратор координаційного центру Ради екон. взаємодопомоги. Авт. понад 170 наук. пр., 15 авт. свідоцтв.

Літ.: Лифенко С. П. Селекційно-генетичний інститут: 100 років, 1912–2012 : нариси з історії. Одеса, 2012. С. 68, 69, 91 ; Коваленко С. Г., Васильєва Т. В., Швець Г. А. Ботаніки і ботанічні дослідження в Одес. нац. ун-ті імені І. І. Мечникова. Одеса, 2005. С. 59.

БАГРІЙ-ШАХМАТОВ Леонід Васильович (27.12.1927, Одеса – 12.09.2009, Одеса) – юрист, спеціаліст з кримінального права, д-р юрид. наук (1969), проф. (1971). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1952). Захистив канд. дис. «Роль радянської громадськості в діяльності виправно-трудоустанов» (1961). Працював: в органах внутрішніх справ, викл., доц., зав. каф. ВШ МВС СРСР (1955–1975). Захистив доктор.

дис. «Система покарань за радянським кримінальним правом та їх класифікація і правове регулювання виконання» (1968). За сумісництвом працював зав. каф. кримінального права та кримінології Мінської філії Акад. МВС СРСР (1960–1975), зав. каф. кримінального права і процесу Ростовського-на-Дону держ. ун-ту (1975–1978), проф., зав. каф. кримінального права, процесу і криміналістики ОДУ (1978–1991), зав. каф. кримінального, кримінально-виконавчого права та кримінології ОДУ (1991–1997). Директор Одеського центру Української АН нац. прогресу (1994), зав. відділу прав. наук цієї Акад. (1996). Зав. каф. кримінального права ОДЮА (1998–2000). Проректор, зав. каф. криміналістики та адміністративного права ОНМУ (2000). Старш. інспектор Української секції Міжнар. поліції (Інтерполу) (2002). Створив школу вчених-спеціалістів кримінально-прав. профілю. Займав посаду наук. радника постійної комісії ВР України з прав. політики та судово-прав. реформи. Персональний чл. від України у МАКП (1989). Чл. Міжнар. асоціації кримінологів України, чл. Спільноти юристів України. Почесний чл. НАН Грузії (1996). Нагороджений багатьма держ. нагородами, орденами: Вітчизняної війни I та II ст., Богдана Хмельницького, медалями: «За бойові заслуги», «За оборону Севастополя», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». Заслужений діяч науки і техніки України (1994). Відмінник освіти України (1998). Авт. понад 600 наук. пр., серед яких 15 монографій, 3 підручники та коментарі до законодавства.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 61; ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 64; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Одеса, Т. 2. С. 74–76; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 22–23.

БАЗИЛЕВСЬКИЙ Володимир Олександрович (14.08.1937, с. Павлиш, нині – смт Онуфріївського р-ну Кіровоградської обл.) – поет, прозаїк, критик, перекладач. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1962). Займався журналістикою. Працював кореспондентом газет «Чорноморська комуна» (Одеса), «Кіровоградська правда» (Кіровоград), ст. ред. видавництва «Промінь» (Дніпро), керівником літературної студії «Сівач» (Кіровоград). Авт. книг: «Поклик простору» (1977), «Допоки музика звучить» (1982), «Чуття землі небесне» (1983), «Труди і дні» (1984), «Вибране»

(1987), «Колодязь» (1988), «Вертеп» (1992), «Вокзальна площа» (1995), «Крик зайця» (2004) «Лук Одиссеїв» (2005) та ін. Лауреат обл. премії імені Ю. Яновського, держ. премії України імені Тараса Шевченка (1996, за книгу «Вертеп»), літературної премії імені П. Тичини (1990, за книгу «Колодязь»), літературної премії імені В. Свідзинського (2005), премії імені Є. Плужника (2006), літературно-мистецької премії імені П. Куліша (2012). Чл. Спілки письменників України (1972).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 89; Письменники Радян. України : довідник. Київ, 1981. С. 9.

БАЙМУРАТОВ Михайло Олександрович (13.10.1954, Одеса) – юрист, фахівець в галузі конституційного, міжнар. та муніципального права, д-р юрид. наук (1996), проф. (1998). Закінчив з відзнакою юрид. ф-т ОДУ (1982) та аспірантуру (1991–1992). Викл., асист., доц. каф. конституційного та міжнар. права Юрид. ін-ту ОДУ за сумісництвом (1982–1992). Начальник відділу кадрів Одеського ВО «Електрик» Українського товариства глухих (1986–1992). Захистив канд. дис. «Організаційно-правове забезпечення місцевими Радами народних депутатів співробітництва поріднених міст» (1993).

Учасник наук.-дослідного проекту ДКНТ «Місцеве самоврядування в умовах формування правової держави України» (1993–1996). Учасник та викл. українсько-американської програми з порівняльного держ. будівництва та управління (Мерілендський ун-т, Американський ун-т, Ун-т Дж. Гопкінса (США, ОДУ) (1995). Учасник та викл. міжнар. програми TACIS з права ЄС (2003–2004). Дійсний акад. Української АН національного прогресу (1996). Захистив доктор. дис. «Міжнародне співробітництво органів місцевого самоврядування в Україні» (1996). Доц. (1997), проф. (1998) каф. міжнар. права та міжнар. відносин, проректор з наук. роботи (2002–2005) ОДЮА. Проф., зав. каф. правознавства Маріупольського держ. гуманітарного ун-ту (з 2005 р.), зав. каф. конституційного, адміністративного та міжнар. права (з 2008 р.). Наук. консультант Ін-ту законодавства ВР України та гол. наук. співроб. Представництва Європейської організації публічного права в Україні (2007). Чл. виконавчого комітету Одеської міської ради (2005–2006); голова Інвестиційної ради при Одеському міському голові (2006–2010); радник з прав. питань, голова групи радників Голови Одеської обл. адміністрації (2006–2007); депутат Одеської обл. ради (2006–2010). Чл. Українського союзу юристів, Українського товариства конституційного права, Української асоціації міжнар. права. Нагороджений трьома держ.

нагородами СРСР та чотирма України, медаллю «За наукові досягнення», знаком «Відмінник освіти України». Заслужений діяч науки і техніки України (2004). Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 103; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 79–81; Науковці України – еліта держави. Наук. школи. Т. 2. Київ, 2012. С. 133; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 20.

БАКАНУРСЬКИЙ Григорій Леонідович (02.10.1929, м. Сальськ Ростовської обл., РСФРР, нині – РФ – 15.05.2013, Одеса) – філософ, д-р філос. наук (1987), проф. (1989). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1952). Захистив канд. дис. «Иудаизм в США и его идеология» (1968). Захистив доктор. дис. «Иудейский клерикализм: критика идеологии и практика» (1987). Доц. (1976–1988), проф. каф. філософії (1989–1999), проф. каф. політ. соціології та права (з 2000 р.) Одеської акад. харчових технологій. Наук. інтереси пов'язані з соц.-філос. проблематикою, зокрема культурологічного характеру. Це дослідження політ., правових, культурологічних та релігійних аспектів проблеми етнонаціональних відносин і положення меншин в СНД, включаючи Україну. Авт. понад 100 наук. пр., зокрема 25-ти монографій та навч. посібників.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 112; История Одес. гос. акад. пищевых технологий (1902–2002). Одесса, 2002. С. 184–185; Наук.-техн. б-ка Одес. нац. акад. харч. технологій. Енцикл. вчених. URL: <https://bit.ly/2JYFWdQ> (дата звернення: 12.11.2018).

БАЛАН Сергій Борисович (07.03.1937, смт Саврань Одеської обл. – 2000) – філолог, педагог. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1958). Вчитель, директор у школах Одеської обл. (1958–1971). Директор Білгород-Дністровського пед. училища (1971–2000). Розробив систему соц. захисту студентів та працівників училища. Обирався делегатом П'ятого з'їзду вчителів України (1987). Нагороджений орденом Дружби народів, медалями «За доблесну працю», «Ветеран праці», знаком «Відмінник народної освіти». Присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України».

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. Олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 19–20.

БАЛУХ Валерій Сергійович (24.07.1948, с. Романівка Чермеровського р-ну Хмельницької обл.) – юрист, підполковник юстиції. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1976), аспірантуру (1979). Працював суддею (1976–1978), головою суду Білгород-Дністровського р-ну Одеської обл. (1978–1980). Заст. начальника Управління юстиції Одеської обл. (1980–1985, 1991–1992), зав. держ.-прав. відділу Одеського обл. комітету КПУ (1985–1991). Радник з питань держ.-прав. роботи (1992–1993), зав. держ.-прав. відділу (1993–1994), голова постійної комісії з законності та правопорядку (1990–1994), заст. голови з виконавчої роботи з питань правоохоронних органів і збройних сил

Одеської обл. ради народних депутатів (1994–1995). Заст. голови з питань правоохоронних органів і військово-мобілізаційної роботи, міграції та культур (1995–1997), заст. голови з політ.-прав. питань Одеської обл. держ. адміністрації (1997–1999). Голова Арбітражного суду Одеської обл. (1999–2001), голова Одеського апеляційного господарського суду (2001–2013), заст. голови обл. громадської організації «Відродження регіону». Захистив канд. дис. «Організація і діяльність комерційних судів Російської імперії: іст.-прав. дослідження на прикладі Одеського комерційного суду (1808–1917)» (2002). Заслужений юрист України (2000). Нагороджений численними орденами і медалями, грамотами, серед яких ордени: «За заслуги» II (2006) та III (2002) ст., «Слава та вірність Вітчизні» III ст. (1999); Св. князя Дмитрія Донського I ст., Св. князя Даниїла Московського III ст., Св. князя Володимира всіх ступенів, Преподобного Нестора Літописця I ст., Різдва Христового I ст., Св. Миколи Чудотворця, Святого Дмитра Солунського IV та III ст.; почесними відзнаки Вищої ради юстиції: ордени Юстиції та «Знак Пошани», Вищий орден юстиції, почесний знак Вищого господарського суду України I ст., Союзу юристів України (2002), численні почесні грамоти Вищого господарського суду, Ради суддів господарських судів України. Кавалер Міжнар. лицарського ордену справедливості Міжнар. асоціації юристів, лауреат рейтингу-конкурсу «Народне визнання» в номінаціях «Юрист року» (2007), «Суддя господарського суду» (2008). Переможець конкурсу «Людина року» (2008).

Літ.: Лауреати України. Харків, 2004. С. 102 ; Одесса и одесситы в III тысячелетии. Киев, 2005. Вып. 1. С. 28 ; 500 влиятельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 19 ; Кто є хто в Україні : 9000 біогр. довідок. Київ, 2007. С. 47.

БАРАНЕЦЬ Микола Максимович (01.01.1937, м. Світловодськ Кіровоградської обл.) – юрист. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1964). Працював у Табурищанській сільраді (з 1955 р.). Судовий виконавець Новогеоргіївського районного народного суду (1961). Народний суддя Олександрівського районного суду Кіровоградської обл. (1962), голова цього суду (1966). Суддя Ленінського районного народного суду м. Кіровоград (1976). Заст. начальника відділу юстиції Кіровоградського облвиконкому (1977), гол. держ. арбітр Кіровоградської обл. (1987–1991), голова арбітражного суду Кіровоградської обл. (1991–2001). Перший голова господарського суду обл. (2001–2002). Заслужений юрист України (1995). Нагороджений знаком «Почесний працівник арбітражного суду України».

Літ.: Арбітражні суди України : іст.-прав. нарис, портрети, події. Київ, 2001. С. 199 ; Босько В. Іст. календар Кіровоградщини на 2012 рік : люди, події, факти. Кіровоград, 2011. С. 10.

БАРАНОВ Ігор Авенірович (05.02.1946, Сімферополь – 22.04.2001, Сімферополь) – археолог, д-р іст. наук (1995), чл.-кор. НАН України. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1970). Монтер зв'язку Сімферопольської машинно-тракторної станції (1965–1966). Захистив канд. дис. (1977). Працював у відділі античної та середньовічної археології Ін-ту археології АН УРСР (нині – НАН України) (1966–1998), пройшов шлях від лаборанта до заст. директора з наук. роботи Кримської філії Ін-ту археології НАН України АРК (1998–2001). Голова Республіканського комітету з охорони пам'яток історії та культури АРК. Керував загонами 14 археол. експедицій (Південнобережна, Гірсько-Кримська, Херсонська, Кримська комплексна) (1966–1976). Керівник Судацької експедиції (1977–2001). Результатом експедицій стала монографія «Таврика в епоху раннього середньовіччя» (1990). Займався наук. дослідженнями з проблем візантійської і хазарської історії та археології, середньовічної історії та археології Криму. Заслужений діяч науки і техніки АРК (2001). Авт. близько 60 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 228 ; Мезенцева Г. Г. Дослідники археології України : енцикл. слов.-довід. Чернігів, 1997. С. 161.

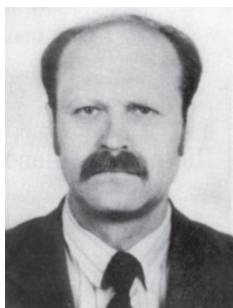

БАРДИНА Наталія Василівна (13.05.1954, Дессау, Німеччина) – мовознавець, фахівець з експериментальної фонетики, когнітивної лінгвістики та філософії мови, д-р філол. наук (1999), проф. (2000). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1976). Працювала на каф. російської мови ОДУ старш. лаборантом (1977–1978), асист. (1979–1984), старш. викл. (1984–1985). В. о. заст. декана по роботі з іноземцями (1983–1987). Захистила канд. дис. «Синтагма в російському спонтанному монологічному мовленні (експериментально-фонетичне дослідження)» (1984). Доц. каф. російської мови (1985–1987, 1991–2000). Перебувала у закордонному відрядженні: викл. російської мови на філос. ф-ті

Ун-ту імені Я. А. Коменського в Братиславі (Словаччина) (1987–1990). Захистила доктор. дис. «Енергеально-конфігуративне моделювання мови: до розв’язання проблеми антропоцентричного методу лінгвістичних досліджень» (1999). Засновник і зав. каф. прикладної лінгвістики філол. ф-ту ОНУ (2000–2011). Проф. каф. іноземних мов профес. спрямування МГУ (з 2012 р.). Чл. Московської асоціації перекладачів (словацька мова), наук. співроб. Одеського НДІ судових експертиз Міністерства юстиції України (з 1999 р.), де нею розробляється тема «Проблема достатності лінгвістичного матеріалу при проведенні фоноскопичних ідентифікаційних експертиз». Авт. близько 100 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 73 ; ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 250 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 84–88 ; Філол. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова. Одеса, 2003. С. 31–35.

БАРЛАДЯНУ-БИРЛАДНИК Василь Володимирович (псевд. – *Ян Друбала*) (23.08.1942, с. Шибка Григоріопольського р-ну, Молдова – 03.12.2010, Одеса) – філолог, поет, прозаїк, журналіст, громадський діяч. Закінчив Одеську школу військових кореспондентів (1964), філол. ф-т ОДУ (1970). Практикувався у музеях Москви, Ленінграду, Західної України, Празькій національній галереї як історик мистецтв (1966–1969); вивчав румуністику та болгарістику в Бухарестському та Софійському ун-тах (1971–1972). Працював зав. кабінету мистецтвознавства в ОДУ; викл. історії світового та українського мистецтв, класичної європейської літератури, етики та естетики в Одеському

ін-ті інженерів морського флоту (1969–1974). Звинувачений в українському націоналізмі та звільнений з роботи в ОДУ (1974). Старш. наук. співроб. Одеського

музею Західного та Східного мистецтва (1976). Заарештований та позбавлений волі у таборах загального режиму (1977–1983). Працював в Одесі електромонтером (1983). Перебував у Канаді та США з лекціями про політ. становище в Україні (1990); повернувся на роботу в ОДУ (1992); читав лекції в Духовній акад. УПЦ Київського Патріархату (1994). Увійшов до ред. відновленого В. Чорноволом журналу «Український вісник» (1987), чл. редколегії журналу «Кафедра», «Українські перспективи». Брав участь у створенні Української ініціативної групи за звільнення в'язнів сумління, яка увійшла до Міжнар. комітету захисту політв'язнів (1987); чл. Української Гельсінської Групи (1987), чл. Спільки письменників і Спільки журналістів України. Нагороджений орденом «За заслуги» III ст. (2005). Авт. понад 1000 наук., наук.-публіцистичних пр. різними мовами.

Літ.: Рух опору в Україні, 1960–1990 : енциклопед. довід. Київ, 2010. С. 68–70 ; Одеська хвиля. Документи, твори, спогади в'язнів сумління. Одеса, 2010. Вип. 5. С. 306–308, 309–320 ; Поезія із-за ґрат : антологія. Київ, 2012. С. 63–66.

БАРСУКІВСЬКИЙ Володимир Федорович (13.03.1938, Одеса) – громадський діяч, правозахисник. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1968). Виготовляв і розповсюджував листівки, спрямовані проти політики КПРС, був заарештований та відправлений до мордовських таборів (1959–1961). Працював на Одеському заводі холодильного машинобудування робітником деревообробного цеху, вантажником, слюсарем-випробувачем (1961–1968). Працював вчителем, відп. секретарем обл. організації Товариства охорони природи. Літпрацівник газети «Радянська швея» (1975–1992). Кореспондент газ. «Одеський дачник». Виготовляв і розповсюджував твори самвидаву. Брав участь у роботі Товариства української мови, «Просвіти», Народного Руху України, Всеукраїнського Товариства політ. в'язнів і репресованих. Реабілітований (1992).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 278 ; Донька Одеси : Ніна Строката в документах і спогадах. Одеса, 2005. С. 13, 17, 19, 21, 273.

БАСЕНКО Костянтин Якович (01.01.1923, Київ – 20.05.1973, Київ) – поет, прозаїк. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1950). Працював ред. у Держлітвидаві УРСР, у ред. одеської газети «Чорноморська комуна», зав. відділу редакції газети «Правда України» (1952–1956), фейлетоністом «Робітничої газети» (1956–1961), очолював відділ прози журналу «Радуга» (1961–1966). Учасник Другої світової війни. Авт.

збірки ліричних поезій «На щастя землі» (1953), збірок віршованих гуморесок «Пером під корінь» (1956), «До нових віників» (1959), збірок гумористичних оповідань і повістей «Душею щедри», «Божа біографія» (1962), «Дітям до шістнадцяти» (1964), романів «Жіночі радощі й печалі» (1966; екранізовано у 1982 р.), іст. романів «На крутозламі» (1970; екранізовано у 1985 р.), «Початок» (1972) та п'єси «Десять у полі жінці жнуть». Чл. Спілки письменників України (1961).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 293; Укр. літ. енциклопедія. Київ, 1988. Т. 1. С. 134; Письменники радян. України : довідник. Київ, 1981. С. 23.

БАТУРИНА Надія Петрівна (26.11.1928, Миколаїв – 25.04.2017, Київ) – актриса, режисер-постановник. Народна артистка України (1996). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1951) та школу-студію при Одеському театрі Радянської армії (1955). Актриса театру Одеського військового округу (1955–1960), Театру юного глядача, Українського драматичного театру імені Жовтневої революції, Російського драматичного театру імені А. Іванова. Актриса Київського держ. російського драматичного театру (нині – Нац. акад. театр російської драми імені Лесі Українки) (з 1961 р.). Працювала на телебаченні (авт. і ведуча програми «На добраніч, діти»). Депутат Київської міськради (1969–1971). Режисер театру імені Лесі Українки, театру-майстерні «Сузір'я»:

«Загадка дому Верньє» Р. Тома (виконала роль Марго), «Політ над гніздом зозулі» за К. Кізі, «Пізанська башта» Н. Птушкіної, «В колі кохання» за С. Моемом, «Загнаний кінь» Ф. Саган, «Убивство в пансіоні Монсуел-Менор» за А. Крісті. Грала головні ролі у спектаклях: донна Анна («Камінний господар» Л. Українки), Еболі («Дон Карлос» Й. Шиллера), Сара Бернар («Посмішка лангуста» Марелла), Огудалова («Безприданниця» О. Островського), Агнія («Традиційний збір» В. С. Розова) та ін. Нагороджена Почесною грамотою Президії ВР України (1976), Почесною грамотою КМ України (2008).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 312; Жінки України : біогр. енциклопед. слов. Київ, 2001. С. 27.

БАЧИНСЬКА Олена Анатоліївна (03.04.1971, Одеса) – історик, фахівець в галузі історії України, д-р іст. наук (2003), проф. (2005). Закінчила іст. ф-т ОДУ (1993), аспірантуру. Захистила канд. дис. «Дунайське козацьке військо. 1828–1869» (1997).

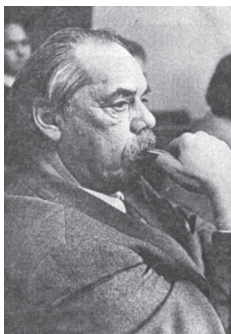

Працює на каф. історії України: викл., асист. (1994–1997), старш. викл. (1997–1999), доц. (1999–2002), проф. (з 2005 р.). Заст. декана іст. ф-ту з наук.-дослідної роботи (2000–2015). Зав. каф. історії України (з 2015 р.). Зав. відділу історії козацтва на Півдні України НДІ козацтва при Ін-ті історії України НАН України (з 2000 р.). Захистила доктор. дис. «Колонізація українським населенням Придунайських земель XVIII – поч. XX ст.» (2003). Основні наук. дослідження присвячені історії українського козацтва наприкінці XVIII–XIX ст., заселенню і освоєнню українським населенням межиріччя Дністра та Дунаю в XVIII–XIX ст., краєзнавству Одещини. Стипендіатка

Одеського відділення Українського фонду культури (1994, 1995), Канадського ін-ту українських студій (1994), КМ України (1998–2000). Голова Міжнар. інтелектуального клубу молодих вчених-викл. ун-ту (1998–1999). Рукопис книги «Козацтво в «післякозацьку» добу української історії (кінець XVIII–XIX ст.)» переміг в конкурсі «Українська книга – 2010». Нагороджена Подякою МОН України (2015). Лауреат премії імені Миколи Костомарова Президії НАН України за цикл робіт «Українське козацтво в системі уявлень, саморепрезентацій і соціальних взаєминах». (2017). Авт. п'яти монографій, понад 200 наук. та наук.-популярних статей, багатьох археографічних публікацій.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 644; Дослідники історії Південної України: біобібліогр. довід. Київ, 2013. Т. 1. С. 40–44; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 90–91; Укр. історики XX століття: біобібліогр. довід. Київ, 2006. Вип. 2, ч. 3. С. 13–14; ОНУ імені І. І. Мечникова. Новини: офіц. сайт. URL: <https://bit.ly/2UsKRrF> (дата звернення: 25.12.2018).

БАЧИНСЬКИЙ *Анатолій Діомидович* (21.05.1933, Одеса – 08.04.1995, Одеса) – історик, фахівець в галузі історії України, проф. (1991). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1957). Працював наук. співроб. Одеського держ. археол. музею (1957–1958), старш. наук. співроб. Держ. архіву Одеської обл. (1958–1963), начальником відділу наук.-довідкової літератури архіву (1959–1963). Старш. викл. (1963–1971), канд. іст. наук (1969), доц. каф. історії УРСР ОДУ (1971–1979), старш. наук. співроб. (1979–1981), доц. каф. історії УРСР, історіографії та джерелознавства (з 1990 р. – каф. історії України) (1981–1991), заст. декана іст. ф-ту ОДУ з наук. роботи (1982–1983), проф.

каф. історії України ОДУ (1991–1995). Основні напрями наук. досліджень: історія українського козацтва та Задунайської Січі, селянства Південної України періоду реформи 1861 р., суспільно-політ. рухів у 70–80-х рр. XIX ст.; проблеми іст. краєзнавства; українсько-болгарських зв'язків XIX – початку XX ст. тощо. Чл. редколегії «Науково-інформаційного бюлетеня Архівного управління УРСР» (1960–1964). Чл. правління Одеської обл. організації Українського товариства дружби з Болгарією (1961). Чл. Президії і голова секції документальних пам'яток Одеської обл. організації Українського товариства охорони пам'яток історії і культури (1967). Чл. бюро Наук. ради АН УРСР з проблем іст. науки (секція давньої і нової історії України), чл. Археографічної комісії АН УРСР та чл. Дирекції Держ. архіву Одеської обл. (1987). Чл. редакційно-видавничої ради республіканського видавництва «Маяк» (1989). Чл. колегії Всеукраїнського товариства краєзнавців (1990), голова Одеського товариства краєзнавців (1992), чл. правління Одеської обл. організації Українського фонду культури (1992) та ін. Нагороджений урядом Болгарії орденом Св. Кирила та Мефодія II ст. (1969), грамотою Президії ВР УРСР за участь в роботі по підготовці і виданні «Історії міст і сіл УРСР» (1975). Заслужений працівник культури України (1993). Авт. майже 400 наук. і наук.-популярних пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 82 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 92–94 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 24–25 ; Анатолій Діомидович Бачинський : до 75-річчя з дня народження. Одеса, 2008. 215 с.

БЕВЗЕНКО Степан Пилипович (07.08.1920, с. Станіславка, нині – Новоархангельського р-ну Кіровоградської обл. – 15.01.2005, Київ) – мовознавець, дослідник історії та діалектології української мови, д-р філол. наук (1962), проф. (1964). Закінчив Уманський пед. технікум (1935–1938), філол. ф-т ОДУ (1938–1941, 1943–1945), аспірантуру при каф. української мови (1945–1948). Працював лаборантом (1944–1945), викл. (1945) каф. української мови ОДУ. Старш. викл. (з 1949 р.), доц. (1951), зав. каф. (1950–1962) української мови Ужгородського ун-ту. Захистив канд. дис. «Дослідження синтаксису українських літописів XVII ст.» (1950). Проф., зав. каф. української мови ОДУ (1962–1981). Зав. каф. мовознавства й методики викладання мови (1982–1991), проф. каф. української мови Київського пед. ін-ту (нині – Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова) (1991–1999). Описав окремі фонетичні явища та низку морфологічних і синтаксичних особливостей закарпат-

ських говірок, запропонував типологію відмінностей українських діалектів на різних структурних рівнях. Брав участь у підготовці «Атласу української мови». Авт. (спільно з Й. Дзендзелівським та П. Чучкою) «Програми для збирання матеріалів до діалектологічного атласу українських говорів Закарпатської обл. УРСР» (1960). Подав власну інтерпретацію періодизації історії вивчення української мови у книзі «Історія українського мовознавства» (1991). Під його керівництвом укладено і надруковано два інверсійні словники української мови. Авт. понад 320 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 84 ; ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 361 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 94–97 ; Проф. Степан Пилипович Бевзенко. Київ, 1999. 91 с.

БЕЙЛІС Олександр Самійлович (02.02.1918, Одеса – 16.03.2000, Лондон, Велика Британія) – історик-славіст, педагог, болгарист, д-р іст. наук (1971), проф. (1973). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1941). Навчався в аспірантурі при каф. історії нового часу ОДУ (1942–1944), евакуйованого до м. Байрам-Алі (Туркменія). Захистив канд. дис. «Російсько-болгарські відносини після Берлінського конгресу (1878–1886)» (1947). Працював в Юрид. школі та Пед. ін-ті (м. Одеса). Викл., доц. каф. нової історії, історії нового часу (1946), доц., проф. каф. історії південних та західних слов'ян (1953–1979) Львівського ун-ту, Викладав курси нової і новітньої історії країн Західної Європи та Америки, історії західних та південних слов'ян (XIX–XX ст.), історії Болгарії. Захистив доктор. дис. «Становлення марксистської історіографії в Болгарії» (1971). Жив у Москві (з 1979 р.). Останні роки життя провів у Лондоні (з 1992 р.). Наук. інтереси: історія і історіографія слов'янських країн, зокрема нова та новітня історія Болгарії. Чл. редколегії наук. збірника «Українське слов'янознавство» та «Проблеми слов'янознавства». Авт. більше 100 наук. і навч.-метод. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 429 ; Олександр Бейліс : [некролог]. *Проблеми слов'янознавства*. 2000. Вип. 51. С. 373.

БЕЛТЮКОВА Світлана Вадимівна (17.08.1940, Одеса) – хімік-аналітик, д-р хім. наук (1984), проф. (1992). Закінчила хім. ф-т ОДУ (1962). Працювала в Одеській лаб. Ін-ту загальної та неорганічної хімії АН УРСР: лаборантом, інженером, мол. наук. співроб. (1962–1977); у Фіз.-хім. ін-ті НАН України: мол., старш. наук. співроб., зав. лаб., гол. наук. співроб. (Одеса, з 1977 р.). Водночас зав. каф. аналітичної хімії в ОНАХТ (з 1997 р.). Наук. інтереси: закономірності змін спектроскопічних ха-

рактеристик рідкісноземельних елементів залежно від фіз.-хім. властивостей комплексоутворювальних речовин, проблеми високочутливих люмінесцентних методів визначення окремих рідкісноземельних елементів та використання комплексів лантанідів у біомедичному аналізі. Депутат ВР УРСР XI скликання (1985–1990). Авт. близько 300 наук. пр. та 20 авт. свідоцтв і патентів.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 449–450; История Одес. гос. акад. пищевых технологий (1902–2002). Одесса, 2002. С. 122–123; Жінки України: біогр. енцикл. слов. Київ, 2001. С. 31.

БЕНЬКОВСЬКИЙ Василь Григорович (25.01.1912, Одеса – 21.01.1986, Уфа, РРФСР, нині – РФ) – хімік, фахівець в галузі хімії та фізико-хімії нафти, д-р техн. наук (1952), проф. (1953), акад. АН Казахської РСР (1967). Закінчив ОДУ (1940). Працював у «Казахстаннафті» (1940–1960). Директор Ін-ту хімії нафти та природних солей АН Казахської РСР (1960–1967), керівник лаб. Ін-ту хімії Башкирської філії АН СРСР (1967–1986). Вивчав нафтові емульсії, поведінку різних вуглеводнів за низьких температур. Відкрив явище довільного емульгування суміші води та нафти. Брав участь у створенні промислового пристрою для утилізації відпрацьованої сірчаної кислоти на нафтопереробних заводах. Вивчав питання хім. захисту підземних нафтопроводів і механізм їх корозії. Встановив монотонне зменшення парахору вуглеводнів та рефракції за низьких температур. За дослідження питання про хім. захист підземних нафтопроводів отримав премію Ради Міністрів СРСР (1983). Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора. Заслужений діяч науки Казахської РСР (1961).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 461–462; Акад. наук Казахской ССР: справочник. Алма-Ата, 1987. С. 86; Волков В. А., Вонский Е. В., Кузнецова Г. И. Химики: биогр. справ. Киев, 1984. С. 46.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 461–462; Акад. наук Казахской ССР: справочник. Алма-Ата, 1987. С. 86; Волков В. А., Вонский Е. В., Кузнецова Г. И. Химики: биогр. справ. Киев, 1984. С. 46.

БЕРЕЗІНСЬКИЙ Віталій Костянтинович (08.11.1937, с. Янів, нині – с. Іванів Калинівського р-ну Вінницької обл. – 24.08.2011, Одеса) – поет. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1961). Працював у газеті «Кадри будовам» (1961–1962); ред. видавництва «Маяк» (1963–1964); чл. сценарно-редакційної колегії (1964–1971), штатний сценарист (1971–1972), гол. ред. (1982–1984) Одеської кіностудії художніх фільмів; гол. ред. кіногрупи Одеської телестудії (1972–1973); відп. секретар Одеської організації

Спілки письменників України (1974–1979); викл. історії української та зарубіжної культур в ОДАХТ (з 1995 р.). Перша збірка поезій – «Повінь» (1962), потім – «Зачарованість» (1964), «Силуети» (1970), «Кольори граніту» (1975), «Звуковий бар'єр» (1977), «Вітражі» (1979), «Автострада» (1981), «Слухаю море» (1983), «Запас висоти» (1986), «Рождение солнца» (1987), «Поезії» (1989), «Настройщик пианино» (1989), «Солоний камінь» (2002) та ін. Окремі твори друкувались у перекладах болгарською, вірменською, даргинською, єврейською, польською, угорською та іншими мовами. Чл. Спілки письменників України (1965).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 503 ; Одес. літ. віче. Т. 1. Київ, 2004. С. 33 ; Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довід. Одеса, 1999. С. 29–30.

БЕРМАН Яків Зиновійович (11(23).10.1889, м. Дубно Рівненської обл. – 1973) – бібліограф, книгознавець. Закінчив юрид. ф-т Київського ун-ту Св. Володимира (1913). Навчався на іст. відділенні іст.-філол. ф-ту НУ (1918–1919), іст.-соціологічному відділенні Одеського гуманітарно-суспільного ін-ту (1920), соц.-іст. відділенні ф-ту професійної освіти Одеського ІНО (1921–1925). Вчений секретар, зав. відділу книгокористування, в. о. директора (1923–1929) в Одеській держ. публічній бібліотеці. Муз. рецензент ряду газет України (1910–1941). У 1920-х рр. чл. Українського бібліографічного товариства в Одесі та Одеської комісії краєзнавства при ВУАН. Переїхав до Ленінграду (1930). Працював у Держ. публічній бібліотеці імені М. Салтикова-Щедрина (1936–1938), займався бібліографією творів І. Еренбурга. Під час Другої світової війни перебував на Уралі, виступав з лекціями про видатних композиторів. Займався бібліографією муз. та літературної діяльності М. Лисенка, Л. ван Бетховена, Ф. Шуберта, К. Дебюссі та М. О. Гершензона. Вивчав історію періодичної преси на Півдні України; оприлюднив нарис про перший у Причорноморському краї часопис «Одесский вестник» (1827–1893); склав тематичний розпис публічної газети «Одесский коммунист» (1918–1920).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 529–530 ; Бернандт Г. Б., Ямпольский И. М. Кто писал о музыке : биобиблиогр. слов. музык. критиков и лиц, писавших о музыке в дореволюц. России и СССР. М., 1971. Т. 1. С. 90 ; Дослідники історії Південної України : біобібліогр. довід. Київ, 2016. Т. 2. С. 46–49 ; Укр. бібліографи : біогр. відомості, професійна діяльність, бібліографія. Київ, 2008. С. 34–35 ; Зленко Г. Д. Бібліографічний укіс Якова Бермана. Вісн. Кн. палати. 2000. № 6. С. 20–23.

БЕРНАЗ Василь Дмитрович (04.07.1949, с. Іванівка Великомихайлівського р-ну, Одеської обл. – 14.03.2016, Одеса) – юрист, криміналіст, д-р наук (2004), проф. (2006). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1975). Працював слідчим Управління внутрішніх справ Одеського міськвиконкому (1975–1977). Асист. каф. криміналістики та кримінального права та процесу ОДУ (1977–1979). Викл., старш. викл., начальник каф. Одеського держ. ун-ту внутрішніх справ (1979–2008). Захистив канд. дис. «Методика розслідування крадіжок народногосподарських вантажів на морському транспорті» (1986). Доц. каф. криміналістики, кримінального права та процесу ОДУ (1995). Захистив

доктор. дис. «Теорія та практика використання психол. знань у здійсненні та вдосконаленні слідчої діяльності» (2004). Проф. каф. криміналістики Одеського держ. ун-ту внутрішніх справ (2008–2010). Проректор з наук. роботи та міжнар. зв'язкам МГУ (Одеса, з 2010 р.). Чл. спеціалізованої вченої ради Одеського держ. ун-ту внутрішніх справ із захисту дис. на здобуття наук. ст. д-ра (канд.) юрид. наук; спеціалізованої вченої ради ОНЮА; спеціалізованої вченої ради Харківського нац. ун-ту внутрішніх справ. Чл.-кор. НАПрН (2011). Заслужений діяч науки і техніки України (2010). Нагороджений відомчими відзнаками та медалями МВС України. Авт. понад 120 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 25–26; Нац. акад. правових наук України: офіц. сайт. URL: <https://bit.ly/2Pq4dj4> (дата звернення: 27.01.2014); Нац. ун-т «Одеська юридична академія»: офіц. сайт. URL: <https://bit.ly/2K56zy7> (дата звернення: 14.11.2018).

БЕРНАЦЬКА Римма Петрівна (15.01.1923, м. Вознесенськ Миколаївської обл. – 17.03.1997, Київ) – театрознавець. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1950). Художник-декоратор у російському драматичному театрі м. Белебей Башкирської АРСР (1942–1943). Старш. наук. співроб. відділу театрознавства Ін-ту мистецтвознавства, фольклору та етнографії імені М. Т. Рильського АН УРСР (1954–1980). Канд. мистецтвознавства (1954). Наук. консультант, авт. статей для «Театральної енциклопедії» (у 6 т., М., 1961–1967). Консультант народно-театральних колективів України (1970–1980). Авт. творів «Н. М. Ужвій» (1958; 1960) та «М. Ф. Романов» (1960). Співавт.

довідкових видань: «Актёры советской Украины» (1960), «Майстри української радянської сцени» (1962). Брала участь у створенні колективних праць: «Історія Києва» (1960), «Український драматичний театр» (1967), «Мистецтво франківців: до 50-річчя Київського українського драматичного театру імені І. Франка» (1967), «Українська народна художня культура на сучасному етапі» (1982). Чл. Спілки театральних діячів України (1961).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 532.

БЕЛОЗОРОВ Сергій Тихонович (12(25).12.1903, м. Хотин Бессарабської губ., нині – Чернівецька обл. – 25.04.1970, Одеса) – географ, проф. (1963). Закінчив біол. відділення ф-т професійної освіти ІНО (1926). Аспірант та асист. каф. фіз. географії і геології ІНО (1926–1929). Доц. каф. фіз. географії Ін-ту соц. виховання (1930–1933), водночас викл. Одеської піхотної командної школи (1930–1932), наук. співроб. і заст. директора Одеської гідрогеол. станції. Доц. каф. фіз. географії ОДУ (1934–1941), зав. каф. фіз. географії (1938–1941), декан геогр. ф-ту (1938–1940) Одеського пед. ін-ту. Канд. геогр. наук (1937). Під час Другої світової війни завідував міським та обл. відділами народної освіти. Доц. (1944–1948, 1950–1953, 1956–1962), проф., зав. каф. фіз. географії (1963–1970) ОДУ. Водночас зав. каф., доц. каф. фіз. географії (1944–1955) Одеського пед. ін-ту. Чл. Всесоюзного геогр. товариства, чл. ради Одеського відділу Геогр. товариства. Авт. пр. з історії географії, природи України та географії материків. Авт. першого посібника з географії материків українською мовою для студентів (1971).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 89; Геогр. енциклопедія України. Київ, 1989. Т. 1. С. 91; ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 570; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 107–113.

БІДЕНКО Дмитро Сидорович (04.07.1923, м. Бобринець Кіровоградської обл. – 2003) – економіст, проф. (1991). Навчався у Харківському залізничному ін-ті (1940), закінчив ОДУ (1952). Під час Другої світової війни входив до антифашистської організації, перебував у концтаборі «Бухенвальд-Дора» (Тюрінгія, Німеччина, 1943). Після звільнення працював у Німеччині бухгалтером торгово-заготівельної бази при Управлінні торгівлі у Потсдамі (1947). Переведений до військової частини в м. Гродно на територію СРСР на роботу бухгалтером (1947). Викл. Брацлавського бухгалтерського технікуму на Вінниччині (1952–1955). Переїхав до Одещини, влаштувався заст. директора з навч. роботи Білгород-Дністровської школи підготовки бух-

галтерів для колгоспів (1955–1956). Асист. каф. бухгалтерського обліку Одеського кредитно-екон. ін-ту (1956), голова профкому ін-ту (1957), старш. викл. каф. (1958). Захистив канд. дис. (1962). В. о. декана обліково-екон. ф-ту (1965), доц. (1964), зав. каф. бухгалтерського обліку і аналізу господарської діяльності (1965–1978) Одеського кредитно-екон. ін-ту. Пройшов стажування в Московському фінансовому ін-ті (1973). Направлений для проведення наук. роботи у Народну Республіку Болгарію (1974). Доц. (1976–1978), в. о. проф. (1978–1983), проф. каф. економіки організації та бухгалтерського обліку в агропромисловому комплексі (1986–1998). Нагороджений знаком «За відмінні успіхи у роботі» у галузі вищої освіти СРСР (1979), почесними грамотами. Авт. понад 100 наук. пр., з них чотири монографії.

Літ.: Бородатий В. П., Скрипник М. О., Граждан В. Д., Редькін О. С. Одес. держ. екон. ун-т : нариси історії. Одеса, 2000. С. 252 ; Обліково-екон. ф-т Одес. держ. екон. ун-ту. Одеса, 2007. С. 76–79.

БІЛОУС Віталій Михайлович (24.12.1935, Одеса) – фізик-оптик, д-р фіз.-мат. наук (1972), проф. (1973). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1958) та аспірантуру (1961). Захистив канд. дис. «Деякі особливості люмінесценції галогенсрібних кристалофосфорів» (1964). Працював у Луганському вечірньому машинобудівному ін-ті (1962). Асист. (1962–1964), доц. (1964–1975) Одеського вищого інженерно-морського училища. Захистив доктор. дис. «Люмінесцентні і електричні властивості деяких фотохімічно-чутливих кристалофосфорів та фотографічних емульсій» (1971). Директор НДІ фізики ОДУ (нині – ОНУ) (1975–2004), наук. керівник Галузевої НДІ прикладної металофізики та неруйнівних методів контролю і лаб. структурних досліджень НДІ фізики при ОНУ. Вперше описав квантово-розмірний ефект в люмінесценції вузькощілинних напівпровідників і особливості люмінесцентних та оптичних властивостей системи «кластер – адсорбовані на ньому просторово-упорядковані молекули орган. сполук» (1977). Засновник АН ВШ України (1992). Лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (1983), акад. нагороди імені Ярослава Мудрого (1993). Представник України в Міжнар. комітеті з фотографічної науки. Удостоєний медалі «Lieven Gevaert Medal» американського наук. товариства «The Society for Imaging Science and Technology» (1999). Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: Віталій Михайлович Белоус : биобиблиогр. указ. лит. Одесса, 2004. 71 с. ; ЕСУ. Київ, 2003. Т. 2. С. 834 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 118–120 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 97–98.

БІЛОУСОВА Олена Михайлівна (23.12.1919, Смоленськ, РСФРР, нині – РФ –1986) – хімік. Закінчила хім. ф-т ОДУ (1942). Під час війни евакуювалася разом з ун-том у м. Майкоп та одержала там диплом. Закінчила аспірантуру ОДУ (1945). Ст. лаборант хім. лаб. ОДУ (1943–1944). Захистила канд. дис. «Об’ємні визначення калію вісмутотіосульфатним методом» (1952). Асист. каф. загальної хімії (1944–1954). Старш. викл., доц., зав. каф. неорганічної хімії (1969–1970), перша жінка-зав. каф. за сторічну історію хім. ф-ту. Виступала з лекціями на підприємствах і в установах м. Одеса і обл. Провела велику роботу з розвитку Одеського відділення Всесоюзного хім. товариства імені Д. І. Менделєєва, керівник Наук.-студентського товариства ф-ту.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 91; Історія хім. ф-ту, 1865–2005. Одеса, 2006. С. 69; Богатський О., Цимбалюк В. Її покликання. *За наук. кадри.* 1967. 7 берез. (№ 7). С. 2.

БЛАЖКО Ніна Іванівна (05(18).07.1915, Мелітополь, нині – Запорізької обл. – 13.06.1982, Казань, РРФСР, нині – РФ) – географ, фахівець в галузі екон. географії України, д-р геогр. наук (1966), проф. (1969). Закінчила геогр. ф-т ОДУ (1939). Викладала екон. географію у Ворошиловградському пед. ін-ті (1944–1955). Захистила канд. дис. (1953). Викл. в ОДУ (1956–1964), Казанському ун-ті (1965–1982), зав. каф. екон. географії цього ун-ту (з 1967 р.). Захистила доктор. дис. «Економіко-географічні методи дослідження системи міських поселень» (1965). Організувала першу в СРСР каф. із спеціалізацією «економіко-географ-математик» (при Казанському ун-ті). Вивчала питання екон. географії Луганської обл., географії міст УРСР. Розробила функціональну типологію міст з урахуванням їхньої ролі в територіальному поділі праці. Досліджувала проблеми мат. моделювання геогр. процесів і явищ, зокрема систем розселення. Чл. наук.-метод. і наук.-техн. ради Мінвузу СРСР, чл. різних комісій Міжнар. геогр. союзу, чл. Всесоюзного геогр. товариства.

Літ.: Геогр. енцикл. України. Т. 1. С. 107; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 64; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2001. Вип. 2, ч. 1. С. 41–42; Экон. и соц. география в СССР: история и современное развитие. М., 1987. С. 510–514.

БЛАНКОВСЬКА Тамара Пилипівна (14.04.1935, с. Усадове, Біляївського р-ну Одеської обл.) – цитолог, ботанік, д-р біол. наук (1992), проф. (1993). Закінчила біол. ф-т ОДУ (1958). Працювала в ОДУ: асист. каф. генетики і дарвінізму (1963). Захистила канд. дис. «Цитоэмбриологическое изучение эмбриогенеза у растений при разных сроках посева недозрелыми и зрелыми семенами» (1965). Продовжила працювати в ОДУ: старш. викл. (1967), доц. (1968), проф. каф. генетики і молекулярної біології (1993). Захистила доктор. дис. «Морфо-функциональные аспекты развития генеративных структур хлебных злаков» (1992). Стажувалась в лаб. цитології і анатомії Всесоюзного НДІ рослинництва (1970). Наук. інтереси пов'язані з цитоембріологічним та цитогенетичним вивченням рослин. Чл. Українського ботан. товариства, Українського товариства генетиків і селекціонерів імені М. І. Вавилова, Міжнар. асоціації по вивченню статевого розмноження рослин (International Association of Sexual Plant Reproduction Research). Нагороджена почесною відзнакою міського голови (2010). Авт. близько 90 наук. пр., має два авт. свідоцтва та винаходи в галузі сільського господарства.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 114 ; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 67 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 131–132 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1999. Вип. 2, ч. 2. С. 16–18.

БОБИНІН Мстислав Миколайович (24.10(06.11).1907, Сімферополь – 28.05.1948, Одеса) – математик. Закінчив ф-т професійної освіти ІНО (1929). Вступив до аспірантури секції мат. аналізу Одеської філії Українського ін-ту математики, але був виключений через соц. походження. Викл. на робітфаці при ОПІ і в електропрофшколі (1929–1931). Доц. каф. мат. аналізу Одеського фіз.-хім.-мат. ін-ту (1930–1933). Працював на каф. теоретичної механіки в Ін-ті інженерів водного транспорту (1930–1934). Викл., доц. каф. мат. аналізу на фіз.-мат. ф-ті ОДУ (з 1933 р.). У воєнні роки разом з ун-том був в евакуації в Майкопі і Байрам-Алі, завідував об'єднаною каф. математики,

читав курси математики (1941–1944). Викладав математику в Одеському пед. ін-ті. Доц. об'єднаної каф. математики і фізики (1942). Захистив канд. дис. «О некоторых свойствах модулярных структур, связанных понятием «между» (1942). Зав. каф. мат. аналізу ОДУ, керував наук. семінаром з теорії структур (з 1944 р.). Доц. каф.

теоретичної механіки Ін-ту інженерів водного транспорту (1944). Один з перших в Україні розробив курси теорії функцій дійсної змінної.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 91–92; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 2. С. 21–23; Времена и годы: воспоминания ветеранов войны и труда Одес. ун-та. Одесса, 1999. Вип. 2. С. 92–98.

БОГАТА Лідія Миколаївна (29.04.1958, Одеса) – філософ, д-р філос. наук (2011), проф. (2016). Закінчила фіз. ф-т ОДУ (1981), аспірантуру ОДПУ (2000). Працювала вчителем фізики (1981), заст. директора з навч.-метод. роботи (1986–1993) у ЗОШ № 27 м. Одеса. Заст. директора з наук. роботи Одеського екон. ліцею (1993–2000). Захистила канд. дис. «Символ у функціонуванні соціального організму» (2001). Директор Одеського центру екон. освіти (1997–2007). Займалася питаннями проведення організаційного консультування (2000–2002). Працювала в ОНУ: на посаді доц. каф. загальної та соц. психології ІМЕМ (2003–2004). Доц. каф. культурології (2004–2005), доц. каф. природн. ф-тів (2005–2011), доц. каф. культурології (з 2011 р.). Захистила доктор. дис. «Уявлення про багатовимірне мислення, його прийоми та процедури» (2011). Проф. каф. культурології філос. ф-ту ОНУ (2012). Нагороджена відзнакою «Відмінник освіти України» (1993). Авт. понад 100 наук. пр., у т. ч. трьох монографій.

Літ.: Вчені ОНУ: інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2WvAOUm> (дата звернення: 23.01.2019); Інститут перспективних досліджень Моск. пед. гос. ун-та. URL: <https://bit.ly/2B88Cyg> (дата звернення: 14.11.2018).

БОГАТСЬКИЙ Олексій Всеволодович (25.08.1929, Одеса – 19.12.1983, Одеса) – хімік-органік, д-р хім. наук (1967), проф. (1968), чл.-кор. (1972), акад. АН УРСР (1976). Закінчив хім. ф-т ОДУ (1951). Захистив канд. дис. «Синтез и свойства стереоизомерных кротоновых кислот и их эфиров» (1954). Працював в ОДУ: асист. (1954–1957), старш. викл. (1957–1958), зав. каф. органічної хімії (1959–1975). Захистив доктор. дис. «Синтез некоторых алкоксисоединений на основе алкоксиалкилзамещенных малоновых и ацетоуксусных эфиров, ацетилацетонов и 1,3-диолов и изучение их стереохимии, свойств и превращений» (1967). Працював: доц. (1958–1969), деканом хім. ф-ту (1962–1970), проректором з навч. роботи (1968–1970), ректором ОДУ (1970–1975). З 1971 р. за ініціативою О. В. Богатського

виходило вперше в СРСР спеціалізоване видання «Вопросы стереохимии». Наук. керівник одеської лаб. Ін-ту загальної і неорганічної хімії АН УРСР (1975–1977). Директор Фіз.-хім. ін-ту АН УРСР (1977–1983). Наук. інтереси пов'язані з тонким органічним синтезом, стереохімією та біоорганічною хімією. Створив протисудо-рожний і снодійний препарат – феназепам. Вивчав нову на той час проблему – хімію макрогетероциклів (1970). Плідно працював у Південному наук. центрі АН УРСР (1971–1983), Президії АН УРСР (1977–1983). Делегат Конференції ЮНЕСКО (1973) та Міжнар. конференції з питань викладання хімії (1979). Чл. постійного міжнар. оргкомітету симпозиумів з хімії макрогетероциклів. Нагороджений трьома орденами Трудового Червоного Прапора (1971, 1976, 1981), медаллю імені С. І. Вавилова. Лауреат премії імені Л. В. Писаржевського АН УРСР (1978). Заслужений діяч науки УРСР (1979). Лауреат Держ. премії СРСР (1980) та Держ. премії України в галузі науки і техніки (1991, посмертно). Його ім'я увічнено у назві Фіз.-хім. ін-ту НАН України (1984). Авт. майже 600 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 120 ; Алексей Всеволодович Богатский. Киев, 1986. 102 с. ; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 120 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 1. С. 93–96 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 99–100.

БОГАЧИНСЬКА Інна Яківна (25.02.1946, Москва, РРФСР, нині – РФ) – поетеса, письменниця, журналіст, перекладач. Закінчила Одеське муз. училище, ф-т романо-германської філології ОДУ. Працювала в газеті «Вечерня Одесса». Проживає в Нью-Йорку (з 1979 р.) та працює судовим перекладачем. Творчість поетеси включена в програму викладання сучасної літератури в ОНУ та в Північноосетинському держ. ун-ті імені К. Л. Хетагурова (м. Владикавказ). Авт. книг: «СТИХИЯ» (1989), «Подтексты» (1990), «В четвертом измерении» (1993), «Перевод с космического» (1999), «Репортаж из параллельного мира» (2008). Чл. Південноросійської спілки письменників, Одеської обл. організації Конгресу літераторів України. Одна з найбільш успішних поетів рос. зарубіжжя за версією книги року енциклопедії «Британіки» (1991). Лауреат Міжнар. фестивалю російського мистецтва в Чикаго (1991), поет року Нью-Йорку.

Літ.: Венгер Л. А. Інна Богачинская как представитель эпохи Возрождения и провозвестник Новой эпохи. *Бюллетень / ОРЛИТА* : Об-ние рус. литераторов Америки. URL: <https://bit.ly/2DpXGhl> (дата звернення: 14.11.2018) ; Ишук И. Інна Богачинская: «Все идет свъше». *Порто-франко*. 2013. № 41 (1187). URL: <https://bit.ly/2B7CLO1> (дата звернення: 14.11.2018).

БОГУЦЬКИЙ Павло Петрович (03.04.1963, с. Пиківська Слобідка Літинського р-ну Вінницької обл.) – юрист, генерал-майор юстиції (2011). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1985). Командир мотострілкового взводу (1985–1986), слідчий військової прокуратури Одеського гарнізону (1986–1988), старш. слідчий військової прокуратури Кишинівського гарнізону (1988–1989), старш. слідчий (1989–1991). Слідчий з особливо важливих справ слідчого відділу військової прокуратури (1991–1992), помічник військового прокурора Одеського військового округу (1992–1993). Прокурор відділу нагляду за слідством та дізнанням військової прокуратури (1993–1994), військовий прокурор Первомайського гарнізону (1994–1996), начальник відділу нагляду за додержанням законів при провадженні попереднього слідства органами прокуратури слідчого управління військової прокуратури (1996), начальник відділу нагляду за слідством і дізнанням слідчого управління, старш. помічник військового прокурора (1996–1997), заст. військового прокурора, начальник слідчого Управління військової прокуратури (1997–1999), начальник управління нагляду за законністю оперативно-розшукової діяльності, дізнання та досудового слідства військової прокуратури (1999–2000), перший заст. військового прокурора Південного регіону України (2000–2011). Захистив канд. дис. «Військове право у системі права України» (2009). Військовий прокурор Західного регіону України (з 2011 р.), прокурор Західного регіону України з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері (2012), прокурор Південного регіону України з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері (2014). Держ. радник юстиції III класу. Почесний працівник прокуратури України (2006). Нагороджений медаллю «За бездоганну службу» III ст. (2009), нагрудними знаками «Подяка за сумлінну службу в органах прокуратури» III ст. (2005), відзнаками «Доблесть і честь», «За відзнаку у військовій службі» I ст., 3 ювілейними медалями. Заслужений юрист України (2013).

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. Ч. 1. С. 24 ; Генеральна прокуратура України. URL: <https://bit.ly/2PYwbu5> (дата звернення: 15.11.2018).

БОЙЧАК Іван Яремович (16.01.1921, с. Піддубці Славутського р-ну Хмельницької обл. – 27.11.1972, Київ) – письменник, літературознавець. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1952). Учасник Другої світової війни. Після війни працював на Хмельниччині у ред. Берездівської районної газети «Більшовицька правда». Закінчив аспірантуру Ін-ту літератури імені Т. Г. Шевченка АН СРСР (1955). Зав. відділу критики, старш.

ред. відділу прози у журналі «Дніпро». Публікував літературно-критичні статті в газетах і журналах (з 1954 р.). Канд. філол. наук (1957). Поставив свій підпис під листом 139 українців до Л. І. Брежнєва з протестом стосовно судових справ над молодими інтелектуалами Москви та України (1968). Своєю підтримкою «шістдесятників» викликав невдоволення літературного офіціозу. Чл. Спілки письменників України. Нагороджений орденом Червоного Прапора. Авт. нарису про творчість П. Усенка «Поезія комсомольської пристрасії» (Київ, 1958), статей про В. Симоненка, І. Драча, М. Вінграновського та ін.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 203 ; Письменники радянської України : довідник. Київ, 1970. С. 43.

БОЛДИРЄВ Ігор Андрійович (29.09.1931, Одеса – 15.01.2019, Одеса) – економіст, фахівець в галузі методології екон. аналізу, д-р екон. наук (1989), проф. (1990). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1954), аспірантуру при каф. політ. економії Одеського держ. пед. ін-ту. Захистив канд. дис. (1963). Працював в Одеському держ. пед. ін-ті: асист., старш. викл., доц. каф. політ. економії (1967), проректором з навч. роботи (1955–1992). Доц. каф. політ. економії ОІНГ; зав. каф. Одеської вищої партійної школи (1988–1992), доц. каф. марксизму-ленінізму Одеського вищого артилерійського училища імені М. Ф. Фрунзе, проф., зав. каф. економіки і соц. управління Одеського ін-ту політології і соц. управління (1971–1992). Захистив доктор. дис. «Завершение К. Марксом анализа процесса производства капитала» (1989). Проф. каф. політ. наук (з 1992 р.) ПДПУ. Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 30–31 ; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 229 ; Букач В. М. Історія ПДПУ ім. К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 21–22 ; Это было недавно, это было давно... Одесса, 2006. С. 9, 93, 147, 157, 174.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 30–31 ; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 229 ; Букач В. М. Історія ПДПУ ім. К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 21–22 ; Это было недавно, это было давно... Одесса, 2006. С. 9, 93, 147, 157, 174.

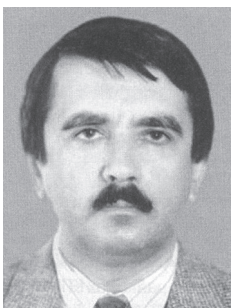
БОНДАР Олександр Іванович (21.11.1952, м. Вознесенськ Миколаївської обл. – 28.03.2013, Одеса) – мовознавець, д-р філол. наук (1999), проф. (1999). Закінчив українське відділення філол. ф-ту ОДУ (1975). Вчитель вечірньої школи № 2 м. Апостолового Дніпропетровської обл. (1975–1978). Закінчив аспірантуру ОДУ (1979). Захистив канд. дис. «Структура демінутивних утворень у сучасній українській мові» (1979). Викл. каф. української мови (1979), доц. (1980–1982), зав. (1982–

1992, 1996–2013), проф. (2003–2013) каф. української мови ОНУ. Докторант (1992–1995). Захистив доктор. дис. «Система і структура функціонально-семантичних полів темпоральності в сучасній українській літературній мові» (1999). Стажувався в Японії в ун-ті м. Кіото Сангьо Дайгаку (2001–2002). Після стажування видав книгу «25 перекладів японських народних казок» та велику книгу про Японію. Основні напрями дослідження: функціональна граматики, історія української мови, проблеми соціолінгвістики, лінгвістичної екології та комп'ютерної лінгводидактики. Перекладав з польської, англійської та японської мов. Чл.-кор. Української АН нац. прогресу (1996). Чл. редакційної колегії багатьох мовознавчих збірників, чл. спеціалізованих рад із захисту дис. за спеціальністю «українська мова» в ОНУ та мови народів Азії, Африки, аборигенних народів Америки та Австралії в Ін-ті сходознавства НАН України. Авт. близько 150 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 251 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 147–150 ; Бондар О. І. Мова: структура, суспільство, культура : зб. наук. ст. Одеса, 2012. 230 с. ; Філол. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова : бібліографія, 1991–2001. Одеса, 2003. С. 37–40.

БОНДАРЕВ Віктор Миколайович (14.05.1946, Фюрстенвальде, Німеччина) – фізик-теоретик, д-р фіз.-мат. наук (1993), проф. Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1968). Захистив канд. дис. (1974). Зав. лаб. фізики твердого тіла НДІ фізики при ОДУ (з 1976 р.). Захистив доктор. дис. «Теория кооперативных явлений в классических конденсированных средах с кулоновским взаимодействием (суперионные проводники и биологические структуры)» (1993). Основні теоретичні дослідження присвячені фізиці надплинності, твердих електролітів і іонпровідного скла, фіз. основ біол. самоорганізації. Вперше ввів поняття про зв'язані стани ротонів з іонами в гелії II (1973) і знайшов їх квантові рівні (1978); поняття про квантові рівні двомірних ротонів поблизу поверхні розподілу гелій II/тверде тіло і знайшов їх спектр (1981–1982); побудував послідовну (з врахуванням кулон. ефектів) кількісну теорію суперіонних переходів (1983) і ввів поняття про поверхневий суперіонний перехід (1990); розповсюдив поняття про хвилі зарядової густини на тверді електроліти (1978–1985); побудував флуктуаційну теорію недебаєвської релаксації неупорядкованих провідників (1994–1997);

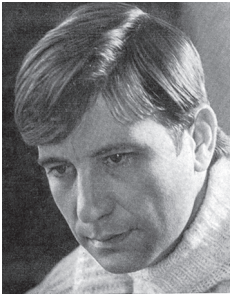
вперше висловив ідею про спонтанну поляризаційну нестійкість однорідного стану електроліта з хіральними молекулами і поклав цю ідею в основу фіз. теорії біол. самоорганізації.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 131 ; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 253 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 153–154.

БОНДАРЧУК Леонід Васильович (16.05.1947, с. Стара Чорторя Любарського р-ну, Житомирської обл.) – прозаїк. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1969). Працював учителем. Працював в газеті «Ленінський прапор»: літ. працівник (з 1971 р.), зав. відділу (з 1974 р.), відп. секретар (1976–1981). Старш. ред. у Херсонській облтелерадіокомпанії (1981–1990), гол. ред. тижневика «Гривна». Авт. книг «Рикошет: гуморески» (1982), «Хто є ніхто» (1989). Друкувався в журналах «Дніпро», «Україна», «Перець», альманасі «Вітрила». Чл. Нац. спілки письменників України (1984).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 274 ; Бондарчук Л. В. Рикошет : гуморески. Київ, 1982. 87 с.

БОРТНЯК Анатолій Агафонович (27.04.1938, с. Олександрівка Тростянецького р-ну Вінницької обл. – 22.07.2009, Вінниця) – поет, публіцист. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1960). Працював у Тульчинській районній газеті. Співроб. Вінницького облтелерадіокомітету (з 1961 р.). Голова Вінницької організації Нац. спілки письменників України (1974–1986). Оглядач з питань літератури та мистецтва «Вінницької газети» (1992–2000). Друкувався в одеських газетах, альманасі «Літературна Одеса» (з 1955 р.). Перша поетична збірка – «Мелодія» (1965). Авт. збірок лірики, поем: «Немирівське шосе» (1966), «Добро» (1969), «Довголіття» (1970), «Серце дня» (1972), «Полустанок» (1973), «Право» (1975), «Внесок» (1976), «Русло» (1977), «Голос обов'язку» (1978), «Батькове вогнище» (1979), «Адреса» (1987), «Вибране» (1988), «Поки дихаю, поки живу...» (1989), «Синоніми до України» (1993), «Журавель у небі» (1996), «Одинадцята заповідь» (2001). Окремі твори перекладалися багатьма мовами, друкувалися в США, Канаді, Австралії. Чл. Спілки письменників України (1965). Нагороджений орденом «За заслуги» III ст. (1998). Лауреат обл. літературних премій

імені М. Коцюбинського (1980), імені В. Сосюри (1985), імені О. Копиленка (1987), імені С. Олійника (1992), «Срібний Еней» (1993), імені С. Руданського (1995), Міжнар. премією сагири й гумору у Філадельфії, США (1995). Авт. понад 30 збірок лірики, біблійних переспівів, поезій для дітей, літературних пародій, сатиричних, гумористичних мініатюр, публіцистики.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 373–374; Письменники радян. України: довідник. Київ, 1970. С. 46; Здоровше з гумором живеся: лауреати літ. премії імені Степана Олійника. Одеса, 2011. С. 53–55; Одеське літ. віче. Одеса, 2004. Т. 1. С. 48.

БОРЩЕВСЬКИЙ Валентин Якович (20.04(02.05).1910, с. Валегуцулове, нині – Долинське Ананьївського р-ну Одеської обл. – 03.06.1989, Дніпропетровськ (нині – Дніпро)) – історіограф, краєзнавець, педагог, д-р іст. наук (1966), проф. (1967). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1940). Учасник Другої світової війни. Працював у Кременецькому учительському ін-ті (Тернопільська обл.). Викл., старш. викл. каф. історії СРСР Дніпропетровського держ. ун-ту (нині – ДНУ) (з 1946 р.). Захистив канд. дис. «Перемога радянської влади в Катеринославі» (1949). Доц., зав. каф. історії СРСР Дніпропетровського держ. ун-ту (1953–1955). Працював у Дніпропетровському мед. ін-ті (1960–1962).

Захистив доктор. дис. «Історія робітничого класу і Рад Донецько-Криворізького басейну в Жовтневій революції» (1964). Проф., зав. каф. всесвітньої історії (1965–1972), зав. каф. (1972–1978), проф. (до 1988 р.) каф. історіографії та джерелознавства Дніпропетровського держ. ун-ту. Вивчав історію історіографії та джерелознавства радянського періоду. Співавт. і чл. редколегії досліджень та енциклопедичних видань з історії Дніпропетровської обл., документальних публікацій та збірок мемуарів з історії м. Дніпро. Нагороджений медалями «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Авт. понад 70 наук. пр.

Літ.: ЕГУ. Київ, 2003. Т. 1. С. 354; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 378; Проф. Дніпропетров. нац. ун-ту імені Олеся Гончара: бібліогр. довід. Дніпропетровськ, 2008. С. 58–59; Борщевський Валентин Якович: некролог. *Укр. іст. журн.* 1989. № 10. С. 158.

БРАТАН Микола Іванович (01.01.1935, с. Семенівка Каховського р-ну Херсонської обл. – 13.03.2010, Херсон) – поет, прозаїк. Закінчив Бериславське пед. училище, філол. ф-т ОДУ (1964). Працював у районній газеті, на херсонському обл. телебаченні. Голова Херсонської організації Нац. спілки письменників України (1971–2006). Дебютував збіркою віршів «Смаглява Таврія» (у 1961 р.). Нарис «Сила любові» при-

святити життю і творчості Олеся Гончара. Деякі поезії покладено на музику, серед яких: «Зароди, наша нива» (музика В. Телюка), «Ромашкова стежина» (музика Є. Сівцова), «Листопад переходить дорогу» (музика В. Другальова) та ін. Основні збірки поезій: «Луни» (1964), «Веселку – людям» (1966), «Від першої особи» (1977), «Степові люди» (1979), «П'ята група крові» (1990), «Експромти» (1994); драматичних поем: «Туга» (1995), «Сліпий дощ» (1995), «Сердитий бог» (1997), «Іде батько Махно» (2000); прозових творів: «Діждались весілля» (1976), «Бережина» (1985), «Далі буде» (2006), «Голодна кров» (2008). Чл. Національної спілки письменників України (1967).

Лауреат літературної премії імені Андрія Малишка, обл. літературної премії імені Миколи Куліша. Нагороджений орденом «Знак Пошани», медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка «Будівничий України» (2001). Заслужений діяч мистецтв України (2004). Авт. понад 50 книг віршів, художньої прози, драматичних творів, численних літературно-критичних статей, присвячених творчому доробку сучасних письменників, а також виставам різних театральних колективів.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 425; Письменики рад. України: довідник. Київ, 1970. С. 47; Одеське літ. віче. Одеса, 2004. Т. 1. С. 61.

БРИТКОВ *Анатолій Федорович* (01.02.1926, м. Артемівськ Донецької обл. – 15.03.1996, Санкт-Петербург, РФ) – літературознавець, критик, д-р філол. наук. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1950). З 1951 р. почав друкуватися. Працював в газеті «Чорноморська комуна» (1950–1958), старш. наук. співроб. Ін-ту російської літератури АН СРСР (Пушкінський дім, з 1958 р.). Захистив канд. дис. (1958). Авт. монографій: «Мастерство Михайла Шолохова» (1964), «Русский советский научно-фантастический роман» (1970), «Отечественная научно-фантастическая литература. Некоторые проблемы истории и теории жанра» (2000), а також розділів «История русского советского романа», «Русский советский рассказ. Очерки жанра» та ін. Чл. Спілки письменників СРСР. Входив до складу секції наук.-фантастичної та пригодницької літератури Ленінградського відділення Спілки письменників СРСР. Нагороджений міжнар. премією на Раді письменників-фантастів соціалістичних країн в Познані (Польща, 1973),

лауреат Літературної премії О. Біляєва (Спеціальна премія журі, посмертно, 1996), АБС-премією в категорії «Критика і публіцистика» (2001), премією «Бронзовий равлик» в категорії «Публіцистика» (2001) та премією «Мандрівник» в категорії «Критика, літературознавство, публіцистика, есе» (2001). Авт. низки пр. з теорії та історії наук. фантастики, а також присвячених творчості окремих авт.-фантастів.

Літ.: Лабораторія фантастики. URL: <http://fantlab.ru/autor1560> (дата звернення: 15.11.2018) ; Фэндом : архив любителів фантастики. URL: <https://bit.ly/2B8FrLu> (дата звернення: 15.11.2018).

БРОДАВКО Роман Ісаакович (04.02.1950, Одеса) – журналіст, мистецтвознавець. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1973). Працював художником-декоратором в Одеському українському муз.-драматичному театрі; вчителем української та російської мови та літератури в одеській СШ № 122 (1973–1982), керівником літературно-драматичної частини в Одеській філармонії (1982–1992); заст. начальника (1992–1994) та начальником управління культури (1994–2001) Одеської облдержадміністрації; заст. гол. ред. газети «Одесский вестник» (2001–2006); начальником управління з питань культури та мистецтва Одеської міської ради (2006–2010). Заст. голови Ради директорів «Південноукраїнського медіа холдингу» по зв'язкам з громадськістю. Ред. дитячого журналу «Твой друг муравей» та ведучий телепрограми «Прес-експерт». Авт. збірок «Скрипичний мой город», «Театр. Искусство надежды», «Улицы нашей памяти», іст.-краєзнавчого альбому «Благословенные края», монографії «Вольный ветер». Чл. НСТД та Нац. спілки журналістів. Лауреат муніципальної премії в галузі журналістики «Золоте перо Одеси» (2004), муніципальної премії «Твої імена, Одеса» (2005), обл. літературної премії імені І. Рядченко (2005) та муніципальної літературної премії імені К. Паустовського (2006). Заслужений працівник культури України. Авт. наук. пр. з історії літератури і мистецтва.

Літ.: Одесса : офіц. сайт города. URL: <https://bit.ly/2CHyT6b> (дата звернення: 15.11.2018).

БРОДСЬКИЙ Михайло Самійлович (06(19).11.1913, Одеса – 07.12.1989, Одеса) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1963), проф. (1964). Закінчив мат. ф-т ОДУ (1936), навчався в аспірантурі при каф. геометрії (до 1939 р.). Одночасно працював вчителем математики СШ № 92 (1935–1940), викладав в Одеському ін-ті інженерів зв'язку (1935–1936), асист. каф. геометрії ОДУ (з 1938 р.). Захистив канд. дис. «Конгруенції прямих еліптичного простору» (1940). Присвоєно вчене звання

доц. по каф. математики (1941). Учасник Другої світової війни. Доц. каф. математики Одеського ін-ту інженерів мукомельної промисловості (1945–1949). Працював в Одеському пед. ін-ті імені К. Д. Ушинського (з 1946 р.): доц., зав. каф.: математики (1957–1963), вищої математики (1963–1974), каф. геометрії (1974–1977); проф. каф. геометрії (1977–1979), проф.-консультантом каф. геометрії (1979–1984). Захистив доктор. дис. «Спектральний аналіз лінійних органічних операторів з цілком безперервною уявною компонентою» (1962). Наук. інтереси стосуються спектральної теорії несамосп'яжених операторів у гільбертовому просторі, теорії їх трикутних і жорданових зображень, теорії характеристичних матриць-функцій. Ввів поняття «трикутний інтеграл». Зробив вагомий внесок у теорію мультиплікативного уявлення аналітичних оператор-функцій. Авт. підручника з афінної геометрії для вищої школи. Нагороджений орденом Вітчизняної війни I ст., 6 медалями, знаком «Відмінник народної освіти». Авт. понад 40 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 478 ; Букач В. Історія ПДПУ імені К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 22–23 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 24–26 ; Это было недавно, это было давно... Одесса, 2006. С. 136–141.

БРОНЗ Йосип Львович (25.08.1936, Одеса) – адвокат.

Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1967). Розпочав адвокатську практику (карні та цивільні справи) (1967). Працював зав. юрид. консультаціями (до 1974 р.); чл. (1978), заст. голови Президіуму Одеської обл. колегії адвокатів (з 1985 р.). Викладав в ін-ті підготовки професійних суддів при ОДЮА, у школі підвищення адвокатської майстерності при Президіумі колегії адвокатів. У 1989 р. в м. Страсбурзі (Франція) як представник Союзу адвокатів СРСР сприяв прийняттю Союзу адвокатів СРСР у Всесвітню асоціацію адвокатів (ІВА) і одним з перших адвокатів СРСР вступив до цієї організації. Брав активну участь в

створенні Спільки адвокатів СРСР, на першому з'їзді був обраний секретарем Спільки (від України), а після її реорганізації – віце-президент Міжнар. асоціації адвокатів (з 1992 р.). Співзасновник адвокатської компанії «Полонский и партнеры». Голова комісії з професійної етики Спільки адвокатів України. Чл. Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури при КМ України. Заслужений юрист України (1992). Нагороджений

орденом «За заслуги» III ст. (2002), орденом Г. Маразлі, медаллю Спільки адвокатів України «За заслуги перед адвокатурою», золотою медаллю Міжнародного союзу адвокатів.

Літ.: Емец С. И. Адвокаты Одессы: 100 лет. Одесса, 2004. С. 96, 110, 141; Каменный А. Одесса: Кто есть кто. Одесса, 1999. С. 263; 500 влиятельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 31.

БРУСИЛОВСЬКА Ольга Іллівна (07.11.1965, Москва, РРФСР, нині – РФ) – політолог, фахівець в галузі міжнар. відносин, д-р політ. наук (2008), проф. (2012). Закінчила іст. ф-т ОДУ (1988), аспірантуру (1994). Працювала вчителем історії та суспільствознавства в м. Херсон (1988–1991). Доц. каф. нової та новітньої історії іст. ф-ту ОДУ (1994–1998). Захистила канд. дис. «Політика США щодо Східної Європи після Другої світової війни: аналіз концепцій сучасної американської політології» (1996). Доц. каф. міжнар. відносин ОДУ (1998). Захистила доктор. дис. «Політико-системні трансформації в регіоні Східна Європа (1989–2004)» (2008). Працює на посаді проф. (з 2009 р.), зав. (з 2015 р.) каф. міжнар. відносин ІСН (з 2018 р. – ф-т міжнар. відносин, політології та соціології) ОНУ. Вчене звання проф. присвоєно у 2012 р. Активно співпрацює з польськими та болгарськими наук. центрами та часописами (Краків, Люблін, Ольштин, Софія). Сфера наук. інтересів: теорія та історія міжнар. відносин; зовнішня політика та посткомуністична трансформація країн Європи та Азії. Чл. Асоціації американських досліджень (1996), Української асоціації політ. наук (1996), чл. клубу випускників Східної школи Варшавського ун-ту (Польща) (2001), Міжнар. асоціації досліджень світу (IPRA) (2008), Європейської соціологічної асоціації (ESA). Голова Одеської благодійної організації «Фонд Східна Європа». Нагороджена Подякою МОН України (2015). Авт. понад 80 наук. пр., у т. ч. двох монографій, 11 колективних монографій.

Літ.: Брусилівська О. І. Посткомуністична Східна Європа: зовнішні впливи, внутрішні зміни. Одеса, 2007. 352 с.; ОНУ імені І. І. Мечникова. Ф-т міжнар. відносин, політології та соціології. Каф. міжнар. відносин : офіц. сайт. URL: <http://https://bit.ly/2T5f5Rc> (дата звернення: 15.11.2018).

БРУЯКО Ігор Вікторович (31.01.1963, Ташауз, Туркменістан) – археолог, д-р іст. наук (2004). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1988). Працював лаборантом у Відділі археології Північно-Західного Причорномор'я Ін-ту археології АН УРСР (1979–1981). Наук. співроб. Одеського археол. музею НАН України (з 1984 р.). Здобувач

при відділі історії античної культури Ін-ту історії матеріальної культури (Санкт-Петербург) (1989–1993). Захистив канд. дис. «Демографія і економіка населення Північно-Західного Причорномор'я в другій пол. VII – початку III ст. до н. е.» (1993). Захистив доктор. дис. «Процеси культурогенезу в Причорноморсько-Карпатському регіоні в ранньому залізному столітті (перша половина I тисячоліття до Р. Х.)» (2004). Водночас викладав на іст. ф-ті ОНУ. Асист. (з 2001 р.), в. о. доц. (з 2004 р.) каф. всесвітньої історії ПДПУ. Директор Одеського археол. музею НАН України (з 2007 р.). Викл. Вищої антропологічної школи (Кишинів, Молдова). Брав участь у дослідженні археол. пам'яток різних епох та культур. Найбільш відомі з них – Ніконій, Тіра, Алтин-депе. Керував роботами Ніконійської археол. експедиції. Керівник проекту «Орловка – діалог епох та культур». Основні наук. інтереси зосереджені в галузі археології та давньої історії ранньої залізної доби (скіфо-фракійська та антична проблематика), а також – палеоекологічних та палеоекономічних реконструкцій (пізня бронзова та рання залізна доба). Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Букач В. М. Вчені іст.-філол. ф-ту ПДПУ імені К. Д. Ушинського. Київ, 2007. С. 7 ; Охотников С. Б. Археология в Одессе : 185 лет Одес. археол. музею. Одесса, 2010. С. 71, 75, 155 ; Україна наукова = Science in Ukraine. Київ, 2008. Т. 1, вип. 2. С. 226.

БРЮХАНОВ Аркадій Олексійович (03.06.1941, Нижній Новгород, РРФСР, нині – РФ) – металофізик, д-р техн. наук (1989), проф. (1990). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1963). Захистив канд. дис. (1966). Співроб. Одеського держ. пед. ін-ту імені К. Д. Ушинського (з 1966 р.): асист., доц. (1970–1988), проф. (1988), зав. каф. методики фізики і техн. засобів навчання (1976–1977), зав. каф. фізики (з 1977 р.), проф. каф. фізики фіз.-мат. ф-ту ПНПУ. Працював викл. фізики і математики в Танзанії (1969–1971). Наук. інтереси стосуються орієнтаційних ефектів в кристалічних тілах. Розробив низку методик визначення основних характеристик текстурного стану полікристалів та зв'язку їх з анізотропією фізичних і механічних властивостей твердих тіл. Авт. близько 160 наук. пр., має 1 винахід.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 33 ; ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 498 ; Букач В. М. Історія ПДПУ імені К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 23 ;

Південноукр. нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського : офіц. сайт. URL: <https://pdpu.edu.ua/instituti-skr?catid=0&id=33> (дата звернення: 15.11.2018).

БУГАЙЦОВ Олег Павлович (19.01.1953, Одеса) – живописець, кераміст, скульптор, художник декоративного мистецтва. Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1975) та художньо-графічний ф-т Одеського пед. ін-ту імені К. Д. Ушинського (1982). Працював на геол.-геогр. ф-ті ОДУ (1975–1977) та в Художньому фонді Одеської організації Української спілки художників (1977–1983). З 1980 р. брав участь у виставках. Персональні виставки у Генуї (Італія, 1988), Оулу (Фінляндія, 1990), Марселі (Франція, 1992), Дубаї (ОАЕ, 2001), Одесі (2003). Брав участь у 5-му Міжнар. артистичному фестивалі в Києві (2000). Нагороджений 3-ю премією Республіканської виставки «Творчість молодих» (1982). Чл. Нац. спілки художників України (1983).

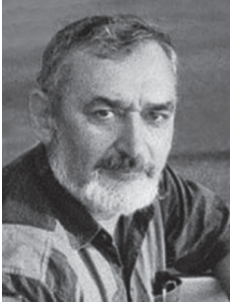
Літ.: ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 511 ; Одесский художник Бугайцов Олег Павлович. URL: <https://bit.ly/2Q60xT2> (дата звернення: 15.11.2018).

БУДІАНСЬКИЙ Микола Федорович (05.09.1945, Одеса) – психолог, проф. (2008). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1972), аспірантуру (1978). Працював в ОДУ асист. (1974). Захистив канд. дис. «Влияние мотивации на восприятие времени и деятельности» (1984). Доц. (1988), проф. (з 2008 р.) каф. соц. та прикладної психології ІМЕМ ОНУ. Чл. вченої ради ІМЕМ, чл. спеціалізованої вченої ради із захисту канд. дис. з психології, експерт-психолог з кримінальних справ. Проф. (з 2018 р.) каф. соц. та прикладної психології ф-ту психології та соц. роботи ОНУ. Сфера наук. інтересів: юрид. психологія, психологія агресії та тероризму, психол. здоров'я особистості, вікова психологія. Нагороджений Відзнакою МОН «Відмінник освіти України» (2005), Почесною грамотою Голови Одеської облдержадміністрації (2013). Авт. понад 110 наук. пр., у т. ч. двох монографій в співавт., п'яти наук. посібників.

Літ.: Рябой Г. Признание личности – основа успеха коллектива : Будиянский Николай Федорович. *Одес. ун-т.* 2010. № 7. С. 11 ; ОНУ імені І. І. Мечникова. Кафедра соціальної і прикладної психології : офіц. сайт. URL: <https://bit.ly/2CEoSqo> (дата звернення: 14.11.2018).

БУРШТЕЙН Анатолій Ізраїлевич (19.03.1935, Одеса) – фізик-теоретик, фізикохімік, д-р фіз.-мат. наук (1969), проф. Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1957). Працював в Ін-ті хім. кінетики та горіння Сибірського відділення АН СРСР (1958–1993), заснував там лаб. теоретичної хімії. Захистив канд. дис. «Напівпровідникові термоелектричні пристрої» (1961). У 1961–1991 рр. викладав в Новосибірському держ. ун-ті. Захистив доктор. дис. «Квантова кінетика» (1969). Розробив оригінальні курси лекцій з молекулярної фізики та квантової кінетики, які продовжують викладати його учні. Брав активну участь в суспільному житті Новосибірського академістечка.

Президент клубу-кафе «Під інтегралом» Новосибірського держ. ун-ту (1963–1968). Відомий також як талановитий публіцист. У 1991 р. опублікував в журналі «ЕКО» статтю «Реквієм по «Інтегралу», передрук якої з необхідними доповненнями і коментарями відбувся у виданні «Наукове співтовариство фізиків СРСР 1950–1960-ті рр.» (СПб., 2005, вип.1). Переїхав до Ізраїлю (1991). Проф. хімії Вейцмановського ін-ту в Реховоті (з 1993 р.). Коло його наук. інтересів – оптична спектроскопія, загальна теорія хім. реакцій в розчинах, кінетика квантових систем та ін. розділи теоретичної та хім. фізики. Авт. понад 250 наук. пр., у т. ч. дев'яти монографій.

Літ.: Бурштейн А. Одиссея советского еврея. Генезис пассионарности. *Евр. старина*. 2009. № 2 (61). URL: <https://bit.ly/2qMaUgK> (дата звернення: 04.05.2018); Заметки еврейской истории: сетевой портал. URL: <https://bit.ly/2qMaUgK> (дата звернення: 15.11.2018).

БУТУК Наталія Григорівна (10.01.1961, с. Будеї Кодимського р-ну Одеської обл.) – поетеса. Втративши зір, навчалась у спецшколі-інтернаті для незрячих дітей № 93. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1986). Працювала вчителем української мови та літератури, а також англійської мови у школі-інтернаті № 93. Публікувалася в альманасі «Південна ліра» (1997–2001). У 2001 р. вийшли збірки поезій – «Моя Любове» та «Аккорди». Чл. Нац. спілки письменників України (2003). Лауреат конкурсу «Південна ліра» (1999, 2000), конкурсу імені К. Паустовського (1999) та конкурсу «Люди дела» (2012), XV

Загальнонаціонального конкурсу «Українська мова – мова єднання» (2014) за збірку віршів для дітей «На гойдалці», видану за загальнодерж. програмою «Українська книга» методом Брайля». Авт. 6 поетичних збірок, перекладач сонетів Шекспіра.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2074. Т. 3. С. 662 ; Люди дела : лауреаты конкурсов «Вечерней Одессы» памяти Б. Ф. Деревянко по итогам 2003–2012 гг. Одесса, 2013. С. 116 ; Одес. літ. віче. Одеса, 2004. Т. 1. С. 75 ; Сушинський Б. Побачене очима серця. *Бутук Н. Моя любове* : поезії. Київ, 2001. С. 3–5.

БУХАНЕНКО Дмитро Панасович (01.01.1939, с. Білка Іванівського р-ну Одеської обл.) – прозаїк. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1966). Працював вчителем фізкультури (з 1955 р.), токарем на заводі «Продмаш» (1961–1962). Кореспондент газети «Черноморський гудок» та «Моряк» (1966–1969). Працював на Одеській студії телебачення (1970–1973), відп. секретар газети «Комсомольська іскра» (1969–1973). Заст. гол. ред. (з 1974 р.), директор видавництва «Маяк» (з 1987 р.). Друкується з 1960 р. Авт. прозових збірок: «А над тайфуном зорі» (1978), «Катакомби ведуть до моря» (1985), «Катакомб з моря не видно» (1990), «Привиди джунглів» (1998). Чл. Нац. спілки письменників України (1990), Нац. спілки журналістів (1970). Заслужений працівник культури України (1998).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 664 ; Іванівський р-н: від минулого до сьогодення : до 90-річчя утворення Іванівського р-ну присвячується. Одеса, 2014. С. 214 ; Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 44–45 ; Хто є хто в Україні, 2000. Київ, 2000. С. 62.

ВАЙСФЕЛЬД Наталія Данилівна (05.07.1966, Київ) – математик, д-р фіз.-мат. наук (2005), проф. Закінчила мех.-мат. ф-т ОДУ (1990). Працювала в Обчислювальному центрі Облрадпрофа (1984–1989). З 1989 р. працює в ОДУ: асист., старш. викл. каф. методів мат. фізики ІМЕМ. Захистила канд. дис. «Нестационарные задачи дифракции волн на упругих цилиндрических телах» (1995). Доц. (1997), проф. каф. методів мат. фізики ОНУ. Захистила доктор. дис. «Нестационарные задачи упругости для тел с границами дефектами в цилиндрической и сферической системах координат» (2005). Зав. лаб. № 13 «Лаб. проблем математики, економіки і механіки» (з 2007 р.). Викл. каф. вищої математики ОНАХТ (2007–2008). Викл. Одеської акад. холоду (нині – Навч-наук. ін-т холоду, кріотехнологій та екоенергетики імені В. С. Мартиновського у складі ОНАХТ) (з 2009 р.). Зав. каф. методів мат. фізики ОНУ (з 2013 р.). Керівник обл. відділення МАН (секція «Математика»). Основна

галузь наук. інтересів – мат. проблеми теорії пружності. З 2007–2008 рр. – читання лекцій на каф. вищої математики Одеської акад. харчових технологій. З 2013 р. – зав. каф. методів мат. фізики в ІМЕМ ОНУ (з 2018 р. – ф-т математики, фізики та інформаційних технологій).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 175 ; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2FTJVe5> (дата звернення: 23.01.2019) ; ОНУ імені І. І. Мечникова. Ф-т математики, фізики та інформ. технологій. Каф. методів мат. фізики. URL: <https://bit.ly/2CDVd5w> (дата звернення: 17.11.2018).

ВАЙХБРОТ Езро Йосипович (13.11.1921, Одеса) – фізик, д-р техн. наук (1967), проф. (1968). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1938), Військово-повітряну інженерну акад. імені М. Жуковського (Москва, 1944). Учасник Другої світової війни. Викл. Московського військового училища (1948–1956), начальник каф. Харківського вищого військового командного училища (1956–1977), зав. каф. фізики Харківського фармацевтичного ін-ту (1977–1981), проф., зав. каф. автоматики і телемеханіки Української інженерно-пед. акад. (1981–1994). З 1994 р. проживав у Німеччині. Досліджував фізику технологічних процесів та створення пристроїв, що їх реалізують, систем автоматичних ліній. Створив автоматичну лінію для промислового виготовлення вологостійкого гофрованого паперу, розробив теорію та втілював у практику низку нових напівпровідникових перетворювачів. Авт. фундаментальних розробок з їх метрологічного забезпечення і ефективного використання у системах еколог. моніторингу та контролю. Нагороджений державними та бойовими нагородами СРСР.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 30 ; История каф. радиоэлектроники и компьютерных систем Украинской инженерно-пед. акад. URL: <https://bit.ly/2S0WiFD> (дата звернення: 15.11.2018).

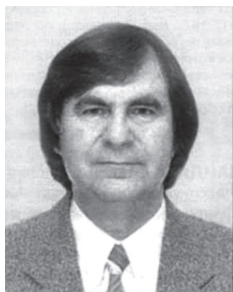

ВАКСМАН Юрій Федорович (07.05.1952, смт Врадіївка Миколаївської обл.) – фізик, фахівець в галузі фізики напівпровідників, д-р фіз.-мат. наук (1993), проф. (1996), Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1973). Навчався в аспірантурі на каф. експериментальної фізики. Працював асист., старш. викл., доц. каф. експериментальної фізики ОДУ (1976–1996). Захистив канд. дис. «Самоактивована люмінесценція монокристалів селеніду цинку» (1977), доктор. дис. «Довгохвильова люмінесценція монокристалів селеніду цинку і випромінюючих структур на їх основі» (1993). Проф. каф. експериментальної фізики ОДУ

(з 1996 р.). Директор Навч.-наук. центру мед. та біол. фізики (з 2001 р.) та один з засновників відділення мед. фізики в ОДУ. З 2006 р. – декан фіз. ф-ту ОНУ. Як декан фіз. ф-ту, вперше в ОНУ започаткував (2012) підготовку бакалаврів за напрямом «Прикладна фізика» спеціалізації «Мед. фізика». Основні наук. інтереси пов'язані з фізикою напівпровідників та діелектриків, фізикою твердого тіла, оптикою та мед. фізикою. Брав участь у роботі 22 міжнар., всесоюзних та республіканських наук. конференцій з проблем фізики напівпровідників. Чл. експертної ради з фізики ВАК України (2004–2010). Чл. спеціалізованої вченої ради з захисту доктор. дис. Акад. АН Вищої освіти України (2011). Нагороджений медаллю «Трудова слава» Міжнар. акад. рейтингових технологій і соціології «Золота фортуна» як авт. 4-го тому першого повного україномовного видання «Курсу загальної фізики», Подякою МОН України (2015). Авт. понад 150 наук. пр., у т. ч. двох навч. посібників, підручника.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 176 ; ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 34 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 200–201.

ВАНДЕНКО Леонід Дмитрович (02.07.1950, с. Тракт Гайворонського р-ну Кіровоградської обл.) – живописець. Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1991). Займався у майстерні заслуженого художника України В. Власова (1978–1999). Працював виконробом, начальником дільниці, заст. начальника управління тресту «Укрбудвод» (1975–1991). Лаборант (2000), заст. директора з навч.-виховної роботи Одеського художнього училища імені Грекова. Учасник обл., всеукраїнських та зарубіжних мистецьких виставок (з 1994 р.). Персональні виставки в Одесі (2005, 2010). Основні жанри – пейзаж і натюрморт. Роботи авт.

перебувають у приватних колекціях Австралії, США, Туреччини, Росії, Німеччини. Окремі роботи зберігаються у краєзнавчому музеї смт Чупа (Карелія, Росія). Чл. Нац. спілки художників України (2003).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 64 ; Тарасенко О. Давайте воспарим!.. Веч. Одесса. 2000. № 102. С. 3.

ВАРБАНЕЦЬ Людмила Дмитрівна (10.08.1940, Одеса) – мікробіолог, д-р біол. наук (1991), проф. (2003). Закінчила біол. ф-т ОДУ (1962). Працює в Ін-ті мікробіології та вірусології імені Д. К. Заболотного НАН України, зав. відділу біохімії мікроорганізмів (з 1997 р.). Зробила вагомий внесок у розвиток досліджень у

галузі біохімії організмів. Чл. спеціалізованих рад із захисту дис., чл. редакційної колегії «Мікробіологічного журналу», «Українського біохімічного журналу», «Мікробіологія і біотехнологія». Нагороджена Премією імені Д. К. Заболотного АН УРСР (1988), Держ. премією України в галузі науки і техніки (2009). Авт. та співавт. патентів, ряду наук. статей, монографій.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 74–75; Вітаємо з ювілеєм Людмилу Дмитрівну Варбанець! *Мікробіологія і біотехнологія*. 2010. № 2 (10). С. 91.

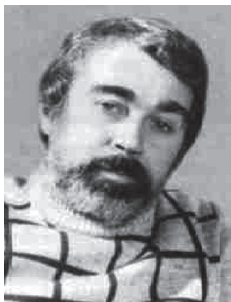

ВАРБАНЕЦЬ Павло Дмитрович (18.11.1936, Одеса) – математик, фахівець з теорії чисел, д-р фіз.-мат. наук (1995), проф. (1996). Закінчив з відзнакою ОДУ (1959). Навчався в аспірантурі Ін-ту математики АН СРСР (1962). Працював в ОДУ (з 1962 р.): асист., старш. викл., доц. та проф. каф. алгебри та теорії чисел. Захистив канд. дис. «Аналітична теорія порівнянь за модулем, що дорівнює степеню простого числа» (1965). Зав. каф. алгебри та теорії чисел (з 1978 р., нині каф. комп’ютерної алгебри та дискретної математики ф-ту математики, фізики та інформаційних технологій ОНУ). Захистив доктор. дис. «Асимптотичні задачі теорії чисел» (1995). Стажувався в ун-ті імені Е. Лоранда (Будапешт) (1969–1970). Проводив дослідження в галузі теорії кодування, брав участь у розробці методів розпізнавання спадкових захворювань людини (1976–1986). У низці спільних робіт з проф. Т. О. Бровченко та Е. А. Нушикян і доц. І. І. Русановою розробив методи статистичного аналізу у фонетичних дослідженнях. Брав участь у міжнар. та всесоюзних конференціях та конгресах, у тому числі двічі – в мат. конгресах у 1966 та 1978 рр., 2-му Європейському мат. конгресі (1996), а також у двох конгресах болгарських математиків. Нагороджений нагрудними знаками: «Відмінник освіти України» (2005), «За наук. та освітні досягнення» (2015). Авт. понад 120 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 182; ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 75; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 206–207; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 34–36.

ВАРВАРЕЦЬКИЙ Юрій Андрійович (02.04.1937, Київ – 02.01.1995, Київ) – мистецтвознавець. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1960). Наук. співроб. Держ. музею українського образотворчого мистецтва (1961–1966). Канд. мистецтвознавства (1970).

Працював в Ін-ті мистецтвознавства, фольклору і етнографії АН УРСР (з 1969 р.), старш. наук. співроб. відділу образотворчого мистецтва (1979–1986). Досліджував монументальну скульптуру України, творчість В. Бородая, І. Кавалерідзе, І. Макогона, В. Шишова. Чл. Нац. спілки художників України (1978). Авт. ряду наук. ст. та двох монографій: «Становлення української радянської скульптури» (1972) та «Мистецтво і глядач» (1975).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 76.

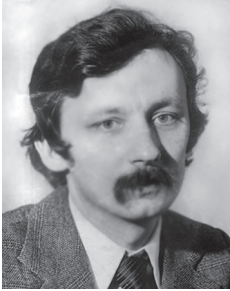

ВАРНЕКЕ Олександр Борисович (24.07(06.08).1904, Казань, Росія – 1938) – історик, етнограф, сходознавець. Закінчив іст. відділення ф-ту професійної освіти ІНО (1927). Вчителював у трудових школах. На початку 1927 р. подав заяву на вступ до аспірантури Одеської секції НДК історії української культури при ОІНО (керівник М. Є. Слабченко), але Гол. управління наук. установами НКО двічі відклало його затвердження. У зв'язку з цим він подав заяву до НДК при Одеській Центр. наук. бібліотеці і 6 грудня 1927 р. був затверджений аспірантом цієї установи. Наприкінці 1920-х зближився з М. Грушевським та його наук. школою, був співроб. іст. установ УАН. У 1929 р. зробив доповідь в Іст. секції ВУАН. Учасник 2-го Українського сходознавчого з'їзду у м. Харків (1929). Чл. іст.-етнологічного відділу Одеської філії ВУНАС (1926–1930), чл. Одеського наук. товариства при ВУАН, Соц.-іст. секції Одеської комісії краєзнавства при ВУАН, Одеського бібліографічного товариства. Переслідувався органами НКВС. На початку 1930-х рр. заарештований. Подальша доля та обставини смерті невідомі. Авт. низки наук. статей («Поява залізниць у Донбасі», «До історії становлення робітництва в Донбасі в першій половині XIX ст.») та доповідей («Епізод боротьби Росії за Перські ринки», «Перехід ногайців Молочної Води до хліборобства», «Класова боротьба серед ногайців у XIX ст.», «До історії українських міст у другій половині XIX ст.»).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 86; Дослідники історії Південної України: біобібліогр. довід. Т. 2. 2016. С. 85–87. Люди и судьбы: биобиблиогр. слов. востоковедов – жертв полит. террора в советский период (1917–1991). СПб., 2003. С. 90; Одеські історики. Т. 1. Одеса, 2009. С. 88–90.

ВАСИЛЕВСЬКИЙ Микола Леонідович (21.01.1948, Одеса) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1985), проф. (1989). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1971), аспірантуру (1973) по каф. мат. аналізу. Захистив канд. дис. «Теорія Нетера одного класу інтегральних операторів з полярно-логарифмічними ядрами» (1973). Працював асист. (1974), старш. викл. (1975–1982), доц. (1982–1988) ОДУ. Захистив доктор. дис. «Багатовимірні сингулярні інтегральні оператори з розривними класичними символами» (1988). Проф. каф. мат. аналізу ОДУ (1989–1993). З 1992 р. працює у Мексиці, у відділі математики Наук.-дослідного центру Нац. політехн. ін-ту. Дослідження підтримані мексиканським грантом CONACYT (Consejo Nacional de Ciencia y Tecnología). Основні наук. інтереси пов'язані з теорією операторів і функціональних просторів. Учасник багатьох міжнар. конференцій. Отримав міжнар. премію імені О. Островського (Ostrowski Prize), що призначається молодим математикам за видатні наук. успіхи. Авт. близько 120 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 100; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 210–212; Вчені взів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 37–38.

ВАСИЛЬЄВ Анатолій Семенович (29.08.1938, с. Троїцьке Любашівського р-ну Одеської обл. – 09.03.2015, Одеса) – юрист, економіст, спеціаліст у галузі адміністративного права та управління, д-р юрид. наук (1989), проф. (1991). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1967), ЕПФ ОНУ за спеціальністю «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» (2003). Працював у лаб. соц.-прав. досліджень ОДУ (1967), асист. на каф. держ. і адміністративного права (1968), старш. викл. каф. і заст. декана юрид. ф-ту ОДУ (1972). Подав ряд довідок і пропозицій до офіційних держ. органів щодо вдосконалення держ. управління виробництвом (1973–1975). Працював в ун-тах Вірджинії та Техасу (США) (1975). Після повернення продовжив роботу на каф. держ. і адміністративного права (1976). Декан юрид. ф-ту (1986), зав. каф. адміністративного права і управління (1989–2014), ректор Юрид. ін-ту ОДУ (1993–1997), декан ЕПФ ОДУ (1997–2008). Авт. концепції розвитку юрид. освіти, співавт. загальнонац. Концепції розвитку юрид. освіти, яка була затверджена АН України. Авт. Концепції післядипломної та другої вищої освіти. Під його керівництвом вперше в Україні було створено відді-

лення післядипломної освіти Юрид. ін-ту ОДУ (1993). Завдяки йому в Юрид. ін-ті була створена низка нетрадиційних каф., зокрема каф. адміністративного права та управління, каф. морського і митного права, каф. соц. теорій та компаративістики. Акад. НАПрН України (1992). Чл. Наук.-техн. ради Міністерства освіти України, голова спеціалізованої ради з захисту доктор. дис., чл. наук.-консультаційної ради Вищого Арбітражного суду України, комісії ВР України з держ. нагород (1992–1996). Дійсний чл. Міжнар. акад. духовної єдності народів світу (2004). Авт. понад 200 наук. публікацій, а також авт. ряду літературних творів: «Объяснение в любви» (1997), «Злет поетичної душі» (2001), «Поэтический дневник» (2012).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 186 ; ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 121 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 215–220 ; Видные ученые Одессы. Одеса, 2004. Вып. 12–13. С. 26–43 ; Науковці України – еліта держави. Наукові школи Т. 2. Київ, 2012.

ВАСИЛЬКІВСЬКИЙ Олександр Олександрович (17(30).07.1909, Одеса – 10.01.1989, Одеса) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1970), проф. (1971). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1936). Працював в ОДУ (до 1941 р.). Викладав у Одеському вищому морехідному училищі (1944–1952). Захистив канд. дис. «Распространение и поглощение радиации в многослойной пластине» (1953). Працював в ОПІ (1952–1958). Займав посаду доц., зав. каф., проф. (1958–1987) в Одеському технологічному ін-ті холодильної промисловості (нині – ОДАХ). Один із основоположників тонкоплівкової мікроелектроніки та мікроелектронного приладобудування в СРСР. Авт. ряду наук. пр., співавт. патенту.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 190 ; ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 136.

ВАШПАНОВ Юрій Олександрович (09.04.1955, Курськ, РРФСР, нині – РФ) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1999), проф. (2004). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1978). Працював мол., старш. і провідним наук. співроб. НДЛ електронних, іонних і молекулярних процесів у напівпровідниках ОДУ (1981). Захистив канд. дис. «Вплив поверхневого легування атомами індію і селену на адсорбційно-десорбційну взаємодію з киснем» (1983). Стажувався на каф. фотофізики Дрезденського техн. ун-ту (1988), де вивчав фіз. властивості аморфного кремнію. Захистив доктор. дис. «Адсорбційна чутливість напівпровідникових матеріалів групи АВ, оксидів важких металів та порува-

того кременію з реальною поверхнею з кластерними структурами» (1999). Водночас проф. каф. експериментальної фізики ОНУ (з 1999 р.). Стажувався у Південній Кореї та працював над держ. програмою «Brain Korea 21 (BK21)» (2007). З 2012 р. – проф. каф. автоматизації виробничих процесів ОНАХТ. Належить до наук. школи проф. В. В. Сердюка. Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 194 ; ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 167–168 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 231–233 ; Фіз. ф-т ОНУ імені І. І. Мечникова, 1865–2000. Одеса, 2001. С. 28, 29, 101.

ВАЩЕНКО Віктор Петрович (22.10.1929, с. Велика Олександрівка Херсонської обл. – 21.02.2003, Одеса) – історик. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1954), аспірантуру (1957). Зав. відділу аспірантури ОДУ (1957–1959). Керівник учбового відділу ун-ту (1959–1960), заст. секретаря парткому ун-ту (1964–1965), старш. викл. каф. загальноправових дисциплін, каф. теорії та історії держави і права юрид. ф-ту (1960–1972). Заст. декана юрид. ф-ту (1972). Захистив канд. дис. «Розвиток капіталістичної промисловості і торгівлі в містах Півдня України в дореформений період (кінець XVIII ст. – 1861 р.)» (1972). Працював на іст. ф-ті ОДУ: зав. каф. історії України (1972–1980, 1990),

декан (1984–1994). Керував переддипломною практикою студентів. Наук. інтереси стосуються соц.-екон. розвитку Південної України наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. Очолював Одеське товариство краєзнавців (1995). Заст. голови спеціалізованої вченої ради з захисту канд. дис. при іст. ф-ті ОДУ (1996–2001). Авт. понад 90 наук. пр., у тому числі п'яти колективних монографій.

Літ.: Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 233–235 ; Хмарський В. М. Віктору Петровичу Ващенко – 70. *Зап. іст. ф-ту*: 1999. Вип. 9. С. 10–17.

ВДОВИЧЕНКО Володимир Власович (25.03.1929, с. Олександрівка Любашівського р-ну Одеської обл.) – письменник, байкар. Навчався в Одеському фельдшерському училищі, закінчив філол. ф-т ОДУ (1961). В повоєнні роки працював у колгоспі. Працював учителем української мови та літератури, завучем, директором школи та інспектором райвно. Впродовж багатьох років друкувався в журналах «Перець», «ВУС», в республіканських, обл. та районних газетах. Лауреат премії імені С. Олійника

(2004). Авт. збірок «Хвала Ослові» (2003), «Відлуння серця» (2005), «Гривножери» (2009).

Літ.: Вдовиченко В. Гривножери. Одеса, 2009. 159 с. ; Здоровіше з гумором живеться : лауреати літ. премії імені Степана Олійника. Одеса, 2011. С. 130.

ВЕГЕРЧУК Сергій Максимович (26.04.1956, с. О니лове Фрунзівського р-ну Одеської обл.) – педагог. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1982). Працював вчителем історії, заст. директора з виховної роботи (1982–1987), директором СШ № 9 (нині – гімназія № 2) м. Одеса (з 1987 р.). Старш. викл. каф. нової та новітньої історії ОНУ (за сумісництвом). Канд. іст. наук (2003). Брав участь у роботі наук. і наук.-практичних конференцій. Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, вчитель-методист. Нагороджений відзнакою «Відмінник освіти України» (1990), почесними грамотами МОН України (1996, 1999). Заслужений працівник освіти України (2001). Нагороджений відзнакою Одеського міського голови «Знак Пошани» (2004). Переможець конкурсу імені Б. Дерев'янка «Люди справи» (2002), «Людина року» (2004).

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 46 ; 500 впливельних личностей Одес. регіона. Одеса, 2003. С. 35 ; 500 впливових особистостей : Україна. 10 років незалежності, (1991–2001). Харків, 2001. С. 56.

ВЕРЕЩАГІН Леонід Федорович (16(29).04.1909, Херсон – 20.02.1977, Москва, РРФСР, нині – РФ) – фізик, хімік, д-р фіз.-мат. наук (1949, без захисту), проф. (1953), чл.-кор. АН СРСР (1960), акад. АН СРСР (1966). Закінчив мат. відділення ф-ту професійної освіти ІНО (1928). Практикант НДІ фізики при ІНО (1925–1929). Працював в Ін-ті мір та вимірювальних приладів у лаб. проф. А. Н. Щукарєва (1930–1932). Закінчив аспірантуру при Українському фіз.-техн. ін-ті (УФТІ) АН УРСР в Харкові (1932). Старш. інженер бюро досліджень Харківського турбіно-генераторного заводу (1933–1934), інженер, мол. наук. співроб. у криогенній лаб. УФТІ АН УРСР у Харкові (1934–1939), зав. лаб. надвисоких тисків Ін-ту органічної хімії АН СРСР (Москва) (1939–1954). Захистив канд. дис. «Исследование растворимости меди в алюминии при давлении в 5000 атмосфер» (1940). Зав. каф. фізики та хімії високих тисків МДУ

імені М. В. Ломоносова (1951–1977). Проф. (з 1953), директор лаб. надвисоких тисків (з 1958 р. – Ін-т фізики високих тисків АН СРСР) (1954–1977). Створив каф. фізики високих тисків у Московському фіз.-техн. ін-ті (1973). Засновник Міжнар. асоціації з розвитку досліджень при високому тиску (1970). Нагороджений Орденом Червоної Зірки, 2 орденами Леніна, медалями «За оборону Москви» (1945), «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» (1946). Лауреат Держ. премії СРСР за розробку компресора на 6000 атмосфери (1952), Сталінської премії (1952), Ленінської премії (1961). Герой Соціалістичної Праці (1963). Авт. понад 200 наук. статей та понад 200 авт. свідоцтв і патентів.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 263; Леонид Федорович Верещагин (1909–1977). М., 1988. 110 с.; Левченко В. В. Історія Одеського ін-ту нар. освіти (1920–1930 рр.). Одеса, 2010. С. 321; Храмов Ю. А. Фізика: біограф. справ. Киев, 1977. С. 7.

ВИХОВАНЕЦЬ Галина Володимирівна (15.01.1955, с. Сабатинівка Кіровоградської обл.) – фізикогеограф, геоморфолог, берегознавець, д-р геогр. наук (2004), проф. (2005). Закінчила геол.-геогр. ф-т ОДУ (1977). Працювала інженером в Українському проектно-дослідному ін-ті водного господарства (1977–1979). Інженер (1979–1981), мол. наук. співроб. ОДУ (до 1991 р.). Захистила канд. дис. «Современные процессы развития аккумулятивных форм рельефа в Северо-Западной части Черного моря» (1989). Старш. наук. співроб. ОДУ (до 1993 р.). Доц. каф. фіз. географії (1996–2003), проф. каф. фіз. географії та природокористування ОНУ (з 2003 р.). Захистила

доктор. дис. «Сучасний еоловий морфогенез у береговій зоні морів» (2004). Брала участь в експедиціях, працювала на берегах Чорного, Азовського, Балтійського, Північного морів, Біскайської затоки, протоки Ла-Манш. Працювала в кооперації з НДІ ЧорноморНДІпроект, Ін-том геол. наук АН України, Гідрографічною службою Червонопрапорного Чорноморського флоту МО СРСР, Калінінградським держ. ун-том, Ін-том водного будівництва в Польщі, Амстердамським ун-том та ін. установами. Працювала в Болгарії, Польщі, Німеччині, Данії, Голландії, Бельгії, Франції, Росії, В'єтнамі, Таїланді. Чл. Українського геогр. товариства (1975), чл. Геоморфологічної та Берегової комісії при Міжнародній геогр. спілці, чл. Європейської Спілки захисників природи на морських узбережжях і європейської федерації «EUROCOAST». Нагороджена Почесною грамотою Міністерства освіти України (2009). Авт. понад 140 наук. пр., з яких чотири монографії та два атласи.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 237; ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 461; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 250–253; Шуйський Ю. Д. Каф. фіз. географії та природокористування ОНУ імені І. І. Мечникова: Вихованець Г. В. *Вісн. ОНУ. Серія: Геогр. та геол. науки*. 2010. Т. 15, вип. 5. С. 7–21.

ВИХРОВ Борис Борисович (14.10.1962, Одеса – 16.05.1999, Одеса) – юрист. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1984). Працював на різних посадах в Південноукраїнському УВС, на транспорті МВС УРСР та в органах прокуратури Одеської обл. на посадах слідчого, старш. слідчого, начальника слідчого відділу (1984–1989). Заст. Гол. держ. арбитра Одеського держ. арбитражу (1989–1992), заст. голови арбитражного суду Одеської обл. (1992–1997). Рішенням кваліфікаційної комісії Вищого арбитражного суду України присвоєно другу кваліфікаційну категорію (1992), яка була перейменована на другий кваліфікаційний клас судді (1995). В. о. голови Арбитражного суду Одеської обл. (1997), присвоєно перший кваліфікаційний клас судді (1997). Голова Арбитражного суду Одеської обл. (1998–1999). Нагороджений знаком «Почесний працівник Арбитражного суду» (1996).

Літ.: Балух В. С. Два века истории хозяйственного правосудия Украины. Одесса, 2008. С. 380–381.

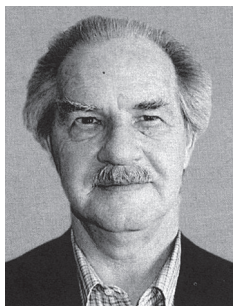
ВИШНЕВСЬКА Ірина Миколаївна (28.02.1953, Красноводськ, нині – Туркменбаши, Туркменістан) – юрист. Закінчила юрид. ф-т ОДУ (1977). Працювала в органах прокуратури Одеської обл. (1977–1991), займається адвокатською практикою. Директор Адвокатської компанії «Право» (1998–2007), віце-президент ЗАТ «Футбольний клуб «Чорноморець» (з 1998 р.). Депутат Одеської міської ради V скликання. Заст. Голови Ради, чл. виконкому Ради Одеської обл. організації Спілки юристів України. Чл. Одеської обл. колегії адвокатів (з 1991 р.), Спілки адвокатів України. Отримала звання «Юрист року Одещини» (2004). Нагороджена орденем преподобного Нестора-Літописця III ст.

Літ.: Одеса : офіц. сайт міста. URL: <https://bit.ly/2CPwTsT> (дата звернення: 17.11.2018); Право : адвокатская компания Андрея Костина. URL: <http://www.kostinlaw.com.ua/rus/advokati.html> (дата звернення: 18.11.2018); Таймер : Новости Одессы. Люди, места, события. URL: http://timer-odessa.net/persons/irina_vishnevskaya_9736 (дата звернення: 17.11.2018).

ВІТВИЦЬКИЙ Георгій Миколайович (1917, Миколаїв – 1991) – кліматолог, д-р геогр. наук (1964). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ. Старш. наук. співроб. Ін-ту географії АН СРСР (з 1949 р.). Наук. інтереси зосереджені в галузі регіональної кліматології зарубіжних територій. Основні пр.: «Климаты Северной Америки» (1953), «Климат Японии» (1954), «Климаты зарубежной Азии» (1960).

Літ.: Краткая геогр. энцикл. М., 1966. Т. 5. С. 433 ; Александрова Т. Д. «Украинские корни» сотрудников Института географии Российской академии наук. *Укр. геогр. журн.* 2007. № 4 (60). С. 52–56.

ВІТРИЧЕНКО Едуард Олександрович (13.10.1936, Одеса – 03.10.2013) – астроном, д-р техн. наук (1982). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1959). Працював у Кримській астрофізичній обсерваторії АН СРСР (1962–1972). Захистив канд. дис. «Исследование аномально быстрых ОБ – звезд» (1967). Спеціаліст астрономічної обсерваторії АН СРСР, Ін-ту космічних досліджень АН СРСР у Москві (з 1974 р.). Виконував проекти ін-ту в галузі космічних досліджень. Наук. інтереси зосереджені на спектроскопічних дослідженнях супергігантів, спектроскопії подвійних систем, методах дослідження астрономічної оптики та ін.

За участь у дослідженнях оптики найбільшого в той час у світі 6-метрового телескопа Спеціальної астрофізичної обсерваторії АН СРСР і введення його в дію нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора і Золотою медаллю ВДНГ СРСР. Авт. близько 200 наук. пр., 30 авт. свідоцтв.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 640 ; Памяти Эдуарда Александровича Витриченко (1936–2013). *Астрокурьер*. 2013. 14 окт. URL: <http://www.sai.msu.su/EAAS/rus/astrocourier/> (дата звернення: 05.06.2018).

ВІТРИЧЕНКО Ніна Михайлівна (15.07.1954, Орджонікідзе, нині – Владикавказ, Північна Осетія – 02.10.2010, Ллорет де Мар, Іспанія) – спортсменка, гімнастка, тренер. Майстер спорту СРСР. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1976). Старш. тренер Спортивної дитячо-юнацької школи олімпійського резерву в Одесі (1977–1996). Суддя міжнар. категорії з гімнастики (1988). Тренер нац. збірної команди України (1997–2000). Тренер спортивного клубу Протиповітряної Оборони Збройних Сил України (1997). Працювала у школі художньої гімнастики Дерюгіних. Суддя ФІЖ на Олімпійських іграх у Сіднеї (2000).

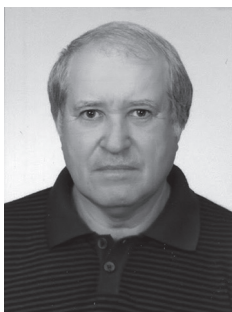
Переїхала до Іспанії (2001). Гол. тренер нац. збірної команди Іспанії (2001), ведучий експерт програми «Академія» ФІЖ для тренерів світу, гол. тренер та власниця клубу «Club Vitru Gimnastica Ritmica» (2003). Заслужений тренер України (1993), заслужений працівник фізичної культури та спорту України (1996). Нагороджена орденом княгині Ольги III ст. (1999).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 640.

ВІТЮК Віктор Федорович (10.06.1941, с. Новокрасне Роздільнянського р-ну Одеської обл.) – механік. Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1963), аспірантуру. Асист., старш. викл., доц. каф. теоретичної механіки ОДУ (1967–1982). Захистив канд. дис. (1970). Затверджений у званні доц. каф. теоретичної механіки (1973). Доц. каф. вищої математики і програмування ОІНГ (1982). Зав. каф. мат. методів аналізу економіки ОДЕУ (1994–2004). Нагороджений Почесною грамотою Управління освіти Одеської облдержадміністрації (1996), Почесною грамотою МОН України (2000, 2001). Авт. понад 150 наук., наук.-метод. пр., співавт. двох навч. посібників з економетрії та вищої математики.

Літ.: Фінанс.-екон. ф-т Одес. держ. екон. ун-ту : іст. нарис. Одеса, 2007. С. 163–164.

ВІТЮК Олександр Никанорович (12.09.1939, с. Златоустове Березівського р-ну Одеської обл.) – математик, д-р фіз.-мат. наук (2000), проф. (2005). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1961), аспірантуру (1964). Захистив канд. дис. «Двусторонние приближения решений дифференциальных уравнений» (1965). З 1964 р. працює на каф. обчислювальної математики ОДУ: асист., старш. викл., доц. (1969). Захистив доктор. дис. «Исследование гиперболических дифференциальных уравнений с многозначной правой частью» (1999). Зав. каф. (2000–2007), проф. каф. обчислювальної математики ОНУ (2005–2015). Читав курс «Чисельні методи», спецкурси «Вступ в дробове інтегродиференціювання» та «Чисельні методи рішення крайових задач для звичайних диференціальних рівнянь». Наук. дослідження в галузі якісної теорії гіперболічних диференціальних рівнянь з багатозначною правою частиною (диференціальних включень); диференціальних рівнянь та включень дробового порядку; чисельного

розв'язання диференціальних рівнянь, що містять похідні дробових порядків. Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 213 ; ЕСУ. Київ, 2005. Т. 4. С. 643 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 262–263 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 43–45.

ВОБЧУК Ірина Леонідівна (30.01.1959, Одеса) – біолог, д-р біол. наук (2013), проф. (2013). Закінчила біол. ф-т ОДУ (1982), аспірантуру Всесоюзного селекційно-генетичного ін-ту (1989). Захистила канд. дис. «Биохимические свойства пептигидролаз созревающего зерна озимой мягкой пшеницы» (1992). Працювала лаборантом в лаб. біохімії НДІ стоматології в Одесі (1976–1982). Лаборант в лаб. якості зерна Селекційно-генетичного ін-ту (з 1982 р.). Інженер-дослідник на каф. генетики ОДУ, асист. каф. біохімії ОДУ (з 1983 р.), доц. (2002–2013), проф. (з 2013 р.) каф. біохімії ОНУ. Захистила доктор. дис.

«Вікові особливості регуляції системи протеолізу за пухлинного процесу в ендометрії та яєчниках» (2013). Чл. Українського біохім. товариства, Українського фізіологічного товариства, чл. вченої ради біол. ф-ту ОНУ. Чл. редакційної колегії журналу «Вісник Одеського нац. ун-ту. Серія Біологія». Нагороджена 3 грамотами ОНУ. Авт. 26 та співавт. 105 наук. пр., 6 учбових посібників та 4 патентів.

Літ.: Анкета ; База патентів України. URL: <https://bit.ly/2FwIMVW> (дата звернення: 15.11.2018).

ВОЙЦЕВА Олена Андріївна (01.11.1952, Хабаровськ, РРФСР, нині – РФ) – філолог, д-р філол. наук. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1975), аспірантуру (1988). Працювала гідом-перекладачем у Бюро міжнар. молодіжного туризму «Супутник» (1975–1981). Працювала в ОДУ: лаборант каф. іноземної мови для іноземців (1981), викл. каф. загального та слов'янського мовознавства (1989). Захистила канд. дис. «Процессы детерминалогизации в русском языке: семантико-стилистическая характеристика существительных сферы искусства, военной и конфессиональной областей (на материале письменности XVIII–XX вв.)» (1989). Доц. (1993), зав. каф. загального та слов'янського мовознавства, заст. декана філол. ф-ту з питань функціональної поліністичної спеціалізації. Захистила доктор. дис. «Динаміка номінації водогосподар-

створення диференціальних рівнянь, що містять похідні дробових порядків. Авт. понад 100 наук. пр.

ських реалій у польській мові на тлі інших слов'янських мов» (2012). Учасник понад 35 нац. і міжнар. наук. конгресів, конференцій, читань. Основний напрямок наук. діяльності – іст. і ономазіологічне термінознавство. Нагороджена Медаллю Сейму Республіки Польща (2004). Авт. понад 80 наук. пр.

Літ.: Філол. ф-т ОНУ імені І. І. Мечникова. 2003. С. 54–57 ; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2WvG4rt> (дата звернення: 23.01.2019) ; Філол. ф-т ОНУ імені І. І. Мечникова. URL: <http://philolog.onu.edu.ua/uk/slavonic-filology> (дата звернення: 18.11.2018).

ВОЛКОВА Наталія Едуардівна (27.02.1966, Одеса) – біолог, д-р біол. наук (2009). Закінчила біол. ф-т ОДУ (1990), аспірантуру Селекційно-генетичного ін-ту (1996). Лаборант (1983), старш. наук. співроб. (1999) Селекційно-генетичного ін-ту – Нац. центру насіннезнавства та сортовивчення НААН України. Захистила канд. дис. «Дослідження молекулярно-генетичного поліморфізму геному кукурудзи методом полімеразної ланцюгової реакції» (1999). Старш. наук. співроб. Південного біотехнологічного центру в рослинництві НААН (1999–2012). Доц., викл. каф. генетики та молекулярної біології ОНУ (2002–2007). Захистила доктор. дис. «Молекулярні маркери в дослідженні геному кукурудзи (*Zea mays* L.)» (2009). В. о. директора Південного біотехнологічного центру в рослинництві НААН (2012). Гол. наук. співроб. відділу загальної та молекулярної генетики Селекційно-генетичного ін-ту – Нац. центр насіннезнавства та сортовивчення НААН України (з 2012 р.). Наук.-дослідна діяльність присвячена молекулярно-генетичному аналізу геномів важливих для економіки України с.-г. рослин – кукурудзи, сорго, хмелю; розробці систем молекулярних маркерів для підвищення ефективності селекції даних культур; розробці діагностичних систем для детекції шкочочинних фітопатогенів. Чл. експертної ради з питань проведення експертизи дисертаційних робіт МОН України з біол. наук, чл. спеціалізованої ради із захисту дис. за спеціальністю «генетика» Селекційно-генетичного ін-ту – Нац. центру насіннезнавства та сортовивчення. Нагороджена Почесною грамотою НААН України (2010, 2014). Авт. та співавт. 170 наук. пр., Нац. стандартів України, деклараційних патентів України на винаходи та корисні моделі, метод. рекомендацій.

Літ.: Анкета ; Наука України: доступ до знань : інформац. портал. URL: <https://bit.ly/2FFaO14> (дата звернення: 19.11.2018).

ВОЛОШАНОВСЬКИЙ Ігор Станіславович (09.02.1941, Одеса) – хімік-органік, д-р хім. наук (2001), проф. (2004). Закінчив хім. ф-т ОДУ (1964). Працював старш. лаборантом (1965–1966), асист. каф. фізико-хімії полімерів та колоїдів (1967, 1971–1977), асист. каф. фіз. хімії ОДУ (1969–1971). Захистив канд. дис. «Вивчення термічної стійкості та ініціюючої активності заміщених органічних пероксидів при полімеризації вінілових мономерів» (1974). Старш. викл. (1977–1980), доц. каф. фізико-хімії полімерів та колоїдів (1980–1983), заст. декана хім. ф-ту (1976–1983), зав. каф. органічної хімії ОНУ (1983–2015). Захистив доктор. дис. «Функціональні полімери на основі β -дикетонів та порфіринів» (2001). Наук. керівник цілого ряду госпдоговірних та держбюджетних тем (1986). Наук. інтереси пов’язані з синтезом і дослідженням мономерних та полімерних β -дикетонів і їх моно – та гетеро-металокомплексів. Чл. президії Одеського обл. правління хім. товариства імені Д. І. Менделєєва. Нагороджений знаком «За відмінні успіхи в роботі» у галузі вищої освіти СРСР. Авт. понад 150 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 226 ; ЕСУ. Т. 5. С. 118 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 274–278 ; Історія хім. ф-ту, 1865–2005. Одеса, 2006. С. 88, 111, 112.

ВОЛЬСЬКИЙ Серафим Андрійович (31.12.1910 (13.01.1911), с. Свірневе, нині – Голованіського р-ну Кіровоградської обл. – червень 2003, Одеса) – історик, д-р іст. наук (1969), проф. (1971). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1940). Працював у ОПІ зав. каф. марксизму-ленінізму (1944–1952), водночас займав посаду зав. відділу науки та ВНЗів Одеського обкому КПУ. Працював зав. каф. історії КПРС в Одеському ін-ті інженерів морського флоту (1953), проф.-консультантом (1978–1990). Перебував на пенсії (з 1990 р.). Досліджував історію ВВВ 1941–1945 рр. У вивченні історії дотримувався ортодоксального партійного підходу. Нагороджений Держ. премією УРСР (1970), орденом «Знак Пошани». Авт. понад 35 кн.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 139 ; УРЕ. Київ, 1978. Т. 2. С. 385.

ВОРОБЕЙОВА Людмила Вікторівна (29.05.1940, Одеса) – гідробіолог, д-р біол. наук (2001), проф. (2002). Закінчила біол. ф-т ОДУ (1962). Мол. наук. співроб. каф. гідробіології ОДУ (з 1962 р.). Захистила канд. дис. «Особенности распределения зоопланктона в зонах трансформации вод Дуная и Днестра» (1970). Працює в Одеській філії Ін-ту біології південних морів НАН України, нині – Держ. установа «Ін-т морської біології НАН України» (з 1973 р.), зав. відділу гідробіології активних зон моря (з 1990 р.), зав. відділу екології крайових угруповань в Одеській філії Ін-ту біології південних морів імені А. О. Ковалевського (з 1991 р.). Захистила доктор. дис. «Мейобентос

Чорного та Азовського морів» (2000). Проф. каф. гідробіології та загальної екології ОНУ (за сумісництвом, 2002–2007). Засновник наук. школи вивчення екології морського мейобентосу. Розробила нові методики використання мейобентосних показників при оцінці якості морського середовища, складанні короткострокових та довгострокових еколог. прогнозів. Учасник Міжнар. еколог. програм: «Дослідження процесів відновлення екосистеми Чорного моря» («Black Sea Ecosystem Recovery Project») (2003–2006); Development of a common intraregional monitoring system for the environmental protection and preservation of the Black Sea – ECO-Satellite (FP7 EU project) Joint Operational Programme «BLACK SEA 2007–2013»; Research and Restoration of the Essential Filters of the Sea – REEFS (FP7 EU project), Joint Operational Programme «BLACK SEA 2007–2013» (2012–2015); Еколог. моніторинг впливу на навколишнє природне середовище суднового ходу Дунай – Чорне море: морська частина спостережень, в тому числі гідрохімічні і гідробіол. (2004–2017); Environmental monitoring in the Black Sea (EMBLAS) (2015–2018). Приймала участь у виконанні 7-ми госпдоговірних тем (1993–2017). Чл. Українського гідроеколог. товариства. Нагороджена медаллю «Захиснику Вітчизни». Лауреат держ. премії в галузі науки і техніки України (2014). Авт. понад 110 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 50 ; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 160–161 ; Ін-т морської біології НАН України. URL: <http://www.imb.odessa.ua/?id=201410> (дата звернення: 18.11.2018).

ВОРОЖКО Віктор Йосипович (10.03.1965, Одеса) – підприємець. Закінчив англійське відділення ф-ту романо-германської філології ОДУ (1987), курси директорів шкіл при Вінницькому пед. ін-ті (1988), ОДЕУ (1999). Працював учителем СШ в

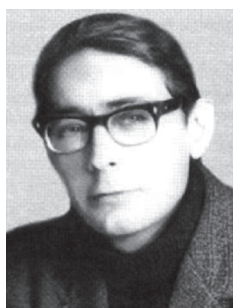

снт Великодолинське (з 1987 р.). Займався комерційною діяльністю на різних підприємствах України (з 1991 р.). Працював: перекладачем, менеджером, начальником відділу, фінансовим директором. Брав участь у будівництві перших багатоквартирних будинків покращеного планування під назвою «Генріх» та «Маскарад» у м. Одеса. Керував будівництвом та ремонтом ділових виробничих об'єктів у м. Одеса та Южне. Працює на посаді адміністративного директора ВКФ «Н-БИС» – провідного виробника комп'ютерної техніки на Півдні України (з 2003 р.). Президент благодійного фонду «Підтримка дитячо-юнацького і жіночого баскетболу імені І. Я. Кесельмана» (з 2012 р.). Нагороджений Українською Православною Церквою: «Почесною медаллю», орденом «Святого рівноапостольного Великого князя Володимира» III ст., орденом «Чорнобильський хрест: Мужність. Честь. Гуманність» Всеукраїнської суспільної організації «Союз. Чорнобиль. Україна» (2004).

Літ.: Одеса и одесситы в III тысячелетии. Киев, 2005. Вып. 1. С. 48.

ВОСКОБОЙНИКОВ В'ячеслав Михайлович (28.07.1937, Одеса – 23.02.1995, Одеса) – інженер-геолог, гідрогеолог, проф. (1992) Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1959). Наук. співроб. Проблемної лаб. інженерної геології узбережжя морів, водосховищ та гірських схилів ОДУ (1959–1969). Захистив канд. дис. «Геологические закономерности длительного развития берегов удлинённых водоемов (по наблюдениям на днепровских водохранилищах и причерноморских лиманах)» (1969). Працював в ОДУ: викл. каф. загальної геології (з 1970 р.), викл. проф. каф. інженерної геології та гідрогеології (1972–1995). Наук. керівник ПНДЛ-1 (1978–1995). Відп. секретар спеціалізованої ради по присвоєнню вченого ст. канд. геол.-мінерал. наук при ОДУ (1976–1993). Чл. Міжнар. асоціації інженерів-геологів (1975), чл. багатьох наук. рад АН СРСР та України (з 1975 р.). Нагороджений бронзовою медаллю ВДНГ СРСР (1976). Авт. понад 80 наук. пр., у т. ч. семи монографій та підручників у співавт.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 234 ; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 190 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 285–286.

ВУЖИЛОВСЬКА Віра Василівна (12.02.1953, с. Чемерпіль Гайворонського р-ну Кіровоградської обл.) – педагог. Закінчила Балтське пед. училище (1972) та філол. ф-т ОДУ (1982). Працювала вчителькою початкових класів Новоолександрівської СШ, у Ананьївській середній школі-інтернаті: вихователь (з 1977 р.), заст. директора, директор з виховної роботи. Директор дитячого будинку-інтернату у м. Ананьїв (з 1985 р.). Брала участь в громадському житті. Голова Ананьївської райради жінок (з 1991 р.). Депутат Ананьївської райради. Неодноразово нагороджувалася грамотами районних та обл. відділів освіти, Головою управління соц. захисту та праці Мінпраці України. За плідну роботу по створенню умов для виховання і навчання підростаючого покоління нагороджена орденами «За заслуги» III ст. (1999) та II ст. (2007).

Літ.: Держ. нагороди України : Кавалери та лауреати України : довід.-енцикл. вид. Київ, 2008. Т. 2. С. 94 ; Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 55.

В'ЯЗОВСЬКИЙ Григорій Андрійович (02.02.1919, с. Полтавка, нині – смт Баштанка Миколаївської обл. – 25.02.1996, Одеса) – літературознавець, дослідник психології художньої творчості, д-р філол. наук (1967), проф. (1970). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1947), аспірантуру при каф. української літератури (1950). Захистив канд. дис. «Становлення і розвиток принципу комуністичної партійності в творчості П. Г. Тичини» (1953). Працював в ОДУ: старш. викл. (1951–1957), доц. (1957), зав. каф. української літератури (1957–1967), про-ректор ун-ту з навчальної роботи (1962–1968), очолював створену ним в ОДУ каф. теорії і методики викладання літератури (1967–1991). Захистив доктор. дис. «Проблеми специфічних закономірностей творческого труда писателя» (1967). Проф. каф. української літератури (1991–1996). Гол. ред. альманаху «Літературна Одеса» (1950), збірника «Горизонт» (1970). Чл. Спілки письменників України (1962). Нагороджений двома Орденами Червоної Зірки, медалями «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Авт. монографії «Орбіти художнього слова» (1969), «Творче мислення письменника» (1982), «Світ художньої літератури». Співавт. і наук. ред.

книги «Тарас Григорович Шевченко. Біографія» (1960), співавт. і наук. співред. підручника для студентів філол. ф-тів вузів України «Теорія літератури» (1975).

Літ.: В'язовський Григорій Андрійович : біобібліогр. покажч. Одеса, 2013. 52 с. ; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 243 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 286–289.

ГАБЕР Микола Олександрович (29.10.1960, с. Марціянове Велико-Михайлівського р-ну Одеської обл.) – біолог, еколог, громадсько-політ. діяч. Закінчив біол. ф-т ОДУ (1987). Вчитель біології та хімії Великозименівської СШ Одеської обл. (1982–1988). Наук. працівник відділу моніторингу та охорони тваринного світу Ін-ту зоології НАН України (з 1988 р.), де займався вивченням впливу радіаційного забруднення на живі істоти в тридцятикілометровій зоні ЧАЕС. Захистив канд. дис. «Білий лелека в степовій зоні південного заходу СРСР» (1991). Генеральний директор видавничої корпорації «Експрес-кур'єр» (з 1996 р.). Був чл. Політради (з 1994 р.), співкерівником секретаріату Конституційно-демократичної партії (до 1997 р.). Голова Патріотичної партії України (з 1998 р.). Чл. Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки (1998–1999), чл. Комітету з питань охорони здоров'я, материнства та дитинства (з 1999 р.) та голова підкомітету з питань законодавчого врегулювання проблем материнства, дитинства та демографічної політики (з 1999 р.). Чл. фракції ПСПУ (1998); чл. фракції «Громада» (1998–1999), уповноважений представник фракції «Батьківщина» (з 1999 р.). Канд. на посаду Голови ВР України (1998) та Президента України на виборах (1999). Народний депутат III скликання (1998–2002) від ПСПУ. Канд. в народні депутати України від Блоку «Патріоти України» (2006). Голова Об'єднання патріотичних сил України (з 2000 р.), співкоординатор Великої ради Конгресу громадянського суспільства України; президент-координатор (1993) та віце-президент Міжнар. товариства вивчення та охорони птахів України. Чл. багатьох міжнар. комітетів та учасник міжнар. конференцій. Засновник стипендії «Талановита молодь балету», організатор міжнар. конкурсів «Міні-міс» та засновник благодійного фонду «Наша Вітчизна». Авт. близько 90 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 248 ; Хто є хто : партії та політики XXI ст. Київ, 2002. Вип. 1. С. 104–105 ; Хто є хто в Україні : 9000 біографічних довідок. Київ, 2007. С. 175.

ГАЛКА Тамара Іванівна (25.07.1944, Херсон) – легкоатлетка зі стрибків у висоту, чемпіонка СРСР, рекордсменка СРСР. Закінчила ОДУ (1967). Майстер спорту міжнар. класу (1972), бронзова призерка (1972), чемпіонка СРСР (1974), срібна призерка зимового чемпіонату СРСР (1974). Встановила рекорд СРСР у закритому приміщенні (1974). Входила до складу збірної команди СРСР (1970–1976). В Одесі виступала за СКА (1968–1980) під керівництвом тренера В. Осадчука. Тренер в Дитячо-юнацькій спортивній школі м. Одеса (з 1993 р.).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 347.

ГАЛКІН Борис Миколайович (07.11.1952, Севастополь) – біохімік, фармаколог, токсиколог, д-р біол. наук (1996), проф. (2008). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1977). Інженер Проблемної лаб. синтезу мед. препаратів (ПНДЛ-5) (1977), згодом мол. наук. співроб. (1979–1985). Захистив канд. дис. «Коррекция тилороном и его новыми производными активности монооксигеназы и системы ПОЛ в иммуноцитах» (1985). Наук. співроб. (1985–1989), старш. наук. співроб. ПНДЛ-5 (1989–1995). Захистив доктор. дис. «Фармакологічна корекція токсичної дії диоксида азоту» (1996). Провідний наук. співроб. (1996–2000), гол. наук. співроб. ПНДЛ-5 ОНУ (2001–2006). Зав. ПНДЛ-5 (2006–2009), за сумісництвом проф. каф. мікробіології і вірусології біол. ф-ту ОНУ (з 2002 р.). Директор Біотехнологічного наук.-навч. центру (з 2009 р.). Основні наук. інтереси пов'язані з пошуком нових лікарських засобів та з'ясуванням механізмів їх дії. Відмінник освіти України (2005). Нагороджений Подякою МОН України (2015). Авт. 200 наук. пр., авт. свідоцтв і патентів.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 249 ; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 348 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 295–297.

ГАЛЧАНСЬКИЙ Петро Анатолійович (06.05.1960, ст. Незлобна Георгіївського р-ну Ставропольського краю, РРФСР, нині – РФ) – громадський діяч, журналіст, полковник запасу. Закінчив Львівське Вище військово-політ. училище за спеціальністю «Журналістика» (1983) та ОДУ за спеціальністю «Правознавство» (1979). Захистив канд. дис. «Психологическое обеспечение деятельности менеджера в области рекламного бизнеса» (1997). Служив у Збройних силах (1978–1998). Більш ніж

20 років працював військовим журналістом на різних посадах в Німеччині, Україні на Далекому Сході. Генеральний директор рекламно-видавничого агентства «ГММ–пресс» (1998–1999), гол. ред. газети «Аргументы и факты в Украине» по Південному регіону (з 1999 р.), Засновник та генеральний директор медіа-холдингу «Одеса-медіа» (з 2000 р.). Чл. правління Одеської обл. організації Нац. Спілки журналістів України. Чл. Всесвітнього клубу одеситів. Голова організаційного комітету рейтингу популярності людей і подій «Народне визнання» (з 2002 р.). Нагороджений 6 медалями за період служби у Збройних силах, Почесним знаком президента ОНЮА І ст.,

приурочений до Дня журналіста (2012).

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 46 ; Огренич Н. Г. Твои имена, Одесса... Одесса, 2010. Кн. 7. С. 36–39 ; Золотой фонд нации. Одесская область XXI век. Одесса, 2017. С. 148–149. URL: <https://bit.ly/2TsAcgv> (дата звернення: 12.12.2018).

ГАЛЬЧИНСЬКИЙ Юрій Никифорович (26.01.1951) – юрист, підполковник міліції, адвокат. Закінчив ОІНГ, юрид. ф-т ОДУ (1975). Працював начальником відділення (з 1981 р.), заст. начальника, начальником (1992–2001) Управління Держ. служби боротьби з екон. злочинністю (1981). Заст. начальника Гол. управління сільського господарства і продовольства облдержадміністрації. Очолював Контрольно-ревізійне управління Одеської обл. (2003–2005). Директор з питань безпеки та адміністративної роботи «Марфин Банку». Нагороджений «Хрестом Слави», знаком «За відзнаку у службі».

Літ.: Анкета ; Долматова И. С горячим сердцем, чистыми руками. *Портфранко*. 2006. 13 окт. (№ 40).

ГАНДІРУК Ніна Григорівна (22.06.1944, с. Джурин Шаргородського р-ну Вінницької обл. – 2008, Одеса) – педагог, біолог. Закінчила біол. ф-т ОДУ (1968). Очолювала студентське наук. товариство ун-ту (1974). Викл. ОДУ (1974). Канд. біол. наук (1975). Доц. каф. біохімії (1980), доц. каф. генетики та молекулярної біології ОДУ (1984). Працювала заст. декана біол. ф-ту з іноземними студентами (1982–1990). У 1986 р. вперше в ун-ті почала читати спецкурс «Біотехнологія», «Біохімічна генетика», «Екогенетика людини». З 1992 р. викл. біології та спеціальних курсів

Рішельєвського ліцею (Одеса). Активно працювала з обдарованою молоддю, підготувала 50 призерів III етапу та 15 призерів IV етапу Всеукраїнської олімпіади з біології. Підготувала три срібних призери Міжнар. олімпіад з біології у Таїланді (1995), Швеції (1999) та Бельгії (2001). Розпочаті нею біонічні дослідження на каф. дозволили встановити особливості будови молекули тетаноксину. Займалася вивченням ролі генів антиоксидантної захисної системи в адаптації дрозофіли до несприятливих умов. За вклад в підготовку спеціалістів-біологів для більш як тридцяти країн світу нагороджена орденом «Знак Пошани» (1986). За вклад у підготовку обдарованих учнів нагороджена знаком «Відмінник освіти» (1999), Почесною відзнакою голови Одеської облдержадміністрації (2000), орденом нац. фонду «Україна – дітям» та Почесною грамотою МОН України (2001). За плідну роботу по організації наук. роботи студентів нагороджена медаллю «За доблестну працю». Заслужений вчитель України (2002). Авт. біля 100 наук. і метод. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 253; Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 61; Одес. нац. ун-т імені І. І. Мечникова на сторінках центр., регіон. та унів. преси, 2000-2010 рр. Одеса, 2010. С. 448; Тоцький В., Бланковська Т., Гандірук Н. Генетика в Одес. нац. ун-ті ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2005. С. 18–19.

ГАНСОВА Емма Августівна (02.11.1939, м. Ананьїв Одеської обл.) – історик, філософ, соціолог, д-р філос. наук (1989), проф. Закінчила іст. ф-т ОДУ (1962), аспірантуру при каф. філософії ОДУ (1968–1971). Працювала викл. філософії в Одеському ін-ті інженерів морського флоту (1962–1987). Захистила канд. дис. «Концепция лидерства в современной американской социологии» (1971). Водночас працювала на каф. філософії та соц.-політ. наук ОРІДУ НАДУ (з 1986 р.). Захистила доктор. дис. «Социальный аспект управления (интегративный контекст)» (1989). Викл. на каф. соціології ІСН ОДУ (1990–1997), проф. (з 1997 р.). Працювала на каф. соц. теорій в ОНЮА, де у лаб. соц. досліджень вивчала та оцінювала рейтинги політ.

діячів, політ. партій та аналізувала стан громадської думки щодо проблем захисту прав людини, конкретних напрямків держ. політики, виявляла рівень політ., прав. свідомості населення (з 1997 р.). Наук. інтереси зосереджені на екон. соціології, соціологічній політики, конфліктології, соціологічному супроводу соц. політики. Співпрацювала з

Українсько-канадським фондом «Демократична ініціатива». Чл. Бюро соціологічної асоціації, спеціалізованої вченої ради держ. управління, спеціалізованої вченої ради з політології, чл. вченої ради з захисту канд. дис. Української соціологічної асоціації. Авт. ряду пр., учбових посібників, монографій, понад 100 ст.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 256; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 376; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. 2005. С. 301–302; Одес. держ. юрид. акад.: історія і сучасність. Одеса, 1999. С. 221.

ГАНТМАХЕР Фелікс Рувимович (10(23).02.1908, Одеса – 16.05.1964, Москва, РРФСР, нині – РФ) – математик, механік, д-р фіз.-мат. наук (1938), проф. (1930). В Одеському ІНО відвідував лекції фіз.-мат. ф-ту як вільний слухач (1923–1927) та навчався в аспірантурі (1927–1930). Брав участь у семінарі з теоретичної механіки при ОПІ та наук.-дослідних мат. семінарах (1925–1926). Працював в одеських вузах (1927–1934): в Одеському ІНО (1927–1930), у Фіз.-хім.-мат. ін-ті (1930–1933), згодом на каф. теоретичної механіки ОДУ; доц. каф. теоретичної механіки ОПІ (1928–1930), проф. каф. теоретичної механіки Ін-ту інженерів водного транспорту (1930–1934).

Вступив до докторантури Мат. ін-ту АН СРСР (Москва) (1934), старш. наук. співроб. відділу алгебри (з 1938 р). Захистив доктор. дис. «Канонические представления элементов комплексных полупростых групп Ли». Проф. каф. алгебри та мат. аналізу Тбіліського ун-ту (з 1935 р.). Керував відділом Центр. аеродинамічного ін-ту імені М. Є. Жуковського (1942–1946). Проф. фіз.-техн. ф-ту МДУ (1947). Брав участь у створенні на базі МДУ Московського фіз.-техн. ін-ту (1951), де працював проф. та зав. каф. теоретичної механіки (з 1953 р.). Створив в Московському фіз.-техн. ін-ті наук. школу з аналітичної математики. Наук. інтереси зосереджені на теорії матриць, груп Лі, диференціальних та інтегральних рівнянь, коливань, питання абсолютної стійкості. Довів теорему про полярне зображення матриць, вивчав властивості осциляцій, матриць та інтегральних рівнянь. Чл. Московського мат. товариства (1935), один із засновників журналу «Успехи математических наук», секретар його першої редколегії (1935–1941). Нагороджений орденом Червоної Зірки, лауреат Сталінської премії (1947); орденом Трудового Червоного Прапора (1962).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 257; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 378; Букач В. М. Історія ПДПУ імені К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 53; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. 2005. С. 303–305.

ГАНУДЕЛЬ Зузана Томашівна (09.06.1929, с. Пихні, Снинського округу, нині – Гуменського р-ну, Словаччина) – мовознавець, культурно-освітній діяч. Навчалася у Братиславському ун-ті (1951–1952). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1957). Гол. ред. (1951–1952), ред. (1959–1960) в журналі «Pionierskaja gazeta» в Братиславі. Працювала на філол. ф-ті в ун-ті імені П. Шафарика (м. Пряшів): асист. (з 1960 р.), доц. (1982), незалежний дослідник, зав. наук.-дослідницького відділу каф. української мови та літератури (1984–1990). Канд. філол. наук (1980). Викл. на філол. ф-ті Ун-ту імені Матея Бела м. Банська Бистриця (1998–2004). Наук. інтереси стосуються сучасної української мови та діалектів Східної Словаччини, зокрема Пряшівщини. Чл. Міжнар. асоціації українців у Словаччині (1990). Працювала у міжнар. комісії з підготовки «Загальнокарпатського діалектичного атласу» (1989–2001). Авт. підручників з української мови та методики її викладання, один із упорядників і ред. «Атласу українських говорів Східної Словаччини» В. Латти, разом із Й. Дзєндзелівським підготувала до видання «Словник української мови» Я. Головацького (1982) та «Граматику» А. Коцака (1990).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 378; Укр. мова: енциклопедія. Київ, 2004. С. 92.

ГАРАНІН Володимир Михайлович (05.02.1954, с. Троянка Голованівського р-ну Кіровоградської обл. – лютий 2014, Одеса) – поет, публіцист. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1969). Служив в органах МВС Одеси (1969–1991) – підполковник у відставці. Відп. секретар Одеської обл. організації Спілки письменників України. Відп. секретар журналу «Літературна Одеса», очолював секцію сатири й гумору, один з організаторів щорічного проведення літературно-мистецьких заходів, присвячених видатному поету-сатирику С. Олійнику, започаткував видавничу серію «Література рідного краю» (Одещини). Авт. поетичних книжок: «Доброзичливий Горобець» (1974), «Червоні світанки» (1979), «Щиро кажучи» (1991), «Четвертий вимір» (1998), «Голубі серпанки» (1998); літературно-критичного нариса «Віктор Дзюба»; мовознавчих книжок «Ну що б, здавалося, слова...», «Як парость виноградної лози...», «Еней був парубок моторний...»; збірки прози «Звична справа». Чл. Спілки письменників України (1993) та Спілки журналістів України. За досягнення на ниві са-

тири й гумору йому присуджено премію імені С. Олійника (1998), лауреат премії імені І. Огієнка (2002 р.), премії Наук. фонду Т. Г. Шевченка імені І. Ряченка (2007), міської премії «Твої імена, Одесо», Всеукраїнського конкурсу «Українська мова – мова єднання» (2003, 2004, 2005, 2006), Всеукраїнського конкурсу «Байка – 2007». Нагороджений п'ятьма медалями. На його честь названо одну з вулиць с. Троянка (1997).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 388; Здоровше з гумором живеться: лауреати літ. премії імені Степана Олійника. Одеса, 2011. С. 76; Письменники Одещини на межі тисячоліть: антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 65–68.

ГЕЛЬМБОЛЬДТ Володимир Олегович (09.02.1951, Одеса) – хімік-неорганік, д-р хім. наук (1992), проф. Закінчив хім. ф-т ОДУ (1973), аспірантуру (1975–1978), докторантуру при ОДУ (1988–1991). Працював стажистом-дослідником НДІ фізики при ОДУ (1974–1975), в лаб. неорганічних полімерів в Ін-ті загальної неорганічної хімії імені М. С. Курнакова АН СРСР (Москва). Працював в ОДУ на каф. неорганічної хімії та хім. екології: старш. наук. співроб., зав. лаб. (з 1992 р.). Зав. відділу теоретичних основ уловлювання кислих сполук газового аналізу Фіз.-хім. ін-ту захисту навколишнього середовища і людини Міністерства освіти та НАН України (з 1997 р.). У 2008 р.

очолив каф. фармацевтичної хімії та технології лікарських засобів Фармацевтичного ф-ту Одеського нац. мед. ун-ту. Наук. інтереси: хімія фторокомплексів кремнію, германію та сполук «гість-господар» фторокомплексів неперехідних елементів з III–V груп, періодичні системи з краун-ефірами та їх аналогами; теоретичної стереохімічної моделі. Отримував гранти міжнар. наук. фондів. Авт. понад 200 наук. пр., у т. ч. двох монографій.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 444–445; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 309–311.

ГЕРАСИМОВ Олег Іванович (23.01.1955, Одеса) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1994), проф. (1996). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1977), аспірантуру (1980). Працював в ОДУ (з 1980 р.): наук. співроб., викл., зав. лаб.; доц. каф. теоретичної фізики (1987–1992). Працював на каф. квантової теорії поля КНУ, в Ін-ті теоретичної фізики НАН України (1992–1994). В Одеському гідрометеорологічному ін-ті (нині – Одеський держ. еколог. ун-т): зав. каф. фізики (нині – каф. загальної і теоретичної фізики) (з 1995 р.), проф. (1996). На базі каф. створив та очолив наук. напрямок «Статична

фізика складних нерівноважних систем». Тимчасово працював контрактним проф. провідних європейських ун-тів: у м. Мессіна (Італія), Палермо (Італія), у Брюсселі (Бельгія), в Ейндховені (Нідерланди) (1987–1997). Співпрацював у наук. програмі INTAS Європейського Співтовариства та наук. дивізіону НАТО. Координує роботу Навчально-наук. центру «Фізика довкілля» (МОН та НАН України). Наук. інтереси пов'язані з розв'язанням задач статистичної фізики складних (нерівноважних, нелінійних) багаточастинкових систем (класичні рідини, розчини, колоїдні системи, хімічно реагуючі матеріали, запорошена плазма, ядерна матерія, гранульована матерія); з дослідженнями із залученням наук. бази статистичної фізики до вирішення деяких проблем моніторингу та прогнозування соц.-екон. явищ та техногенних явищ. Чл. фізичних товариств Європи, США та Японії. Чл. Міжнар. центру фізики при Ін-ті теоретичної фізики імені Н. Н. Боголюбова НАН України. Акад. АН ВШ України (2010). Нагороджений почесними грамотами та Почесним знаком «За наукові досягнення» МОН України, Почесною грамотою Президії НАН України, Почесними грамотами Облдержадміністрації та Одеського держ. еколог. ун-ту. Авт. понад 150 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 540–541; Одес. держ. еколог. ун-т: історія і сучасність (1932–2002). Одеса, 2002. С. 275–276.

ГЕРАСЮТА Микола Федорович (18.12.1919, м. Олександрія Кіровоградської обл. – 10.04.1987, Дніпропетровськ, нині – Дніпро) – балістик, фахівець з динаміки польоту ракет, конструктор ракетної техніки, д-р техн. наук (1961), проф. (1962), чл.-кор. АН УРСР (1967). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1941). Учасник Другої світової війни. Працював в ін-ті «Нордгаузен» (Німеччина) (1946–1947), де вивчав документацію з ракет ФАУ-2. Працював у конструкторському бюро С. П. Корольова (1947–1951, м. Калінінград, РФ). З 1951 р. – у спеціальному конструкторському бюро Дніпропетровського автомобільно-го заводу (пізніше – конструкторське бюро «Південне»). Брав участь в створенні ракети «Зеніт» та однієї з військових розробок – ракети «Сатана». Один із творців ракети «8-К-63» (1961). З 1962 р. – заст. гол. конструктора з питань балістики, динаміки та керування балістичними ракетами далекої дії, начальник

проектно-теоретичного комплексу. Викладав на фіз.-техн. ф-ті Дніпропетровського держ. ун-ту (1952–1985) (нині – ДНУ): старш. викл., доц. (1955), проф. (1961), зав. каф. автоматики (1966). Один із ініціаторів створення Сектору проблем техн. механіки Ін-ту механіки АН УРСР (Київ) у Дніпрі (нині – Ін-т техн. механіки НАН України). Засновник дніпропетровської наук. школи з балістики. Наук. інтереси зосереджені на прикладній механіці, динаміці обчислювальної математики. Під його керівництвом і при його особистій участі розроблені і впроваджені методи вирішення багатопараметричних крайових і варіаційних задач, пов'язаних з побудовою оптимальних траєкторій руху ракет і космічних апаратів, статистичних методів оцінки льотно-техн. характеристик ракет. Вчений був одним з основних авт. розробки чотирьох поколінь бойових ракетних комплексів (від Р-12 до Р-36М) і космічних ракет-носіїв «Космос», «Інтеркосмос», «Циклон», «Зеніт». Герой Соціалістичної Праці (1961). Нагороджений Державною премією СРСР (1967), Ленінською премією (1972), премією імені М. Янгеля АН УРСР (1982), орденами: Леніна, Вітчизняної війни, Червоної Зірки та Червоного Прапора, медалями. Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 548; Відділення механіки НАН України: іст.-біогр. довід. 2015. С. 165–167; Герасюта Николай Федорович. Днепропетровск, 2005. 262 с.; Україна наукова = Science in Ukraine. Київ, 2008. Т. 1, вип. 2. С. 275.

ГЕТЬМАН Володимир Петрович (10.06.1921, с. Маяки Біляївського р-ну Одеської обл. – 11.03.2003, Одеса) – поет. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1951). Учасник Другої світової війни. Вчителював в США робочої молоді. Працював ред. у видавництві «Маяк» в Одесі (1954–1967). Ранні вірші присвячені враженню від перебування у німецьких концтаборах, перегукуються з фольклорними мотивами. Перекладався російською, білоруською, казахською, узбецькою, єврейською мовами. Чл. Нац. спілки письменників України (1952). Лауреат літературних премій імені П. Тичини та премії І. Рядченка (2000).

Авт. ліричних творів: «Рибальське щастя» (1950), «За дротом» (1957), «Ранкові зорі» (1960), «Іскри з-під молота» (1964), «Вогник» (1967), «Ластівка» (1971), «Квітнева заметіль» (1972), «Не залишай мене, любове» (1973), «Розмова з коханою» (1981), «Проміння перемоги» (1995), «Наймолодший куркуль Союзу Радянського» (2001) та ін.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 579; Каменний А. Одеса: Кто есть кто. Одеса, 1999. С. 257; Письменники Одещини на межі тисячоліть: антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 73–76; Колісниченко А. І. Поезії козацьке серце: (пам'яті Володимира Гетьмана). *Іст.-літ. журн.* 2003. № 9. С. 331–334; Нечерда Б. Володимир Гетьману – 60. *Літ. Україна.* 1981. 12 черв. (№ 47). С. 3.

ГІНЗБУРГ Юрій Павлович (23.11.1927, Одеса – 06.02.2004, Одеса) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1971), проф. (1973). Закінчив мат. відділення фіз.-мат. ф-ту ОДУ (1950), аспірантуру Одеського пед. ін-ту (1957). Працював інженером-розрахувачем Центр. конструкторського бюро Міністерства суднобудівної промисловості у м. Зеленодольську, Татарської АРСР (1950–1951). Асист. каф. вищої математики Челябінського політехн. ін-ту (1951–1952), викл. математики у СШ Челябінська (1952–1954). Повернувся в Одесу (1954). Працював асист. в Одеському пед. ін-ті (1956). Захистив канд. дис. « J -нерозтягальні аналітичні оператор-функції» (1959). Доц. каф. математики (1960–1963); доц. (1963–1971) та проф. каф. вищої математики (1972); проф. (1974) та зав. каф. геометрії (1977–1979) в Одеському пед. ін-ті. Захистив доктор. дис. «Мультиплікативні зображення аналітичних оператор-функцій» (1968). Проф. каф. вищої математики в ОДАХТ (1979–1996). Чл. спеціалізованої ради із захисту канд. дис. в ОДУ (з 1981 р.). Досліджував питання теорій аналітичної оператор-функції обмеженої характеристики; лінійних операторів у просторах Гільберта і Крейна; Бляшке-Рісса-Хергольц-Потапова; лінійних просторів з індефінітною метрикою; типових спектральних властивостей аналітичних багатопараметрових сімей операторів, але центральною є тема розкладання оператор-функцій на множники. Авт. близько 60 наук. пр.

Літ.: Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 50–52; Это было недавно, это было давно... Одесса, 2006. С. 29–31, 150–152.

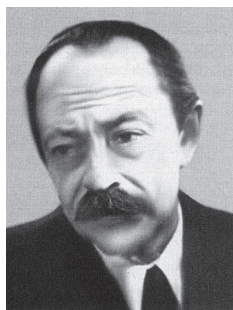
ГЛАЗМАН Ізраїль Маркович (08(21).12.1916, Одеса – 30.05.1968, Харків) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1959), проф. (1960). Закінчив мат. ф-т ОДУ (1937). Серед його вчителів був видатний математик М. Г. Крейн. Працював асист. в ОДУ (1940–1941). Учасник Другої світової війни. Працював в Харківському політехнічн. ін-ті: асист. (1946), доц. (1950), зав. каф. мат. фізики (1955). Захистив канд. дис. «К теорії сингулярних – квази-дифференціальних операторів» (1949). Зав. відділу функціонального аналізу та обчислювальної математики Харківського Фіз.-техн. ін-ту низьких температур АН УРСР (з 1961 р., м. Харків). Наук. інтереси: спектральна теорія диференціальних операторів, теорія розширень ермітових операторів, задачі програ-

мування та оптимального керування. Розробив метод розщеплення для замкнутих лінійних операторів. Його мат. доробки отримали загальне визнання. Отримав ряд бойових нагород, серед яких – орден Червоної Зірки за форсування Дніпра та участь в оволодінні правобережним плацдармом. В одному з коледжів США є стипендія його імені, вченому присвячено спеціальний номер журналу «Operator Theory».

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 660 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 2. С. 39–40 ; Математика в СССР за сорок лет, 1917–1957. М., 1959. Т. 2 : Библиография. С. 178 ; Израиль Маркович Глазман : некролог. *Успехи мат. науки*. 1969. Т. 24, вып. 5 (149). С. 215–219.

ГЛАУБЕРМАН Абба Юхимович (11.11.1917, Варшава, Польша – 12.06.1974, Одеса) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1957), проф. (1958). Закінчив з відзнакою фіз.-мат. ф-т ОДУ (1939). Працював асист. каф. молекулярної та теоретичної фізики ОДУ (1939–1941). Під час Другої світової війни брав участь у бойових діях в армії і партизанських загонах. Навчався в аспірантурі при каф. теоретичної фізики Ленінградського політехн. ін-ту (1946). Після захисту канд. дис. його призначено у Львівський ун-т (нині – Львівський нац. ун-т імені Івана Франка) (1948): старш. викл. каф. теоретичної фізики, доц. (1949–1958).

Захистив доктор. дис. «Некоторые вопросы кинетической теории систем взаимодействующих частиц» (1957). Декан фіз. ф-ту Львівського ун-ту (1953–1957), очолював новостворену каф. фізики (1958–1964) і теорії твердого тіла (1964–1966). Директор НДІ фізики ОДУ (1966–1974). В Одесі під його керівництвом в Ін-ті були створені лаб. теоретичної фізики і спільно з Мінелектротехпромом СРСР – галузева НДІ структурних та технологічних досліджень. В 1968 р. запропонував модель квазіметалевих центрів (КМЦ) в іонних кристалах – субколоїдних утворень, що виникають під впливом термо – та випромінювальної стимуляції у процесі коагуляції елементарних центрів забарвлення. Керівник робіт на замовлення Всесоюз. НДІ геофізики (Москва), спрямованих на розробку питань, пов'язаних із розвідкою експлуатацією родовищ нафти (1956). Ініціатор вирощування та дослідження важливого класу напівпровідникових кристалів – вузькозонних напівпровідникових сполук типу А2В6. Авт. понад 150 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 662 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 311–315 ; Учені вузів Укр. РСР : довідник. Київ, 1968. С. 113.

ГЛИНЯНИЙ Володимир Павлович (04.03.1951, с. Устя Бершадського р-ну Вінницької обл. – 20.02.2009, Одеса) – правознавець, д-р юрид. наук (2005). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1977). Захистив канд. дис. «Борьба большевиков за завоевание военных моряков Черноморского флота в период подготовки и победы Великой Октябрьской социалистической революции» (1982). Викладав в ОМІ, ОДУ, перший зав. каф. історії держави і права ОНЮА (1998–2008). Захистив доктор. дис. «Правовое положение замужней женщины с древнего до новейшего времени» (2005). Розглядав проблеми на стику історії держави і права і цивільного права; заснував наук. напрямок – традиції

та новації в прав. розвитку: іст. аспект. Чл. Спільки юристів України. Брав участь в роботі Комісії з нагороди Держ. преміями за найкраще періодичне видання при Нац. юрид. акад. м. Харкова. Нагороджений Почесною грамотою МОН України та нагрудним знаком Міністерства юстиції України «За заслуги». Авт. 30 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 57; Одес. держ. юрид. акад.: історія і сучасність. Одеса, 1999. С. 77–79, 221.

ГЛУШКОВ Валерій Олександрович (28.10.1947, Цзіньчжоу, Китай) – правознавець, д-р юрид. наук (1991), проф. (1996). Закінчив ОМІ (1972), юрид. ф-т ОДУ (1975). Займався лікарською діяльністю (1975–1981). Захистив канд. дис. «Кримінальна відповідальність медичних працівників за порушення професійних обов'язків» (1983). Працював в Українській акад. внутрішніх справ у Києві (з 1981 р.): начальник каф. загальноюрид. наук (1991), проректор з наук. роботи Київського ін-ту внутрішніх справ при Акад. (1993). Захистив доктор. дис. «Теоретичні проблеми кримінальної відповідальності за суспільно небезпечні діяння в сфері медичного об-

слуговування населення» (1991). Начальник відділу Міжвідомчого наук.-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Координаційному комітеті по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю при Президентові України (з 1995 р.). Експерт апарату Ради національної безпеки і оборони України (з 2003 р.). Працював зав. каф. кримінального права і кримінології КНУ. У своїй діяльності торкається таких проблем як злочинність у сфері охорони здоров'я, засоби боротьби з алкоголізмом та наркоманією, кримінальне право, геополітика. Чл. Наук.-

консультативної ради Верховного Суду України; чл. спеціалізованої Ради при Нац. акад. внутрішніх справ України із захисту доктор. дис. Заслужений юрист України (1994). Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 691; Вчені-юристи України : довідник. Київ, 1998. С. 100–101.

ГЛУШКОВ Володимир Євгенович (16.09.1942, Одеса) – економіст, д-р екон. наук (1992). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1964). Працював у Одеському технологічному ін-ті холодильної промисловості (1967–1972); в Ін-ті проблем ринку та економіко-еколог. досліджень НАН України в Одесі (1974). Гол. наук. співроб. (1984–2003), зав. каф. економіки промисловості (2003–2005) та теоретичної економіки (з 2005 р.) ОНАХТ. Наук. інтереси зосереджені на проблемі аквакультури як нової підгалузі рибного господарства України.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 691–692.

ГЛУШКОВ Олександр Васильович (28.10.1960, Севастополь) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1992), проф. (1994). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1982). Працював в Одеському технологічному ін-ті харчової промисловості імені М. В. Ломоносова (нині – ОНАХТ) (1982–1988): викл., наук. співроб., старш. наук. співроб. НДС. Доц. каф. вищої математики та теоретичної механіки (1988), проф. каф. вищої математики (1993), зав. каф. вищої та прикладної математики (з 1994 р.) в Одеському гідрометеорологічному ін-ті (нині – Одеський держ. еколог. ун-т). Наук. інтереси: астрофізична модель глобального клімату Землі; атом в електромагнітному полі, релятивістська квантова теорія; квантова механіка атомних систем; релятивістські і кореляційні ефекти в спектрах атомних систем; теорія нейронних мереж на основі фотонного еха і їх програмна реалізація. Чл.-кор. Нью-Йоркської АН. Офіційний рецензент та чл. редколегії вітчизняних та міжнар. журналів. Запрошений проф. ун-тів: Есена, Брауншвейга (Німеччина), Парижа, Кана (Франція), Граца (Австрія), Торуня, Кракова (Польща). Двічі лауреат Міжнар. Соросівської програми підтримки освіти у галузі точних наук ISSEP (Соросівський проф., 1996, 1997). Авт. понад 750 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 58; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 692; Одес. держ. еколог. ун-т: історія і сучасність (1932–2002). Одеса, 2002. С. 277, С. 145–150.

ГЛУЩАК Анатолій Степанович (08.01.1940, с. Писарівка, нині – Волочиського р-ну Хмельницької обл.) – поет, перекладач, журналіст, громадський діяч. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1962) та трирічні курси іноземних мов. Розпочав журналістську діяльність в Одесі. Працював у молодіжній пресі, в Одеському обкомі комсомолу, в обкомі партії. Очолював республіканське книжкове видавництво «Маяк» (1977–1983), працював в газеті «Аргументи і факти. Україна», зав. відділу культури газет «Чорноморські новини» та «Вечерня Одеса» (з 1991 р.). Заст. голови правління Одеської обл. організації Національної спілки письменників України (2002). Укладач першої «Антології української морської поезії» та мариністичного збірника «Вічний клич моря». Відзначився як талановитий перекладач – його переклади увійшли до «Антології польської поезії» (1979). Перекладав з болгарської, литовської, осетинської, польської мов. Займався шаховою композицією. Авт. поетичних збірок «Мотиви» (1972), «Злітне поле» (1974), «Сонячний вітер» (1977), «Простір» (1984), «Автографи. Книга перекладів» (1988), «Тиждень» (1990), «Озимина» (1991), «Одеса» (1980, 1989), «Бродячий сюжет: AVE EVA» (2000). Окремі вірші перекладено російською, білоруською, молдавською, болгарською, польською, угорською мовами. Чл. Національної спілки письменників України (1974). Лауреат літературної премії імені Костянтина Паустовського, премії імені Василя Мисика, премії імені Пантелеймона Куліша за книгу перекладів «Польський літературний вітраж». Нагороджений Почесним знаком Одеського міського голови «Подяка» (2015).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 692; Укр. літ. енциклопедія. Київ, 1988. Т. 1. С. 432; Письменники Одещини на межі тисячоліть: антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 77–81.

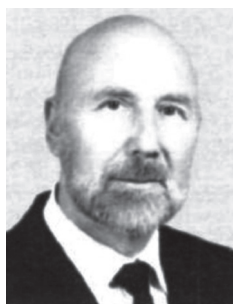
ГОЛІВКІН Микола Іванович (28.01.1926, с. Орлик Чернянського р-ну Белгородської обл., РСФРР, нині – РФ – 2006) – геолог. Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1952). Геолог, гол. геолог геологорозвідувальної партії в Курській і Белгородській експедиціях (з 1952 р.). Канд. геол.-мінерал. наук (1968). Очолював геол. службу Белгородської експедиції та відав питаннями бокситоносності (1968–1978). Працював у Всесоюзному Ін-ті мінеральної сировини (ВІМС, з 1978 р.): зав. сектору родовищ кремнисто-залізистих формацій, зав. відділу заліза, провідний наук. співроб. (з 1988 р.). Керівник

робіт з аналізу стану залізорудної бази та апробації прогнозних ресурсів країни, з обґрунтування основних напрямків геологорозвідувальних робіт на залізні руди в ВІМС (з 1988 р.). Один з перших дослідників геології і металогенії докембрію Курської магнітної аномалії (КМА), співавт. стратиграфічної схеми геолог. утворень КМА і Воронежського кристалічного масиву, прогнозних карт на залізні руди КМА, європейської частини СРСР, Чаро-Токкинського р-ну зони Байкало-Амурської магістралі. Один з творців залізорудної та бокситової баз КМА для чорної і кольорової металургії; брав безпосередню участь у розвідці та оцінці запасів Лебединського, Стойленського, Коробковського залізорудного і Вісловського залізорудного-бокситового родовищ. Один з першовідкривачів Стрельцовського ураноносного р-ну (Південне Забайкалля). Заслужений геолог РРФСР (1975), почесний розвідник надр (1993), тричі лауреат Держ. премій: СРСР (1982, 1988) і Російської Федерації (2001). Нагороджений орденом «Знак Пошани» та ювілейною медаллю «За доблесну працю». Авт. і співавт. понад 150 наук. пр., п'яти монографій.

Літ.: Исследователи природы Белгородского края. С. 10. URL: <https://bit.ly/2S3c8j4> (дата звернення: 20.11.2018) ; Энциклопедия Белгородской области. URL: <https://bit.ly/2AaMqlo> (дата звернення: 17.11.2018).

ГОЛОВАНОВ Василь Корнилович (21.11.1947, с. Верх-Уба Східно-Казахстанської обл., Казахстан) – фізик, фахівець у галузі динаміки та міцності машин, д-р техн. наук (2004), проф. Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1974). Працював в ОПІ (1977–2000): старш. наук. співроб., доц. (1992). Захистив канд. дис. (1987). Викладав у Волгоградському техн. ун-ті (2000–2005). Захистив доктор. дис. (2003). Повернувся до Одеси (2005), зайняв посаду проф. каф. нарисної геометрії та креслення в Одеській акад. будівництва та архітектури. Проф. на каф. нарисної геометрії та комп'ютерної графіки Волгоградського держ. техн. ун-ту. Наук. інтереси стосуються механіки циліндричних оболонки і кільцевих пластин, в межах гіпотези Кірхгофа-Лява. Розробив узагальнену модель пружних елементів силовимірювачів для проектування нових конструкцій і розрахунку коефіцієнта сило передачі при вимірюванні динамічної навантаженості у широкому діапазоні. Авт. понад 100 публікацій.

інтереси стосуються механіки циліндричних оболонки і кільцевих пластин, в межах гіпотези Кірхгофа-Лява. Розробив узагальнену модель пружних елементів силовимірювачів для проектування нових конструкцій і розрахунку коефіцієнта сило передачі при вимірюванні динамічної навантаженості у широкому діапазоні. Авт. понад 100 публікацій.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С.49 ; Одесский гос. политехн. ун-т, 1918–1998. Одесса, 1998. С. 57.

ГОЛОВАТИЙ Микола Федорович (26.08.1943, с. Гребінки, нині – Васильківський р-н Київської обл.) – політолог, д-р політ. наук (1996), проф. (2003). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1968). Зав. сектору, зав. відділу, інструктор Одеського обл. комітету ЛКСМУ (1968–1980). Канд. іст. наук (1980), доц. Працював в комсомолі (1968–1980), викладав у Республіканській комсомольській школі та Вищій партійній школі при ЦК КПУ (1980–1991). Заст. директора з наук. роботи Українського НДІ проблем молоді (1991–1996). Захистив доктор. дис. «Формування держ. молодіжної політики у сучасній Україні: політ. аналіз» (1996). Заст. міністра у справах сім'ї та молоді (1996–1998), ке-

рівник Управління гуманітарної політики Адміністрації Президента України (1998–1999), голова Правління Конфедерації недерж. ЗВО України (з 1999 р.). В МАУП: директор Ін-ту менеджменту і бізнесу та віце-президент з наук.-дослідної та метод. роботи (з 1999 р.); ректор (2004–2008); проректор з наук. роботи (з 2008 р.). Наук. інтереси: соціологія молоді, політ. психологія, молодіжна політика, політ. маркетинг і менеджмент, громадянське суспільство, духовність. Дійсний чл. Міжнар. Кадрової Акад. (1997), Акад. соц. технологій і місцевого самоврядування (РФ), наук. ради Української акад. держ. управління при Президентові України, Координаційної ради боротьби з наркоманією при КМ України, чл.-кор. Української Акад. політ. наук (2003). Заслужений працівник народної освіти України (1995). Нагороджений почесними грамотами ВР України та КМ України; 5-ма медалями; орденом Нестора Літописця. Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 50 ; Хто є хто в Україні : 9000 біогр. довідок. Київ, 2007. С. 206.

ГОЛОВЕНКО Микола Якович (03.04.1942, м. Нова Одеса Миколаївської обл.) – біолог, біохімік, д-р біол. наук (1981), проф. (1985), акад. Нац. АМН України (1993). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1965). Працював в ОДУ (1967–1983): старш. лаборантом, мол., старш. наук. співроб., зав. сектору НДІ ОДУ. За цей час захистив канд. дис. «Проникність біомембран та чутливість піддослідних тварин до тетанотоксину» (1973), доктор. дис. «Метаболізм та розподіл бензодіазепинів в організмі тварин» (1981). З 1983 р. зав. відділу фіз.-хім. фармакології у Фіз.-хім. ін-ті імені О. В. Богатського НАН України. Водночас – проф. ОДУ та з 1997 р. – зав. лаб. фармакокінетики

Держ. фармакологічного центру МОЗ України. Ним розроблені високопродуктивні скринінгові технології конструювання та впроваджено в мед. практику інноваційні лікарські засоби (феназепам, гідазепам, аміксин, левана). Вперше запропонував комплексне вивчення питань фіз.-хім. фармакології, що пов'язані з дослідженням фармакокінетики, фармакодинаміки та побічної дії препаратів, розробив та впровадив методи визначення концентрації сполук та їхніх метаболітів у різних біол. середовищах організмів (радіохроматографія, маспекрометрія) та встановив механізми реакцій метаболізму лікарських засобів у біол. мембранах, відкрив реакції біотрансформації ліків, що капіталізуються відповідними ферментами. Чл. Міжнар. наук. товариства з вивчення ксенобіотиків, чл. рад Українського наук. товариства біохіміків та Українського наук. товариства фармакологів. Народний депутат України (1990–1994). Голова підкомісії з питань науки ВР України (1990–1994). Заслужений діяч науки і техніки України (1992). Нагороджений відзнакою НАН України «За наукові досягнення» (2007). Лауреат акад. премії з теоретичної медицини Нац. АМН України (2007) та премії імені А. І. Кіпріанова НАН України за видатні наук. роботи в галузі органічної хімії, хімії високомолекулярних сполук та хім. технології (2010). Авт. понад 500 наук. пр., у т. ч. 11 монографій та 30 патентів та винаходів.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 56 ; Коваленко С. Г., Васильєва Т. В., Швець Г. А. Ботаніки і ботан. дослідж. в Одес. нац. ун-ті імені І. І. Мечникова. Одеса, 2005. С. 60–61 ; Микола Якович Головенко: доктор біологічних наук, професор, академік НАМН України. *Фармакологія та лікарська токсикологія*. 2012. № 2. С. 73–74.

ГОЛОВЧЕНКО Олександр Миколайович (04.09.1940, с. Поплавка Великомихайлівського р-ну Одеської обл.) – юрист. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1966). Працював народним суддею Ленінського районного народного суду Одеси (1965–1978), чл. Одеського обл. суду (1978–1982), голова Жовтневого районного суду Одеси (1982–2002), голова Приморського районного суду Одеси (з 2003 р.). Генеральний директор адвокатського об'єднання «АФ «Собрание» (з 2006 р.). Брав участь у роботі 5-ти з'їздів суддів України, обирався чл. ради суддів Одеської обл. Голова Співки юристів України Приморського р-ну Одеси.

Заслужений юрист України (1997). Нагороджений медаллю «Ветеран праці» (1985), нагороджений Орденом князя Ярослава Мудрого V ст. (2005), золотою відзнакою Одеської облдержадміністрації, Почесною відзнакою Одеського міського голови

«За заслуги перед містом» (2006), а також Почесним знаком Вищої спілки юстиції, Почесним знаком Ради суддів України.

Літ.: Каменный А. Одесса: Кто есть кто. Одесса, 1999. С. 248 ; Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 50 ; 500 влиятельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 50 ; Хто є хто в Україні : 9000 біогр. довідок. Київ, 2007. С. 210.

ГОЛУБ Самуїл Йосипович (25.07(07.08).1903, Одеса – 23.06.1976, Одеса) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1965), проф. (1968). Закінчив мат. відділення ф-ту професійної освіти ІНО (1925). Працював викл. фізики СШ в с. Черново Одеської обл. (1925–1926). Аспірант Одеського наук.-дослідного фіз. ін-ту (1926–1929). Одночасно викладав фізику у вечірньому Індустріальному ін-ті (зараз ОНПУ) (1927–1929). Старш. наук. співроб. оптичної лаб. НДІ фізики (1929), вчений секретар НДІ фізики при ін-ті (1930), доц. фіз.-хім.-мат. відділення Одеського ІНО (1930). Стажувався в Фіз.-техн. ін-ті АН СРСР (Ленінград). Захистив канд. дис. (1935). Продовжив працювати в ОДУ (1933–1938) та Індустріальному ін-ті (1938–1939, 1940–1941). Зав. каф. оптики і рентгенофізики ОДУ (1939–1941). Доц. каф. експериментальної фізики ОДУ (1944). За сумісництвом працює у пед. ін-ті (1952–1953), в Ін-ті зв'язку (1955–1956). З 1960 р. очолював оптичну лаб. сектора електронних процесів у кристалах. Захистив доктор. дис. «Люминисценція галогенідів срібра» (1965). Проф. каф. загальної фізики (1968–1976). Наук. інтереси пов'язані з фотолюмінесценцією органічних барвників і галогенідами срібла. Авт. біля 40 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 278 ; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 109 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 325–327 ; Вклад физиков Одес. (Новорос.) ун-та в развитие науки в Одессе. Одесса, 2010. С. 202.

ГОЛУБОВИЧ Інна Володимирівна (10.09.1966, Чимкент, Казахстан) – філософ, д-р філос. наук. (2010), проф. (2015). Закінчила іст. ф-т ОДУ (1989), аспірантуру по каф. філософії та основ загальногуманітарного знання ОДУ. Працювала викл., старш. викл., доц. каф. філософії Одеського держ. мед. ун-ту (нині – ОНМедУ (1993–2005)). Захистила канд. дис. «Методологічні проблеми ситуаційного підходу та його застосування в сучасних гуманітарних дослідженнях» (1997). Отримала вчене звання доц. (2001). Доц. каф. філософії природн. ф-тів ОНУ (2005). Захистила доктор. дис. «Біографія як соціокультурний феномен: філософсько-методологічний

аналіз» (2009). Працює за сумісництвом в Одеській нац. муз. акад. ім. А. В. Нежданової (з 2009 р.). Працює на посаді проф. каф. філос. природн. ф-тів (2010–2013), зав. каф. (з 2013 р.) та проф. (з 2014 р.) каф. філософії та основ загальногуманітарного знання ОНУ. Бере активну участь у міжнар. наук. програмах: Центр. Європейського ун-ту (м. Будапешт), Фонду Ромуальдо дель Бьянко (м. Флоренція), стипендіат програми фонду Фулбрайта (США), Міжнар. асоціації Гуманітаріїв (Міжнар. наук. організація, МАГ (США, Нью-Йорк). Член Південноукраїнського відділення Соціологічної Асоціації України. Засновник та координатор публічного освітнього проєкту «INTELLECTUARIUM», керівник наук.-дослідного та просвітницького Центру імені Г. В. Флоровського. Авт. та співавт. понад 90 наук. пр., зокрема монографій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 379-а; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2Rp2E11> (дата звернення: 23.01.2019).

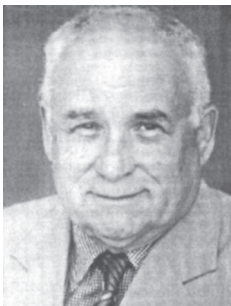

ГОЛЬДБЕРГ Абрам Мойсейович (17.10.1921, Одеса – 02.01.2003, Лос-Анджелес, США) – економіст, статистик, д-р екон. наук (1974), проф. (1976). Закінчив ОДУ (1950). Учасник Другої світової війни. Працював статистик-економістом, зав. відділу Миколаївського статистичного управління (1950–1955). Старш. викл., доц. каф. статистики ОІНГ (1955–1968), зав. каф. (1968–1988), проф. каф. статистики ОІНГ (1988–1991). Захистив доктор. дис. (1973). Нагороджений почесними грамотами, орденом та багатьма медалями. Досліджував проблеми теорії статистики. Авт. близько 100 наук. і наук.-метод. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2007. Т. 7. С. 63; Бородатий В. П., Скрипник М. О., Граждан В. Д., Редькін О. С. Одес. держ. екон. ун-т : нариси історії. Одеса, 2000. С. 241–242.

ГОНТАР Олександр Васильович (21.10.1934, Одеса – 04.12.2012, Одеса) – історик, д-р іст. наук (1991), проф. (1996). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1958). Працював учителем історії в СШ в Одеській обл. (1958–1960), в музеї Антарктичних китобійних флотилій «Слава» і «Радянська Україна» (1960–1963), інструктором Одеської обл. ради профспілок (1963–1971), громадським кореспондентом журналу «Советские профсоюзы» (Москва). Закінчив аспірантуру при каф. історії профспілок СРСР

Московської Вищої школи профруху ВЦРПС (1967–1971). Викладав на каф. історії КПРС та філософії Одеського ін-ту інженерів морського флоту (1971–1973). Захистив канд. дис. «Участь профспілок України в організації та управлінні соціалістичним виробництвом у відбудовчий період (1921–1925 рр.)» (1974). Старш. викл., доц., проф. каф. історії СРСР ОДУ (1977–1993). Захистив доктор. дис. «Міські Ради України: історія становлення та розвитку (1920–1930-ті рр.)» (1991). Зав. каф. українознавства та культурології в Одеському державному мед. ун-ті (нині – ОНМедУ) (1993–1999); проф. каф. соц.-екон. дисциплін в Одеському ін-ті внутрішніх справ МВС України (з 2000 р.); зав. каф. історії державності України Одеського держ. ун-ту внутрішніх справ (з 2001 р.). Наук. інтереси: політ. історія України, історія української державності, культурологія, історія української культури, українська державність та проблема нац. відродження. Брав участь в роботі комісії Одеської міської ради з питань топоніміки та іст. краєзнавства, організував та проводив міжнар. наук. конференції. Відп. ред. газети ОДУ «За наукові кадри» (1974–1977). Рішенням вченої ради Міжнар. АН та мистецтв (Фрайбург – Москва – Будапешт) отримав вчене звання ординарного проф. (2002). Нагороджений Почесною грамотою МОЗ України (1995), знаком «Відмінник освіти України» (1997). Авт. понад 350 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 57; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 141–142; Гонтар Олександр Васильович (1934–2012): некролог. *Юго-Запад. Одессика*. 2013. Вып. 15. С. 262–266.

ГОНЧАРУК Григорій Іванович (09.08.1937, с. Ново-георгіївка Ананьївського р-ну Одеської обл.) – історик, д-р іст. наук (1984), проф. (1985). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1967). В ОДУ працював асист., старш. викл. Захистив канд. дис. «Деятельность Коммунистической партии по развитию трудовой активности комсомольцев и несоюзной рабочей молодежи в годы второй пятилетки. 1933–1937 гг. (на материалах УССР)» (1970). Працював в ОПІ (з 1970 р.): старш. викл., доц., зав. каф. історії та етнографії України (з 1982 р.). Захистив доктор. дис. «Деятельность Коммунистической партии по идейно-политическому восприятию молодежи в период строительства социализма (на материалах УССР)» (1983). Радник ректора Кабульського ун-ту

(Афганістан) (1987–1988). Наук. інтереси зосереджені на історії та сучасності нац. і нац.-демократичних громадських організацій і політичних партій. Голова організаційного комітету та редакційної колегії збірників матеріалів двох всеафганських наук. конференцій, гол. ред. збірки «Інтелігенція і влада». Голова Одеського обл. відділу Конгресу української інтелігенції, чл. Президії Нац. ради Конгресу української інтелігенції, співголова Асоціації істориків Вищої школи України, чл. вченої ради ОНПУ. Нагороджений: Вищою Відзнакою Народного Руху України «За заслуги перед українським народом» II ст.; медаллю Маршала Жукова, «10 років Саурської революції» Президента Афганістану, медаллю «Слава», «За доблесну працю», «За мужність» Демократичної організації молоді Афганістану, Почесним знаком «Об'єднання вищих офіцерів м. Одеси», відзнакою іст. ф-ту ОНУ, Відмінник освіти України. Авт. понад 150 наук. і 300 газетних ст. та 21 монографії.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 63; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 170; Одес. гос. политехн. ун-т, 1918–1998. Одесса, 1998. С. 17.

ГОНЧАРУК Тарас Григорович (18.04.1969, Одеса) – історик, д-р іст. наук (2011), проф. (2015). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1992), аспірантуру (1995). Працював асист., страш. викл., доц., проф. каф. історії України ф-ту історії та філософії ОНУ. Захистив канд. дис. «Торгівля України першої половини XIX ст.: історія вивчення» (1998). Захистив доктор. дис. «Транзитна торгівля в Україні кінця XVIII – першої половини XIX ст.» (2010). Наук. інтереси стосуються дослідження екон. історії України кінця XVIII – першої половини XIX ст., історії Одеси та Південної України. Чл. Українського геральдичного товариства. Почесний краєзнавець України (2018). Авт. понад

150 наук. пр., авт. та співавт. 15 монографій.

Літ.: Вчені ОНУ: інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2HF5ZJM> (дата звернення: 23.01.2019); ОНУ ім. І. І. Мечникова. Ф-т історії та філософії. Каф. історії України: офіц. сайт. URL: <https://bit.ly/2S9WpPB> (дата звернення: 20.11.2018).

ГОРБУЛ Олександр Дмитрович (09.06.1934, с. Витязівка Бобринецького р-ну Кіровоградської обл. – 22.07.2011) – історик, д-р іст. наук (1990), проф. (1992). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1959), аспірантуру КДУ (1969). Лектор Районного комітету КПУ у с. Витязівка та в м. Бобринець (1957–1959); вчитель історії в СШ (1959–1960); помічник секретаря, інструктора міського комітету КПУ (1960–1962); асист.,

зав. кабінету історії КПРС Українського ін-ту інспекторів водного господарства (1962–1963); перший помічник капітана судна далекого плавання Чорноморського морського пароплавства (1965–1968). Асист. каф. історії КПРС КДУ (1969–1970). Інструктор, заст. зав. відділу науки міського комітету КПУ (1970–1973). У Вищій партійній школі при ЦК КПУ: керівник групи узагальнення досвіду партійної і радянської роботи (1974–1978); доц. каф. історії КПРС (1978–1980). Доц. каф. історії Торгово-екон. ін-ту (1980–1982). На каф. історії КПРС Ін-ту підвищення кваліфікації (нині – Ін-т післядипломної освіти) при КДУ: викл. суспільних наук; доц. (1982–1986); проф., заст. зав. каф. (1988–1992). В Київському нац. ун-ті харчових технологій: зав. каф. українознавства (з 1992 р.), проф. (з 2004 р.). Наук. інтереси: історія України литовсько-польської доби, дослідження історії та теорії культури. Чл. АН вищої школи України (1996) та Міжнар. наук.-координаційної ради з проблем українознавства. За сумлінну працю нагороджений медалями СРСР, медаллю до «1500-річчя Києва» та званням «Ветеран праці». Відмінник освіти України (2000). Авт. близько 200 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 231; Олександр Горбул: некролог. *Наук.-інформ. вісн.* 2011. № 4. С. 156–157.

ГОРЕЦЬКИЙ Василь Олексійович (15(28).12.1907, с. Заливанщина Калинівського р-ну Вінницької обл. – 05.03.1979, Львів) – геолог, д-р геол.-мінерал. наук (1965), проф. (1966). Закінчив геогр. ф-т ОДУ (1934) та аспірантуру (1937). Працював асист. в ОДУ (1937–1940). Захистив канд. дис. «Остракоди понтійських відкладів півдня УРСР» (1938). Викл. (1940–1941), доц. та зав. каф. геології ОДУ (1941–1945). В період Другої світової війни, брав участь в геологорозвідувальних дослідженнях, пов'язаних з пошуком мінеральної сировини, необхідної для потреб фронту. Працював у Львівському держ. ун-ті: доц. каф. іст. геології та палеонтології (1945–1957), директор Геол. музею (1946–1949), зав. каф. геології та палеонтології (1957–1974)

Захистив доктор. дис. «Біостратиграфія міоценових відкладів Волино-Подільської плити» (1965). Проф. каф. іст. геології та палеонтології (з 1966 р.). Досліджував фауну моллюсків, стратиграфію, палеоекологію та палеографію міоценових відкладів Півдня і Заходу України. Відп. ред. республіканського Палеонтологічного збір-

ника (1965–1979), голова Львівського відділення Всесоюзного палеонтологічного товариства (1956–1960). Нагороджений медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Авт. 100 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 254 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1994. Вип. 1, ч. 1. С. 22–23 ; Горєцький Васильй Алексєєвич: палеонтолог, 1907–1979 : некролог. *Палеонтол. сб.* 1980. № 17. С. 101.

ГОРОХОВСЬКИЙ Віталій Федорович (29.11.1959, с. Стратіївка Чечельницького р-ну Вінницької обл.) – селекціонер, д-р с.-г. наук (2002). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1983). Зав. лаб. селекції овочевих культур, заст. директора з наук. роботи Придністровського НДІ сільського господарства Придністровського держ. ун-ту імені Т. Г. Шевченка. Захистив доктор. дис. «Селекція і семеноводство гетерозисних гібридів огурця універсального призначення» (2002). Співавт. 15 сортів і гібридів огірка, з яких занесені у держ. реєстр селекційних досягнень Росії – 8, України – 3, Білорусі – 3, Молдови – 3, Придністров'я – 10 і п'ять проходять держ. сортовипробування у цих же країнах. Має 13 авт. свідоцтв і три патенти на сорти і

гібриди огірка і одне авт. свідоцтво СРСР на винахід «Відбір огурків на засолювання». Авт. близько 50 наук. пр.

Літ.: Коваленко С. Г., Васильєва Т. В., Швець Г. А. Ботаніка і ботан. дослідж. в Одес. нац. ун-ті імені І. І. Мечникова. Одеса, 2005. С. 62.

ГОРСТ Георгій Миколайович (15.02.1942, Одеса) – письменник. Військову службу проходив у Сибіру та на Далекому Сході. Працював робітником цегельного заводу. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1968). Працював учителем у с. Фонтанка Комінтернівського р-ну Одеської обл. Ред. на обл. телебаченні та у видавництві «Маяк» (1973–1976). Зав. сектору інформації Проектно-конструкторського технологічного ін-ту «Грунтотомаш» (1976–1988). З 1988 р. викладає українську мову та літературу в Одеській школі-інтернаті № 5. Твори почав друкувати з 1960 р. Авт. 11 збірок повістей, оповідань «Свято», «Перед далеким рейсом», «До родини», «Днесь», романів «Погибель Джинестри»,

«Зоря Коцюбіївна», «Напуст» (2009). Активно працює в «Просвіті». Чл. Спілки письменників України (1984), Спілки журналістів України.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 309 ; Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 92.

ГОФАЙЗЕН Олег Вікторович (29.05.1937, Одеса) – фахівець у галузі техніки телебачення та аудіовізуальних систем, д-р техн. наук (1993), проф. (1995). Закінчив Одеський електротехнічний ін-т зв'язку (1959), мех.-мат. ф-т ОДУ (1967). Працював в ОНАЗ імені О. С. Попова (з 1959 р.): зав. каф. телебачення і радіомовлення (з 1993 р.); водночас начальник відділу телевізійного мовлення Українського НДІ радіо і телебачення м. Одеса (1994). Наук. інтереси зосереджені на проблемах розвитку та мат. моделювання систем телебачення, кваліметрії, вищої метрики кольору, нац. і міжнар. стандартизацію ТВ, держ. наук.-техн. політиці в області аудіовізуалізації систем і служб. Брав участь в роботі комісії сектору радіозв'язку Міжнар. спілки електрозв'язку, «Служби телебачення» (1995–2000). Заст. голови робочих груп «Оцінка якості мовлення» (1997–1998), «Системи телебачення» (1997–2000), «Виробництво та поствиробництво» (2000). Учасник дослідницької комісії «Служби мовлення» (2000). Заст. голови техн. комітету України зі стандартизації «Аудіовізуальні системи і служби», керівник робочої групи «Відео служби», підготовленого комітету з радіотехнологій, Держ. комітету зв'язку і інформації України. Дійсний чл. Міжнар. акад. інформатизації. Заслужений діяч науки і техніки України (1996). Авт. понад 400 наук. пр., авт. свідоцтв і патентів на 65 винаходів.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 65; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 336.

ГОХМАН Олександр Рафаїлович (09.02.1957, Одеса) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1994), проф. (1996). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1978). Захистив канд. дис. «Количественные параметры текстуры и анизотропия физико-механических свойств некоторых $(\lambda+\beta)$ – сплавов титана» (1985). Старш. наук. співроб. рентгенологічної лаб. у ПРНУ (з 1985 р.). Захистив доктор. дис. «Вероятностный метод исследования текстуры и его применение в задачах физики тестированных поликристаллов» (1994). Проф. каф. фізики (з 1996 р.); директор Ін-ту фізики і математики (з 2005 р) ПНПУ. Проф. Одеського ін-ту сухопутних військ (1997–1999). Наук. інтереси зосереджені на імовірнісних методах кількісних досліджень текстури і їх впливу на властивості анізотропних полікристалічних матеріалів. Розробив рідкокристалічний метод дослідження тек-

стури гексагональних металів і кристалів. Керівник наук.-дослідницької пр. «Вплив текстури на властивості міцності посудин високого тиску», виконаної на замовлення аерокосмічного підприємства НПО «Енергія» (1987–1991). Керував проектами: «Комп'ютеризація навчання» (1991–1994), «Вплив межзеренної взаємодії на пружні властивості текстурованих матеріалів» (1998–2001), «Закономірності згоряння текстурованих матеріалів» (грант МОН України) (з 2002 р.) та від України наук. керівник міжнар. проекту «Німеччина-Україна» (1998–2002). Отримував гранти на проведення досліджень мікроструктури твердих тіл від фонду Сороса (1992), акад. фондів Німеччини DFG (1993, 2003, 2004), DAAD (1995, 2000, 2002), Землі Саксонії (2000, 2003). Учасник Європейської програми досліджень «PERFECT Project». Брав участь в виконанні проектів PERFECT, PERFORM-66 та GETMAT у рамках шостої та сьомої рамочних програм, що фінансуються Єврокомісією (2004–2011). Радник НАН України по радіаційному матеріалознавству. Лауреат премії АН УРСР за серію пр. «Рентгеновские методы исследования текстуры» (1990). Номінант премії Німецької АН (1993, 1995, 2000, 2002), Лауреат в номінації «Кращий вчений ХХ ст.» (Рішення IBC Awards від 2002 р.), обраний кращим вченим року у світі за номінацією «Who is Who in Science» (2002), Відмінник освіти України (2010). Авт. понад 130 наук. пр. та 2 патентів.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 66–67 ; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 339.

ГОШУЛЯК Віталій Володимирович (05.08.1956, с. Кам'яна Криниця Ульянівського р-ну Кіровоградської обл.) – історик, юрист, д-р іст. наук (1991), д-р юрид. наук (2000), проф. (1992). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1978), юрид. ф-т Пензенського держ. пед. ун-ту імені В. Г. Белінського (1999), аспірантуру ОДУ (1984). Захистив канд. дис. «Привлечение трудящихся к совершенствованию советского законодательства и укреплению правопорядка (1971–1980)». Проходив військову службу, начальник каф. гуманітарних та соц.-екон. наук Пензенського вищого артилерійського військового училища (1980–1997). Захистив доктор. дис. «Оборонно-массовая работа в СССР в годы довоенных пятилеток. 1929 – июнь 1941 гг.» (1991). Декан іст. ф-ту (1997–2007), зав. каф. теорії права та держ.-прав. дисциплін (1997–2006) Пензенського держ. пед. ун-ту. Захистив доктор. дис. «Теоретико-правовые проблемы конституционного и уставного законодательства субъектов Российской Федерации» (2000). Директор Ін-

ту історії та права (2004–2007), декан юрид. ф-ту, проф. каф. держ.-прав. дисциплін Пензенського держ. ун-ту, проф. каф. правознавства Ковилкінської філії МДУ імені Н. П. Огарьова. Сфера наук. інтересів – конституційне і статутне законодавство суб'єктів РФ. Дійсний чл. Російської акад. соц. наук, чл. експертної ради Російського фонду фундаментальних досліджень, чл. Кваліфікаційної колегії суддів Пензенської обл. Дипломант вищої юрид. нагороди Росії – премії «Феміда» (2006). Почесний працівник вищої професійної освіти РФ (2011). Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: Сетевая энциклопедия Пензенского края. URL: <https://bit.ly/2Fzei8U> (дата звернення: 20.11.2018).

ГРЕБЬОНКІН Валерій Віталійович (07.09.1961, Дніпропетровськ, нині – Дніпро) – шашкіст. Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1983). Чемпіон (Одеса, 1998), срібний призер (Одеса, 2000, Сан-Паулу, Бразилія, 2002) та бронзовий призер чемпіонату світу з російських шашок (Актобе, Казахстан, 2006) серед чоловіків. Бронзовий призер першого чемпіонату Європи 2007 р. з російських шашок. Багаторазовий чемпіон України з російських шашок, призер чемпіонатів України з міжнар. шашок. Чемпіон СРСР серед юнаків (1979). Міжнар. гросмейстер з шашок-64 (1998). Майстер спорту України міжнар. класу (1999). Тренери – М. Шомштейн, В. Сандлер, М. Сухар, К. Турій, Ю. Єрмаков, Г. Подставкін, А. Яценко, А. Максимова.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 392.

ГРЕНЬ Андрій Янович (Іванович) (10.07.1928, с. Вісла, нині – м. Сілезького воєводства, Польща) – хімік-органік, др-хім. наук (1974), проф. (1977). Навчався у Ягелонському ун-ті (Краків). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1954). Працював вчителем біології і хімії в середніх школах (1954–1963). Захистив канд. дис. «Синтез деяких алкоксисполук на основі аліл-алкоксиетилмалонових та ацетооцтових естерів, вивчення їх стереохімії і властивостей» (1967). Старш. викл. (1966–1969), доц. каф. органічної хімії (1969–1970), старш. наук. співроб. ОДУ (1970–1974), заст. декана хім. ф-ту (1969–1972), проф. каф. органічної хімії ОДУ (1974–1975). Захистив доктор. дис. «Деякі питання конфірмаційного аналізу і динамічної стереохімії гетеро аналогів циклогексану».

Працював зав. відділу молекулярної структури та спектроскопії Одеської лаб. Ін-ту загальної та неорганічної хімії АН УРСР (1975–1977), на базі якої у 1977 р. створено Фіз.-хім. ін-т АН УРСР. Зав. відділу молекулярної структури та спектроскопії, одночасно працював проф. каф. органічної хімії ОДУ, заст. директора ін-ту з наук. роботи (1977–2000), провідний наук. співроб. Фіз.-хім. ін-ту імені О. В. Богатського НАН України (з 2000 р.). Наук. інтереси пов'язані з органічним синтезом, стереохімією насичених шестичленних гетероциклів, вивченням зв'язку між будовою та властивостями органічних сполук, у тому числі органолептичних. Нагороджений медаллю «За доблесну працю» (1970), нагрудним знаком «За відмінні успіхи в роботі», «За заслуги в галузі вищої освіти» (1974). Лауреат премії імені Л. В. Писаржевського АН УРСР (1978), лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (1991). Заслужений діяч науки і техніки України (1995). Призначена Держ. стипендія видатним діячам науки (2002, 2005). Авт. понад 200 наук. пр., 28 винаходів.

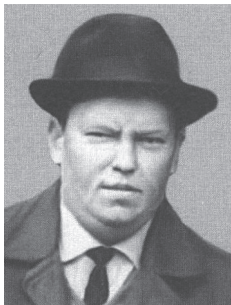
Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 302 ; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 69 ; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 401 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 339–341.

ГРЕБЦОВА Ірена Світозарівна (10.10.1950, Казань, РРФСР, нині – РФ) – історик, д-р іст. наук (2002), проф. (2005). Закінчила іст. ф-т ОДУ (1974). Працювала вчителем історії у СШ № 15 м. Мелітополь (1974–1976). Аспірантка каф. історії СРСР ОДУ (1976–1980). Старш. наук. співроб. Одеського іст.-краєзнавчого музею (1981–1982). Старш. викл. каф. історії України, історіографії, джерелознавства та спеціальних іст. дисциплін ОДУ (1982). В. о. заст. декана іст. ф-ту по роботі з іноземними студентами (1983–1987). Захистила канд. дис. «Суспільно-політична боротьба на сторінках преси України періоду першої революційної ситуації» (1984). Заст. декана іст. ф-ту з наук. роботи (1991–2000). Переведена на каф. нової та новітньої історії ОНУ. Захистила доктор. дис. «Періодична преса в суспільному розвитку Південного степового регіону Російської імперії (1820–1865)» (2002). Проф. каф. історії нового та новітнього часу іст. ф-ту ОНУ (з 2003 р.). Досліджує проблеми соц.-екон. і суспільно-політ. розвитку Російської імперії XIX ст. У сфері наук. інтересів перебуває історія культури Європи XVII–XIX ст. та проблеми краєзнавства, джерелознавства та спеціальні іст. дисципліни. Нагороджена Почесною грамотою Одеської облдержадміністрації (2015). Авт. понад 200 наук. пр., у тому числі п'яти монографій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 301 ; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 391–392 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 342–344.

ГРИГОРЕВСЬКИЙ Віталій Михайлович (07.11.1930, Херсон – 18.01.1981, Одеса) – астроном, д-р фіз.-мат. наук (1976), проф. (1978). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1954), де й працював на каф. астрономії (1954–1957). Захистив канд. дис. «О колебаниях блеска продолговатых искусственных спутников Земли» (1962). Старш. викл. каф. прикладної математики Кишинівського держ. ун-ту (1960–1970). Очолив міжнар. кооперативну роботу з фотометрії штучних супутників і розробив алгоритми обробки спостережень і добування з них цінної інформації (1965). Започаткував будівництво астрономічної обсерваторії в горах Кодри біля с. Садового. Працював доц. каф.

астрономії ОДУ, розробляв і викладав студентам новий спецкурс «Супутникова астрономія» (1970–1976). Захистив доктор. дис. «Фотометрические наблюдения спутников и их применение» (1974). Очолив в Одесі станцію спостережень за супутниками. Працював в Одеському ін-ту харчової промисловості імені М. В. Ломоносова (нині – ОНАХТ): проф. (1976), зав. (1978–1981) каф. прикладної математики. Досліджував штучні супутники Землі, астероїди, змінні зірки, розробив нові методи мат. забезпечення обробки спостережень. Авт. понад 120 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 425 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 346–349 ; Мандель О. Е. Профессор. *Страницы истории астрономии в Одессе*. Одесса, 1995. Ч. 2. С. 53–59.

ГРИГОРЕНКО Іван Григорович (01.03.1952, с. Щорсове Іванівського р-ну Одеської обл.) – юрист, генерал-лейтенант. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1980). Закінчив Акад. МВС СРСР (1989). Працював в органах МВС (1975–2001): заст. начальника карного розшуку Одеської обл., начальник управління карного розшуку УВС Одеського облвиконкому (1984), перший заст. начальника УВС Одеської обл., начальник управління МВС в Одеській обл. (1996–2001). У 2001 р. у званні генерал-лейтенанта пішов у відставку. Голова райдержадміністрації Суворовського р-ну (2002–2005), (2010–2013). Нагороджений медалями «За бездоганну службу» III і II ст. (1995), Відзнакою

Президента України, хрестом «За мужність» та орденом «За заслуги» III ст. (1995);

нагрудними знаками: «За відмінну службу в МВС», «Відмінник міліції», Почесним знаком МВС України (1998); Почесною відзнакою МВС України «Хрест Слави», Почесною грамотою КМ України (1999), відзнакою «Кришталевий меч та Срібний меч у петлицю» Міжнар. Акад. Рейтингу «Золота Фортуна».

Літ.: Іванів. р-н: від минулого до сьогодення : до 90-річчя утворення Іванів. р-ну присвячується. Одеса, 2014. С. 215 ; Думская : новости Одессы за сегодня. URL: <https://dumskaya.net/tag/Grigorenko-Ivan-Grigorevich/> (дата звернення: 20.11.2018).

ГРИГУРКО Іван Сергійович (15.02.1942, с. Волярка Красноокнянського р-ну Одеської обл. – 21.08.1982, Миколаїв) – письменник, журналіст. Закінчив Одеський фінансово-кредитний технікум (1958), філол. ф-т ОДУ (1969). Служив у лавах Збройних Сил. Працював журналістом у херсонській обл. газеті «Ленінський прапор», «Наддніпрянська правда». Мешкав у Миколаєві (з 1974 р.). Почав друкуватися (з 1959 р.) – першу повість «Роса» було опубліковано в журналі «Дніпро» (1970), Авт. романів та повістей «Далекі села», «Ватерлінія» (1982), «Гавертій», «Путина». Кіностудією імені А. Довженко було екранізовано роман «Канал». Роман «Червона риба» вийшов друком після смерті письменника (1984). У своїх творах зображував психологію різних соц. та професійних прошарків українського Півдня, показував долю людини через її соц.-духовні справи. Чл. Спілки письменників України (1973). Роман «Канал» (1974) було відзначено Премією комсомолу України імені М. Островського.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 449-450 ; Укр. літ. енциклопедія. Київ, 1988. Т. 1. С. 491 ; Письменники радян. України : довідник. Київ, 1988. С. 164.

ГРИЦЕНКО Павло Юхимович (23.09.1950, с. Матроська Ізмаїльського р-ну Одеської обл.) – філолог, український мовознавець-діалектолог, лінгвогеограф, д-р філол. наук (1991), проф. (1993). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1973), аспірантуру Ін-ту мовознавства імені О. О. Потебні АН УРСР (1979). Викладав в ОДУ (1977–1979). Працював в Ін-ті мовознавства імені О. О. Потебні АН УРСР (нині – Ін-ті мовознавства імені О. О. Потебні НАН України) (з 1979 р.): вчений секретар (1982–1987), керівник сектора діалектології (1987–1991). Працював в Ін-ті української мови НАН України: зав. відділу діалектології

(з 1991 р.), директор (з 2008 р.). Наук. інтереси зосереджені на українській діалектній мові, проблемі взаємодії діалектів і літературної мови, зв'язках між слов'янськими діалектними мовами. Керував підготовкою бази Словника українських діалектів. Голова Української комісії і чл. Міжнар. комісії Загальнослов'янського лінгвістичного атласу при Міжнар. комітеті славистів (1989), чл. авт. колективу і редакційної колегії багатотомної міжнар. лінгвогеогр. пр. «Загальнослов'янський лінгвістичний атлас». Дійсний чл. Наук. товариства імені Т. Г. Шевченка (1995). Ініціював створення мовного інформаційного фонду говірок Чорнобильської зони, фонду фонозаписів діалектного мовлення. Авт. понад 400 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 486 ; Укр. мова : енциклопедія. Київ, 2004. С. 121–122.

ГРИНБАРТ Семен Борисович (19.03.1904, с. Волочиськ Хмельницької обл. – 05.03.1997, Одеса) – гідробіолог, зоолог, д-р біол. наук (1968), проф. (1970). Закінчив біол. відділення ф-ту професійної освіти ІНО (1928). Викладав біологію та хімію у с.-г. технікумі у с. Говори (1928). Призваний до Червоної Армії на однорічні курси комскладу (Сімферополь) (1929). Повернувся до Одеси. Викл. на робітничому ф-ті ОМІ, де викладав фіз. географію (1931–1932). Закінчив аспірантуру ОДУ (1934). Захистив канд. дис. «Бентос и перифитон Одесского залива» (1936). Працював асист. каф. зоології, гідробіології та заст. зав. кабінету гідробіології ОДУ (1933–1934), доц. каф. гідробіології (1936–1941) і старш. наук. співроб. ЗООБІН (1936–

1941). Зав. зоолог. музею ун-ту, де він провів велику роботу з його реконструкції (1936–1941). Керівник товариства «Знання» біол. ф-ту (до 1945 р.). У роки Другої світової війни брав участь у боях за оборону Москви, визволенні Білорусії, Латвії. З 1945 р. продовжив роботу в ОДУ: доц. каф. гідробіології, зав. сектору гідробіології ЗООБІН при ун-ті (1948–1950), за сумісництвом викладав в Одеському пед. та гідрометеорологічному ін-тах. Захистив доктор. дис. «Зообентос лиманов Северо-Западного Причерноморья и смежных с ними участков моря» (1967). Працював на посаді проф. і проф.-консультанта каф. гідробіології ОДУ (1970–1974, 1974–1978, 1980–1982). Наук. інтереси пов'язані з вивченням зообентосу та кормових ресурсів лиманів Північно-Західного Причорномор'я. Чл. бюро секції Комісії АН СРСР Азово-Чорноморського басейну з розробки проблеми охорони природних вод, чл. Іхтіологічної комісії Мінрибпрому СРСР. Нагороджений орденами: Червоної Зірки,

Вітчизняної війни II ст., «Знак Пошани» (1953), медаллю «Ветеран труда» (1977).
Авт. 90 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 311; ЕСУ. Київ, 2007. Т. 7. С. 88; Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 143; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 356–359; Богачик Т. А., Рясиков А. В., Суворов Ю. В. Профессор Семен Борисович Гринбарт – талантливый ученик академика Д. К. Третьякова... *Изв. Музейного Фонда им. А. А. Браунера*. 2004. Т. 1, № 1. С. 14–18.

ГРИНЧАК Василь Якович (26.04.1928, с. Китайгород Тростянецького р-ну Вінницької обл. – 22.01.1987, с. Копачів Обухівського р-ну Київської обл.) – письменник. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1953). Працював ред. у видавництві «Молодь», зав. ред. видавництва «Веселка». Друкувався у багатьох газетах і журналах. Перша поетична збірка «Мені не байдуже» (1956). Згодом виходять збірки віршів та поем «Неспокій» (1959), «Пам'ять серця» (1961), «Горіння» (1964), «Поезії» (1966), «Кетяг каліни» (1971), «Листи у безсмертя» (1973), «Вірність» (1979), «В промінні колоска» (1983) та книжки для дітей «Лебедятко», «Прапори Країни Рад», «Вийшло в поле тополятко», «Боцман Птаха», «Двоє в морі», «Поєдинок», «Ясенець»,

«Позивні мужності», «Цвіт від кореня». Перекладав з російської, білоруської та естонської мов прозові та поетичні твори. Збірку «Земле моя» (1988) складають кращі вірші з попередніх видань. Чл. Спільки письменників України (1959).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 508.

ГУБАРЬ Олег Йосифович (16.10.1953, Одеса) – журналіст, письменник, краєзнавець. Вступив до заочного відділення Ін-ту інженерів морського флоту (1970). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1983). Працював на каф. інженерної геології і гідрогеології лаборантом, після отримання диплома працював інженером на каф. фіз. географії. Багато років працював у газеті «За наук. кадри» (з 1990 р. – «Одес. ун-т») – журналістом та відп. секретарем (1986). Співпрацював у газетах «Вечерня Одесса», «Литературная Россия», «Советская культура», «Неделя», журналі «Наука и жизнь» та ін. Штатний кореспондент газети «Вестник региона». Авт.-укладач ілюстрованого журналу «Одесса», літературно-художнього альманаху «Дерибасовская-

Ришельевская». Авт. низки книг: «Пушкин. Театр. Одесса» (1993), «Сто вопросов за Одессу» (1994), «Академик Александр Штеренгерц» (1996), «Народная икона Центральной, Левобережной и Южной Украины» (1997), «Всматриваясь в лица» (1998), «Воронцов и Воронцова» (1999), «Человек с улицы Тираспольской» (2000), «Second hand» (2001) та ін. Чл. Спілки журналістів України. Чл. бюро іст.-краєзнавчої секції «Одессика» Одеського Будинку вчених; чл. президіуму Одеського відділення Українського товариства охорони пам'яток історії та культури; іст.-топонімічної та паркової комісії одеського міськвиконкому. Отримав премію Спілки журналістів (1998), лауреат 9 літературних та журналістських премій, в т. ч. лауреат премії «За найкращий літературний твір, виданий у Одесі» (2000); міжнар. конкурсу «Сетевой Дюк-2001», «Золотое перо Одессы» (журналістика) (2004); «Одессит года – 2004» у номінації «Интеллект Одессы»; Дипломи Міжнар. книжкового ярмарку «Зеленая Волна» за художні та краєзнавчі книги. Нагороджений Почесною грамотою міського голови за організацію повернення праху подружжя Воронцових у Спасо-Преображенський собор (2005). Лауреат регіонального конкурсу «Человек дела» (2006). Почесний громадянин Одеси (2014).

Літ.: Каменный А. Одесса: Кто есть кто. Одесса, 1999. С. 151; Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 151–152; Люди дела: лауреаты конкурсов «Вечерней Одессы» памяти Б. Ф. Деревянку по итогам 2003–2012 гг. Одесса, 2013. С. 43.

ГУЛЬКО Майя Андріївна (01.05.1938) – педагог. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1964). Вчитель української мови та літератури. СШ № 1 (з 1964 р.). Працювала у Вірменській ЗОШ № 1 АРК. Вчитель-методист (з 1999 р.), вчитель вищої категорії. Керівник фольклорного ансамблю «Червона калина». Нагороджена медаллю «За доблесну працю» (1968), значком «Відмінник народної освіти» (1991). Заслужений вчитель АРК (2009).

Літ.: Анкета.

ГУРВИЧ Сократ Соломонович (02(15).12.1914, Одеса – 23.03.1987, Київ) – філософ, д-р філос. наук (1967), проф. (1970). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1937), аспірантуру при каф. історії СРСР (1941). Працював зав. відділу редакції обл. комсомольської газети, старш. викл. Одеського пед. ін-ту (1938–1939), старш. викл. каф. філософії ОДУ (1939–1941), зав. каф. марксизму-ленінізму і філософії ОДУ в м. Байрам-Алі (1941–1944). Захистив канд. дис. «История партийного устава» (1941). Зав. каф. марксизму-ленінізму і філософії Мелітопольського пед. ун-ту (1944–1947). Зайняв

посаду доц. обл. партійної школи м. Одеса (1947–1951). Старш. наук. співроб. наук.-дослідної школи УРСР, доц. філіалу Київського бібліотечного ін-ту (1951–1955). У Київському мед. ін-ті – доц. каф. марксизму-ленінізму, згодом – каф. філософії (1955–1964), у Київському ін-ті удосконалення лікарів – доц. з курсу філософії (1964–1968). Працював у Київському ін-ті фізкультури доц., проф. каф. марксизму-ленінізму (1968–1981), проф. каф. організації, управління і історії (1982–1983), професором-консультантом НДІ України високих тренувальних навантажень (1983–1987). Наук. інтереси: питання філософії,

біології, медицини, проблеми виховання, розвитку науки, культури, методики викладання суспільних наук. Нагороджений медаллю «За доблесну працю у Великій Вітязній війні 1941–1945 рр.».

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 329 ; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 647.

ГУРЖІЙ Іван Олександрович (02(15).09.1915, с. Худяки Черкаської обл. – 31.10.1971, Київ) – історик, д-р іст. наук (1953), проф. (1955), чл.-кор. АН УРСР (1958). Працював учителем та навчався у Пед. технікумі м. Золотоноша (1932–1934). Вступив на мовно-літературний ф-т Черкаського пед. ін-ту (1934). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1941). Учасник Другої світової війни. Аспірант Ін-ту історії АН УРСР (1945). Старш. наук. співроб. (1948), зав. відділу історії феодалізму (1955–1958), заст. директора Ін-ту історії АН УРСР (1958–1971), водночас з 1969 р. – зав. відділу історіографії та джерелознавства; зав. відділу методики історії НДІ педагогіки УРСР (1953–1955); заст.

голови відділу суспільних наук (1961–1963); акад.-секретар відділення економіки, історії, філософії та права (1963–1968). Наук. інтереси зосереджені на соц.-екон. історії, історіографії та джерелознавстві України другої половини XVIII–XIX ст. Голова «Єдиного наукового студентського товариства» ОДУ, чл. бюро іст. секції товариства «Знання», правління Київської міської організації товариства «Знання», правління Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (УТОПІК); президент правління Українського товариства дружби і культурного зв'язку з зарубіжними країнами тощо. Працював у складі Нац. комітету істориків СРСР. Чл. Президії АН

УРСР. Чл. Експертної комісії ВАК СРСР (1960–1964, 1971). Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1971). Авт. близько 300 наук. пр.

Літ.: ЕІУ. Київ, 2004. Т. 2. С. 256; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 654.

ГУРОВСЬКА Оксана Павлівна (03.01.1962) – правоохонець. Закінчила мех.-мат. ф-т ОДУ (1985) та Одеський ін-т внутрішніх справ (2002). Працювала у господарському відділі управління внутрішніх справ (УВС) України в Одеській обл. Проходила службу в органах внутрішніх справ обл. (з 1991 р.). Займала посади інспектора у справах неповнолітніх Приморського райвідділу Одеського міського управління (ОМУ) УМВС, старш. інспектора у справах неповнолітніх відділу карного розшуку ОМУ УМВС, інспектора відділу віз і реєстрацій (ВВІР) ОМУ УВС, інспектора відділу кадрів ОМУ УВС, оперуповноваженого відділу кримінальної міліції у справах неповнолітніх (ВКМСН) УМВС, старшого оперуповноваженого ВКМСН головного управління МВС. Отримала звання майора міліції. У своїй діяльності здійснює профілактику скоєння правопорушень з боку неповнолітніх; розшукує зниклих дітей; виявляє дорослих, які втягують молодь у протиправну діяльність. Нагороджена орденом княгині Ольги III ст. (2007), медаллю «За сумлінну службу» III ст., пам'ятними медалями: «10 років МВС України», «15 років МВС України». Відзнаки МВС України: нагрудний знак «За відзнаку в службі» I та II ст., «За протидію дитячій злочинності» I та II ст.

Літ.: Держ. нагороди України. Кавалери та лауреати: довід.-енциклопед. вид. Київ, 2008. С. 277, 284.

ГУСЕЙНОВ Григорій Джамалович (23.08.1950, м. Помічна Добровеличківського р-ну Кіровоградської обл.) – філолог, прозаїк, краєзнавець. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1982). Працював в редакції міської районної газети «Радянська правда» у Вознесенську Миколаївської обл. (1975–1981), ред. міської газети «Червоний гірник» (1981–1990) та газети «Звезда-4» (1990–1994) в Кривому Розі. Гол. ред. журналу «Кур'єр Кривбасу» (1994–2013). Чл. Нац. спілки письменників України (з 1996 р.). Засновник Мистецької премії «Глодоський скарб» (2007). Лауреат премій: імені Івана Огієнка (1996), «Благовіст»

(2000), імені Володимира Ястребова (2002), Фундації Антоновичів (США, 2002), імені Володимира Винниченка (2003), імені Валер'яна Підмогильного (2004), імені Василя Стуса (2005); Нац. премії імені Т. Г. Шевченка у прозі (2006); премії Ліги українських меценатів імені Євгена Чикаленка (2011). Авт. 11 кн., серед яких «Незаймані сніги» (1993), «Господні зерна» (2000–2005), «Між часом і морем» (2013).

Літ: Анкета; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 673; Хто є хто в Україні: 9000 біогр. довідок. Київ, 2007. С. 255.

ГУСЛЯКОВ Микола Омелянович (19.05.1950, с. Стара Некрасівка Ізмаїльського р-ну Одеської обл. – 29.12.2004, Одеса) – гідробіолог, д-р біол. наук (2003). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1973), аспірантуру при каф. морфології і систематики рослин, нині – каф. ботаніки. Працював на каф. морфології та систематики рослин, а потім – каф. ботаніки (1973–1990): асист., доц. (з 1980 р.). Захистив канд. дис. «Диатомовые водоросли обрастаний прибрежной зоны Одесского залива Черного моря» (1978). Очолював каф. гідробіології та загальної екології (1990). Захистив доктор. дис. «Диатомовые водоросли бентоса Черного моря и прилегающих водоемов (морфология, систематика, экология, биогеография)» (2003). Наук. керівник робочої групи при Одеській обл. адміністрації і Південному наук. центрі НАН України, яка з'ясувала причин масової загибелі риби в придунайських водоймах. Основні наук. інтереси пов'язані з вивченням діатомових водоростей Чорного моря і прилеглих водоймів – лиманів та озер лиманного типу; вивчав причини масової загибелі риб-вселенців (білий товстолоб, ін.) в придунайських озерах. Чл. Гідроеколог. і Ботан. товариств України. Чл. Координаційної ради з проблем ботаніки (2001). Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 335; Гусяков Микола Омелянович: біобібліогр. покажч. Одеса, 2005. 31 с.; ЕСУ. Київ, 2006. Т. 6. С. 679; Коваленко С. Г., Васильєва Т. В., Швець Г. А. Ботаніки і ботан. дослідж. в Одес. нац. ун-ті імені І. І. Мечникова. Одеса, 2005. С. 59–60.

ДАВИДЕНКО Тетяна Іванівна (12.08.1945, м. Георгієвськ Ставропольського краю, РРФСР, нині – РФ – 09.06.2004, Одеса) – хімік-органік, д-р хім. наук (1989), проф. (1990). Закінчила хім. ф-т ОДУ (1968), аспірантуру каф. органічної хімії при ОДУ (1971). Захистила канд. дис. «Синтез, конфигурация, преимущественные конформации и некоторые свойства стереоизомерных 4,5-, 2,2,4-, 2,2,4,5-алкилзамещенных 1,3-дитианов» (1974). Працювала в Одеській лаб. Ін-ту загальної та неорганічної

хімії АН УРСР, у Фіз.-хім. ін-ті імені О. В. Богатського НАН України (1974–1991): від інженера до керівника відділу фіз.-хім. основ біотехнології та за сумісництвом – проф. ОДУ. Захистила доктор. дис. «Трансформації азотсодержащих соединений с использованием биокатализаторов» (1989). Учениця проф. О. В. Богатського, А. І. Греня, С. А. Андронаті. Розробила біотехнологічні методи синтезу біол. активних сполук. Основні напрямки наук. інтересів: біоорганічна хімія, інженерна ензимологія, гомогенний та гетерогенний каталіз. Авт. та співавт. 300 наук. друк. пр., з них близько 40 авт. свідоцтв та патентів.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 337; ЕСУ. Київ, 2007. Т. 7. С. 117; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 368–370; Фіз.-хим. ин-т имени А. В. Богатского Нац. акад. Украины. Одеса, 2007. С. 61.

ДАНИЛЬЧУК Петро Васильович (21.01.1924, с. Кошари Котовського р-ну Одеської обл. – 22.06.1997, Одеса) – генетик, д-р с.-г. наук (1977), проф. (1987). Учасник Другої світової війни. Закінчив біол. ф-т ОДУ (1953). Працював у Всесоюзному селекційно-генетичному ін-ті (з 1954 р.). Зав. лаб. корневих систем (1966–1975), старш. наук. співроб. (1975–1983). Зав. каф. технології зберігання харчових продуктів та зернознавства ОДАХТ (1983–1994), проф. каф. (1994–1997). Наук. інтереси пов'язані з вивченням корневих систем зернових культур, фізіолого-генетичних механізмів продуктивності, фізіолого-біохім. основ зберігання насіння с.-г. культур. Авт. понад 30 сортів

ячменю (зокрема ярового Нутанс 106, Одеський 36, Південний) і озимої пшениці. Авт. довідників зі зберігання зернових продуктів.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 215; История Одес. гос. акад. пищевых технологий (1902–2002). Одесса, 2002. С. 91.

ДАХШЛЕЙГЕР Григорій Федорович (02.11.1919, Одеса – 31.07.1983, Алмата, Казахстан) – історик, археограф, д-р наук (1966), проф., чл.-кор. АН Казахської РСР (1972). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1941). Служив у Радянській Армії та брав участь у Другій світовій війні (1942–1945). Навчався в аспірантурі Ін-ту історії, археології та етнографії АН Казахської РСР (1946–1949). Працював вченим секретарем, старш. наук. співроб., зав. відділу соціалістичного будівництва, заст. директора з

наук. роботи (1957–1983) Ін-ту історії, археології та етнографії АН Казахської РСР. Захистив канд. дис. «Історія будівництва Турксиба» (1950), доктор. дис. на основі монографії «Соціально-економічне перетворення в аулі та селі Казахстану (1921–1929 рр.)» (1966). Викладав на іст. ф-ті Казахського ун-ту імені С. М. Кірова. Засновник нового наук. напрямку у Казахстані – іст. географія. Брав участь у роботі міжнар. іст. конгресів. Чл. Нац. комітету істориків Радянського Союзу, Наук. проблемної Ради з історії іст. науки при відділенні історії АН СРСР, Наук. радник з історії соціалістичного та комуністичного будівництва при відділенні історії АН СРСР, заст. голови Казахської секції Радянської асоціації політ. наук, заст. голови Комісій по унікальним цінностям АН КазРСР; чл. Президіума Республіканського товариства «Знання». Брав активну участь у створенні 5-томної «Истории Казахской ССР». Заслужений діяч науки Казахської РСР (1979). Удостоєний премії Президіума АН Казахської РСР імені Ч. Ч. Валиханова І ст. (1979), лауреат Держ. премії Казахської РСР (1982). Нагороджений орденом Червоної Зірки, медаллю «За відвагу». Авт. 5 монографій і понад 20 наук. і наук.-популярних пр. з історії та історіографії Казахстану.

Літ.: Дахшлейгер Григорий Федорович. Алматы, 2009. 181 с. ; Тулепбаев Б. А., Басин В. Я. Григорий Федорович Дахшлейгер (1919–1983). *История и историки* : историограф. ежегодник. 1980. М., 1984. С. 338–341.

ДЕРЕВ'ЯНКО Борис Федорович (06.08.1938, с. Янівка, нині – смт Іванівка Одеської обл. – 11.08.1997, Одеса) – письменник, публіцист. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1964). Журналіст, літературний працівник газет «Комсомольське плем'я», «Комсомольська іскра», «Чорноморська комуна» (1961–1973). Засновник та ред. газети «Вечерняя Одесса» (1973–1997). З кінця 1980-х рр. писав статті про екон., соціальні, політ. проблеми на Одещині та в Україні загалом. Авт. збірок нарисів: «Червоне вітрило в степу» (1966), «Приборкувачі степу» (1973), повісті «Біля глибокої криниці» (1980); сценарії телефільмів «Земне тяжіння» (1968), «Вчителю, виховай учня» (1972), фотонарису «Одеський театр опери та балету» (1984, 1990). Після смерті було видано за його рукописами «Судьбу выбираешь сам» (1998), «Хочу быть услышанным» (2002), «Дневники, 1962–1982» (2004), «Будь на земле человеком» (2007), «Мяч круглый, поле зеленое... Статьи,

обзори и размышления о футболе» (2008). Народний депутат ВР СРСР (1989–1991) та депутат Одеської міськради. Чл. Спільки журналістів СРСР (1962). Чл. Спільки письменників СРСР (1986). Почесний чл. Міжнар. акад. наук Євразії (1994). Лауреат обл. літературної премії імені Е. Багрицького (1972), журналістської премії імені Є. Петрова (1973). Заслужений журналіст УРСР. Нагороджений орденами: «Знак Пошани» (1976), «За заслуги» III ст. (1998, посмертно) та іншими урядовими нагородами. Ім'ям Бориса Дерев'янка названо одну з площ Одеси та вулицю у смт Іванівка.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2007. Т. 7. С. 417–418; Письменники Одещини на межі тисячоліть: антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 392; Будь на землі человеком: книга пам'яті Бориса Федоровича Дерев'янка. Одеса, 2007. 303 с.; Дерев'янка Б. Хочу быть услышанным: книга публицистической прозы. Одеса, 2002. 615 с.

ДЖЕДЖУЛА Карпо Омелянович (26.05.1918, с. Обідне, нині – Немирівський р-ну Вінницької обл. – 28.12.2001, Київ) – історик, д-р іст. наук (1966), проф. (1967). Учасник Другої світової війни. Закінчив іст. ф-т Вінницького пед. ін-ту (1937), іст. ф-т ОДУ (1945), західний ф-т Московської вищої дипломатичної школи (1947). Працівник Міністерства закордонних справ УРСР (1945–1948). Захистив канд. дис. «Проблема Трієста і радянська дипломатія» (1948). Заст. директора, зав. каф. всесвітньої історії Київського ін-ту іноземних мов (1948–1956). Водночас працював у КДУ (з 1950 р.): зав. каф. нової і новітньої історії (1954–1955). Захистив доктор. дис. «Росія і Велика французька буржуазна революція кінця XVIII ст.» (1966). Зав. каф. історії зарубіжних соціалістичних країн та історії південних і західних слов'ян (1972–1988), проф. каф. (1988–1996) КДУ. Вийшов на пенсію (з 1997 р.). Наук. інтереси в галузі дослідження нової та новітньої історії Франції. Запропонував нову періодизацію історії Великої французької революції. Гол. ініціатор заснування Міжнар. слов'янської АН (1997), її перший президент і акад. Кавалер близько 20 урядових нагород, у тому числі двох орденів Вітчизняної війни I та II ст., ордена Дружби народів. Під час війни отримав звання офіцера. Нагороджений бойовими нагородами: орденом Великої Вітчизняної війни (1945), медаллю «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» (1945). Заслужений працівник культури України (1968). Заслужений діяч науки і техніки України (1997). Авт. понад 150 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2007. Т. 7. С. 516; Деджула Карпо Омелянович: некролог. *Укр. іст. журн.* 2002. № 3. С. 157–158.

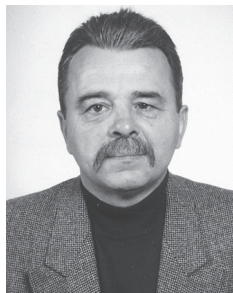

ДЗЕНДЗЕЛІВСЬКИЙ Йосип Олексійович (17.02.1921, с. Мазурове Кривоозерського р-ну Миколаївської обл. – 15.08.2008, Ужгород) – мовознавець, д-р філол. наук (1961), проф. (1962). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1947), аспірантуру (1952). Учасник Другої світової війни, служив артилеристом, сапером, брав участь у форсуванні Ельби. Захистив канд. дис. «Українські говори нижнього Подністров'я» (1952). Працював в Ужгородському ун-ті (1951–1996): старш. викл. (1951–1952), доц. (1953–1962). Захистив доктор. дис. «Лінгвістичний атлас українських народних говорів Закарпатської області УРСР» (1961). Проф. (1962), зав. каф. української мови (1962–1986),

декан філол. ф-ту (1968–1972) Ужгородського ун-ту. Наук. інтереси пов'язані з дослідженням українських діалектів Закарпаття, розробив теорію регіональних лінгвістичних атласів та їх специфіку. Чл. Наук. товариства імені Т. Г. Шевченка (з 1992 р.). Учасник Міжнар. славістичних з'їздів у Софії (1963), Празі (1968), Варшаві (1970), Києві (1983). Нагороджений двома орденами Червоної Зірки, п'ятьма бойовими медалями: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Праги». Присвоєно звання Заслуженого проф. (2006). Авт. понад 500 мовознавчих досліджень, серед яких 12 монографій, підручників, посібників, словників.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 352; Йосип Олексійович Дзедзелівський : бібліогр. покажч. Львів, 1981. 110 с.; Купчинський О. Йосип Дзедзелівський – невтомний науковець і педагог. *Дзедзелівський Й. О. Українське і слов'янське мовознавство*. Львів, 1996. С. 3–14.

ДЗИГОВСЬКИЙ Олександр Миколайович (15.02.1953, м. Гайворон Кіровоградської обл.) – історик, археолог, д-р іст. наук (2003), проф. (2004). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1975). Вчитель історії в Олександрівській восьмирічній школі Комінтернівського р-ну Одеської обл. (1975–1976). Працював в Ін-ті археології АН УРСР: старш. лаборант (1976–1982), мол. наук. співроб. (1982–1989). Захистив канд. дис. «Сарматські племена Північно-Західного Причорномор'я (за даними могильників)» (1988). Наук. співроб. Ін-ту археології АН УРСР (1989–1994), старш. наук. співроб. (1994–2000). Викл. (з 1993 р.), доц. (з 2000 р.) іст. ф-ту ОДУ (нині – ОНУ). Захистив доктор. дис. «Історія сарматів Карпато-Дніпровського регіону» (2003). Проф. каф. археології та етнології

України ОНУ (з 2004 р.). Коло наук. інтересів охоплює історію та археологію кочівників євразійських степів доби раннього залізного віку, зокрема, сарматських племен Північного Причорномор'я. Чл. спеціалізованої вченої ради з захисту доктор. дис. при іст. ф-ті ОНУ. Нагороджений Почесною грамотою Департаменту освіти і науки (2015). Авт. понад 100 наук. пр., зокрема двох авт. монографій та шести монографій у співавт.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 353 ; ЕСУ. Київ, 2007. Т. 7. С. 547 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. С. 377–378 ; Островерхов А. С., Субботін Л. В. До 60-річчя Олександра Миколайовича Дзиговського. *Археологія*. 2013. № 1. С. 146–147.

ДІВАРІ Микола Борисович (26.09.1921, с. Білоусівка Вознесенського р-ну Миколаївської обл. – 18.01.1993, Одеса) – астроном, д-р фіз.-мат. наук (1968), проф. (1969). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1945). Працював в Ін-ті астрономії і фізики АН Казахської РСР у Алма-Аті (1946–1951). Асист. каф. вищої математики ОПІ (1951). Захистив канд. дис. «Исследование Зодиакального света на основе фотометрических наблюдений ночного неба» (1954). Зав. каф. вищої математики ОПІ (1962–1989). Він встановив взаємозв'язок між зміною яскравості зодіакального світла і сонячними та магнітними активностями, запропонував найбільш мат. обґрунтований метод розв'язання зворотної задачі теорії присмерку, за допомогою якого визначено висотні індикатриси розсіювання земної атмосфери. Був головою метод. ради Одеського планетарію. Очоловав Одеську секцію альпіністів (1945–1946). Майстер спорту СРСР з альпінізму (1951). Чл. Міжнар. астрономічного союзу (МАС). За його наук. досягнення астероїд – мала планета № 4882 рішенням МАС отримала назву «Divari» (1996). Авт. понад 130 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2007. Т. 7. С. 669 ; Страницы истории астрономии в Одессе. Одесса, 1995. Ч. 2. С. 59.

ДІДЕНКО Віктор Дмитрович (12.03.1954, с. Веселий Кут Арцизького р-ну Одеської обл.) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1994). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1976). Захистив канд. дис. (1979). Працював в ОДУ (з 1979 р.). Перебував на стажуванні в Техн. ун-ті м. Карл-Маркс-Штадт (нині – м. Хемніц, Німеччина) (1984–1985, 1989–1990). Захистив доктор. дис. «Стійкість деяких операторних послідовностей та наближений розв'язок інтегральних рівнянь із спряженням»

(1994). Проф. каф. мат. аналізу (1995). Старш. наук. співроб. Техн. ун-ту м. Хемніц (Німеччина) (1996–1997), викл. мат. та функціонального аналізу. Працював у відділенні математики ун-ту Брунея (з 1997 р.); доц. (2004), проф. математики ф-ту природн. наук Ун-ту Бруней-Даруссалам. Наук. дослідження в галузі мат. та функціонального аналізу, проводив дослідження у галузі інтегральних рівнянь. Одержав гранти для досліджень від Німецького наук. товариства (1993, 1995), від Італійського наук. товариства (1994), дослідницьку стипендію від Німецького товариства акад. обмінів (1995), гранти для участі у міжнар. конференціях у Варшаві (Польща),

Гамбурзі, Берліні, Хемніці (Німеччина), Единбурзі (Шотландія). Отримав звання Соросівського доц. (1996). Авт. близько 50 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 354; ЕСУ. Київ, 2007. Т. 7. С. 671; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 385–386; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 64–65.

ДМИТРИЄВА Світлана Іванівна (23.03.1940, м. Слюденка Іркутської обл., РРФСР, нині – РФ – грудень 2006, Одеса) – філософ, соціолог, проф. (1991). Закінчила іст. ф-т ОДУ (1962). Працювала вчителем, зав. відділу шкільної молоді Одеського обкому комсомолу (1964–1974). Достроково захистила канд. дис. «Возвращение роли ВЛКСМ в развитии общественно-политической активности молодежи в условиях зрелого социализма» (1977). Старш. викл. (1977), доц. (1979), проф. (1991) ОДУ. З її ініціативи у 1996 р. відкрито новий підрозділ ОДУ – Ін-т інноваційної та післядипломної освіти (ІШПО). Директор ІШПО. Фундатор структурного підрозділу ун-ту – Коледжу

підприємства та соц. роботи. За її участі авт. колектив вчених ун-ту та педагогів-новаторів створив модель навч.-наук. комплексу «Школа – коледж – університет». Наказом МОН України 1999 р. комплексу надано статус експериментального майданчика. Ініціатор створення каф. соц. теорій ІШПО ОНУ та її перша зав. (2001–2006). Створила наук. школу з проблеми «Соціальна відповідальність особистості». Основні наук. інтереси: соц. відповідальність особистості, організація ступеневої освіти у СНД та європейських країнах, соц.-психол. адаптація молоді. Чл. фахової ради Міносвіти України з ліцензування закладів післядипломної освіти. Чл. президії

Всеукраїнського комітету миру (1998) та президії обл. Асоціації жінок. Чл. вченої ради ОДНБ імені М. Горького. Заслужений працівник освіти України. Відмінник освіти України. Авт. понад 120 наук. пр.

Літ: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 362 ; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 83 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 389–390 ; Дмитриева Светлана Ивановна : некролог. *Веч. Одесса*. 2006. 12 дек. (№ 187). С. 4.

ДОБРОВОЛЬСЬКА Клавдія Петрівна (17.12.1938, с. Старокозаче Білгород-Дністровського р-ну Одеської обл.) – філолог. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1961 – українське відділення), (1989 – російське відділення). Вчитель української мови СШ № 107 м. Одеса (1961–1965), заст. директора з навч.-виховної роботи СШ № 121 м. Одеса (1965–1974). Викл. російської мови для іноземців (1974–1975), зав. каф. російської мови ОІНГ (1975–1990). Зав. каф. російської та української мов (1990–2006), доц. каф. мовної та психол.-пед. підготовки кредитно-екон. ф-ту ОДЕУ (з 2006 р.). Наук. інтереси: розробка наук. засад лінгвокраїнознавства та комунікативної лінгвістики, розробка форм та методів лінгвістичної та психолого-пед. підготовки кадрів для економіки України та зарубіжних країн. Голова Товариства української мови імені Т. Г. Шевченка в ОДЕУ. Чл. вченої ради кредитно-екон. ф-ту. Чл. ради з гуманітарної освіти і виховної роботи. Чл. обл. журі Міжнар. конкурсу з української мови імені П. Яцика. Учасник 57 міжнар., всеукраїнських та університетських конференцій. Нагороджена медалями «За доблесну працю», «Ветеран праці», почесними грамотами Мінвузу СРСР, УРСР, Управління освіти і наук. діяльності Одеської обласної адміністрації. Відмінник освіти України. Авт. понад 140 наук. та наук.-метод. пр.

Літ.: Бородатий В. П. Одес. держ. екон. ун-т : нариси історії. Одеса, 2000. С. 140.

ДОБРОГОРСЬКИЙ Микола Іванович (05.12.1918, с. Слобідка Талалаївського р-ну Сумської обл., нині – Чернігівської обл. – ?) – філолог. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1947), вечірній ун-т марксизму-ленінізму (1956). Учасник Другої світової війни (з 1942 р.). Викл. української мови та літератури у залізничній школі № 3 ст. Одеса-Товарна (1947), шкільний інспектор відділення навч. закладів Одесько-Кишинівської залізниці (1955), вчитель у школі № 3 ст. Одеса-Товарна (1956). Нештатний інструктор міськкому КПУ. Працював в ОДУ (1962–1982): літературний ред. при видавниц-

тві ун-ту, викл. на каф. української літератури, заст. декана філол. ф-ту (1964–1972). Захистив канд. дис. «Життя і творчість Пилипа Йосифовича Капельгородського» (1974). Старш. викл., доц. каф. української літератури (з 1979 р.). Наук. інтереси пов'язані з вивченням української радянської літератури та творчості І. Франка. Нагороджений орденом Вітчизняної війни II ст., медаллю «За відвагу», ювілейними та меморіальними медалями.

Літ.: Поздравляем ветеранов университета с Международным праздником 1 Октября! Профком. 2008. № 2. С. 2–8.

ДОБРОЛЮБСЬКИЙ Андрій Олегович (18.04.1949, Одеса) – історик, археолог, д-р іст. наук (1991), проф. (1995). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1971), навчався в аспірантурі (1973–1976). Наук. співроб. Ін-ту археології НАН України (1976–1986). Захистив канд. дис. «Кочівники IX–XIV ст. на заході степового Причорномор'я» (1981). Зав. сектором археології Управління культури Одеського облвиконкому (1986–1989), керівник археол. експедиції ЮНЕСКО-ІСОМ (1986–1989). Захистив доктор. дис. «Кочівники на заході причорноморських степів в X–XVIII ст. (іст.-археол. дослідження)» (1991). Працював у ПДПУ: доц. каф. історії України (1992–1995), проф. (з 1995 р.).

Проф. каф. історії України Херсонського держ. ун-ту (1997). Зав. каф. (1997–2000), проф. (з 2001 р.) каф. всесвітньої історії ПДПУ. Проф. каф. історії світових цивілізацій ун-ту «Вища антропологічна школа» (Кишинів, Молдова). Чл. редколегії часопису «Stratum plus». Голова Чорноморської Асоціації археологів та аматорів старожитностей м. Одеса. Почесний д-р Ерджійського ун-ту (м. Кайсері, Туреччина, 1991). Занесений до Dictionary of International Biography. Who's Who of Intellectuals. – 11-th Edition. – Cambridge, 1994. Акад. АН Вищої школи України (2005). Нагороджений «Почесною грамотою» Одеської облдержадміністрації (1998), знаком «Відмінник освіти України» (1999), Почесним знаком «За наукові досягнення» МОН України (2009). Авт. понад 200 наук. ст., 12 книг.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 122; Букач В. М. Вчені іст.-філол. ф-ту ПДПУ імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2007. С. 13–14; Букач В. М. Історія ПДПУ імені К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 27–28.

ДОВГОПОЛОВА Оксана Андріївна (15.05.1969, Рига, Латвія) – філософ, д-р філос. наук (2008), проф. (2015). Закінчила іст. ф-т ОДУ (1991), аспірантуру каф. філософії та основ загальногуманітарного знання. Працювала викл. СШ № 27 м. Одеса (1991–1996). Захистила канд. дис. «Принцип толерантності в контексті духовної культури перехідних епох» (1997). Ред. видавництва «Поліс» (1996–1998); доц. каф. морського права ОНМА (1998–2008), професор (2008–2017), з 2004 р. – за сумісництвом; докторант каф. філософії природн. ф-тів ОНУ (2004–2007). Захистила доктор. дис. «Метафорична схема обжитого простору: місце Іншого, Чужого, Відторгненого» (2008). Проф. каф. філософії природн. ф-тів ОНУ. Проф. каф. філософії та методології пізнання ф-ту історії та філософії ОНУ. Організатор міжнар. дослідницької групи «Есхатос», спрямованої на дослідження в галузі філософії історії. Член Міжнар. асоц. гуманітаріїв. Авт. понад 80 наук. пр., однієї монографії, співавт. двох колективних монографій.

Літ.: Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2DJrooZ> (дата звернення: 23.01.2019).

ДОВНАР Геннадій Станіславович (08.07.1925, с. Бряльове Березинського р-ну Мінської обл., Білорусь – 18.12.2009, Луганськ) – письменник, публіцист. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1950). Переїхав до України (1934). Учасник Другої світової війни. Вчитель української мови та літератури в Луганській СШ № 16 (1950–1954). Зав. відділу культури і освіти в редакції обл. газети «Прапор перемоги» (1954–1958). Гол. ред. телестудії Луганського облтелерадіокомітету (1958–1983). Відп. секретар Луганської організації Спілки письменників України (1983–1988). Авт. творів про промислове життя Донбасу та історію Луганщини. Чл. Нац. спілки журналістів України (1954), чл. Спілки письменників України (1964), чл. Міжрегіональної спілки письменників України (2003). Нагороджений орденами: Вітчизняної війни I ст., Слави III ст. та «За мужність», медалями, Почесною грамотою Президії ВР УРСР (1985), медаллю «За трудову доблесть». Почесний громадянин Луганська (1995). Авт. понад 30 книг.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 192 ; Укр. літ. енциклопедія. Київ, 1990. Т. 2. С. 83–84.

ДОДІН Євген Васильович (27.01.1931, Томськ, РРФСР, нині – РФ) – юрист, д-р юрид. наук (1973), проф. (1975). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1953). Працював слідчим Одеської обл. прокуратури (1953). Експерт-криміналіст Одеської лаб. судових експертиз (1956). Викл., начальник юрид. циклу юрид. дисциплін Одеської школи міліції (1958–1965). Захистив канд. дис. «Основания административной ответственности» (1965). Викладав у Вищій поліцейській школі у НДР (1965), старш. викл., проф., зав. каф. кримінального права і процесу ОДУ (1965–1980). Захистив доктор. дис. «Доказывание и доказательства в правоприменительной деятельности органов советского государственного управления» (1973). Начальник каф. адміністративного права й управління Київської вищої школи міліції (1980–1989). Повернувся до ОДУ на посаду проф. каф. адміністративного права та управління (1989). Зав. каф. морського та митного права ОДЮА (нині – НУ «ОЮА») (1997–2013). Розробив теорію доказів і доказування в адміністративному процесі, брав участь у створенні нових напрямків деліктології, митного та морського права. Віце-президент Міжнар. асоціації мореплавців, арбітр Міжнар. морського та річкового суду. Чл. Наук.-консультаційної ради Верховного Суду України, наук. консультант ВР України. Заслужений діяч науки і техніки України (1997). Має звання «Юрист року» (1999) та «Почесний проф. ОНЮА» (2002). Нагороджений медаллю Петра Могили (2005), орденом князя Ярослава Мудрого V ст. (2011). Авт. більше 200 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 367 ; Євген Васильович Додін : біобібліогр. покажч. Одеса, 2011. 116 с. ; ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 197 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 396–397 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова. Одеса, 2010. С. 32–33.

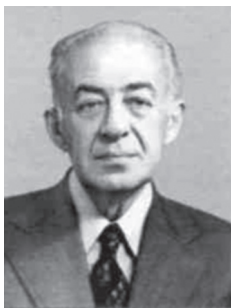

ДОЛЖЕНКОВ Олександр Федорович (19.07.1947, Одеса) – юрист, генерал-майор міліції, д-р юрид. наук (2002), проф. (2004). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1975), ад'юнктуру Київської вищої школи МВС СРСР (1983). Служив у лавах Радянської армії (1967–1969). Захистив канд. дис. (1984). Слідчий, мол. наук. співроб. Одеського відділення центр. НДЛ з екон.-прав. проблем охорони соціалістичної власності МВС СРСР (1975–1983). Викл., старш. викл. та начальник циклу спеціальних дисциплін Одеської спеціальної СШ міліції МВС СРСР (нині – ОДУВС) (1983–1995). Зав. каф. оперативно-розшуко-

вої діяльності Одеського ін-ту внутрішніх справ, Одеського юрид. ін-ту Нац. ун-ту внутрішніх справ (1995–2003). Захистив доктор. дис. «Теоретичні проблеми становлення політики протидії створенню інфраструктури злочинного світу засобами оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ» (2002). Проректор з наук. роботи Одеського юрид. ін-ту Нац. ун-ту внутрішніх справ (2003–2004), ректор (2004). Ректор ОДУВС (2008–2010). Наук. дослідження в галузі оперативно-розшукової роботи та криміналістики. Нагороджений медалями: «60 років Збройним силам СРСР», «За бездоганну службу» III та II ст., «70 років Збройним силам СРСР», «10 років МВС України», ювілейним знаком «10 років вищим навч. закладам МВС», нагрудними знаками: «Відмінник освіти України», «За відмінну службу в МВС», «За відзнаку в службі» II та I ст. Авт. понад 170 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 84–85; ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 217; 500 влиятельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 64.

ДОЛЬБЕРГ Михайло Давидович (25.08.1918, Одеса – 10.09.2002, Харків) – математик, механік, д-р фіз.-мат. наук (1965), проф. (1965). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1939). Викл. на каф. математики та теоретичної аеродинаміки Харківського ун-ту (1939–1941) та Харківського авіаційного ін-ту (1939–1941). Асист., доц. каф. опору матеріалів Ташкентського авіаційного ін-ту (1941–1945). Працював в Центр. ін-ті авіаційного машинобудування (Москва) (1945–1947). Зав. відділу механіки в Ін-ті математики та механіки Харківського ун-ту (1947–1950), зав. каф. теоретичної механіки Харківського вищого військового авіаційного інженерного училища (1950–1976), проф.

Харківського техн. ун-ту будівництва та архітектури (1976–1999). Наук. дослідження у галузі теоретичних аспектів динаміки твердих тіл, рівновага і коливання пружних систем. Лектор Всесоюзної школи-семінара з механіки, який щорічно проводився у Ризі, Ленінграді, Москві. Авт. низки підручників та посібників з механіки.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 231–232; Памяти Михаила Давыдовича Дольберга. *Мат. физика, анализ, геометрия*. 2002. Т. 9, № 4. С. 686–689.

ДОМБРОВАН Тетяна Іванівна (19.04.1967, м. Іллічівськ, нині – Чорноморськ Одеської обл.) – філолог, д-р філол. наук (2014). Закінчила ф-т романо-германської філології ОДУ (1991), аспірантуру (1996). Після закінчення ун-ту працювала на каф. граматики англійської мови ОНУ (з 1991 р.). Захистила канд. дис. «Проблема

граматичної класифікації дієслів у сучасній англійській мові» (1996). Стипендіатка Піклувальної ради ОНУ для обдарованих вчених (1997–1998). Присвоєно вчене звання доц. (1999). Захистила доктор. дис. «Синергетична модель розвитку англійської мови» (2014). Доц. каф. граматики англійської мови ОНУ. Проходила мовне стажування у Великобританії. Наук. інтереси: лінгвістичні універсалії, еволюція та збереження мовної складності, лінгвосинергетика, розробка та застосування міждисциплінарних підходів до вивчення історії англійської мови, інформаційна структура в граматиці, генеративна граMATика, психолінгвістика. Засновниця нового напрямку філол. досліджень – діахронічної лінгвосинергетика. Авт. понад 150 наук. та наук.-метод. пр., у т. ч. двох монографій, одного підручника.

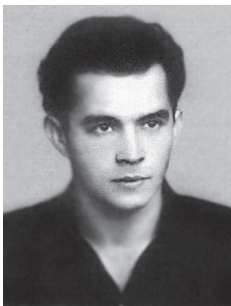
Літ.: Анкета ; ОНУ імені І. І. Мечникова. Ф-т ром.-герм. філології : офіц. сайт. URL: <http://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/rgf/> (дата звернення: 15.11.2018).

ДОМБРОВСЬКИЙ Іван Петрович (06.03.1947, с. Цеханівка Красноокнянського р-ну Одеської обл.) – правознавець, суддя. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1975). Нотаріус Кельменецької районної нотаріальної контори Чернівецької обл. (1971–1976), народний суддя Сокирянського районного народного суду (1976), голова Сторожинецького районного народного суду (1982), суддя Чернівецького обл. суду (1991–1997). Суддя Верховного суду України (1997), секретар Пленуму Верховного Суду України (2003–2005). Суддя Конституційного Суду України (2005). В. о. Голови Конституційного Суду України (2006). Голова Конституційного Суду України (2006–2007). Рядовий суддя Конституційного Суду України (2007–2010). Суддя Конституційного Суду України у відставці (2010). Гол. радник юрид. фірми «Право і справедливість» (з 2010 р.). Нагороджений орденом «За заслуги» III ст. (2007), Почесною грамотою ВР України, Почесною грамотою КМ України, відзнакою Верховного Суду України «За вірність закону» та нагрудним знаком «Почесний знак Конституційного Суду України» (2008). Присвоєно звання «Почесний доктор (Doctor Honoris Causa) ОНЮА» (2007). Заслужений юрист України (2007).

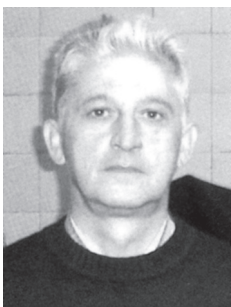
Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 247.

ДОМРІН Володимир Вікторович (13.09.1934, Ашхабад, Туркменістан – 30.07.1985, Одеса) – поет. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1956). Тривалий час працював у видавництві «Маяк». Писав російською мовою. Авт. збірок: «Пойдем со мной» (1957), «Без любви не могу» (1959), «Звездная река» (1961), «Баллада о верности» (1962), «Будем знакомы» (1963), «Лунная подкова» (1966), «Слушай весну» (1967), «Лебединка» (1969), «Высокое мгновение» (1971), «Пора черешневых дождей» (1973), «С любовью вровень» (1977), «Ночь возвращения птиц» (1990, посмертна) та ін. Чл. Спілки письменників УРСР (1962).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 258 ; Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 392 ; Одеське літ. віче. Т. 1 : Антологія поезії. Одеса, 2004. С. 179.

ДОЦЕНКО Володимир Павлович (1955, Магдебург, Німеччина) – хімік, д-р хім. наук (2003). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1977). Захистив доктор. дис. «Борати елементів II-III груп: синтез – електронна будова – спектрально-люмінесцентні властивості» (2002). Провідний наук. співроб. Фіз.-хім. ін-ту імені О. В. Богатського НАН України. Наук. дослідження в галузі хімії твердих тіл, люмінесцентної спектроскопії сплавів рідкоземельних елементів. Вперше сформулював принципи спрямованої активації боратів лужноземельних металів іонами лантанідів у різних ступенях окислювання. Розробив нові матеріали для пристроїв відображення інформації, зокрема дисплеїв різного призначення і детекторів повільних нейтронів. Рецензент міжнародного журналу «Journal of Solid State Chemistry». Чл. наук. ради Ін-ту загальної та неорганічної хімії НАН України з проблеми «Неорганічна хімія». Авт. понад 120 наук. пр., 6 винаходів, 2 з яких впроваджені в електронній промисловості.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 86.

ДРАГАН Григорій Сильвестрович (15.01.1949, с. Перельоти Балтського р-ну Одеської обл.) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (2004), проф. (2003). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1972). Лаборант НДІ фізики ОДУ (1967), мол. наук. співроб. (1972), старш. наук. співроб. наук.-дослідної частини ін-ту (1974). Працював у наук.-дослідному секторі каф. теплофізики (1976). Захистив канд. дис. (1980). Асист. (1981), доц. (1982), проф. (2003) каф. теплофізики ОНУ. Захистив доктор. дис. «Термодинаміка та елек-

тродинаміка міжфазних взаємодій в плазмі продуктів згорання металічних складів, твердих і газових палив» (2004). Директор Іллічівського ін-ту ОНУ (2007). В основу наук. інтересів увійшли дослідження факелів різноманітних паливних сумішей, починаючи з полум'я звичайного природного газу та завершуючи плазмовими утвореннями складних металічних композицій, які використовувались в космічній техніці. Депутат Одеської обл. та міської ради народних депутатів XXI скликання (1990), в. о. заст. голови комісії з екології та голови комісії з питань питної води. Чл. Одеської обл. еколог. ради, позаштатний консультант Комітету ВР України з питань науки і освіти (2002),

експерт комісії ВР України по присудженню премії молодим вченим. Лауреат Держ. премії в галузі науки і техніки (2014) за роботу «Комплекс методів та заходів забезпечення безпечної експлуатації та ефективності АЕС України». Заслужений діяч науки і техніки України (2015).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 373 ; ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 369 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 397–399.

ДРЕСРМАН Марк Григорович (13.07.1940, Одеса) – педагог. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1967). Викл., заст. директора СШ № 110 (1965–1976), заст. директора СШ № 99 (1976–1994). Директор навч.-виховного комплексу «Тиква-Ор Самеах» (з 1994 р.). Захистив канд. дис. «Становление и развитие высшего пед. образования в Израиле» (2007). Ректор Одеського єврейського ун-ту (розміщений в приміщенні Гол. синагоги Одеси). Директор Добродійної організації «Ор Самеах». Один із засновників гімназії № 4, спеціалізованого навч.-виховного комплексу «Ор Самеах». Чл.-кор. Балтійської

пед. акад. Відмінник освіти України. Авт. 20 наук. пр.

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 67.

ДРЕЗНОЛЬ Тамара Анатоліївна (31.01.1956) – юрист, нотаріус. Закінчила юрид. ф-т ОДУ (1981). Працювала держ. нотаріусом Другої Керченської держ. нотаріальної контори (1981–1985); держ. нотаріусом та зав. Першої Сімферопольської держ. нотаріальної контори (1985–1997). Приватний нотаріус Сімферопольського

міського нотаріального округу (з 1998 р.). Чл. Ради нотаріусів АР Крим, заст. голови кваліфікаційної комісії нотаріату АР Крим. Нагороджена почесним званням лауреата конкурсу «Кращий нотаріус 2003 р.» та дипломом I ст., подякою Ради Міністрів (2004) та ВР (2005) АР Крим, заслужений юрист АР Крим (2006), нагороджена почесним знаком Української нотаріальної палати «За заслуги перед нотаріатом» (2007), Почесною грамотою Гол. управління юстиції АР Крим, званням переможця конкурсу «Кримська Феміда» в номінації «Кращий нотаріус 2008 р.», номінант Золотої книги нотаріату України, нагороджена міжнар. громадською нагородою «Орден Королеви Анни "Честь Вітчизни"» (2010).

Літ.: Лідери України : інформ.-біогр. кат. Харків, 2010. С. 118 ; Зірковий реєстр українського нотаріату. Київ, 2010. URL: <https://who-is-who.ua/main/page/zrun2009info/213/408> (дата звернення: 11.12.2018).

ДРЕМЛЮК Роман Лук'янович (02(14).12.1897, с. Каташин Ободівського р-ну Вінницької обл. – 09.03.1956, Київ) – хімік. Закінчив Одеський ІНО (1926). Працював вчителем та директором школи (1917–1929). Проводив практичні заняття з хімії в ІНО (1927–1930). Закінчив аспірантуру по каф. хімії при Одеському хім.-технологічному ін-ті (1930). Після закінчення аспірантури – зав. каф. хімії та викл. органічної хімії в Одеському ін-ті соц. виховання (1930), викл. хімії в Одеському фіз.-хім.-мат. ін-ті (1930), одночасно за сумісництвом – старш. наук. співроб. в Одеському НДІ консервної промисловості; викл. в Одеському держ. пед. ін-ті (1933–1938); асист. (1933), доц. хім. ф-ту ОДУ (з 1934 р.). Доц. хімії в Одеському ін-ті радянської та кооперативної торгівлі (1939–1941). Канд. хім. наук (1940). В роки Другої світової війни разом з усім колективом ОДУ евакуювався до м. Майкоп, а потім – до м. Байрам-Алі, де брав активну участь в підготовці спеціалістів-хіміків, в наданні допомоги промисловим підприємствам Туркменії. Зав. каф. аналітичної хімії ОДУ (1941–1956). Заст. декана (1944–1948), декан (1948–1956) хім. ф-ту ОДУ. Працював за сумісництвом: доц. каф. хімії в ОСГІ (1944–1945) та в ОПІ (1945–1947). Займався розробкою нових методів аналізів металів у сплавах із застосуванням органічних реактивів та окисно-віднов-

них процесів. Нагороджений медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» (1946). Авт. понад 20 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 377 ; Історія хім. ф-ту, 1865–2005. Одеса, 2006. С. 42.

ДРОЗДОВ Валентин Олексійович (14.07.1937, Київ) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1978), проф. (1980). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1959). Зав. НДЛ напівпровідникових матеріалів ОПІ (1962–1966). Захистив канд. дис. (1966). Заст. директора з наук. роботи, директор НДІ фізики ОДУ (1966–1975). Проф., зав. каф. фізики Одеського технологічного ін-ту холодильної промисловості (1975–1983). Захистив доктор. дис. (1978). Зав. каф. фізики Одеського вищого артилерійського командного училища (з 1983 р., нині – Військова акад.), зав. каф. фізики і хімії (з 1992 р.). Наук. інтереси: фіз. матеріалознавство та функціональна мікроекономіка. Організатор першої в Україні НДЛ фіз. процесів в гетеропереходах на базі НДІ фізики ОДУ

(1974). Започаткував нову галузь науки – фізику гетеропереходів. Чл. наук. ради та спеціалізованої ради ОНПУ з проблем твердотілої електроніки. Чл. наук. ради з координації робіт в галузі фізики напівпровідників при Ін-ті напівпровідників НАН України. Чл.-кор. АН технологічної кібернетики України. Чл. редколегії наук. журналів «Технология и конструирование в электронной аппаратуре» та «Збірник наукових праць Військової академії». Відмінник народної освіти. Авт. понад 170 наук. пр., у т. ч. 12 навч. посібників, монографій, 13 авт. винаходів.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 87 ; ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 419.

ДРОЗДОВСЬКИЙ Володимир Петрович (09.11.1926, с. Миколаївка, нині – Кривоозерський р-н Миколаївської обл. – 31.12.1994, Одеса) – мовознавець, д-р філол. наук (1985), проф. (1986). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1955), навчався в аспірантурі (1955). Учасник Другої світової війни. Працював в ОДУ: асист., старш. викл., доц. каф. української мови, зав. каф. російської мови для іноземних студентів, доц. каф. російської мови, заст. декана, доц. каф. загального і слов'янського мовознавства (1958–1977). Захистив канд. дис. (1962). Навчався в докторантурі (1971–1973). Викл. української мови та літерату-

ри Загребського ун-ту (Хорватія) (1969–1970, 1980–1981). Зав. каф. Одеської вищої партійної школи. Працював в Одеському держ. пед. ін-ті імені К. Д. Ушинського: доц. (з 1982 р.), в. о. декана ф-ту з підготовки вчителів початкових класів (1982–1985), проф., зав. каф. української мови та літератури (з 1983 р.). Захистив доктор. дис. «Стилистика индивидуально-художественной речи (на материале произведений М. М. Коцюбинского и других украинских писателей конца XIX – первой половины XX века)» (1984). Проф.-консультант ПДПУ (з 1994 р., нині – ПНПУ). Проф. каф. української мови Ізмаїльського пед. ін-ту (з 1994 р., нині – Ізмаїльський держ. гуманітарний ін-т). Сфера наук. інтересів: лінгвістичний аналіз тексту і стилістика загалом, методика навчання усної та писемної форм мовлення. Вивчав українські говірки бессарабського Причорномор'я. Нагороджений орденом Слави III ст., 4 медалями (1944–1950). Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 422 ; Укр. мова : енциклопедія. Київ, 2004. С. 162 ; Букач В. М. Історія ПДПУ імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2005. С. 28.

ДУБКО Юрій Валентинович (14.11.1947, Севастополь) – юрист, д-р юрид. наук (2005), генерал-майор міліції у відставці (2003). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1977), Акад. МВС СРСР (1982). Служив у органах внутрішніх справ (1969–1992). Старш. викл. Міжобласної школи підготовки мол. і середнього командного складу Управління внутрішніх справ Кримоблвиконкому, старш. викл. учбового центру УВС Кримоблвиконкому (1982–1988). Начальник зонального відділення оргінспекторського відділу, начальник оперативного відділу, заст. начальника Штабу УВС Кримоблвиконкому (1988–1992). Працював у Кримському юрид. ін-ті Нац. ун-ту внутрішніх справ (1992), начальник Училища професійної підготовки працівників міліції Управління МВС Криму, проректор з навч.-метод. роботи Сімферопольського училища міліції (1994–1997), ректор Кримського юрид. ін-ту Нац. ун-ту внутрішніх справ України (1998–2005). Захистив канд. дис. «Радянська Соціалістична Республіка Тавриди: іст.-прав. аспекти» (1999). Викл. Кримського Юрид. ін-ту Одеського держ. ун-ту внутрішніх справ (2003–2011). Проф. каф. кримінального процесу та криміналістики Таврійського ун-ту (з 2005 р.). Проф. каф. адміністративного права та адміністративного процесу (з 2006 р.). Наук. дослідження у галузі організації управління в органах внутрішніх справ. Брав участь у розробці проектів законів, внесених на розгляд МВС України та ВР України. Голова Ради ветеранів Кримського юрид. ін-

ту Нац. ун-ту внутрішніх справ. Нагороджений медалями «За бездоганну службу» трьох ст., знаками «За відміну в службі» I та II ст., почесною відзнакою МВС України «Хрест Слави». Авт. понад 70 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 472.

ДУБЛЯНСЬКИЙ Віктор Миколайович (19.05.1930, Одеса – 22.09.2012, Санкт-Петербург, РФ) – геолог, карстознавець, д-р геол.-мінерал. наук (1971), проф. (1978). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1954). Аспірант каф. геології геол.-геогр. ф-ту ОДУ (1954–1957). Перебував в експедиційних роботах (1955–1956). Захистив канд. дис. «Геология и гидрогеология бассейна реки Тилигул» (1960). Мол. наук. співроб. відділу гідрогеології і карста Ін-ту мінеральних ресурсів АН УРСР (м. Сімферополь) (1957–1963). Старш. наук. співроб. Ін-ту мінеральних ресурсів (1963–1972). Командирований до Югославії на IV Міжнар. спелеологічний конгрес (1965). Куратор Міністерства геології СРСР та УРСР (1965–1972). Проф. Сімферопольського держ. ун-ту (1972).

Перебував у наук. відрядженнях у Болгарії (1966), Чехословаччині (1973), Угорщині (1978), Югославії (1979). Читав лекції в Бакинському, Єреванському, Львівському, Московському, Одеському, Пермському, Самаркандському, Ташкентському, Тбіліському, Харківському ун-тах, а також у Будапештському, Варшавському, Сілезькому, Софійському ун-тах, Ленінградському гірничому ін-ті та Московському ін-ті нафтохімічної та газової промисловості. Проф. (з 1997 р.), зав. каф. інженерної геології і охорони надр Пермського ун-ту (РФ) (2001–2003). Водночас – провідний наук. співроб. Гірничого ін-ту Уральського відділення РАН (з 1998 р.). Відкрив понад тисячу карстових печер. Сформулював основні положення теорії спелеогенезу, уявлення про гідрогеологію карсту. Проводив велику організаційну роботу як голова Карстової комісії АН УРСР та Секції спелеології АН СРСР. Чл. Міжнар. асоціації інженерів-геологів, голова СРСР в Міжнар. спелеологічній спілці, чл. Бюро Центр. комісії спелеотуризму, голова Карстової комісії АНУ (1978–1992). Дійсний чл. Кримської АН та АН Вищої школи України (1994). Нагороджений почесним знаком Болгарії «Златен прилеп» (1966). Діяльність відзначена рядом урядових нагород, десятками грамот різного рівня, у тому числі орденом «Знак Пошани» (1981). Заслужений діяч науки та техніки України (1993). Лауреат Держ. премії АРК (1994). Його ім'ям названа одна із найкращих карстових порожнин на Карабійському масиві. Авт. понад 500 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 474 ; Дублянський В. Н. Пещеры и моя жизнь. Пермь, 2006. 264 с.

ДУБОВИК Ніна Олександрівна (12.03.1935) – географ, профспілковий діяч. Закінчила геол.-геогр. ф-т ОДУ (1958). Працювала заст. секретаря комітету комсомолу, секретарем комітету комсомолу (1958–1960). Розпочала вчительську діяльність в ЗОШ № 66 м. Одеси (з 1960 р.), директор школи (з 1964 р.). Голова Одеської обл. організації Профспілки працівників освіти і науки України (з 1971 р.). Чл. ради ректорів Одеського регіону з координації діяльності закладів вищої освіти. Нагороджена багатьма почесними нагородами, Почесною відзнакою Одеської облдержадміністрації, Почесною відзнакою Одеської обл. ради, нагрудним знаком «Відмінник освіти України», медаллю «Ветеран праці» тощо; профспілковими нагородами: нагрудними знаками Федерації профспілок України «Заслужений працівник профспілок України» та «Профспілкова відзнака», Центр. комітету Профспілки «Заслужений працівник Профспілки працівників освіти і науки України» із ст. «Золота відзнака», Почесними грамотами ЦК Профспілки та Федерації профспілок Одеської обл.

Літ.: Анкета ; Серкели А. Лидер по призванню. *Одес. ун-т.* 2010. Квіт.–трав. (№ 4–5). С. 6.

ДУБРОВ Борис Іванович (09.05.1930, м. Березівка Одеської обл.) – журналіст, письменник. Закінчив Одеський торговельний технікум (1949), філол. ф-т ОДУ (1957). Під час окупації брав участь у Березівській підпільній організації під керівництвом В. Ф. Дяченка. Учасник Другої світової війни. Працював інспектором облторгу в Тернополі (1949–1951); зав. відділу культури і шкіл тернопільської обл. газети «Вільне життя» (з 1951 р.). Кореспондент, зав. відділу культури і шкіл, заст. ред., кореспондент за трудовою угодою одеської обл. газети «Чорноморська комуна» (згодом – «Чорноморські новини») (1954–2004). Авт. книг «Повість про хоробрих» (1967), «Солдатська слава» (1970), «Призьба Посмітного», «Любимець моря» (2002), «На поклик Вітчизни» (2004), «Лицарі перемоги» (2010). Чл. оргбюро по створенню обл. журналістських організацій, чл. Нац. спілки журналістів України (з 1957 р.). Нагороджений Золотою медаллю української журналістики та Почесною грамотою ВР України «За особливі заслуги перед українським народом» до 50-річчя спілки. Лауреат багатьох премій: обл. організації Нац. спілки журналістів України (1967), премії імені Євгена Петрова (1970, 1973, 1975, 1987), літературної премії іме-

ні Макара Посмітного (1995), Нац. спілки журналістів України (2004), премії імені Степана Олійника в галузі журналістики (2010). Авт. понад 20 публіцистичних та художньо-документальних книг.

Літ.: Дубров Б. І. Війна і доля : док. повість і нариси. Одеса, 2010. 176 с. ; Дубров Б. З кожної епохи – сміху потрохи : гуморески. Одеса, 2005. 159 с.

ДУДЧЕНКО Валентина Віталіївна (24.06.1964, смт Біляївка Одеської обл.) – правознавець, д-р юрид. наук (2007), проф. (2010). Закінчила юрид. ф-т ОДУ (1986). Викл. ОДУ (1986–1997). Захистила канд. дис. «Суверенітет союзної республіки: екологічний аспект» (1991). Вчений секретар (з 1997 р.), проф. каф. теорії держави і права (2006) ОНЮА. Захистила доктор. дис. «Традиція правового плюралізму: західна та східна інтерпретація» (2007). Сфера наук. інтересів: загальнотеоретична юриспруденція, філософія права, герменевтика права, порівняльне правознавство. Віце-президент ОНЮА (до 2008 р.). Чл.-кор. Української АН нац. прогресу. Відмінник освіти України (1997), Заслужений юрист України (2009). Авт. понад 180 наук. пр., серед яких 5 монографій.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 515 ; Вчені-юристи України : довідник. Київ, 1998. С. 171–172 ; Одес. держ. юрид. акад.: історія і сучасність. Одеса, 1999. С. 224.

ДУЗЬ Іван Михайлович (18.11.1919, м. Волочиськ Хмельницької обл. – 21.11.1994, Одеса) – літературознавець, письменник, д-р філол. наук (1967), проф. (1970). Вступив на філол. ф-т ОДУ (1937). Учасник Другої світової війни. Воював з липня 1941 р.: лейтенант, капітан, командир мінометної батареї. Після війни закінчив філол. ф-т ОДУ (1947). Працював учителем, журналістом, ред. газет. Аспірант каф. української літератури (1952–1955). Захистив канд. дис. «"Правда" в боротьбі за ідейність і художню досконалість української радянської літератури, 1929–1941 рр.» (1955). Працював старш. викл., доц., проф. каф. української літератури філол. ф-ту ОДУ. Декан філол. ф-ту ОДУ (1957–1964, 1970–1981). Захистив доктор. дис. «Остап Вишня та розвиток української радянської сатири і гумору» (1967). Зав. каф. української літератури (1972–1988). Проф. каф. української літератури ОДУ (1988–1994).

Наук. інтереси: українська радянська література, розвиток сатири і гумору в українській літературі, історія українського театру. Очолював обл. відділення товариства «Україна», Одеську організацію Спілки письменників України. Чл. Спілки письменників УРСР (1962). Нагороджений орденами та медалями Другої світової війни; за плідну наук., громадську діяльність – орденом «Знак Пошани», Почесною відзнакою Президента України. Заслужений працівник культури УРСР. За активну діяльність нагороджений болгарським орденом св. Кирила і Мефодія I ст. Лауреат премії імені С. Олійника (1990). Авт. понад 800 наук. і публіцистичних пр., монографій, літ. оповідань, статей.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 383; Іван Михайлович Дузь : біобібліогр. покажч. Одеса, 1980. 64 с.; ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 520; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 402–406; Здоровше з гумором живеється : лауреати літ. премії імені Степана Олійника. Одеса, 2011. С. 40.

ДУНАЄВА Лариса Миколаївна (24.12.1967, м. Христинівка Черкаської обл.) – історик, д-р політ. наук (2009), проф. (2011). Закінчила іст. ф-т ОДУ (1990), аспірантуру (1995), здобула другу вищу освіту за спеціальністю «Правознавство» (2000). Працює в ОДУ: асист. Ін-ту післядипломної освіти (1993), старш. викл. (1996), доц. каф. соц. теорій (2001), заст. директора Ін-ту післядипломної освіти (1996), наук. керівник ННК «Школа-Коледж-Університет» (1996). Захистила канд. дис. «Партійна система в умовах модернізації суспільства: світовий досвід і Україна» (2001). Директор Ін-ту інноваційної та післядипломної освіти ОНУ (2006), зав. каф. соц. теорій (2006). Захистила доктор. дис.

«Співвідношення влади та самоврядування в процесі здійснення політичного управління сучасними суспільствами» (2009). Зав. каф. соц. роботи ОНУ (2013). Декан ф-ту психології та соц. роботи ОНУ (з 2018 р.). Голова вченої ради Ін-ту інноваційної та післядипломної освіти (з 2006 р.), чл. двох спеціалізованих рад із захисту канд. та доктор. дис. в ОНУ та ПНПУ (2010). За її ініціативи створено чотири навч.-метод. лаб. (клінічної психології і реабілітації та психол. експертизи, психодіагностичної, проблем прикладної фізики та комп'ютерних технологій, мікроелектроніки та комп'ютерної схемотехніки) та центр дистанційного навчання (2008). Під її керівництвом ННК «Школа-Коледж-Університет» обрано переможцем XIII Міжнародної виставки навч. закладів «Сучасна освіта в Україні – 2010» та нагороджено Золотою медаллю у номінації «Крок в майбутнє – післядипломна освіта». Нагороджена почесними грамотами Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (2008),

Грамотою Президента України, Почесною відзнакою Асамблеї ділових кіл «Інтелект нації» (2010), іменним годинником голови Одеської обл. ради (2011), Почесною грамотою ректора ОНУ (2012), нагрудним знаком «Відмінник освіти України» (2015). Авт. понад 100 наук. пр., у т. ч. двох монографій, двох підручників.

Літ.: Анкета ; Зоряний олімп жінок Одещини. Вінниця, 2012. С. 78–79 ; Портрети сучасниць. Київ, 2010. С. 45.

ДЯЧЕНКО Олександр Митрофанович (14.04.1939, с. Маринівка Біляївського р-ну Одеської обл. – 01.10.2004, Одеса) – фізик, спеціаліст у галузі напівпровідників, д-р фіз.-мат. наук (1988), проф. (1989). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1962), вступив до аспірантури. Працював асист. (1964). Захистив канд. дис. та став доц. (1973). Організував при каф. загальної фізики лаб. механічних та поверхневих явищ у напівпровідниках (1973). Захистив доктор. дис. (1987). Проф. каф. загальної фізики (1989), зав. каф. експериментальної мінералогії (1995), проф. каф. загальної хім. фізики (1995–2004). Досліджував процеси нуклеації та росту кристалів. Встановив аналітичний зв'язок

між поверхневим натягом і пружністю, виявив їх вплив на всі фіз.-хім. процеси, що відбуваються на поверхні реального кристала. Чл. координаційної ради «Фізика розплавів та контактуючих з ними твердих тіл». Акад. Акад. зв'язку України, Міжнар. Акад. інформатики. Авт. 120 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 594 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 406–408 ; Фіз. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова, 1865–2000. Одеса, 2001. С. 45, 102, 111.

ДЬОМІН Олег Борисович (04.04.1948, м. Путивль Сумської обл.) – історик, д-р іст. наук (2001), проф. (2002). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1973). Навчався в аспірантурі Ін-ту всесвітньої історії АН СРСР (1973–1977). Старш. викл. каф. історії стародавнього світу та середніх віків ОДУ (з 1977 р.). Захистив канд. дис. «Англо-нідерландські відносини середини XVI – початку XVII ст.» (1984). Заст. декана з навч. роботи. Доц. каф. нової та новітньої історії (з 1984 р.). Захистив доктор. дис. «Формування «нового курсу» зовнішньої політики Англії (друга половина XVI – початку XVII ст.)» (2001). Проф., зав. каф. нової та новітньої історії ОНУ (з 2009 р.). Досліджує історію нового і но-

вітнього часу, історію Одеси XIX ст., історію слов'ян. Заст. голови президії Одеської обл. спілки краєзнавців. Очолює наук. іст.-краєзнавчу секцію «Одесика» Одеського будинку вчених (2003). Чл. правління Одеської обл. організації Українського товариства охорони пам'яток історії і культури. Нагороджений Почесною відзнакою міського голови «Подяка» (2010), Почесною грамотою Одеської облдержадміністрації (2013), Почесною відзнакою Одеського міського голови «Трудова слава» (2015). Авт. більше 150 пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 346 ; ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 569 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 412–415.

ДЬОМІНА Антоніна Іванівна (21.02(06.03).1905, ст. Бірзула, нині – м. Котовськ Одеської обл. – 03.05.1992, Одеса) – ботанік, спеціаліст з лікарських рослин, д-р біол. наук (1965), проф. (1969). Закінчила біол. відділення ІНО (1933). Навчалася в аспірантурі при каф. анатомії та фізіології рослин ОДУ (1933–1937). Працювала в ОДУ зав. лаб. фізіології рослин (1933–1937). Захистила канд. дис. «Влияние света на прорастание семян некоторых лекарственных и ароматических растений» (1941). У роки війни евакуювалась разом із заводом, де працював чоловік, у м. Стерлітамак (Башкирська АРСР). Була відряджена до Одеси для роботи за фахом (1944). Працювала директором Одеського будинку вчених (1944). Очолювала каф. ботаніки Одеського фармацевтичного ін-ту (1944–1952). Вчилася у докторантурі при каф. фізіології рослин Київського ун-ту (1951–1954). Доц. (1954–1959), в. о. зав. каф. Одеського фармацевтичного ін-ту (1956–1957), зав. лаб. фізіології рослин (з 1959 р.), щорічно працювала по кілька місяців на посаді доц. ОДУ (1959–1965). Доц. Миколаївського загальнонаукового ф-ту при ОДУ (1964). Проф. каф. ботаніки ОДУ (1967–1971). Захистила доктор. дис. «Сантониноносные полыни Украины, их биологические особенности и пути использования» (1964). Вивчала біологію васильків справжніх, різноманіття лікарських рослин, біол. основи раціонального використання, відтворення й охорони рослинного світу.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 570 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 415–417 ; Коваленко С. Г. Ботаніки і ботан. дослідж. в Одес. нац. ун-ті імені І. І. Мечникова. Одеса, 2005. С. 40–41.

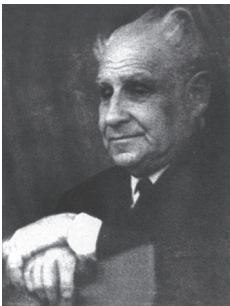

ЕЙНГОРН В'ячеслав Семенович (23.11.1956, Одеса) – шахіст. Міжнар. гросмейстер (1986). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1979). Майстер спорту з шахів (1976), міжнар. майстер (1984), гросмейстер СРСР (1987). Бронзовий призер чемпіонату України (1978). Чл. збірної команди СРСР (1986–1991). Чемпіон Європи (1989) та Спартакіади народів СРСР (1991) у командних заліках. Бронзовий призер чемпіонатів СРСР (1984, 1986, 1989). Срібний призер чемпіонату Європи (1992). Бронзовий призер шахової Олімпіади у Стамбулі (2000) та переможець чемпіонату світу у Єрвані (2001) у складі збірної команди України. З 2005 р. – гол. тренер нац. жіночої збірної

команди України, що стала переможцем шахової олімпіади (м. Турин, Італія, 2006). Одесит року (2001). Заслужений майстер спорту України (2001). Лауреат регіональної премії «Люди дела» за підсумками 2005–2006 рр. Нагороджений орденом «За заслуги» III ст. (2006).

Літ.: ЕСУ. Київ 2009. Т. 9. С. 26 ; Каменный А. Одесса: Кто есть кто. Одесса, 1999. С. 348 ; Шахматы : энцикл. слов. М., 1990. С. 506.

ЕЛЬКІН Давид Генріхович (18(30).10.1895, Воронеж, Росія – 05.06.1983, Одеса) – психолог, д-р пед. наук (1952), проф. (1930). Навчався у Петроградському психоневрологічному ін-ті (1914–1915), закінчив фіз.-мат. ф-т ІНУ (1921). Зав. психологічної лаб. Одеського міського ін-ту дитячої психології та експериментальної педагогіки імені Н. В. Якуніна (1917–1922). Працював в ІНО: асист., викл., проф. каф. психології (1922–1930). Зав. каф. психології (1930–1975) ОДУ. Очолював роботу секції «Сприйняття простору і часу» на XVIII Міжнар. психол. конгресі у Москві (1966). Працюючи в ОДУ, організував наук. школу з дослідницькою темою «Психологія диференціації часу».

Упродовж багатьох років паралельно з викладанням в ОДУ керував відділенням Одеського психоневрологічного ін-ту (1932–1938), викладав психологію в ОМІ, а також на запрошення Г. Костюка працював проф. лаб. по вивченню відчуттів і сприйняття Всеукраїнського НДІ психології. Вивчав фізіологічні механізми сприймання простору і часу. Займався проблемами загальної, дитячої, педагогічної, юрид., інженерної психології, психології тварин. Узагальнені результати своїх експериментальних досліджень виклав у монографії «Восприятие времени», за яку отримав

першу премію імені К. Д. Ушинського (1962). За досягнуті успіхи у наук.-дослідній роботі нагороджений почесною грамотою Президіума ВР УРСР (1965). Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2009. Т. 9. С. 172; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 418–422; Давид Генрихович Элькин: некролог. *Вопр. психологии*. 1983. № 6. С. 167–168.

ЄВТУХОВ В'ячеслав Михайлович (15.05.1949, Одеса) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1998), проф. (2002). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1972). Навчався в аспірантурі при каф. мат. аналізу (1972–1976). Працює в ОДУ (з 1975 р.). Захистив канд. дис. «Асимптотическое проведение решений одного нелинейного дифференциального уравнения второго порядка типа Змдена-Фаулера» (1980). Старш. викл. каф. мат. аналізу та вищої математики (1977–1982). Доц. каф. вищої математики (1982–1988), зав. каф. диференціальних рівнянь (з 1988 р.) ІМЕМ ОДУ (нині – ОНУ). Стажувався у Ростокському ун-ті імені В. Піка, Ін-ті математики і механіки АН НДР (Берлін) (1981–1982), Ін-ті прикладної математики імені І. Н. Векуа Тбіліського ун-ту під керівництвом акад. Грузинської АН І. Т. Кігурадзе (1989–1990). Захистив доктор. дис. «Асимптотические представления решений неавтономных обыкновенных дифференциальных уравнений» (1998). Наук. інтереси зосереджені у галузі асимптотичних властивостей розв'язання лінійних, квазілінійних та істотно нелінійних неавтономних звичайних диференціальних рівнянь. Чл. Американського мат. товариства (1994), чл. Бюро Українського мат. товариства. За наук. досягнення нагороджений індивідуальним грантом Фонду Дж. Сороса (1993), Соросівський проф. (1996), бронзовою медаллю імені М. В. Остроградського Українського мат. конгресу (2002), Почесною грамотою МОН України (2015). Авт. понад 120 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 393; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 90; ЕСУ. Київ, 2009. Т. 9. С. 348; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 427–430; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 66–69.

ЕМЕЛЬЯНОВ Володимир Олександрович (08.12.1949, Львів) – інженер-геолог, д-р геол.-мінерал. наук (1994). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1972), аспірантуру Ін-ту геол. наук АН УРСР (1975). Працював в Ін-ті геол. наук НАН України (з 1972 р.); наук. співроб.-консультант наук.-організаційного відділу Президії АН УРСР (1979–1981); вчений секретар Відділення геології, геофізики, геохімії Президії АН УРСР

(1981–1983); керівник групи вивчення донних осадків та геоморфології дна наук.-дослідного центру Морського гідрофізичного ін-ту АН УРСР у Гвінейській республіці (м. Конакрі, 1983–1985). Працював у Карадазькому відділенні Ін-ту біології південних морів імені О. В. Ковальського АН УРСР: зав. відділу (1986), заст. директора (1996–1997). Захистив доктор. дис. «Теоретические и методологические основы изучения донных отложений океанов и морей как геоэкологических систем» (1994). Директор Карадазького природного заповідника НАН України (1997–1998). Гол. наук. співроб. (з 1999 р.), перший заст. гол. вченого секретаря НАН України (з 2002 р.) Ін-ту геол.

наук НАН України. Наук. діяльність присвячена дослідженню геол. і геоеколог. особливостей морів і океанів. Лауреат премії імені В. І. Вернадського НАН України (2005), Держ. премії України в галузі науки і техніки (2006), премії імені П. А. Тутковського Відділення наук про Землю НАН України (2013). Авт. та співавт. понад 110 наук. пр., у т. ч. восьми монографій.

Літ.: Анкета ; ЕСУ. Київ, 2009. Т. 9. С. 401.

ЕМЕЦЬ Сергій Іванович (29.01.1956, Потсдам, Німеччина – 03.10.2014, Одеса) – юрист, адвокат. Підполковник запасу. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1978), Вищу школу КДБ СРСР імені Ф. Є. Держинського у Москві (нині – Акад. ФСБ) (1988). Займався оперативно-слідчою практикою в органах держбезпеки. Заст. голови Одеської таможні. Засновник та директор приватної юрид. фірми «Емец и Компания» (з 1997 р.). Сфера наук. інтересів: митне право, податкове право. Вивчав історію одеської адвокатури. Чл. Одеської обл. колегії адвокатів (1997), чл. президії ООКА (1999). Отримав Certificate of achievement «Private legal practice management» American Bar Association

(1999). Авт. книг «Адвокаты Одессы», «Адвокаты Одессы за 100 лет» та ряду ст. з цієї тематики.

Літ.: Емец С. И. Адвокаты Одессы. 100 лет. Одесса, 2004. 167 с.

ЄПУР Григорій Володимирович (31.01.1956, с. Градениці Біляївського р-ну Одеської обл.) – правознавець, генерал-майор міліції. Закінчив Одеську спеціальну СШ міліції МВС СРСР (1978), юрид. ф-т ОДУ (1986), навчався в Акад. МВС СРСР. Проходив службу в армії (1974–1976). Працював: міліціонером 2-ї роти відділення міліції, слідчим, старш. слідчим ВВС, заст. начальника Біляївського районного відділу внутрішніх справ (РВВС) Одеської обл. (1976–1987), начальником Овідіопольського РВВС Одеської обл. (1987–1989), начальником контрольно-метод. відділу Слідчого управління (1989–1990), заст. начальника 7-го управління внутрішніх справ Одеської обл. (1990–1991), начальник Біляївського РВВС Одеської обл. (1991–1993), начальником Управління кримінального пошуку УВС Одеської обл. (1993–1994), начальником Управління карного розшуку управління МВС України в Одеській обл. (1994–1995), заст. начальника, першим заст. начальника, начальником кримінальної міліції управління МВС в Одеській обл. (1995–1999), начальником управління МВС України в Луганській обл. (1999–2002). Заст. держ. секретаря МВС України (2002–2003), начальник управління МВС України в Одеській обл. (2003–2005). Захистив канд. дис. «Впровадження міжнародно-прав. актів в кримінальне законодавство України» (2005). Голова правління Одеської обл. громадської організації співроб.-ветеранів правоохоронних та правозахисних служб «Патріот» (з 2005 р.). Депутат Одеської облради (2006). Голова постійної комісії з питань прав. політики, забезпечення законності та правопорядку, боротьби з організованою злочинністю та корупцією. Нагороджений: орденом «За заслуги» III ст. (1997), відзнаками МВС України «Закон и честь», «Крест Славы», Почесними грамотами МВС «За доблесть и отвагу в службе уголовного розыска» I ст., медалями «За безупречную службу в МВД» I, II та III ст., почесним знаком «За отличие в службе» I и II ст. Заслужений юрист України (2001).

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Ч. 1. Одесса, 2007. С. 70 ; Кто е кто в Україні : 9000 біогр. довідок. Київ, 2007. С. 314.

ЄРШОВА-БАБЕНКО Ірина Вікторівна (12.09.1950, Одеса) – психолог, філософ, д-р філос. наук (1994), проф. (2002). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1975). Працювала в ОПІ: старш. лаборант, асист. каф. російської мови підготовчого ф-ту для іноземців (з 1976 р.). Старш. викл. (1984), доц. (1987) каф. російської мови Ін-ту російської мови імені О. С. Пушкіна. Проф. каф. філософії (з 1993 р.), зав. каф. філософії Одеського держ. мед. ун-ту (з 1995 р.) та директор Ін-ту міждисциплінарних про-

блем «Медін». Захистила доктор. дис. «Теория развития психики». Водночас проф. каф. загальної та соц. психології ОНУ та Міжнар. акад. управління (Харківська філія). Заснувала школу психокорекції та неформального творчого розвитку особистості за авт. методом «Создающая сила». Наук. інтереси пов'язані з психосинергетикою та альфалогією. Дійсний чл. методологічного семінару з синергетики Російської акад. держслужби (РАДС) при Президентові Російської Федерації (з 1995 р.), Голова Одеського відділення Всеукраїнського синергетичного товариства, акад. Акад. інформатизації ООН (з 1996 р.), дійсний чл. Української Акад. соц. технологій, чл. Філософського

товариства Російської АН (2004). Авт. понад 200 наук. пр., у т. ч. 5 монографій, 2 відкриттів, які захищені авт. свідоцтвами

Літ.: ЕСУ. Київ, 2009. Т. 9. С. 456; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 92–93; История Одесского политехн. в очерках / авт.-сост.: Ю. С. Денисов, В. И. Бондарь. Одесса, 2000. С. 353–354.

ЖАБОРЮК Олена Анатоліївна (17.02.1949, с. Ново-Миколаївка, нині – с. Конопляне Іванівського р-ну Одеської обл. – 16.01.2019, Одеса) – мовознавець, д-р філол. наук (2002), проф. (2005). Закінчила англійське (1971) та німецьке відділення (1975) ф-ту романо-германської філології ОДУ, аспірантуру по каф. граматики англійської мови ОДУ (1977). Гід-перекладач в Одеському відділенні ВАТ «Інтурист» (1971–1975). Захистила канд. дис. «Категория результативности в современном английском языке в сравнении с современным немецким» (1980). Працювала в ОДУ: викл. (1978), доц. каф. граматики англійської мови (1981). Отримала вчене звання доц. (1985). Захистила доктор. дис. «Категория стану в когнітивно-контрастивному ви-

світленні» (2000). Проф. каф. граматики англійської мови ОНУ (2003–2018). Зав. каф., проф. каф. германських та східних мов МГУ (2018–2019). Наук. інтереси: питання загального мовознавства, проблеми синтаксису сучасної англійської мови, взаємовідношення мови та мислення, мови та мовлення, лексики та граматики, частин мови і членів речення. Чл. спеціалізованої ради із захисту канд. та доктор. дис. в ОНУ, чл. редколегії декількох фахових видань. Авт. понад 60 наук. пр., в т. ч. три навчальні посібники та монографія.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 406; ЕСУ. Київ, 2009. Т. 9. С. 484; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 436–437.

ЖАДАН Тетяна Олександрівна (28.04.1960, Одеса) – педагог. Закінчила іст. ф-т ОДУ (1988). Старш. інспектор Малиновського районного відділу внутрішніх справ (РВВС) м. Одеси (1977–1981); вихователь ясел-садка № 197 (1981–1984); вихователь, педагог-організатор, керівник студії Одеської школи-інтернату № 4 (1985–1998). Директор комунального закладу «Притулок № 1 для дітей Служби по справам дітей Одеської міської ради» (з 1998 р.), який зайняв I місце в Республіканському огляді-конкурсі серед 90 аналогічних дитячих закладів країни (2002). Нагороджена Почесною грамотою МОН України (1998), Золотим орденом За трудові досягнення III ст. Міжнар. акад. рейтингу «Золота Фортуна» (2002), Почесною грамотою Міністерства у справах сім'ї, дітей та молоді України (2004, 2005). Заслужений працівник соц. сфери України (2008). Отримала Почесну нагороду Одеського міського голови «Знак Пошани» (2010), грамоту УВС в Одеській обл. міської та обл. служб у справах дітей.

Літ.: Державні нагороди України. Кавалери та лауреати : довід.-енцикл. вид. Т. 1. Київ, 2006 ; Кто есть кто в Одес. регионе. Ч. 1. Одесса, 2007. С. 71.

ЖЕЧЕВ Степан Степанович (27.10.1951, с. Веселий Кут Арцизького р-ну Одеської обл.) – історик. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1977), аспірантуру по каф. історії КПРС (1984). Робочий будівничої бригади радгоспу «Першотравневий» (1968), слюсар-електрик Веселокутської СШ (1969). Служив у Збройних Силах СРСР (1968–1971). Працював в ОІНГ: асист. каф. історії КПРС (1977), викл. каф. наук. комунізму (1985). Канд. іст. наук (1985). Старш. викл. (1986), доц. каф. політ. історії ОІНГ (1989). Заст. декана фінансово-екон. ф-ту ОДЕУ (2001). Авт. близько 50 наук. та наук.-метод. пр.

Літ.: Фінансово-економічний ф-т Одес. держ. екон. ун-ту : іст. нарис. Одеса, 2007. С. 124–125.

ЖИЛІНА Зінаїда Іванівна (06.11.1936, с. Ровнець Орловської обл., РСФРР, нині – РФ) – хімік-органік, фармацевт, д-р хім. наук (1992), проф. (1992). Закінчила хім. ф-т ОДУ (1964). Після закінчення ун-ту працювала на каф. органічної хімії.

Інженер лаб. біол. проблем (1964–1970), старш. інженер каф. органічної хімії (1970–1972). Захистила канд. дис. «Синтез и изучение свойств некоторых производных 1,2-дигидро-3Н-1,4-бенздиазепин-2онов» (1972). Старш. наук. співроб. ПНДЛ-5 ОДУ (1972–1975), зав. сектору синтезу транквілізаторів ПНДЛ-5 (1975–1985). Зав. Проблемної лаб. синтезу лікарських препаратів ОДУ (з 1985 р.). Захистила доктор. дис. «Мезо-замещенные порфирины: синтез и свойства» (1992). Розробила фундаментальні проблеми синтезу лікарських препаратів на основі вивчення властивостей «будова-активність» деяких азотистих мезо- і макрогетероциклів. Нагороджена орденом «Знак

Пошани» (1996). Авт. понад 220 наук. пр., співавт. двох монографій (1992, 1996), 8 авт. свідоцтв і 2 патентів.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2009. Т. 9. С. 570; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 439–441; Співроб. Одес. нац. ун-ту – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 38–39.

ЖУК Ольга Вікторівна (28.08.1952, м. Інза Ульяновської обл., РРФСР, нині – РФ) – хімік-фармаколог, д-р біол. наук (1996), проф. (1999). Закінчила біол. ф-т ОДУ (1974). Інженер (1975), мол. наук. співроб. (1979), наук. співроб. (1986) ОДУ. Водночас закінчила аспірантуру і захистила канд. дис. (1986). Старш. наук. співроб. (1989), вчений секретар експертної комісії з фармакокінетики лікарських засобів Фармакологічного комітету (1992). Провідний наук. співроб. ПНДЛ-5 ОДУ (1998). За сумісництвом доц. (1995), проф. (1999) на каф. фізіології людини та тварин. Захистила доктор. дис. «Фармакологічна модифікація екзогенними лігандами ГАМК-рецепторного комплексу і

модельовання процесів його функціонування *in vivo*» (1996). Проф. каф. мікробіології (2001). Наук. інтереси пов'язані з вивченням ксенобіохімії, проблем метаболізму й фармакокінетики фізіологічної активності речовин, що діють на центр. нервову систему, нейрофізіології і нейрофармакології. Заст. наук. керівника і відп. виконавець низки наук.-дослідних тем (1984–1999). Експерт центру з фармакокінетики ліків Держ. наук.-дослідного центра лікарських засобів МОЗ України. Чл. Міжнар. товариства вивчення ксенобіотиків (ISSX). Авт. понад 110 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 414; ЕСУ. Київ, 2009. Т. 9. С. 653; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 444–445

ЗАВЕРТАЛЮК Нінель Іванівна (09.03.1933, м. Умань Черкаської обл.) – літературознавець, д-р філол. наук (1993), проф. (1995). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1956). Працювала вчителем української, російської, англійської мови і літератури в СШ Одеської обл. та Молдавської РСР (1956–1965). Захистила канд. дис. «Публіцистика українських радянських письменників періоду громадянської війни» (1966). Викладала українську літературу на Криворізькому загальнонауковому ф-ті Дніпропетровського держ. ун-ту (1965–1967). Працювала на філол. ф-ті (з 1967 р.), доц. каф. української літератури Дніпропетровського держ. ун-ту (з 1969 р.). Захистила доктор. дис. «Публіцистика українських радянських письменників (20–70-ті роки ХХ ст.: проблеми, жанри, майстерність)» (1993). Проф. каф. української літератури Дніпропетровського держ. ун-ту (з 1995 р.). Нагороджена знаком «Відмінник народної освіти Молдавської РСР» (1964), орденом «Знак Пошани» (1976), медаллю «Ветеран праці» (1987), Почесною грамотою Акад. пед. наук України (2008). Відмінник освіти України (1998), Заслужений викл. Дніпропетровського нац. ун-ту (2001). Авт. понад 140 наук. ст., 13 метод. розробок, 4 навч. посібників.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 50 ; Проф. Дніпропетров. нац. ун-ту імені Олеся Гончара : біобібліогр. довід. Дніпропетровськ, 2008. С. 164–165.

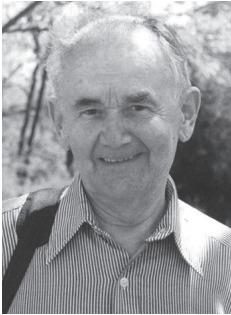

ЗАГНІТКО Василь Миколайович (11.06.1950, с. Кацмазів Жмеринського р-ну, Вінницької обл.) – геолог, д-р геол.-мінерал. наук (1992), проф. (2010). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1972), аспірантуру Ін-ту геохімії мінералогії та рудоутворення НАН України (1978). Служив в армії (1972–1974). Працював інженером-геологом у Правобережній геол. експедиції (1974–1975). Мол., старш. наук. співроб., зав. лаб., зав. відділу, заст. директора Ін-ту геохімії мінералогії та рудоутворення НАН України (1978–2006). Захистив доктор. дис. «Ізотопна геохімія карбонатних порід Українського щита» (1991). Проф. каф. геології родовищ корисних копалин КНУ (з 2005 р.). Акад. та акад.-секретар відділення наук про Землю Акад. наук Вищої школи України. Нагороджений медаллю В. І. Лучицького Комітету з геології України (2000), медаллю Л. І. Лутугіна (2010). Авт. та співавт. 250 наук. пр., у т. ч. восьми монографій, одного підручника.

Літ.: Анкета ; ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 75–76.

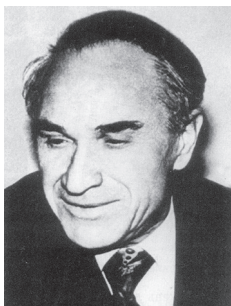
ЗАЙЦЕВ Ювеналій Петрович (18.04.1924, с. Байрамча, нині – с. Миколаївка-Новоросійська Саратського р-ну Одеської обл. – 07.01.2020, Одеса) – гідробіолог, д-р біол. наук (1964), проф. (1968), чл.-кор. АН УРСР (1969), акад. НАН України (1997). Впродовж двох років вчився на природн. відділенні Кишинівського пед. ін-ту, потім – на біол. ф-ті ОДУ (1946–1949). Після закінчення ун-ту працював лаборантом, старш. лаборантом каф. зоології хребтових ОДУ та на Гідробіол. станції ОДУ в р-ні Лузанівки м. Одеса (1949–1956), зав. Гідробіол. станцією (1949). Захистив канд. дис. «Размножение рыб с пелагической икрой в Одесском заливе» (1956), доктор. дис. «Гипонейстон Черного моря и его значение» (1964). На Одеській біол. станції

Ін-ту гідробіології АН УРСР (з 1964 р. – Одеське відділення Ін-ту біології південних морів (ІнБПМ) АН УРСР, з 2014 р. – Держ. установа «Ін-т морської біології НАН України») працював (з 1956 р.): мол., старш. наук. співроб. Організував та завідував відділом гіпонейстону (1966–1972), керівник філії (1972–1989), гол. наук. співроб. (1989). Водночас працював на каф. гідробіології ОДУ. Очолював Одеське відділення ІнБПМ (1972–1989). На запрошення японського товариства сприяння розвитку науки читав лекції в шести провідних ун-тах Японії (1980). Гол. наук. співроб. ІнБПМ (1989). Віце-президент Гідроекологічного товариства України (1994), чл. Відділу загальної біології президіуму НАН України, чл. секції біології Вищої атестаційної комісії України. Лауреат премії НАН України імені І. Д. Шмальгаузена (1996), Заслужений діяч науки і техніки України (2003). Нагороджений двома почесними нагородами Міжнар. комісії з захисту Чорного моря – «Серебряный дельфин» (2006) та «Хрустальная медаль» (2009). Лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки за цикл наук. пр. «Розробка наукових основ та методів біоіндикації і біомоніторингу природних екосистем України» (2013). Авт. понад 350 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 129; Зайцев Ю. П. Наука в моей жизни: библиография. Одесса, 2014. 252 с.; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 98–99; Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 195; Імена України: біогр. щорічник. Київ, 1999. С. 151.

ЗАМБРИБОРЩ Федір Сергійович (05.02.1913, с. Стара Ушиця, нині – смт Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл. – 17.05.1998, Одеса) – гідробіолог, іхтіолог, зоолог, д-р біол. наук (1968), проф. (1968). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1939). Учасник Другої світової війни. З 1946 р. працював: асист. каф. зоології хребетних, старш. викл. (з 1948 р.), доц. (1951–1966). Захистив канд. дис. «Видові ознаки чорноморських кефалей та їх розвиток» (1948). Захистив доктор. дис. «Рыбы низовьев рек

приморських водоемов Северо-Западной части Черного моря и условия их существования» (1966). Проф. каф. гідробіології (1968), заст. декана та декан біол. ф-ту (1970–1973), в. о. зав. каф. гідробіології (1984–1986), проф. каф. зоології та гідробіології (1986–1990), проф. каф. гідробіології та загальної екології ОДУ (1991–1996). Під його керівництвом на каф. гідробіології виник новий наук. напрямок – експериментальне дослідження водної токсикології. Нагороджений орденом Вітчизняної війни II ст., медалями: «За бойові заслуги», «За взяття Будапешту», «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Авт. близько 110 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 429 ; ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 209 ; Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 196 ; Замбриборщ Ф. С. Воспоминания об участниках войны. *Изв. Музейного Фонда им. А. А. Браунера*. 2010. Т. 7, № 2. С. 1–2.

ЗАПОРОЖЧЕНКО Олександр Вікторович (17.11.1956, Одеса) – біолог, біохімік. Закінчив біол. ф-т ОДУ (1978). Мол. наук. співроб., зав. ізотопної лаб., асист., старш. викл. каф. біохімії ОДУ (1985–1993), доц. (1993–1995). Захистив канд. дис. «Распределение в животном организме и действие на функционально связанные ферменты некоторых алкилпроизводных 3-оксипиридина, антиоксидантного и геропротекторного действия» (1990). Зав. каф. біохімії (з 1995 р.). Проректор з наук.-пед. та навч.-метод. роботи ОНУ (з 2002 р.). Очолював Одеський регіональний центр тестових технологій (2002–2005). Брав участь у розробці Положення про організацію освітнього процесу, Положення про обрання за конкурсом та прийняття на роботу наук.-пед. працівників, керівників структурних підрозділів ун-ту. Викладає біохімію, біофізику, радіобіологію, біоорганічну хімію. Чл. і голова журі III та IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології. Працює у складі приймальної комісії ОНУ на посадах заст. відп. секретаря, відп. секретаря та заст. голови приймальної комісії (з 1993 р.). Чл. Українського біохім. товариства. Нагороджений нагрудними знаками «Відмінник освіти України» (1999), «Антон Макаренко» МОН України (2005); Почесною грамотою МОН України (2004). Заслужений працівник освіти України (2015). Авт. понад 50 наук. та навч.-метод. пр.

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 76.

ЗАСЛАВСЬКИЙ Георгій Мойсейович (31.05.1935, Одеса – 25.11.2008, Нью-Йорк, США) – фізик-теоретик, д-р фіз.-мат. наук, проф. Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1957). Переїхав до Новосибірську. Старш. лаборант Новосибірського електротехнічного ін-ту. Викл. Новосибірського ун-ту (з 1959 р.), асист., доц. (1963). Захистив канд. дис. (1964). Працював в Ін-ті ядерної фізики Сибірського відділення АН у Новосибірську (1965–1971). В кінці 60-х рр. ХХ ст. за підписання листів у захист дисидентів вимушений був покинути місто. Старш. наук. співроб. (1971), зав. лаб. теорії нелінійних процесів (1971–1984) Ін-ту фізики імені Л. В. Киренського Сибірського відділення АН

СРСР (м. Красноярськ). Захистив доктор. дис. (1973). Працював в Ін-ті космічних досліджень АН СРСР в Москві (1984–1991). Емігрував до США (1991). Працював в Каліфорнійському ун-ті Санта-Барбари (1991); проф. фізики і математики фіз. ф-ту Нью-Йоркського ун-ту в Ін-ті мат. наук імені Р. Куранта (з 1992 р.). Викладав в російських та американських ун-тах. Ред. багатьох міжнар. збірників статей та співред. наук. журналів: *Chaos*, *Communications in Nonlinear Science and Numerical Simulation* та ін. Основні пр. в обл. фізики плазми, теорії динамічних систем, динамічного хаосу, дробової та аномальної кінетики, застосування дробового інтегро-диференціювання до описання фіз. процесів. У 2009 р. Американським ін-том фізики та Європейським фіз. товариством була запроваджена премія імені Г. Заславського. Авт. понад 300 наук. пр., 9 кн.

Літ.: Мухин Р. Р. Меморіальна стаття: Георгій Моисеевич Заславский. *Изв. вузов. Прикладная нелинейная динамика*. 2009. Т. 17, № 1. С. 137–149; Ін-т фізики ім. Киренського URL: <https://bit.ly/2TiFkUw> (дата звернення: 02.12.2018).

ЗАТОВСЬКИЙ Олександр Всеволодович (16.05.1942, с. Лип'янка Златопільського р-ну Черкаської обл. – 18.08.2006, Одеса) – фізик-теоретик, д-р фіз.-мат. наук (1992), проф. (1993). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1965). Постійно працював в ОДУ: аспірант (1967–1970), старш. викл. (1970–1973), доц. (1974–1992), проф. каф. теоретичної фізики (1993–2006). Наук. інтереси пов'язані з теорією ефекту Мессбауера на броунівських частинках, теорією гідродинамічних флуктуацій, зокрема лагранжевою теорією теплових гідродинамічних флуктуацій,

флуктуацією в неоднорідних середовищах, крапельною моделлю макромолекул, зокрема протеїнів, дифракції в матричних структурах. Розробив строгу динамічну теорію спінової дифузії в рідинах, дифузії молекул рідкого парамагнетика. Разом з Й. З. Фішером та М. П. Маломужом побудував гідродинамічну теорію кореляційних функцій кутової швидкості молекул рідини з з'ясуванням природи універсальної часової асимптотики цієї та інших кореляційних функцій. Соросівський проф. (1996). Нагороджений золотою медаллю імені П. Й. Шафарика (Словакія) (2003). Авт. майже 100 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 360 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 463–464.

ЗАХАРУК Юрій Миколайович (12.04.1914, Вінніпег, Канада – 12.04.1997, Москва, РФ) – археолог, дослідник доби енеоліту, проблем теорії й методології археології, д-р іст. наук (1981), проф. Навчався в Одеському кооперативному технікумі (з 1929 р.), закінчив іст. ф-т ОДУ (1938). Навчався в аспірантурі Ін-ту археології АН УРСР (1940–1941, 1946–1948). Працював вчителем історії в с. Ірбей Красноярського краю (1938), у Житомирському краєзнавчому музеї (1939–1940). Учасник Другої світової війни. Наук. співроб. Ін-ту археології АН УРСР (1948–1949). Захистив канд. дис. «Софиевский могильник.

Новый источник к изучению эпохи меди-бронзы в Среднем Поднепровье» (1953). Наук. співроб., зав. відділу археології, заст. директора з наук. роботи в Ін-ті суспільних наук АН УРСР (1949–1960); заст. директора з наук. роботи, дир. Ін-ту археології АН УРСР (1960–1971); заст. директора з наук. роботи (1971) Ін-ту археології АН СРСР. Захистив доктор. дис. «Методологические проблемы археологической науки» (1982). Зав. відділу метод. досліджень в археології, старш. наук. співроб. (1986) Ін-ту археології АН СРСР. Заст. гол. ред. журналу «Советская археология» (1974–1978). Керував археол. експедиціями: «Великий Київ» (1948, 1950), Волино-Подільською (1949), Волинською (1951–1952), Дністровською (1953–1954) та ін. Нагороджений орденом Вітчизняної війни, медалями: «За бойові заслуги», «За оборону Кавказа», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», Держ. премією УРСР в галузі науки і техніки (1977). Авт. понад 80 наук. пр.

Літ.: ЕУ. Київ, 2005. Т. 3. С. 289–290 ; ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 379 ; Мезенцева Г. Г. Дослідники археології України : енцикл. слов.-довід. Чернігів, 1997. С. 40–41 ; Пам'яті Юрія Миколайовича Захарука. *Археологія*. 1998. № 3. С. 150–151.

ЗАХАРЧЕНКО Ігор Григорович (1941, м. Куйбишев Новосибірської обл., РРФСР, нині – РФ) – фізик, проф. (1992). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1963), аспірантуру Одеського держ. пед. ін-ту імені К. Д. Ушинського (1968). Працював лаборантом у НДЛ, асист. каф. металофізики ОДУ, асист. каф. фізики Одеського держ. пед. ін-ту імені К. Д. Ушинського (1969). Захистив канд. дис. «Исследования упругой анизотропии и текстуры листового титана» (1970). В. о. зав. каф. фізики (1972–1975), декан фіз.-мат. ф-ту (1974–1975), доц. каф. фізики (1975), проректор з наук. роботи (з 1975 р.), в. о. ректора Одеського держ. пед. ін-ту імені К. Д. Ушинського (1976–1977). Нагороджений знаком «Відмінник освіти України» (1990). Заслужений працівник народної освіти України (1994). Авт. 90 наук. пр.

Літ.: Букач В. М Історія ПДПУ імені К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 10–11.

ЗБАРСЬКИЙ Мойсей Ісаакович (26.07.1918, Одеса – 15.07.2001, Одеса) – економіст, історик, фахівець в галузі політичної економії, д-р екон. наук (1972), проф. (1974). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1941). В період Другої світової війни – в діючій армії (1941–1946). Старш. викл., доц., проф. каф. політекономії (1947–1991), зав. каф. організації праці та зарплати (1973–1992) Одеського ін-ту інженерів морського флоту. Проф. каф. загальної екон. теорії ОДЕУ (1991–2001). Нагороджений Почесними грамотами, орденами: Вітчизняної війни I (1945) та II (1944) ст., Червоної Зірки (1942); медалями: «За оборону Кавказу», «За взяття Будапешту», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» (1945). Почесний працівник морського флоту СРСР. Заслужений діяч науки і техніки України (1994). Авт. понад 110 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 440; ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 417; Одес. держ. екон. ун-т: нариси історії. Одеса, 2000. С. 243.

ЗЕЛІНСЬКИЙ Ігор Петрович (16.07.1933, м. Первомайськ Миколаївської обл. – 22.10.2002, Одеса) – геолог, д-р геол.-мінерал. наук (1980), проф. (1982). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1957). У 1957–1969 рр. пройшов шлях від геолога до начальника управління: працював в ін-ті «Укргідропроєкт» (Харків), в Одеському облвиконкомі (1964–1969), у Московському ун-ті (1969–1970). Захистив канд. дис. «Инженерно-

геологический анализ эффективности противооползневых мероприятий г. Одессы» (1970). З 1970 р. в ОДУ на різних посадах: від старш. викл. до зав. (1978–1997), проф. (1997–2002) каф. інженерної геології та гідрогеології. З 1972 р. керував аспірантурою та докторантурою, очолював спецраду з захисту канд. та доктор. дис. в ОДУ. Декан геол.-геогр. ф-ту (1970–1979). Захистив доктор. дис. «Теоретические и методические основы моделирования оползней» (1980). Створив учбову лаб. моделювання інженерно-геолог. процесів (1980). Проректор з учбової (1979–1980) та наук. (1980–1985) роботи. Ректор ОДУ (1987–1995). Народний депутат СРСР (1988–1991), чл. ВР СРСР та чл. Президіуму ВР СРСР (1988–1991). Основні наук. інтереси: інженерна геодинаміка, вивчення зсувів, їх прогноз і заходи боротьби з ними, розробка методів оцінки стійкості схилів, теоретичних основ і практики моделювання геодинамічних процесів. Акад. і віце-президент Міжнар. АН Євразії (1994), чл. Акад. інженерних наук України, Екологічної АН України, АН Вищої школи України. Чл. багатьох міжнар. наук. організацій. Лауреат Держ. премії України у галузі науки і техніки (1996). Заслужений діяч науки і техніки України (1998). Авт. та співавт. 5 підручників та учбових посібників, 7 монографій, понад 130 статей в Україні та за її межами.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од зб. 444; Геогр. енцикл. України. Київ, 1990. Т. 2. С. 44; ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 517; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 40–41.

ЗИНЬКОВСЬКИЙ Володимир Георгійович (28.11.1951, Вінниця) – біохімік, д-р біол. наук (1994). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1973). Захистив канд. дис. «Структура, фіз.-хім. властивості і біокінетика феназепаму і його метаболітів» (1984). Працював: інженером, мол. наук. співроб. у ПНДЛ-5 ОДУ (1973–1998), старш. інженером у Фіз.-хім. ін-ті імені О. В. Богатського. Захистив доктор. дис. «Біокінетика і структура нових психотропних препаратів, їхніх попередників і метаболітів» (1994). Провідний наук. співроб. лаб. психотропних препаратів ПНДЛ-5 ОДУ (1995–1998). Відп. виконувач наук.-дослідної роботи у відділі фіз.-хім. фармакології, проф. каф. фармацевтичної хімії у Фіз.-хім. ін-ті імені О. В. Богатського (1998–2001). За сумісництвом проф. каф. біохімії біол. ф-ту ОДУ (нині – ОНУ) (з 1998 р.). Водночас гол. наук. співроб. Центру

фармакокінетики Фармакологічного комітету МОЗ України. Основні наук. інтереси: ксенобіохімія, біокінетика чужорідних сполук, нейрофармакологія. Вивчає новий клас психотропних препаратів – проліки, які утворюють в організмі фізіологічно активні метаболіти. Чл. Фармакологічного товариства України, чл. Міжнар. товариства з вивчення ксенобіотиків. Авт. понад 120 наук. ст.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 608 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1999. Вип. 2, ч. 5. С. 58–60.

ЗНОЙКО Дмитро Васильович (23.07.1903, Одеса – 21.08.1933, Нахічевань, Азербайджан) – ентомолог. З 1917 р. – студент природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ, закінчив біол. відділення соц. ф-ту ІНО. Перебував на різних посадах у музеях Одеси (1921–1925): хранитель Геолог. музею Одеського ІНО (1923–1925). Навчався в аспірантурі при Одеській наук.-дослідній каф. біології по відділу зоології (1925–1929). Працював ентомологом у наук.-виробничих установах міста: спостерігач Одеського пункту по ентомології та фітопатології при Українському с.-г. комітеті, лаборант ОСГІ (1925–1929). Читав курс ентомології в ІНО (1930). Спеціаліст в ентомологічному відділі Одеської обл. с.-г. дослідної станції (1925–1931). Працював наук. співроб. першого розряду у зоолог. відділенні АН у Ленінграді (1931–1933). Вивчав шкідників с.-г. угідь. Його змістовні еколого-морфологічні дослідження комах, особливо жужелиць (1925, 1929) були високо оцінені Зоолог. музеєм АН СРСР. Авт. понад 30 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 450 ; Рясиков Л. В., Богачик Т. А., Трач В. А., Ефремова І. В. Памяти ентомолога, исследователя природы Дмитрия Васильевича Знойко (1903–1933). *Современные проблемы зоологии и экологии* : материалы Междунар. конф. (Одесса, 22–25 апр. 2005 г.). Одесса, 2005. С. 370–372.

ЗОЛОВСЬКИЙ Андрій Петрович (22.08.1915, с. Гвоздавка Друга Херсонської губ., нині – Любашівського р-ну Одеської обл. – 20.05.2000, Київ) – географ, картограф, д-р геогр. наук (1970), проф. (1971). Закінчив геогр. ф-т ОДУ (1941). Працював у Київському ун-ті: мол. наук. співроб. НДІ географії (1946–1951), старш. викл., доц. каф. геодезії та картографії (1951–1970). Захистив канд. дис. «Географія сільських населених пунктів правобережного лісостепу і Полісся Української РСР (спроба порівняльного економіко-геогр. аналізу)» (1952). Проф. каф. геодезії та картографії Київського ун-ту (з 1970 р.). Захистив доктор. дис. «Проблеми комплексного картографування економіки колгоспів і радгоспів адміністративних районів і областей

УРСР» (1969). Керівник Відділення географії АН УРСР, заст. директора Ін-ту геофізики АН УРСР (1970–1979), зав. відділу картографії Відділення географії АН УРСР (1979–1986), провідний наук. співроб., гол. наук. співроб.-консультант (1986–1996) відділення географії цього Ін-ту (з 1991 р. – Ін-т географії НАН України, Київ). Основні праці присвячені теоретичним і практичним проблемам комплексного тематичного картографування. Застосував картографічний метод у дослідженні особливостей розміщення, структури, взаємозв'язків і функціонування продовольчих комплексів. Розробив основні положення генералізації змісту та мат. обґрунтування комплексних с.-г. карт. Почесний чл. Геогр. товариства СРСР (1980), чл. Міжнар. картографічної асоціації (ІСА), Нац. комітету картографів СРСР, чл.-кор. комісії нац. атласів Міжнар. Геогр. Союзу США. Нагороджений орденами: Вітчизняної війни I та II ст., Червоної Зірки, 3 медалями. Удостоєний диплома Геогр. товариства СРСР «За видатні наук. пр. в галузі геогр. наук» (1982). Заслужений діяч науки УРСР (1985). Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: Геогр. енциклопедія України. Київ, 1990. Т. 2. С. 55 ; ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 656 ; Руденко Л. Г. До 90-річчя від дня народження А. П. Золоського. *Укр. геогр. журн.* 2005. № 3. С. 67–68.

ЗОЛОТАРЕВСЬКА Жанна Григорівна (17.05.1943, Омськ, РРФСР, нині – РФ) – педагог. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1968). Працювала вчителем української мови та літератури. Завуч (1976–1994), директор (1994–2012) СШ № 99 (з 1993 р. – гімназія № 4). Вчитель вищої категорії, вчитель-методист. Ініціатор введення у гімназії № 4 курсу «Основи журналістики», відкриття прес-центру, випуску журналу «Гімназист». Сприяла підписанню договорів про співробітництво з Німеччиною та Польщею, що дало можливість розвивати вивчення іноземних мов в гімназії. Депутат 2-х скликань Іллічівської районної ради Одеси. Протягом 12 років була головою ревізійної комісії райкому робітників освіти. Відмінник освіти України. Нагороджена медаллю «Ветеран праці», має почесні грамоти відділів освіти, ЦК профспілок. Має авт. свідоцтво за роботу над метод. посібником «Концепція гімназії гуманітарного профілю».

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2008. С. 79 ; 500 влиятельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 72.

ЗОЛОТКО Андрій Никонович (27.07.1943, Ярославль, РРФСР, нині – РФ – 06.05.2014, Одеса) – фізик, фахівець в галузі горіння та вибуху, д-р фіз.-мат. наук (1982), проф. (1985). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1967). Захистив канд. дис. за спеціальністю «теплофізика» (1971). Старш. викл. каф. загальної фізики (1971), доц. (1975), проф. (1985–1988). Захистив доктор. дис. «Воспламенение и горение дисперсных систем бора» (1982). Зав. каф. загальної та хім. фізики (1988–2014). Директор Ін-ту горіння та нетрадиційних технологій ОДУ (1994–2014). Розробив ряд теорій кризових явищ і горіння дисперсних, стадійно-реагуючих систем, поширення полум'я в дискретних горючих середовищах. З початку 1980-х рр. очолив наук. школу фізики горіння дисперсних систем. Чл. Наук. ради з питань горіння АН СРСР (з 1988 р.), чл. Combustion Institute of the U.S.A. Організував при Акад. інженерних наук України Наук. раду з питань горіння, призначено координувати дослідницькі роботи в області фізики горіння. Голова Української секції Ін-ту горіння США. Акад. Акад. інженерних наук України (1992). Наук. керівник 3 міжнар. проектів по грантах INTAS і CRDF USA (1997–2005). Нагороджений почесними грамотами Одеської облдержадміністрації «За плідну наук., пед. та громадську діяльність» (2001, 2002, 2005). Авт. понад 150 наук. пр., 7 винаходів.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 452; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 105–106; ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 668; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 471–473.

ЗОРИЧ Анастасія Антонівна (22.12.1916(04.01.1917), Одеса – 08.03.2000, Одеса) – прозаїк. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1957) і Літературний ін-т імені М. Горького в Москві (1961). Працювала журналісткою (з 1936 р.) в газетах, видавництвах, в радіокомітеті. Гол. ред. альманаху «Горизонт» (1983–1990). Перша книга вийшла у 1951 р. – «Боцман морського судна». Авт. творів «Роковая ошибка» (1953), «Поезда проходят мимо» (в співавт., 1956), «Ради жизни» (1953), «Илиика» (1954), «Не смолкает прибор» (1958), «Незвичайні пригоди маленького Кікікао» (1969), «За пеленою тумана» (1970), «Живая вода» (1985); авт. збірок: «Созвездие Ориона» (1963), «Проснутся птицы» (1969), «Утренняя прогулка» (1974); романи: «Капитан дальнего плавания» (1957), «Верю тебе, Фарид» (1965), «Войди

другом в мой дом» (1969), «Не только попутный ветер» (1971), «Встречи. Разлуки» (1972), «И остается доброта», «Красный мрамор» (1978), «Горький плод померанца» (1979), «Как их назвать?» (1981). В колективних збірниках надруковані повісті: «Маскарад», «Скалы на синих ветрах», «Друзья из синих глубин», «Тайна золотых актиний». Чл. Спілки письменників України (1954). Має держ. нагороди. Авт. понад 30 кн.

Літ.: Анастасія Антонівна Зорич : біобібліогр. покажч. Одеса, 2010. 39 с. ; ЕСУ. Київ, 2010. Т. 10. С. 698 ; Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 204–205 ; Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довід. Одеса, 1999. С. 119–124.

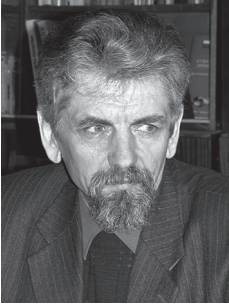

ЗУБАРЕВА Віра Кимівна (Одеса) – письменниця, літературознавець, режисер, д-р філол. наук (1995). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1981). Емігрувала до США (1989). Викладала у Пенсільванському ун-ті. Перша книга віршів «Аура» (1991). Президент Об'єднання російських літераторів Америки. Ред. літературно-філос. журналу «Гостинная». Режисер фільму «Four Funny Families», який отримав перше місце на конкурсі «Fresh Frames» (Філадельфія, 2003). Авт. нової теорії драматичного жанру та чеховської комедії нового типу. Поет року за версією журналу «Смена» (1987), переможець конкурсу літературної пародії «Пушкін в Британії – 2009», лауреат Муніципальної літературної премії імені К. Паустовського (2010), конкурсу «Одеса на книжних сторінках» (2011), премії імені Белли Ахмадуліної (2012). Нагороджена грамотою в номінації кращий поет міжнародних проєктів «ПІ 1» та «Інтелігент» (2012). Авт. 16 книг.

Літ.: Вера Зубарева : особистий сайт. URL: <http://verazubareva.net/> (дата звернення: 29.12.2018) ; Вера Зубарева. Чайка : Інтернет-журн. [америк. журн. на рус. яз.]. URL: <https://bit.ly/2RjsS4W> (дата звернення: 24.12.2018).

ЗУБОВ Микола Іванович (06.01.1948, м. Заліщики Тернопільської обл.) – філолог-славіст, д-р філол. наук (2005), проф. (2007). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1978), аспірантуру (1982). Захистив канд. дис. «Древнерусская теонимия: проблема собственного и нарицательного» (1982). Працював асист. каф. російської мови ОДУ (1982–1984), старш. викл., доц. каф. російської мови Вінницького пед. ін-ту імені М. Островського (1984–1990), доц. каф. української мови ОДУ (1990–1991), зав. каф. українознавства (1991–1993). Лектор російської та української мов в Ін-ті славістики Сегедського ун-ту імені Йожефа Аттілі (1992–1995). Доц. (1993–1995), зав.

каф. загального і слов'янського мовознавства філол. ф-ту ОНУ (1995–2011). Захистив доктор. дис. «Слов'янські повчання проти язичництва в лінгвотекстологічному висвітленні» (2005). Проф. каф. загального та слов'янського мовознавства філол. ф-ту ОНУ (2007). Проф. каф. теорії та практики перекладу ф-ту романо-германської філології ОНУ (2011–2018). Декан ф-ту лінгвістики та перекладу, проф. каф. германських та східних мов МГУ (з 2018 р.). Сфера наук. інтересів: слов'янські духовні древності у дзеркалі лінгвотекстологічних даних. Керівник Південного регіонального відділення Українського комітету славістів (2008–2013), чл. Етнолінгвістичної комісії при Міжнар. комітеті славістів (з 2013 р.). Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Філол. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова : бібліографія, 1991–2001. Одеса, 2003. С. 77–79.

ІВАНИЦЯ Володимир Олексійович (03.06.1946, м. Ізяслав Хмельницької обл.) – мікробіолог, д-р біол. наук (1996), проф. (1997). Чл.-кор. НАН України Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології, спеціальність: мікробіологія (2018). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1974). З 1979 р. працює в ОДУ: асист. (1978), доц. (1981), зав. каф. мікробіології та вірусології (1983–2016). Захистив канд. дис. «Біосинтез позаклітинних протеаз *Aspergillus candidus*» (1979), доктор. дис. «Стан та мінливість мікробних ценозів морських екосистем» (1996). Проректор з наукової роботи (з березня 1997 р.), проф. каф. мікробіології і вірусології (1997). Створив в ОНУ філію нац. колекції морських

та практично корисних мікроорганізмів, яка отримала статус нац. надбання (2004). Започаткував видавництво наукового журналу «Мікробіологія і біотехнологія» і є його головним редактором. Основні наук. інтереси: проблеми мікробного різноманіття морських екосистем, метагеноміка морського мікробіому, біорізноманітність чорноморських споротвірних бактерій, молочнокислих бактерій та актинобактерій, блакитна біотехнологія та пошук нових біологічно активних сполук з морських мікроорганізмів для медицини та фармації. Метагеномні дослідження Чорного моря пролили світло на таксономічний склад чорноморських прокариот. Встановлено співвідношення генів, що відповідають за біологічні процеси, біологічні функції та синтез клітинних компонентів. Вперше в глибоководних осадах Чорного моря в зоні

суворого анаеробіозу відкрито аеробні бактерії, які завдяки своїм ендоспорам були природно законсервовані та зберегли життєздатність впродовж тисячі років, встановлено їх видову приналежність та проведено філогенетичний аналіз. Запропонував теорію мінливості мікроорганізмів у бік зростання їх агресивних властивостей (у тому числі резистентності до антибіотиків і патогенності) в умовах забруднення природного середовища хім. токсикантами. Віце-президент та Голова Одеського відділення Товариства мікробіологів України, голова Співки біологів та біотехнологів Одеси. Голова спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальностей мікробіологія, біохімія та біотехнологія. Організував щорічну Міжнародну літню школу «Молекулярна мікробіологія і біотехнологія» (2005). Відмінник освіти України (1999), відзначений грамотою Президента України (2000). Заслужений діяч науки і техніки України (2003). Нагороджений почесним знаком МОН «За наукові досягнення» (2005), орденом «За заслуги» III ст. (2015), премією НАН України імені Д. К. Заболотного (2013), Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України (2014). Авт. понад 300 наук. пр.

Літ: ЕСУ. Київ, 2011. Т. 11. С. 76 ; Державні нагороди України. Кавалери та лауреати : довід.-енциклопед. вид. Київ, 2008. С. 138 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 476–478 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 42–44 ; Гудзенко Т. В. До 70-річчя від дня народження Володимира Олексійовича Іваниці. *Вісн. Одес. нац. ун-ту. Серія: Біологія*. 2016. Т. 21, вип. 2 (39). С. 167–170.

ІВАНЧЕНКО Прокіп Леонтійович (14.07.1907, с. Добро-величківка Кіровоградської обл. – 25.01.1975, Одеса) – біолог, фахівець у галузі вегетативної гібридизації рослин і мед. паразитології, д-р біол. наук (1952), проф. (1953). Закінчив біол. відділення ІНО (1933). Працював асист. каф. дарвінізму в ОДУ (1934). Одночасно працював в ОМІ та на біол. ф-ті ОДУ (1935). Заст. декана біол. ф-ту і штатний доц. каф. дарвінізму (1936–1939). Захистив канд. дис. «Видовые особенности в проявлении гидротропических и геотропических свойств у растений» (1938). За сумісництвом працював в Одеському с.-г. та Миколаївському пед. ін-тах. Перейшов до Уманського с.-г.

ін-ту на посаду декана плодоовочевого ф-ту і зав. каф. дарвінізму, генетики та селекції (1939–1941). Після війни працював на посаді зав. каф. дарвінізму, заст. декана, декан біол. ф-ту ОДУ (1946–1954), ректор ОДУ (1949–1953). Зав. каф. біології ОМІ (1954–1975). У 1959–1960 рр. знаходився у відрядженні в Іраку, де працював

зав. каф. Мосульського мед. коледжу. Наук. інтереси стосуються питань загальної біології, біохімії, дарвінізму, крайовій паразитології півдня України. Нагороджений орденом Червоної Зірки (1944), орденами: Трудового Червоного Прапора, «Знак Пошани»; медалями: «За оборону Сталінграда» (1942), «За взяття Кенігсберга» (1945), «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» (1945). Авт. понад 60 наук. пр., в тому числі двох монографій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 471 ; ЕСУ. Київ, 2011. Т. 11. С. 146 ; Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Л. Г. Биогр. слов. проф. ОМИ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 125 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 1. С. 82–84 ; Видные ученые Одессы. Одесса, 2004. Вып. 12–13. С. 77–79.

ІЗOTOB Євген Іванович (22.05.1939, с. Герасимово Курської обл., РРФСР, нині – РФ) – громадський діяч. Навчався в Горьківському обл. культурно-просвітницькому училищі (1958–1959), закінчив іст. ф-т ОДУ (1967). Служив на Червонопрапорному Балтійському флоті, Чорноморському флоті (1959–1960). Працював викл. суспільствознавства Одеської мореплавної школи (1967–1969). Заст. секретаря комітету комсомолу, старш. інспектор відділу кадрів Чорноморського морського пароплавства (1969–1976), перший помічник капітана по політ. роботі на судах далекого плавання (1976–1991), зав. оргвідділу профспілки плавскладу Держ. суднохідної компанії Чорноморського морського пароплавства (1991–1996), голова Федерації морських профспілок України (1996–2000), голова Федерації морських профспілок Півдня України (2000). Брав участь у створенні Європейської федерації транспортників, всеукраїнської газети «Моряк України». Чл. Комітету справедливої практики Міжнар. федерації транспортників (ITF) (1996–2000), чл. Комітету громадських і політ. організацій при Одеській обласній адміністрації, чл. Нац. спілки журналістів України. Почесний працівник Міністерства морського флоту СРСР. Нагороджений медалями: «За трудову відзнаку», «300 років Російському флоту», «Захисник Вітчизни». Нагороджений Почесними грамотами Радянського уряду, Міністерства морського флоту СРСР «За виконання особливо важливого завдання», Чорноморського морського пароплавства, ЦК ВЛКСМ, ЦК ЛКСМУ. Авт. 8 книг, понад 100 ст.

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Ч. 1. Одесса, 2007. С. 84 ; Нац. і лідери України. Київ, 2012.

ІЛЬЮВ Степан Петрович (19.08.1937, с. Нижній Куяльник Іванівського р-ну Одеської обл. – 25.04.1994, Одеса) – літературознавець, д-р філол. наук (1992), проф. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1960). Працював сільським вчителем, у Наук. бібліотеці ОДУ. Аспірант ОДУ (1967–1969). Пройшов шлях від старш. лаборанта до проф. на каф. російської літератури ОДУ. Захистив канд. дис. «Проза Л. Андреева епохи Первой русской революции» (1973). Працював у Гданському ун-ті (Польща) на посаді доц. російської філології (1974–1977). Захистив доктор. дис. «Поэтика русского символистского романа» (1992). Основні наук. інтереси пов'язані з модернізмом, зокрема, символізмом, в російській літературі кінця XIX – початку XX ст. Особиста бібліотека (близько 7 тис. од.) лягла в основу іменного книжкового фонду НБ ОНУ (в 2003 р.), в якому зібрана література з питань літературознавства і мовознавства від античності до середньовіччя. Авт. понад 70 наук. пр.

Літ.: Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 491–493; Сподарец Н. В. Одесская филологическая школа. Памят. С. П. Ильева. *Серебряный век: диалог культур*: сб. науч. ст. по материалам III Междунар. науч. конф., посвящ. памяти проф. С. П. Ильева (Одесса, 19–20 окт. 2011 г.). Одесса, 2012. С. 9–16.

ІОХВИДОВ Йосип Семенович (20.08.1919, Одеса – 01.07.1984, Вороніж, РРФСР, нині – РФ) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1967), проф. (1968). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1941), аспірантуру. Брав участь у Другій світовій війні. Захистив канд. дис. (1950). Працював в Одеському ін-ті інженерів морського флоту (1949), доц. та зав. каф. вищої математики у Владивостоцькому вищому мореплавному училищі (1950–1954), зав. каф. вищої математики Одеського інженерно-будівельного ін-ту (1954–1967). Захистив доктор. дис. (1967). Проф. каф. мат. аналізу Воронежського держ. ун-ту (1968–1984). Наук. дослідження присвячені питанням геометрії та теорії операторів у просторах з індефінітною метрикою, алгебраїчної теорії ганкельових і тепліцевих матриць та форм. Разом із М. Г. Крейном створили новий напрямок – індефінітну проблему моментів. Нагороджений: медаллю «За бойові заслуги» (1943), орденом Червоної Зірки (1944), орденом Вітчизняної війни II ст. (1945), медалями «За оборону Москви», «За взяття Берліну». Авт. багатьох наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2011. Т.11. С. 501; Березанский Ю. М., Крейн М. Г., Соболе. С. Л., Семенов Е. М. Йосиф Семенович Иохвидов: некролог. *Успехи мат. наук.* 1985. Т. 40, вып. 6 (246). С. 131–132.

ІУТИНСЬКА Галина Олександрівна (25.08.1946, м. Цюрупинськ, нині – Олешки Херсонської обл.) – мікробіолог, д-р біол. наук (1989), проф. (2006), чл.-кор. НАН України (2009). Закінчила біол. ф-т ОДУ (1969), аспірантуру. Захистила канд. дис. (1973). Працювала в НДІ зрошуваного землеробства Південного відділення Акад. аграрних наук СРСР (нині – Ін-т землеробства південного регіону НАН України) мол., старш. наук. співроб. З 1979 р. в Ін-ті мікробіології і вірусології імені Д. К. Заболотного НАН України: старш. наук. співроб., провідний наук. співроб. (з 1990 р.), зав. відділу загальної та ґрунтової мікробіології (з 1993 р.), заст. директора з наук. роботи (з 2003 р.). Захистила доктор. дис. «Микробная трансформация гликополимеров в интенсивно возделываемых почвах» (1989). Наук. інтереси пов'язані з вивченням мікробіоти і моніторингу ґрунтів різних агробіоценозів, закономірностей функціонування окремих популяцій і мікробних угруповань ґрунтів в умовах інтенсивних і альтернативних систем землеробства; з створенням мікробних препаратів для рослинництва, біогеохімічної діяльності мікроорганізмів. Чл. Центр. ради Товариства мікробіологів України імені М. М. Виноградського і Центр. ради Українського товариства ґрунтознавців і агрохіміків. Нагороджена Премією НАН України імені Д. К. Заболотного (2003), Премією президентів АН України, Білорусі і Молдови (2004), Держ. премією України в галузі науки і техніки (2008). Авт. понад 230 наук. пр., у т. ч. 16 монографій, 1 навч. посібника, 13 винаходів.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2011. Т. 11. С. 592; Галина Олександрівна Іутинська (до дня народження). *Мікробіол. журн.* 2011. Т. 73, № 5. С. 71–72.

ІЩЕНКО Дмитро Семенович (23.11.1932, Одеса – 19.01.2013, Одеса) – мовознавець, спеціаліст у галузі давньоруської мови, проф. (1995). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1955). Аспірант каф. російської мови ОДУ (1955–1958). Працював у Тираспольському пед. ін-ті викл., старш. викл., зав. каф. російської мови (1959–1979). Захистив канд. дис. «Древнерусская рукопись XII века "Устав Студийский"» (1968). Викладав російську мову в Польщі (1968) та ун-ті імені Дж. Неру в Делі (Індія) (1970–1972). Працював в ОДУ (з 1979 р.): зав. (1993–2010), проф. (1995–2013) каф. російської мови. Основні наук. інтереси зосереджені на палеографічному опису

давньослов'янських рукописів, вивченні їх лексичних та текстологічних особливостей. Дослідження останніх років були присвячені повчанням Феодора Студита та їх слов'янським перекладам з грецької мови. Чл. редколегії та один із авт. виданого каф. російської мови ОНУ «Словаря русских говоров Одесщины» (2000–2001). Чл. Російського Палестинського товариства РАН (1975). Нагороджений почесною грамотою Департаменту освіти і науки (2010). Авт. більше 80 наук. пр.

Літ.: Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 2. С. 496–497; О сколько нам открытий чудных... : материалы к 80-летию со дня рождения Д. С. Ищенко. Одесса, 2012. С. 7–13.

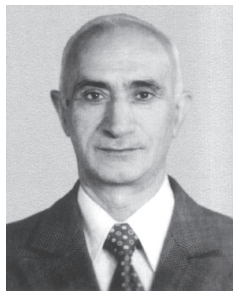

КАЛНЧАК Валерій Володимирович (26.02.1944, Фергана, Узбекистан) – теплофізик, д-р фіз.-мат. наук (1996), проф. (1998). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1965). Асист. (1968), старш. викл. на каф. теплофізики ОДУ (нині – ОНУ). Захистив канд. дис. «Горение капель бинарных смесей в потоке» (1978). Доц. (1983). З 1996 р. – зав. каф. теплофізики (тепер – у складі ф-ту математики, фізики та інформаційних технологій ОНУ). Захистив доктор. дис. «Високо- та низькотемпературний тепломасопереніс та критичні явища при фазових та критичних перетвореннях в дисперсних системах (краплі, частинки газу)» (1996). Досліджував керування випаровуванням, горінням і згасанням рідких палив за допомогою зміни їх складу та отримав критерії, які дозволили визначити критичні умови займання і згасання рідких краплин у потоці, описати гістерезисні режими їх горіння (1968–1970). Здійснив цикл досліджень з впливу домішки металів на характеристики горіння пресованих сумішей на основі перхлорату амонію і полістиролу (1972–1973), дослідження горіння струменів рідких палив різного складу, частинок металів, вкритих різними плівками, і гідридів металів (1974–1980). Вивчав пожежну небезпеку розпечених металевих частинок. У 1990-х р. керував наук. напрямком каф. фізики теплових явищ при фазових і хім. перетвореннях в аеродисперсних системах. Дослідження цих процесів у 1995 р. були підтримані Міжнар. фондом «Відродження» у рамках Соросівської програми. Акад. Міжнар. акад. наук екології та безпеки життєдіяльності (МАНЕБ) (з 2012 р.). Авт. понад 100 наук. пр., співавт. патенту на винахід «Способ извлечения металлокордных нитей брекера из резиновых шин».

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 491; ЕСУ. Київ, 2012. Т. 12. С. 61; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 18–22.

КАЛУСТ'ЯН Леон Хачикович (15.02.1922, Одеса – 22.06.2006, Одеса) – географ. Вступив на геогр. ф-т ОДУ (1939). Учасник Другої світової війни, воював на Західному та 3-му Білоруському фронтах (1941–1945). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1949). Працював в ОДУ: асист., викл., старш. викл., доц. каф. екон. географії геол.-геогр. ф-ту (1949–2006). Отримав вчене звання доц. (1968). Викладав екон. географію, керував фундаментальними та прикладними дослідженнями. Секретар партійної організації ОДУ (1958–1983), голова президії профспілкового комітету працівників ун-ту (1988–2006).

Був ініціатором створення Одеської спілки вірменської культури (1990), Одеської вірменської релігійної спілки (1992) та будівництва Одеської вірменської церкви Св. Григорія Просвітителя (1993). Нагороджений багатьма держ. нагородами: орденами Вітчизняної війни I ст. та II ст., орденом Трудового Червоного Прапора, 12-ма медалями. Заслужений працівник освіти України (2006). Авт. понад 30 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 492 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 45–46 ; Меморіальні читання пам'яті Л. Х. Калуст'яна (Одеса, 14–15 юнія 2007 г.). Одеса, 2010. 80 с.

КАМАЛОВ Герберт Леонович (08.06.1940, Баку, Азербайджан) – хімік-органік, д-р хім. наук (1981), проф. (1984), чл.-кор. (1995), акад. НАН України (2009). Закінчив хім. ф-т ОДУ (1963). Працював на каф. органічної хімії ОДУ на посадах: асист., викл., старш. викл., доц. та заст. зав. каф. (1963–1978). Працював зав. відділу каталізу Фіз.-хім. ін-ту імені О. В. Богатського НАН України (1978–1985), продовжував викладати в ОДУ як проф. З 1985 р. очолює філію каф. органічної хімії, заст. голови наук. ради Фіз.-хім. ін-ту імені О. В. Богатського НАН України. Сфера наук. інтересів: каталітичні процеси з участю «малих» молекул, зв'язок між структурою та реакційною здатністю (в т.

ч. каталітичними властивостями) органічних, координаційних та металоорганічних сполук, формування активної фази каталізатора на поверхні неорганічних носіїв, каталітичний органічний синтез. Чл. Товариства вірменської культури (1990), голова ради цього товариства (1993). Чл. ради Асоціації національно-просвітницьких товариств Одеси та Одеської обл. (1993). Голова Одеського правління обл. хім. товариства імені Д. І. Менделєєва. Нагороджений медаллю ВДНГ СРСР, премією імені

Д. І. Менделєєва. Заслужений діяч науки і техніки України (1992). Лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (2003), нагороджений відзнакою НАН України «За підготовку наук. зміни» (2007). Авт. понад 600 наук. пр., в т. ч. однієї монографії, 14 оглядів та 38 винаходів.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 494; ЕСУ. Київ, 2012. Т. 12. С. 99; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 47–48; Імена України: біогр. щорічник. Київ, 1999. С. 172; Іст. хім. ф-ту, 1865–2005. Одеса, 2006. С. 109.

КАМЕНСЬКА Наталія Леонідівна (04.04.1952) – хімік-неорганік, психолог. Закінчила хім. ф-т ОДУ (1975). Працювала вчителем хімії та біології СШ № 33 м. Одеса (1977–1985). Аспірант НДІ психології УРСР (1985–1988) за фахом вікова й пед. психологія. Канд. психол. наук. Зав. відділу профвідбору та профадаптації Центру профорієнтації м. Одеси (1988–1990). Працює в ОНУ: доц., зав. каф. загальної та соц. психології (1990), доц. каф. загальної психології та психології розвитку (1991–2017), деканом відділення психології Ін-ту математики економіки та механіки ОНУ імені І. І. Мечникова (1991–2006, 2010–2013). З 2017 р. доц. каф. диференціальної і спеціальної психології ф-ту психології та соц. роботи ОНУ. Чл.

Благодійного т-ва інвалідів.

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Ч. 1. Одесса, 2007. С. 87.

КАМЕНСЬКА Тетяна Григорівна (17.03.1958, Слободзія, Молдова) – соціолог, фахівець в галузі соціології знання, соціології освіти, віртуалістики та якісної методології дослідження, д-р соціол. наук (2010), проф. (2014). Закінчила відділення нім. мови та літератури ф-ту романо-германської філології ОДУ (1980), аспірантуру (1998). Захистила канд. дис. «Професійне самовизначення випускників вузів в умовах становлення ринку праці в Україні» (1998). Працювала: мол. наук. співроб. соціологічної НДЛ ОДУ (1984–1990), соціологом у Одеському обл. центрі профорієнтації молоді; в Одеському обл. центрі зайнятості (1990–1997). Старш. викл (1997–2000), доц. (2000–2011), проф. (з 2000 р.) каф. соціології ІСН ОНУ. Захистила доктор.

дис. «Соціальне знання як категорія соціологічної науки: епістемологічний вимір» (2010). З 2018 р. працює на каф. соціології ф-ту міжнародних відносин, політоло-

гії та соціології ОНУ. Коло наук. інтересів обіймає соціологію знання, соціологію освіти, конструктивізм як наук.-практичний підхід, віртуалістику і процеси віртуалізації, якісну методологію і соц. епістемологію, соціоінженерну діяльність і соц. роботу. Авт. понад 60 наук. пр., в т. ч. підручників, словників-довідників, однієї авт. монографії і п'яти у співавт.; двох навч. посібників.

Літ.: ОНУ Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 493-а ; ОНУ імені І. І. Мечникова. Ф-т міжнар. відносин, політології та соціології. Каф. соціології. URL: <https://bit.ly/2CWj8ID> (дата звернення: 29.12.2018).

КАНЗАФАРОВА Ілона Станіславівна (18.12.1962, м. Нікополь Дніпропетровської обл.) – юрист, д-р юрид. наук (2008), проф. (2012). Закінчила юрид. ф-т ОДУ (1988), екон.-прав. ф-т ОНУ (2003). Захистила канд. дис. «Договірна відповідальність юрид. осіб у комерційному обігу» (1999). Юрисконсульт на підприємствах Одеси. Працює в ОДУ (нині – ОНУ) (з 1993 р.): асист. (1993–1997), стар. викл. (1997–1999), доц. (1999–2008), проф. (2008–2016) каф. цивільно-прав. відносин; заст. декана екон.-прав. ф-ту (2008–2015), зав. каф. цивільно-прав. дисциплін. Захистила доктор. дис. «Теоретичні основи цивільно-прав. відповідальності в Україні» (2007). Провідний наук. спів-

роб. відділу авторських суміжних прав НДІ інтелектуальної власності НАПрН (з 2012 р.). Чл. вченої ради ОНУ, чл. вченої ради з захисту доктор. дис. в Ін-ті держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Нагороджена Почесними грамотами Одеської облдержадміністрації, Почесною грамотою Одеського міського голови (2008), заслужений юрист України (2009), Почесною грамотою МОН України (2015), Почесною грамотою НАН України (2018). Авт. понад 60 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 497 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 49–50 ; Екон.-прав. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова : бібліогр. покажч. друк. пр. (1998–2007). Одеса, 2009. С. 77–87.

КАРА-ГЯУР Людмила Борисівна (01.05.1936, м. Шахти Ростовської обл., РСФРР, нині – РФ) – актриса. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1960), школу-студію при Одеському російському драматичному театрі імені А. Іванова. Актриса Одеського драматичного театру (1959–1961). Працювала в Севастопольському акад. російському театрі імені А. В. Луначарського (1961–1972),

в Казанському держ. великому драматичному театрі імені В. І. Качалова (1972–1986). Повернулась до Севастопольського акад. російського театру (з 1987 р.). Заслужена артистка Татарської Автономної РСР (1976), народна артистка Татарстану (1982), народна артистка України (1995). Лауреатка премії імені М. Заньковецької (1998), нагороджена премією Кримського відділення НСТД імені Г. Апитина «За кращу жіночу роль» (2004), орденом княгині Ольги III ст. (2007).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2012. Т. 12. С. 282 ; Народные артисты : очерки. Казань, 2011.

КАРАКАШ Ілля Іванович (11.04.1947, с. Виноградівка Болградського р-ну Одеської обл.) – правознавець, проф. (2005). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1971), аспірантуру (1973). Асист., старш. викл., доц. каф. трудового, земельного та с.-г. права юрид. ф-ту ОДУ (1973–1993). Захистив канд. дис. «Теоретичні питання правового регулювання обов’язків членів аграрних підприємств» (1979). Голова профкому ОДУ (1979–1981). Стажувався в угорському та французькому ун-тах (1985–1990). Брав участь у процесі мирного врегулювання конфлікту в Молдові (1988–1992). Авт. і розробник усіх документів та законопроектів про прав. статус Гагаузької автономії в Молдові (1988–1993), депутат першого складу ВР Гагаузької Республіки (1990–1993). Засновник та перший ректор Комратського ун-ту (Молдова, 1990), брав участь у створенні Одеського відкритого ун-ту. Працював першим секретарем у Посольстві України в Туреччині (1993–1995). Доц. каф. аграрного, трудового та природоохоронного права Юрид. ін-ту при ОДУ (1995–1997). Декан юрид. ф-ту ОДЮА (нині – НУ «ОЮА») (1997–2002). Зав. каф. підприємницького і комерційного права (1997–1999), доц. (1999–2001), проректор з навчально-організаційної роботи (з 2002 р.), зав. каф. (з 2003 р.), проф. (2005) каф. аграрного, земельного та еколог. права ОНЮА. Ректор МГУ (2002–2004). Депутат Одеської облради (2006), голова постійної комісії облради по земельним відносинам та адміністративно-територіальному устрою. Ініціатор та учасник розробки законопроектів по аграрній та земельній реформі, створенню вільної екон. зони в м. Одеса та технологічного парку в м. Іллічівськ. Засновник і голова Одеського обл. Гагаузького нац.-культурного товариства «Бірлік» (1998). Чл. Євразійської асоціації юристів, Всеукраїнської асоціації «Зелений мир», заст. голови Одеської регіональної організації (1996–2002). Дійсний чл. УАН (2003). Почесний д-р права Відкритого християнського гуманітарно-екон. ун-ту (Одеса). Відмінник народної освіти України, Лауреат Всеукраїнських конкур-

сів Спілки юристів України, заслужений юрист України (2013). Авт. понад 120 наук. пр., співавт. 4 видань коментарів до Земельного кодексу України.

Літ.: Вчені-юристи України : довідник. Київ, 1998. С. 310 ; Кто есть кто в Одес. регионе. Ч. 1. Одесса, 2007. С. 88 ; Одес. держ. юрид. акад.: історія і сучасність. Одеса, 1999. С. 226 ; Биографические сведения Каракаша Ильи Ивановича. *Каракаш И. И. Правовое регулирование аграр.-зем. и природоресурсово-экол. отношений* : сб. изб. ст., докл. и рец. (1997–2007). Одесса, 2007. С. 3–6.

КАРАСЬОВА Тамара Леонідівна (15.09.1943, с. Ямново Явановської обл., РРФСР, нині – РФ) – біохімік, фармаколог, д-р біол. наук (1992), проф. (2001). Закінчила біол. ф-т ОДУ (1967). Працювала у штабі Одеського військового округу (1968–1972), в ОДУ (1973–1982). Захистила канд. дис. «Обмен нитро- и аминокислотных 1,4-бензодиазепина и их распределение в организме животных» (1980). Працювала у Фіз.-хім. ін-ті імені О. В. Богатського НАН України (Одеса) (з 1984 р.). Захистила доктор. дис. «Макрогетероциклы – новые соединения с нейротропной активностью» (1992). Провідний наук. співроб. Фіз.-хім. ін-ту імені О. В. Богатського НАН України (1994).

Проф. каф. фармацевтичної хімії ОНУ. Основними напрямками наук. діяльності є психофармакологія, пошук нейротропних анорексигенних сполук у ряді різноманітних гетероциклічних і макрогетероциклічних структур, фармакологія серцево-судинних засобів, пошук антитромботичних речовин у ряді пептидоміметиків, антагоністів фіброгенних рецепторів. Чл. редколегії наук. журналу «Вісник психіатрії та психофармакотерапії». Вчений секретар координаційної ради відділення хімії НАН України з проблем «Наукові основи створення лікарських засобів» та «Хімія біополімерів і біорегуляторів». Держ. премія України в галузі науки і техніки за створення та виробництво вітчизняних лікарських засобів нейротропної і імунотропної дії (2017). Авт. понад 220 наук. пр., має 10 авт. свідоцтв СРСР, 2 патенти України і 2 патенти на винахід Російської Федерації.

Літ.: Архів НБОУ. Ф. 2. Од. зб. 501 ; ЕСУ. Київ, 2012. Т. 12. С. 305 ; Коваленко С. Г., Васильєва Т. В., Швець Г. А. Ботаніки і ботан. дослідж. в Одес. нац. ун-ті імені І. І. Мечникова. Одеса, 2005. С. 61.

КАРЕТНИКОВ Валентин Григорович (22.08.1938, Одеса) – астроном, д-р фіз.-мат. наук (1988), проф. (1990). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1962). Працював в ОДУ (ОНУ): наук. співроб. Астрономічної обсерваторії (1965), асист. каф. астрономії (1965), старш. викл. (1968), доц. (1969), зав. (1983–2006), проф. (2006) каф. астрономії. Директор Астрономічної обсерваторії (1989–2006). Гол. ред. та засновник

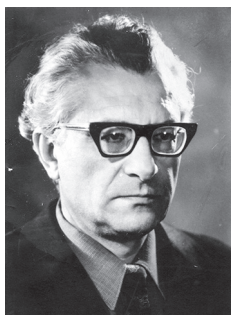

журналу «Odessa Astronomical Publications» (1993) та щорічника «Одесский астрономический календарь». Гол. наук. співроб. Астрономічної обсерваторії та за сумісництвом проф. каф. астрономії ОНУ (з 2006 р.). Захистив канд. дис. (1968) і доктор. дис. (1988), які присвячені дослідженням будови й еволюції затмінних подвійних зірок. Уперше побудував теоретичну криву блиску штучних супутників Землі. Почав електрофотометрію й електроспектроскопію постійних і змінних зірок в Одесі, фотометричні, спектроскопічні, статистичні й теоретичні дослідження еволюції подвійних зірок і руху газу в оболонках систем подвійних зірок, еволюцію їх на протозоряній стадії.

Займається також іст.-астрономічними дослідженнями. Чл. Міжнародного астрономічного союзу (IAU) (1982), де був в. о. референта Комісії № 42 (тісні подвійні зірки). Чл.-засновник Євро-Азіатського астрономічного товариства та Одеського наук.-просвітницького товариства аматорів астрономії (1991), чл. Європейського астрономічного товариства (EAS) (1992), АН вищої школи України (1992). Нац. представник України в Комісії № 46 (освіта) (1995). Віце-президент Української астрономічної асоціації (1995–2000), її почесний чл. (з 2003 р.). Чл. Одеської Акад. історії та філософії природн. та техн. наук (1996). Почесний проф. Сучасного гуманітарного ун-ту (РФ, Москва, 2000). Нагороджений премією імені М. Барабашова НАН України (2003). За наук. досягнення його ім'ям названо малу планету № 4685 (1996) – астероїд № 1014685 «Karetnikov» (Minor Planet Circular) № 27127 (1996). Авт. близько 300 наук. пр. і наук.-техн. звітів.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 505 ; ЕСУ. Київ, 2012. Т. 12. С. 325 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 29–33 ; Імена України : біогр. щорічник. Одеса, 1999. С. 174.

КАРИШКОВСЬКИЙ-ІКАР Петро Йосипович (12.03.1921, Одеса – 06.03.1988, Одеса) – історик, археолог, д-р іст. наук (1969), проф. (1970). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1945). Працював наук. співроб. в Одеському археол. музеї (1944–1946), асист. (1946), доц. (1958), зав. (1963–1988) каф. історії стародавнього світу та середніх віків. Захистив доктор. дис. «Монетна справа і грошовий обіг Ольвії IV ст. до н. е. – IV ст. н. е.» (1969). Досліджував історію Північно-Західного Причорномор'я в античну добу, зокрема нумізматику Ольвії. Брав участь у проведенні археол. розкопок, зокрема на острові Березань (1946–

1949) та м. Ніконій (нині – с. Роксолани Одеської обл.). Чл. президії обл. та республіканської організації Товариства з охорони пам'яток історії та культури, вченої та координаційної рад Ін-ту археології АН УРСР, чл. Одеського археол. товариства, Британського та Нью-Йоркського нумізматичних товариств, чл.-кор. Німецького археол. ін-ту (1981). Авт. близько 200 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 509, 509а; ЕІУ. Київ, 2007. Т. 4. С. 111; ЕСУ. Київ, 2012. Т. 12. С. 332; Мезенцева Г. Г. Дослідники археології України: енцикл. слов.-довід. Чернігів, 1997. С. 80; Видные ученые Одессы. Одесса, 1994. Вып. 4. С. 63–68.

КАРМАЗІН Юрій Анатолійович (21.09.1957, м. Звенигородка Черкаської обл.) – укр. політ. і громадський діяч, юрист, д-р філософії. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1981). Працював на Смелянському міськпобуткомбінаті (1974–1976), в органах прокуратури Одеси: помічником прокурора Центр. р-ну м. Одеси (1980–1982), помічником прокурора Одеської обл. (1982–1984), заст. прокурора м. Одеси (1984–1985), прокурором Приморського р-ну м. Одеси (1985–1992), суддею Одеського обл. суду (1992–1994). Зробив вагомий внесок у створення нового Кримінального кодексу України. Народний депутат України II, III, IV (1994–2006) та VI скликань (2007–2012).

Голова Партії захисників Вітчизни (з травня 1999 р.). Чл. Комітету ВР України з питань прав. політики і судово-прав. реформи. Голова комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності та боротьби з організованою злочинністю і корупцією (1998–2000). Дійсний чл. Міжнар. акад. біоенерготехнологій, генерал-осавул Війська Запорізького України. Почесний працівник прокуратури України, заслужений юрист України (1996). Держ. радник юстиції III класу, Кавалер ордена преподобних Антонія і Феодосія Печерських II ст., лауреат премії імені Ярослава Мудрого III ст. (2009). Нагороджений орденом За заслуги III ст. (2009).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2012. Т. 12. С. 343; Хто є хто в Україні: 9000 біогр. довідок. Київ, 2006. С. 399; Імена України: біограф. щорічник. Київ, 1999. С. 175.

КАРПЕНКО Олена Юрївна (18.07.1967, Чернівці) – мовознавець, д-р філол. наук (2007), проф. (2011). Закінчила ф-т романо-германської філології ОДУ (1989). Захистила канд. дис. «Комунікативно-прагматичний потенціал власних назв у наук.-фантастичному тексті» (1992). Працювала викл., старш. викл., доц. каф. лексикології та стилістики англійської мови (1992–2008). Захистила доктор. дис. «Когнітивна

ономастика як спосіб пізнання власних назв» (2007). Зав. каф. граматики англійської мови ОНУ (з 2008 р.), проф. каф. (2011). Гол. ред. фахового збірника «Записки з ономастики» (з 2010 р.). Чл. ред. трьох фахових збірників: «Логос ономастики», «Записки з романо-германської філології» та «Проблеми прикладної лінгвістики». Розробила новий напрям вивчення власних назв – когнітивну ономастику. Коло наук. інтересів обіймає трансформацію онімів у мовній ментальності, питання літературної ономастики. Чл. експертної комісії ВАК України, дійсний чл. Української ономастичної комісії НАН України. Чл. міжнар. ономастичних організацій The American Names Society та ICOS (з 2013 р.). Авт. понад 90 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 506 ; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2DJVqAX> (дата звернення: 23.01.2019) ; Філол. школа Юрія Олександровича Карпенка. URL: <http://karpenko.in.ua/> (дата звернення: 25.12.2018).

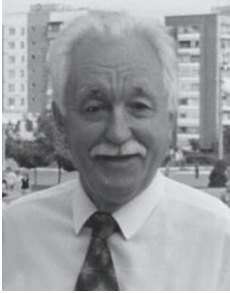

КАРПОВ Леонід Михайлович (14.01.1943, с. Котліне Красноармійського р-ну Донецької обл.) – біохімік, фармаколог, фізіолог, д-р біол. наук (1994), проф. (2004). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1966). Працював асист. (1969), старш. викл. (1971) і доц. (1975) каф. біохімії. Захистив канд. дис. «Онтогенетичні особливості обміну і розподілу тіаміну та його фосфорних ефірів у тканинах білих щурів» (1971). Працював у Конакрійському політехн. ін-ті (Республіка Гвінея) (1979–1982). Перебував на посаді доц. каф. біохімії (1982–1985), зав. лаб. біол. проблем ОДУ (1985–1997). Захистив доктор. дис. «Реалізація специфічної активності функціонально зв'язаних вітамінів групи "В", їх похідних і комплексів за різних станів організму» (1994). Проф. каф. біохімії (1997), зав. каф. фізіології людини та тварин (з 2000 р.) біол. ф-ту ОНУ. Основні науки інтереси пов'язані з вивченням біохім. властивостей вітамінів, її похідних комплексів, їх фармакологічне дослідження. Зробив внесок у створення вітчизняних препаратів «ліпоамід», «бенфотіамін», «пантогам», «пікамілон». Чл. Українського т-ва фізіологів, чл. Українського т-ва мікробіологів і біотехнологів. Відмінник освіти України (1999). Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2012. Т. 12. С. 394 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 38–41.

КАШПЕРУК Костянтин Володимирович (28.03.1933, с. Гнойно Біло-Підляського пов. Люблінського воєводства, нині – Буський пов. Свентокшиське воєводство, Польща – 21.10.2012, м. Южне Одеської обл.) – історик, педагог. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1957). Працював викл. історії в с.-г. профтехучилищі; вчителем, заст. директора, директором школи у с. Теплиця Арцизького р-ну Одеської обл. (1957–1971). Зав. районним метод. кабінетом смт Комінтернівське, лектор райкому КПУ (1974–1979), директор школи № 1 м. Южне (1979). Заст. директора, директор школи (1985) у с. Сичавка Комінтернівського р-ну Одеської обл. Вчитель історії та правознавства в навч.-виховному об'єднанні імені В. Чорновола (м. Южне) (з 1995 р.). Заснував та очолив Іст.-краєзнавчий музей на базі цього закладу (1997). Гол. ред. газети «Дзвін». Вчитель-методист (2001). Займався краєзнавством: збирав та публікував матеріали з історії Одещини та Бессарабії (з 1959 р.). Співзасновник товариства «Червона калина» (1996). Чл. правління Юженського міського козацького товариства. Відмінник народної освіти України (1990). Нагороджений орденом «Козацький хрест з мечами», грамотами МОН України (1998, 1999), грамотами обл. та міського управління освіти, грамотою Патріарха Київського і всієї Русі-України Філарета за працю на користь церкви Святої Покрови УПЦ Київського патріархату (2004). «Почесний громадянин» м. Южне.

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 122–123; Кудлач В. Місія – бути опорою. *Чорном. новини*. 2013. 7 бер. (№ 20/21); Шаталова Н. Лише той учитель, хто живе так, як навчає. *Чорном. новини*. 2013. 20 квіт. (№ 33); Южне: офіц. сайт міста. URL: <http://yuzhny.gov.ua/famous/45320> (дата звернення: 26.12.2018).

КЕРЕКЕША Петро Володимирович (18.06.1942, м. Козятин Вінницької обл. – 22.05.2009, Одеса) – математик, д-р фіз.-мат. наук (2000), проф. (2002). Вступив на мат. відділення фіз.-мат. ф-ту, закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1964). Працював асист. (1968–1970), старш. викл. (1970–1974) ОДУ. Доц. каф. методів мат. фізики ОДУ (1974). Викл.-консультант каф. вищої математики Ун-ту Санта-Клари (Куба) (1976–1977). Доц. каф. вищої математики ОДУ (з 1978 р.). Захистив доктор. дис. «Комбинированный метод преобразования Фурье и сопряжения аналитических функций в задачах теории упругости»

(1999). Проф. каф. вищої математики ІМЕМ (2000–2009). Наук. інтереси зосереджені на розв'язці змішаних крайових задач теорії пружності. Створив ефективний аналітичний метод розв'язування задач кручення стрижнів з частковим та повним підкріпленням. Авт. 97 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 517; ЕСУ. Київ, 2012. Т. 12. С. 603; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 45–49; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 89–91.

КЕРНЕР Сергій Мойсейович (27.10.1954, Резина, Молдова) – хімік. Закінчив хім. ф-т ОДУ (1977). Працював інженером Сєверодонецької філії Держ. НДІ азотної промисловості (1977); з 1978 р. – інженер-колорист (з 1978 р.), заст. начальника оздоблювального цеху, заст. генерального директора ПАТ «ВОЗКО». Генеральний директор (1989), голова наглядової ради (2009) ПАТ «ВОЗКО». Голова Миколаївської обл. організації роботодавців у легкій промисловості і ради Союзу промисловців і підприємців м. Вознесенськ (з 2003 р.), чл. Президії Миколаївської обл. ради Союзу промисловців і підприємців. Депутат Миколаївської обл. ради трьох скликань та депутат

Вознесенської міської ради (1990–2002). Канд. хім. наук (2005). Почесний громадянин м. Вознесенська (2003). Заслужений працівник промисловості України (1997), Кавалер ордену Св. Володимира II ст., нагороджений орденом Миколи Чудотворця (2003), лауреат Держ. премії України у галузі науки і техніки (2007). Неодноразово нагороджувався грамотами різного рівня, у т. ч. КМ і ВР України.

Літ.: Макарова Н. Сергей Кернер, генеральный директор ЗАО «ВОЗКО»: «Европейский уровень производства нам по плечу». *Имена*. 2008. № 2 (26). URL: <http://www.imena.mk.ua/?026/05> (дата звернення: 06.12.2018).

КЕСЕЛЬМАН Павло Мойсейович (08.06.1920, с. Браїлів, нині – смт Жмеринського р-ну Вінницької обл. – 07.05.2003, Париж, Франція) – фізик, фахівець в галузі теплофізики, д-р техн. наук (1967), проф. (1968). Учасник Другої світової війни. Закінчив Військово-повітряну інженерну акад. імені М. Жуковського (Москва, 1945), фіз.-мат. ф-т ОДУ (1948). Працював на виробництві (1945–1954); в Одеському ін-ті інженерів морського флоту (1946–1949), вчителював (1956–1958). Викладав у ЗВО Одеси (з 1958 р.). Доц. каф. інженерної теплофізики Одеського технологічного ін-ту (1962). Захистив

доктор. дис. «Дослідження теплофізичних властивостей реальних газів при високих температурах» (1966). Зав. каф. інженерної теплофізики (1974–1995) Одеського технологічного ін-ту (тепер входить до складу ОДАХТ). Наук. діяльність пов'язана з дослідженням властивостей речовин за високих температур. Розробив методи визначення термодинамічних властивостей. Нагороджений трьома медалями. Авт. 35 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2012. Т. 12. С. 618.

КИРИЧЕНКО Сергій Олександрович (19.05.1961, Херсон) – юрист. Закінчив Херсонське середнє профтехучилище № 2 (1979), юрид. ф-т ОДУ (1989). Проходив службу в Радянській армії (1979–1981). Працював в органах внутрішніх справ у підрозділі з охорони держ. будинків (1981–1985), формувальником у цеху (1985–1989). Юрисконсульт Херсонського домобудівного комбінату (1989–1994). Депутат Херсонської міської ради народних депутатів (1990–1994), Голова Комісії з питань прав людини, гласності та референдумів, заст. Голови постійної комісії з питань реабілітації жертв політичних репресій в Україні (1990–1994). Народний депутат України II скликання, чл. Комісії

з питань боротьби з організованою злочинністю та корупцією (1994–1998); народний депутат України III скликання, Голова Підкомітету з питань прав людини Комісії ВР України з питань прав людини, нац. меншин і міжнаціональних відносин (1998–2002). Чл. Херсонської міської Ради (2000). Захистив канд. дис. «Співвідношення соціальної прав. держави і громадянського суспільства в умовах сучасної України» (2001). Позаштатний ред. ТОВ «Телерадіокомпанія "Вік"» (2002), авт. і ведучий радіопередачі «Погляд Громадського контролю». Працював у Херсонському державному ун-ті: викл. каф. теорії держави і права, каф. галузевого права (з 2002 р.), доц. каф. екон.-прав. дисциплін соц.-прав. ф-ту (2005). Депутат Херсонської міської ради (2006). Голова Херсонського міського осередку Всеукраїнської громадської організації «Громадський контроль». Полковник Українського козацтва, чл. Товариства «Меморіал», Голова Херсонського обл. осередку Всеукраїнського Комітету оборони прав людини, один з організаторів неформального громадсько-політ. товариства «Демократ». Заслужений юрист України (1996). Авт. низки наук. пр.

Літ.: Хто є хто в Україні : 9000 біогр. довідок. Київ, 2007. С. 1131 ; Хто є хто на Херсонщині. Видатні земляки. Вип. 1. Київ, 2005 ; Херсон. Громада. Ініціатива. URL: http://www.hgi.org.ua/?ch=avt_kir (дата звернення: 07.01.2019).

КИТАЙСЬКА Олена Петрівна (27.10.1963, м. Ясинувата Донецької обл.) – громадський діяч, держ. службовець. Закінчила юрид. ф-т ОДУ за спеціальністю «правознавство» (1990), ОНЮА (2002). Працювала: інспектором, старш. інспектором, інспектором першої категорії сектора пенсій та допомог Одеського обл. відділу соц. забезпечення (1980–1992). Заст. начальника, начальник Жовтневого відділу соц. захисту населення м. Одеси (1993–2000). Заст. начальника Гол. управління праці та соц. захисту населення Одеської облдержадміністрації (2000–2002). Заст. начальника, Голова управління Пенсійного фонду України в Одеській обл. (2002–2005). Начальник Гол.

управління праці та соц. захисту населення Одеської облдержадміністрації (2005). Нагороджена почесною грамотою КМ України (2004). З 2009 р. обіймає посаду директора департаменту праці та соц. політики Одеської міської ради. За багаторічну та сумлінну працю відзначена Почесним званням «Заслужений працівник соціальної сфери України» (2009).

Літ.: Хто є хто в Україні : 9000 біогр. довідок. Київ, 2007. С. 416.

КЛІЕСА В'ячеслав Володимирович (25.11.1949, м. Білогірськ Кримської обл.) – письменник. Закінчив іст. (1972) та юрид. (1988) ф-ти ОДУ. Учасник одеського дисидентського руху. Здобув популярність у самвидаві завдяки мемуарно-публіцистичній книзі «Сид» (1975). Працював командиром мотострілецької роти (м. Тирасполь), матросом-рятувальником (м. Білогірськ), бібліотекарем, наук. співроб. музею, викл. школи, училища, технікуму (м. Александров-Киржач), начальником інспекції у справах неповнолітніх Білогірського РВВС (1979–1995), юрисконсульт, начальником управління з прав. та кадрової роботи Міністерства економіки АР Крим (1999–2011). Заст. ред. журналу «Литературный детский мир» (з 2003 р.).

Проживає в Сімферополі. Авт. книг «Сказки бабушки Даши», «Калейдоскоп», «Хроника одной семьи», «Провінційні розповіді», «Наша вся жизнь» (під псевдонімом В'ячеслав Сергеев), «Весенний снег», «Провінциальные рассказы», «Истории, рассказанные вчера», «Лестница любви», «Оглянуться, остановиться», «Сид». Чл. Нац. спілки письменників України, Спілки письменників Росії, Міжнар. союзу письменників СНД. На третьому міжнар. Тернопільському книжковому форумі отримав диплом «Краща книга 2005 р.». Лауреат літературної премії Нац. спілки письмен-

ників України імені В. Короленка (2005), нагороджений премією літературного конкурсу імені Л. Н. Толстого (м. Севастополь) (2007), премією АР Крим у номінації «Література. Роботи для дітей та юнацтва» (2009). Заслужений юрист АР Крим.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2013. Т. 13. С. 160 ; Килеса В. Сид. Симферополь, 2008. 520 с. ; Огурцова Л. На соискание премии АРК. Писатель с душой ребенка. *Крым. правда*. 2009. 19 нояб. (№ 211).

КІРСАНОВ Семен Ісакович (справж. прізвище – Кортчик)

(05(18).09.1906, Одеса – 10.12.1972, Москва, РРФСР, нині – РФ) – поет, перекладач. Закінчив літ. відділення ф-ту професійної освіти ІНО (1925). З 1923 р. друкувався в одеських журналах. У 1925 р. переїжджає до Москви. Співпрацював із журналом «ЛЕФ». Учасник Другої світової війни. Ранні збірки: «Приціл» (1926), «Досліди» (1927), поема «Моя іменинна» (1928) та ін. Твори 1930-х рр. відзначаються публіцистичною спрямованістю (зб. «Рядки будови» (1930), «Вірші в строю» (1932) та ін.), ліричністю («Твоя поема» (1937), зб. «Мис Бажання» (1938) та ін.). Авт. поем: «Товариш Маркс» (1933),

«Поема про Робота» (1935), «Війна – чумі» (1937), «Ніч проти Нового Віку» (1940), «Олександр Магросов» (1946), «Макар Мазай» (1947–1950), «Сім днів тижня» (1956), «Поема поетів» (1939–1966), «Дзеркала» (1969), «Дельфінада» (1971) та ін. Поетиці притаманні новизна і несподіваність версифікаційних рішень, розгорнута метафоричність, поєднання в сюжетах реальних і фантастичних планів. Вірші «Дніпро», «Пісня про Дніпро», «Дума про Гуцульщину», «Уклін», «Одеса», «Попутна пісня», «Дід», «Добре». Лауреат Державної премії СРСР (1951). Нагороджений орденами: Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2013. Т. 13. С. 240 ; Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 247 ; Укр. літ. енциклопедія. Київ, 1990. Т. 2. С. 482.

КІТ (Ліхошерстова) Олена Іванівна (29.08.1929, с. Колмазове Вільшанського р-ну, Кіровоградської обл.) – педагог. Закінчила геол.-геогр. ф-т ОДУ (1954). Працювала вчителем географії Долинської СШ Одеської обл. (1949), Рибненської семирічної школи Косівського р-ну Івано-Франківської обл. (1951–1961), Косівської вечірньої школи (1961–1962), вчителем географії та біології Сморгонської школи-інтернату (Івано-Франківська обл., Косівський р-н, с. Смодна) (1962–1984). Нагороджена значком «Відмінник народної освіти» (1978), медаллю «Ветеран праці» (1985).

Літ.: Випускники Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Вип. 1. С. 105.

КЛИХ Юрій Олександрович (20.03.1931, с. Першотравневе Миколаївської обл. – 14.10.2001, Одеса) – математик, фахівець у галузі механіки, проф. (1992). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1954). Асист. каф. вищої математики та теоретичної механіки Одеського ін-ту харчової та холодильної промисловості (1954–1955). Старш. лаборант, асист., доц., зав. каф. вищої математики, проф. ОПІ (з 1955 р.). Канд. фіз.-мат. наук (1962). Отримав вчене звання доц. каф. математики (1964). Проф. каф. інформаційних систем Ін-ту комп'ютерних систем ОПІ (нині – ОНПУ). Основним напрямком наук. діяльності є асимптотичні методи нелінійної механіки, методи усереднення у задачах оптимального управління, звичайні диференціальні рівняння і їхні системи. Дійсний чл. Української акад. екон. кібернетики (1997). Нагороджений грамотою Мінвузу УРСР (1962), ювілейною медаллю «За доблестний труд» (1970), Почесною грамотою Держкомітету СРСР з народної освіти. Відмінник освіти України. Авт. понад 110 наук. пр.

Літ.: История одес. политехн. в очерках / авт.–сост.: Ю. С. Денисов, В. И. Бондарь. Одесса, 2000. С. 360–361; Одесский гос. политехн. ун-т, 1918–1998. Одесса, 1998. С. 37.

КЛОЧЕК Григорій Дмитрович (05.03.1943, с. Грабовці Люблінського воєводства, нині – Польща) – літературознавець, критик, публіцист, організатор освіти, д-р філол. наук (1989), проф. (1990). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1965). Працював директором шкіл на Одещині. Захистив канд. дис. (1977). Викл. (з 1979 р.), зав. каф. української літератури (з 1991 р.) у Кіровоградському держ. пед. ін-ті імені О. С. Пушкіна (нині – Центральноукраїнський держ. ун-т імені В. Винниченка). Голова Кіровоградської обл. організації Спілки письменників України (1984–1986). Директор видавництва «Степова Еллада» (1998–2002). Захистив доктор. дис. «Методологія та методика системного підходу до вивчення поезики літературного твору та індивідуальної поезики» (1991). Ректор Кіровоградського держ. пед. ун-ту імені В. Винниченка (2005–2011). Наук. інтереси пов'язані з теорією та історією української літератури, методикою викладання мови та літератури, системологічною теорією літературного твору. Чл. Нац. спілки письменників України (1983). Акад. АН вищої школи України (1994). Заслужений діяч науки і техніки України (2003). Лауреат літературних премій імені В. Винниченка (1994), імені Є. Маланюка (2004). Авт. понад 200 публікацій.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2013. Т. 13. С. 353; *Наук. зап. Серія: Філол. науки.* 2013. Вип. 114. 264 с.

КОВАЛЕВСЬКА Тетяна Юрївна (15.01.1960, Одеса) – філолог, мовознавець, д-р філол. наук (2002), проф. (2003). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1985), аспірантуру (1993). Працювала асист. режисера на Одеській кіностудії художніх фільмів (до 1986 р.). Старш. лаб. (1986), асист. каф. російської мови (1989–1990), асист. каф. української мови (1993–1996) ОДУ. Захистила канд. дис. «Стилістичний потенціал космічних назв в українській поезії ХІХ–ХХ століть» (1994). Доц. каф. української мови (1996–2003). Захистила доктор. дис. «Моделювання емпатії в сучасній українській мові» (2002). Проф. (2003), зав. каф. української мови ОНУ (з 2013 р.). Заст.

декана філол. ф-ту з наук. роботи (2004–2007). Досліджує проблеми психолінгвістики, комунікативної та нейролінгвістики, сугестивної лінгвістики, нейролінгвістичного програмування, теоретичної та практичної лексикографії, активно вивчає проблематику комунікативного впливу у сфері політичної й комерційної реклами та державного управління. Гол. проблематика наук. досліджень – вербальний та невербальний вплив на свідомість та підсвідомість особистості. Фундатор теорії емпатичної комунікації та засад комунікативної сугестії. Чл. експертної ради ВАК України, заст. голови спеціалізованої ради із захисту дис. ОНУ. Чл. редколегії 5 спеціалізованих періодичних видань. Нагороджена Почесною відзнакою Одеського міського голови «Подяка» (2010). Авт. та співавт. понад 130 наук. пр., у т. ч. три монографії, три словника, три навчальних посібника.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 543 ; ЕСУ. Київ, 2013. Т. 13. С. 427 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 72–74 ; Філол. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова : бібліографія, 1991–2001. Одеса, 2003. С. 101–104.

КОВАЛЕНКО Борис Миколайович (14.04.1930, Донецьк – 04.04.2012, Одеса) – юрист, адвокат. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1954). Перебував на комсомольській роботі (1954–1957), чл. Одеського обл. суду (1957–1960). Працював в партійних органах Одеси і Києва (1960–1985). Голова Одеської обл. колегії адвокатів (1985). Учасник заходів щодо утворення Союзу адвокатів СРСР (1988), учасник з'їздів. Чл. правління Міжнар. спілки адвокатів (з 1992 р.). Голова атестаційної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Одеської обл. (з 1993 р.), голова Ради Одеського відділення Спілки адвокатів

України (з 2001 р.). Голова Президії Адвокатського об'єднання «Одеська обласна колегія адвокатів». Нагороджений орденом «Знак Пошани», дипломом та медаллю Спілки адвокатів України «За заслуги перед адвокатурою», Почесною відзнакою Голови облдержадміністрації.

Літ.: 500 впливельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 83 ; Емец С. И. Адвокаты Одессы. 100 лет. Одесса, 2004. С. 90–94.

КОВАЛЕНКО Микола Павлович (01.01.1937, Суми) – фізик-теоретик, д-р фіз.-мат. наук (1983), проф. (1984). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1959). Працював викл. на каф. теоретичної фізики ОДУ (1959–1960), асист. Одеського ін-ту харчової промисловості імені М. В. Ломоносова (1960). Після закінчення аспірантури (1962) працював викл., доц., проф. каф. теоретичної фізики ОДУ (1962–1985). Захистив канд. дис. (1967). Зав. каф. фіз. електроніки (пізніше – каф. фізики твердого тіла та твердотільної електроніки) (1985–1998). З 1994 р. проводить наук. дослідження в галузі менеджменту. Завідував каф. менеджменту та мат. моделювання ринкових процесів (з 1998 р.). Займав

посади першого проректора та проректора з навчальної роботи ОДУ (1988–2002), директор Бізнес-школи ОНУ. Працював у МГУ: перший проректор (2002–2004), ректор (2004–2011). Під його керівництвом в МГУ відкрито більше десяти спеціальностей, ун-т отримав вищий, четвертий, рівень акредитації (2010). З 2011 р. – завідувач каф. менеджменту Ін-ту нац. та міжнародного права та ф-ту економіки і менеджменту МГУ. З 2017 р. – проф. каф. менеджменту Ін-ту права, економіки та міжнародних відносин МГУ. Брав участь в роботі спільної українсько-американської програми «Консорціум із удосконалення бізнес-освіти в Україні» (CEUME) (2000–2005) під керівництвом ун-ту Міннесоти, до складу якого також входили Вища школа бізнесу ун-ту Св. Томаса (США), Варшавська школа економіки та Вармія-Мазурський ун-т Ольштина (Польща). В результаті роботи Консорціуму в Україні була створена «Асоціація з розвитку менеджменту та бізнес-освіти», одним з засновників якої виступив МГУ. Є членом Президії наук.-метод. комісії МОН України з менеджменту. Гол. ред. наук. журналу «Наук. вісник МГУ» (Серія: Економіка, менеджмент). Журнал ввійшов до списку фахових видань України (2014) та міжнар. наукометричної бази «Scopus» (2016). Неодноразово стажувався в ун-тах за кордоном. Акад. АН ВШ України (з 1993 р.), дійсний чл. Одеської акад. історії і філософії природознавчих та тех. наук. Перший голова Одеського фіз. товариства (1990–1996), Американського

фіз. товариства, чл. Ради з фізики рідин МОН України. Соросівський проф. (1996), Відмінник освіти України (1997). Заслужений діяч науки і техніки України (2004). Відзначений почесними грамотами та відзнаками Ради ректорів Одеського регіону, МГУ (2004–2016 рр.). Авт. та співавт. понад 120 наук. пр., у т. ч. шести монографій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 545 ; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 121 ; ЕСУ. Київ, 2013. Т. 13. С. 448 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 79–83 ; Науч. труды Одес. акад. истории и философии естественных и техн. наук. Одесса, 2003. С. 191 ; Міжнар. гуманіт. ун-т. Ін-т права, економіки та міжнар. відносин. URL: <https://bit.ly/2sZ5Dnf> (дата звернення: 06.12.2018).

КОВАЛЬ Володимир Тимофійович (17.04.1936, с. Хмельове Хмельівського р-ну Кіровоградської обл. – 17.03.1999, Одеса) – ботанік. Закінчив біол. ф-т ОДУ (1963), аспірантуру (1966). Захистив канд. дис. «Фізіолого-біохім. особливості дерев персика у зв'язку з охолоджуючою обрізкою» (1967). Працював асист. (1966–1968), старш. викл. (1966–1968), доц. (1969–1979) каф. біохімії ОДУ. Викладав фізіологію рослин у Бразавільському ун-ті (Народна республіка Конго) (1975–1978). Після повернення – зав. об'єднаної каф. ботаніки (1978–1999), декан біол. ф-ту ОДУ (1982–1987). Наук. інтереси: вплив вітамінів на проникнення мембран мітохондрій, фізіологічна дія мікроелементів на різні с.-г. культури, ферменти проростаючого насіння. Очоловав Одеське відділення Українського ботан. товариства. Авт. 32 навч.-метод. посібників.

Літ.: Коваленко С. Г., Васильєва Т. В., Швець Г. А. Ботаніки і ботан. дослідж. в Одес. нац. ун-ті імені І. І. Мечникова. Одеса, 2005. С. 47–48 ; Т. В., С. К. Пам'яті Володимира Тимофійовича Коваля. Одес. ун-т. 2009. № 3. С. 9.

КОВАЛЬ Ігор Миколайович (27.02.1955, Одеса) – політолог, історик, фахівець в галузі історії міжнар. відносин, теорії і практики світової політики, зовнішньої політики держав, д-р політ. наук (2000), проф. (2001). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1978). Працював асист. в ОДУ (1978–1983). Захистив канд. дис. «Східноєвропейська політика США після Другої світової війни: критичний аналіз концепцій американської буржуазної історіографії» (1982). Політ. оглядач інформаційно-аналітич-

них програм міських телеканалів м. Одеси. Старш. викл., доц. каф. нової і новітньої історії, в. о. заст. декана іст. ф-ту (1987–1996). Проходив наук. стажування у Гаучер коледжі (м. Балтимор, США, 1989) і читав там курс лекцій (1991). Отримав Фулбрайтську стипендію на проведення наук. досліджень та читання лекцій в ун-ті Джонса Гопкінса (м. Балтимор, США, 1993). Стажувався у Кеннановському ін-ті (м. Вашингтон, США), де займався поглибленим вивченням глобальних проблем сучасних міжнар. відносин (1994, 2005). Політ. оглядач газети «Слово» (Одеса, 1995–1999). Директор ІСН ОНУ (1996–2010). Координатор Програми європейських досліджень, за яку одержав грант TEMPUS-TACIS ЄС (1997–1998). Український директор Одеської програми прикладного державознавства (разом з Ун-том штату Мериленд) (з 1997 р.), де розробляв нові навч. курси у Мерилендському ун-ті (м. Колледж-Парк, США, 2001). Радник голови Одеської облдержадміністрації (1998–2004). Зав. каф. міжнар. відносин ОДУ (з 1999 р.). Захистив доктор. дис. «Концептуальне оформлення східноєвропейської політики США на початку процесу глобальних трансформувань» (2000). Проф. каф. міжнар. відносин (2001). Ректор ОНУ (з 2010 р.). Під його керівництвом введено в експлуатацію новий навч. корпус (2012), на базі каф. журналістики відкрито новий ф-т журналістики, реклами та видавничої справи (2013), ун-т став лауреатом рейтингу популярності «Народне визнання» в номінації «Лідер у сфері освіти» (2014). Представник одеської школи дослідників міжнар. відносин. Під його керівництвом захищено 14 канд. й 3 доктор. дис. Чл. Укр. асоціації політ. наук (з 1987 р.), Асоціації дослідників-міжнародників країн СНД (з 1992 р.), Асоціації міжнар. досліджень (США, з 1993 р.), Американської асоціації поглиблених слов'янських досліджень (США, з 1994 р.). Чл. Асоціації європейських університетів, Міжнародної Асоціації Університетів, Конференції ректорів країн Дунайського басейну, Клубу ректорів Європи (CRE). Чл.-кор. Акад. політ. наук України (2009). Нагороджений Почесними грамотами МОН України (1998) та Одеської обл. ради (2002), Заслужений діяч науки і техніки України (2004), Почесною відзнакою міського голови «Подяка» (2010), нагороджений орденом «За заслуги» III ст. (2015). Лауреат рейтингу «100 впливових одеситів» (2015, 2016). Авт. понад 100 наук. пр., зокрема 6 монографій.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 129–130 ; ЕСУ. Київ, 2013. Т. 13. С. 469–470 ; Золотий фонд нації. Київ, 2012. Вип. 4. С. 86 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 83–85 ; Золотий фонд нації. Vivat, Україно! Київ, 2018. С. 94 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 53–54.

КОВАЛЬОВ Віктор Павлович (28.01.1920, Ялта – 28.01.2002, Херсон) – філолог, д-р філол. наук (1976), проф. (1976). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1942). Учасник Другої світової війни. Після війни постійно працював у Херсонському державному пед. ін-ті (1946–2000): асист., старш. викл., доц. (1957), зав. каф. (1959–1974), декан філол. ф-ту (1965–1968, 1976–1981). Захистив канд. дис. «Сочетание слов в словаре языка писателя» (1955) та доктор. дис. «Языковые выразительные средства русской художественной прозы» (1975). Проф. каф. сучасної російської мови та загального мовознавства Херсонського державного пед. ун-ту. Наук. інтереси зосереджені в галузі лінгвостилістики, вивчав виражальні засоби східнослов'янських мов. Нагороджений орденами: Червоного Прапора, Червоної Зірки, Вітчизняної війни I та II ст., почесними знаками Відмінник народної освіти УРСР та Узбекистану, медаллю імені А. С. Макаренка. Заслужений працівник вищої школи України. Почесний громадянин Херсона (1996). Авт. понад 60 наук. і метод. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2013. Т. 13. С. 481 ; Вища пед. освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку : Херсон. обл. Київ, 2010. С. 190 ; Ковалев В. П. Покою нет: записки коренного херсонця. Херсон, 1995. 167 с. ; Херсон. держ. ун-т : іст. нарис, 1917–2007. Херсон, 2007. С. 211, 266.

КОВАЛЬСЬКИЙ Віктор Владиславович (03(15).01.1899, Одеса – 11.01.1984, Москва, РРФСР, нині – РФ) – біохімік, біогеохімік, д-р біол. наук (1937), проф. (1933), чл.-кор. ВАСГНІЛ (1956). Закінчив природн. відділення фіз.-мат. ф-ту ІНУ (1921) та біол. відділення ІНО (1924). З 1919 р. працював асист. каф. зоології в ОСГІ, асист. і доц. каф. біохімії Одеського хім.-фармацевтичного ін-ту (1922–1931). Займався проблемою мікроелементів в Українському держ. ін-ті стоматології в Одесі (1929–1931). Проф., зав. каф. біохімії ОМІ (1931–1935), проф. біохімії ОСГІ, зав. каф. Ін-ту удосконалення лікарів (1933–1935). Зав. лаб. біохімії Київського НДІ переливання крові і невідкладної хірургії (1936–1941). Захистив доктор. дис. «Катионный механизм судорожного процесса при эклампсии» (1937). Зав. каф. біохімії Київського стоматологічного ін-ту (1938–1941). Викладав біохімію на каф. геохімії Московського ун-ту. Перебував в евакуації в Уфі (1941–1943). З 1944 р. зав. лаб. в Ін-ті біохімії АН СРСР, одночасно працював у Всесоюзному ін-ті тваринництва, зав. лаб. НДІ

Літ.: ЕСУ. Київ, 2013. Т. 13. С. 481 ; Вища пед. освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку : Херсон. обл. Київ, 2010. С. 190 ; Ковалев В. П. Покою нет: записки коренного херсонця. Херсон, 1995. 167 с. ; Херсон. держ. ун-т : іст. нарис, 1917–2007. Херсон, 2007. С. 211, 266.

акушерства і гінекології (1944–1952). Зав. біогеохім. лаб. Ін-ту геохімії і аналітичної хімії імені В. І. Вернадського АН СРСР (1954–1984). Ред. видання «Труды биогеохим. лаб.». Нагороджений орденом Леніна (1951), двома орденами Трудового Червоного Прапора (1969, 1979), трьома медалями СРСР, двома золотими медалями ВСГВ (1954, 1955), лауреат Ленінської премії (1964), премії імені В. І. Вернадського (1981). Авт. близько 600 наук. пр., у т. ч. 3 авт. свідоцтв про винаходи.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 550; ЕСУ. Київ, 2013. Т. 13. С. 494–495; История ин-та стоматологии АМН Украины. Одесса, 2012. С. 154–155; Ковальский Ю. В. Ритмы земной жизни: о жизненном пути и творчестве В. В. Ковальского. М., 2006. 191 с.

КОВАЧ Валентина Олексіївна (25.02.1945, Одеса) – літературознавець, публіцист, краєзнавець, екскурсовод, лектор, актриса. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1968). Авт. та ведуча циклу телевізійних передач і літературних вечорів: «Поэты Серебряного века», «Литературные портреты». «Літературна карта України»; концертів, моноспектаклів. Багато з них присвячено видатним людям, сторінки життя яких пов'язані з рідним містом. З 1971 р. працює в Одеському бюро подорожей та екскурсій. Займаючись літературним краєзнавством, створила ряд авт. екскурсій, серед яких: «Пушкін в Одесі», «Одеса очима Костянтина Паустовського», «Літературний Фонтан», «Одеса в доли Івана Буніна», «Олександр Купрін і Одеса», «Літературна Одеса 20-х років», «Маяковський в Одесі» та ін. Авт. книжок «Силуэты в романтическом ореоле» (2000), «Силуэты Одессы» (2004), «Письмо другу: воспоминания о А. Блещунове» (2004). Заслужений працівник культури України (1999). Лауреат літературних конкурсів імені К. Паустовського та І. Рядченка.

Літ.: Ковач В. Силуэты в романтическом ореоле. Одесса, 2000. 259 с.; ОРЛИТА : Объединение русских литераторов Америки. URL: <http://orlita.org/author/kovach/> (дата звернення: 05.01.2019).

КОВЛАКОВА Ірина Борисівна (26.03.1936, Одеса) – педагог. Закінчила біол. ф-т ОДУ (1958). Працювала старш. піонервожатою школи № 122 м. Одеса. Другий, перший секретар Центрального місткому комсомолу м. Одеса. Інструктор шкіл Жовтневого райкому Компартії України (1963), секретар Ленінського райкому Компартії України (1965). Директор школи, зав. відділу освіти Одеської міської ради народних депутатів (1975). Директор школи республіканського піонерського табору «Молода Гвардія». Працювала заст. голови Одеського обл. відділення Дитячого фон-

ду імені В. І. Леніна (до 1996 р.), чл. Президії його правління (з 1990 р.). Депутат Одеської міської ради народних депутатів, делегат Третього Всесоюзного з'їзду вчителів (1978). Під її керівництвом в Одесі з'явилися спеціалізовані школи-інтернати для дітей з патологією слуху, зору, руху, інтелекту, споруджений дитячий будинок для дітей-сиріт. Заслужений вчитель УРСР (1986), нагороджена відзнаками органів управління освітою, Відмінник освіти України. Авт. 2 кн.

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 131.

КОГАН Ананій Ісаакович (03(15).11.1897, Одеса – 19.09.1956, Одеса) – хімік-органік, проф. Закінчив фіз.-мат. ф-т ІНО (1921). Завідував лаб. в Українському наук.-дослідному хім.-радіологічному ін-ті (1921–1937). Викладав органічну хімію у Торгівельно-промисловому технікумі (1924–1938). Доц. ІНО (1928–1930). Доц. Консервного та Індустріального ін-тів (1930–1933). Проф. ОДУ (1933–1944). Канд. хім. наук (1936). Зав. каф. хімії в Одеському електротехнічному ін-ті зв'язку (нині – ОНАЗ) (1937). Захистив доктор. дис. (1940), але не був затверджений у цьому званні. Разом з ОДУ знаходився в евакуації у м. Байрам-Алі (до 1943 р.). Зав. фіз-хім. лаб. у Сочинському ін-ті експериментальної медицини. Старш. викл.,

доц. каф. органічної хімії ОДУ (1944–1947). Зав. каф. хімії Одеського електротехнічного ін-ту зв'язку (1947–1956). Вивчав органічні речовини, які одержані синтетичним способом і можуть використовуватися у різних галузях промисловості. Голова Одеського відділення Всесоюзного хім. товариства імені Д. Менделєєва (до 1941 р.). Авт. понад 35 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 553; ЕСУ. Київ, 2013. Т. 13. С. 581; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1995. Вип. 1, ч. 3. С. 44–45.

КОЗИНА Тетяна Михайлівна (10.12.1936, Одеса) – психолог. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1959), аспірантуру по каф. психології ОДУ. Канд. психол. наук (1963). Проводила експериментальні дослідження за темою «Роль зворотної аферентації у сприйманні часу». Працювала на каф. психології ОДУ: старш. викл. (1962), доц. (1967), зав. каф. (1978–1987). Під її керівництвом проводилися дослідження

в галузі загальної та соц., пед. психології і широка пропаганда психол. знань. Доц. каф. психол.-пед. та суспільно-гуманітарної освіти Одеського обл. ін-ту удосконалення вчителів (з 1987 р.). Працювала на каф. психології в МГУ (Одеса). Сфера наук. інтересів стосується пед. психології, психології сприймання, психології післядипломної освіти. Нагороджена медаллю «Ветеран праці», почесними відзнаками: «Высшая школа СССР», «Відмінник освіти України». Авт. понад 120 наук. пр. Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 135.

КОКШАРОВА Тетяна Володимирівна (28.12.1958) – хімік-неорганік, д-р хім. наук (2013), проф. (2015). Закінчила хім. ф-т. ОДУ (1980). Асист. каф. неорганічної та загальної хімії Одес. технологічного ін-ту харчової промисловості імені М. В. Ломоносова (1986–1991), доц. каф. фізики та хімії Одес. гідрометеорологічного ін-ту (1991–1994), доц. (1994), проф. каф. неорганічної хімії та хім. екології ОНУ імені І. І. Мечникова. Захистила доктор. дис. «Взаємний вплив амідних і тіоамідних лігандів та аніонів на структуру та властивості координаційних сполук 3d-металів» (2013). Включена до довідників Marquis Who's Who in the World и Who's Who in Science and Engineering (США). Авт. понад 140 наук. публікацій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 557-а ; ОНУ ім. І. І. Мечникова. Каф. неорганічної хімії та хімічної екології. URL: <https://bit.ly/2E5OSNx> (дата звернення: 15.11.2018).

КОЛЕГАЄВА Ірина Михайлівна (09.03.1950, Миколаїв) – філолог, лінгвіст, фахівець з питань загальної і функціональної стилістики, лінгвістики цілого тексту, контрастивної лінгвістики та проблем вербальної комунікації, д-р філол. наук (1992), проф. (1994). Закінчила ф-т іноземних мов ОДУ (нині – РГФ) (1973), аспірантуру (1977). В 1981–1982 рр. працювала перекладачем на будівництві металургійного комбінату в м. Карачі (Пакистан). Має спеціальну освіту в галузі кіномистецтва, в 1967 р. закінчила студію-школу молодого актора при Одеській кіностудії, знялась у десяти художніх фільмах 1960–80-х рр.:

«Одесские каникулы» (1965), «Девчонка с буксира» (1966), «Дубравка» (1967), «Меж высоких хлебов» (1970), «Рассказы о Кешке и его друзьях» (1975) та ін. Захистила канд. дис. «Мова романів Френсіса Скотта Фіцджеральда» (1977). Працювала викл., доц. (1979–1992), проф. (1992) каф. лексикології і стилістики англійської мови ОДУ. Захистила доктор. дис. «Текст в системі наук. та художньої комунікації» (1992). Зав. каф. лексикології і стилістики англійської мови ОДУ (з 1994 р.). Обіймала посаду декана по роботі з іноземними студентами, аспірантами і стажистами (1998–2006). Наук. інтереси пов'язані з теорією комунікацій, лінгвістикою та лінгвокультурологією. Засновник та гол. ред. збірника «Записки з романо-германської філології» (1997). Голова спецради з захисту канд. дис. з філології (1999). Очолює регіональні філії міжнар. асоціації IATEFL та TESOL, які керують викладання англійської мови як іноземної. Співпрацює з Британською Радою та Американським Домом в Україні, читала лекції в ун-ті Огайо (США, 2005). Відмінник освіти України (2000), нагороджена відзнакою ВР України (2005), Почесною грамотою ВР України (2015). Авт. понад 70 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 558; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 133–134; Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 98; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 86–88; Науковці України – еліта держави. Наукові школи. Київ, 2012. Т. 2.

КОЛЕСНИК Валентина Олександрівна (12.07.1952, Миколаїв) – філолог, д-р філол. наук (2005), проф. (2011). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1974). Працювала перекладачем в ВАО «Інтурист» (Одеса) (1974–1977). Працює в ОДУ (з 1977 р.). Захистила канд. дис. «Болгарская антропонимия Юга Украины» (1984). Доц. каф. російської мови (1987); доц. (1995), проф. каф. загального та слов'янського мовознавства, зав. секції болгаристики. Захистила доктор. дис. «Дебалканізація болгарських переселенських говірок в Україні» (2005). Зав. каф. болгарської філології (з 2007 р.). Провідний напрямок наук. діяльності – ономастика та діалектологія. Голова Одеського наук. товариства болгаристів. Чл. оргкомітету міжнар. Кирило-Мефодіївських конференцій. Відп. ред. наук. видань «Българските говори в Украйна» та «Одеська болгаристика», чл. редколегії збірників «Болгарський щорічник», «Слов'янський збірник», «Българите в Северното Причерноморие». Нагороджена почесною грамотою Болгарської АН «За заслуги към българистика» (2003), медаллю «Отец Паисий Хилендарский» I ст. за заслуги в галузі освіти (2004), Почесною відзнакою Одеської облради (2009), ме-

даллю «Іван Вазов» (2010), Почесною грамотою ОНУ (2012), Подякою міського голови (2012), медаллю «Отец Паисий Хилендарский» (2013). Авт. та співавт. понад 140 наук. пр., п'яти монографій, п'яти підручників.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 559; ЕСУ. Київ, 2014. Т. 14. С. 23; Філол. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова: бібліографія, 1991–2001. Одеса, 2003. С. 105–108.

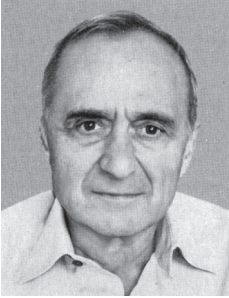
КОЛІСНИЧЕНКО *Анатолій Іларіонович* (15.02.1943, с. Косанове Гайсинського р-ну Вінницької обл. – 12.04.2015, Одеса) – прозаїк, критик, літературознавець. Навчався в Немирівському пед. училищі імені Марка Вовчка, закінчив філол. ф-т ОДУ (1968). Працював вчителем-вихователем на Запоріжжі, викладав в ОМІ, завідував відділом обл. телебачення, був директором обл. відділення Укрлітфонду, головою правління Одеської організації Спілки письменників України. Захистив канд. дис. «М. Г. Хвильовий і естетика розстріляного ренесансу» (1996). Доц. каф. української літератури філол. ф-ту ОНУ (з 2001 р.). Авт. книг, новел та повістей: «Дві притчі одного дерева» (1967), «Хроніка Івана Скомороха» (1972), «Далекий голос зозулі» (1975), «Світло вершин» (1976), «Тасмича безсмертя» (1983), «Новели. Вибране» (1983); романів: «Птахи у відкритому морі» (1979), «Полум'я тополі» (1986), «Катарсис» (1990), «Двійник президента» (1993), «Енциклопедія блазня, або повстання у публічному домі» (1996), «Магнетична дама» (1998), «Зозуленька з Апокаліпсису» (2003), «Євангеліє від Гоголя: роман в новелах» (2009); монографії про Миколу Хвильового «Феноменологія генія і катастрофа кентавра» (1997–1998). За мотивами його новел і повістей знято телевізійні художні фільми «Далекий голос зозулі» і «Женихи». Чл. Спілки письменників України (1968). Лауреат республіканської премії імені Юрія Яновського, премії імені Олесея Гончара та премії «За кращу книгу року молодого письменника СРСР» (1976). Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2014. Т. 14. С. 59; Письменники Одещини на межі тисячоліть: антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 129; Філол. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова: бібліографія, 1991–2001. Одеса, 2003. С. 109.

КОЛЯДА *Віктор Іванович* (15.11.1947, Одеса) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1987), проф. (1989). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1970), аспірантуру по каф. мат. аналізу (1973). Служив у Радянській армії (1970–1971). Асист., старш. викл., проф. каф. мат. аналізу мех.-мат. ф-ту ОДУ (1972–1998). Захистив канд. дис. «Скорость

сходимости и суммируемости ортогональных рядов и вложения некоторых классов функций многих переменных» (1973). Захистив доктор. дис. «Теоремы вложения и метрические свойства функций» (1987). Працював в Іспанії: наук. співроб. Автономного ун-ту Мадриду (1998), проф. Ун-ту Ла Ріоха (м. Логронья 1999–2001), проф. Ун-ту імені Карлоса III у Мадриді (2001–2003). Проф. Карлстадського ун-ту (м. Карлстад, Швеція) (з 2003 р.). Організатор та голова спеціалізованої ради із захисту доктор. дис. при ОДУ (1993–1994). Впровадив нову структурну характеристику функції багатьох змінних (названу його ім'ям). Авт. близько 50 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 566 ; ЕСУ. Київ, 2014. Т. 14. С. 140 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 95–97.

КОМАР Сергій Валентинович (22.09.1956, с. Ордо-Василівка Софіївського р-ну, Дніпропетровської обл. – 12.08.2006, Одеса) – журналіст. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1978). Працював кореспондентом університетської газети «За наукові кадри» та Одеського обл. радіо (з 1980 р.). Помічник голови Одеського облвиконкому з питань економіки та преси (1986–1989). Акредитований кореспондент у ВР України. Закінчив ф-т журналістики Київського ін-ту політології та соц. управління (1991). Ред. Одеської міської громадсько-політ. газети «Позиція» (з 1991 р.). Працював на радіо: коментатором, головним ред. радіоканалу «Одеса-2», гол. ред. «Радіо на Троїцькій» (з 1992 р.). Заст. генерального директора Одеської обл. телерадіокомпанії, керівник обл. радіо в Одесі (2001–2006). Чл. Спілки журналістів України (1980). Нагороджений Почесною відзнакою голови Одеської облдержадміністрації, Почесною грамотою КМ України (1999), Почесною відзнакою губернатора Одеської обл. (2002), премією «Золоте перо Одессь», лауреат IV загальнонаціонального конкурсу «Український язык – язык единения». Авт. низки наук.-дослідницьких публікацій, книг «Фабрика радіоінформації», «Радіо... і решта життя».

Літ.: Комар С. Радіо... і решта життя. Одеса, 2004. 132 с. ; Памяти коллеги Сергей Комар : «Обустроить Украину». *Одес. изв.* 2006. 23 сент.

КОМАРОВ Микола Сергійович (16.06.1938, м. Сестрорецьк Ленінградської обл., РРФСР, нині – РФ – 03.08.2003, Одеса) – астроном, д-р фіз.-мат. наук (1989), проф. (1996). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1960), аспірантуру (1963). Працював в Астрономічній обсерваторії ОДУ (з 1960 р.). Займав посади: мол. наук. співроб. (1960–1961), наук. співроб. (1964–1968), зав. відділу астрофізики (1968–1970), зав. сектору астроспектроскопії (1970–1983), зав. відділу астроспектроскопії (1983), зав. відділу фізики зірок та галактик. За його участі були збудовані спостережні бази у Туркменії, Вірменії, Бурятії, розроблені нові методи спостережень та обробки матеріалів, сконструйовані та збудовані спектрометри та інші прилади. Організував експедиції для астрономічного дослідження поблизу Туапсе (1968), на Сахалін (1981), на Чукотку (1990) та ін. Створив школу дослідження фізики атмосферних холодних зірок. Чл. Міжнар. астрономічної спілки, засновник та чл. Європейського та Одеського астрономічних товариств, Української астрономічної асоціації, Євразійського астрономічного товариства. Нагороджений знаком «Винахідник СРСР», Ветеран праці, Ювілейною медаллю, бронзовою медаллю ВДНГ СРСР. Авт. понад 200 наук. пр., співавт. 10 авт. свідоцтв.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 570 ; ЕСУ. Київ, 2014. Т. 14. С. 164 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 95–97 ; Драгунова А. В., Мишенина Т. В. К 70-літтю проф. Н. С. Комарова. *Одес. астроном. календарь на 2008*. Одеса, 2007. С. 241–243.

КОМПАНИЕЦЬ Іван Іванович (23.03.1921, Єлисаветград, нині – Кропивницький – 15.11.1975, Київ) – історик, д-р іст. наук (1962), проф. (1965). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1945). Комсорг ЦК ВЛКСМ ОДУ (1945–1946). Закінчив аспірантуру Ін-ту історії України АН УРСР (1949). Захистив канд. дис. «Буковина на початку ХХ ст. (1900–1918 рр.)». Працював в Ін-ті історії України АН УРСР (з 1953 р. – Ін-т історії АН СРСР, нині – Ін-т історії України НАН України): мол. (1949–1951), старш. наук. співроб. (1951–1961) відділу історії країн народних демократій, старш. наук. співроб. відділу досоціалістичних формацій (1963–1966), відділу історії капіталізму (1967–1972), відділу історії дружби народів СРСР (1972–1974). Захистив доктор. дис. «Становище і боротьба трудящих мас Галичини, Буковини та Закарпаття на початку ХХ ст. (1900–1919 рр.)». Працював

у гол. редакції «Української радянської енциклопедії» (1959–1975), а з 1967 р. – заст. гол. ред. Заст. голови Гол. ред. радянської енциклопедії історії України та 26-томної «Історії міст і сіл УРСР». Завідував каф. історії УРСР Київського держ. ун-ту імені Т. Шевченка (1975). Заслужений діяч науки УРСР. Лауреат Держ. премії СРСР у галузі науки і техніки. Авт. 50 наук. пр.

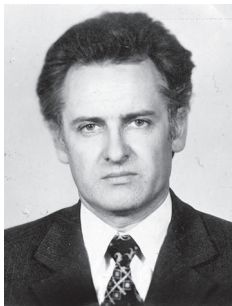
Літ.: ЕІУ. Київ, 2007. Т. 4. С. 489; ЕСУ. Київ, 2014. Т. 14. С. 211; УРЕ. Київ, 1980. Т. 5. С. 315; Іван Іванович Компаніць : некролог. *Укр. іст. журн.* 1976. № 1. С. 158–159.

КОНІКОВ Євген Георгійович (30.08.1954, Одеса – 24.03.2013, Одеса) – інженер-геолог, гідрогеолог, д-р геол.-мінерал. наук (1995), проф. (2002). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1976), аспірантуру (1981). Захистив канд. дис. «Фізико-механічні властивості і порові води глинистих мулів північно-західного шельфу Чорного моря та лиманів» (1983). Працював інженером, мол. наук. співроб. (1976–1980), старш. наук. співроб. (1980), зав. ПНДЛ інженерної геології узбережжя моря, водосховищ та гірських схилів (1993–2013). Закінчив докторантуру (1993) та захистив доктор. дис. «Вплив умов осадко-накопичення та літогенезу на фіз.-мех.властивості морських і лагунно-лиманних відкладів Азово-Чорноморського басейну» (1995). Займав посаду доц. каф. інженерної геології та гідрогеології ОДУ (з 1991 р.). Заст. декана геол.-геогр. ф-ту ОДУ (1994–2007). Проф. каф. інженерної геології і гідрогеології ОДУ (нині – ОНУ) (1996–2013). Очолював міжнар. школу з методології прогнозування небезпечних геол. процесів і явищ на підставі методів природного моделювання. Основні наук. інтереси: фіз. та мех. властивості морських і лиманно-морських відкладів, четвертинна геологія Азово-Чорноморського басейну, моделювання та прогнозування інженерно-геол. процесів. Чл. ради з інженерної геології Акад. інженерних наук України (1992), чл. Нью-Йоркської АН (1995), експертної ради Міністерства освіти України «Проблеми моря та водних ресурсів» (1996), чл.-кор. Міжнар. АН Євразії (1999), чл. міжнар. асоціації INQUA та міжнар. організації з вивчення та охорони берегів морів EUROCOAST. Авт. та співавт. понад 70 наук. пр. та семи монографій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 575; ЕСУ. Київ, 2014. Т. 14. С. 282; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 102–103; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2001. Вип. 2, ч. 1. С. 117–119.

КОНТУШ Сергій Михайлович (16.10.1937, м. Львов Курської обл., РРФСР, нині – РФ) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1989), проф. (1989). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1959), аспірантуру (1963). Захистив канд. дис. «Струйний конденсаційний метод изучения гигроскопических дымов» (1966). Працював лаборантом Проблемної лаб. фізики аеродисперсних систем (1959–1960), асист., старш. викл., доц. (з 1967 р.) каф. теплофізики (1963–1985), зав. НДЛ-1 ОДУ (1985–1989), проф. каф. теплофізики ОДУ (1989–1991), зав. каф. фізики ОДАХ (1991–2001). Проф. каф. теплофізики фіз. ф-ту ОНУ (2011). Проф. каф. теплофізики ф-ту математики, фізики та інформаційних технологій ОНУ (2018). Належить до наук. школи фізики аерозолів. Наук. інтереси зосереджені на екології та лазерних лічильниках аерозолів та біочасток. Авт. та співавт. близько 100 наук. пр. та патентів на винаходи.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 578 ; ЕСУ. Київ, 2014. Т. 14. С. 390 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 108–109.

КОПАНСЬКИЙ Іван Семенович (24.05.1950, с. Фараонівка Саратського р-ну Одеської обл.) – громадський, держ. діяч. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1976). Другий секретар Одеського обкому комсомолу (1979–1983), помічник першого секретаря Одеського обкому Компартії України (1984–1986), перший секретар Приморського райкому Компартії м. Одеси (1986–1991), співроб. комерційних фірм Одеси (1991–1998), займав посаду гол. спеціаліста в облдержадміністрації (1998). Начальник відділу, керівник служби управління зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі Одеської облдержадміністрації (з 1999 р.). Заст. начальника Гол. управління зовнішньоекономічних зв'язків, торгівлі та туризму облдержадміністрації (1998–2005), начальник управління зовнішньоекономічних зв'язків, проректор з наук. та пед. роботи Одеського аграрного держ. ун-ту (2005–2006). Нагороджений орденом Дружби народів (1982), медаллю «За військову відвагу», почесними знаками та грамотами.

Літ.: Сайт ветеранів ВЛКСМ Одес. обл. URL: <https://bit.ly/2RZtOko> (дата звернення: 23.01.2019).

КОРЕНОВСЬКИЙ Анатолій Олександрович (13.02.1958, с. Шевченкове Кілійського р-ну Одеської обл.) – математик, д-р фіз.-мат. наук (2008), проф. (2013). Закінчив відділення прикладної математики мех.-мат. ф-ту ОДУ (1979), аспірантуру (1988). Захистив канд. дис. «Свойства функций, определяемые в терминах средних колебаний» (1988). Асист. (1983–1991), доц. каф. мат. аналізу ОДУ(нині – ОНУ) (1991–2008). Захистив доктор. дис. «Середні коливання, обернені нерівності та рівно вимірні переставлення» (2007). Проф. (2008–2009), зав. каф. мат. аналізу ІМЕМ ОНУ (2009–2018), зав. каф. мат. аналізу ф-ту математики, фізики та інформаційних технологій ОНУ (з 2018 р.). Запрошений лектор: Франція (1994, 1999, 2003), Італія (1994), Фінляндія (2005), Польща (2006), Бруней (2011, 2012, 2013), Сінгапур (2012), Швеція (2013). Наук. інтереси пов'язані з теорією функцій дійсної змінної та гармонічним аналізом. Керівник наук. школи «Теорія функцій дійсної та комплексної змінної». Чл. вченої ради ІМЕМ, спеціалізованої вченої ради по захисту канд. дис. в ОНУ: вчений секретар (з 2005 р.), заст. голови ради (з 2013 р.), голова Держ. екзаменаційної комісії з математики в ПДПУ (2009, 2010, 2014), чл. експертної комісії з математики Вищої атестаційної комісії України (2008), наразі – чл. експертної комісії з математики Держ. атестаційної колегії України. Отримував Соросівські гранти (1993, 1995, 1997), диплом Соросівського доц. (1997), грант за спільний українсько-французький проект наук. досліджень «Дніпро» (2001–2003), грант Держ. фонду фундаментальних досліджень (ДФФД) (2001–2006). Авт. 75 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 584 ; ЕСУ. Київ, 2014. Т. 14. С. 476 ; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2S9TSZc> (дата звернення: 23.01.2019).

КОРЗЮКОВ Анатолій Іванович (08.08.1938, Одеса) – біолог, орнітолог. Закінчив біол. ф-т ОДУ (1967), ОІНГ (1979). Інструктор Одеського обкому комсомолу (1961–1964), голова Бюро міжнар. молодіжного туризму (1964–1974). Старш. викл. каф. зоології хребетних ОДУ (1974). Проводить дослідження на о. Зміїний (з 1973 р.). Захистив канд. дис. «Изучение массовых перемещений птиц в северо-западном Причерноморье с целью предупреждения их столкновений с самолетами» (1983). Зав. каф. зоології хребетних (1984–1986), доц. каф. зоології ОДУ (з 1987 р.). Займається охороною природи та середовищем меш-

кання тварин, охороною рідкісних, зникаючих тварин, прикладною орнітологією, міграцією птахів, еколог. та орнітологічним туризмом. Чл. Міжнар. комісії по рідким та зникаючим видам (Канада), чл. Міжнар. робочих груп по водно-болотним екосистемам (Голландія), по гускам (Голландія), по кулікам (Німеччина). Один із засновників та президент Азово-Чорноморської орнітологічної спілки, яка активно працює понад 30 років, експерт Українського товариства охорони птахів. Нагороджений медаллю Італійського нац. ін-ту дикої природи. Відмінник освіти України (1999). Авт. понад 180 наук. пр., у т. ч. восьми монографій у співавторстві.

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. Ч. 1. С. 101 ; Русев И., Курочкин С. «Любви к птицам остаются верен навсегда» : одесскому ученому-орнитологу А. И. Корзюкову – 75 лет. *Веч. Одесса*. 2013. 8 авг. (№ 116–117). С. 3 ; Русев И., Радьков Д., Соколовский Д. Блестящий организатор Одессокому ученому А. И. Корзюкову – 70 лет. *Веч. Одесса*. 2008. № 116. С. 2.

КОРИТНЮК Ярослав Олегович (13.07.1959, Одеса) – юрист, телеведучий. Полковник міліції у відставці. Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1981), Нац. у акад. внутрішніх справ України (Київ) (1998). Служив у Радянській армії. Працював в органах внутрішніх справ України (1983), начальник Центру громадських зв'язків УМВС України в Одеській обл. (1995). Ведучий молодіжної телепрограми «Феміда» на телеканалі «Інтер» (1999–2000) та регіональних каналах. Викл. правознавства в Юрид. ліцеї м. Одеса (з 2002 р.). Співпрацює з міжнар. проектом Держ. департаменту США «Гармонія» (з 1996 р.). Чл. Спілки журналістів України (1997), чл. Ради директорів «Дебат-клубу» м. Одеса. Один із співзасновників міського молодіжного прав. клубу «Феміда» (1999), добровільного громадського підрозділу «Молодіжна поліцейська академія» (2001). Нагороджений Відзнакою МВС України «За відзнаку в службі», Почесною грамотою Спілки журналістів України, Почесною грамотою МВС України, Почесною грамотою МОН України, Почесним званням «Кращий пед. працівник міста Одеси» (2010).

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 143.

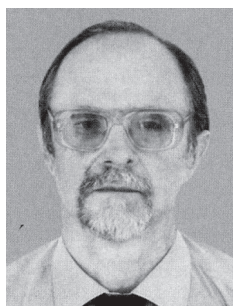
КОРМИЧ Людмила Іванівна (25.07.1952, с. Луг Велико-Березнянського р-ну Закарпатської обл.) – історик, юрист, д-р іст. наук (1991), проф. (1991). Закінчила іст. ф-т (1975), аспірантуру ОДУ (1978) та Харківський ін-т внутрішніх справ (1994). Працювала в ОДУ: асист. (1979), старш. викл. (1980), доц. (1981–1988). Закінчила

докторантуру КДУ (1990). Зав. каф. соц. теорій в Юрид. ін-ті ОДУ (1994). Створила при ОДУ коледж права та муніципального управління для реалізації концепції ступеневої освіти (1996). З 1998 р. – в ОДЮА (нині – НУ «ОЮА»): проректор, директор Ін-ту муніципального права і управління, зав. каф. соц. теорій Ін-ту прокуратури та слідства. Наук. інтереси зосереджено в галузі українського держ. будівництва та проблем паритетної демократії. Розробляє гендерні аспекти українського держ. будівництва. Чл. Всеукраїнської АН національного прогресу (з 1996 р.), акад. УАН та Української акад. політ. наук. Веде активну громадську діяльність: очолює Одеську обл. організацію «Жінки України», голова Південноукраїнського центру тендерних досліджень, чл. наук. ради Одеської організації «Просвіта», чл. виконкому громадської організації «Відродження регіону». Відмінник освіти України (1997), нагороджена орденом княгині Ольги III (1998) та II ст. (2012). Заслужений діяч науки та техніки України (2003). Нагороджена подякою Президента України, дипломами «Жінка десятиліття». Авт. близько 200 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 587 ; ЕСУ. Київ, 2014. Т. 14. С. 507 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, Т. 3. С. 110–113 ; 500 впливельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 85.

КОРОВІН Юрій Вікторович (19.06.1953, Одеса – 01.05.2011, Одеса) – хімік, д-р хім. наук (2004), проф. (2011). Закінчив хім. ф-т ОДУ (1975). Працював провідним наук. співроб. Фіз.-хім. ін-ту імені О. В. Богатського НАН України. Захистив доктор. дис. «Комплексні сполуки лантанідів з макроциклічними лігандами. Люмінесцентні властивості в інфрачервоній області» (2004). Основний напрямок наук. діяльності – хімія комплексних сполук лантанідів, люмінесцентна спектроскопія лантанідів, діагностичні препарати на основі сполук лантанідів. Авт. першого в СНД діагностичного парамагнітного контрастного засобу (препарат «Лантавіст») для магнітно-резонансної томографії. Чл. міжнародної наук. організації Society of Porphyrins and Phthalocyanines (2000), офіційний представник товариства від України (2005), European Rare Earth and Actinide Society (ERES) (2003). Голова громадської організації «Одесса XXI век». Керівник хім. секції МАН. Авт. понад 150 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2014. Т. 14. С. 547; Денисова І. Фізико-хімічному інституту ім. А. В. Богатського – тридцять лет. *Порто-франко*. 2007. 4 мая (№ 16); Непомнящая Т. Вернуть науку молодежи. *Веч. Одесса*. 2011. 4 июня (№ 81–82).

КОРОЛЬОВА Тетяна Михайлівна (20.08.1946, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – мовознавець, д-р філол. наук (1991), проф. (1991). Закінчила ф-т романо-германської філології ОДУ (1970). Вчитель одеської СШ № 25, перекладач. Захистила канд. дис. «Интонационная структура ответов на специальный вопрос в английской спонтанной диалогической речи и чтении (в сопоставлении с украинской)» (1979). Працювала в ОДУ (1974–1989): викл., доц. (1981), проф. каф. прикладної і експериментальної фонетики англійської мови. Захистила доктор. дис. (1991). З 1989 р. у ПДПУ: зав. каф. іноземних мов (1990–1993), зав. каф. теоретичної та прикладної лінгвістики (2002), декан ф-ту іноземних мов, директор Ін-ту мов світу (2011). Наук. інтереси зосереджені в галузі актуальних проблем прикладної лінгвістики. Під її керівництвом розроблялися питання підвищення ефективності лінгвістичного забезпечення новітніх інформаційно-речових технологій. Голова секції теоретичної та прикладної лінгвістики Південного регіонального відділення АН України, голова Асоціації фонетистів України. Акад. Українського відділення Міжнар. акад. наук екології, безпеки людини та природи (МАНЕБ) секції «Освіта та культура». Голова спеціалізованої вченої ради. Авт. понад 110 наук. пр., у т. ч. 4 монографій, 7 підручників, 33 навчальних посібників.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2014. Т. 14. С. 569; Букач В. М. Історія ПДПУ імені К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 32–33.

КОРЧЕВНА Любов Олександрівна (05.09.1953, с. Хрустальне Краснотульського р-ну Ворошиловградської обл., нині – Луганської обл.) – юрист, д-р юрид. наук (2010), проф. (2015). Закінчила геол.-геогр. ф-т (1986) та юрид. ф-т (1997) ОДУ. Зав. відділення післядипломної освіти Юрид. ін-ту ОДУ (1993–1996), заст. декана екон.-прав. ф-ту ОДУ (нині – ОНУ) (1997–2006). Захистила канд. дис. «Компенсація моральної шкоди, завданої порушенням особистих немайнових прав, у цивільному праві України» (1998). Захистила доктор. дис. «Проблема

різноджерельного права: дослід порівняльного правознавства» (2005). Доц., проф., зав. (з 2010 р.) каф. конституційного права та правосуддя екон.-прав. ф-ту ОНУ. Коло наук. інтересів – порівняльне правознавство, теорія держави та права. Відмінник освіти України (1999), нагороджена Почесною відзнакою Одеської облради (2002), Почесною грамотою КМ України (2009), Почесною відзнакою Української секції Міжнар. поліцейської асоціації «За мужність і професійність» (2008), Почесною грамотою КМ України (2009), Почесною грамотою ВР України (2013), нагрудним знаком «За наук. та освітні досягнення» (2015), Подякою КМ України (2018).

Літ.: Екон.-прав. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова (1998–2007) : бібліогр. покажч. друк. пр. Одеса, 2009. С. 237–244 ; Служителі Фемиди: страницы истории юрид. образования и науки в Имп. Новорос.-Одес. нац. ун-те имени И. И. Мечникова (1865–2015 гг.). Одесса, 2015. С. 553–556 ; ОНУ імені І. І. Мечникова. Екон.-прав. ф-т. Каф. конституц. права. URL: <https://bit.ly/2t2JaFQ> (дата звернення: 23.12.2018).

КОСМИНСЬКА Світлана Пилипівна (09.07.1963, Одеса) – педагог. Закінчила мех.-мат. ф-т ОДУ (1985), Центр. ін-т післядипломної пед. освіти Акад. педагогіки (2005) за спеціальністю «Управління навчальними закладами» (2005). Працювала провідним інженер-програмістом «ДальморНИИпроект» (м. Владивосток), вчителем інформатики у СШ № 5 м. Одеса, заст. директора СШ № 21 м. Одеса (1985–1992). Вчитель інформатики, заст. директора з наук.-метод. роботи, директор Маріїнської гімназії (з 2003 р.). Під її керівництвом Маріїнська гімназія стала переможцем всеукраїнських та міжнар. конкурсів ЮНЕСКО та телекомунікаційних конкурсів. Чл. суспільної організації «Союз громадян Одессы». Відмінник освіти України. Нагороджена відзнакою «Зірка "Патріот України"», Почесними грамотами МОН України. Отримала звання «Кращий пед. працівник м. Одеси», Почесну відзнаку міського голови «Подяка». Переможець Всеукраїнського конкурсу «Директор ХХІ століття» (2012).

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Ч. 1. Одеса, 2007. С. 104.

КОСТИН Олександр Васильович (13.12.1932, Москва, РСФРР, нині – РФ – 30.04.2014, Одеса) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1992), проф. (1992). Закінчив з відзнакою фіз.-мат. ф-т ОДУ (1955), аспірантуру (1958). Працював на каф. мат. аналізу (1958–1977). Захистив канд. дис. «Устойчивость и асимптотики квазилинейных неавтономных дифференциальных систем» (1962). Зав. каф. вищої математики ОДУ

(нині – ОНУ) (1977–2014). Захистив доктор. дис. «Асимптотика правильных решений обыкновенных дифференциальных уравнений» (1991). Наук. інтереси зосереджені на асимптотичній теорії та теорії стійкості розв'язків звичайних диференціальних рівнянь. Нагороджений медаллю «Ветеран праці». Відмінник освіти України (2005). Авт. понад 60 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2014. Т. 14. С. 725; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 128–129; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 106–108.

КОСТЮК Володимир Миколайович (22.01.1936, Одеса) – філософ, спеціаліст в галузі логіки, методології науки, системних досліджень, д-р філос. (1978) та екон. наук (1999), проф. Закінчив іст. (1958) та мех.-мат. (1967) ф-ти ОДУ, аспірантуру на каф. філософії (1964). Після захисту канд. дис. «О конкретности теоретических абстракций» (1965) працював на каф. філософії ОДУ: доц., проф., зав. (1974–1977). Захистив доктор. дис. «Теория индивидуального рассуждения и индивидуальная логика» (1972). У 1977 р. переїхав до Москви, де працював зав. каф. філософії Московського ін-ту електронної техніки (1977–1985). Провідний наук. співроб. Ін-ту системних досліджень РАН (1983). Проф. Ін-ту системного аналізу РАН (1995). Працює у Московському фіз.-техн. ін-ті на каф. інноваційної економіки (з 2006 р.). Очолює наук. школу логіки. Дійсний чл. Міжнародної АН інформації, інформаційних процесів та технологій (1996). Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 603; ЕСУ. Київ, 2014. Т. 14. С. 739; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 130–131; Алексеев П. В. Философы России XIX–XX столетий: биографии, идеи, труды. М., 1999. С. 407; Гребенник Г. Записки университетского человека. Одесса, 2014. С. 27–29.

КОТОВ-ХРОМЕНКО Віктор Омелянович (29.09.1924, Одеса – вересень 1978, Одеса) – психолог. Під час Другої світової війни воював у складі частин Південного, Центрального, Прибалтійського фронтів. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1952). Навчався в аспірантурі по каф. психології ПДПУ. Старш. викл. каф. педагогіки і психології ОДУ (1956–1960). Захистив канд. дис. «Особенности временной перспективы у ребенка

среднього шкільного віку» (1958). Проректор з навчально-наук. роботи (1960–1965), доц. каф. психології (1963), про-ректор з наук. роботи (1965–1970), зав. каф. психології (1967–1976) ПДПУ. Зав. каф. психології ОДУ (1976). Нагороджений трьома орденами Червоної Зірки та медаллю «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Літ.: Букач В. М. Історія ПДПУ імені К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 33–34 ; Это было недавно, это было давно... Одеса, 2006. С. 76–78.

КОХРИХТ Фелікс Давидович (28.11.1939, Одеса) – журналіст, телеведучий, колекціонер. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1966). Працював у різних одеських виданнях: зав. відділу незалежної газети «Юг», перший заст. ред. газети «Слово», ред. журналу «Одеса» (до 1996 р.), ведучий телепрограм «Діалоги», «Співрозмовник» (1996–2013), власний кореспондент радіо «RTN» (США). Гол. ред. одеського альманаху «Дерибасовская-Ришельевская» (з 2000 р.). Голова Ради центру сучасного мистецтва. Допомігав у 1960–80-ті роки художникам-нонконформістам, організував виставки, писав рецензії. Колекціонер картин одеських художників-авангардистів. Один із організаторів Одеського джаз-клубу у 1970–80-ті рр. Один із засновників Товариства одеських художників (ТОХ), Центру сучасного мистецтва «ТИРС» (1989) та Центру сучасного мистецтва «Сорос-Одеса» (1996), де був президентом і головою ради, був чл. Джазової федерації ЮНЕСКО, входить в журі одеського міжнар. фестивалю «Майстер-Джем Фест». Чл. Піклувальної ради Добровичного європейського центру «Гмілус Хесед». Чл. Спільки журналістів України (з 1966 р.), чл. Спільки театральних діячів України. Нагороджений відзнакою одеського міського голови ««Знак Пошани»» (2009) та журналістськими відзнаками: «Золоте перо Одеси», золота медаль «Незалежність» (Київської обл. журналістської організації), орден «Золотий хрест» від Асоціації працівників культури та мистецтва України – за вагомий внесок у розвиток культури та мистецтва і зміцнення дружби між народами.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2014. Т. 15. С. 53 ; Каменный А. Одесса: Кто есть кто. Одесса, 1999. С. 152 ; Кто есть кто в Одес. регионе. Ч. 1. Одесса, 2007. С. 106.

КОЦЮБЕНКО Микола Макарович (21.05.1947, с. Станіславчик Первомайського р-ну Миколаївської обл.) – юрист, генерал-лейтенант митної служби. Навчався в Іллічівському ДПТУ № 22 (1964–1966). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1980). Працював крановиком Іллічівського морського торговельного порту (1966–1971), інспектором Іллічівської митниці (1971–1978), інспектором-бухгалтером Григор'ївської митниці (1978–1979), старш. інспектором Григор'ївської митниці (1979–1981), керівником Калінінградської залізничної митниці (1981–1987), керівником Регіонального митного управління (1993), керівником митниці Республіки Татарстан (2001–2008). Чл. колегії

Міністерства торгівлі та зовнішньоекон. співробітництва, чл. колегії при Гол. федеральному інспекторі з Республіки Татарстан. Почесний акад. Російської гуманітарної акад. Заслужений юрист Республіки Татарстан. Нагороджений відзнаками: «Почесний митник Росії», «Відмінник митної служби», «Ветеран митної служби», орденом «За службу Вітчизні» II ст., медалями: «За старанність» II ст., «За службу в митних органах» I, II, III ст., Почесними грамотами Республіки Татарстан, Держ. митного комітету РФ, Приволзького митного управління.

Літ.: Виперсон = Viperson : Рейтинг персональных страниц. URL: <https://bit.ly/2TjPFzB> (дата звернення: 27.12.2018).

КРАВЧЕНКО Ірина Анатоліївна (03.07.1967, Одеса) – хімік, біолог, д-р біол. наук (2004), проф. (2005). Закінчила біол. ф-т за спеціальністю «біологія» (1990), хім. ф-т ОДУ за спеціальністю «фармацевтична біохімія» (2000), аспірантуру Фіз.-хім. ін-ту імені О. В. Богатського НАН України (1993). Захистила канд. дис. «Імобілізація лужної протеази та бета-галактозидази на полімерних носіях» (1994). Працює в Фіз.-хім. ін-ті імені О. В. Богатського НАН України: мол. наук. співроб. (1993–1994), наук. співроб. (1994–2001), провідний наук. співроб. (з 2005 р.). Водночас працює в ОДУ (нині – ОНУ) на каф. фармацевтичної хімії: доц. (1997–2005), проф. (з 2005 р.).

Захистила доктор. дис. «Теоретичне та експериментальне обґрунтування трансдермального введення похідних 1,4-бенздіазепіну» (2004). Наук. інтереси пов'язані з біоорганічною, мед. хімією та фармакологією; пошуком нових високоєфективних речовин серед похідних 1,4-бенздіазепіну; пошуком шляхів спрямованого транспор-

ту лікарських препаратів у мозок; розробкою трансдермальних систем для кризь-шкірного введення лікарських препаратів; пошуком та розробкою нових протизапальних препаратів на основі природних і синтетичних біол.-активних речовин. Чл. спеціалізованих вчених рад по захисту дис. при ОНМУ та ОНУ. Нагрудним знаком «Відмінник освіти України» (2015). Авт. понад 70 наук. пр., у т. ч. 4 монографій, 4 навч. посібників, 12 патентів на винаходи.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 613; ЕСУ. Київ, 2014. Т. 15. С. 137–138; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2Sivip5> (дата звернення: 23.01.2019).

КРАВЧЕНКО Лілія Георгіївна (29.09.1937, Керч) – педагог. Закінчила іст. ф-т ОДУ. Працювала вчителем вечірньої школи, ПТУ № 11, ПТУ № 9, ПТУ № 31 у м. Керч. Вчитель історії і суспільно-політичних предметів. Чл. бюро райкому партії СДПУ(о) у Керчі. Нагороджена орденом «Знак Пошани» (1989), медаллю імені А. С. Макаренка (1990). Відмінник освіти України.

Літ.: Випускники Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Вип. 1. С. 116.

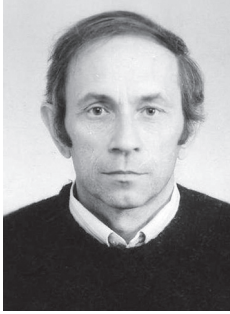

КРАМЕР Юхим Наумович (Хайм Нехемович) (18.09.1920, с. Янківка Северинівської волості Херсонської губ., нині – Одеська обл. – 12.02.2002, м. Портленд, США) – астроном, д-р фіз.-мат. наук (1975), проф. (1976). Під час Другої світової війни служив у будівничому батальйоні. Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1949). Працював в астрофізичній лаб. Фіз.-техн. ін-ту Туркменської філії АН СРСР (1949–1950). Наук. співроб. Астрономічної обсерваторії ОДУ (1951). Захистив канд. дис. «Кометные радианты и связь метеорных потоков с кометами» (1955). Зав. Астрономічної обсерваторії ОДУ (1956). Працював доц. каф. астрономії ОДУ (1966–1974). Захистив доктор. дис. «Исследование движения и структуры меторных тел кометного происхождения» (1973).

Проф. каф. астрономії ОДУ (1975–1994). До 1992 р. керував відділом дослідження метеорів і комет Астрономічної обсерваторії ОДУ. Вивчав природу метеорної речовини і верхньої атмосфери Землі. З 1994 р. мешкав у США. Чл. Міжнар. астрономічного союзу. Авт. понад 150 наук. ст., співавт. 3 монографій, одержав 3 авт. свідоцтва.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 616; ЕСУ. Київ, 2015. Т. 15. С. 190; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, Т. 3. С. 141–143; Смирнов В. А. Реквием XX века. Одесса, 2010. Ч. 5. С. 73–85.

КРАСЕХА Єрофій Никифорович (01.01.1940, с. Хрясик Маневичівського р-ну Волинської обл.) – географ, ґрунтознавець, геоеколог, д-р біол. наук (1990), проф. (1992). Закінчив Новобузький технікум модернізації та електрифікації сільського господарства (1959). Механік, робітник в геол.-розвідувальних експедиціях по Краснодарському краю в басейні Підкаменної Тунгуски (1960–1961). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1969). Працював інженером, старш. наук. співроб., начальником ґрунтової експедиції каф. ґрунтознавства і географії ґрунтів ОДУ (1969–1977). Захистив канд. дис. «Сірі лісові ґрунти в системі структури ґрунтового покриву Кеть-Єнісейського межиріччя» (1980). Працював старш. викл. (1977–1981), доц. (1981–1992) ОДУ. Захистив доктор. дис. «Просторова організація ґрунтового покриву Середнього Сибіру» (1990). Проф. каф. ґрунтознавства і географії ґрунтів ОДУ (1992). Зав. каф. географії України ОДУ (нині – ОНУ) (з 1996 р.). Основні наук. інтереси: теорія ґрунтознавства, ґрунтова картографія, просторова організація ґрунтового покриву, структури ґрунтового покриву, екологія ґрунтів та екологія землекористування, біосферна етика. Голова Одеського відділення Українського товариства ґрунтознавців і агрохіміків. Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 617; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 145; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 144–146; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2001. Вип. 2, ч. 1. С. 127–129.

КРАСНИЙ Юрій Петрович (26.06.1937, Севастополь) – фізик-теоретик, д-р фіз.-мат. наук (1981), проф. (1984). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1959), аспірантуру (1962). Захистив канд. дис. з теоретичної фізики (1969). Працював асист. (1962–1969), доц. (1969–1982), проф. (1982–1984) каф. теоретичної фізики ОДУ. Зав. каф. (1984–1990), проф. (1990–1993) каф. фізики Одеського технологічного ін-ту імені М. В. Ломоносова. У 1993 р. переїхав до Польщі. Працював проф. на мат. ф-ті Опільського ун-ту (Польща) (з 1993 р.). Зав. каф. математики та мат. моделювання (з 2007 р.), проф. каф. Бізнес-адміністрування та корпоративної безпеки МГУ. Розробляв теорію рівноважних та кінетичних властивостей рідких металів. Авт. понад 90 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 620; ЕСУ. Київ, 2014. Т. 15. С. 211; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 146–147; Фіз. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова, 1865–2000. Одеса, 2001. С. 76.

КРЕТ Никанор Матвійович (10.08.1931, с. Шепилове Голованівського р-ну Одеської обл. – 21.10.2012, Косівщина) – педагог, краєзнавець. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1956). Працював вчителем української мови та літератури, з 1957 р. – заст. директора з навч.-виховної роботи Саханівської СШ Ширяєвського р-ну Одеської обл. (1956–1961). З 1961 р. працював у Косівському р-ні заст. директора з навч.-виховної роботи Вербовецької ЗОШ, з 1962 р. – заст. директора Косівської школи-інтернату, з 1965 р. – директором Смоднянської санаторної школи-інтернату, з 1976 р. – інспектором Косівського районного відділу освіти, з 1983 р. – директором Косівської школи

№ 2. Ред. «Освітнянського вісника» (1996), літературний ред. журналу «Гуцульська школа» (1999). Працює на посаді старш. наук. співроб. НДЛ «Гуцульська етнопедagogіка і гуцулознавство» та методистом районного метод. кабінету (з 1999 р.). Авт. публікацій з проблем лінгвістики, фольклору, гуцульщинознавства. Авт. кількох краєзнавчих видань. Відмінник народної освіти (1996), лауреат районної пед. премії імені І. А. Пелипейка (2008).

Літ.: Крет Н. Гуцульщина літературна : посіб. для вчителя. Косів, 2002. 411 с. ; Освітняни Косівщини. Вічна пам'ять. *Освіт. вісн.* 2012. 29 жовт., № 8 (№ 178). С. 11. URL: <https://bit.ly/2GcrqjY> (дата звернення: 28.12.2018).

КРОТОВ Веніамін Григорович (07.05.1949, Москва, РРФСР, нині – РФ) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1991), проф. Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1971), аспірантуру (1974). Захистив канд. дис. «Коэффициенты разложения по базисам функциональных пространств и представление измеримых функций рядами» (1974). Викл. на каф. мат. аналізу ОДУ (з 1974 р.). Захистив доктор. дис. «Граничное поведение и дифференциальные свойства гладких функций многих переменных» (1990). Переїхав до Мінська (1993). Зав. каф. теорії функцій мех.-мат. ф-ту Білоруського держ. ун-ту. Наук. дослідження полягають у вивченні диференціальних властивостей граничних значень

функцій з багатовимірних класів Харді і розв'язанні крайових задач для рівнянь з частинними похідними.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2014. Т. 15. С. 543 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 165–167.

КРОХМАЛЬ Василь Васильович (01.08.1953, с. Криве Озеро Миколаївської обл.) – філолог, педагог. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1985). Викл. української мови та літератури у СШ № 106 м. Одеса (1983), в Одеському пед. училищі (нині – Одеський пед. коледж ПНПУ) (з 1987 р.). Учасник метод. семінарів, конференцій у Південному регіоні. Чл. «Конгресу захисту української мови», голова обл. метод. об'єднання викл. української мови та літератури ВНЗ I-II рівнів акредитації Одеської обл. У своїй роботі приділяє увагу розробці і втіленню сучасних методик та технологій навчання, організовує студентські конференції, диспути, літературні зустрічі тощо. Має звання «Вчитель-методист». Нагороджений знаком «Відмінник освіти України», нагрудним

знаком А. С. Макаренка.

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 153.

КРУГЛОВ Віктор Євгенович (31.08.1945, м. Умань Черкаської обл.) – математик, проф. (1998). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1967) та аспірантуру каф. методів мат. фізики. Працював: асист. (1969–1973), старш. викл. (1974–1975) каф. мат. фізики ОДУ. Захистив канд. дис. «Задача Рімана на ріманових поверхнях алгебраїчних функцій та деякі її застосування» (1973). Доц. каф. методів мат. фізики ОДУ (1976–1997). Пройшов стажування в Берлінському ун-ті імені Гумбольдта (1979). Працював заст. декана (1973–1986), деканом (1988–1994) мех.-мат. ф-ту ОДУ. Проф. каф. методів мат. фізики (1988). За ініціативою В. Є. Круглова було відтворено Рішельєвський лицей (1989). Директор Ін-ту математики, економіки і механіки

(ІМЕМ) ОДУ (нині – ОНУ) (з 1994 р.), який було створено на базі мех.-мат. ф-ту ОДУ. Декан ф-ту математики, фізики та інформаційних технологій ОНУ (з 2018 р.). Основні наук. інтереси зосереджено на факторизації матриць-функцій, побудові розв'язків лінійних диференціальних рівнянь з аналітичними функціями як коефіцієнтами, відновлення диференціальних рівнянь класу Фукса за заданою групою монохромії. Отримав Сертифікат за участь у семінарі з ефективного управління закладами вищої освіти (СЕУМЕ, 2001). Відмінник освіти України (1999), нагороджений Почесною грамотою КМ України (2010), Почесною грамотою ВР України (2015). Авт. понад 40 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 629 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 167–168 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 126–127.

КРУК Олександр Карлович (1918, Одеса – 1996) – математик, педагог. Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1949). Призваний до лав Радянської армії. Учасник Другої світової війни. Викладав фізику у ремісничих училищах Одеси (1945). Працював заст. директора, директором семирічної школи № 108 м. Одеса (з 1950 р.), зав. відділу освіти Іллічівської районної ради народних депутатів Одеси (1955), перший заст. зав. відділу освіти Одеської обл. Ради народних депутатів (1956), директор Обл. заочної СШ моряків (1959). Заслужений вчитель УРСР (1976). Нагороджений держ. нагородами, знаком «Відмінник освіти України».

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 154.

КУЗНЕЦОВА Інеса Василівна (22.09.1938, Свердловськ, нині – Єкатеринбург, РФ) – філософ, юрист, д-р пед. наук (1993), проф. (1995). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1965), аспірантуру (1976). Вчитель молодших класів (1955–1958), працювала на комсомольській роботі (1962–1974). Старш. викл. (1976–1983), доц. Одеського інженерно-будівничому ін-ту. Працює в Одеському вищому інженерному морському училищі (нині – ОНМА) (з 1984 р.): старш. наук. співроб., доц., проф., зав. каф. філософії (1987), декан гуманітарного ф-ту (з 2003 р. – ф-т морського права). Захистила доктор. дис. «Гуманізація і гуманітаризація вищого технічного образования» (1993).

Основний напрямок наук. діяльності – філософія, філософія права, етика. Чл. наук.-метод. комісії МОН за спеціальністю «Правознавство». Відп. ред. наук. збірника «Морское право: актуальные вопросы теории и практики», чл. редколегії журналу «Судоходство». Нагороджена орденом «Знак Пошани» (1970), медаллю «За трудову доблесть». Відмінник народної освіти України (1972, 1973), Заслужений діяч науки і техніки України (1998), Почесний працівник морського та річкового флоту України. Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2014. Т. 15. С. 683; Жінки України: біогр. енциклопед. слов. Київ, 2001. С. 234–235.

КУЗЬМІН Віктор Євгенович (01.07.1951, Полтава) – хімік, д-р хім. наук, проф., чл.-кор. НАНУ (2018). Закінчив хім. ф-т ОДУ (1973). Пройшов шлях від аспіранта до старш. наук. співроб. каф. органічної хімії ОДУ (1973–1978). Працює у Фіз.-хім. ін-ті імені О. В. Богатського НАН України (з 1978 р.): старш. наук. співроб., заст. директора з наук. роботи, зав. лаб. теоретичної хімії. Захистив доктор. дис. «Топологічні та конформаційні аспекти функціонування макрогетероциклів» (2004). Зав. відділу молекулярної структури та хемоінформатики Фіз.-хім. ін-ту імені О. В. Богатського НАН України (з 2011 р.). Доц., проф. каф. органічної хімії ОНУ. Основний напрямок наук. досліджень – проблеми теоретичної і мед. хімії, стереохімії, хемоінформатики. Чл. спеціалізованої вченої ради із захисту доктор. дис. Фіз.-хім. ін-ту. Чл. міжнародних наук. товариств: American Chemical Society, World Association for Theoretically Oriented Chemists та International Society for Antiviral Research, неодноразово отримував гранти міжнародних наук. фондів. Голова експертної ради з хімії Департаменту атестації кадрів МОН України. Нагороджений медаллю НАН України «За професійні досягнення». Авт. близько 300 наук. пр.

Літ.: Історія хім. ф-ту, 1865–2005. Одеса, 200. С. 113–114; Фіз.-хим. ин-т им. А. В. Богатского Нац. Акад. наук Украины. Одесса, 2007. 464 с.

КУЛТИГІН Володимир Павлович (20.06.1940, Казань, РРФСР, нині – РФ – 23.01.2009, Москва, РФ) – соціолог, д-р філос. наук, проф. Закінчив англійське відділення ін-ту іноземних мов ОДУ (1963), аспірантуру АН УРСР (1968). Соціолог, зав. сектору ЦК ЛКСМУ (1968–1971). Працює в Москві (з 1971 р.). Старш. наук. співроб. соціологічної лаб., доц. Вищої комсомольської школи (1971–1976). Наук. консультант Комітету молодіжних організацій СРСР (1976–1981). Зав. відділу, керівник Міжфакультетської соціологічної лаб. МДУ (1981–1986). Зав. каф. соціології та соц. психології Ін-ту молоді (1986–1990), консультант ЦК КПРС (1990–1991). Проф. Московського держ. ун-ту комерції (1991–1997). Заст. директора з науки Всеросійського центру рівня життя (1992–1995). Пройшов перепідготовку в учбових центрах Британської Ради освіти (1992) та Торгівельно-промислової Палати Франції (1994). Зав. відділу, керівник Центру історії соціології, гол. наук. співроб. Ін-ту соц.-політ. досліджень (1997–

2009). Створив соціологічну мережу ЦК ЛКСМУ. Авт. спеціалізованих курсів з соціології у МДУ, Російської акад. держ. служби при Президентові РФ, Російському держ. соц. ун-ті, Російській акад. праці та соц. відносин, Московському коледжі соціології. Перший федеральний віце-президент Російської спілки соціологів (РСС), голова Дослідницького комітету РСС, чл. Бюро з соц. теорії Міжнар. та Європейської соціологічних асоціацій. Акад. Міжнар. акад. інформатизації, Акад. політ. наук. Авт. понад 300 наук. пр., серед яких 15 монографій та підручників.

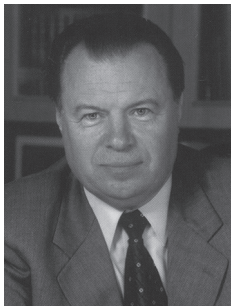
Літ.: МГУ ім. М. В. Ломоносова : офіц. сайт. URL: <https://bit.ly/2MSFbEB> (дата звернення: 24.01.2018).

КУЛЬЧИЦЬКИЙ Станіслав Владиславович (10.01.1937, Одеса) – історик, д-р іст. наук (1978), проф. (1986). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1959). Наук. співроб., старш. наук. співроб. Держ. архіву Одеської обл. (1958–1960). Аспірант Ін-ту економіки АН УРСР (1960–1963). Захистив канд. дис. «Розвиток залізничного транспорту дореволюційної України» (1963). Мол., старш. наук. працівник Ін-ту економіки АН УРСР (1963–1973). З 1972 р. працює в Ін-ті історії України НАН України: зав. відділу історії України 20–30-х рр. ХХ ст., заст. директора з наук. роботи (1977–1978, з 1990 р.). Захистив доктор. дис. «Внутрішні ресурси соціалістичної індустріалізації СРСР (1925–1937 рр.)» (1976). Заст. Акад.-секретаря Відділення історії, філософії і права НАН України (1983–1988, з 1998 р.). Гол. ред. «Історичних зошитів» Ін-ту історії України НАН України (з 1991 р.). Наук. інтереси зосереджені на історії України 2-ї половини ХІХ та ХХ ст., зокрема проблематика воєнного комунізму, нової екон. політики, історії голодомору. Голова Спілки архівістів України (1991–1999). Лауреат премій Освітньої фундації імені П. Яцика (Канадський Ін-т українознавчих студій) за кращі іст. праці, опубліковані у 1990–1995 і 1996–2000 рр. Заслужений діяч науки і техніки України (1996). Лауреат Держ. премії України в галузі науки та техніки (2001), нагороджений орденами «За заслуги» ІІІ (2001) та ІІ ст. (2006). Почесний проф. ОНУ імені І. І. Мечникова (2018). Авт. понад 1500 пр., зокрема 60 монографій, підручників, довідників.

Літ.: ЕІУ. Київ, 2008. Т. 5. С. 490 ; Україна наукова = Science in Ukraine. Київ, 2008. Т. 1, вип. 2. С. 217 ; Імена України : біогр. щорічник. Київ, 1999. С. 225.

КУРАС Іван Федорович (03.10.1939, с. Немирівське Балтського р-ну Одеської обл. – 16.10.2005, Київ) – політолог, громадський та політ. діяч, д-р іст. наук (1981), проф. (1985), чл.-кор. АН УРСР (1988), акад. НАН України (1995). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1962). Наук. співроб. Кіровоградського обл. партійного архіву, за сумісництвом асист. каф. марксизму-ленінізму Кіровоградського філіалу Харківського політехн. ін-ту (1962–1964). Закінчив аспірантуру КДУ (1967), працював доц. каф. історії КПРС (1967–1970). Захистив канд. дис. «Большевики во главе национально-освободительного движения трудящихся Украины в период подготовки и проведения Великой Октябрьской социалистической революции (март-декабрь 1917 г.)» (1967). Працював: співроб., ученим секретарем в Ін-ті історії партії ЦК КПУ (1970–1972); інструктором, консультантом, зав. сектору відділу науки і навчальних закладів ЦК КПУ (1972–1983). Захистив доктор. дис. «Торжество ленинских идей, пролетарского интернационализма и крах мелкобуржуазных националистических партий на Украине» (1981). Обіймав посади акад.-секретаря Відділення історії, філософії та права НАН України (1988–1993), заст. директора (1983), директора Ін-ту національних відносин і політології (нині – Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень НАН України) (1991–2005). Віце-прем'єр-міністр з питань гуманітарної політики України (1994–1997). Віце-президент НАН України (1998). Очолював Республіканську комісію у справах депортованих народів Криму, Державну комісію з питань реорганізації у галузі науки. Акад. Української акад. політ. наук (1994), чл. Координаційної ради з питань внутрішньої політики при Президентові України (1998). Народний депутат України (2002), секретар Української політ. консультативної ради (2003), голова наглядової ради НАК «Надра України» (2004), керівник робочої групи з розробки проекту Концепції розвитку гуманітарної сфери (за згодою) (2004). Нагороджений орденом Дружби народів (1986), премією імені Д. З. Мануїльського АН УРСР (1987), орденом князя Гедимінаса IV ст. (1998, Литва). Почесний д-р ОДУ (1996). Заслужений діяч науки і техніки (1998). Лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки за цикл наук. пр. «Фолеристика і бонистика України» (1999). Нагороджений орденами: князя Ярослава Мудрого V (1999), IV (2003), III ст. (2004), Великим Хрестом (1997, Італія), Св. князя Володимира II ст. (2000) та ін. Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: ЕГУ. Київ, 2008. Т. 5. С. 512–514; Імена України: біогр. щорічник. Київ, 1999. С. 226; Іст. і політ. наука та суспільна практика в Україні. Київ, 2009. С. 13–16.

КУР'ЯТА Володимир Григорович (10.07.1950, Львів) – ботанік, фізіолог рослин, д-р біол. наук (2000), проф. (2003). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1973), аспірантуру (1977). Працював в ОДУ: асист. (1977–1980), доц. каф. фізіології рослин. Захистив канд. дис. «Роль біополімерів рослинних клітинних стінок виноградної лози в період осінньо-зимового спокою» (1979). Працює у Вінницькому держ. пед. ун-ті імені М. Коцюбинського: старш. викл. каф. природн. наук (1980–1983), доц. каф. ботаніки (1980–2000), проф., зав. каф. біології (з 2000 р.). Захистив доктор. дис. «Фізіолого-біохімічні механізми дії ретардантів і етиленпродуцентів на рослини ягідних культур» (1999). Наук. інтереси – фізіологія росту і розвитку рослин. Чл. двох спеціалізованих вчених рад із захисту дис. на здобуття наук. ст. д-ра наук. Голова Вінницького відділення Товариства фізіологів рослин України. Відмінник освіти України (2006). «Людина року Вінниччини» в номінації «Діяч науки» (2003). Авт. близько 200 наук. пр., у т. ч. 3 монографій, 6 навч. посібників, патентів на винахід.

Літ.: Коваленко С. Г., Васильєва Т. В., Швець Г. А. Ботаніки і ботан. дослідж. в Одес. нац. ун-ті імені І. І. Мечникова. Одеса, 2005. С. 61.

КУХАРЕНКО Валерія Андріївна (27.12.1927, Одеса) – філолог, фахівець з англійської стилістики, д-р філол. наук (1972), проф. (1975). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1949). Захистила канд. дис. «Види повторів та їх стилістичне використання в творах Ч. Дікенса» (1955). З 1975 р. працювала викл., доц., деканом ф-ту романо-германської філології, заснувала та завідувала каф. лексикології і стилістики англійської мови ОДУ (ОНУ). Захистила доктор. дис. «Дослідження індивідуального стилю авт. (мова Е. Хемінгуей)» (1972). Як стипендіат Фулбрайта (1980, 1988, 1990–1991, 1992–1996) викладала спецкурси зі світової та англійської літератури, лінгвістики тексту в багатьох ун-тах США. Проф. каф. лексикології і стилістики англійської мови (до 2015 р.). Створила власну наук. школу лінгвостилістики тексту, яка базується на дослідженні ідеостилу як явища взагалі і конкретних індивідуальних мовних стилів авт. XIX і XX ст. Розробила і ввела в наук. обіг методіку горизонтально-вертикального аналізу художнього тексту та трьохрівневої структури ідіолекту мовця і його відображення в художньому творі; запропонувала таксономію масової літератури та розробила

поняття магічного реалізму стосовно сучасної постмодерністської літератури. Чл. Асоціації викл. коледжів США (1997–2006). Голова Одеського відділу клубу британської книги при Британській Раді України. Чл. Ради Одеського відділу американсько-української організації «Відродження», чл. лекторської групи, що працює з американською організацією Elder Hostel. Відзначена орденом Дружби народів (1988). Почесний д-р Норт Лейк Коледжу (США) (1995). Нагороджена премією імені Б. Ф. Дерев'янка і звання «Людина року» (1998), почесною Відзнакою ВР України (2005), Грамотою МОН України (2008). Авт. понад 130 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 648 ; ЕСУ. Київ, 2016. Т. 16. С. 279 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 180–182 ; Времена и годы : воспоминания ветеранов войны и труда Одес. ун-та. Одесса, 1999. Вып. 2. С. 78–80 ; Кухаренко В. А. Моя біографія, или автобіографія. *Зан. з ром.-герм. філології*. 2008. Вип. 20. С. 3–5 ; Колегаєва І. М., Голубенко Л. М. Валерія Андріївна Кухаренко – наш учитель і вчений. *Там само*. С. 6–7.

КУЦЕНКО Альфред Миколайович (16.08.1933, Луганськ) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1993), проф. (2000). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1956). Викл. фізики в СШ с. Борщі Котовського р-ну Одеської обл. (1956–1957). Працював в ОП (нині – ОНПУ) (з 1957 р.): асист. (1957 р.), аспірант, старш. викл., доц. (1972–1978) каф. фізики електроакустики й ультразвукової техніки. Працював у Вищому техн. ін-ті (Камбоджа) і Нац. школі інженерів (Республіка Малі) (1969–1972) на посадах доц. та зав. каф. фізики, на Кубі (Сьєнфугос, Матансас) – консультантом зав. каф. (1989). Зав. каф. загальноосвітніх дисциплін (1978–1983), зав. каф. фізики (1983–1988), зав. каф. загальної і теоретичної фізики (1988–2000), проф. каф. фізики ОНПУ (2000). Акад. АН вищої школи України (1997). Нагороджений медаллю «Ветеран праці», відзнакою «Вищої школи СРСР за відмінні успіхи у праці». Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1989). Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: Одес. гос. политехн. ун-т, 1918–1998. Одесса, 1998. С. 18.

КУШНІР В'ячеслав Григорович (25.01.1951, с. Стримба Кодимського р-ну Одеської обл.) – археолог, етнолог, д-р іст. наук (2013). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1977). Працював лаборантом відділу археології Північно-Західного Причорномор'я Ін-ту археології НАН України, вчителем історії в СШ м. Одеси, заст. директора школи з навч.-виховної роботи, методистом з виховної роботи Іллічівського районного

відділу народної освіти. Старш. наук. співроб. (1979–1990), доц. каф. археології та етнології іст. ф-ту ОНУ. Захистив канд. «Господарство і побут населення південно-західної України в епоху розпаду первісного суспільства» (1999). Заст. декана іст. ф-ту (2000–2003). В. о. декана (2003–2005), декан іст. ф-ту ОНУ (з 2005 р.), декан ф-ту історії та філософії ОНУ (з 2018 р.). Засновник і видавець періодичних видань «Іст. краєзнавство Одещини» (1992–1996), «Старожитності Причорномор'я» (1995), «Етнографія Півдня України» (1996). Захистив доктор. дис. «Господарсько-побутова адаптація українців південно-західного степу і Нижнього Подунав'я (друга половина XIX – перша половина XX ст.)» (2013). Голова міської громадської організації «Південна громада», Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка, голова Спільки одеських краєзнавців, чл. Правління Нац. спілки краєзнавців України. Нагороджений Почесною Грамотою голови Одеської обл. держ. адміністрації (1992). Лауреат конкурсу газети «Вечерняя Одесса» «Люди дела» пам'яті Б. Ф. Дерев'янка (2000), лауреат премії імені В. Вернадського Фонду інтелектуальної співпраці «Україна – XXI століття» (2006). Нагороджений Почесною відзнакою Одеського міського голови «Подяка» (2007), орденом «За заслуги» III ст. (2007), Грамотою Міністерства у справах сім'ї і молоді (2008), медалями Республіки Польща «Pro memoria» (2010) та «Zasłużony dla Kultury Polskiej» (2014), Заслужений працівник освіти України (2015). Авт. понад 100 наук. пр., в т. ч. 10 монографій.

Літ.: Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 55–56 ; Каф. археології та етнології України Ф-ту історії та філософії ОНУ імені І. І. Мечникова : офіц. сайт. URL: <https://bit.ly/2S8AOv4> (дата звернення: 24.01.2019).

ЛАДАН Людмила Володимирівна (21.05.1947) – педагог. Закінчила геол.-геогр. ф-т ОДУ (1971). Працювала вчителем географії в Долинській СШ № 1 Кіровоградської обл., Долинського р-ну, м. Долинська (1971–1983), у Маловодянській СШ (Кіровоградська обл., Долинський р-н, с. Маловодяне) (з 1983 р.). Заст. директора з навч.-виховної роботи, директор. Відмінник освіти України (1992). Заслужений вчитель України (1996).

Літ.: Випускники Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Вип. 1. С. 123.

ЛАНГШТЕЙН Марк Соломонович (03.09.1927, с. Солобківці Вінницької обл., нині – Ярмолинецький р-н Хмельницької обл. – 14.12.1991, Донецьк) – економіст, д-р екон. наук (1988). Закінчив екон. ф-т ОДУ (1951). Працював у Петровському відділенні Держбанку Ставропольського краю (1951): кредитним інспектором, керівником кредитної групи, в. о. керівника відділення Держбанку. Працював у Ставропольській конторі Держбанку (1951–1966): старш. економістом планово-екон. відділу, старш. економістом відділу кредитування сільського господарства, головою відділу грошового обігу (1959). Зав. кабінетом політичної просвіти в ідеологічному відділі райкому партії (з 1955 р.). Закінчив аспірантуру Ін-ту народного господарства (Ростов-на-Дону) (1965). Захистив канд. дис. «Территориальное планирование денежного обращения» (1966). Зав. лаб. техніко-екон. досліджень Всесоюзного НДІ люмінофорів Міністерства хім. промисловості у м. Ставрополі (1966). Працював в Ін-ті економіки промисловості НАН України (Донецьк): старш. співроб. відділу гірської промисловості (1970), старш. співроб. відділу екон.-прав. проблем (1973), старш. наук. співроб. (1977), провідний наук. співроб. відділу проблем соц.-екон. розвитку (1988). Захистив доктор. дис. «Проблемы соизмерения результатов труда соревнующихся производственных коллективов (методология, теория, методика)» (1988). Наук. інтереси пов'язані з розробкою та розвитком вчення К. Маркса. Обґрунтував необхідність злиття капіталістичної та соціалістичної форми господарювання для створення єдиного загальнолюдського механізму. Авт. 95 наук. пр., у т. ч. шести монографій.

Літ.: В заоблачну даль... : сб. работ ученого-экономиста М. С. Лангштейна. Воспоминания соратников, учеников, друзей, жены. Донецк, 2000. 110 с. ; Д-р екон. наук – Лангштейн Марк Соломонович. URL: <http://www.marklangstein.com/> (дата звернення: 14.01.2019).

ЛАПТІЄНКО Катерина Максимівна (25.12.1963, с. Ніговиці Зарічненського р-ну Рівненської обл.) – педагог. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1990). Трудову діяльність почала старш. піонервожатою Новопетрівської школи Одеської обл. (1983). Учитель української мови та літератури (1987–1992), директор Новопетрівської загальноосвітньої школи I–III ступеня (1992). Депутат селищної та районної рад, чл. виконкому Новопетрівської селищної ради, голова комісії з соц. питань, райради директорів шкіл, організатор районної акції

«Випускники – рідній школі». Відмінник освіти України, вчитель-методист (1999). Лауреат всеукраїнського конкурсу «Таланти твої, Україно», переможець II етапу Всеукраїнського конкурсу «Учитель року–99». Заслужений вчитель України (2000).

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 162–163; 500 впливових особистостей: Україна. 10 років незалежності (1991–2001). Харків, 2001. С. 128.

ЛЕБЕДЕНКО Наталія Петрівна (10.08.1950, м. Болград Одеської обл.) – літературознавець, д-р філол. наук (1999), проф. (2000). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1972). Працювала вчителем російської мови та літератури в Яковлевській СШ Роздільнянського р-ну Одеської обл. Займала посаду викл. (1976), старш. викл., доц. каф. російської та зарубіжної літератури (1984–1987) в Ізмаїльському держ. пед. ін-ті. Захистила канд. дис. «Гоголевские сатирические традиции в поэзии А. Блока» (1984). Очолювала каф. філол. наук у Переяслав-Хмельницькому держ. пед. ін-ті імені Г. С. Сковороди (1987–1996). Захистила доктор. дис. «Пушкин в эстетических концепциях русских символистов» (1999). Зав. каф. зарубіжної літератури Ізмаїльського держ. гуманітарного ун-ту (з 2000 р.). Наук. інтереси зосереджені на історії російської літератури XIX–XX ст. Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 157.

ЛЕБЕДЕНКО Олександр Михайлович (31.05.1951, м. Рені Одеської обл.) – історик, д-р іст. наук (1996), проф. (1996). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1974), після закінчення навчання проходив військову службу (1974–1976). З 1978 р. працював викл. історії та суспільствознавства в Ізмаїльському професійному техн. училищі № 7. Директор Ізмаїльської районної заочної СШ (1978–1980). Стажувався в Київському пед. ін-ті імені О. М. Горького (1980–1982). Займав посади викл. (1980), старш. викл., декана ф-ту іноземних мов Ізмаїльського держ. пед. ін-ту (1983). Захистив канд. дис. (1983). Доц. каф. суспільних наук Переяслав-Хмельницької філії Київського пед. ін-ту.

(1987–1992). Захистив доктор. дис. «Анархизм в Украине (XIX – начало XX столетий)» (1996). Ректор Ізмаїльського держ. гуманітарного ун-ту (1996–2013) та зав.

каф. всесвітньої історії (1997–2013). Спеціаліст з історії політ. рухів в Україні кінця XIX – початку XX ст. Нагороджений дипломом Міжнар. акад. рейтингу «Золота фортуна», срібною медаллю «Незалежність України», знаками: «Відмінник освіти України» (2005) і «Петро Могила». Авт. понад 80 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 156–157; Ресент О. П. До 60-річчя д-ра іст. наук, проф. О. М. Лебеденкаю *Укр. іст. журн.* 2011. № 3. С. 232–234.

ЛЕБЕДЕВ Борис Іванович (10.09.1941) – паразитолог, зоолог, д-р біол. наук (1970), проф. Закінчив біол. ф-т ОДУ (1964). З 1964 р. працював у лаб. паразитології Біол.-грунтового ін-ту Далекосхідного відділення РАН: мол. наук. співроб. (1967), старш. наук. співроб. (1974), з 1989 р. – зав. лаб, вчений секретар Ін-ту (1972–1975), зав. відділу зоології (з 1991 р.). Провідний спеціаліст у галузі вивчення класу зябрових сисунів риб. Голова Далекосхідного відділення (ДСВ) Всеросійського товариства гельмінтологів (з 1991 р.). Чл. спеціалізованої ради з захисту доктор. дис. зі спеціальностей «зоологія» та «екологія» при Президії ДСВ РАН (1985). Чл. комісії з еволюційної паразитології при Відділенні загальної біології Президії РАН (1987), національний експерт Міжнар. комісії ЮНЕСКО «Людина і біосфера» (комітет ParMAV, UNESCO) (1989), чл. Президії проблемної ради з гельмінтології ООБ Президії РАН (1994). Нагороджений Почесною грамотою за багаторічну плідну працю в РАН (1999). Авт. понад 150 наук. пр., в тому числі 13 монографій.

Літ.: Дальневосточное отделение РАН : офиц. сайт. URL: http://www.halt.ru/~ibss/zoology_0.htm (дата звернення: 12.12.2018).

ЛЕВИНСЬКИЙ Сергій Васильович (20.09.1951, с. Костянтинівка Ширяївського р-ну Одеської обл.) – математик. Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1974), аспірантуру при каф. мат. аналізу ОДУ (1988). Працював асист. каф. вищої математики ОІНГ (1974–1979). Служив у Збройних Силах СРСР, командир радіорелейного кабельного зводу (1979–1981). Канд. фіз.-мат. наук (1991). Працює в ОДЕУ: доц. каф. мат. методів аналізу економіки (1994), заст. декана, декан (з 2002 р.) фінансово-екон. ф-ту. Авт. понад 40 наук. пр. та наук.-метод. комплексів.

Літ.: Фінанс.-екон. ф-т Одес. держ. екон. ун-ту: іст. нарис. Одеса, 2007. С. 126–130.

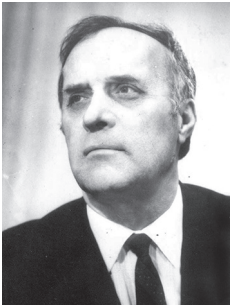

ЛЕВИЦЬКИЙ Микола Артемович (28.05.1928, с. Будеї Кодимського р-ну Одеської обл.) – економіст, фахівець з проблем політ. економії і міжнар. політ. відносин, д-р екон. наук, проф. (1987). Закінчив екон. ф-т ОДУ (1953). Працював в Одеському ін-ті інженерів морського флоту лаборантом, зав. кабінету, асист. каф. політ. економії (1953–1961). Асист., старш. викл., доц. Одеського кредитно-екон. ін-ту (1961–1970). Доц. ОПІ (1970–1974). Доц., проф., зав. каф. політ. економії Одеського ін-ту інженерів морського флоту (1974–1992). Один із засновників каф. міжнар. екон. відносин ОДЕУ, проф. каф. міжнар. відносин (з 1992 р.). Акад. Української акад. екон. кібернетики. Відмінник освіти України. Почесний працівник

Морського флоту СРСР. Нагороджений медалями: «Ветеран праці», «50 років перемоги у Великій Вітчизняній війні», «Захиснику Вітчизни». Авт. понад 170 наук. пр., в тому числі двох монографій.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 158 ; Одес. держ. екон. ун-т: нариси історії. Одеса, 2000. С. 245.

ЛЕВЧЕНКО Михайло Олександрович (04.11.1922, с. Петрівка Пирятинського р-ну Полтавської обл. – 25.01.1989, Одеса) – літературознавець, письменник, д-р філол. наук (1966), проф. (1967). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1947). Викл. української літератури в Криворізькому пед. ін-ті (1948). Викладав українську і російську літературу в ОДУ. Засновник окремої каф. російської літератури класичного періоду, розробив курс історії російської літератури кінця XIX – початку XX ст. Захистив канд. дис. «Маяковський і українська поезія» (1954), доктор. дис. «Український радянський роман» (1967). Очолював каф. російської літератури (1968–1987). Авт. книг: «На півдні» (1959), «Нескорена молодість» (1961), «Роман і су-

часність» (1963), «Епос і людина» (1967), «Випробування історією» (1970), «Живий серед живих» (1974), «Художній літопис вогненних років» (1977). Чл. Співки письменників СРСР (1960). Був заст. голови Одеської обл. філії Співки письменників України. Нагороджений медалями: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» та орденом Вітчизняної війни I ст. Авт. 250 наук. пр.

Літ.: Михайло Олександрович Левченко : біобібліогр. покажч. Одеса, 2000. 43 с. ; Письменники Радян. України : довідник. Київ, 1970. С. 251 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 215–217.

ЛЕВЧУК Володимир Володимирович (08.02.1959, м. Ківерці Волинської обл.) – історик, економіст, держ. діяч. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1981). Працював асист. каф. історії УРСР ОДУ (1981–1982), у комсомольських органах (1982–1991). Голова комітету у справах молоді Одеського облвиконкому (1991–1992). Заст. керуючого Одеською філією Молодіжного комерційного банку «Фіністбанк» (1992–1993), директор Одеської філії підприємства «Єврокрим» (1993–1998). Працював начальником управління з питань внутрішньої політики Одеської облдержадміністрації (1998–1999), заст. голови Одеської облдержадміністрації (1999–2000). Голова Овідіопольської держ. адміністрації Одеської обл. (2000–2005). Секретар Одеського обл. комітету СДПУ(о) (з 2002 р.). Президент Обл. федерації волейболу (2005–2006). Голова Овідіопольської районної ради (2006–2010). Депутат Одеської обл. ради IV скликання. З 2000 р. – організатор пошукових робіт в місцях боїв під час оборони міста Одеси. Авт. краєзнавчих праць. Нагороджений Почесною грамотою КМ України (2003), Грамотою ВР України (2004), медаллю «Незалежність України» (2008).

Літ.: Кто есто кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. Ч. 1. С. 118 ; 500 влиятельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 292.

ЛЕВЯШ Ілля Якович (22.08.1937, Вінниця) – філософ, фахівець в галузі соц. філософії, культурології, глобалістики, геополітики, регіоналістики та філософії освіти, д-р філос. наук (1977), проф. (1979). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1960), аспірантуру Ін-ту філософії АН СРСР (1968). Працював в Іркутському ін-ті народного господарства (1960–1970), в Куйбишевському політехн. ін-ті (1971–1978). Захистив доктор. дис. «Содержание, критерий и исторические типы общественного прогресса» (1975). Зав. каф. філософії Миколаївського кораблебудівного ін-ту (1979–1982). Проф. Мінського технологічного ін-ту (1983–1989). Старш. наук. співроб. Єврейського ун-ту (Єрусалим) (1990–1992). Зав. каф. культурології Мінського лінгвістичного ун-ту (1999–2001). Гол. співроб. Ін-ту економіки НАН Білорусії (з 2009 р.), гол. співроб. Ін-ту філософії НАН Білорусії (з 2011 р.). Чл. міжнар. товариств та організацій: Всесвітньої акад. науки, освіти та гуманістики (Барселона), Міжнар. акад. наук Євразії (Париж), Російської акад. гуманітарних наук, Нью-Йоркської АН,

Міжнародної культурологічної акад. (Індія) та ін. Авт. понад 200 наук. пр., з них близько 20 монографій.

Літ.: Алексеев П. В. Философы России XIX–XX ст. Биографии, идеи, труды. М., 1999. С. 451.

ЛЕЙДЕРМАН Наум Лазарович (23.01.1939, м. Бершадь Вінницької обл. – 06.09.2010, Єкатеринбург, РФ) – літературознавець, педагог, критик, спеціаліст з російської літератури ХХ ст., д-р філол. наук (1984), проф. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1961). Проживав у Свердловську (з 1962 р.). Працював у Свердловському пед. ін-ті (з 1994 р. – Уральський держ. пед. ун-т): асист. (1964–1967), старш. викл. (1967–1971) каф. радянської літератури. Захистив канд. дис. «Современная художественная проза о Великой Отечественной войне. (Тенденции развития)» (1968). Захистив доктор. дис. (1984). Проф. (1986–1987), зав. каф. радянської літератури (нині – каф. російської літератури) (з 1985 р.). Викладав у зарубіжних закладах вищої освіти, зокрема у Північно-Західному ун-ті (Евансон, США). Директор Ін-ту філол. досліджень та освітніх стратегій «Словесник» Уральського відділення Акад. освіти РФ. Запропонував нову концепцію історії російської літератури ХХ ст., висунув концепцію «постреалізму». Чл. наук.-методологічної ради з теорії літератури Міністерства освіти РФ. Чл. Спільноти російських письменників (з 1981 р.). Акад. Міжнар. АН пед. освіти (МАНПО) (1999). Почесний проф. Уральського держ. пед. ун-ту (2008). Відзначений премією журналу «Урал» за кращу літературно-критичну статтю (1985, 2004), лауреат премії Свердловського обл. відділення Спільноти театральних діячів (1984, 1998), Відмінник народної освіти (1990), заслужений діяч науки РФ (2000). Авт. понад 300 наук. пр.

Вінницької обл. – 06.09.2010, Єкатеринбург, РФ) – літературознавець, педагог, критик, спеціаліст з російської літератури ХХ ст., д-р філол. наук (1984), проф. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1961). Проживав у Свердловську (з 1962 р.). Працював у Свердловському пед. ін-ті (з 1994 р. – Уральський держ. пед. ун-т): асист. (1964–1967), старш. викл. (1967–1971) каф. радянської літератури. Захистив канд. дис. «Современная художественная проза о Великой Отечественной войне. (Тенденции развития)» (1968). Захистив доктор. дис. (1984). Проф. (1986–1987), зав. каф. радянської літератури (нині – каф. російської літератури) (з 1985 р.). Викладав у зарубіжних закладах вищої освіти, зокрема у Північно-Західному ун-ті (Евансон, США). Директор Ін-ту філол. досліджень та освітніх стратегій «Словесник» Уральського відділення Акад. освіти РФ. Запропонував нову концепцію історії російської літератури ХХ ст., висунув концепцію «постреалізму». Чл. наук.-методологічної ради з теорії літератури Міністерства освіти РФ. Чл. Спільноти російських письменників (з 1981 р.). Акад. Міжнар. АН пед. освіти (МАНПО) (1999). Почесний проф. Уральського держ. пед. ун-ту (2008). Відзначений премією журналу «Урал» за кращу літературно-критичну статтю (1985, 2004), лауреат премії Свердловського обл. відділення Спільноти театральних діячів (1984, 1998), Відмінник народної освіти (1990), заслужений діяч науки РФ (2000). Авт. понад 300 наук. пр.

Літ.: Кудрин О. Об одессите Ньюме и екатеринбуржце Науме Лазаревиче. *Дерибасовская-Ришельевская*. 2014. № 57. С. 271–283.

ЛЕЙКО Святослав Григорович (01.01.1949, с. Грабів Рівненської обл. – 26.07.2010, Одеса) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1999), проф. (2002). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1972). Навчався в аспірантурі ОДУ на каф. геометрії та топології (1973–1976). Захистив канд. дис. «Три-геодезичні відображення просторів афінної зв'язності» (1976). Працював лаборантом, старш. лаборантом каф. геометрії мех.-мат. ф-ту ОДУ (1973), старш. викл. каф. (1974–1981), доц. (1981–1988), зав. каф. (1989–2010), проф. каф. геометрії та топології ІМЕМ

(1998–2010). Захистив доктор. дис. «Диференціальна геометрія узагальнено-геодезичних відображень многовидів та їх дотичних розшарувань». В. о. заст. декана мех.-мат. ф-ту по роботі з іноземцями (1981–1983). Наук. інтереси пов'язані з диференційною геометрією відображень різноманітності з рімановими метриками або афінними зв'язностями. Розробив теорію відображень випадкового порядку, варіаційну теорію функціоналів повороту в (псевдо)ріманових різноманіттях і геодезично-поворотних відображеннях. Вчений секретар спеціалізованої ради з фіз.-мат. наук (математика) в ОДУ (1982–1986). Ординарний чл. Американського мат. товариства (1995). Нагороджений Почесною грамотою Мінвузу УРСР (1983). Присуджено грант Міжнар. Соросівської програми підтримки освіти в галузі точних наук (1998). Відзначений Почесною грамотою МОН України (2010). Авт. понад 90 наук. пр., в тому числі двох монографій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 674 ; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 159 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 220–223 ; Гаврильченко М. Л. Професор Лейко Святослав Григорович: в світі творчих пошуків і знахідок. *Вісн. ОНУ. Серія: Математика і механіка*. 2010. Т. 15, вип. 19. С. 194–196.

ЛЕУТСЬКИЙ Корній Матвійович (20.09(03.10).1901, с. Малахове Березанського р-ну Миколаївської обл. – листопад 1988, Чернівці) – біохімік, д-р біол. наук (1943), проф. Закінчив ІНО (1929). Служив у лавах Червоної Армії (1922–1924). Директор дитячої колонії (1924–1925). Викл. пед. і машинобудівного ін-тів (Кіровоград). Старш. наук. співроб. НДІ харчування. Старш. наук. співроб. Ін-ту біохімії АН УРСР, зав. біохім. лаб. Ін-ту праці (Київ) (1934–1941). Зав. каф. біохімії, проректор з навч. роботи Львівського ун-ту (1945–1950), ректор Чернівецького держ. ун-ту, зав. каф. біохімії (1949–1968). Вивчав роль вітаміну А в обмінних процесах. Чл. окружного методологічного комітету, який дбав про виховання дітей, батьки яких загинули на фронтах Громадянської війни (1924–1925). Голова правління Чернівецької обл. організації товариства «Знання», чл. Центральної ради Всесоюзного товариства фізіологів, біохіміків, фармакологів, почесний чл. Чехословацького мед. товариства імені Пуркін'є (Акад. мед. наук Чехословаччини) (1962). Заслужений діяч науки УРСР (1965). Нагороджений орденами: Леніна, Трудового Червоного Прапора, медалями. Авт. 500 наук. пр., у т. ч. шести монографій.

Літ.: УРЕ. Київ, 1981. Т. 6. С. 134.

ЛЕЩЕНКО Дмитро Давидович (06.02.1949, Одеса) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1996), проф. (1997). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1971), аспірантуру (1974). Працював асист. каф. теоретичної механіки в ОПШ (1974–1978). Захистив канд. дис. «Збурені обертальні рухи твердого тіла під дією дисипативних моментів» (1979). Асист. (1978–1980), старш. викл. (1980–1982), доц. (1982–1996) ОДАХ. Захистив доктор. дис. «Еволюція обертань твердого тіла під дією збурюючих моментів» (1996). Проф. Одеської держ. акад. холоду (1997–1999). Проф., зав. каф. теоретичної механіки ОДАХ (з 1999 р.). Коло і напрями наук. інтересів: динаміка твердого тіла, дослідження

еволюції обертів твердого тіла під дією збурюючих моментів. Засновник напрямку досліджень еволюції обурених обертальних рухів твердого тіла, близьких до інтегруючих випадків під дією моментів сил розрізної природи. Чл. спеціалізованої вченої ради із захисту канд. дис. при ОНУ (1997). Чл. Нью-Йоркської АН, чл. Нац. комітету України по теоретичній та прикладній механіці, чл. редакційної колегії міжвідомчого збірника наук. пр. «Механіка твердого тіла». Соросівський доц. (1995). Нагороджений Почесною грамотою МОН України (2005). Авт. 159 наук. пр. та 20 наук.-методичних пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 159–160 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 136–140 ; Латишева Л. П., Лопатто О. Е., Мазуренко Л. В. Одес. держ. акад. будівництва та архітектури, 1930–2000. Одеса, 2000. С. 152, 153.

ЛИСЕЦЬКИЙ Федір Миколайович (03.08.1958 с. Варварівка, нині – частина Миколаєва) – фізико-географ, агроландшафтознавець, ерозіоніст, геоеколог, д-р геогр. наук (1994), проф. (1995). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1980), аспірантуру (1983). Захистив канд. дис. «Оптимізація використання земельних ресурсів для ерозійно небезпечних територій Причорномор'я УРСР» (1984). Працював в ОДУ: асист. (1984–1985), доц. каф. фіз. географії та природокористування (1985–1995). Заст. директора Південного центру агроєкології (Одеса) (1994–1995). Захистив доктор. дис. «Просторово-часова організація і ґрунтозахисне упорядження агроландшафтів» (1994).

Працював в Белгородському держ. ун-ті: зав. каф. фіз. географії (з 1995 р.), проф., зав. каф. геоекології і раціонального природокористування (з 2004 р. – каф. природо-

користування і земельного кадастру) (з 1998 р.). Заст. директора Ін-ту природн.-наук. проблем (1997–1999), керівник управління науково-дослідної роботи, проректор з наук. роботи Белгородського держ. ун-ту (1999–2002). Директор Федерально-регіонального центру аерокосмічного і наземного моніторингу об'єктів і природних ресурсів. Наук. дослідження в галузі вивчення зміни ґрунтової родючості під впливом ерозійних процесів, розробки голоценової еволюції ґрунту, встановлення факторів ґрунтоутворення, розробки мат. моделей формування ресурсів родючості ґрунту. Чл. Наук.-метод. ради з освіти в області землеустрою і кадастрів при Держ. ун-ті землеустрою, чл. Міжвузівської наук.-координаційної Ради з проблем ерозійних, руслових та гирлових процесів при МДУ. Керівник регіональних еколог. досліджень у Белгородській обл. (з 1995 р.). Голова Белгородського регіонального відділення Російського геогр. товариства (1996), чл. Еколог. ради при адміністрації м. Белгорода. Чл.-кор. Петровської акад. наук і мистецтв (1995), акад. Міжнар. Акад. наук екології і безпеки життєдіяльності (2003). Лауреат конкурсу Південного центру наук.-техн. діяльності, досліджень і соц. ініціатив (1990), нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти РФ (2001). Авт. понад 300 наук. пр.

Літ.: Вчені вузів Одеси. Одеса, 2001. Вип. 2, ч. 1. С. 134–135; Ученые Белгород. гос. ун-та. Белгород, 2006. Т. 3. С. 61–63.

ЛИТОВЧЕНКО Олексій Федорович (29.11.1930, с. Комінтернівське Одеської обл. – 16.10.2011, Дніпропетровськ, нині – Дніпро) – гідролог, д-р геогр. наук (1986), проф. (1987). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1954). Працював в установах Управління гідрометслужби Казахстану, у Казахському НДІ плодівництва і виноградарства (з 1966 р.). Одночасно викладав у Казахському ун-ті та був зав. каф. гідрології суходолу (1971–1977). Працював доц., проф. каф. гідрології і гідргеології Українського ін-ту інженерів водного господарства (Рівне) (1978–1988). Зав. каф. с.-г. гідротехнічної меліорації, декан гідромеліораційного ф-ту Дніпропетровського с.-г. ін-ту (1988–2001). Засновник наук. школи з розрахунків режимів зрошення с.-г. культур. Заслужений працівник народної освіти України (1997), нагороджений орденом «Знак Пошани» (2005), Почесною грамотою Кабміну України. Авт. понад 160 наук. пр., з них – 4 монографії.

Літ.: Геогр. енциклопедія України. Київ, 1990. Т. 2. С. 270.

ЛПАТОВ Геннадій Миколайович (15.12.1944, Ткварчелі, Абхазія/Грузія – травень 2014) – фізик. Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1968), аспірантуру (1972). Старш. наук. співроб. Проблемної НДЛ фізики аеродисперсних систем ОДУ (з 1972 р.). Захистив канд. дис. «Исследование движения крупных летучих аэрозольных частиц в неоднородных по температуре и концентрации ламинарных газовых потоках» (1980). Канд. фіз.-мат. наук (1981). Асист. (1981), доц. (1982–2011) каф. теплофізики фіз. ф-ту ОДУ. Отримав вчене звання доц. (1985). Галузь наук. досліджень – рух аерозольних частинок у неоднорідних по температурі і концентрації газових сумішах, тепло- та масообмін

в аеродисперсних системах, надкритична нестійкість неоднорідних по температурі ламінарних потоків, ефекти міграції частинок в потоках різної структури, отримання монодисперсних аерозолів та вимірювання їх параметрів. Грант Соросівського проф. (1998). Авт. понад 80 наук. пр.

Літ.: Архів Нб. ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 680-а ; Фіз. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова, 1865–2000. Одеса, 2001. С. 89.

ЛОБКОВ Володимир Олексійович (11.06.1952, Одеса) – зоолог-теріолог, д-р біол. наук (2014). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1974), аспірантуру. Працював: старш. лаборантом (1973–1979), зав. Зоолог. музею ОДУ (нині – ОНУ) (з 1979 р.), викл. каф. зоології ОНУ за сумісництвом (2007–2013), зав. каф. гідробиології та загальної екології біол. ф-ту ОНУ. Захистив доктор. дис. «Внутрипопуляционная регуляция численности млекопитающих на примере крапчатого суслика и других видов» (2014). Наук. дослідження та інтереси: популяційна екологія ссавців, мисливське господарство, музеєзнавство. Президент громадської благодійної організації «Музейний фонд імені

О. О. Браунера». Чл. редколегії збірника «Труды Териологической школы», журналу «Известия Музейного фонда имени А. А. Браунера». Почесний чл. Українського товариства мисливців та рибалок (з 2009 р.). Нагороджений Почесною грамотою Департаменту освіти і науки (2015). Авт. та співавт. 85 наук. пр., у т. ч. однієї монографії.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2016. Т. 17. С. 569.

ЛОЗОВСЬКИЙ Анатолій Корнійович (10.07.1931, с. Кам'яне Савранського р-ну Одеської обл. – 01.12.2007, Одеса) – історик. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1954). Вчитель історії (1954), директор Савранської СШ робітничої молоді. Зав. відділу освіти Савранської районної ради народних депутатів (1955). Зав. відділу пропаганди і агітації Савранського райкому партії, секретар Ізмаїльського райкому Компартії України (1958–1967). Зав. Одеського обл. відділу народної освіти (1967), направлений у розпорядження Міністерства освіти СРСР (1973). Керівник групи радянських викл., що працювали в закладах освіти Республіки Малі (1974–1978). Повернувся до Одеси, де викладав історію в СШ № 77 (1978–1979). Працював в ОДУ: старш. викл. (з 1979 р.), доц. каф. історії Росії та СРСР, доц. каф. нової та новітньої історії. Захистив канд. дис. «Роль СРСР у ставленні та розвитку народної освіти і культури в країнах Африки (на матеріалах Республіки Малі) 1960 – початок 1980-х рр.» (1985). Вчений секретар спеціалізованої ради із захисту канд. дис. при іст. ф-ті ОНУ (2007). Нагороджений медаллю «За доблесний труд», почесним знаком «Відмінник освіти СРСР», відомчими нагородами.

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 167–168; Дьомін О. Б., Самойлов Ф. О. Пам'яті Анатолія Корнійовича Лозовського. *Зан. іст. ф-ту*. 2008. Вип. 19. С. 469–471.

ЛОКОТОШ Тетяна Володимирівна (03.01.1957, Одеса) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (2005). Закінчила фіз. ф-т ОДУ (1978), аспірантуру ОДУ (1982). Працювала методистом навчальної частини ОДУ (1982). Викл. фізики у школах м. Одеси: СШ № 15 (1984–1986), СШ № 24 (1986–1987), СШ № 49 (1987–1988), СШ № 40 (1988–1989), СШ № 48 (1989–1992). Захистила канд. дис. «Свойства метана в β -фазі» (1989). Працювала в ОДУ: старш. наук. співроб. каф. теоретичної фізики фіз. ф-ту (з 1992 р.), старш. наук. співроб. НДЛ-14. Захистила доктор. дис. «Статистичні та динамічні властивості систем з сильними водневими зв'язками» (2004). Доц. каф. теоретичної механіки ІМЕМ (2005–2006). Старш., гол. (2006), провідний (2007), наук. співроб. НДЛ-4 (до 2014 р.). Авт. низки наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 692-а; Фіз. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова, 1865–2000. Одеса, 2001. 116 с.

ЛОШАК Віктор Григорович (20.04.1952, Запоріжжя (за ін. даними – Ростов-на-Дону, РРФСР, нині – РФ)) – журналіст, ред. Служив у лавах Радянської армії (1970–1972). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1976). Спортивний репортер у газеті «Вечерний Ростов» (Ростов-на-Дону), військовий кореспондент газети Закавказького військового округу. Працював у газеті «Вечерняя Одесса»: кореспондент, фейлетоніст, ред. відділу економіки (1973–1983). Спеціальний кореспондент газети «Известия» (Москва) (1983–1986). Працював у щотижневнику «Московские новости»: політ. оглядач (з 1986 р.), перший заст. гол. ред. (1991), в. о. гол. ред. (1992–1993), гол. ред. (1993–2003). Голова Ради

директорів АО «Московские новости». Один із засновників політологічного центру «ИНДЕМ» (1991). Гол. ред. журналу «Огонек» (2003–2005). Директор видавничого дому «Коммерсантъ» (з 2012 р.). Проф. Московського держ. ін-ту міжнар. відносин. Чл. Міжнар. ін-ту преси (ІРІ), віце-президент Російського відділення ІРІ, чл. Ради з зовнішньої та оборонної політики. Голова Громадської Ради при МОН РФ, чл. Колегії МОН (2007), чл. Ради з присудження премії Уряду РФ в галузі ЗМІ (з 2013 р.). Лауреат премій Спілки журналістів СРСР та РФ. Нагороджений орденом «Знак Пошани» (2000), медалями, Хрестом Ордену Відродження Польщі, премією Уряду РФ у сфері друкованих ЗМІ (2006). Обраний «Гол. ред. року» (2003).

Літ.: Виперсон = Viperson : Рейтинг персональных страниц. URL: <https://bit.ly/2SsO11j> (дата звернення: 27.12.2018).

ЛУК'ЯНЕНКО Микола Григорович (16.10.1947, Одеса) – хімік-органік, д-р хім. наук (1983), проф. (1984), чл.-кор. НАН України (1992). Закінчив хім. ф-т ОДУ (1970). Навчався в аспірантурі (1970–1974). Працював асист. каф. органічної хімії ОДУ (1974–1976). Захистив канд. дис. «1,3-диоксепаны: синтез, структура, свойства» (1975). Мол. наук. співроб. Фіз.-хім. ін-ту імені О. Б. Богатського АН УРСР (1976). Обраний на посаду старш. наук. співроб. ін-ту (1977). Зав. відділу хімії макроциклічних комплексів (1982). Захистив доктор. дис. «Полифункциональные макрогетероциклы. Синтез, структура, свойства» (1983). Доц. каф. органічної хімії ОДУ (1983), проф.

каф. Очолював відділ біоорганічної хімії (з 1984 р.), який у 2002 р. перейменований у відділ тонкого органічного синтезу Фіз.-хім. ін-ту імені О. Б. Богатського НАН України. Основні наук. інтереси зосереджені в галузі тонкого синтезу і фізико-орга-

нічної хімії поліфункціональних макрогетероциклів. Чл. Міжнар. консультативного комітету з макроциклическої хімії. Лауреат Держ. премії України за цикл наук. робіт «Макрогетероцикли: синтез, структура, властивості» (1991) (в складі авт. колективу). Має звання «Винахідник року НАН України» (2005). Нагороджений відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» (2007). Авт. понад 300 наук. пр. та 70 винаходів.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 698 ; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одеса, 2005. Ч. 1. С. 169–170 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 271–276 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 108–109.

ЛУНЯЧЕНКО Анатолій Васильович (27.02.1950, с. Петрове Кіровоградської обл.) – юрист. Закінчив Олександрійське культурно-освітнє училище, хормейстер (1968). Директор Знам'янського будинку культури (1968). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1976). Суддя Ширяївського районного суду Одеської обл. (з 1976 р.). Чл. суддівської колегії з кримінальних справ (1981), заст. голови Одеського обл. суду з цивільних справ (1987), голова Одеського обл. суду (з 1988 р., з 2001 р. – Апеляційний суд Одеської обл.). Суддя I кваліфікаційного класу. Захистив канд. дис. «Правовий режим земель сільськогосподарського призначення, що належать громадянам на праві власності» (2002).

Нагороджений золотою відзнакою Одеської облдержадміністрації, міжнар. нагородою «Лаври слави» – «За професійні досягнення у сучасному світі». Заслужений юрист України.

Літ.: 500 впливельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 105 ; Троц А. С. Друзья одесские мои. Одесса, [2012]. С. 89.

МАГОНОВ Олександр Захарович (06.04.1925, ст. Красно-небесна Варениківського р-ну Краснодарського краю, РСФРР, нині – РФ) – педагог. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1960). Брав участь у Другій світовій війні, учасник партизанського підпілля (з 1943 р.). Служив у військах МВС СРСР. Перший помічник капітана на судах закордонного плавання (з 1954 р.). Директор професійно-техн. училища № 17 м. Одеса (1963–1996). Депутат Київської районної ради народних депутатів м. Одеса. Вийшов на пенсію (з 1996 р.). Нагороджений орденами: Червоної Зірки,

Вітчизняної війни I ст., медаллю «За бойові заслуги», медаллю «За трудову відзнаку» та ін. 25 медалями. Почесний працівник морського флоту СРСР. Заслужений вчитель УРСР (1976). Призначена держ. стипендія видатним діячам освіти (2006).

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва В. Н., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 173–174.

МАЙГЕР Микола Вікторович (24.02.1960, Одеса) – економіст, юрист. Закінчив ОДЕУ (1981), юрид. ф-т ОДУ (2005). Захистив канд. дис. «Екон. основи регулювання ринку продуктів харчування (на прикладі Одеської обл.)» (1999). Голова Наглядової ради комерційного банку «Фінбанк», президент регіонального агентства Українського нац. комітету Міжнар. торгової палати, голова Ради благодійного пенсійного фонду «Благовіст», чл. Наглядової ради підприємства коксохім. промисловості «Коксохімпром». Депутат Приморської районної ради м. Одеса. Чл. Ради акціонерної лізингової компанії, чл. комісії з досудового урегулювання суперечок між інвесторами,

органами виконавчої влади та місцевого самоврядування при Одеській облдержадміністрації. Чл. комісії з корпоративного управління при Одеській облдержадміністрації. Чл. Одеської обл. координаційної ради з питань інвестицій та інноваційної діяльності при Одеській облдержадміністрації. Чл. Правління Одеської міської та обл. організації роботодавців. Чл. Ради Одеського регіонального відділення Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України. Чл. правління Одеського міського та обл. Одеського регіонального відділення Українського союзу підприємців. Чл. редакційної колегії американського професійного інтернет-видання готельної індустрії «Hotelexecutive.com». Президент та засновник компанії «Майгер» (2000). Нагороджений званням «Лідер вітчизняної економіки».

Літ.: Економісти України. Лідери вітчизняної економіки. Київ, 2006. Вип. 1. URL: <https://bit.ly/2WJUvrK> (дата звернення: 26.12.2018) ; Информационное агенство «Репортер». URL: <https://bit.ly/2D4F4BB> (дата звернення: 08.01.2019).

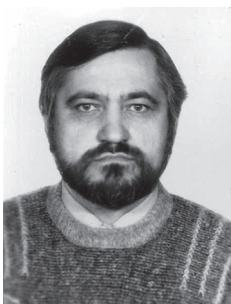
МАЙОРСЬКИЙ Григорій Львович (10(23).06.1910, Миколаїв – 28.07.1977, Москва, РРФСР, нині – РФ) – математик. Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ. Викл., доц. ОПІ (1930-ті роки), викл. Київського держ. ун-ту. Служив в органах безпеки, полковник (1937–1960). Брав участь у Другій світовій війні. Декан загально-техн. ф-ту філії Куйбишевського індустріального ін-ту у м. Сизрань (1960). Засновник та активний

учасник становлення філії Куйбишевського політехн. ін-ту м. Сызрань (нині – Самарський держ. техн. ун-т у м. Сызрань), директор філії (1962–1978). Забезпечував розвиток навч. та матеріальної бази, готував відкриття денної форми навчання ін-ту. Нагороджений орденом Кутузова та ін. нагородами.

Літ.: Кто есть кто в Сызрани: справ.-энцикл. изд. 2001. URL: <https://bit.ly/2SB1QuN> (дата звернення: 24.12.2018); Сухинин В. П. Григорий Львович Майорский. *Вестн. студента*. 2013. № 10 (148). С. 2.

МАК Василь Тимофійович (25.01.1949, м. Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.) – фізик, фахівець в галузі радіаційної стійкості напівпровідникових матеріалів, д-р фіз.-мат. наук (1997), проф. (2002). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1972). Захистив канд. дис. (1976). Наук. діяльність розпочав в Ін-ті ядерних досліджень АН УРСР (1972). Працював у Хмельницькому технологічному ін-ті побутового обслуговування старш. викл. і доц., потім в ОДУ (1975–1984). Старш. наук. співроб., зав. сектору НДЛ-3, доц., проф. каф. експериментальної фізики, декан ф-ту бізнесу і менеджменту ІМЕМ ОНУ (з 1988 р.), Захистив докт. дис. «Роль радіаційно стимульованих процесів у модифікації властивостей напівпровідників і напівпровідникових приладів із дефектами структури» (1997). Зав. каф. менеджменту і мат. моделювання ринкових процесів (2002–2006). Керівник Лаб. некрystalічних середовищ ОНУ (з 2002 р.). Авт. близько 100 наук. пр., має 3 винаходи.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 711 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 289–291.

МАКАРЕНКО Ольга Анатоліївна (29.02.1960, м. Кисловодськ Ставропольського краю, РРФСР, нині – РФ) – біохімік, фармаколог, д-р біол. наук (2012). Закінчила біол. ф-т ОДУ (1982). Працювала у Всесоюз. селекційно-генетичному ін-ті (Одеса, 1982–1991), в Одес. біотехнологічному ін-ті (1991–1994), у Наук.-дослідному центрі Наук.-виробничої асоціації «Одеська біотехнологія» (1994–1995), зав. сектору біохімії (1996), зав. лаб. Ін-ту стоматології НАМНУ (Одеса) (1997). Старш. наук. співроб., зав. каф. (з 2017 р.) фізіології людини та тварин біол. ф-ту ОНУ імені І. І. Мечникова. Докт. дис. «Біохімічні механізми остеотропної дії флавоноїдів» захистила в ОНУ імені І. І. Мечникова (2011). Вивчає механізми регульовальної дії адаптогенів, про-

блеми застосування рослинних біорегуляторів для лікування і профілактики поширених захворювань, біохімічні механізми регуляції метаболізму кісткової тканини флавоноїдами, розвиток дисбіозу й метаболічного синдрому, питання їх профілактики за допомогою пре-, про- та синбіотиків. Розробляє нові лікарські препарати і дієтичні добавки, що містять фітоадаптогени та біофлавоноїди.

Літ.: ЕСУ. URL: <https://bit.ly/2Byvlva> (дата звернення: 05.02.2019); ОНУ ім. І. І. Мечникова. Каф. фізіології людини та тварин. URL: <https://bit.ly/2WZimE2> (дата звернення: 15.11.2018).

МАКАРОВ Володимир Костянтинович (1937, с. Горки Володимирської обл., РРФСР, нині – РФ) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1990), проф. Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1959). Захистив доктор. дис. «Свободное воздусодержание воды и механизмы акустической кавитации» (1990). Проф. каф. загальної та теоретичної фізики ОНПУ. Наук. інтереси зосереджені на прикладній акустиці, механізмі зародження та розвитку акустичної кавітації, ультразвукової технології. Засновник нового наук. напрямку у фізиці – гетерогенні газові мікророзчинення (зародків) у рідині. Чл. редколегії наук.-техн. збірника «Акустика и ультразвуковая техника» (1966–1993). Чл. спеціалізованих наук. рад із захисту канд. та доктор. дис. Почесний ветеран ОНПУ. Нагороджений медалями «За доблесну працю» та «Ветеран праці». Авт. понад 120 наук. пр., 15 наук. розробок, підтверджених авт. свідоцтвами.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 175; Одес. гос. политехн. ун-т, 1918–1998. Одеса, 1998. С. 38.

МАККАВЕЄВА Олена Борисівна (09.07.1930, м. Кам'янець-Подільський Хмельницької обл. – 20.11.2001, Севастополь) – зоолог, гідробіолог, д-р біол. наук (1989). Закінчила біол. ф-т ОДУ (1953), аспірантуру при Кримській філії АН УРСР (1956). Захистила канд. дис. «Биоценоз цистозиры в Черном море» (1962). Працювала в Ін-ті біології південних морів імені О. О. Ковалевського (до 1963 р. – Севастопольська біол. станція (СБС СРСР)): мол. наук. співроб. (1956–1966), старш. наук. співроб. відділу бентосу (з 1987 р. – відділ екосистем шельфу)

(1966–1989). Захистила доктор. дис. «Эпифитон Черного моря» (1989). Провідний наук. співроб. відділу еколог. інформатики Ін-ту біології південних морів НАН України (1989–2001). Вперше встановила загальні специфічні властивості у спільнот тварин, які живуть на мікрофітах, що дає можливість виділити їх в окрему групу. Ввела в наук. обіг термін «епіфітон». Сконструювала прилад для відбору бентосних тварин в заростях макрофітів (1990). Авт. понад 60 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2017. Т. 18. С. 587; 70-летие доктора биологических наук Маккавеевой Елены Борисовны. *Экология моря*. 2000. № 51. С. 103.

МАЛИНОВСЬКА Жанна Костянтинівна (02.08.1943, с. Березівка Балтського р-ну Одеської обл. – 22.10.2015) – філолог, педагог. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1967). Навчалась у Київській вищій партійній школі (1985–1988). Під час навчання працювала старш. піонервожатою в школі. Заст. директора Березівської СШ (1967–1971), директор Обжилянської СШ Балтського р-ну (1971–1975). Водночас – депутат Обжилянської сільської ради, чл. виконкому, заст. голови сільської ради. Директор Березівської СШ (1975–1982). Зав. Балтського районного відділу народної освіти, депутат Балтської міської ради (1982–1984), секретар Балтського райкому партії (1984–1991).

Зав. відділу районної газети «Народна трибуна» (1992–1994). Заст. голови районної Ради народних депутатів (1994–1995), перший заст. голови Балтської районної держ. адміністрації (1995–2001), голова Балтської районної ради (1998–2006). Нагороджена Грамотою Міністерства освіти (1977), орденом княгині Ольги III ст. Заслужений вчитель УРСР (1979).

Літ.: Демченко Д. М. Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 176–177; 500 впливательных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 237.

МАЛОМУЖ Микола Петрович (21.07.1948, Кіровоград, нині – Кропивницький) – фізик-теоретик, д-р фіз.-мат. наук (1991), проф. (1992). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1971), аспірантуру при каф. теоретичної фізики ОДУ (1974). Захистив канд. дис. (1974). Працював мол. наук. співроб. (1974–1975), старш. наук. співроб. наук.-дослідного сектору ОДУ (1975–1977). Старш. викл. (1977–1982), доц. (1982–1992) каф. теоретичної фізики. Захистив доктор. дис. «Коллективные возбуждения в жидкостях» (1991). Проф. каф. теоретичної фізики фіз. ф-ту ОДУ (з 1992 р.). Запрошувався для читання лекцій магістрам та аспірантам Київського і Дніпропетровського ун-

тів, Полтавського пед. ун-ту (Україна), Самаркандського ун-ту (Узбекистан). Був запрошеним проф. Messina University (Italy), Halle-Wittenberg University (Germany), Pennsylvania State University (USA). Наук. інтереси пов'язані з статистичною фізикою, фізикою рідин. Чл. Американського фіз. товариства, Американського хім. товариства. Соросівський професор (1996). Авт. понад 140 наук. пр.

Літ.: Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 294–295 ; Каф. теорет. фізики ОНУ імені І. І. Мечникова. URL: <https://bit.ly/2DJeK6W> (дата звернення: 24.12.2018).

МАЛЮТІНА Наталя Павлівна (19.12.1963, Одеса) – філолог, д-р філол. наук (2007), проф. (2011). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1985). Захистила канд. дис. «Характери в маленьких трагедиях А. С. Пушкина» (2001). Доц. (2001), проф. каф. української літератури філол. ф-ту ОНУ. Захистила доктор. дис. «Родо-жанрові трансформації в українській драматургії кінця ХІХ – початку ХХ ст.» (2007). Проф. Жешувського ун-ту (з 2008 р.). Основні напрями наук. діяльності: жанрові модифікації української драматургії кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 723 ; Філол. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова : бібліографія, 1991–2001. Одеса, 2003. С. 115–116 ; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2ixLBKA> (дата звернення: 23.01.2019).

МАЛЯРОВ Володимир Володимирович (16.01.1914, Одеса – 22.04.1998, Одеса) – фізик-теоретик, проф. (1970). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1938). Захистив канд. дис. з теоретичної фізики (1940). Учасник Другої світової війни. Працював в Одеському мукомельному та в індустріальному ін-тах. Зав. каф. фізики ОДУ, ОПІ. Доц. (1957) та зав. каф. фізики Одеського інженерно-будівельного ін-ту (1958–1986). Керівник лаб. теплофізики. Чл. метод. ради з фізики Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР. Організував республіканський семінар з підвищення кваліфікації викл. фізики середніх спеціалізованих учбових закладів УРСР на базі Одеського будівельного

ін-ту (1973), Всесоюзну школу фізики елементарних часток (Одеса, 1984), семінар АН СРСР з ядерної спектроскопії (1985). Створив в Одесі наук. школу з ядерної фізики. В ОДУ читав оригінальні курси загальної теорії відносності і теорії ядра та елементарних часток, які лягли в основу монографії «Основи теорії атомного ядра» (1958). Ред. посібників з механіки, метод. вказівок до лаб. робіт з електрики, оптики та ядерної фізики, збірника циклу лекцій з атомної і ядерної фізики. Нагороджений медаллю «За Відвагу» в роки Другої світової війни. Заслужений працівник вищої школи УРСР. Авт. понад 80 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 725 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 296–298 ; Латишева Л. П., Лопатко О. Е., Мазуренко Л. В. Одес. держ. акад. будівництва та архітектури, 1930–2000. Одеса, 2000. С. 90–94.

МАНАКІН Вадим Леонідович (19.10.1939, Одеса) – фізик. Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1961), аспірантуру (1964). З 2012 р. – старш. викл. каф. фізики твердого тіла і твердотільної електроніки ОНУ. Основний напрямок наук. досліджень: методика викладання фізики в США, зокрема методика навч. роботи з обдарованою молоддю. Читає курси лекцій «Нелінійна оптика і квантова електроніка» та «Фізичні основи оптоелектроніки», веде заняття загального практикуму за курсом «Фізика твердого тіла» і спецпрактикуму з фізики структур твердотільної електроніки. Працює на посаді вчителя фізики в Рішельєвському ліцеї (з 1989 р.). Очолив журі Одеської обл. олімпіади юних

фізиків і керував підготовкою збірної команди Одеської обл. до Всеукраїнської фіз. олімпіади (1965). Активний чл. журі Всеукраїнських фіз. олімпіад (з 1970 р.). Чл. журі та керівник команди України на Всесоюзних турнірах юних фізиків (1988–1992). Постійний чл. журі Всеукраїнських (з 1992 р.) та Міжнар. (1991–1993, 2002) турнірів юних фізиків, чл. журі Соросівської олімпіади (1995). Протягом багатьох років брав участь у підготовці команди України до Міжнар. фіз. олімпіади. Його неодноразово запрошували освітні установи України до складу журі інших престижних учнівських змагань з фізики. Його учні вибороли на Всеукраїнських фіз. олімпіадах понад 50 дипломів переможців, серед яких 9 дипломів – I ст. Підготував 8 переможців Міжнар. учнівських олімпіад з фізики. Переможець Одеського обл. конкурсу та лауреат Всеукраїнського конкурсу «Вчитель року» в номінації «Фізика» (2001). Вчитель вищої категорії, вчитель-методист, Відмінник народної освіти УРСР, Відмінник освіти України, заслужений вчитель України (2004). Нагороджений

Почесною відзнакою голови Одеської облдержадміністрації, Почесною відзнакою голови Одеської облради, Почесними грамотами МОН України, Управління освіти і науки Одеської облдержадміністрації. Тричі відзначався премією як Соросівський учитель. За значний особистий внесок у розвиток нац. освіти, підготовку кваліфікованих фахівців, багаторічну плідну пед. діяльність та високий професіоналізм нагороджений орденом «За заслуги» III ст. (2015). Авт. 10 наук.-метод. і метод. пр.

Літ.: Педагог – почесна місія! Заслужені вчителі, праця яких була відзначена державними нагородами. *Одес. ун-т.* 2008. № 4. С. 2–9.

МАРКУШЕВСЬКА Лариса Петрівна (21.10.1947) – філолог, проф. (2003). Закінчила ОДУ за фахом «російська мова та література» (1970) та «англійська мова та література» (1975). Захистила канд. дис. «Лексический состав новелл Э. По» (1981). Канд. філол. наук (1982). Доц. (1988), зав. каф. іноземних мов (1993–2012), проф. (з 2012 р.). Санкт-Петербурзького нац. дослідницького ун-ту інформаційних технологій, механіки та оптики. Почесний працівник вищої професійної освіти РФ (2003). Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: СПб. гос. архитектурно-строит. ун-т. URL: <https://bit.ly/2DhauEI> (дата звернення: 05.01.2019).

МАРТИНОВСЬКИЙ Сергій Володимирович (28.09.1930) – економіст, д-р екон. наук (1981), проф. (1982). Закінчив Одеське морехідне училище (1950), іст. ф-т ОДУ (1956). Асист., викл., старш. викл. каф. політекономії Одеського вищого інженерного морського училища (1956–1964). Захистив канд. дис. «Особенности экономического развития судостроительной промышленности капиталистических стран после Второй мировой войны» (1964). Старш. викл., доц. (1969–1980) та проф. (1980–1982) каф. політекономії ОІНГ. Захистив доктор. дис. «Модификация экономического цикла у XX в.» (1979). Працює в ОДАЗ (з 1982 р.) на каф. екон. теорії. Наук. інтереси зосереджені на міжнар. економіці, ціноутворенні, економіці України. Проф. Міжнар. акад. наук і мистецтв (Фрайбург, Будапешт, Москва). Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: Одес. держ. екон. ун-т: нариси історії. Одеса, 2000. С. 245.

МАСЛОВСЬКА Лариса Вікторівна (19.03.1936, с. Березівка Одеської обл.) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1993), проф. (1994). Закінчила фіз.-мат. ф-т ОДУ (1958), аспірантуру при каф. мат. аналізу (1958–1961). Захист. канд. дис. «Деякі питання стійкості різницевих рівнянь» (1967). Працювала доц. на каф. мат. аналізу (1961–1972), на каф. обчислювальної математики (1971). Захистила доктор. дис. «Змішаний метод скінчених елементів в задачах деформації оболонок» (1993). Проф. каф. обчислювальної математики ІМЕМ ОДУ (нині – ОНУ) (з 1994 р.). Викладає курс «Чисельні методи» та спецкурси до методу скінчених елементів та розв’язку великих розріджених систем алгебраїчних рівнянь. Нагороджена медаллю «Ветеран праці» (1981). Авт. понад 70 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 739 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 315–316 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 150–152.

МАТКОВСЬКА Ірина Яківна (09.05.1928, м. Азов Ростовської обл., РСФРР, нині – РФ – 03.11.2017, Одеса) – філософ, д-р філос. наук (1990), проф. (1993). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1952). Працювала в Будинку-музеї Г. В. Плеханова, у Вищому морському училищі інженерів зі зброї м. Ленінграда (нині – Санкт-Петербург) (1952–1957). Викл. (1957), доц. (1992), проф. (1993) каф. філософії та основ загальногуманітарного знання ОДУ (нині – ОНУ). Захистила доктор. дис. «Проблема розвитку гуманістического сознания России II пол. XVIII–XIX вв.» (1990). Наук. інтереси пов’язані з історією філософських течій XVIII ст. Її ім’я занесене у Міжнародний словник фахівців з проблематики XVIII ст. Віце-президент вітчизняного відділення Міжнародного наукового товариства з вивчення культури XVIII ст. (1992–1996). Чл. комісії з вивчення творчості Гете та культури його часу при Наук. раді з історії світової культури РАН, Пушкінської комісії при Одеському Будинку вчених. Віце-президент міжнародної спілки «Вісімнадцяте століття» (1990–2000). Нагороджена знаком «Відмінник освіти України» (2008), Почесною відзнакою голови Одеської облдержадміністрації (2013). Авт. понад 150 наук. пр.

Літ.: Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 318–321 ; Владислав О. Професор Матковська Ірина Яківна. *Вісн. ОНУ. Серія: Філософія*. 2007. Т. 12, вип. 13. С. 134–135.

МАТЯЩУК Антоніна Давидівна (24.01.1949, с. Рудня Могильовської обл., БРСР, нині – РБ) – хімік-технолог. Закінчила хім. ф-т ОДУ (1975). Змінний майстер Одеського шкіряного заводу (1968–1972). Лаборант, інженер, старш. інженер, начальник ділянки товарів народного споживання, начальник цеху Одеського лакофарбового заводу (1972–1984). Голова профспілки лакофарбового заводу (1984–1987), голова обл. профспілкової організації робітників хім. і нафтохім. промисловості м. Одеси (1987–1997). Директор Одеського виробничого хім.-фармацевтичного підприємства «Біостимулятор» (з 1998 р.). Президент правління

Одеської обл. організації роботодавців мед. і мікробіол. промисловості, чл. обл. ради соц. партнерства. Нагороджена Почесною грамотою Комітету України з мед. і мікробіол. промисловості «За багатолітню сумлінну працю і особистий внесок у розвиток мед. промисловості» (1999), Почесним дипломом міжнар. відкритого рейтингу популярності і якості «Золота Фортуна» (2001), лауреат обл. конкурсу «Жінка десятиліття» (2001). Нагороджена Почесними грамотами облдержадміністрації і райадміністрації (2002–2003). Підприємство, очолюване А. Д. Матящук, нагороджено дипломом і пам'ятною медаллю «За заслуги в піднесенні економіки та значний внесок у створення гідного міжнар. іміджу України» (2001).

Літ.: Одеса и одесситы в III тысячелетии. Киев, 2005. Вып. 1. С. 49 ; 500 влиятельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 110.

МЕДВЕДЕВА Олена Іванівна (1928–1996) – хімік, д-р біол. наук (1970), проф. (1974). Закінчила хім. ф-т ОДУ (1950). Асист. каф. органічної хімії Одеського технологічного ін-ту харчової промисловості (1952). Захистила канд. дис. «Зміни фіз.-хім. властивостей гліадіну під тепловим впливом» (1960), доц. (1963). Захистила доктор. дис. «Исследование белковых веществ красных водорослей и кормовых дрожжей» (1970). Зав. каф. хімії в Одеському інженерно-будівельному ін-ті (нині – Одеська держ. акад. будівництва та архітектури) (1972). Досліджувала біополімери морських водоростей та трав, у першу чергу, Чорного моря. Чл.-кор. Української еколог. АН (1993). Отримала срібну медаль ВДНГ СРСР. Авт. понад 270 наук. пр.

Літ.: Латишева Л. П., Лопатто О. Е., Мазуренко Л. В. Одес. держ. акад. будівництва та архітектури, 1930–2000. Одеса, 2000. С. 163–170 ; Видные ученые Одессы. Одесса, 1995. Вып. 6. С. 80–90.

МЕДВЕДКОВ Олександр Павлович (05.08.1933, с. Моховиця Орловського р-ну Орловської обл., РСФРР, нині – РФ) – філолог, педагог. Закінчив Горлівське гірничопромислове училище (1950), філол. ф-т ОДУ (1964). Працював на Горлівській автобазі. Служив у лавах Радянської Армії. Вчитель фізкультури Лиманської СШ № 2 Роздільнянського р-ну Одеської обл. (з 1957 р.). Директор Білоліського дитячого будинку. Директор Михайлівської допоміжної школи-інтернату Саратовського р-ну (1967). Очолив відділ освіти виконкому Саратовської районної ради народних депутатів (1970). Призначений на посаду директора Теплодарської загальноосвітньої СШ № 1 (1983). Заст.

директора Одеського ін-ту удосконалення вчителів з питань роботи санаторію-профілакторію «Учитель», гол. інженер (з 1995 р.). Старш. викл. каф. менеджменту Ін-ту удосконалення вчителів. Нагороджений відзнаками: «Відмінник освіти СРСР», «Відмінник освіти України»; орденом «Знак Пошани», медалями: «За доблесну працю», «Ветеран праці», «60 років збройних сил СРСР».

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 183; Сердечные поздравления уважаемому человеку. *Одес. изв.* 2013. 6 серп.

МЕЛИХОВА Ірина Олексіївна (25.06.1940, Тбілісі, Грузія) – психолог, приват-проф. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1962), аспірантуру (1971). Захистила канд дис. «Вплив мотивації на процеси сприймання» (1973). Працювала в ОДНБ. Старш. лаборант у психол. лаб. при каф. педагогіки і психології (1963), викл. каф. психології (1971), в. о. зав. каф. психології (1976), зав. каф. психології (1977) в Одеському держ. пед. ін-ті імені К. Д. Ушинського. Перейшла на роботу на каф. педагогіки, психології та методики викладання початкових класів (1990), в. о. зав. каф., доц. Ін-ту психології ПНПУ. З січня 2009 р. – приват-проф. каф. теорії та методики практичної психології ПНПУ. За

сумісництвом викладала в ОНУ, в Ін-ті удосконалення учителів Одещини, у двох приватних ін-тах, працювала психологом у школі «Інтелект» та СШ № 26 м. Одеса. Декан ф-ту громадських професій. Десять років керувала секцією МАН. Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Папач О. Креативність мислення, душевна теплота. *Думська площа.* 2010. 25 черв. (№ 6). С. 2.

МЕЛЬНИК Світлана Васиївна (02.03.1951, с. Тридуби Кривоозерського р-ну Миколаївської обл.) – філолог, педагог. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1976). Вчитель української мови, методист шкіл Суворовського районного відділу освіти. Директор ЗОШ № 42 (з 1989 р.), яка отримала статус гімназії № 7 (1993). Реалізувала спільний україно-канадський проєкт з валеологічної освіти та виховання «Партнери в охороні здоров'я», організувала Центр культури здоров'я на базі гімназії, співпрацює з Одеським обл. ін-том удосконалення вчителів, за її участі створено обл. відділення Союзу українок. Обиралася депутатом Суворовської районної, Одеської міської рад народних депутатів 24 скликання. Делегат Першого (1992) та Другого (2001) з'їздів пед. працівників України. Вчитель вищої категорії. Нагороджувалася органами управління освітою, Грамотою Одеського міського голови, дипломом «Жінка десятиліття» у номінації «Освіта» (2001). Відмінник освіти України. Заслужений працівник народної освіти України (2006).

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 184–185 ; 500 впливательных личностей одес. региона. Одесса, 2003. С. 114.

МЕЛЬНИК Степан Кирилович (1913–1995) – історик, д-р іст. наук (1967), проф. (1969). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1939). Працював викл. історії СРСР в Кишинівському пед. ін-ті (1940–1941). Учасник Другої світової війни. Викл., старш. викл., доц. (1946–1953), зав. каф. (1953–1955) марксизму-ленінізму Одеського вищого інженерного морського училища. Захистив канд. дис. «Одесская организация РСДРП накануне первой русской революции» (1950). Зав. каф. історії КПРС та філософії Одеського кредитно-екон. ін-ту (1955–1958), зав. каф. марксизму-ленінізму Одеського пед. ін-ту імені К. Д. Ушинського (1958–1964), доц., проф. каф. історії СРСР ОДУ (1964–1973). Захистив доктор. дис. «Победа Советской власти на юге Украины (май 1917 – март 1918 гг.)» (1967). Проф. каф. історії КПРС ОІНГ (1973–1989). Проф. каф. нової історії і філософії пед. ін-ту (1989–1995). Проф. ОДУ (1989–1995). Голова секції історії Одеської обл. організації Українського товариства охорони пам'ятників історії і культури. Нагороджувався Почесними грамотами і медалями. Авт. понад 70 наук. та наук.-метод. пр.

Літ.: Букач В. М. Історія ПДПУ імені К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 37–38 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 331–332 ; Одес. держ. екон. ун-т : нариси історії. Одеса, 2000. С. 246 ; Это было недавно, это было давно... Одесса, 2006. С. 58–61.

МЕЛЬНИЧЕНКО Віктор Олександрович (05.08.1939, с. Миколаївка Ширяївського р-ну Одеської обл. – 11.02.2009) – шаховий композитор. Закінчив англійське відділення ін-ту іноземних мов ОДУ (1963), Вищу партійну школу при ЦК КПУ (1976). Перекладач англійської мови в Єгипті (1963–1965), журналіст, ред. Балтської та Котовської міських та районних газет (1972–2002), тренер-викл. міського шахово-шашкового клубу (з 2002 р.). Майстер спорту СРСР (1971). Міжнар. арбітр (1984) та гросмейстер (1989) з шахової композиції, 4-кратний чемпіон Світу у складі збірних СРСР та України, 2-кратний чемпіон України, 6-кратний чемпіон Збройних сил СРСР, чемпіон СРСР у 14 першості. Заслужений майстер спорту України з шахів. Авт. низки ст. з питань шахової теорії та естетики шахової задачі, видав близько 300 задач (з 1958 р.).

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 135 ; Шахматы : энцикл. слов. М., 1990. С. 252.

МЕНТКОВСЬКИЙ Юзеф Леонович (26.01.1930, Миколаїв – 30.01.2015, Київ) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1974), проф. (1980). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1954). Інженер відділу теоретичної фізики, аспірант, мол. наук. співроб., вчений секретар, старш. наук. співроб. Ін-ту фізики АН УРСР (1954–1967). Захистив канд. дис. «Аналитические свойства парциальных амплитуд рассеяния нерелятивистских заряженных частиц» (1963). Вчений секретар, старш. наук. співроб. Ін-ту теоретичної фізики АН УРСР (1967–1975). Працював за обміном в Туринському ун-ті (Італія, 1970–1971). Захистив доктор. дис. «Частица в ядерно-кулоновском поле (мат. теория)» (1973). Викл. каф. загальної фізики Київського політехн. ін-ту (1975–1983). Зав. (1983–1994), проф. (з 1994 р.) каф. фізики Київського нац. ун-ту технологій та дизайну. Наук. інтереси пов'язані з теорією великих квантових систем, квантовою теорією розсіювання, нерівноважною термодинамікою, ередитарними фізичними системами (системами з пам'яттю). Чл. кваліфікаційних вчених рад установ НАН України, МОН України та чл. Проблемної ради з ядерної фізики НАН України. Заслужений працівник народної освіти України. Нагороджений Почесною грамотою ВР України «За особливі заслуги перед українським народом». Авт. монографій, підручників та понад 100 наук. пр.

Літ.: Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. URL: <https://bit.ly/2GuMjGc> (дата звернення: 12.05.2014).

МЕНЧУК Василь Васильович (05.01.1954, с. Розкішне Голованівського р-ну Кіровоградської обл.) – хімік. Закінчив хім. ф-т ОДУ (1976). Працює в ОДУ (з 1976 р.). Канд. хім. наук (1982). Доц. каф. фіз. та колоїдної хімії (1987), декан хім. ф-ту ОНУ (з 2004 р.). Голова вченої ради. Чл. навч.-метод. комісії з хімії МОН України. Наук. інтереси в галузі хімії рідкісних та радіоактивних елементів. Нагороджений грамотами Одеської облради, Одеської облдержадміністрації, облуправління освіти і науки. Нагороджений нагрудними знаками: двічі «Відмінник освіти України» (2011, 2012), «За наук. та освітні досягнення» (2015). Авт. понад 150 наук. пр., має 7 авт. свідоцтв СРСР та 32

патенти України.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 752 ; Історія хім. ф-ту, 1865–2005. Одеса, 2006. 167 с.

МЕРКУЛОВА Надія Семенівна (20.04.1937) – педагог. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1964). Вчитель української мови та літератури восьмирічної школи с. Шевченкове Червоноармійського р-ну Запорізької обл. (1964–1966). Заст. директора Чапаєвської восьмирічної школи Березанського р-ну Миколаївської обл. (1966–1972). Учитель української мови та літератури в СШ № 2 м. Армянськ (1972–1993). Заст. директора з учбово-виховної роботи школи-ліцею № 2 (з 1993 р.). Учитель-методист (1997). Відмінник освіти України (1998).

Літ.: Випускники Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Вип. 1. С. 139.

МЄШКОВА Світлана Борисівна (15.03.1935, Одеса) – хімік, д-р хім. наук (2001), проф. Закінчила хім. ф-т ОДУ (1958). Захистила канд. дис. «Исследования в области пламенной фотометрии легкоионизирующихся щелочных металлов» (1968). Старш. наук. співроб., провідний співроб. відділу аналітичної хімії і фізико-хімії координаційних сполук Фіз.-хім. ін-ту імені О. В. Богатського НАН України (з 1978 р.). Захистила доктор. дис. «Зв'язок між складом, стійкістю і спектральними властивостями комплексів 4f-елементів та їх використання в люмінесцентному аналізі» (2001). Наук. інтереси зосереджені на координаційній та аналітичній хімії рідкоземельних

елементів, люмінесценції комплексних сполук лантанідів. Чл. наук. ради НАН України з проблеми «Аналітична хімія», вченої ради Фіз.-хім. ін-ту і спеціалізова-

ної наук. ради із захисту канд. та доктор. дис. Має патенти України на 9 винаходів, захищених авт. свідоцтвами СРСР, з яких 5 впроваджено у хім. промисловість. Авт. понад 240 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 184.

МИРОНЕНКО Олександр Миколайович (14.08.1942, с. Покровське Веселинівського р-ну Миколаївської обл. – 11.11.2014, Київ) – правознавець, політолог, д-р філос. наук (1988), проф. (1994). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1971) та аспірантуру Акад. суспільних наук (Москва, 1977). Захистив канд. дис. «Роль мирного співіснування і міжнар. співробітництва в розв’язуванні глобальних проблем сучасності» (1977). Працював в Ін-ті держави і права АН УРСР: старш. наук. співроб. (1983), зав. відділу іст.-політологічних досліджень держави і права України (1988–1996), гол. наук. співроб. (з 1996 р.).

Захистив доктор. дис. «Глобальні проблеми на межі 3-го тисячоліття (соц.-політ. аспект)» (1988). В. о. ректора Київського ун-ту права НАН України (2006). Суддя Конституційного Суду України (1996–2005). Один із засновників серії акад. видань першоджерел з історії українського права, державності і національної правничої думки (1987). Один з основоположників наук. напрямку «Етнодержавознавства». Голова секції Ради з координації фундаментальними прав. дослідженнями НАН України (1988). Один з ініціаторів створення Української асоціації політологів (1991), акад. Української акад. політ. наук (1993). Голова комісії з вивчення історії українського права при Президії НАН України (1994). Чл. Спілки юристів України, Світового конгресу українських юристів, Міжнар. асоціації українців, Української асоціації політологів, Міжнар. асоціації юристів, Міжнар. асоціації політ. наук, Фонду сприяння прав. і політ. реформам, Фонду підтримки наук. досліджень тощо. Лауреат премій Всесоюзних конкурсів «За кращу наукову роботу» (1977, 1981, 1989) та Всеукраїнського конкурсу на краще юрид. монографічне видання (1998). Заслужений діяч науки і техніки України (1997). Авт. близько 800 наук. ст. та 40 кн.

Літ.: Юрид. енциклопедія. Київ, 2001. Т. 3. С. 629; Вчені-юристи України: довідник. Київ, 1998. С. 21–22; Імена України: біогр. щорічник. Київ, 1999. С. 273.

МИХАЙЛИК Олена Юрївна (01.01.1970, Одеса) – російська і австралійська поетеса, літературознавець, філолог, перекладачка, одна з провідних дослідників прози Варлама Шаламова. Дочка поета Юрія Михайлика. Емігрувала до Австралії (м. Сідней, 1993). Закінчила філол. ф-т ОДУ, аспірантуру ун-ту Нового Південного Уельсу. Працювала у газеті «Вечерняя Одесса». Вірші публікувалися в «Одесском вестнике», збірці «Вільне місто», антології «Освобожденный Улисс» (2004), журналі «Кодри», «Арїон», «Повітря» і «Діти Ра», «НЛО», «TextOnly». Наук. статті друкувалися в журналі «Новое литературное обозрение». Захистила дис. «Варлам Шаламов: поэтика нової прози». Викладає кілька філол. дисциплін в ун-ті Нового Південного Уельсу та працює на радіо SBS. Перекладала шотландські та ірландські народні балади. Один з провідних дослідників прози В. Шаламова. Лауреат Першого австралійського фестивалю традиційної та експериментальної літератури «Антиподи» (2006). Авт. ряду наук. ст. та книги віршів «Ни сном, ни облаком» (2008).

Літ.: Новая лит. карта России. Страны и регионы. URL: <https://bit.ly/2GBUdOh> (дата звернення: 24.12.2018) ; Шаламов Варлам / рук. проєкт. С. Соловьѳв. URL: <https://bit.ly/2Dvп4Am> (дата звернення: 24.12.2018).

МИХАЙЛИК Юрїй Миколайович (19.11.1939, ст. Ушумун, нині – смт Магдагачинського р-ну Амурської обл., РФ) – поет. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1961). Працював в одеських газетах: «Комсомольська іскра», «Знамя коммунизма», «Вечерняя Одесса». У 1980-х рр. очолював літературну студію «Круг», до якої входили неофіційні одеські поети та прозаїки. Проживав у м. Сідней (Австралія) (з 1993 р.). Твори: збірки «Север – Юг» (1966), «Небо над облаками» (1968), «Побережье» (1972), «Уровень моря» (1974), «Одного разу у вересні» (1985), «Таласса» (1989), «Край моря» (2001), «Окаменевшее море» (2002), «Звезда морей» (2008), «Перемена времен» (2012); роман «Честно й храбро» (1988); повісті «Двойной след» (1981), «За химерних обставин» (1985). Здійснив інсценізацію «Повісті про санаторійну зону» М. Хвильового (поставлена у театрах Києва та Одеси). Укладач антології неофіційної одеської поезії «Вольный город» (1991) та збірки віршів одеських поетів «Глаголы настоя-

щого времени» (2013). Чл. Спілки письменників СРСР (1975). Авт. 12 зб. віршів, 5 кн. прози.

Літ.: Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 336 ; Михайлик Юрий Николаевич : персон. страница на портале «Авторская песня». URL: <http://www.bard.ru.com> (дата звернення: 15.01.2019).

МИХАЙЛОВ Микола Петрович (09.09.1953, с. Велика Стариця Чердинського р-ну Пермської обл., РРФСР, нині – РФ) – юрист, старш. радник юстиції. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1980). Слідчий Прокуратури Малиновського р-ну (з 1980 р.), старш. слідчий Прокуратури Жовтневого р-ну м. Одеса. Старш. слідчий (1986–1988), слідчий з особливо важливих справ (1988–1991) Прокуратури Одеської обл. Прокурор, старш. прокурор відділу нагляду за слідством і дізнанням в органах внутрішніх справ Прокуратури Одеської обл. Начальник відділу нагляду за додержанням законів спецпідрозділами та ін. установами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю.

Начальник Управління прокуратури Одеської обл. (з 2004 р.). Начальник управління нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство Прокуратури Одеської обл. (з 2006 р.). Прокурор Прокуратури Малиновського р-ну м. Одеси (з 2012 р.). Канд. юрид. наук. Нагороджений нагрудним знаком «Почесний працівник Прокуратури України», Подякою за сумлінну службу в органах прокуратури І ст., Подякою за довготривалу бездоганну службу в органах прокуратури, Золотим Хрестом І ст. Генеральної прокуратури України, Почесною грамотою КМ України за вагомий особистий внесок у зміцнення законності в державі, зразкове виконання службових обов'язків щодо захисту конституційних прав і свобод громадян, Ветеран прокуратури України, орденами: Св. князя Володимира і Преподобного Іллі Муромця ІІІ ст. УПЦ.

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 137 ; Прокуратура Одес. обл. : офіц. сайт. URL: <https://bit.ly/2GAzkD8> (дата звернення 13.01.2019).

МИХАЙЛЮК Віктор Іванович (23.07.1958, с. Рудківці Новоушицького р-ну Хмельницької обл.) – ґрунтознавець, д-р геогр. наук (2002), проф. (2003). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1980). Лаборант НДЛ ОДУ. Захистив канд. дис. «Засоленные почвы пойм малых рек юго-запада Украины, их эволюция при мелиорации» (1984). Зав. каф. меліорації та ґрунтознавства Ін-ту ґрунтознавства Одеського держ. с.-г. ун-ту (з 2001 р. – Одеський держ. аграрний ун-т) (з 1999 р.). Захистив доктор. дис.

«Ґрунти заплав малих та середніх річок північно-західного Причорномор'я» (2002). Проф. каф. меліорації і ґрунтознавства Одеського держ. аграрного ун-ту. Працює над проблемами діагностики, класифікації та еволюції ґрунтів степової зони України, ґрунтової історіографії. Директор ТОВ «Ін-т ґрунтознавства» (з 2004 р.). Основні напрямки наук. досліджень – ґрунтознавство та географія ґрунтів. Чл. експертної ради ВАК України з геогр. наук (2003–2004) та спеціалізованої вченої ради із захисту доктор. дис. у Львівському нац. ун-ті імені І. Франка (з 2004 р.). Чл. Товариства ґрунтознавців та агрохіміків України. Авт. близько 100 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 190.

МИХАЙЛЮК Іван Михайлович (01.05.1913, с. Обухівка Братського р-ну Миколаївської обл. – 1994, м. Бровари Київської обл.) – педагог. Закінчив хім. ф-т ОДУ (1938). Вчитель хімії та природознавства Обухівської семирічної школи Братського р-ну Миколаївської обл. (1932–1933), директор Вознесенської середньої залізничної школи № 23 Одеської залізниці (1938–1941), директор Косівської СШ, директор Косівського дитячого будинку № 2 (1946). Зав. Косівським райвно (1955–1963). Ініціатор запровадження в школі уроків народного гуцульського мистецтва – різьби, вишивки, килимарства (1959), відкриття в Косові музею М. Павлика (1967) та спорудження йому пам'ятника (1973). Нагороджений почесним званням «Заслужений вчитель школи УРСР» (1968), Орденом Трудового Червоного прапора, медалями: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Літ.: KosivArt : [люди і доли міста Косів]. URL: <https://bit.ly/2SrP3LF> (дата звернення 24.12.2018).

МІЗЕЦЬКА Віра Ярославівна (27.09.1955, Єреван, ВРСР, нині – Республіка Вірменія) – філолог, д-р філол. наук (1992), проф. (1994). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1979). Технік, бібліотекар, старш. бібліограф бібліотеки «ЧорноморНДПроекту» (1973–1979). Лаборант, викл. та доц. каф. лексикології та стилістики англійської мови ОДУ (1979). Канд. дис. з лінгвістичних питань інсценізації (1983). Заст. декана з наук. роботи ф-ту романо-германської філології ОДУ (1994–1996). Проф. каф. лексикології та стилістики англійської мови ОДУ (1994–1996). Проф. каф. військо-

вого перекладу та іноземних мов Одеського ін-ту сухопутних військ (1996), проф., зав. каф. іноземних мов ОДЮА (нині – НУ «ОЮА» (з 1998 р.). Чл. спеціалізованої вченої ради із захисту канд. дис. ОДУ (1997–1998) та Харківського нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна (2000–2005). Була названа жінкою року з присудженням відповідної медалі (1999). Нагороджена грамотами Міністерства оборони. Відмінник освіти України. Авт. понад 100 наук. та наук.-метод. пр.

Літ.: Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту, Одеса, 2005. Т. 3. С. 340–342 ; Дришлюк І. А. Одес. держ. юрид. акад.: історія і сучасність. Одеса, 1999. С. 104–110.

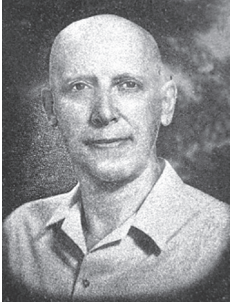

МІЛОВА Марія Іллівна (03.02.1953, с. Оріхівка Болградського р-ну, Одеської обл.) – політолог, д-р політ. наук (2009), проф. (2013). Закінчила іст. ф-т ОДУ (1977), аспірантуру (1982). Захистила канд. дис. «Вплив соціалістичної економічної інтеграції на формування інтернаціоналістської свідомості молоді (на прикладі СРСР, НДР та Болгарії)» (1985). Працювала асист., старш. викл., доц., проф., зав. каф. соц. наук Одеського технологічного ін-ту холодильної промисловості (нині – ОНАХТ) (1980–2011). Захистила доктор. дис. «Внутрішні та зовнішні чинники трансформації політичної системи посткомуністичної Болгарії» (2008). Проф. каф. політології ІСН ОНУ (2011–2018), проф. каф. політології ф-ту міжнар. відносин, політології та соціології ОНУ (з 2018 р.). Неодноразово стажувалася на каф. політології Софійського ун-ту (Болгарія). Наук. інтереси пов'язані з дослідженням політ. та соціокультурних проблем транзитивних суспільств і Болгарії зокрема. Чл. двох спеціалізованих рад щодо захисту канд. та доктор. дис. Нагороджена Почесними грамотами Одеської облради, ректорів ОДАХ та ОНУ. Авт. понад 130 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 759.2 ; Мілова М. І. На шляху до парламентської демократії: болгарський варіант. Одеса, 2005. 328 с. ; ОНУ імені І. І. Мечникова, Ф-т міжнар. відносин, політології та соціології, Каф. політології : офіц. сайт. URL: <https://bit.ly/2E3j6Au> (дата звернення: 24.05.2018).

МІЛЬМАН Давид Пінхусович (20.12.1912(04.01.1913), (за ін. даними – 01(14).01.1913), м. Чечельник Ольгопольського пов. Подільської губ., нині – смт Вінницької обл. – 12.07.1982, Тель-Авів, Ізраїль) – математик, проф. Закінчив мат. ф-т ОДУ (1934), аспірантуру (1939). Працював у с.-г. артілі «Феліксдорф»

Шевченківського р-ну Одеської обл., на кондитерській фабриці імені Р. Люксембург (до 1934 р.). Асист. каф. загальної математики ОДУ, викл. у СШ для дорослих (1934–1936). Захистив канд. дис. «Некоторые свойства регулярных пространств и регулярно-замкнутых множеств» (1939). Доц. каф. математики Індустріального ін-ту, викл. в ОДУ та Кооперативному ін-ті (1939–1940). Докторантура Ін-ту математики АН УРСР (1940–1941). Під час Другої світової війни евакуювався спочатку до Краснодарського краю, потім – до Башкирії (1941). Доц. каф. математики Бірського пед. ін-ту (Башкирська АРСР, 1941–1942). Зав. каф. математики Одеського пед. ін-ту (м. Байрам-Алі Туркменської РСР, 1943–1944). Повернувся до Одеси (1944). Доц. каф. математики Одеського гідрометеорологічного ін-ту (1944–1945). Доц. (1945–1948, 1965–1973), зав. каф. (1948–1965) вищої математики Одеського електротехнічного ін-ту зв'язку. Викладав у Пед. ін-ті (1946–1950). Підготував доктор. дис. «Метод экстремальных точек и центров» (1950), але захист не відбувся. Емігрував до Ізраїлю (1973). Проф. Тель-Авівського ун-ту (1974–1982). Авт. понад 40 наук. пр.

Літ.: Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 153–156 ; Рос. еврейская энцикл. URL: <https://bit.ly/2N2En0k> (дата звернення: 08.08.2018).

МІНІЧЕВА Галина Григорівна (17.06.1959, Одеса) – біолог, гідробіолог, еколог, д-р біол. наук. (1998), проф. Закінчила біол. ф-т ОДУ (1983). Захистила канд. дис. «Показатели поверхности водорослей в структурно-функциональной оценке микрофитобентоса (На примере северо-западной части Черного моря)» (1989). Працювала в Одеській філії Ін-ту біології південних морів імені О. О. Ковалевського НАН України (1978–2000). Захистила доктор. дис. «Морфо-функциональные основы формирования морского фитобентоса» (1998). Заст. керівника з наук. роботи Одеської філії Ін-ту біології південних морів імені О. О. Ковалевського НАН України (нині – Держ. установа «Інститут морської біології НАН України»

(з 2000 р.). Проф. каф. еколог. права Одеського держ. еколог. ун-ту (з 2000 р.). Наук. інтереси охоплюють гідробіологію, морфологічно-функціональну екологію водної рослинності, еколог. та прав. аспекти територій, що знаходяться під охороною, розробляє методи оцінки якості морського середовища на засадах морфологічно-функціональних показників рослинності. Чл. спеціалізованих вчених рад із захисту канд. та доктор.

дис. Ін-ту біології південних морів НАН України та Одеського держ. еколог. ун-ту. Чл. Всесвітньої комісії територій, що знаходяться під охороною (WCPA) та Комісії освіти і комунікацій (СЕС) Міжнар. спілки охорони природи (IUCN). Експерт міжнар. проектів TACIS та Чорноморської еколог. програми. Чл. Українського гідроеколог. товариства, Українського ботан. товариства. Чл. редакційної колегії журналу «Альгологія», збірки наук. пр. «Экологическая безопасность прибрежной и шельфовой зон и комплексное использование ресурсов шельфа». Нагороджена Почесною грамотою Одеської обласної адміністрації (2001). Лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (2013). Відзнака Одеського міського голови – почесний знак «Трудова слава» (2018). Авт. понад 78 наук. пр.

Літ.: Ін-т морської біології НАН України. URL: <https://bit.ly/2E1SMXs> (дата звернення: 18.11.2018).

МИРОШНИЧЕНКО Євген Гордійович (23.02.1939, Вітебськ, БРСР, нині – РБ) – філолог, літературознавець, літературний критик, публіцист, історик літератури, журналіст. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1970), аспірантуру МДУ. Почав друкуватися на початку 1960-х рр. в періодичних виданнях. Упорядник, ред. передмов низки літературних видань. Друкувався в журналах: «Вітчизна», «Радуга», «Горизонт», «В мире книг», «Альманахе бібліофіла», «Романе-журнале ХХІ век», щотижневиках «Русская мысль» (Париж), «Зеркало недели». Викл. Миколаївського держ. ун-ту імені В. Сухомлинського (з 1977 р.). Захистив канд. дис. «Журнал "Літературний критик" і його роль в літературознавстві та критиці 30-х років» (1980). Авт. рубрики «Діалог культур» в суспільно-політ. газеті Миколаївської обл. «Южная правда» (з 1989 р.). Доц. Миколаївського міжрегіонального ін-ту розвитку людини «Україна» (з 2005 р.). Авт. видань: «Алексей Гмырев» (1987), «Ой над Бугом, над рекою» (1989), «Время и бремя культуры» (2003), збірки літературно-краєзнавчих нарисів «Я зачем-то съездил в Николаев...» (2001), «Чайка над лиманом» (2005), «Місто і міф» (2007), «Литературный Николаев: путеводитель» (2008). Чл.-кор. Міжнар. Кирило-Мефодіївської акад. слов'янської просвіти (Москва), чл. Нац. спілки журналістів України (1969), чл. Спілки письменників Росії (2001). Лауреат Міжнар. літературної премії імені Великого князя Юрія Долгорукого. Авт. понад 250 літературознавчих, літературно-критичних публікацій, енциклопедичних статей.

Літ.: Центр. б-ка ім. М. Л. Кропивницького ЦБС для дорослих м. Миколаєва. URL: <https://bit.ly/2N0b8Lg> (дата звернення: 24.01.2019).

МОЛОДЧЕНКОВА Ольга Олегівна (12.07.1966, Одеса) – біолог, фахівець у галузі біохімії та фізіології рослин, д-р біол. наук (2013). Закінчила біол. ф-т ОДУ (1988). Працювала на посаді старш. лаборанта відділу генної інженерії Селекційно-генетичного ін-ту УААН (1987–1993). Аспірантка лаб. біохімії рослин Селекційно-генетичного ін-ту УААН (1993–1996). Захистила канд. дис. «Вплив саліцилової кислоти на протеїназно-інгібіторну систему озимої пшениці та їх участь у формуванні стійкості до фузаріозу» (1997). Працювала в лаб. біохімії рослин Селекційно-генетичного ін-ту – Нац. центру насінництва та сортовивчення НААН України: мол. наук. співроб. (1996–1999), наук. співроб. (1999–2002), старш. наук. співроб. (2002–2003), зав. лаб. біохімії рослин (з 2003 р.). Отримала вчене звання старш. наук. співроб. (2006). Захистила доктор. дис. «Біохімічні механізми захисних реакцій злакових рослин за грибних інфекцій та інших несприятливих умов довкілля» (2013). Наук. діяльність присвячена питанням біохімії та фізіології с.-г. рослин (дослідженню біохімічних механізмів захисних реакцій злакових рослин за дії біотичних та абіотичних стресових чинників довкілля та біохім. критеріїв оцінки якості зерна с.-г. культур). Нагороджена грамотою НААН України «За наукові досягнення» до 100-річчя Селекційно-генетичного ін-ту – Нац. центру насінництва та сортовивчення (2012). Авт. та співавт. понад 150 наук. пр., у т. ч. 4 патентів, 3 метод. рекомендацій та однієї монографії.

Літ.: Анкета ; Селекційно-генетичний інститут : офіц. сайт. URL: <https://bit.ly/2GkKLPE> (дата звернення: 29.12.2018).

МОРОЗ Валентин Леонідович (31.01.1938, Кіровоград, нині – Кропивницький – 30.01.2013, Одеса) – поет, журналіст. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1960). Працював у редакціях газет, на Одеському обл. радіо (1962), в Одеському держ. літературному музеї. Відп. секретар Одеської організації Спільки письменників України. Гол. ред. журналу «Літературна Одеса» (1997). Твори: «Говоріть, колоски, говоріть» (1962), «Ми – земля» (1967), «Дерево на обрії» (1969), «Білий-білий світ» (1971), «Тінь дощу» (1975), «Крило трави» (1978), «Земле моя – доле моя» (1984), «У ритмі сонця» (1986), «Моя душа – як пташка на до-

лоні» (1997), «Осінній сад» (1990), «Ми листуємося з лісом» (2007), «Зелена кров веселої верби» (2009) та ін. Чл. Спілки письменників УРСР (1965). Нагороджений літературними преміями імені П. Тичини, імені Е. Багрицького, імені К. Паустовського, лауреат Міжнар. конкурсу імені П. Яцика, нагороджений медалями.

Літ.: Гаранін В. М. Валентин Мороз: життя і творчість. Одеса, 2011. 172 с. ; Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 158–162 ; Письменники Рад. України : довідник. Київ, 1970. С. 300.

МОРОЗОВА Ірина Борисівна (05.06.1962) – філолог, д-р філол. наук (2000), проф. (2014). Закінчила ф-т романо-германської філології ОДУ (1981). Захистила канд. дис. «Грамматична структура і семантика простого речення і його конститuentів (в англійському діалогічному мовленні)» (1986). Захистила доктор. дис. «Таксономія елементарних комунікативних одиниць в сучасній англійській мові» (2010). Працює в ОНУ: асист. (1984–1992), доц. (2002–2011), на посаді проф. (2011–2014), проф. (з 2014) каф. граматики англійської мови ф-ту романо-германської філології ОНУ. Чл. ВААЛ та International Gestalt Society. Чл. спеціалізованої вченої ради Чернівецького нац. ун-ту імені Ю. Федьковича та МГУ в Одесі. Нагороджена численними грамотами ОНУ, грамотою Одеської облдержадміністрації. Авт. понад 120 наук. пр., зокрема монографій та навч. посібників.

імені Ю. Федьковича та МГУ в Одесі. Нагороджена численними грамотами ОНУ, грамотою Одеської облдержадміністрації. Авт. понад 120 наук. пр., зокрема монографій та навч. посібників.

Літ.: Анкета ; ОНУ імені І. І. Мечникова, Ф-т ром.-герм. філології, Каф. граматики англ. мови : офіц. сайт. URL: <https://bit.ly/2tf6sZ5> (дата звернення: 24.12.2018).

МУЗИЧЕНКО Петро Павлович (24.05.1949, м. Пирятин Полтавської обл. – 12.03.2011, Одеса) – правознавець, проф. (2003). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1975). Служив у лавах Радянської Армії (1967–1969). Асист., викл., старш. викл., доц. каф. теорії та історії держави та права ОДУ (1975–1981). Захистив канд. дис. «Прогнозування та планування в системі управління якості навколишнього середовища» (1981). Присвоєно вчене звання доц. (1983). Заст. декана з роботи з іноземними студентами юрид. ф-ту ОДУ. Доц., проф. каф. історії держави і права ОДЮА (нині – НУ «ОЮА») (з 1997 р.).

Декан ф-ту юрид. журналістики ОНЮА (2000–2005). Один із засновників наук. іст.-прав. школи вивчення литовсько-руського права в Україні. Наук. інтереси зосереджені на історії держави і права України. Засновник наук. напрямку – прав. культура на українських землях у XIV–XVI ст. Нагороджений медаллю «50 років Збройних сил СРСР» (1968), знаком «Відмінник освіти України» (1997), Грамотою Південного наук. центру НАН України і МОН України (2004), Почесною грамотою МОН України (2005), Почесною відзнакою НУ «ОЮА» II ст. Авт. понад 250 наук. пр., у т.ч. монографій та підручників.

Літ.: Петро Павлович Музиченко : біобібліогр. покажч. Одеса, 2009. 66 с. ; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 194 ; Юрид. енциклопедія. Київ, 2004. Т. 6. С. 650 ; Вчені юристи України : довідник. Київ, 1998. С. 352–353;

МУСІЙ Валентина Борисівна (01.01.1958, м. Петропавловськ Камчатської обл., РРФСР, нині – РФ) – літературознавець, фахівець в галузі міфопоетики російської літератури XIX ст., історії світової літератури епохи романтизму, д-р філол. наук (2010), проф. (2011). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1979), аспірантуру (1983). Працювала викл. російської мови та літератури у СШ № 5 м. Одеси (1979–1982), старш. лаб. каф. теорії літератури ОДУ (1982–1985). Захистила канд. дис. «Человек и природа в художественной прозе И. С. Тургенева 40–50-х годов» (1985). Асист. каф. російської (з перейменуванням – світової) літератури ОДУ (1985–1988), доц. (1988–2010). Захистила

доктор. дис. «Міфопоетична парадигма в російській преромантичній і романтичній прозі 20–40-х років XIX століття» (2009). Проф. каф. світової літератури ОНУ (2010). Заст. декана з наук. роботи філол. ф-ту ОНУ. Наук. дослідження в галузі історії літератури. Наук. інтереси зосереджені на проблемах літературного процесу першої пол. XIX ст., дослідженні міфопоетичної моделі світу в епосі та художній літературі, концептосфера та мотивна організація художнього твору. Нагороджена Почесною грамотою Ради ректорів ЗВО Одеського регіону (2010), Грамотою Управління освіти і науки Одеської держадміністрації (2012). Авт. біля 200 наук. та наук.-метод. пр., зокрема монографій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 791 ; Філол. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова : біобібліографія, 1991–2001. Одеса, 2003. С. 134–135 ; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2DoMQXd> (дата звернення: 23.01.2019).

НАДЕЖКО Галина Онисимівна (10.07.1940, с. Новоселівка Доманівського р-ну Миколаївсько обл.) – освітянин. Закінчила філол. ф-т ОДУ (нині – ОНУ). Працювала вчителькою російської мови та літератури, була організатором позашкільної та поза-класної роботи в школах Березівського р-ну. Працювала в ЗОШ № 12 м. Одеса (з 1970 р.). Директор ЗОШ № 49 м. Одеса (1978–1982), зав. відділу освіти Суворовського р-ну м. Одеси (1983–1986). Директор Одеського НВК № 49 (з 1986 р.). Обиралась депутатом районної Ради народних депутатів. Делегат І З'їзду пед. працівників України (1992). Працює в Асоціації керівників шкіл України. Нагороджена Почесними грамотами МОН України, обл., міського та районного відділів освіти; знаком «Відмінник освіти України».

Літ.: Демченко Д. М., Фурсенко Л. І., Савельєва Н. В. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 202–203.

НАХАПЕТОВ Віталій Миколайович (10.05.1938, П'ятигорськ, РРФСР, нині – РФ) – журналіст. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1960). Учитель 8-річної школи в с. Холодна Балка Біляївського р-ну Одеської обл. (1960). Старш. ред. Одеської студії телебачення (1965), гол. ред. Одеського телерадіокомітету (1968), заст. голови Одеського телерадіооб'єднання (1972), генеральний директор Одеської обл. держ. телерадіокомпанії (з 1996 р.). Захистив канд. дис. «Роль місцевого телебачення у політ. компаніях» (2000). Чл. Спільки журналістів України (1962). Переможець 4 телеконкурсів. Нагороджений знаком «Відмінник телебачення та радіомовлення СРСР». Заслужений журналіст України (1998). Авт. понад 2000 сценаріїв телепрограм.

Літ.: Каменный А. Одесса: Кто есть кто. Одесса, 1999. С. 129 ; Нахапетов В. Н. Полет сквозь столетие: очерки истории завода. Харьков, 2005. С. 222.

НЕМЧЕНКО Юрій Анатолійович (24.03.1949, Одеса) – правознавець. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1975), аспірантуру. Захистив канд. дис. «Діяльність більшовиків по об'єднанню військових в період підготовки та проведення Великої Жовтневої соціалістичної революції» (1986). В. о. заст. директора ІСН ОНУ (до 2012 р.), доц. каф. історії та світової політики. За сумісництвом викладав правознавство у профільних класах Юрид. ліцею м. Одеса (з 1999 р.). Викл. в Одеському ін-ті підприємництва

і права. Депутат Одеської міської ради (1989–1993). Розробив власну стратегію підготовки старшокласників до наук.-дослідної діяльності. Активно співпрацював у творчій групі Ін-ту удосконалення вчителів з проблеми створення та реалізації концепції профільного навчального закладу. Наук. інтереси зосередженні на вивченні функціонування окремих ін-тів конституційного права в Україні в контексті світового конституціоналізму. Вчитель-методист. Нагороджений медаллю «За військову доблесть», знаком «Відмінник освіти України», грамотою Одеської обл. ради, почесною відзнакою голови Одеської держ. обласної адміністрації та Почесними грамотами МОН України. Авт.

ряду публікацій з проблем обдарованих дітей.

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 205.

НИЗОВ Анатолій Сергійович (13.09.1939, с. Гаспра, Ялтинського р-ну АР Крим – 19.10.2002, Одеса) – педагог. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1966). Займався комсомольською та партійною роботою (1963–1970). Заст. начальника з виховної роботи Одеського морехідного училища техн. флоту Мінтрансбуку СРСР (1970–1973), заст. начальника Одеського морехідного училища рибної промисловості Мінтрансбуку СРСР (1974–1982). Начальник Одеського морехідного училища техн. флоту (нині – Морехідний коледж техн. флоту ОНМА) (1982–2001). Викл. у професійному училищі № 16 м. Одеса. Під його керівництвом Одеське морехідне училище стало коледжем

(1994). Присвоєно звання приват-доц. Одеської держ. морської акад. по каф. філософії (2000). Обирався депутатом Іллічівської районної ради народних депутатів, Одеської міської ради народних депутатів, чл. виконкому. Нагороджений медалями: «За доблесну працю», «За освоєння цілинних земель», «Ветеран праці», Почесною грамотою ВР Казахської РСР, заслужений вчитель УРСР (1991), знаком «Відмінник освіти України» (1999), Почесною грамотою КМ України (1999) із врученням пам'ятного знаку.

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 206 ; Ясіков Л. А. Анатолій Сергійович Низов – організатор, педагог, перший начальний Одеського морехідного коледжу технічного флоту. *Філософ. пошуки*. 2003. Вип. 14–15. С. 175–181.

НИКІТИН Володимир Іванович (1946–2003) – хімік-неорганік. Закінчив хім. ф-т ОДУ (1969), навчався в аспірантурі. Канд. хім. наук (1979), доц. (1980). Працював в ОДУ (нині – ОНУ) (з 1969 р.): зав. лаб., асист., доц., декан хім. ф-ту (1987–2003), зав. каф. неорганічної хімії та хім. екології (1993–2001). За його ініціативою на хім. ф-ті була акредитована нова спеціальність «Фармацевтична хімія» та відкрита нова каф. – каф. фармацевтичної хімії. Наук. інтереси в галузі неорганічної та координаційної хімії. Неодноразово нагороджувався почесними грамотами різного рівня за високу якість підготовки студентів. Авт. понад 150 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 809 ; Історія хім. ф-ту, 1865–2005. Одеса, 2006. С. 79.

НИКІТИН Сергій Андрійович (27.10.1899, Санкт-Петербург, Росія – 30.10.1956, Одеса) – зоолог-паразитолог, біолог, д-р біол. наук (1936), проф. (1935). Закінчив біол. відділення ф-ту професійної освіти Одеського ІНО (1926), аспірантуру секції зоології наук.-дослідницької каф. біології. Захистив канд. дис. «Исследование над паразитами крови» (1929). Працював у протозойному відділі Одеського санітарно-бактеріологічного ін-ту, асист. каф. зоології та анатомії ІНО, доц. каф. загальної біології (з 1933 р.), проф. (1936) ОМІ. Затверджений у званні проф. біології (1935). Захистив доктор. дис. «Биологическое действие рентгеновских лучей» (1936). Проф. Краснодарського мед. ін-ту (1941–1942), зав. каф. зоології хребетних тварин та загальної біології ОДУ (з 1942 р.), зав. каф. загальної біології ОМІ (1944–1948), одночасно зав. лаб. Рентгеноонкологічного ін-ту, заст. директора з наук. роботи та зав. лаб. патфізіології в Одеському НДІ стоматології (1950–1956), зав. лаб. біології Українського НДІ очних хвороб імені В. П. Філатова (нині – Одеський НДІ очних хвороб і тканинної терапії імені В. П. Філатова). Разом з М. Г. Бугайовою проводили фундаментальні дослідження з вивчення етології і патогенезу карієсу. Великою заслугою є організація радіоізотопної лаб., він першим в СРСР в Одеському НДІ стоматології освоїв та почав досліджувати обмінні процеси у кістці та зубах за допомогою ізотопів. Окрім експериментальних робіт проводив діагностику новоутворень при цитологічному дослідженні порожнини рота у хворих. Дійсний чл. Одеського товариства природодослідників. Авт. 52 наук. пр., у т. числі трьох монографій.

Літ.: Золотарев А. Е., Ильин И. И., Луки Т. Л. Биограф. слов. проф. ОМІ им. Н. И. Пирогова. Одесса, 1992. С. 191 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1999. Вип. 2, ч. С. 98–99 ; Історія ин-та стоматологии

АМН України (1928–2008). Одеса, 2012. С. 180–184 ; Рясіков Л. В. Професор Сергій Андрійович Нікітін – зоолог широкого профілю, дослідник явищ живої природі, учень академіка Д. К. Третякова. *10-а конф. молодих істориків освіти, науки і техніки* (Київ, 27 трав. 2005 р.) : матеріали конф. Київ, 2005. С. 128–134.

НІКІФОРОВ Євген Костянтинович (06.02.1955, Одеса) – церковний та громадський діяч. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1977). Вступив до аспірантури Російського ун-ту театрального мистецтва (1980). Зайнявся вивченням психотехніки Станіславського. Працював зав. відділу античного мистецтва в Одеському музеї західного і східного мистецтва, психологом у Московській клініці неврозів імені З. П. Соловйова. Один з засновників та голова просвітницького товариства «Радонеж» (1987), яке заснувало три православні школи (1990), радіостанцію «Радонеж» (1991), газету «Радонеж» (1995), портал «Радонеж», відеостудію, паломницьку службу, проводило виставки, концерти, просвітницькі вечори. Директор радіостанції «Радонеж». Президент щорічного Фестивалю православних теле- і радіопрограм (з 1995 р.). Нагороджений орденами: Російської Православної Церкви Св. благовірного князя Даниїла Московського III ст. (1999), преподобного Сергія Радонежського III ст. (2001), Святителя Інокентія митрополита Московського та Коломенського III ст. (2004), преподобного Нестора Літописця (2004), Св. Анни (2005), Руської Православної Церкви преподобного Серафима Саровського III ст. (2006), Святителя Макарія митрополита Московського III ст. (2011) та медаллю «Митрополит Лавр».

Літ.: Радонеж : офіц. сайт о-ва. URL: <https://bit.ly/2RSp62S> (дата звернення: 24.12.2018) ; Русская Православная церковь : офіц. сайт Моск. Патриархата. URL: <https://bit.ly/2GEkoE1> (дата звернення: 24.01.2019).

НІКІФОРЧУК Лідія Павлівна (25.10.1936, ст. Кринки Ліозненського р-ну Вітебської обл., БРСР, нині – РБ) – юрист. Закінчила юрид. ф-т ОДУ (1967). Працювала на Одеському поштамті (з 1955 р.): поштарем, оператором поштового зв'язку, помічником начальника відділення зв'язку. Голова профспілкового комітету Одеського поштамту (1959–1965). Адвокат юрид. консультації м. Ізмаїл (1967–1970), обрана народним суддею м. Ізмаїл (1970–1976), чл. Одеського обл. суду (1975), суддя судової колегії у цивільних справах (до 1997 р.). Пішла у

відставку (1997), адвокат в адвокатському об'єднанні «Перша юрид. консультація Малиновського р-ну м. Одеси». Старш. викл. (з 1998 р.), доц. каф. цивільно-прав. дисциплін екон.-прав. ф-ту ОНУ. Читає лекції в школі адвокатської майстерності і в адвокатському об'єднанні «Одеська обласна колегія адвокатів». Чл. президіуму Одеської обл. колегії адвокатів, заст. голови атестаційної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії Одеської обл. колегії адвокатів. Заслужений юрист України (2009). Нагороджена медаллю «Ветеран праці», Почесною відзнакою голови Одеської обласної адміністрації, пам'ятним нагрудним знаком «60 лет осовобождения г. Одессы», медаллю «Почесний адвокат Одеської обл. колегії адвокатів», багатьма грамотами Одеської обл. ради, Одеської облдержадміністрації, Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури України, Міністерства юстиції; почесним званням «Юрист року Одещини» (2006).

Літ.: Держ. нагороди України. Кавалери та лауреати : довід.-енциклопед. вид. Київ, 2006. Т. 1. С. 2 ; Співроб. Одес. нац. ун-т імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 57–58.

НОВИКОВ Віталій Володимирович (17.08.1946, с. Міщанка Комінтернівського р-ну Одеської обл.) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1990), проф. Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1971). Захистив канд. дис. «Теплофизические свойства гетерогенных средств» (1979). Працював зав. каф. вищої математики ОНПУ (1989–2011). Захистив доктор. дис. «Эффективные физические свойства гетерогенных конденсированных сред» (1990). Брав участь у спільних дослідженнях з Фрайбургським ун-том імені Альберта і Людвіга (Німеччина) та Ін-том молекулярної фізики Польської АН (Познань). Наук. інтерси зосереджені на фракталах, перколяціях та фізичних властивостях мікронеоднорідних середовищ з хаотичною структурою. Чл. Нью-Йоркської АН, Українського матеріалознавчого товариства. Авт. понад 100 наук. та методичних пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и профессора. Одеса, 2005. Ч. 1. С. 202 ; Одес. гос. политехн. ун-т, 1918–1998. Одеса, 1998. С. 20.

НОСИРЄВ Іполит Васильович (26.09.1933, с. Тюковка Воронежської обл., РСФРР, нині – РФ – 28.06.1999, Одеса) – геолог, мінералог, д-р геол.-мінерал. наук (1989), проф. (1989). Закінчив з відзнакою геол.-геогр. ф-т (1956). Інженер-гідрогеолог, керівник загону, а згодом – керівник Північної петрографічної партії Киргизького геол. управління. Наук. співроб. Ін-ту геології АН Киргизії (1960–1965).

Захистив канд. дис. «Петрографія донизньокарбонівих гранітоїдів Джумгальського хребта (Північна Киргизія)» (1962) в Ін-ті геології, геохімії і мінералогії АН СРСР. Старш. наук. співроб. Всесоюзного НДІ мінеральної сировини (1965–1968). Доц. (1968), згодом – проф. ОДУ. Створив українську школу з вивчення акцесорних мінералів (1970). Проводив всесоюзну наук. школу «Циркону» (1983–1987). Захистив доктор. дис. «Типоморфизм и онтогенія акцесорных минералов докембрийских пород Украинского щита» (1989) у Ленінградському гірничому ін-ті. Брав участь у геол.-пошукових і наук.-дослідних роботах в Північному Тянь-Шані, Казахстані, Узбекистані, на Південному Уралі, в Якутії, на Україні. Чл. Українського мінерал. товариства, голо-ва Одеського відділення Українського мінерал. товариства. Авт. близько 200 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 818 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 389–391 ; Іпполит Васильевич Носырев : некролог. *Мінерал. журн.* 2000. Т. 22, № 4. С. 145.

ОБОРОТОВ Юрій Миколайович (14.09.1946, с. Лави Єлецького р-ну Липецької обл., РРФСР, нині – РФ) – юрист, д-р юрид. наук (2003), проф. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1973). Захистив канд. дис. «Основные вопросы теории правовой активности личности социалистического общества» (1979). Працював у низці ЗВО Одеси. Асист., старш. викл., доц. каф. теорії та історії держави і права ОДУ. Працює в ОДЮА (нині – НУ «ОЮА»): директор Ін-ту європейського права ОДЮА (1998), зав. каф. теорії держави і права (з 1999 р.), проректор з наук. роботи. Захистив доктор. дис. «Традиции и новации в правовом развитии: общетеоретические аспекты» (2003). Засновник наук. напрямку традицій і новацій у прав. розвитку. Розробив новий курс з філософії права. Один із ініціаторів впровадження нових форм у системі освіти, організатор Одеського ін-ту політології та соц. управління, Ін-ту європейського права у складі ОНЮА. Чл. вченої ради ОНЮА, чл. спеціалізованої ради з захисту канд. і доктор. дис., чл. редакційної колегії збірників: «Актуальные проблемы государства и права», «Научные работы ОНЮА». Чл.-кор. Нац. акад. прав. наук України (2010). Заслужений юрист України. Нагороджений знаком «Відмінник освіти України». Авт. понад 100 наук. пр.

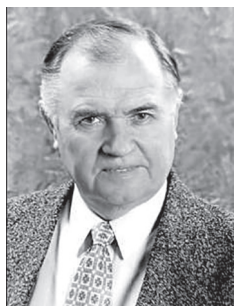
Літ.: Юрій Миколайович Оборотов : біобібліогр. покажч. Одеса, 2006. 35 с. ; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 203 ; Вчені-юристи України : довідник. Київ, 1998. С. 571 ; Одес. держ. юрид. акад.: історія і сучасність. Одеса, 1999. С. 52–55, 232.

ОЛЕНКОВСЬКИЙ Микола Петрович (17.05.1950, Херсон) – археолог. Закінчив Херсонський судномеханічний технікум, іст. ф-т ОДУ (1985). Наук. співроб. Херсонського краєзнавчого музею (1975–1985), зав. сектору охорони пам'яток археології Херсонського облуправління культури (з 1985 р.). Захистив канд. дис. «Поздній палеолит и мезолит Нижнего Днепра» (1989). Очолив Херсонський обл. охоронний археол. центр при Фонді культури України (1990), провідний наук. співроб. Херсонської держ. обл. служби охорони пам'яток (1993). Засновник та зав. відділу археології Херсонської обл. інспекції охорони пам'ятників (1996). Начальник Херсонської охоронної археологічної експедиції (з 1976 р.). Досліджує пізній палеоліт і мезоліт Нижнього Дніпра та Присивашся. Лауреат премії імені Вікентія Хвойки (1999). Нагороджений українським козацтвом медаллю Костя Гордієнка (2009). Авт. понад 300 наук. пр., у т. ч. 47 монографій.

Літ.: Микола Петрович Оленковський. Віхи наукового життя : бібліогр. покажч. : арх. наук. матеріали. Херсон, 2010. 80 с. ; Мезенцева Г. Дослідники археології України : енциклопед. слов.-довід. Чернівці, 1997. С. 22.

ОЛІЙНИК Іван Антонович (24.12.1939, с. Конищів Мурованокуриловецького р-ну Вінницької обл.) – педагог. Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1973). Служив у лавах Радянської Армії, працював у сільському господарстві. Працював вчителем географії, заст. директора з навчально-виховної роботи. Призначений на посаду директора ЗОШ № 29 м. Одеса (1985), яка отримала статус гімназії № 9 (2001). Керує авт. програмою «Формування особистості гімназистів самодіяльної учнівської організації "Молода Січ"», впроваджує у виховну роботу ідеї «Концепції української національної школи-родини», розробленої Ін-том українознавства КНУ імені Т. Г. Шевченка. Авт. пед. розробок, що опубліковані в журналах «Наша школа», «Лідери України», «Шкільний кур'єр». Вчитель-методист. Нагороджений Почесною грамотою МОН України, нагрудним знаком «Відмінник освіти України».

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 212.

ОЛИЙНИК Раїса Іванівна (06.01.1952, с. Гвоздавка-2 Любашівського р-ну Одеської обл.) – педагог. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1977). Працювала вчителем російської мови та літератури, заст. директора з навчально-виховної роботи у СШ № 59 (1977–1984). Директор спеціалізованої загальноосвітньої школи № 59 олімпійського резерву м. Одеса (1984–2013). Нагороджена грамотами МОН України, нагрудним знаком «Відмінник освіти України».

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 150.

ОЛИЙНИКІВ Олег Семенович (14.01.1938, Одеса) – поет, прозаїк, публіцист. Закінчив Одеське морехідне училище. Служив на Північному флоті (в Заполяр’ї). Після демобілізації вступив на філол. ф-т ОДУ (з рекомендацією М. Т. Рильського), та закінчив його (1967). По завершенні викладав українську літературу, мову та естетику в середніх навч. закладах м. Одеси. Авт. низки книжок: «Під крилом шторму» (оповідання й новели, 1979), «Солоні вітри» (повісті, 1988), «Кінець отамана Чорного» (повісті, оповідання, 1990), «Україна і Чорноморський флот» (іст. дослідження, 1992), «Батьківщина понад усе» (вірші, 1998), «Іскри незайманої думки» (вірші, 1998), «Голос моря» (2003), «Українці в Кримській війні» (2004), «Наснага одеської душі. Одеські храми та добродійні товариства та осередки» (2008), «Народжений під колискову хвиль: пісні та вірші різних років» (2013). У творчості переважає морська тематика. Чл. Спільки письменників України (1991). Отримав премію літературного конкурсу «Хвилі степу і моря» (2004), нагороджений медаллю «Морська слава України» III ст. (2007). Авт. понад 30 книг, різних за змістом та жанрами.

Літ.: Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 170–171 ; Конак С. Один із легенди моря : до 75-річчя від дня народж. письменника Олега Олійникова. Чорном. новини. 2013. 17 січ.

ОНИЩЕНКО Володимир Петрович (22.10.1943, с. Білоцерківці Пирятинського р-ну Полтавської обл.) – теплофізик, д-р техн. наук (2001), проф. Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1965). Захистив канд. дис. «Исследования термодинамических свойств жидких щелочных металлов» (1973). Працював зав. каф. інженерної теплофізики в ОДАХ (1990–2008). Захистив доктор. дис. «Наук. основи процесів та апаратів холо-

дильної технології харчових продуктів» (2001). Вихованець та послідовник Одеської школи теплофізики, статистичної фізики (проф. П. М. Кесельман, проф. І. З. Фішер). Основний напрямок наук. діяльності – теплофізичні властивості речовин, холодильна технологія харчових продуктів, екологія, продовольча та техногенна безпека. Засновник наук. школи холодильної технології харчових продуктів. Чл. редакційної колегії збірника «Холод М+Т» (Київ). Чл. наук.-техн. ради Агропрому УРСР (1980–1990). Акад. Міжнар. акад. холоду (Санкт-Петербург). Нагороджений медаллю «Ветеран труда». Заслужений діяч науки і техніки України. Авт. понад 220 наук. пр., 4 авт. свідоцтв винаходів СРСР і патентів України та РФ.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 207–208.

ОНИЦУК Василь Онисимович (26.02.1919, с. Жабокрич Крижопільського р-ну Вінницької обл. – 29.11.1989, Київ) – географ, освітянин. Вступив до Одеського консервного технікуму (1935), перевівся на 4 курс вечірнього робітфаку при ОДУ. Закінчив робітфак (1938), геогр. ф-т ОДУ (1946). Навчався в аспірантурі Ін-ту методів навчання АПН РРФСР. Захистив канд. дис. (1958). Учасник Другої світової війни. Викладав математику у Жабокрицькій початковій школі (1942–1943). Брав участь у роботі підпільної комсомольської організації на окупованій території. Призначений директором Жабокрицької семирічної школи (1944). Призваний до армії, брав участь у боях (1944–1945). Працював у Бершадському пед. училищі (1946–1955), зав. кабінетом історії Вінницького обл. ін-ту вдосконалення вчителів (1955), завучем Плисківської СШ Вінницької обл. (1955–1959). Старш. наук. співроб. відділу дидактики (1958), зав. сектором дидактики (1965), відділу дидактики (1970–1982) НДІ педагогіки УРСР. Наук. інтереси зосереджувались у галузі дидактики. Нагороджений знаком «Відмінник народної освіти» (1976), медаллю А. С. Макаренка, Лауреат премії Н. К. Крупської Президії АПН СРСР (1980), Держ. премії УРСР в галузі науки і техніки (1985). Неодноразово відзначався грамотами Міністерства освіти України, Пед. товариства. Авт. понад 60 наук. ст., близько 20 кн.

Літ.: Укр. педагогіка в персоналіях : навч. посіб. для студентів вузів. Кн. 2 : XX століття. Київ, 2005. С. 474–479.

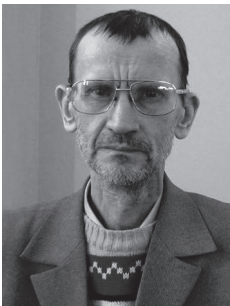

ОНИЦУК Віталій Михайлович (19.09.1949, с. Голубече Крижопільського р-ну Вінницької обл.) – соціолог, д-р соціол. наук (1992), проф. (1994). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1977), аспірантуру (1984), докторантуру Санкт-Петербурзького ун-ту (1991). Асист. каф. наук. комунізму ОІНГ (1977–1980). Захистив канд. дис. «Виховання трудової активності у молоді профтехучилищ» (1984). Старш. викл. в ОІНГ (1984–1988). Захистив доктор. дис. «Становлення молодого працівника в трудовому колективі» (1992). Доц., проф. каф. політології (з 1992 р.) ОДЕУ. Проф. (з 1998 р.), зав. каф. соціології (з 2003 р.) ІСН ОНУ. Наук. інтереси зосереджені на політ. соціології, етнопроблематиці, педагогіці вищої школи. Чл. спеціалізованої вченої ради по захисту

канд. дис. з політ. та юрид. наук при ОНЮА (нині – НУ «ОЮА») (1996–2004), чл. спеціалізованої вченої ради із захисту доктор. дис. з історії України та всесвітньої історії (з 2004 р.). Голова Одеського міського товариства «Просвіта» (1999–2004). Чл. правління Соціологічної асоціації України та чл. бюро її Південноукраїнського відділення. Нагороджений Почесною грамотою ректорату ОДЕУ (2001), Почесною грамотою ректора ОНУ (2005), Почесною грамотою Одеської облادміністрації (2005). Авт. близько 140 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 834 ; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 208 ; Одес. держ. екон. ун-т: нариси історії. Одеса, 2000. С. 246 ; Фінанс.-екон. ф-т Одес. держ. екон. ун-ту: іст. нариси. Одеса, 2007. С. 180–181.

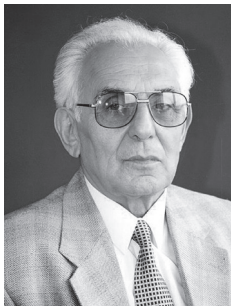

ОНИЦУК Олег Вікторович (10.11.1951, Одеса) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1989), проф. (1990). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1974). Навчався в аспірантурі при ОДУ (1974–1978). Захистив канд. дис. «Исследование некоторых задач изгиба пластин и оболочек» (1979). Асист. каф. обчислювальної математики (1975), асист. каф. методів мат. фізики (1975–1977), старш. викл. (1977–1979), доц. (1980–1990), проф. (з 1990 р.) ОДУ (нині – ОНУ). Захистив доктор. дис. «Метод регуляції расходящихся интегралов в смешанных задачах теории оболочек и пластин» (1989). Розробив курси лекцій «Контактні задачі теорії пластин», «Варіаційні методи теорії пружності», «Кватерніонний аналіз» тощо. Чл. експертної ради з механіки ВАК України (1999–2000). Наук. інтереси зосереджені на кватерніонному аналізі, теорії голоморфних векторів. Авт. близько 60 наук. пр.

«Кватерніонний аналіз» тощо. Чл. експертної ради з механіки ВАК України (1999–2000). Наук. інтереси зосереджені на кватерніонному аналізі, теорії голоморфних векторів. Авт. близько 60 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 835 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 404–405 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 169–171.

ОРЗИХ Марко Пилипович (26.10.1925, Одеса – 31.07.2016, Одеса) – юрист, полковник міліції, д-р юрид. наук (1979), проф. (1981). Закінчив Одеську спецшколу військово-повітряних сил СРСР (1941), Серпуховське військово-повітряне училище (1943), юрид. ф-т ОДУ (1954). Брав участь у Другій світовій війні. Працював у прокуратурі, міліції. Захистив канд. (1967), доктор. (1976) дис. Працював в ОДУ: старш. викл. (1968), доц. (1967), проф. (1977) юрид. ф-ту, зав. каф. держ. та адміністративного права. Одночасно обіймав посади заст. декана, декана ф-ту підвищення кваліфікації ОДУ. Проректор з між-нар. зв'язків, зав. каф. конституційного права ОДЮА (нині – НУ «ОЮА») (1997–2011). Авт. та експерт проектів законів, правотворчих актів проектів Конституції СРСР та УРСР (1977, 1978), Конституції України (1996). Виконував обов'язки експерта від України в Європейському суді з прав людини, офіційного представника держави у Комісії Ради Європи «За демократію через право». Співкерівник двох наук. програм в співавт. з Сегедським ун-том (Угорщина) та Ін-том держави і права Угорщини, директор міжнародної програми «Public Policy», Віце-президент Асоціації україно-китайської дружби, учасник чотирьох європейських та американських програм. Наук. інтереси: теорія права, держ. управління та місцеве самоврядування, конституційне право. Акад. Акад. прав. наук України, Української акад. політ. наук, Української муніципальної акад. Заслужений діяч науки і техніки України (1992). Почесний професор НУ «ОЮА». Нагороджений 34 держ. нагородами СРСР та України, 8 грамотами-подяками Верховного Головнокомандувача Збройними силами СРСР, орденом «За заслуги» III ст. (1997), II ст. (2010) та ін. почесними відзнаками. Авт. понад 500 наук. пр.

Літ.: Марко Пилипович Орзіх : біобібліогр. покажч. Одеса, 2010. 221 с. ; Юрид. енциклопедія. Київ, 2002. Т. 4. С. 323 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 412–415 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 56–60.

ОСАДЧУК Петро Ілліч (02.12.1937, с. Острівець Городенківського р-ну Івано-Франківської обл. – 8.10.2014) – поет, публіцист, перекладач, літературний критик. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1960). Працював вчителем Староцаричанської СШ Одеської обл. (1960–1961), зав. відділу листів Комінтернівської районної газети «Прапор перемоги» Одеської обл. (1961–1962), інструктор Тернопільського ОК ЛКСМУ (1962–1963); зав. сектору, заст. зав. відділу Одеського ОК ЛКСМУ (1963–1968), ред. у видавництвах «Маяк» (Одеса, 1968), «Молодь», інструктор, зав. сектору культури ЦК ЛКСМУ (1968–1970), інструктор, консультант відділу культури

ЦК КПУ (1970–1973), директор бюро пропаганди художньої літератури (1973–1976). Чл. президії, голова приймальної комісії Спілки письменників України (з 1987 р.), сектору правління Київської організації Спілки письменників України (1976–1991). Радник Голови Держ. комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України (2000). Заст. голови (2001), секретар ради (2005) Нац. спілки письменників. Двічі обирався нар. депутатом I, II скликання ВР України (1990–1998). Основні книжки віршів: «Третій перевал» (1972), «Земля, зігріта любов'ю» (1978), «Взаємодія» (1980), «Пряма мова» (1984), «Біла каравела» (1986), «Лінія життя» (1987), «День відкритих дверей» (1991), «Незрима стріла часу» (1997), «Чуття єдиної провини» (2002), «Чотири метаморфози» (2004). Чл. Нац. спілки письменників України (з 1970 р.). Нагороджений Почесною грамотою Президії ВР УРСР, лауреат літературних премій імені М. Островського (1979), імені В. Сосюри (1996), імені С. Олійника (2002), імені І. Кошелівця (2002), імені П. Тичини (2003), Нобельської премії (2003, Всеукраїнський фестиваль гумору в с. Нобелі Рівненської обл.), імені С. Руданського (2004), імені Л. Вишеславського «Планета поета» (2007), імені А. Бортняка (2010). Авт. 26 збірок поезій, літературної критики та есеїстики.

Літ.: Здоровше з гумором живеться : лауреати літ. премії імені Степана Олійника. Одеса, 2011. С. 93 ; Одеське літ. віче. Одеса, 2004. Т. 1 : Антологія поезії. С. 357–365.

ОХОТНИКОВ Сергій Борисович (13.08.1948, Уральськ, Казахстан) – археолог. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1973). Працював мол. наук. співроб. (1968–1976), старш. наук. співроб. (1976–1979), зав. відділу (1979–1987) Одеського археол. музею НАН України. Захистив канд. дис. «Населенные пункты Нижнего Приднестровья от VI–V веков до н. э.» (1987). Заст. директора з наук. роботи (з 1987 р.), старш. наук. співроб. зі спеціальності «Археологія» (з 2001 р.) Одеського археол. музею НАН України. Читав лекції студентам іст. ф-ту ОНУ, ун-ту Н. Коперника у м. Торунь (Польща) тощо. Проводив дослідження ранньогрецького поселення VI–V ст. до н. е. у с. Надлиманське Овідіопольського р-ну (1975–1985), брав участь у розкопках м. Ніконій (1986–1987). Керівник спільної українсько-польської археол. експедиції розкопок м. Ніконій (з 1995 р.) та комплексної археол. експедиції на о. Зміїний (з 1998 р.). Наук. інтереси зосереджені на історії, економіці та культурі античних

колоній Нижнього Подністров'я. Голова Одеського археол. товариства (з 1991 р.). Авт. близько 150 наук. пр., 5 монографій.

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 153; Мезенцева Г. Дослідники археології України: енциклопед. слов.-довід. Чернівці, 1997. С. 90; Буйських С. Б. До 60-річчя Сергія Борисовича Охотнікова. *Археологія*. 2008. № 3. С. 120–121.

ПАВЛОВСЬКИЙ Гліб Олегович (05.03.1951, Одеса) – російський публіцист і журналіст, телеведучий, видавець, педагог, політтехнолог. Колишній радянський дисидент. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1973). Друкувався у «самвидаві» (1972). Працював вчителем в сільській школі (до 1974 р.). Переїхав до Москви (1975 р.). Співред. вільного московського журналу «Поиски» (1978–1980), учасник кількох неформальних опозиційних груп. За антирадянську діяльність був відправлений на заслання в Комі АРСР (1982), повернувся до Москви (1985). Один із засновників першої легальної політ. структури – «Клуба соц. ініціатив» (1987). Працював в ред. журналу «Век XX и мир» (з 1986): заст. (1987) та гол. ред. (1993). Засновник та головний ред. «Русского журнала» (1997–2011), засновник «Фонду ефективної політики» (1995). Радник керівника Адміністрації Президента РФ (1997–2011). Проф. каф. культурології корпоративного підприємництва Держ. ун-ту «Вища школа економіки» (з 2001 р.). Брав участь у інформаційних проектах: агентстві соц. інформації «Русский институт», журналі «Среда», «Пушкин», «Интеллектуальный форум», офіційному сайті фонду «Общественное мнение», мережевому інформаційному каналі «Выборы в России» та ін.

Літ.: Нац. полит. энцикл. / Нац. энцикл. служба России. URL: <https://bit.ly/2GjLyR2> (дата звернення: 24.12.2018).

ПАВЛОВСЬКИЙ Олександр Ілліч (22.09.1960, Одеса – 17.10.2005, Одеса) – приватний підприємець, меценат. Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1982). Викл. фізики у СШ № 77 м. Одеса (1982–1987). Фотограф у кооперативі (1988–1993), заснував фірму «Фагот» (1993); відкрив мережу магазинів «Agfa» (1993), ресторан «Воронцов» (1996), ірландський паб «Mick O'Neills» (1997), фотостудію «Баттерфляй» (1998). Займався видавництвом всеукраїнського щомісячного журналу «Пассаж» (1998),

будівництвом готелю «Garolli». Брав участь у відкритті Музею воскових фігур (1998), організатор «Гуморини» (1997–1999).

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 242 ; Маркина В. Одержимый Одессой. *Дерибасовская–Ришельевская*. 2014. № 58. С. 116–122.

ПАВЛОДСЬКИЙ Юхим Абрамович (15.11.1941, с. Фершаменуз Челябінська обл., РРФСР, нині – РФ – 14.02.2009, Москва, РФ) – правознавець, цивіліст, д-р юрид. наук (1990), проф. (1992). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1969), аспірантуру Ін-ту законодавства та порівняльного правознавства при уряді РРФСР (1969–1972). Захистив канд. дис. «Випадок і непереборна сила в цивільному праві» (1972). Працював в Ін-ті законодавства та порівняльного правознавства при Уряді РФ, де пройшов шлях від наук. співроб. до заст. зав. відділу (1973–2009). Захистив доктор. дис. «Проблеми теорії і методології цивільно-прав. статистики та її значення для удосконалення законодавства» (1990).

Брав участь в коментуванні законів РФ про заставу (1993), про іпотеку (1999), про акціонерні товариства (1996, 2000, 2002), про товариства з обмеженою відповідальністю (1998) та законів з судово-арбітражної практики. Співавтор курсу лекцій «Громадянське право Росії» та коментаря до Громадянського кодексу РФ (1982, 1996–2003). Голова Третейського суду Професійної асоціації реєстраторів, трансакгентів, депозитаріїв (ПОРТАД) (з 2000 р.). Арбітр інших третейських судів. Чл. наук.-консультативної ради при Вищому арбітражному суді РФ. Заслужений юрист РФ (2005). Авт. понад 150 наук. пр.

Літ.: Библиотека – «Люди и книги»: информ. портал. URL: <https://bit.ly/2HKaVhF> (дата звернення: 24.12.2018) ; Павлодский Е. А. Избранное / сост.: Ю. Н. Кашеварова, М. Л. Шелютто. М., 2010. 160 с. URL: <https://bit.ly/2GiJKan> (дата звернення: 12.01.2019).

ПАЛІЄНКО Микола Олександрович (03.10.1944, с. Семенівка Арбузинського р-ну, Миколаївської обл.) – поет. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1984), Вищі літературні курси при Літературному ін-ті імені О. М. Горького в Москві. Працював: кореспондентом районної та обл. газет, у сільській ред. Одеського обл. радіо, літературним консультантом Одеської обл. організації Спілки письменників України. Чл. Спілки журналістів (1963), чл. Спілки письменників УРСР (1976). Очоловав

обл. літературне об'єднання імені Є. Бандуренка. Заслужений працівник культури України. Лауреат літературної премії імені Макара Посмітного, імені Павла Тичини, імені Степана Олійника (2008), «Українська мова – мова єднання», «Твої імена, Одесо», премії Фонду Т. Шевченка (2013). Авт. поетичних книжок «Лукашева сопілка» (1972), «Щедриця» (1975), «Зелені космодроми» (1979), «Тяжіння поля» (1979), «Тяжіння поля» (1984), «Заповідаю долю» (1988), «Зоря Шевченка» (1998), «Озвися перепілкою: вибрані твори» (2003), «Щоб Україна пам'ятала волю» (2005), «П'ять колосків із голоду: вірші, балади» (2009), «І дієсловом любиш теж: поезії» (2011).

Літ.: Здоровше з гумором живеться : лауреати літ. премії імені Степана Олійника. Одеса, 2011. С. 197 ; Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 188–194.

ПАЛІЙЧУК Марія Серафимівна (01.11.1948, с. Широка Гребля Хмельницького р-ну Вінницької обл.) – педагог. Закінчила геол.-геогр. ф-т ОДУ (1973). Працювала вчителем географії Путилівської СШ Чернівецької обл., вихователем Кутської спецшколи-інтернату, вихователь, заст. директора, директор (1996) Косівської СШ Івано-Франківської обл. Голова районної організації «За майбутнє дітей України» (2007). Відмінник освіти України (1998), нагороджена Почесною грамотою МОН України (1999).

Літ.: Випускники Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Вип. 1. С. 149.

ПАЛЛАДІЙ Ольга Миколаївна (18.09.1942, с. Айдириля Кваркенського р-ну Чкалівської обл., нині – Оренбурзька обл., РФ) – педагог. Закінчила фіз. ф-т ОДУ (1965). Працювала в Одесі: вчителем фізики в СШ № 121 (1965), заст. директором з навчально-виховної роботи СШ № 122 (1970), директором СШ № 36 (з 1981 р.), що була реорганізована у (1989), вчителем фізики у Рішельєвському лицейі. Відмінник освіти України. Удостоєна гранту Соросівського вчителя (1996, 1997). Нагороджена Почесними грамотами Міністерства освіти України, Почесною відзнакою голови облдержадміністрації (1999). Лауреат міжнар. конкурсу «Золота Фортуна» та «Свята Софія» (2000). Заслужений працівник освіти України (2001).

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 219–220 ; Одеса и одесситы в III тысячелетии. Киев, 2005. Вип. 1. С. 102 ; 500 влиятельных личностей Одес. региона. Одеса, 2003. С. 133 ; 500 впливових особистостей: Україна. 10 років незалежності, (1991–2001). Харків, 2001. С. 160.

ПАНЧЕНКО Володимир Григорович (28.02.1941, Кривий Ріг – 2000) – біолог. Закінчив біол. ф-т ОДУ. Працював зав. Болонського пункту спостережень Амурського відділення ТІНРО (1965–1966), в Окському держ. заповіднику (1966). Сприяв створенню на узбережжі Каспію Красноводського заповідника. Провідний наук. співроб. Окського держ. заповідника, багато зробив для перетворення його в Окський біосферний заповідник. Займався проблемою утримання та розведення журавлів в умовах розплідника. Захистив канд. дис. «Водоплавающие птицы Окского заповедника (динамика численности, структура популяций и сезонное размещение)» (1978). Провідний виконавець міжнар. еколог. проекту «Стерх». За видатні успіхи у справі штучного розведення журавлів нагороджений золотою медаллю ВДНГ СРСР, премією Євро-Азійської регіональної асоціації зоопарків та акваріумів (ЄАРАЗА) імені С. М. Кудрявцева. Заслужений еколог Росії. Авт. понад 70 наук. пр.

Літ.: Анкета ; Чешкова Л. Журавлиный крик над Брыкиным бором. *Вокруг света*. 1983. № 4. С. 18–23.

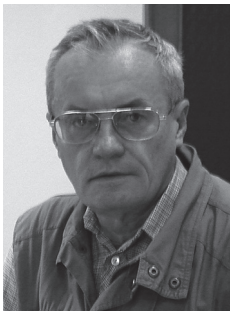

ПАНЧЕНКО Володимир Євгенович (02.09.1954, с. Деми́дівка Любашівського р-ну Одеської обл. – 14.10.2019, Кропивницький) – літературознавець, письменник, д-р філол. наук (1998), проф. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1975), аспірантуру (1975–1978). Захистив канд. дис. «Проблема характеру в її зв'язку з стильовими тенденціями сучасної української радянської прози» (1979), асист. каф. російської мови для іноземних студентів (1978), асист., старш. викл., доц. каф. радянської літератури і літератури народів СРСР (1979) філол. ф-ту ОДУ, доц. каф. української літератури філол. ф-ту Кіровоградського держ. пед. ін-ту імені О. С. Пушкіна (1984). Доц. каф. української літератури (1994), зав. каф. зарубіжної літератури та компаративістики Кіровоградського держ. пед. ун-ту імені В. Винниченка (1998–2001).

Захистив доктор. дис. «Творчість Володимира Винниченка 1902–1920 рр. у генетичних і типологічних зв'язках з європейськими літературами» (1998). Проф. каф. філології, віце-президент з навч. роботи Нац. ун-ту «Киево-Могилянська акад.» (з 2001 р.). Народний депутат України I-го скликання (1990–1994). Чл. Спілки письменників України (1979). Голова підкомісії з питань книговидання та культурології і пропаганди, голова Комісії з питань культури та духовного відродження. Чл. координаційної наук. ради з літературознавства (НАН України). Акад. АН Вищої школи України (2007). Лауреат премій імені В. Винниченка (1995), премії «Благовіст» (1996), імені О. Білецького (1998) та імені Є. Маланюка (2016). Авт. понад 300 пр.

Літ.: Хто є хто в Україні : 9000 біогр. довідок. Київ, 2006. С. 728.

ПАНЧУК Володимир Євгенович (03.08.1946, м. Шауляй, Литва) – астрофізик, д-р фіз.-мат. наук (1990), проф. (2003). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1969). Працював в Астрономічній обсерваторії ун-ту на посаді заст. начальника Станції оптичних спостережень штучних супутників Землі (1968). Навчався в аспірантурі каф. астрономії ОДУ (1971–1973). Захистив канд. дис. (1978). Старш. лаборант, мол. наук. співроб., вечний секретар, провідний наук. співроб., зав. лаб., гол. наук. співроб. Спеціальної астрофізичної обсерваторії АН СРСР (потім – РАН) (1974). Зав. каф. оптики і спектроскопії Ставропольського держ. ун-ту (1985), старш. наук. співроб. (1987). Захистив доктор. дис. «Методы и результаты спектрофотометрических исследований химического состава звездных атмосфер». Заслужений діяч науки РФ (1999). Авт. 180 наук. пр.

Літ.: Астрофізика: персон. сайт Панчук В. URL: <http://panchuk.narod.ru/> (дата звернення: 15.01.2019).

ПАРІЄНКО Галина Корнилівна (01.12.1944, с. Перешпа Головнянського р-ну Волинської обл.) – історик, д-р іст. наук (1990), проф. (1992). Закінчила іст. ф-т ОДУ (1968). Вихователька дитячого садка (1971–1973). Працювала: старш. лаборантом (1973–1974), викл. (1974–1976), зав. кабінету історії КПРС (1976), асист. Одеського інженерно-будівельного ін-ту (1977–1978). Аспірантка ОДУ (1978–1981). Захистила канд. дис. (1980). Старш. наук. співроб. ОДУ (1985–1987). Асист., доц., проф. каф. історії України Одеського екон. ун-ту (з 1981 р.). Захистила доктор. дис. «Партийное руководство трудовыми коллективами в процессе сооружения народнохозяйственных объектов страны. Опыт, проблемы, уроки (по материалам развития Украины 1961–1985 гг.)» (1989). Авт. понад 100 наук. і наук.-метод. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одеса, 2005. Ч. 1. С. 215; Одес. держ. екон. ун-т: нариси історії. Одеса, 2000. С. 247.

ПАСТУШОК Іван Михайлович (04.04.1957, Чернівецька обл.) – юрист, правоохоронець. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1993). Канд. юрид. наук. Начальник гол. відділу податкової міліції Держ. податкової інспекції м. Одеса (1998–1999). Заст. начальника Управління податкової міліції Держ. податкової адміністрації в Одеській обл. (2001–2005), перший заст. начальника ГУМВС України в Одеській обл. Начальник Лінійного управління Одеської залізниці МВС України на транспорті (з 2004 р.). Займався правоохоронною діяльністю у системі МВС України, організацією роботи з профілактики правопорушень, виявленню та викриттю злочинів на об’єктах

Одеської залізниці, яка забезпечує пасажирські, промислові та комерційні перевезення Південного, Південно-Західного, Донецько-Придніпровського екон. регіонів України. Полковник МВС, заст. начальника обл. УВС. Виконуючий обов’язки голови, голова Приморської районної адміністрації м. Одеси (2010–2013). Чл. виконавчого комітету ради Одеської обл. організації Спілки юристів України. Лауреат конкурсу «Народне визнання–2011» у категорії «Керівник року» (2011).

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 156 ; Одес. держ. ун-т внутрішніх справ. URL: <https://bit.ly/2Tq4f8v> (дата звернення: 28.11.2018).

ПАШАЛИ Петро Миколайович (1926–2002) – юрист. Закінчив юрид. ф-т ОДУ. Учасник Другої світової війни. Працював заст. голови Одеського обл. суду (1968–1972). Один з організаторів Одеського міського відділу юстиції (1972). Нагороджений орденами Другої світової війни, орденом Слави III ст., орденом «Знак Пошани» та медалями.

Літ.: Каменный А. Одесса: Кто есть кто. Одесса, 1999. С. 248.

ПЕРЕЖНЯК Борис Аркадійович (02.01.1952, с. Старогольовьово, нині – с. Кузнецове Доманівського р-ну Миколаївської обл.) – юрист, полковник юстиції запасу. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1977). Асист. (1977), старш. викл., доц. каф. держ. та адміністративного права ОДУ. Захистив канд. дис. «Конституційні засади правового становища особи у соц.-культурній сфері розвинутого соціалістичного суспільства» (1984). Заст. декана юрид. ф-ту (1988–1993), декан ф-ту держ. будівництва та управління ОДУ (1993–1997). Доц. (1988), декан ф-ту держ.

управління та міжнар.-прав. відносин ОДЮА (нині НУ – «ОЮА») (1998–2005), декан ф-ту післядипломної освіти (2005–2007), проф. каф. конституційного права (з 2006 р.), декан ф-ту заочного навчання № 2 ОНЮА (нині – НУ «ОЮА») (з 2007 р.). Позаштатний консультант Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, боротьби з організованою злочинністю та корупцією ВР України (1998–2002), позаштатний радник з наук. питань Міністра юстиції України (2000–2002), позаштатний консультант Військового суду Південного регіону (1999–2004). Акад. Української АН нац. прогресу (1996). Чл. наук.-метод. ради Військової прокуратури Південного регіону (2002–2011), чл. консультативної ради з питань держ. реєстрації нормативно-прав. актів при управлінні юстиції в Одеській обл. (2003–2007). Чл. Нац. спілки журналістів України (2007), чл. Союзу юристів України. Нагороджений трьома ювілейними медалями, дев'ятьма відомчими нагородами, серед яких «Відмінник освіти України» (1997) та «Медаль Святого Петра Могили» (2007), відзнаки Міністерства юстиції України – «За заслуги», Союзу юристів України – «За заслуги» III і II ст., Вищого адміністративного суду України – «За вагомий внесок у розвиток правосуддя», шістьма почесними відзнаками місцевих органів держ. влади і органів місцевого самоврядування. Заслужений юрист України (2012). Авт. понад 150 наук. пр.

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 158 ; Вчені-юристи України : довідник. Київ, 1998. С. 236–237 ; Одес. держ. юрид. акад.: історія і сучасність. Одеса, 1999. С. 43–51, 233.

ПЕРЕСТУПНЯК Алла Василівна (28.07.1960, Одеса – 17.05.2019, Одеса) – педагог. Закінчила іст. ф-т ОДУ (1984). Вчитель історії, заст. директора СШ № 117 м. Одеса (1979–1994), заст. директора гімназії № 1 м. Одеса (1994–2002). Директор ліцею «Приморський» м. Одеса (з 2002 р.). Голова Одеського регіонального відділення Асоціації директорів шкіл України. Чл. Асоціації «Возрождение гимназий Украины». Відмінник освіти України (2000). Нагороджена Почесною грамотою Міністерства освіти України (1996), Почесними відзнаками Одеського міського голови: «За заслуги перед містом» (2004) та «Знак Пошани» (2010). Нагороджена нагрудним знаком

«70 років Одеському військовому округу – Південному оперативному командуванню» (2009). Заслужений вчитель України (2012).

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 158.

ПЕРЧУК Леонід Львович (20.10.1933, Одеса – 19.06.2009, Йоханнесбурге, ЮАР) – мінералог, петрограф, д-р геол.-мінерал. наук (1968), проф. (1975). Закінчив геол. ф-т ОДУ (1956), аспірантуру Ін-ту геології рудних родовищ, петрографії, мінералогії та геохімії (ІГЕМ) АН СРСР (1963). Працював начальником знімальної та тематичної партій Киргизького геол. управління. Захистив канд. дис. «Физ.-хим. петрология гранитоидных и щелочных интрузий Центр. Туркестано-Алая» (1963). Мол., старш. наук. співроб. ІГЕМ АН СРСР (1964–1969). Захистив доктор. дис. «Равновесия породообразующих минералов» (1968). Організатор (1969) та зав. лаб. фазової співвідносності, гол. наук. співроб. Ін-ту експериментальної мінералогії (ІЕМ) АН СРСР. Проф. (1970), зав. каф. (1991) петрології геол. ф-ту МДУ. Голова (1968–1990) та чл. комісії з термодинаміки мінералів та мінеральної рівноваги Міжнар. мінерал. асоціації (1978). Чл. Російського петрографічного комітету відділення геології АН СРСР (1980). Голова (1985–1990), чл. робочої групи проекту «Метаморфізм і геодинаміка» при ЮНЕСКО (1985). Чл. редколегій вітчизняних та міжнар. журналів, в т. ч. «Petrology», «Journal of Metamorphic Geology», «Advances in Physical Geochemistry». Голова вченої ради відділення геохімії геол. ф-ту МДУ, чл. вченої ради ІЕМ РАН. Дійсний чл. Міжнар. АН вищої школи (1991), акад. Російської акад. природн. наук (1993). Заслужений проф. МДУ, лауреат Держ. премії СРСР (1975). Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1976), медаллю ВДНГ (1984). Авт. понад 350 наук. пр., у т. ч. 17 монографій, 2 навч. посібників та 2 довідників.

Літ.: Леонид Львович Перчук : к 70-летию со дня рождения. *Вестн. Моск. ун-та. Сер. 4, Геология.* 2003. № 5. С. 78–79 ; Дроздов М. Прощание с Профессором. *Черноголов. газ.* 2009. № 28. С. 4.

ПЕРШИНА Зайра Валентинівна (23.02.1925, Одеса – 19.05.2003, Одеса) – історик, д-р іст. наук (1977), проф. (1979). Навчалась у Першому держ. юрид. ін-ті, що діяв в евакуації в Алма-Ати (1943–1944), закінчила іст. ф-т ОДУ (1944–1949), аспірантуру по каф. історії СРСР ОДУ (1952). Захистила канд. дис. «А. И. Герцен и славянский вопрос» (1953). З 1952 р. працювала в ОДУ: старш. викл. (1952–1956), доц. (1956–1977), декан іст. ф-ту (1966–1984). Захистила доктор. дис. «Південна Україна між першою і другою революційною ситуаціями: проблема центру і регіону в російському визвольному русі» (1977).

Перша в історії ОДУ жінка-історик, яка мала ст. д-ра наук. Очоловала каф. історії УРСР, історіографії та джерелознавства (1980–1990), проф. каф. історії України (1990–2003). Багато років була чл. Республіканської наук. ради з проблем «Основні закономірності вітчизняної історії дожовтневого періоду», головою Одеської секції Наук. ради з проблем «Історія історичної науки» при Відділенні історії АН СРСР, чл. конкурсної комісії Мінвузу СРСР з присудження Держ. премій з іст. наук, чл. Акад. історії і філософії природн. і техн. наук (Одеса). Фундатор Одеської обл. організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (1966), голова її правління (до 1974 р.), ректор Народного ун-ту іст. знань (1967–1973), чл. президії обкому Союзу працівників вищої школи і наук. установ (1955–1965). Нагороджена медаллю АН України. Заслужений працівник вищої школи України (1993). Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 876; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 63–64; Гребенник Г. Записки университетского человека. Одесса, 2014. С. 29–34; Видные ученые Одессы. Одесса, 1993. Вып. 3. С. 36–41; Хмарський В. М. Заїра Валентинівна Першина – науковець і педагог. *Зан. іст. ф-ту*. 2000. Вип. 10. С. 6–13.

ПЕТРОВ Григорій Матвійович (30.11.1924, с. Каніж Новомиргородського р-ну Кіровоградської обл.) – астроном, д-р фіз.-мат. наук (1988). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1950). Працював: лаборантом, старш. лаборантом, зав. лаб. астрометричних спостережень, вченим секретарем, гол. наук. співроб. Миколаївської астрономічної обсерваторії (1952). Захистив канд. дис. (1959). Старш. наук. співроб. (1963). Засновник і наук. керівник високоширотної експедиції до арх. Шпіцберген для спостереження положень зірок (1974–1977) та двох астрометричних експедицій на Кавказі (1970, 1981). Захистив доктор. дис. «Создание системы абсолютных прямых восхожде-

ний звезд из наблюдений на высоких географических широтах во время полярной ночи» (1987). Вчений секретар Миколаївської астрономічної обсерваторії (МАО) (1992–1999). У серпні 1999 р. вийшов на пенсію. З квітня 2001 р. – провідний наук. працівник МАО. З 2003 р. – гол. наук. працівник МАО. Чл. Міжнар. астрономічної спілки (1967). Нагороджений медаллю «За доблесну працю в ознаменування 100-річчя з дня народження В. І. Леніна» (1970), бронзовою медаллю ВДНГ СРСР (1978). Лауреат Держ. премії СРСР у галузі науки за цикл праць по створенню релятивістської теорії рухів внутрішніх планет Сонячної системи (1982). Відзначений орденом «За заслуги» III ст. (2001). Авт. понад 80 наук. пр.

Літ.: Вчені Кіровоградщини в галузі фізики і техніки. URL: <https://bit.ly/2Ds1Mnr> (дата звернення: 15.12.2018) ; Familyface [генеалогическое дерево, история] : Интернет-сервис. URL: <https://bit.ly/2N0I2vf> (дата звернення: 19.01.2019).

ПЕТРОВ Сергій Анатолійович (06.04.1951, Одеса) – біохімік, д-р біол. наук (1992), проф. Закінчив біол. ф-т ОДУ (1972). Навчався в аспірантурі Ін-ту біології південних морів за спеціальністю «біохімія» (1972–1975). Захистив канд. дис. «Особенности взаимодействия функционально связанных витаминов в организме мидий, кефалей и крыс» (1979) та доктор. дис. «Регуляция тиамином и его метаболитами процессов образования и обмена аминокислот и кетокислот в организме» (1992). Проф. каф. біохімії ОНУ, з 2015 р. – зав. каф. біохімії біол. ф-ту ОНУ. Розпочав новий напрямок біохімії – дослідження

некоферментних функцій катаболізмів тіаміну у тваринному організмі. Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 879 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 459–460.

ПЕТРОВИЧ Віктор Бранкович (04.09.1923, Вознесенськ – 04.07.1984) – економіст, фахівець у галузі політ. економії, д-р екон. наук (1974), проф. (1975). Закінчив екон. ф-т ОДУ (1952). Працював: асист., старш. викл., доц., проф. каф. політ. економії, деканом вечірнього ф-ту (1959–1968), старш. наук. співроб. (1968–1970), деканом обліково-екон. ф-ту (1970–1972), проректором з навч. роботи Одеського кредитно-екон. ін-ту (1953–1977). Ректор Одеського держ. пед. ін-ту (1977–1984). Нагороджений орденом Червоної Зірки, «Знаком Пошани», 2-ма медалями «За відвагу», медалями «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією», медаллю А. С. Макаренка. Відмінник освіти України. Заслужений працівник вищої школи України. Авт. майже 50 наук. пр.

Літ.: Бучач В. М. Історія ПДПУ імені К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 11–12 ; Обліково-екон. ф-т Одес. держ. екон. ун-ту. Одеса, 2007. С. 90–93 ; Одес. держ. екон. ун-т: нариси історії. Одеса, 2000. С. 247.

ПЕТРУСЕНКО Сергій Юрійович (29.10.1962, Одеса) – педагог. Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1984), Берлінську екон. акад. «Шпрес-Академія» (1993). Вчитель математики у СШ № 11 м. Одеса (1984–1988). Працював за спеціальністю у Німеччині, в Західній групі військ, де проводив громадську роботу, відповідав за викладання математики у відділі шкіл (1988–1994). Методист каф. математики та інформатики, вчитель економіки та математики, заст. директора з навч. роботи (1994–1998), директор гімназії № 1 імені А. П. Бистріної (1998–2008). Декан ф-ту довузівської підготовки ОНАЗ (2008–2009), директор Коледжу зв'язку та інформатизації ОНАЗ (з 2009 р.). Захистив канд. дис. «Пед. умови професійного становлення молодих учителів у загальноосвітньому навч. закладі» (2009). Чл. Президіуму Одеської обл. Ради Миру, Одеського обл. відділення українського Фонду миру. Вчитель вищої категорії, Відмінник освіти України (2000), нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2000), почесним званням «Кращий пед. працівник міста Одеси» (2005), Почесною відзнакою голови Одеської облдержадміністрації (2007), Почесним званням «Заслужений працівник освіти України» (2012).

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 160.

ПЛАВИЧ Володимир Петрович (03.12.1948, Суми) – історик, філософ, юрист, д-р філос. наук (1991), канд. юрид. наук (2002), проф. (1993). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1976), аспірантуру (1979) та екон.-прав. ф-т ОДУ. Захистив канд. дис. «Формування наукового світогляду студентської молоді» (1980). Працював в Одеському держ. політехн. ін-ті: асист., старш. викл., доц. (1980), проф. каф. філософії і методології науки. Зарахований до докторантури філос. ф-ту КДУ (1988). Захистив доктор. дис. «Переконання як предмет філософ.-соціологічного аналізу» (1991). У 2002 р. захистив в Ін-ті держави і права імені В. М. Корецького НАН України канд. дис. «Роль права у формуванні ринкових відносин в Україні (теоретико-правові проблеми)». Зав. каф. загально-прав. дисциплін та міжнар. права екон.-прав. ф-ту ОНУ (з 1998 р.). Наук. інтереси зосереджені на імплементації норм міжнар. права у нац. законодавство; проблемах порівняльного дослідження міжнар. і нац. права на сучасному етапі; проблемах реалізації і тлумаченні прав. норм; взаємозв'язку та взаємодії права та еконо-

міки; проблемах модернізації держ. влади в Україні; правотворчості і законодавчій техніці. Чл. Української асоціації міжнар. права. Голова та акад. (1996) регіонального відділу Міжнар. акад. техн. освіти. Заслужений діяч науки і техніки України (2010). Лауреат республіканського туру всесоюзного конкурсу молодих вчених. Авт. понад 370 наук. пр., в тому числі 18 монографій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 891 ; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 218–219 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 472–475 ; 500 влиятельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 139 ; Видные ученые Одессы. Одесса, 2002. Вып. 10. С. 79–81.

ПЛОТКІН Григорій Давидович (22.12.1917, Одеса – 09.02.1986, Київ) – поет, драматург, Закінчив іст. ф-т ОДУ (1938). Відп. секретар Одеської письменницької організації (1936–1941). Учасник Другої світової війни, працював військовим кореспондентом. Авт. поетичних збірок: «Свіжий вітер», «Шовк» (1934), «Народження весни» (1936), «Книга лірики» (1937), «Подолання простору» (1940), «Защитники Родины», «Вогонь на винищення» (1942), «Лінія вогню» (1948), «Пісня про щиру любов» і також книжок: «Пісні та вірші», «Вісники свободи», «Делі – недалеко», «Слово солдата»; п'єс: «Серце солдата» (1944), «Біля рідного причалу» (1969), «Каштани Києва» (1972), «Втрачений горизонт», «Коли розлучаються двоє» та ін. Чл. Спілки письменників УРСР (1934). Нагороджений орденами: Червоної Зірки, «Знак Пошани», медалями та грамотами Президії ВР УРСР.

Літ.: Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 412 ; Письменники Рад. України : довідник. Київ, 1970. С. 346.

ПЛОТНИКОВ Андрій Вікторович (13.09.1962, Одеса) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1995), проф. (1995). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1984). Аспірант каф. обчислювальної математики і чисельних методів ОДУ (1984–1987). Захистив канд. дис. (1998). Асист. (1988–1990), доц. (1991–1995), проф. (1995–1996) каф. мат. аналізу ПДПУ. Захистив доктор. дис. (1995). Зав. каф. (1996–2016), проф. каф. прикладної та обчислювальної математики і систем автоматизованого проектування (2016–2017), проректор з наук.-пед. роботи (2004–2009) в Одес. держ. акад. будівництва та архітектури. Проф. каф. оптимального керування та економічної кібернетики ІМЕМ ОНУ імені І. І. Мечникова (з 2006 р.). Дійсний чл. Української акад. екон. кібернетики (УАЕК). Чл. Американського мат. товариства (AMS) (з 2000 р.). Чл. спеціалізованої

ради з захисту канд. дис. при ОНУ (з 1998 р.). Рецензент реф. мат. журн. «Mathematical Reviews» і електронної бази даних (MathSciNet) (з 2000 р.). Гол. ред. журн.: «Asian Research Journal of Mathematics» (SCIENCEDOMAIN international) (2017 р.), «Asian Journal of Current Research» (International Knowledge Press) (з 2017 р.). Нагороджений Почесною грамотою ВР України (2005), Нагрудним знаком Петра Могили (2007). Має більше 120 публікацій.

Літ.: Общерос. мат. портал. URL: <https://bit.ly/2TSaClv> (дата звернення: 16.11.2018); Каф. оптим. упр. та екон. кібернетики ОНУ ім. І. І. Мечникова. URL: <https://bit.ly/2V1wsmL> (дата звернення: 15.11.2018).

ПЛОТНИКОВ Віктор Олександрович (05.01.1938, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ – 04.09.2006, Одеса) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1981), проф. (1982). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1960). Працював інженером, керівником групи математиків-програмістів обчислювального центру ОДУ (1959–1967), старш. викл., доц. каф. обчислювальної математики. Захистив канд. дис. «Исследование одного класса задач оптимального управления системами с двумя степенями свободы» (1969). Зав. каф. обчислювальної математики (1972–1974), зав. каф. оптимального керування ОДУ (нині – ОНУ) (1974–2006), створеної за його ініціативи. Захистив доктор.

дис. «Асимптотические методы в задачах оптимального уравнения» (1980). Проф. каф. оптимального керування (з 1996 р. каф. оптимального керування та екон. кібернетики) (1982–2006), декан мех.-мат. ф-ту ОДУ (1987–1988). Засновник наук. школи з теорії асимптотичних методів дослідження диференціальних рівнянь із многозначною і розривною правою частиною; обґрунтував теореми М. М. Боголюбова і А. М. Тихонова для диференціальних включень та квазідиференціальних рівнянь. Соросівський проф. (1997). Акад. Акад. екон. кібернетики України. Авт. понад 250 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 895; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 478–480; Витюк А. Н. Плотников Виктор Александрович: жизненный и творческий путь. *Вісник ОНУ. Серія: Математика. Механіка.* 2007. Т. 12, вип. 7. С. 185–187.

ПОГРЕБНЯК Іван Іванович (09(22).09.1908, с. Добровеличківка Кіровоградської обл. – 12.09.1982, Одеса) – ботанік, альголог, д-р біол. наук (1965), проф. (1965). Закінчив педагогічний технікум (1927), біол. відділення ф-ту професійної освіти ІНО (1931). Аспірант Ботан. саду ОДУ (1931–1934), одночасно працював у СШ № 4 м. Одеса (1931–1932) та викл. робітфаку Одеського ІНО. Захистив канд. дис. «Водоросли Одеського залива и их практическое использование» (1935). Доц. каф. ботаніки ОДУ (1936–1940). В. о. зав. каф. ботаніки Чернівецького держ. ун-ту (1940–1941), але повернувся до Одеси на посаду доц. Евакуювався разом з ун-том до Майкопу та Байрам-Алі. Після повернення з евакуації – доц. каф. систематики та морфології рослин ОДУ (1944–1965). Очолював відділ флори і рослинності Ботанічного саду (1946–1951). Захистив доктор. дис. «Донная растительность лиманов северо-западного Причерноморья и сопредельных им акваторий Черного моря» (1965). Зав. каф. систематики та морфології рослин ОДУ (до 1978 р.), після об'єднання каф. систематики і морфології рослин і каф. фізіології рослин у каф. ботаніки, протягом 30 років завідував нею, декан біол. ф-ту. Очолював Одеське відділення Українського ботан. товариства. Нагороджений орденами: «Знак Пошани», Трудового Червоного Прапора, медаллю «За самовіддану працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Відмінник народної освіти. Авт. близько 100 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 904 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 490–494 ; Коваленко С. Г. Ботаніки і ботан. дослідж. в Одес. нац. ун-ті імені І. І. Мечникова. Одеса, 2005. С. 39–40.

ПОГРІБНИЙ Олексій Олексійович (17.08.1950, с. Краснопіль Фрунзівського р-ну Одеської обл. – 25.05.2011, Одеса) – правознавець, полковник міліції, д-р юрид. наук (1993), проф. (1996). Закінчив іст. ф-т Львівського держ. ун-ту імені І. Франка (1972), юрид. ф-т ОДУ (1978). Заст. директора, директор Познанської восьмирічної школи Любашівського р-ну Одеської обл. (1972–1976). Заст. начальника навч. відділу (1976), асист. (1979), старш. викл., доц. юрид. ф-ту ОДУ. Захистив канд. дис. «Правове регулювання оплати праці керівних робітників та спеціалістів колгоспів (на матеріалах колгоспів УРСР)» (1985). Докторант Московського юрид. ін-ту (1989–1992). Захистив доктор. дис. «Правове регулювання діяльності селянських (фермерських) господарств в умовах ринку» (1992). Доц., проф., зав. каф. трудового, с.-г. та природоохоронного права (1992–1997), декан ф-ту правосуддя та прав.

роботи у народному господарстві ОДУ (1994–1997). Зав. каф. аграрного, земельного та еколог. права ОНЮА (1998–2003). Проректор з наук. роботи – начальник наук.-дослідного та редакційно-видавничого відділу (з 2003 р.), перший проректор (2003–2005), проректор з навч. та метод. роботи (2005–2007) Одеського юрид. ін-ту Харківського нац. ун-ту внутрішніх справ. Гол. вчений секретар Нац. акад. прав. наук України (2007–2011). Акад. Української акад. прав. наук України (2004). Відмінник освіти України (1997), заслужений діяч науки та техніки (2003), двічі лауреат премії імені Ярослава Мудрого за видатні досягнення в наук.-дослідницькій діяльності з проблем правознавства (2003), нагороджений орденом «За заслуги» III ст. (2010). Авт. понад 160 наук. та навч.-метод. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 221; Вчені-юристи України: довідник. Київ, 1998. С. 74; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 488–490; 500 влиятельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 145.

ПОДРЕЗОВА Марина Олексіївна (м. Тбілісі, Грузія) – біолог, бібліограф. Закінчила біол. ф-т ОДУ (1973), Київський ін-т культури, ф-т бібліотекознавства та бібліографії (1991). Працює в НБ ОНУ з 1966 р. Займала посади: зав. сектору класифікації (1980), зав. відділу наук.-бібліографічної роботи (1985), наук.-метод. роботи, заст. директора з наук. роботи (1989). З 1999 р. – директор НБ ОНУ. За період її керівництва НБ ОНУ стала потужним інформаційним центром, що має значну базу даних і забезпечує використання світової мережі, а також задовольняє інформаційні потреби ун-ту в наукометричних даних та інтеграції результатів наук.-дослідницької діяльності вчених у світовий простір. Постійно модернізуються процеси обслуговування читачів. В НБ активно проводиться наук. робота, яка спрямована на вивчення і розкриття фонду бібліотеки і його іменних колекцій, дослідженню і популяризації праць вчених ОНУ, видання інформаційних бібліографічних показників. Ініціатор нововведень щодо реорганізації структури НБ. Входить до складу Науково-методичної комісії 14 з організаційно-методичного забезпечення вищої освіти (підкомісія 306 Бібліотечні технології) сектору вищої освіти Науково-методичної ради МОН України. Очолює зональне методичне об'єднання бібліотек закладів вищої

Очолує зональне методичне об'єднання бібліотек закладів вищої

освіти Півдня України. Нагороджена Подякою Міністерства культури і мистецтв України (1999), знаком «Відмінник освіти України» (1999), Почесною відзнакою голови Одеської облдержадміністрації (2001), Почесною грамотою міського голови (2001), Почесною нагородою «Свята Софія» (2002). Заслужений працівник культури України (2002). Відзначена Почесною грамотою Управління у справах національностей та міграції Одеської облдержадміністрації (2003), Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2006), Почесною відзнакою Одеської обл. ради (2008), нагрудним знаком «За наукові та освітні досягнення» (2015), Почесною грамотою Одеської обл. держ. адміністрації (2017). Авт. понад 60 наук. пр., у тому числі 11 колективних монографій.

Літ.: Укр. бібліографі : бібліографічні відомості, професійна діяльність, бібліографія. Київ, 2010. Вип. 2. С. 111–112 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 65–66.

ПОЙЧЕНКО *Анатолій Михайлович* (06.03.1948, с. Сариказ Наринкольського р-ну, нині – Райимбецький р-н Алма-Атинської обл., Казахстан) – політолог, д-р політ. наук (1996), проф. (2001). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1971), аспірантуру МДУ. Працював токарем Дніпродзержинського металургійного комбінату (з 1965 р.), вчителем СШ у м. Ананьїв Одеської обл. (1971), на комсомольській роботі (1973–1976). Викладав в ОП, пройшов шлях від асист. до доц. ін-ту (1973–1976). Захистив канд. дис. (1980). Працював в партійних органах: Одеському

обкомі партії та ЦК Компартії України (1982–1988). Викладав у Київській партійній школі, на базі якої був створений Київський ін-т політології і соц. управління (з 1988 р.): старш. викл., доц., заст. зав. каф., зав. каф. політології. Старш., провідний наук. співроб. (1992) в Ін-ті нац. відносин та політології НАН України. Захистив доктор. дис. «Теорія політики і політ. діяльність: проблеми взаємозв'язку, розробки і застосування інноваційних технологій у сучасній Україні» (1996). Проф. (з 1997 р.), проректор Нац. акад. держ. управління при Президентові України. Директор ОРІДУ НАДУ (з 2002 р.). Наук. інтереси: теорія політики, технологія політ. діяльності, конфліктологія, держ. управління. Очолює спеціалізовану вчену раду ін-ту із захисту канд. дис. Чл.-кор. Української акад. політ. наук. Нагороджений Почесною грамотою КМ України (2003). Авт. понад 100 наук. та наук.-метод. пр.

Літ.: Одеса и одесситы в III тысячелетии. Киев, 2005. Вып 1. С. 84–85 ; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 220.

ПОКАСЬ Сергій Михайлович (06.07.1950, Одеса) – математик, канд. фіз.-мат. наук (1984). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1973). З 1973 по 1976 рр. навчався в аспірантурі. Працював в ОДУ: асист. каф. (1974), доц., заст. директора Ін-ту математики, економіки та механіки. З 2010 р. займає посаду зав. каф. геометрії і топології ОНУ. Захистив канд. дис. «Изометрические и конформные преобразования а ассоциированных римановых пространствах второго порядка» (1984). З 1986 р. працює на посаді доц. З 1985 р. по 2012 р. працював на посаді заст. директора ІМЕМ (декан ф-ту математики). Здійснює підготовку студентів для участі у Міжнар. олімпіадах (з 2001 р.), очолив оргкомітет 14-ї Міжнар. олімпіади серед студентів-математиків (2006). Брав участь у розробці та впровадженні в життя навч. планів, освітньо-професійних програм та освітньо-професійних характеристик бакалавра, спеціаліста та магістра математики. Під його керівництвом на ф-ті вперше в Україні розпочато підготовку студентів на межі математики та економіки, нині – спеціалізація «Математична економіка». Нагороджений знаком «Відмінник освіти України» (2000), Подякою КМ України (2004), Заслужений працівник освіти України (2006).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 915 ; Державні нагороди України. Кавалери та лауреати : довід.-енциклопед. вид. Київ, 2008. Т. 2. С. 506 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 67–68.

ПОЛИЩУК Дмитро Іванович (22.02.1920, с. Адамівка Любашівського р-ну Одеської обл. – 16.08.2002, Одеса) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1973), проф. (1988). Вступив на фіз.-мат. ф-т ОДУ (1937), навчання перервала війна. Перебував на фронтах Другої світової війни. Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1947). Мол. наук. співроб. НДІ фізики (1947–1948), аспірант (1950–1953). Захистив канд. дис. (1951). Працював старш. викл. каф. загальної фізики ОДУ (до 1953 р.), доц. каф. фізики молекулярних та теплових явищ (до 1963 р.), заст. декана (1956–1968), декан фіз.-мат. ф-ту, зав. каф. загальної фізики (1963–1988), проректор з учбової роботи ОДУ (1970–1982). Захистив доктор. дис. (1973). Проф. каф. загальної фізики ОДУ (ОНУ) (1988–2002). Засновник одеської наук. школи фізики горіння дисперсних систем. Займався проблемами удосконалення викладання фізики у середніх та вищих навч. закладах. Нагороджений орденами:

Слави III ст., Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., медалями. Заслужений працівник освіти України (1990). Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 920; Проф. Одес. (Новрос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 513–514; Видные ученые Одессы. Одесса, 1995. Вып. 6. С. 12–16.

ПОЛЯНСЬКИЙ Юрій Євгенович (19.02.1953, Миколаїв) – правознавець, проф. (2001). Закінчив Одеський технікум залізничного транспорту (1972), юрид. ф-т ОДУ (1977). Працював асист., старш. викл., доц. юрид. ф-ту ОДУ. Декан прокурорсько-слідчого ф-ту (1994–1997), проректор з навч. роботи Юрид. ін-ту ОДУ (1997). Після реорганізації Юрид. ін-ту працював проректором з навч.-метод. та виховної роботи ОДЮА (нині – НУ «ОЮА») (з 1997 р.), зав. каф. організації судових та правоохоронних органів (з 1998 р.). Захистив канд. дис. «Общий надзор, осуществляемый транспортной прокуратурой за исполнением законов на железнодорожном транспорте» (1983). Отримав вчене звання доц. (1986). Чл. Бюро з проблем діяльності судових органів, Експертної ради з права Держ. акредитаційної комісії України, чл. Акад. прав. наук України. Нагороджений нагрудним знаком «Відмінник освіти України» (1997), почесним званням Спілки юристів України (1999), Голови Одеської облдержадміністрації (2001), заслужений юрист України (2002), Комітету сприяння правоохоронним органам України (2003), Вищої ради юстиції України (2011), Почесними грамотами, Держ. премією України в галузі освіти (2012). Авт. понад 100 наук. пр., у т.ч. монографій, навч. посібників.

Літ.: Юрій Євгенович Полянський : біобібліогр. покажч. Одеса, 2013. 70 с.; Юрид. енциклопед. Київ, 2004. Т. 6. С. 660; Вчені-юристи України : довідник. Київ, 1998. С. 539–540; Літопис Нац. ун-ту «Одеська юрид. акад.» (до 165-річчя одеської школи права і 15-річчя ун-ту). Одеса, 2012. С. 111–114.

ПОПКОВ Василь Васильович (29.06.1951, Москва, РРФСР, нині – РФ) – політолог, д-р філос. наук (2012), проф. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1973). Захистив канд. дис. (1979). Працював гол. консультантом Секретаріату ВР України (1994–1998), заст. міського голови Одеси (1998–1999), проректором ОДУ (нині – ОНУ) (1999–2005). Захистив доктор. дис. «Концепція персоналістичної революції в контексті глобальних викликів початку XXI століття (на матеріалах творчості Миколи Бердяєва)» (2012). Проф., зав. каф. політології ІСН ОНУ. Засновник пів-

денної соц.-філос. школи «Бердяевские чтения». Основний напрямок наук. діяльності – філософія політики, зарубіжна політологія, цивілізаційні засади формування політ. стратегій, конкуренція цивілізаційних парадигм у ХХІ ст. Перший заст. голови Одеської обл. Ради миру (з 2004 р.), чл. ревізійної комісії Всеукраїнської Ради Миру (з 2005 р.). Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 225–226.

ПОПОВ Геннадій Михайлович (18.08.1933, Новокузнецьк, РСФРР, нині – РФ) – астроном, д-р фіз.-мат. наук (1986). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1956). Працював в Астрономічній обсерваторії ун-ту спочатку лаборантом, а потім – наук. співроб. Перейшов на роботу в Кримську астрофізичну обсерваторію АН СРСР (1958), де очолив оптичну майстерню. Вступив до аспірантури Держ. оптичного ін-ту в Ленінграді (1960). Старш. наук. співроб. в Кримській астрофізичній обсерваторії АН СРСР (1973). Працював над проектуванням і контролем оптики зоряного космічного телескопа «Спика» (1974–1983). Захистив доктор. дис. «Новые классы оптических систем, перспективных для астрономических исследований» (1985). Продовжує працювати в НДІ «Кримська астрофізична обсерваторія» на посаді провідного наук. співроб. лаб. експериментальної астрофізики. Наук. інтереси пов'язані з галуззю оптичних систем та застосування їх в астрономії. Заслужений діяч науки та техніки Автономної Республіки Крим (2007). Авт. понад 70 наук. публікацій і 2 свідоцтв про винаходи.

Літ.: Законодавство України: Законодавство АР Крим : інформ.-пошук. система. URL: <https://bit.ly/2SF1h4b> (дата звернення: 25.01.2019); Крымская астрофизическая лаборатория : офіц. сайт. URL: <https://bit.ly/2BuDLf7> (дата звернення: 16.01.2019).

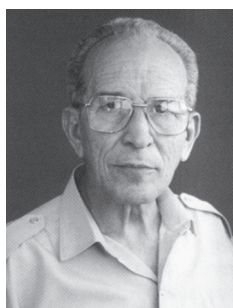

ПОПУШОЙ Михайло Миколайович (12.07.1941, с. Копанка Бендерського р-ну, нині – Каушанський р-н, Молдова) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1992), проф. Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1967). Захистив канд. дис. «Об аппроксимации S-матрицы рациональными функциями и алгебраическом методе построения потенциала взаимодействия заряженных частиц» (1976), доктор. дис. «Алгебраические варианты обратной задачи рассеивания и описание низкоэнергетических состояний атомных ядер» (1992). Проф. каф. фізики Одеської держ. акад.

будівництва та архітектури. Послідовник наук. школи проф. В. В. Малярова. Наук. інтереси пов'язані з квантовою теорією розсіяних заряджених часток, прямими та зворотними задачами та їх додатками у фізиці ядра. Чл. вченої ради Одеської держ. акад. будівництва та архітектури, чл. спеціалізованої вченої ради із захисту дис. Чл. Нью-Йоркської АН. Нагороджений медаллю «Ветеран праці». Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 227.

ПОСТИКА Ігор Володимирович (19.02.1931, м. Урюпінськ Волгоградської обл., РСФРР, нині – РФ) – правознавець-криміналіст, д-р юрид. наук (1991), проф. (1996). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1954). Працював в Одеській наук.-дослідній криміналістичній лаб. Міністерства юстиції СРСР на посадах лаборанта, мол. експерта, експерта, старш. експерта (1954–1967). Викл. (1967–1969), старш. викл. каф. криміналістики юрид. ф-ту ОДУ (1969–1971). Захистив канд. дис. «Наукові засади та практика застосування нових фотографічних методів дослідження речових доказів у радянській криміналістичній експертизі» (1970).

Доц. каф. кримінального права, процесу і криміналістики ОДУ (1971–1991). Читав лекції в Сегедському ун-ті та у Вищій школі офіцерів міліції (Угорщина, 1981), Берлінському та Йенському ун-тах (Німеччина, 1986), залучався до консультацій Ін-том проблематики злочинності Прокуратури Польщі і юрид. ф-том Софійського ун-ту (Болгарія). Захистив доктор. дис. «Основні проблеми криміналістичної науки, розкриття і розслідування злочинів у східноєвропейських країнах» (1991). Проф. каф. кримінального права, процесу та криміналістики ОДУ (1991–1993). Проф. каф. кримінального процесу і криміналістики та проректор з наук. роботи Юрид. ін-ту ОДУ (1993–1997). З 1998 по 2002 рр. – проректор з наук. роботи та проф. каф. криміналістики ОДЮА (нині – НУ «ОЮА»). Чл. вченої ради НУ «ОЮА», вченої ради Одеського НДІ судової експертизи, Координаційної ради з фундаментальних прав. досліджень при Ін-ті держави і права НАН України. Акад. Української акад. нац. прогресу (1996). Був чл. робочої групи з розробки Закону України «Про судову експертизу». Нагороджений відзнаками «Відмінник освіти України» (1997) та «За заслуги» Міністерства юстиції України (2001). Авт. понад 70 наук. пр.

Літ.: Вчені-юристи України : довідник. Київ, 1998. С. 138–139; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 540–542; Одес. держ. юрид. акад.: історія і сучасність. Одеса, 1999. С. 235; Видные ученые Одессы. Одесса, 2002. Вып. 10. С. 82–84.

ПОТАПОВ Анатолій Петрович (05.01.1947) – держ. службовець. Закінчив Херсонський с.-г. ін-т за фахом «гідромеліорація» (1983). Вступив до Одеського ін-ту політології та соц. управління (1989), закінчив ф-т соціології, економіки, політології ОДУ за спеціальністю «Теорія соц.-політ. відносин» (1992). Одночасно працював головою Біляївської райради народних депутатів. З 1994 р. – заст. начальника обл. управління, Гол. управління сільського господарства і продовольства Одеської облдержадміністрації. Голова Арцизької райдержадміністрації.

Літ.: Випускники Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Вип. 1. С. 163.

ПОЯРКОВ Віктор Олексійович (31.05.1949, с. Толкачівка Прилуцького р-ну Чернігівської обл. – 26.02.2010, Кіровоград, нині – Кропивницький) – педагог. Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1968). З 1971 р. працював у Кіровоградському ін-ті с.-г. машинобудування (нині – Центрально-український нац. техн. ун-т) інженером-програмістом, асист. каф. автоматизації виробничих процесів, директором обчислювального центру. Захистив канд. дис. «Методи и алгоритмы автоматизированного проектирования сетей коммунального хозяйства» (1985). Доц. каф. прикладної математики і обчислювальної техніки (1985), доц. каф. автоматизації виробничих процесів, зав. каф. обчислювальної техніки та прикладної математики, декан ф-ту довузівської підготовки. Започаткував фіз.-мат. школу № 28 при Кіровоградському ін-ті с.-г. машинобудування, яку очолив як директор (1988). Згодом школу та Навч.-виробничий комбінат було об'єднано в єдиний інтегральний заклад – Навч.-наук. пед. комплекс Кібернетико-техн. коледж, який він очолював (1991–2010). Чл. Ради федерації незалежних профспілок України, чл. Комітету галузевої профспілки працівників освіти та науки України (1990–1995). Обирався депутатом Кіровоградської міськради (1990–2001). Отримав медаль «За трудову відзнаку» (1986). Відмінник народної освіти УРСР (1992). Заслужений вчитель України (1998).

Літ.: Управління освіти Міської ради міста Кропивницького : офіц. сайт. URL: <https://bit.ly/2E4Hsdq> (дата звернення: 27.01.2019).

ПРЕМЯНОВ Красімір Андреев (27.01.1955, Бургас, Болгарія) – болг. держ. та політ. діяч. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1976), Російську Акад. управління (1993). Працював у Варненському обл. суді мол. суддею (1976–1977). Обіймав громадські та держ. посади (1977–1989): секретаря і першого секретаря Міського, Обл. та Центр.

комітету Димитрівської спілки молоді, чл. Виконкому міської та обл. ради депутатів, чл. військової ради прикордонних військ, чл. Колегіуму Міністерства Оборони Болгарії. Чл. Комісії з підготовки проекту Нової Конституції Болгарії, один з її авт. Народний депутат у Великому Народному Зібранні (Конституційне Зібрання Республіки Болгарія) (1990), народний депутат Парламенту, чл. комітету із зовнішньої політики та законодавчої діяльності (1990–1997). Чл. Центр. керівництва Соціалістичної партії Республіки Болгарії (1990), де займав посаду заст. голови. Чл. Софійської колегії адвокатів (1994), голова федерації «Відкритий форум» (1997), голова Болгарсько-грецького юрид. клубу (2003). Почесний проф. ОНУ (2004). Авт. багатьох публікацій, книг «Інтер'ю» та «Не продавати так легко Болгарію».

Літ.: Прем'янов К. Да не продаваме България така леко : сб. с інтерв'юта (1993–2002). София, 2002. 223 с.

ПРИСЯЖНИЙ Віктор Михайлович (1948) – інженер-геолог. Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1975). Працював у геологорозвідувальних організаціях в Якутії, у Держ. геол. підприємстві «Причорноморгеологія» (з 1978 р.), де обіймав посаду директора (1994–1998). Генеральний директор Причорноморського держ. регіонального геол. підприємства (з 1998 р.). Заслужений працівник промисловості України (2008).

Літ.: Одеса і одесити в III тисячолітті. Київ, 2008. С. 11.

ПРІЄШКІНА Ольга Василівна (09.06.1949, с. Червоний Яр Конотопського р-ну Сумської обл.) – правознавець, д-р юрид. наук (2009), проф. (2012). Закінчила юрид. ф-т ОДУ (1973). Викл. (з 1998 р.), старш. викл. каф. адміністративного права та управління, доц. (2003), проф. каф. конституційного права та правосуддя. Канд. дис. «Правове регулювання безпосередньої демократії в місцевому самоврядуванні України» захистила в Нац. юрид. ун-ті імені Ярослава Мудрого (2003). Доктор. дис. захистила в Ін-ті законодавства ВР України за темою: «Конституційний лад України та його роль в становленні та розвитку місцевого самоврядування» (2009). Працює

на посаді проф. каф. конституційного права та правосуддя (з 2010 р.). Сфера наукових інтересів: місцеве самоврядування в Україні, форми безпосередньої демократії в місцевому самоврядуванні, децентралізація державної влади, муніципальний менеджмент, конституційне право, конституційний процес, теорія управління. Чл. редколегії наук. фахового видання «Правова держава» та фахового наук.-теорет. журн. «Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Серія: Правознавство». Член Спільноти юристів України. Почесна грамота голови Одеської облдержадміністрації (2010). Заслужений юрист України (2019).

Літ.: Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2GEfvL0> (дата звернення: 12.02.2019) ; ОНУ ім. І. І. Мечникова. Каф. конституційного права та правосуддя URL: <https://bit.ly/2Dyjt18> (дата звернення: 16.11.2018).

ПРИСОВСЬКИЙ Євген Миколайович (02.05.1933, Одеса – 09.10.2007, Одеса) – філолог, письменник, д-р філол. наук (1987), проф. (1990). Вступив на українське відділення філол. ф-ту КДУ (1951), перевівся (1953) та закінчив філол. ф-т ОДУ (1956). Працював у школі вчителем української мови та літератури (1956–1964), завідував ред. художньої літератури видавництва «Маяк» (1964–1967). Захистив канд. дис. «Поезія Леоніда Первомайського» (1965). Працював на філол. ф-ті ОДУ: старш. викл. (1967), доц. (1973). Захистив доктор. дис. «Творча індивідуальність поета і літературний процес (на матеріалі української радянської поезії кінця 50–70-х рр.)» (1987). Зав. каф.

української літератури ОДУ (1988–2004). Сфера наук. інтересів: лірика української класичної та сучасної літератури; дослідження специфіки зв'язку лірики як особливого літературного роду з дійсністю, типів і форм ліричного конфлікту, жанрових форм лірики, співвідношення об'єктивного та суб'єктивного в поетичному самоусвідомленні митця. Керівник літературної студії при Одеській Спільноті письменників України; брав участь у роботі товариства «Знання», працював в Одеському центрі української культури. Чл. Одеського обл. Конгресу української інтелігенції. Чл. Спільноти письменників СРСР (1970). Авт. понад 200 наук. та публіцистичних робіт, серед яких монографії «Поезія Леоніда Первомайського» (1968), «Українська радянська поезія 70-х років» (1982), «Лірика душі, доби героїка» (1983), «Відповідальність

за слово» (1994), «Творча індивідуальність поета і літературний процес» (1997), «Творча індивідуальність поета» (2003).

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 956 ; Євген Миколайович Прісовський : бібліогр. покажч. Одеса, 1990. 69 с. ; Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 199–204 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 571–573.

ПРОКОПЕНКО Олександр Адольфович (12.10.1953, Полтава) – громадський та державний діяч. Навчався у ОПІ (1971–1976). Закінчив Юрид. ін-т ОДУ (1997). Працював в Українському НДІ верстатів й інструментів (1976–1992). Захистив канд. дис. «Розробка, дослідження і впровадження комплектного електропривода для складальних і порталних роботів» (1990). Заст. голови Одеської міськради (1992), секретар Одеської міськради (1998). Депутат Одеської міськради V скликання, керівник територіальної держ. інспекції з питань праці в Одеській обл. (2011). Голова Союзу секретарів міських рад та голова Одеського регіонального відділення Асоціації міст України та громад. Нагороджений відзнакою «Винахідник СРСР», Почесною відзнакою ВР України, орденом «За заслуги» III ст., медаллю «20 років незалежності України». Авт. (співавт.) 30 винаходів, 15 наук. ст.

Літ.: Троц А. Друзья одесские мои. Одесса, [2012]. С. 127 ; Хто є хто в Україні : 9000 біогр. довідок. Київ, 2007. С. 799.

ПРОЦЕНКО Олег Дмитрович (27.10.1932, Київ) – економіст, д-р екон. наук (1973), проф. (1978). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1956). Працював у Новосибірському ін-ті інженерів водного транспорту на каф. математики (1956–1960). Аспірант на каф. планування народного господарства Московського ін-ту нар. господарства імені Г. В. Плеханова (МІНГ) (1960–1963). Захистив канд. дис. «Экономико-математический анализ расширенной модели межотраслевого баланса» (1963). Працював старш. викл. каф. екон. кібернетики МІНГ. Старш. наук. співроб. (1963–1965), зав. лаб. застосування мат. методів в екон. дослідженнях ЦЕНДІ Держплану РРФСР (1965–1966). Зав. відділу, заст. директора НДІ економіки і організації матеріально-техн. постачання при Держпостачі СРСР (1966–1980). Гол. конструктор автоматизованих систем керування «Кольормет», заст. гол. конструктора Держпостачу СРСР. Захистив доктор. дис. «Межотраслевой баланс и планиро-

вание хозяйственных связей» (1973). Доц. (1968), старш. наук. співроб. (1971), проф., проректор (1980) Акад. народного господарства при уряді Росії (нині – РАНІГС) (1978). Директор ВШ «Ін-т менеджменту і маркетингу» (1998). Дійсний чл. Міжнар. акад. менеджменту, Акад. управління, Міжнар. акад. регіонального співробітництва, Акад. місцевого самоуправління, Міжнар. акад. інформатизації, Акад. природн. наук, Акад. мед.-техн. наук, віце-президент Акад. проблем безпеки, оборони та правопорядку, чл.-кор. Російської акад. природн. наук (1996). Почесний д-р ун-ту Барселони. Чл. ради ун-тів Білефельду та Магдебургу з реалізації німецької програми

МВА. Нагороджений орденом «За старанність на благо Вітчизни» та медалями, Почесною грамотою уряду РФ (2007). Авт. понад 170 наук. пр.

Літ.: Виперсон = Viperson : Рейтинг персональных страниц. URL: <https://bit.ly/2I6Pear> (дата звернення: 27.12.2018); Известные ученые : энцикл. URL: <https://bit.ly/2SnG2mM> (дата звернення: 23.12.2018).

ПРОЦЕНКО Тетяна Вікторівна (30.04.1954, м. Корсаков Сахалінської обл., РРФСР, нині – РФ) – педагог. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1976), аспірантуру ПДПУ (1995). Працювала у школі робочої молоді, викладала російську мову як іноземну на ф-ті підготовки іноземних студентів в ОПІ. Викл. каф. російської та української мов в Одеському пед. ін-ті імені К. Д. Ушинського (з 1981 р.). Засновник та директор приватної школи «Гармонія» м. Одеса (з 1995 р.), розбудованої на основі новітніх методик та технологій. Співпрацює з зарубіжними школами та викл. з Британії. Школа бере активну участь у міжнар. проєктах.

Школа «Гармонія» є лідером нац. бізнес-рейтингу у номінації «Базова загальна середня освіта» (2007).

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 170.

ПРУСС Володимир Митрофанович (09.08.1949, с. Успенка Артемівського р-ну Луганської обл. – 08/09.07.2009, Одеса) – юрист, проф. (1997). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (нині – ОНУ)(1978). Працював на судах далекого плавання (1966–1968). Судовий виконавець Великомихайлівського районного суду Одеської обл. (1971–

1978). Працював у транспортній прокуратурі (1978–2002). Захистив канд. дис. «Уголовно-правовая охрана безопасности движения и эксплуатации водного транспорта (на материалах судебно-следственной и прокурорской практики Черноморско-Азовского бассейна)» (1994). Викл. (з 1994 р.), зав. каф., проф. каф. адміністративного і кримінального права ф-ту морського права та менеджменту ОНМА (1998–2009). Арбітр Міжнар. морського і річкового суду (BIMSA) (м. Варна, Болгарія, з 1998 р.). Наук. інтереси зосереджені на кримінальному праві в галузі міжнар. мореплавства. Чл. редакційної ради журналу «Судоходство», морського альманаху «Морские румбы». Акад.

Транспортної акад. України (1997). Дійсний чл. Української акад. прав. наук. Авт. 96 наук. пр., у т. ч. 5 монографій та 12 навч. посібників.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 231–232; Вчені-юристи України : довідник. Київ, 1998. С. 423.

ПСЯДЛО Едуард Михайлович (02.01.1946, Одеса) – біолог, д-р біол. наук (2002), проф. (2014). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1975). Захистив канд. дис. «Оптимизация деятельности судоремонтников на основе комплексного физиолого-гигиенического исследования различных форм организации труда» (1992). Захистив доктор. дис. «Комплексная система психофизиологического профессионального отбора судовых операторов» (2002). Проф. каф. клінічної психології Ін-ту післядипломної освіти ОНУ (2002–2018), після реорганізації ОНУ – проф. каф. соц. допомоги та практичної психології ф-ту психології та соц. роботи. Зав. каф. соц. допомоги та практичної психології ОНУ

(з 2013 р.). Провідний наук. співроб., керівник сектору експериментальної психофізіології та психології екстремальних ситуацій держ. підприємства «Український НДІ медицини транспорту» Міністерства охорони здоров'я України. Послідовник наук. школи каф. фізіології людини ОНУ. Фахівець в галузі гігієни, фізіології та психофізіології. Експерт в питаннях психофізіології, психології та соц. психології працівників транспорту, статистики. В сфері його наук. інтересів: психофізіологічний відбір і супровід професійних контингентів, чия діяльність пов'язана з екстремальними умовами праці, питання науки обґрунтування і метод. забезпечення медико-психологічної реабілітації, розвиток і адаптація прикладних мат. методів аналізу

психофізіологічного статусу осіб, які потребують професійного добору і супроводу, розробка концепції автоматизованих комп'ютерних технологій психофізіологічного відбору, психофізіологічної діагностики. Засновник нового напрямку в науці – морської психофізіології, завдяки якому впроваджується професійний відбір операторів транспорту і плавскладу морського та річкового флотів. Чл. комісії з фізіолого-гігієнічного регламентування важкості і напруженості праці Держ. санітарно-гігієнічної служби України (2008). Авт. понад 200 наук. пр., має низку авт. свідоцтв, винаходу «Пристрій для психофізіологічних досліджень».

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 233 ; Псыдло Э. М. Темперамент и характер в истории медицины и психологии : учеб.-справ. пособие. Одесса, 2012. 319 с.

ПТАЩЕНКО Олександр Олександрович (10.01.1940, с. Журавка Миколаївського р-ну Одеської обл.) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1988), проф. (1989). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1961). Аспірант ОДУ (1961–1965). Працював: асист. (1963), старш. викл. (1967) каф. фіз. електроніки ОДУ. Захистив канд. дис. «Домішкова фотопровідність та її ПЧ гасіння у напівпровідниках типу CdS» (1968). Доц. каф. фіз. електроніки ОДУ (1970). Захистив доктор. дис. «Нерівноважні процеси в сильних електричних полях у випромінюючих структурах з потенціальними бар'єрами на основі напівпровідників АПВВ» (1987). Проф. каф. фізики твердого тіла та твердотільної електроніки (1988). Зав. каф. фізики твердого тіла та твердотільної електроніки ОНУ (з 2005 р.). Наук. інтереси пов'язані з узагальненням феноменологічної теорії проходження струму в напівпровідникових структурах з потенціальними бар'єрами; розроблено модель ізотипних гетероструктур для створення високоєфективних джерел світла на основі напівпровідників; встановлено закономірності електричних, магнітоелектричних та фотоелектричних явищ в р-і-п структурах з базою із релаксаційного напівпровідника з глибокими рівнями; розроблено методики діагностики деградаційних процесів у напівпровідникових приладах та ін. Чл. Українського фіз. товариства. Чл. товариства «Просвіта», голова його Одеського відділення (2003–2005). Нагороджений медаллю «За освоєння цілих земель» (1958) та медаллю «Будівничий України» Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка (2005). Авт. понад 200 наук. пр., 4 патентів, 10 навч.-метод. праць, понад 20 літературних публікацій, в тому числі поетичних збірок «Любов і біль», «Нищені – не знищені» та «Вклоняюсь Вам».

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 961 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 3. С. 577–579 ; Птащенко О. Вклоняюсь Вам : зб. поезій. Одеса, 2013. С. 6 ; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2SNbv1q> (дата звернення: 23.01.2019).

ПУСЕНКОВА Ірина Володимирівна (06.06.1928, Одеса – 28.02.2006, Одеса) – економіст, д-р екон. наук, проф. Закінчила екон. ф-т ОДУ (1951). Працювала викл. на каф. політекономії Одеського електротехнічного ін-ту зв'язку (з 1954 р.). Була включена на громадських засадах в роботу відділу праці та заробітної плати у Московському ін-ті праці Комітету праці при Раді міністрів СРСР (1957–1960). Захистила канд. дис. «Розвиток безпосередньо-суспільної праці при соціалізмі» (1966). В. о. зав. каф. (1969–1977), зав. каф. політекономії та економіки зв'язку (1977–1988) Одеської держ. акад. зв'язку імені О. С. Попова. Захистила доктор. дис. «Безпосередньо-суспільна праця та форми її проявлення при соціалізмі» (1983). Зав. каф. політекономії (з 1992 р. – каф. екон. теорії) Одеської держ. акад. зв'язку імені О. С. Попова (1988–2006). Чл. наук.-техн. ради Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти СРСР (1978–1990). Чл. спеціалізованої вченої ради із захисту доктор. та канд. дис. в ОДЕУ, а також спеціалізованої вченої ради із захисту канд. дис. в ОНАЗ. Чл. редакційної колегії збірника «Научные труды Одесской национальной акад. связи». Нагороджена почесною відзнакою Вищої школи СРСР «За відміні успіхи в роботі», орденом «Знак Пошани» (1986), Почесною відзнакою МОН України, Ветеран праці СРСР та України. Авт. 42 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 235.

ПУСТИЛЬНИК Ізольд Бенціонович (17.03.1938, Одеса – 02.05.2008, Тарту, Естонія) – астроном, д-р фіз.-мат. наук (1994). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1960). Працював в Одеській астрономічній обсерваторії і Гол. (Голосіївській) астрономічній обсерваторії АН УРСР (1960–1961), у відділі фізики зірок Ін-ту фізики й астрономії АН Естонської РСР (м. Тарту) (з 1964 р.). Захистив канд. (1968), доктор. (1994) дис. Нац. представник Естонії в Європейській організації «Euroscience», чл. Міжнар. астрономічної спілки (Комісія 41 і 42), Європейського астрономічного товариства, Європейського товариства астроно-

мії в культурі SEAC, чл. правління Євроазіатського міжнар. астрономічного товариства. Авт. та співавт. понад 100 наук. пр., серед яких монографія «Моделі звезд з протяженими атмосферами спектральних класов G-K».

Літ.: Tartu Observatooriumi Virtuaalne Muuseum : [Виртуальний музей Тартуської обсерваторії]. URL: <https://bit.ly/2E4FARI> (дата звернення: 08.12.2018).

ПУТНИКОВ Іван Михайлович (27.09.1899, м. Новомиргород Кіровоградської обл. – 22.07.1964, Одеса) – історик. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1936). Чл. партизансько-го загону Радянської армії (1918). Служив у надзвичайній комісії боротьби з контрреволюцією та бандитизмом (1919), займався партійною роботою (1920). Заст. зав. відділом керівних партійних органів Одеського обкому Компартії України (1924). В. о. директора Одеського пед. ін-ту (1937). Вчитель історії в одеських школах № 67 та № 104 (1937–1939). Заст. директора заочного відділення Одеського пед. ін-ту (1939–1941). Директор Одеського пед. ін-ту (1941–1945). Займався евакуацією ін-ту до м. Майкоп (1941–1942), м. Байрам-Алі (1942–1944). Повернувся з ін-том до Одеси (1944). Викл. каф. історії народів СРСР Одеського пед. ін-ту (1945–1946). Старш. викл. каф. марксизму-ленінізму ОПІ (1946–1951). Викл. каф. історії КПРС ОМІ (1951–1964), обирався секретарем партійного бюро навчального закладу, заст. секретаря партійного комітету ін-ту (1951–1962). Нагороджений орденом «Знак Пошани», медаллю «За доблесну працю в роки ВВВ 1941–1945 рр.», Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

Літ.: Букач В. М. Історія ПДПУ імені К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 8–9.

РАДУЛ Макарій Михайлович (04(16).09.1910, с. Мартоноша Катеринославської губ. – 02.05.1971, м. Кишинів, Молдова) – географ, чл.-кор. АН Молдавської РСР (1961). Закінчив фіз.-мат. ф-т Тираспольського держ. пед. ін-ту (1933), геогр. ф-т ОДУ (екстерном) (1936). Викл. каф. географії та перший декан геогр. ф-ту, заст. директора (1933–1939), канд. геогр. наук, доц., директор Тираспольського держ. пед. ін-ту імені Т. Г. Шевченка (1939–1940), директор Кишинівського держ. пед. ін-ту (1940–1942), заст. народного комісара просвіти Молдавської РСР (1942), народний комісар просвіти Молдавської РСР (1942–1944), заст. голови Раднаркому (віцепрем'єр) Молдавської РСР (1944–1946), заст. директора наук.-дослідної бази АН СРСР у Кишиневі (1946–1947), голова ВР Молдавської РСР (1947–1951), зав. відді-

лу економіки та географії Молдавської наук.-дослідної бази АН СРСР (1949–1951), зав. відділу економіки Молдавського філіалу АН СРСР (1951–1960), директор Ін-ту економіки Молдавського філіалу АН СРСР (1960–1961), заст. директора Ін-ту економіки АН Молдавської РСР, директор Відділу географії АН Молдавської РСР (1965–1971). Наук. інтереси пов'язані з розвитком і розміщенням продуктивних сил окремих галузей народного господарства та екон. районування, картографуванням господарства Молдови та створенням атласних карт. Нагороджений двома орденами «Знак Пошани». Авт. понад 30 наук. пр.

Літ.: Акад. наук Молдавской ССР. Кишинев, 1979. С. 147–148; Нирка Е. А., Прока В. Е. Ученый, организатор, педагог : [Макарий Михайлович Радул]. Кишинев, 1990. 98 с.

РАДЧУК Валентин Васильович (29.07.1949, смт Стара Синява Хмельницької обл.) – інженер-геолог, д-р геол. наук (2012). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1972), аспірантуру Ін-ту геохімії і фізики мінералів АН УРСР (1975). Мол. наук. співроб., наук. співроб., старш. наук. співроб. Ін-ту геохімії та фізики мінералів АН УРСР (1975–1991). Захистив канд. дис. «Експериментальное и термодинамическое исследование условий метаморфизма сидеритовых железистых кварцитов» (1981). Помічник міністра (1991–1992), начальник гол. наук.-техн. управління Міністерства у справах захисту населення від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС (1992–1996); началь-

ник відділу Чорнобильського центру з проблем ядерної безпеки та радіоактивних відходів при КМ України (1997–2000). Начальник відділу Генеральної дирекції ВАТ «Укртелеком» (2000–2005). Радник голови Держ. комітету зв'язку та інформатизації України (2001–2004). Зав. відділом досліджень навколишнього середовища Ін-ту телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України (з 2005 р.). Захистив доктор. дис. «Структура та властивості радіаційно-активованих центрів в кварці та емалі зубів у зв'язку з ретроспективною дозиметрією людини та довкілля» (2012). Галузь наук. інтересів – питання експериментальної мінералогії, проблем реконструкції дозових навантажень, та оцінки радіаційного впливу на довкілля, а також питання моніторингу морського середовища і прибережних територій, оцінки ризиків при можливих аваріях та їх мінімізації. Лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (2013). Авт. та співавт. 120 наук. пр., у т.ч. 5 монографій.

Літ.: Анкета

РАКИТСЬКА Тетяна Леонідівна (10.03.1945, м. Вознесенськ Миколаївської обл.) – хімік, д-р хім. наук (1984), проф. (1985). Закінчила хім. ф-т ОДУ (1963). Старш. лаборант лаб. Фіз.-хім. методів дослідження каталізаторів (група гомогенного каталізу) Ін-ту хім. наук АН Казахстану (1969). Захистила канд. дис. «Окисление фосфина кислородом в присутствии комплексов железа и иодид-иона» (1972). Старш. наук. співроб. (1975–1978), асист. (1978–1979), доц. (1979–1985) каф. хім. методів захисту навколишнього середовища ОДУ. Захистила доктор. дис. «Протонно-апротонный катализ реакций окисления фосфина растворенными и нанесенными координационными соединениями» (1984). Проф. каф. хім. методів захисту навколишнього середовища ОДУ (з 1985 р.). Перша жінка-проф. в історії хім. ф-ту ОНУ. Зав. каф. неорганічної хімії та хім. екології ОНУ (з 2001 р.). Керівник робочої групи «Сорбційно-фільтруючі матеріали і каталізатори» секції «Техніка безпеки, гігієна та екологія у зварювальному виробництві» при Координаційній раді по зварюванню. Експерт МОН з наук. проектів з екології. Наук. інтереси пов'язані з еколог. каталізом: фіз.-хім. основами розробки низькотемпературної очистки повітря від газоподібних токсичних сполук. Акад. Акад. інженерних наук України (1992). Досягнення в галузі розробки каталізаторів та впровадження у виробництво відзначено бронзовою медаллю ВДНГ СРСР (1974) та знаком «Винахідник СРСР» (1975). Соросівський проф. (1998). Нагороджена Почесною грамотою МОН (2007), знаком МОН України «За наукові досягнення» (2009), відзнакою ради ректорів «За досягнення у науці» (2015). Заслужений діяч науки і техніки України (2009). Авт. понад 230 наук. пр., 59 авт. свідоцтв, патентів України та Росії.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 974 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 8–12 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 63–64 ; Історія хім. ф-ту, 1865–2005. Одеса, 2006. С. 65–87 ; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2TL0H0Q> (дата звернення: 23.01.2019).

РАНЧЕНКО Людмила Іванівна (07.08.1956, м. Березівка Одеської обл.) – освітянин. Закінчила іст. ф-т ОДУ (1978). Працювала вчителем історії школи № 51 м. Одеса; викл. суспільних дисциплін в Одеському пед. училищі (з 2000 р. – Одеський пед. коледж) (1980). Завідувала шкільним відділенням училища (1984), займала посаду заст. директора з навч. роботи (1986). Директор Одеського пед. коле-

джу ПДПУ (2002). Чл. Президії Ради директорів ВНЗ I-II рівнів акредитації Одеської обл., Ради директорів пед. навч. закладів Південного регіону України та вченої ради ПДПУ. За успіхи в пед. діяльності відзначалася МОН України та обл. управлінням освіти і наук. діяльності. Нагороджена медаллю «За трудову відзнаку», знаком «Відмінник освіти України», Почесною відзнакою голови Одеської облдержадміністрації.

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 245.

РАТУШИНСЬКА Ірина Борисівна (04.03.1954, Одеса) – поетеса, прозаїк, сценарист, правозахисниця. Закінчила фіз. ф-т ОДУ (1976). Вірші та оповідання виходили у самвидаві (з 1973 р.). Мешкала у Києві (з 1979 р.). З дитячих років писала вірші. За участь у правозахисній діяльності, листи-протести проти переслідувань А. Сахарова та за деякі вірші була засуджена на сім років ув'язнення та п'ять років заслання до Мордовських таборів (1982). Роки «каторги» описала в документальній книзі «Серый – цвет надежды», яка отримала визнання у всьому світі. Завдяки заступництву Р. Рейгана, М. Тетчер, Л. Мітерана, вищих осіб Ізраїлю, громадських та релігійних організацій Заходу була звільнена (1986), виїхала до Великобританії, потім до США. За кордоном займалась літературною діяльністю. Позбавлена радянського громадянства (1987), яке було повернено (1991), реабілітована (1992). Вірші почали друкувати в СРСР (з 1989 р.). Проживає в Москві (з 1998 р.). Чл. ПЕН клубу (з 1983 р.). Лауреат п'яти міжнар. премій за вірші і прозу. Випустила кілька віршованих збірників і три романи: «Одесситы», його продовження «Наследники минного поля» и «Тень портрета». Авт. сценаріїв, літературний ред. для низки серіалів.

Літ.: Міжнар. біогр. слов. дисидентів країн Центр. та Схід. Європи й колишнього СРСР. Харків, 2006. Т. 1, ч. 2. С. 599–602.

РАШКОВЕЦЬКИЙ Михайло Маркусович (21.05.1954, Одеса) – мистецтвознавець, арт-критик. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1978) та ф-т теорії і історії мистецтв Ін-ту імені І. Ю. Рєпіна Російської Акад. мистецтв (Санкт-Петербург) (1992). Наук. працівник Одеського художнього музею, зав. виставковим і наук.-просвітницьким

відділами (1982–1996), керівник асоціації «Нове мистецтво» (1993–1996), співкуратор Музею сучасного мистецтва «Тирс» (1994), директор Центру сучасного мистецтва Сороса в Одесі (1996–2000), консультант галереї «ХудПромо», координатор одеського відділення Міжнар. фонду «Відродження». Директор Музею історії євреїв Одеси «Мигдаль-Шорашим» (з 2002 р.) та куратор Музею сучасного мистецтва (з 2013 р.). Читає лекції і семінари з історії і теорії сучасного візуального мистецтва в Одеському художньому музеї (1986), на каф. культурології ОПІ, філос. відділенні ОНУ, в Музеї історії євреїв Одеси, в галереї «ХудПромо», в Музеї сучасного мистецтва Одеси, в Одеському музеї Західного і Східного мистецтва (2010–2012). Куратор та співкуратор низки виставок і проєктів сучасного мистецтва: «Після модернізму» (1989); «Після модернізму–2» (1990); Міжнар. фестивалю сучасного мистецтва «Вільна зона» (1994); «Non-Stop» (1995); «Синдром Кандинського» (1995); «Кабінет доктора Франкенштейна. Неохімеризм» (1995); «Фантом-Опера» (1996); «Неприродний добір» (1997). Авт. публікацій з проблем сучасного мистецтва, які друкуються в спеціалізованих журналах.

Літ.: Одеська бієнале сучасного мистецтва. URL: <https://bit.ly/2GmgAI9> (дата звернення: 24.12.2018).

РЕДЕР Анатолій Семенович (18.12.1961, Одеса) – хімік. Закінчив хім. ф-т ОДУ (1983), аспірантуру НАН України. Захистив канд. дис. (1988). Стажувався в ун-тах Шеффільда та Бірмінгема (Великобританія, 1991–1993). Голова правління – генеральний директор ВАТ «ІнтерХім» (з 1992 р.). Під його керівництвом компанія «ІнтерХім» в конкурсі «Панацея-2009» стала фармвиробником року (2009), а в 2011 та 2013 рр. препарат «Аміксин» визнано препаратом року. Нагороджений почесними грамотами Фармацевтичної асоціації України (2002, 2005, 2010), голови Одеської облдержадміністрації (2002, 2005, 2008), одеського міського голови (2003, 2004), За перемогу у IV Всеукраїнському конкурсі на звання «Кращий роботодавець року» (2004), Федерацією роботодавців України (2008), грамотами начальника Управління освіти і наук. діяльності Одеської облдержадміністрації (2008) та начальника цивільної оборони м. Одеси (2004), почесними відзнаками голови Одеської облдержадміністрації (2005), одеського міського голови: «Подяка» (2004) та «За за-

слуги перед містом» (2006), «Трудова слава» (2011), Грамотою Фармацевтичної Асоціації України за номінацією «Фахівець року – керівник в сфері виробництва» (2010 р.). Заслужений працівник фармації України (2008), нагороджений золотою медаллю загальнонац. конкурсу «Вища проба», Лауреат премії НАН України імені А. І. Кіпріанова (2011), нагороджений Почесною відзнакою Одеського міського голови імені Г. Г. Маразлі III ст. (2012), Почесною грамотою КМ України (2012). Авт. понад 30 наук. пр. та 3 патентів.

Літ.: Анкета ; Farm Mafia (Фарм Мафія) : Персоны. URL: <https://bit.ly/2DrP6gh> (дата звернення: 26.12.2018).

РИЛЄЄВ Василь Петрович (29.05.1944, с. Перевоз Ржаксинського р-ну Тамбовської обл. РРФСР, нині – РФ) – громадський та політ. діяч, фотохудожник. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1972). Працював слюсарем-дизелістом на Херсонському судноремонтному заводі імені Куйбишева (1963–1966), у комсомольських і партійних органах м. Херсона (з 1966 р.). Директор Держ. архіву Херсонської обл. (1991–2005). Зав. фінансово-господарським відділом Херсонського облвиконкому (1995), зав. господарським відділом Херсонської облдержадміністрації (1995–1996). Заст. голови (1996–1998), начальник Херсонського обл. управління Пенсійного фонду України.

Перший заст. начальника Управління Пенсійного фонду України. Перший заст. начальника Управління культури Херсонської облдержадміністрації (1998–2000), начальник управління (з 2000 р.). Викладав мистецтво фотографії у Нац. акад. керівних кадрів культури та мистецтва України, Голова обл. організації Спілки фотохудожників України. Чл. Міжнар. федерації фотомистецтва AFIAP. Чл. Спілки журналістів України, Нац. спілки фотохудожників України. Заслужений діяч мистецтв України (2002). Авт. циклу передач про видатних діячів культури та мистецтва Херсонщини.

Літ.: Newfavorite : культур.-информ. ресурс. URL: <https://bit.ly/2DvMkGF> (дата звернення: 26.12.2018).

РІЗНИКІВ (РІЗНИЧЕНКО) Олекса Сергійович (24.02.1937, м. Єнакієве Сталінської обл., нині – Донецька обл.) – мовознавець, просвітянин, громадський діяч, правозахисник. Закінчив Одеське держ. театральнотехн. училище (1958), філол. ф-т ОДУ (1968). Працював освітлювачем у Кіровоградському муз.-драматичному театрі імені М. Кропивницького (1958). Двічі репресований (1959–1961, 1971–

1977). Працював електриком в «Одесаенерго», літературним працівником у газеті «Одеський політехнік» (1964–1967), на Одеській телестудії, журналістом газети «Народна трибуна» у м. Балта (1968–1969), секретарем, викл. української мови у вечірній школі. Примусово поселений у м. Первомайськ (1977). Брав участь у створенні Народного руху України, Товариства української мови, товариства «Просвіта» (кінець 1980-х рр.). Працював кореспондентом обл. газети «Радянське Прибужжя» у м. Миколаїв (1990–1995). Реабілітований (1991). Інспектор-методист з питань української мови Одеського Інспекторсько-метод. центру міського відділу освіти (1996–1998). Увійшов до керівництва Всеукраїнським «Меморіалом» імені В. Стуса (1997), голова Одеської міської комісії з питань реабілітації, голова Одеської обл. «Просвіти», комітету «Нюрнберг-2» та літературної студії «Гарт» (з 1998 р.). Літературний консультант Одеської обл. організації Нац. спілки письменників України, директор музею репресованих «Не дати забуттю». Чл. правління Конгресу української інтелігенції, Спілки письменників України (1990). Лауреат премії імені П. Тичини (1995), муніципальної премії імені К. Паустовського, «Твої імена, Одесо – 2001», літературної премії імені Тараса Мельничука (2004). Нагороджений медаллю «Будівничий України» (2001), орденом Українського козацтва «Віра» IV ст. (2005), орденом «За заслуги» III ст. (2005). Авт. творів «Наодинці з Богом» (1998), «Словник омонімів» (1999), «За людей» (2000), мовознавчих досліджень «Спадщина тисячоліть. Чим українська мова багатша за інші» (2001), «Одноримки» (2002), «Стислий кореневий словник» (2002), «Складівниця української мови» (2003), «Їдло 33-го: Словник голодомору» (2003); «Бран: Містерія» (2006) та ін.

Літ.: Олекса Сергійович Різниченко (Різників) : біобібліогр. покажч. Одеса, 2006. 83 с. ; Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 205–214 ; Поезія із-за ґрат : антологія. Київ, 2012. С. 565–568.

РІЗНИКОВА Ярослава Олексіївна (13.04.1969, смт Криве Озеро, Миколаївської обл.) – держ. службовець. Закінчила іст. ф-т ОДУ (1993), аспірантуру ОРІДУ НАДУ (2007). Працювала старш. лаборантом каф. археології та етнології України (з 1993 р.). Гол. спеціаліст та заст. начальника структурних підрозділів облдержадміністрації з питань міграції та гармонізації міжетнічних відносин (1996–2004). Старш. викл. каф. держ. управління та місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ (з 2005 р.). Начальник управління у справах національностей та релігій Одеської

облдержадміністрації (2007–2011). Заст. начальника управління культури і туризму Одеської облдержадміністрації (2011–2012). Заст. директора Департаменту зовнішньоекономічної діяльності та європейської інтеграції облдержадміністрації (з 2012 р.). Начальник відділу культури, мистецтв, національностей та релігій Управління культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини Одеської облдержадміністрації (2016). Заст. начальника відділу культури, мистецтв, національностей та релігій Управління культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини Одеської облдержадміністрації (2017). Чл. Спілки журналістів

України (2004). Нагороджена Почесною відзнакою Одеського міського голови (2003), Почесною грамотою голови Одеської облдержадміністрації (2008), Почесною відзнакою голови Одеської облдержадміністрації (2009), Почесною грамотою голови Одеської облради (2013).

Літ.: Одеська обласна державна адміністрація : офіц. веб-портал. URL: <https://bit.ly/2Sq1SGI> (дата звернення: 25.12.2018).

РОЗОВА Тамара Вікторівна (1956) – історик, філософ, д-р філос. наук (1997), проф. (1999). Закінчила фортепіанний ф-т Одеського держ. муз. училища (1978), іст. ф-т ОДУ (1984), аспірантуру (1988) ОДУ, докторантуру (1996) Ін-ту філософії НАН України. Захистила канд. дис. (1989). Присвоєно вчене звання доц. (1991). Захистила доктор. дис. «Утопія як соціокультурний феномен» (1997). Службова діяльність: асист., старш. викл., доц. каф. філософії Одеської нац. акад. будівництва і архітектури (1988–1998), зав. каф. філософії, проф. ф-ту прав. політології та соціології ОДЮА (нині – НУ «ОЮА») (1998–2003). Проф., зав. каф. філософії НУ «ОЮА» (1998–2003), гол. консультант Нац. ін-ту стратегічних досліджень при Президентові України

(2003–2005), держ. експерт Нац. ін-ту проблем міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України. Зав. каф. філос. антропології Ін-ту філос. освіти і науки Київського нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова (з 2005 р.). У 2006–2010 рр. чл. експертної ради ВАК України. У 2010–2011 рр. – голова спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури. Наук. інтереси охоплюють сучасні проблеми історії філософії, соц. філософію та філосо-

фію права, антропологію. Чл. редколегії філос. журналу «Філософська думка», чл. спеціалізованої вченої ради з захисту дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філос. наук при Ін-ті філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. Авт. близько 100 наук. пр.

Літ.: Одес. держ. юрид. акад.: історія і сучасність. Одеса, 1999. С. 236.

РУБЕНЧИК Лев Йосипович (23.03(03.04).1896, Одеса – 14.12.1988, Київ) – мікробіолог, д-р біології (1933), проф. (1927), чл.-кор. АН УРСР (1939). Закінчив біол. відділення ф-ту професійної освіти Одеського ІНО (1922). Асист. (1921–1925), позаштатний викл. ботаніки та мікробіології (1925–1930) ІНО. Проф. Ін-ту технології зерна і борошна в Одесі (1927–1931), ОДУ (1933–1941). Організував та очолював каф. мікробіології в ОДУ (1933). Водночас працював в Українському ін-ті курортології та бальнеології (1929–1941). Зав. відділу загальної та ґрунтової мікробіології Ін-ту мікробіології і вірусології імені Д. К. Заболотного (1944–1972), викл. Київського держ. ун-ту (1946–1956), наук. консультант відділу загальної та ґрунтової мікробіології Ін-ту мікробіології і вірусології імені Д. К. Заболотного (1974–1988). Наук. інтереси зосереджені на питаннях загальної, водної, ґрунтової та промислової мікробіології. Вивчав геохімічну діяльність бактерій циклу сірки (на його честь була названа одна з бактерій цієї групи). Розробляв проблему взаємовідносин ґрунтових бактерій з вищими рослинами. Заклав основу використання мікроорганізмів як біол. індикаторів. Вперше виявив явище обмінної адсорбції бактерій. Нагороджений премією імені Д. К. Заболотного (1973), Ради Міністрів СРСР (1983), орденом Трудового Червоного Прапора та медаллю «За доблесну працю у ВВВ 1941–1945 рр.». Авт. і співавт. понад 180 наук. пр. і авт. свідоцтв.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 996 ; Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 487 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 39–40 ; Історія АН УРСР. Київ, 1967. Кн. 2. С. 619–620.

РУБІНШТЕЙН Микола Леонідович (Лазарович) (12(24).12.1897, Одеса – 26.01.1963, Москва, РРФСР, нині – РФ) – історик, історіограф, д-р іст. наук (1940), проф. (1938). Вступив на іст.-філол. ф-т ІНУ (1916), закінчив іст. відділення ф-ту професійної освіти Одеського ІНО (1922), прав. ф-т ОІНГ (1924). Працював в Одеському обл. архіві (1922–1931). Переїхав до Москви (1931). Старш. наук. співроб., керівник іст. групи НДІ іноземної бібліографії (1931–1933), ред. іноземної ред. Держ. видавництва соц.-екон. літератури (1931–1934). Викладав у вузах Москви:

доц. (1934), зав. каф. (1935) історії СРСР Московського обл. пед. ін-ту, викл. Московських обл. курсів марксизму-ленінізму (з 1935 р.), Московського ун-ту (1934–1941), Московського ін-ту філософії, історії та літератури (1936–1941). Чл. редкол. 1-го та 2-го видання «Большой советской энциклопедии» (з 1935 р.). Захистив доктор. дис. «Основные пути развития русской исторической науки» (1940). Проф., зав. каф. історії СРСР, декан іст. ф-ту Саратовського ун-ту (1941–1943); заст. дир. з наук. роботи Держ. іст. музею в Москві (1943–1949); проф. каф. історії СРСР Московського ун-ту, Московського бібліотечного (1943–1957) та Іст.-архівного ін-тів (1957–1959). Досліджував

питання соц.-екон. розвитку Київської Русі та Росії ХІХ–ХХ ст., розробив курс з російської історіографії. Авт. понад 70 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 998 ; ЕГУ. Київ, 2012. Т. 9. С. 343–344 ; Одеські історики. Одеса, 2009. Т. 1. С. 328–332 ; Николай Леонидович Рубинштейн. *Вопр. историч.* 1963. № 4. С. 217.

РУСЕВ Іван Трифонович (28.02.1959, с. Дмитрівка Татарбунарського р-ну Одеської обл.) – еколог, краєзнавець, природоохоронець, д-р біол. наук (2013). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1981). Захистив канд. дис. (1988). Зав. лаб. екології носіїв та переносників збудників особливо небезпечних інфекцій Українського наук.-дослідницького протичумного ін-ту імені І. І. Мечникова. Захистив доктор. дис. «Екосистеми Північно-Західного Причорномор'я як основа формування небезпечних фауністичних комплексів та їх структурно-функціональна організація» (2013). Проводить послідовну роботу з організації нац. природного парку «Нижньодністровський». Засновник

та керівник 20 щорічних еколог. експедицій. Виконавець 5 практичних ренатуралізаційних проектів у дельті Дністра. Створив еколог. центр «Дельта Дністра» (с. Маяки), заповідне урочище «Дністровські плавні». Заст. голови Ради суспільних еколог. організацій при Держуправлінні екології та природних ресурсів в Одеській обл. Займається охороною дикої природи, вивченням рідкісних видів та екосистем, заповідною справою. Розробляє теми екології та епізоотології особливо небезпечних природно-осередкових інфекцій, еколого-епідемічної безпеки населення. Один з засновників еколог. клубу при ред. газети «Вечерняя Одесса». Засновник та президент суспільної благодійної природоохоронної організації – Фонд «Природна спадщи-

на». Діючий чл. Українського товариства охорони птахів. Чл.-кор. Української еколог. акад. Нагороджений дипломами міжнар. експерту з управління узбережними екосистемами, управління водно-болотними угіддями, екотуризму; Почесною грамотою Міністерства охорони здоров'я України, Почесною грамотою Одеської облдержадміністрації та Одеської мерії. Лауреат щорічного конкурсу газети «Вечерняя Одесса» – «Люди дела» (1994) та всеукраїнського конкурсу «Здоровая природа – здоровая жизнь» (1998). Авт. понад 400 наук. пр.

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 177; Курочкин С., Корзюков А., Тибатин С. Река Днестр, сотни троп и широкая дорога Ивана Русева. *Веч. Одесса*. 2009. 28 февр. (№ 31–32).

РУССЕВ Микола Дмитрович (25.03.1958, с. Суворово Болградського р-ну Одеської обл.) – історик, археолог, д-р іст. наук (2000). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1980). Працював в Ін-ті історії АН Молдови (1987–1998). Захистив канд. дис. «Низовья Дуная и Днестра времени формирования Молдавского и Валашского княжеств. Проблемы истории городов XIII–XIV вв.» (1992). Викл. у Молдавському держ. ун-ті та Пед. ун-ті в Кишиневі (1992–1997). Разом з колегами з Ін-ту археології НАН України та Копенгагенського ун-ту проводить археол. дослідження в зоні «Нижнього Траянового валу» на півдні Бессарабії (з 1994 р.).

Працює в ун-ті «Вища Антропологічна школа» (Кишинів, Молдова) (з 1998 р.): зав. каф. історії цивілізації, декан ф-ту культурної антропології, ректор ун-ту (2001–2006), доц. каф. антропології та соц. технологій. Захистив доктор. дис. «Молдавия во второй половине XIII – первой трети XIV вв. (по данным нумизматики)» (2000). Голова Вищої антропологічної школи (2001–2006). Учасник ряду комплексних археол. експедицій в Україні, Молдові та молдово-болгарських наук. проєктів, зокрема «Бесарабските българи за себе си» та «Българите в Молдова: ценности ориентации», керівник проєкту «Відкриття Болгарії». Галузь наук. інтересів – іст. антропологія (екон. та соц. процеси), джерелознавство, археологія, нумізматики, проблеми реконструкції ментальних структур. Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Анкета.

РЯДЧЕНКО Сергій Іванович (14.09.1952, Одеса) – письменник. Син поета І. І. Рядченка (1924–1997). Закінчив ф-т романо-германської філології ОДУ (1975) та Вищі курси сценаристів і режисерів Державного кіно СРСР за спеціальністю «кінодраматург» (1984). Працював перекладачем на Близькому Сході. Викладав

англійську мову в ОДУ. Працював перекладачем в Африці. Друкувався в одеській та московській періодиці. Авт. збірників повістей та оповідань «Время мира» (1986) та «Аборигены наших берегов» (2004), «Суббота для человека» (2013), роману «Полоса препятствий», повісті у віршах «Приземление». Чл. Спілки письменників УРСР (1988). Лауреат літературної премії імені К. Паустовського (2001).

Літ.: Письменники Одещини на межі тисячоліть: антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 220; Одеське літ. віче. Одеса, 2004. Т. 1: Антологія поезії. С. 432–438.

САВЛОВА Тетяна Олександрівна (18.01.1930, Харків) – літературознавець. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1952), аспірантуру (1955). Захистила канд. дис. «Нариси М. Горького» (1956). Викл. каф. російської літератури ОДУ (1955–1956). Старш. викл. каф. російської літератури Тираспольського пед. ін-ту (1956–1961). Старш. викл. ОСГІ (1961–1962). Працювала в Одеському держ. пед. ін-ті (з 1962 р.): доц. каф. історії КПРС і філософії (1962), отримала вчене звання доц. (1969), доц. каф. основ виховання і пед. культури (1990–1996), доц. каф. української мови і літератури (1996–2001). Доц. каф. української та зарубіжної літератури ПДПУ (з 2001 р.). Керівник театральної студії «Глорія». Нагороджена знаком «Відмінник освіти України». Авт. 40 наук. пр., наук.-публіцистичних і художніх творів.

Літ.: Букач В. М. Вчені іст.-філол. ф-ту ПДПУ імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2007. С. 25–26; Букач В. М. Історія ПДПУ імені К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 41.

САВЧУК Микола Опанасович (04(16).12.1899, с. Зубівщина Ізяславського пов. Волинської губ., нині – Хмельницької обл. – 16.02.1976, Одеса) – зоолог, д-р біол. наук (1937), проф. (1938), чл.-кор. АН УРСР (1948). Закінчив іст. відділення ф-ту професійної освіти ІНО (1930). У 1931 р. екстерном склав іспити на біол. ф-т та вступив до аспірантури Одеського Наук.-дослідного зообіол. ін-ту. Працював викл. філософії в одеських ін-тах (1930–1934). Працював асист. в ОДУ (з 1934 р.). Захистив канд. дис. «Походження регенераційної бластоми у хвостатих амфібій» (1935). Доц., зав. каф. зоології безхребетних ОДУ (з 1937 р.), одночасно зав. каф. філософії Одеського технологічного ін-ту консервної промисловості (1937–1939). В. о. ректора та проректор з

учбової роботи ОДУ (1937–1939). Ректор ОДУ (1939–1949). Організатор двох евакуацій ун-ту: у м. Майкоп, де було проведено два випуски студентів (1941, 1942), та в м. Байрам-Алі (Туркменія), де ун-т працював до 1944 р. Доклав багато зусиль щодо відновлення матеріальної бази, пед. та наук. потенціалу ун-ту після повернення з евакуації. У 1946 р. в ОДУ відкрито три нових ф-ти: геолого-грунтового, юрид. та екон. Міністр освіти УРСР (1949), зав. каф. зоології безхребетних ОДУ (з 1949 р.). Наук. дослідження зосереджені в галузі розвитку тваринних організмів, мікротехніки, зоології безхребетних, кураєвої паразитології. Намагався об'єднати зусилля біологів, ветеринарів та медиків у пошуках засобів профілактики та боротьби з паразитами людини та с.-г. тварин. З цією метою у 1960-тих роках домігся відкриття біол. наук. лаб. Голова Одеського відділення Українського товариства паразитологів. Нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора та медалями. Заслужений діяч науки УРСР (1965). Авт. близько 150 наук. пр.

Літ: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1018; УРЕ. 1983. Т. 9. С. 544; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 1. С. 79–82; Історія АН УРСР. Київ, 1967. Т. 2. С. 622–623.

САЗОНОВА Валентина Федорівна (08.04.1943, Владимир, РРФСР, нині – РФ) – хімік, д-р хім. наук (1995), проф. (1996). Закінчила хім. ф-т ОДУ (1965). Працювала мол. наук. співроб. лаб. гідрохімії Всесоюзного НДІ ставного рибного господарства (1966–1967), пройшла стажування в Ін-ті біології внутрішніх вод АН СРСР. У 1967 р. повернулася до Одеси на роботу в ОДУ на посаду старш. лаборанта каф. фіз. хімії, мол. наук. співроб. (1977–1978), асист. каф. (1978–1982). Захистила канд. дис. «Фізико-хімічні закономірності флотаційного вилучення і розділення іонів рідкісноземельних елементів, зібраних за допомогою карбоксилвмісних збирачів» (1981). Доц. каф. фіз. хімії ОДУ (1982–1996). Захистила доктор. дис. «Фізико-хімічні основи процесу флотаційного вилучення та розділення іонів важких металів» (1995). Проф., зав. каф. фіз. та колоїдної хімії ОДУ (з 1999 р.). Наук. дослідження були використані при розробці і впровадженні у виробництво технологічних схем очистки стічних вод гальванічного виробництва. Нагороджена Почесними грамотами управління освіти Одеського облвиконкому (1989), Одеської облдержадміністрації (2005). Авт. 130 наук. пр., в т. ч. 5 винаходів.

Літ: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1023; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 54–58; Історія хім. ф-ту, 1865–2005. Одеса, 2006. С. 14–36.

САМОЙЛОВ Федір Олександрович (12.12.1947, Одеса – 12.02.2015, Одеса) – історик, проф. (2007). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1971). Працював вчителем історії у Татарбунарській школі (1971–1974). З 1974 р. – асист., старш. викл. каф. історії УРСР ОДУ. Захистив канд. дис. «Участь робітничого класу УРСР в управлінні виробництвом у роки VIII п’ятирічки» (1981). Доц. каф. історії СРСР ОДУ (1986), заст. декана іст. ф-ту ОДУ (1982–1988). Зав. каф. історії СРСР (1988–1991), історії Росії та СРСР (1991–1996); зав. (1996–2008), проф. (2007–2013) каф. нової та новітньої історії ОНУ. Наук. інтереси зосереджені на соц.-екон. та культурному розвитку Росії та України, історії

Одеси та Одещини другої половини XIX – початку XX ст. Чл. президії Одеського обл. відділення Спілки краєзнавців. Нагороджений Почесною грамотою Одеської облдержадміністрації (2008). Авт., авт.-укладач 6 книг та навч. посібників, понад 200 наук. ст.

Літ.: Укр. історики XX ст. : біобібліогр. довід. Київ, 2004. Вип. 2, ч. 2. С. 287 ; Самоïлов Ф. Нариси з історії рос. культури кінця XIX – початку XX ст. : навч. посіб. Одеса, 2008. 166 с.

САМОЙЛОВА Тетяна Львівна (07.02.1947, Петропавловськ-Камчатський, РРФСР, нині – РФ) – археолог, історик. Закінчила іст. ф-т ОДУ (1971). Працює в Одеському археол. музеї (1974–1989): наук. співроб., зав. відділу фондів. Зав. відділу (з 1989 р.), старш. наук. співроб. (з 2001 р.), зав. відділом археології Північно-Західного Причорномор’я Ін-ту археології НАН України. Фахівець з античної археології і історії Північного Причорномор’я, керівник Білгород-Тірської археол. експедиції Ін-ту археології НАН. Брала участь у розкопках античного міста Ольвії, пам’яток черняхівської культури регіону. З її ініціативи розроблені програми музеєфікації античної

Тіри. Один з учасників розробки держ. програми реставрації і використання середньовічної Білгород-Дністровської фортеці. Ініціатор спільних з фахівцями Греції, Данії, Румунії наук. археол., популяризаторських та реставраційних проектів. Як чл. Українського нац. комітету бере участь в роботі Міжнар. ради з питань пам’яток і визначних місць. Авт. понад 70 наук. ст.

Літ.: Мезенцева Г. Г. Дослідники археології України : енциклопед. слов.-довід. Чернівці, 1997. С. 93.

САНІАХМЕТОВА Ніна Олексіївна (16.07.1958, с. Хвас-товичі Калузької обл., РРФСР, нині – РФ) – правознавець, д-р юрид. наук (1998), проф. (2001). Закінчила юрид. ф-т ОДУ (1981). Захистила канд. дис. (1985). Працювала на юрид. ф-ті ОДУ: асист. (1982), старш. викл., доц. (1986) каф. цивільного права і процесу. Проходила стажування у США (1995, 1996–1997), Угорщині (1997). Захистила доктор. дис. «Регулювання підприємницької діяльності в Україні (організаційно-правові аспекти)» (1998). Доц. каф. цивільного права (з 1998 р.), зав. каф. підприємницького та комерційного права ОДЮА (з 1999 р.). (з 2000 р. – ОНЮА). Коло наук. інтересів обіймає

проблеми підприємницького та цивільного права, конкурентного законодавства. Виступила з наук. повідомленнями та доповідями на понад 20 наук. конференціях. У конкурсі ділового тижневика «Бизнес» відзначена другим місцем і дипломом лауреата (1998). Нагороджена Почесною відзнакою Спілки юристів України. Авт. понад 170 наук. пр.

Літ.: Юрид. енциклопедія. Київ, 2003. Т. 5. С. 420; Вчені-юристи України: довідник. Київ, 1998. С. 267; Одес. держ. юрид. акад.: історія і сучасність. Одеса, 1999. С. 101–103; 236.

САПОЖНИКОВ Ігор Вікторович (21.06.1954, м. Кронштадт Ленінградської обл., РРФСР, нині – РФ) – археолог, д-р іст. наук (2005). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1977), аспірантуру Ленінградського відділення Ін-ту археології АН СРСР (1987). Захистив канд. дис. «Пізній палеоліт степів Нижнього Придністров'я» (1987). Працював в Іллічівському морському торговельному порту (1971–1972). Лаборант каф. історії стародавнього світу та середніх віків ОДУ (1973). Вчитель історії СШ № 3 (1977) та СШ № 1 у м. Іллічівськ (1979–1980).

Лаборант новобудовних експедицій Одеського археол. товариства Ін-ту археології УРСР та Молдавської АН (1979–1981). Наук. співроб. Іллічівського музею художнього фарфору (1982–1983). Працював у відділі Північно-Західного Причорномор'я Ін-ту археології НАН України: старш. лаборант (1981), мол. наук. співроб. (1987), наук. співроб. (1989), в. о. старш. наук. співроб. (1995), старш. наук. співроб. (2002), провідний наук. співроб. відділу Північно-Західного Причорномор'я Ін-ту археології НАН України (Одеса, з 2006 р.). Доц. Іллічівського

навчально-наук. центру ОНУ (1999–2002). Захистив доктор. дис. «Пізній палеоліт степів південного заходу України: хронологія, періодизація і господарство» (2005). Директор Одеського регіонального відділення НДІ козацтва. Основні наук. інтереси пов'язані з дослідженнями пізнього палеоліту, мезоліту та неоліту Північного Причорномор'я та Криму. Учасник міжнар. проектів та програм, зокрема хронології пам'яток Півдня України (Ін-т археології НАН України та ун-т Сорбонна-2), кам'яної сировинної бази (ЕКОНЕТ, 2005–2006). Проводив розвідки за програмою створення «Зводу пам'яток історії та культури України». Керівник Буго-Дністровської новобудовної експедиції Ін-ту археології НАН України (1988–1993), проводив дослідження козацьких кам'яних хрестів на території Одеської обл. (1994–1999), керував роботою загону експедиції «Часи козацькі» (1997). Чл. наук.-методичної ради Одеського держ. обл. архіву. Чл. Міжнар. мамонтового комітету (Санкт-Петербург), чл.-представник від України в комісії «Верхній палеоліт» Міжнар. союзу до- і протісториків (UISPP, Лондон), чл. Нац. спілки журналістів України (2012), Почесний громадянин Овідіюполя (2015). Авт. понад 300 наук. пр

Літ.: Сапожников И. Авторская библиография (1975–2006). Одесса ; Ильичевск, 2006. 80 с. ; Мезенцева Г. Г. Дослідники археології України : енциклопед. слов.-довід. Чернігів, 1997. С. 25.

СЕБОВА Людмила Гаврилівна (09.02.1940) – освітянин. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1966). Голова райкому профспілки працівників освіти Ленінського р-ну м. Одеса (1970–1976), директор СШ № 17 (1976–1981), зав. відділу освіти Ленінського районного виконавчого комітету Одеси (1981–1984), заст. начальника Обл. управління освіти (1984–1992). Директор НВК «Морський ліцей – ЗОШ № 24 І-ІІІ ст.» (з 1992 р.). Депутат міської, обл., районної рад. Чл. Ради районного відділу освіти, чл. ради опіки Суворовської райадміністрації. Вчитель-методист вищої категорії. Відмінник освіти України. Нагороджена почесним званням «Кращий педагогічний працівник міста Одеси»,

медаллю «За заслуги перед містом», Почесними нагородами Одеської обл. та міської рад нар. депутатів, Почесними відзнаками Одеського міського голови «Трудова слава» (2010) та «Знак Пошани» (2010), Почесними грамотами Міністерства освіти, медалями.

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. Ч. 1. С. 181.

СЕВАСТ'ЯНОВ Всеволод Денисович (06.06.1929, смт Чермерівці Хмельницької обл. – 27.03.2013, Одеса) – зоолог, фахівець з загальної акарології, д-р біол. наук (1980), проф. (1982). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1953). Захистив канд. дис. «О стимулирующем влиянии естественных и синтетических стимуляторов роста растений на организме медоносной пчелы и предпосылки их применения в пчеловодстве» (1956). Працював на каф. зоології безхребетних ОДУ: лекційний асист., старш. викл. (1956), доц. (1961), зав. каф. (1976–1986). Захистив доктор. дис. «Клещи когорты Tarsomemina и надсемейства Anotoidea фауны СССР» (1980). Зав. каф. зоології та гідробіології ОДУ (1986–1990), утвореної після злиття каф. зоології безхребетних, зоології хребетних та гідробіології. Зав. каф. зоології ОДУ (1990–2013). Виявив у природі та дав опис 175 нових для науки видів кліщів. Працював над проблемою впливу стимуляторів росту рослин (ауксинів або фітогормонів) на медоносну бджолу. Лауреат Держ. премії СРСР (1980) як співавт. тритомного видання «Определителя обитающих в почве клещей». Нагороджений Грамотою ВР України (2005). Авт. 160 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1041; Севаст'янов Всеволод Денисович: бібліогр. покажч. Одеса, 1999. 36 с.; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 70–72; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 114–115; Времена и годы: воспоминания ветеранов войны и труда Одес. ун-та. Одесса, 1999. Вып. 2. С. 103–106.

СЕМЕНОВ Василь Федорович (23.02.1946) – географ, фахівець з проблем екон. географії та розміщення продуктивних сил, д-р екон. наук (1996), проф. (1999). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1974), аспірантуру Сектора географії АН УРСР (1981). Працював в ОІНГ (з 1974 р.): асист., старш. викл., доц. каф. екон. географії; зав. підготовчого відділення (1986–1994), доц. каф. народногосподарського планування та розміщення продуктивних сил (1988–1995); декан спеціального ф-ту підготовки кадрів (1994); доц. каф. екології, розміщення продуктивних сил та технології ОДЕУ (1995–1996). Навчався у докторантурі РВПС НАН України (1994–1996). Захистив доктор. дис. «Екон. основи реформування регіонального АПК» (1996). Зав. каф. регіональної економіки та екології ОДЕУ (з 2002 р.). Нагороджений Почесною грамотою МОН України, знаком «Відмінник освіти України». Авт. понад 150 наук. та наук.-метод. пр.

Літ.: Одес. держ. екон. ун-т: нариси історії. Одеса, 2000. С. 248–249.

СЕМЕНЮК Ліна Авер'янівна (06.04.1910, с. Вищеольчедаїв Подільської губ., нині – Мурованокуриловецький р-н Вінницької обл. – 10.08.1987, Одеса) – фізіолог, зоолог, д-р біол. наук (1963), проф. У 1928 р. вступила на робітничий ф-т при Одеському ІНО, закінчила біол. ф-т (1937) та аспірантуру (1937–1940) ОДУ. Захистила канд. дис. «З'ясування ролі щитовидної залози у метаморфозі пуголовків у жабу» (1940). Учасник Другої світової війни, брала участь у партизанському русі Одеси. Працювала асист. каф. фізіології (1940–1947), доц. каф. фізіології людини і тварини ОДУ (1947–1965). Захистила доктор. дис. «Роль сліпого відділу товстого кишечника овець в процесах травлення» (1963). Проф. каф. фізіології людини і тварини (1965–1972). Розробила 30 нових операцій на тваринах. Чл. Одеського відділення Товариства фізіологів. Нагороджена медаллю «За оборону Одеси» й медалями «20 і 30 років Перемоги у ВВВ». Авт. близько 100 наук. пр.

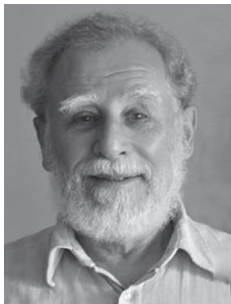
Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1051 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 76–77 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1999. Вип. 2, ч. 5. С. 143–145.

СЕМЕНЮК Людмила Миколаївна (03.11.1948, Одеса) – філолог, педагог. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1973). Старш. піонервожата (1966), вихователь групи подовженого дня, вчитель російської мови та літератури, організатор позакласної виховної роботи. Директор школи № 70 м. Одеса (1980–1984). Інструктор відділу науки і навчальних закладів Одеського міського комітету КПУ (1984–1989). Директор школи № 121 м. Одеса (з 1989 р.). Запровадила у школі вивчення французької (1990), польської (1991) та інших іноземних мов. За результатами діяльності школа № 121 стала асоційованою школою ЮНЕСКО (2001). Брала активну участь у конференціях, круглих столах, телепрограмах, учасниця Міського форуму жінок. Нагороджена званням «Кращий педагогічний працівник міста Одеси», Почесними відзнаками міського голови «Подяка», «За заслуги перед містом», дипломом МОН України, знаком «Відмінник освіти України».

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 256–257 ; Кто есть кто в Одес. регионе. Ч. 1. Одесса, 2007. С. 183 ; 500 влиятельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 166.

СЕНДЕРОВИЧ Савелій Якович (1935, Одеса) – літературознавець, д-р філософії (1977). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1958). Працював робітником на Одеському механічному заводі (1954–1959), викладав латинську мову у Камень-Каширському мед. училищі (1959–1963). Заочно навчався в аспірантурі на філос. ф-ті Ленінградського держ. ун-ту (1961–1964). Працював робітником на одеських заводах та фабриках (1963–1973). Емігрував до США (1973). Навчався в аспірантурі за спеціальністю «російська література» у Нью-Йоркському ун-ті (1974–1977). Викл. російської літератури в ун-ті штату Вірджинія в Шарлоттсвілі (1975–1977), проф. російської літератури та середньовічних досліджень Корнелієвського ун-ту м. Ітака, штат Нью-Йорк (з 1977 р.). Авт. багатьох досліджень з російської літератури, присвячених проблемам початку російського літописання, історії російської культури та пр. з теорії літератури.

Літ.: Александров А. Возвращение. *Диалог: медиа-студії*. 2004. Вип. 1. С. 129–137.

СЕРГЄЄВА Олександра Євгенівна (1945, Одеса) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1995), проф. Закінчила фіз. ф-т ОДУ (1969). Працювала на каф. фізики Одеського технологічного ін-ту харчової і холодильної промисловості (з 1969 р.). Захистила доктор. дис. «Формування і релаксація об'ємного заряду та популяризації в сегнетоелектричних полімерах» (1995). Зав. каф. фізики в ОДАХТ (1997). Наук. інтереси пов'язані з вивченням електрофізичних властивостей полімерних пьезо-, піро- та сегнетоелектричних діелектриків та електретів. Брала участь у розробці міжнар. наук. проекту ІНТАС (1994–2001). Чл. експертної комісії з відбору наук.-дослідних праць на одержання грантів МОН України, чл. двох спеціалізованих рад із захисту доктор. дис. Присвоєно почесне звання Соросовського проф. (1997), Заслужений проф. ОНАХТ. Нагороджена Почесними грамотами МОН України, відзнакою «Відмінник освіти України». Авт. понад 150 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 253.

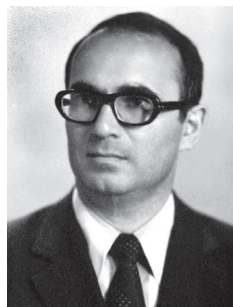
СЕРГІЄНКО Костянтин Степанович (26.05.1925, Одеса – 2002) – поет-гуморист. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1961). Учасник Другої світової війни. Служив в органах внутрішніх справ. Авт. гумористичних та сатиричних поетичних збірок:

«Лис-мораліст» (1977), «Одіссей, та не сей» (1986), «Півняча дисципліна» (1986), «Оповідки на тему про Хому та Ярему», публікацій у колективних збірниках, альманахах, періодичних виданнях. Чл. Нац. спілки письменників України (з 1988 р.). Відзначений багатьма урядовими нагородами, лауреат премії імені С. Олійника (1997).

Літ.: Здоровше з гумором живеться : лауреати літ. премії імені Степана Олійника. Одеса, 2011. С. 70 ; Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 243–247; Одеське літ. віче. Одеса, 2004. Т. 1 : Антологія поезії. С. 447–453.

СЕРДЮК Віктор Васильович (17.03.1934, Харків – 11.02.1994, Одеса) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1972), проф. (1974). Закінчив фіз. відділення фіз.-мат. ф-ту (1956) та аспірантуру ОДУ (1962). Працював в ОДУ: старш. лаборант (1956–1957), асист. (1957–1959), старш. викл. (1959–1964) каф. експериментальної фізики. Захистив канд. дис. «Про можливість управління фоточутливістю сульфідів та селенідів кадмію з допомогою деяких фіз. факторів» (1962). Доц. (1964–1968), зав. каф. експериментальної фізики ОДУ (1968–1994). Відкрив при каф. експериментальної фізики наук.-дослідну лаб. «Фотоелектричних властивостей неоднорідних напівпровідників». Захистив доктор. дис. «Дослідження процесів, що

обумовлені прилипанням нерівноважних носіїв струму у сульфіді та селеніді кадмію» (1972). Декан фіз. ф-ту (1968–1975), ректор ОДУ (1975–1987). Наук. інтереси зосереджено у напрямку фізики напівпровідників A_2B_6 . Результати його досліджень лягли в основу практичних розробок, які спрямовані на створення генераторів незатухаючих коливань, безвакуумних аналогів передаючих телевізійних трубок, фотоелектричних перетворювачів сонячної енергії, напівпровідникових чутливих елементів газоаналізаторів. Під його керівництвом в середині 1970-х років сформувалась Одеська наук. школа дослідників фізики напівпровідників. Голова правління Одеської обл. організації товариства «Знання» (1976–1987). Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1976), Міністерством освіти Угорщини йому було присвоєно звання Почесного д-ра природн. наук. Заслужений працівник ВШ УРСР (1984). Авт. понад 250 наук. пр., 10 авт. свідоцтв.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. № 1056 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 1. С. 97–100 ; Фіз. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова, 1865–2000. Одеса, 2001. С. 22, 27.

СЕРДЮКОВА Надія Степанівна (1959) – педагог. Закінчила ОДУ (1985), аспірантуру. Захистила канд. дис. «Організаційно-пед. умови формування дослідно-творчої культури учителя» (2000). Ректор Белгородського регіонального ін-ту підвищення кваліфікації та перепідготовки спеціалістів (2002–2008). Перший проректор Обл. держ. автономного освітнього закладу додаткової професійної освіти (підвищення кваліфікації) «Белгородський ін-т розвитку освіти». Доц. каф. педагогіки та методики професійної освіти Белгородського держ. ін-ту мистецтв і культури. Наук. дослідження у галузі вивчення методики та теорії наук. діяльності в післядипломній освіті, управління освітніми системами. Чл.-кор. Акад. пед. та соц. наук РФ. Нагороджена знаком «Відмінник народної освіти» (1992), Заслужений вчитель РФ (2001). Авт. понад 70 наук. пр.

Літ.: Белгород. гос. ин-т искусств и культуры : офиц. сайт. URL: <https://bgiik.ru/283> (дата звернення: 23.01.2018).

СИЛАНТЬЄВА Валентина Іванівна (18.02.1948, м. Вилкове Кілійського р-ну Одеської обл.) – літературознавець, д-р філол. наук (2002), проф. (2007). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1972). Працювала вчителем, заст. директора з навч. роботи у Новоселівській школі Котовського р-ну Одеської обл., вчителем одеської загальноосвітньої школи № 25. Викл. (1977), доц. каф. російської літератури ОДУ. Захистила канд. дис. «Повість А. П. Чехова "Степь" и русская проза 80-х годов XIX века» (1983). Зав. каф. зарубіжної літератури на ф-ті романо-германської філології ОНУ (з 2000 р.). Захистила доктор. дис. «Художнє мислення перехідного часу (російська література і живопис кінця XIX – початку XX століть)» (2002). Основні наук. інтереси зосереджені в галузі поезики та жанрології російської прози на межі XIX–XX ст., теорії «рубіжного мислення» у контексті синергетики, літератури та живопису як векторів компаративістики. Нагороджена знаком «Відмінник освіти України» (2008), «Бунінською премією» (2013), Почесною грамотою Одеської облдержадміністрації (2015). Авт. понад 100 ст., зокрема монографій «Художественное мышление переходного времени: литература и живопись» (2000), поетичних збірників «Стихи филолога», «Моё насмешливое счастье» та повісті «Провинциалка Soveticus» (2012).

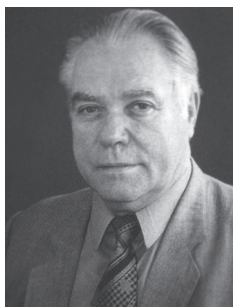
Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. № 1070 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 93–95 ; Одес. нац. ун-т імені І. І. Мечникова на сторінках центральної, регіональної та університет. преси 2000–2010 рр. Одеса, 2010. С. 822.

СИЛЕНКО Алла Олексіївна (18.01.1964, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – політолог, д-р політ. наук (2000), проф. Закінчила іст. ф-т ОДУ (1988), аспірантуру (1992). Захистила канд. дис. «Професійна відповідальність особистості в системі соц. політики» (1992), доктор. дис. «Соц. держава: еволюція ідеї, сутність і перспективи становлення в сучасній Україні» (2000). Зав. каф. політології, проректор з навч. та виховної роботи ОНАЗ (з 2001 р.). Коло наук. інтересів обіймає політ. аспекти формування соц. держави, соц. політику, політ. проблеми розвитку інформаційного суспільства, інфокомунікаційні технології. Чл.-кор. Української акад. політ. наук. Нагороджена

Почесною грамотою Держ. комітету зв'язку та інформатизації України. Почесний зв'язківець України. Авт. понад 70 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 255.

СИРОТА Іван Михайлович (31.10.1927, с. Великий Дальник Біляївського р-ну Одеської обл.) – правознавець, проф. (1996). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1960), аспірантуру (1973). Проходив службу у Радянській Армії (1944–1952). Юрист на Одеському цукрорафінадному заводі (1956–1960). Заст. прокурора Ленінського р-ну м. Одеси (1960–1962), координатор роботи правоохоронних органів Одеської обл. (1962–1967). За сумісництвом викл. каф. трудового права юрид. ф-ту ОДУ (1964–1976). Голова Приморської районної ради народних депутатів (1967–1973), відп. секретар дорожнього комітету профспілки Одесько-Кишинівської залізниці (1973–1976). Захистив

канд. дис. «Правове регулювання соціального страхування членів колгоспів» (1973). Працював на юрид. ф-ті ОДУ: старш. викл. (1976), доц. (1978), заст. декана, зав. заочного та вечірнього відділень (1977–1993), проф. каф. трудового права та соц. забезпечення (1993–1997). Декан ф-ту післядипломної освіти ОДЮА (1997–1999). Декан ф-тів: післядипломної освіти, заочної та очно-заочного навчання (з 1999 р.) Голова Одеської міської організації з правознавства (1978–1990). До 2004 р. – декан

ф-ту післядипломного навчання. З 2004 р. – проф. каф. трудового права та права соц. забезпечення. Один із засновників розробки галузі права – права соц. забезпечення. Ветеран каф., вчений з великим досвідом практичної роботи в правоохоронних органах і органах місцевого самоврядування, стаж його наук.-пед. роботи понад 40 років. Обирався депутатом Одеської та Центр. районної ради народних депутатів, до складу Одеського обл. комітету профспілок вищої школи та наук. закладів. Чл. вченої ради ОДЮА (з 1998 р.), чл. навч.-метод. ради акад., консультант обл. управління Пенсійного фонду, органів праці та соц. захисту населення. Учасник Другої світової війни, нагороджений бойовими орденами і медалями: орденом Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медалями «За оборону Одеси», «За перемогу над Німеччиною у ВВВ» та ін. Нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти України (1987), знаком «Відмінник освіти України» (1997). Заслужений юрист України (1999). Почесний проф. ОДЮА (2004). Авт. понад 170 наук. пр. Три роботи удостоєні преміями Спілки юристів України.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1079; Сирота Іван Михайлович: біобібліогр. покажч. Одеса, 2007. 52 с.; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 256; Юрид. енциклопедія. Київ, 2003. Т. 5. С. 486.

СИРОТЮК Микола Йосипович (26.06(09.07).1915, с. Теклівка Крижопільського р-ну, Вінницької обл. – 20.10.1984, Київ) – літературознавець, письменник, д-р філол. наук (1963), проф. (1966). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1941), аспірантуру Одеського пед. ін-ту. Учасник Другої світової війни. Інспектор шкіл Одеського обл. відділу народної освіти (1948). Зав. сектором агітації обкому Компартії в Одеському пед. ін-ті. Старш. наук. співроб. Ін-ту літератури імені Т. Г. Шевченка АН УРСР. Зав. каф. літератури КДУ. За сумісництвом проф. Ін-ту іноземних мов у Києві. Проф. КДУ (з 1972 р.). Наук. інтереси пов'язані з вивченням іст. роману. Основні праці присвячені

історії української літератури, прозі періоду довоєнних п'ятирічок та років Другої світової війни: «Українська історична проза за 40 років» (1958), «Іван Микитенко» (1959), «Український радянський історичний роман» (1962), «Зінаїда Тулуб» (1968), збірка оповідань «На дорогах тернистих» (1961), романи: «Побратався сокіл» (1964), «Забілили сніги» (1975), повість «Серце кликало» (1971). Чл. Спілки письменників СРСР (1953). Чл. комісії теорії і практики Спілки письменників України (1953). Нагороджений медалями.

Літ.: Енциклопедія українознавства. Київ, 1976. Т. 8. С. 2821 ; УРЕ. Київ, Т. 10. С. 174 ; Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 419 ; Письменники Рад. України. Київ, 1988. С. 543.

СІВАЧЕНКО Ігор Юрійович (24.12.1926, с. Кальниболото Новоархангельського р-ну Кіровоградської обл.) – географ, фахівець з проблем регіональної економіки та підприємництва, д-р екон. наук (1980), проф. (1981). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1949). Працював бібліографом НБ ОДУ (1949–1950), викл. технікуму Культпросвітпрацівників (1950–1951). Працював: старш. викл. каф. політекономії (1952–1961), старш. викл., в. о. доц. каф. екон. географії (1961–1964), доц. каф. політ. економії (1964–1972), старш. наук. співроб. каф. (1972–1974), доц. каф. філософії та наук. комунізму (1974–1976), зав. каф. народногосподарського планування (1981–1991) ОІНГ.

Проф. каф. регіональної економіки та підприємництва (1991), проф. каф. міжнар. екон. відносин ОДЕУ. З 2006 р. – каф. економіки та управління нац. господарством. Зав. каф. економіки, права та управління бізнесом (з 2016 р.). З 2017 р. – проф. каф. організації, планування та регулювання економіки. Акад. Української акад. екон. кібернетики (1997). Нагороджений знаками «Відмінник Вищої школи СРСР» та «Відмінник освіти України». Авт. більше 110 наук. та наук.-метод. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одеса, 2005. Ч. 1. С. 254–255 ; Одес. держ. екон. ун-т: нариси історії. Одеса, 2000. С. 249.

СІГАЛ Ізраїль Хайїмович (17.04.1938, Херсон – 09.02.2016, Москва, РФ) – математик, д-р техн. наук (1991), проф. (1994). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1960), аспірантуру АН СРСР (1964–1967). Працював наук. співроб. Ін-ту дослідження операцій (1960–1964). Захистив канд. дис. (1967). Старш. наук. співроб. Обчислювального центру РАН (1967–1993), доц. Московського фіз.-техн. ін-ту (1971–1979), доц. Московського держ. ін-ту радіотехніки, електроніки та автоматики (1981–1990). Захистив доктор. дис. «Дискретные модели и методы разрешения задач типа коммивояжера большой размерности» (1990). Провідний наук. співроб. Обчислювального центру РАН (з 1993 р.), проф.

каф. інформаційних системи економіки Московського держ. ін-ту електронного об-

ладнання (з 1994 р.), гол. наук. співроб. Обчислювального центру РАН (з 2008 р.). Наук. інтереси зосереджені на техн. кібернетиці, автоматизованому і дистанційному управлінні, обчислювальній математиці і мат. фізиці, кібернетиці. Розробив декомпозиційний підхід до рішення задачі комівояжера великої розмірності, комбінований алгоритм гілок і меж, який застосовується для вирішенню підзадач в декомпозиційному підході. Чл.-кор. Російської акад. природн. наук (2000). Авт. понад 95 наук. пр.

Літ.: Общерос. мат. портал. URL: <https://bit.ly/2tiL9WE> (дата звернення: 24.12.2018); Вычислит. центр им. А. А. Дородницына РАН Федер. исслед. центра «Информатика и управление» РАН. URL: <https://bit.ly/2Stiq0i> (дата звернення: 15.01.2019).

СКЛЯРЕНКО Віталій Григорович (14.08.1937, с. Новониколаївка Новоукраїнського р-ну Кіровоградської обл.) – мовознавець, д-р філол. наук (1983), проф. (1992), чл.-кор. НАН України (1992), акад. НАН України (2003). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1959), аспірантуру Ін-ту мовознавства імені О. О. Потебні (1963). Працював учителем, директором школи, інспектором райвно. З 1963 р. працює в Ін-ті мовознавства АН УРСР (нині – Ін-т мовознавства імені О. О. Потебні НАН України): мол. (1969), старш. (1971), провідний наук. співроб. (1986), заст. директора з наук. роботи (1987), директор (з 1996 р.). Водночас зав. відділу загальнославистичної проблематики та східнослов'янських мов, в. о. акад.-секретаря (з 1993 р.), акад.-

секретар Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України (2003–2008). Наук. інтереси пов'язані з слов'янською акцентологією та етимологією, історією української мови. Чл. Ради з питань мовної політики при Президентові України (1998), чл. атестаційної колегії МОН та Комітету з Держ. премій України в галузі науки і техніки, радник Президії НАН України. Гол. ред. журналу «Мовознавство». Нагороджений премією НАН України імені О. О. Потебні (2001). Заслужений діяч науки і техніки України (2003), кавалер Ордена князя Ярослава Мудрого V ст. (2007). Авт. понад 170 наук. пр., зокрема співавт. і співред. «Етимологічного словника української мови».

Літ.: Укр. мова : енциклопедія. Київ, 2004. С. 605–606; Лукінова Т. Б., Гальчук І. Ю. Він цілий світ відкрив у слові. *Вісн. НАН України*. 2012. № 10. С. 78–83.

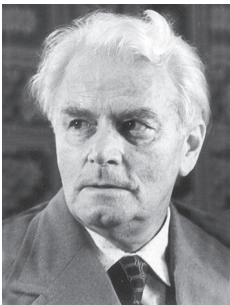

СКРИПНИК Микола Онисимович (13.07.1937, Одеса – 11.03.2008, Одеса) – історик, краєзнавець, д-р іст. наук (1987), проф. (1989). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1965). Працював асист. (1965), старш. викл. (1971) ОІНГ. Захистив канд. дис. «Борьба В. И. Ленина на создание и укрепление социал-демократических организаций Украины между I и II съездами РСДРП (на материалах Херсонской и Таврической губерний)» (1971). Доц. (1974–1976), зав. каф. історії України ОІНГ (1976–2006). Захистив доктор. дис. «Борьба большевистской партии за единство рабочего класса на буржуазно-демократическом этапе революции в России (1903 – февраль 1917 гг.): на материалах партийных организаций Украины» (1987). Керівник аспірантури зі спеціальності «Історія України» в ОДЕУ (з 1992 р.), викл. на ф-ті підвищення кваліфікації та спеціальному ф-ті перепідготовки кадрів ОДЕУ (з 1994 р.). З 1970-х рр. чл. наук.-метод. ради гуманітарних каф. Одеси та регіону. Нагороджений нагрудним знаком Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти СРСР «За відмінні успіхи в роботі в галузі вищої освіти» (1987), Відмінник освіти України (1996), Почесною грамотою МОН України (2001). Авт. більше 175 наук. пр.

Літ.: Наукова еліта Одещини. Ч. 1 : Д-ри наук і проф. Одеса, 2005. С. 253–254 ; Одес. держ. екон. ун-т: нариси історії. Одеса, 2000. С. 249.

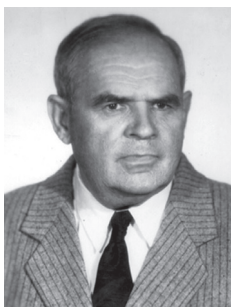

СКРОЦЬКИЙ Георгій Вікторович (11(23).01.1915, Одеса – 13.07.1992, Москва, РФ) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1961), проф. Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1938), Одеський ін-т інженерів зв'язку (1938). Працював монтером на телефонній станції (1928–1933), освітлювачем в Оперному театрі (1928). Асист. каф. фізики Уральського політехн. ін-ту (з 1939 р.). У роки Другої світової війни працював перекладачем. Викл. каф. фізики Військово-повітряної акад. імені М. Є. Жуковського (Свердловськ, 1941–1942), переведений із слухача у ад'юнкт-викл. фізики (1942). Після евакуації акад. до Москви працював в Уральському ун-ті: асист. каф. загальної фізики (1943), доц., керівник лаб. ядерної фізики (1943–1953). Захистив канд. дис. «О сравнении выводов общей теории относительности с опытом» (1947). Зав. каф. теоретичної фізики фіз.-техн. ф-ту Уральського політехн. ін-ту (1953–1964). Захистив доктор. дис. «Некоторые вопросы теории магнитного резонанса и релаксации» (1961).

Зав. каф. квантової електроніки (пізніше – каф. макроскопічної квантової фізики) Московського фіз.-техн. ін-ту (1964–1992). Наук. інтереси пов'язані з вивченням загальної теорії відносності. Проводив роботу з організації експериментальних дослідницьких лаб. магнітного резонансу та квантової електроніки, передбачив можливість появи так званого спонтанного резонансу (1959). У Свердловську створив Уральську школу магнітного резонансу. Чл. низки наук. рад АН СРСР. Нагороджений орденом «Знак Пошани». Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: Вельможко В. Фізик-теоретик із Софійського провулку. *Чорном. новини*. 2015. 17 січ. (№ 3). С. 5; Рос. еврейская энцикл. URL: <https://bit.ly/2USKwP3> (дата звернення: 19.12.2018).

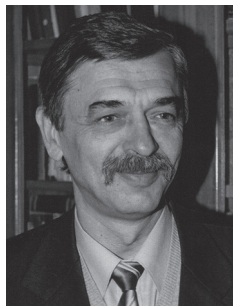

СЛЮСАР Арнольд Олексійович (06.04.1930, с. Степанівка Комінтернівського р-ну Одеської обл. – 14.11.2000, Одеса) – літературознавець, д-р філол. наук (1993), проф. (1996). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1954), аспірантуру при каф. російської літератури ОДУ (1963–1970). Працював вчителем в м. Ананьїв Одеської обл., директором школи у с. Широке та с. Сичавка. Викл. каф. російської літератури ОДУ (1967). Захистив канд. дис. «Эстетические искания поэтов "Кузницы" (1920–1925 гг.)» (1970). Заст. декана (1971–1975), декан філол. ф-ту (1981–1987), зав. каф. російської літератури ОДУ (1988–2000). Захистив доктор. дис. «Эпическая проза А. С. Пушкина и Н. В. Гоголя в топологическом сопоставлении» (1993). Наук. інтереси зосереджено в галузі поезитики композиції, художньої цілісності літературного твору та циклу. Досліджував літературний процес першої половини ХІХ ст., твори російського і українського письменства цього періоду з точки зору їх художньої цілісності, жанрових особливостей і психологізму. Керував наук. семінаром літературознавців, був головою Пушкінської комісії при Одеському Будинку вчених. Авт. понад 120 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1090; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 127–129; Видные ученые Одессы. Одесса, 2001. Вып. 8. С. 45–53; Времена и годы: воспоминания ветеранов войны и труда Одес. ун-та. Одесса, 1999. Вып. 2. С. 107–110.

СЛЮСАРЕНКО Олександр Миколайович (07.02.1952, Черкаси) – біолог, д-р біол. наук (1994), проф. (1995). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1974). Співроб. Українського НДІ консервної промисловості відділу сільського господарства в Одесі (1974–1976); старш. лаборант, мол. наук. співроб. Селекційно-генетичного ін-ту відділу фітопатології і ентомології в Одесі (1976–1986). Захистив канд. дис. «Типы устойчивости

пшеницы к бурой листовой ржавчине, их иммунологическая характеристика и методы выявления» (1982). Зав. лаб. селекції пшениці на імунітет у Краснодарському НДІ сільського господарства (1986–1995). Захистив доктор. дис. «Защита посевов пшеницы от бурой ржавчины с учетом прогноза эпифитотий болезней» (1994). Проф. каф. мікробіології і вірусології ОДУ (1995–2000). Проф. каф. ботаніки ОНУ (з 2000 р.), директор Ботан. саду ОНУ (з 2002 р.). Наук. інтереси пов'язані з вивченням інтегрованого захисту рослин від збудників хвороб, шкідників та бур'янів, а також в сфері мікології, фітосозології, зеленого будівництва. Чл. бюро Ради ботан. садів та дендропарків

України. Нагороджений Почесною грамотою президії НАН України (2015). Авт. понад 50 наук. пр., має 3 патенти на винаходи.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1089 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 129–132.

СМИНТИНА Валентин Андрійович (08.09.1948, с. Вишневе Татарбунарського р-ну Одеської обл.) – фізик, фахівець у галузі напівпровідників, сенсорної електроніки та технології, д-р фіз.-мат. наук (1988), проф. (1992). Закінчив з відзнакою фіз. ф-т ОДУ (1971), аспірантуру (1974). Постійно працює в ОДУ: мол., старш., провідний та гол. наук. співроб. (1974–1991). Заст. декана фіз. ф-ту ОДУ з наук. роботи (1981–1984). Наук. керівник НДІ сенсорної електроніки і технології (з 1990 р.), проф. каф. експериментальної фізики (1990–1994). З 1994 р. – зав. каф. експериментальної фізики. Проректор з міжнар. співробітництва та зовнішньоекономічної діяльності (1992–1995).

Наук. керівник фіз.-тех. центру МОН та НАН України (з 2005 р.). Ректор ОДУ (1995–2010). Під керівництвом ректора сформовані три нових ф-ти – екон.-прав., філос., довузівської підготовки та три навч.-наук. центри – ін-т, коледж та технікум. За його керівництва ОДУ надано статус національного (2000), підписано Болонську декларацію (2003), ОНУ увійшов в число 100 дослідницьких ун-тів світу (2008). Наук. інтереси пов'язані з вивченням механізмів електронно-молекулярних процесів на поверхні та межі розподілу напівпровідників, що поклало початок новому напрямку досліджень у цій галузі. Голова спеціалізованої ради з захисту доктор. дис., гол. ред. періодичних видань «Photoelectronics», «Sensors electronics & microsystem technology». Керівник міжнар. проектів ун-тів 5 зарубіжних країн. Акад.-засновник

Міжнар. акад. комп'ютерних наук та систем, заст. голови Ради Південного центру НАН України, чл. європейського комітету «EUROSENSOR», нац. координатор та чл. європейської ради з програм «NEXUS», чл. Комітету з держ. премій України, чл. Європейського та Українського фіз. товариств (віце-президент останнього). Чл. Всесвітньої асоціації президентів ун-тів та Асоціації ректорів ун-тів Європи та України, Клубу ректорів Європи (1995–2010). Акад. АН ВШ України (1996). Чл. Наук. ради з сенсорних систем при Президії НАН України, заст. голови Наук. ради з фізики напівпровідників НАН України. Заслужений діяч науки і техніки України (2000). Відмінник освіти (2000). Нагороджений орденом «За заслуги» III ст. (2004), лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (2007), а також більше ніж 50-ма іншими відомчими нагородами України та зарубіжних країн. Авт. понад 600 наук. пр. та 31 авт. свідоцтва на винаходи.

Літ.: Валентин Андрійович Сминтина : біобібліогр. покажч. Одеса, 2008. 231 с. ; Лауреати України. Харків, 2004. С. 372–373 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 1. С. 107–118 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 75–77 ; Хто є хто в Україні : 9000 біогр. довідок. Київ, 2007. С. 907.

СМОЛЬСЬКА Аделаїда Костянтинівна (22.12.1927, Уфа, РСФРР, нині – РФ – 10.06.2004, Одеса) – філолог-славист, д-р філол. наук (1993), проф. (1994). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1950), аспірантуру при каф. російської мови Одеського пед. ін-ту (1953). Працювала старш. викл. каф. російської мови Станіславського пед. ун-ті (нині – Прикарпатський нац. ун-т імені В. Стефаника, Івано-Франківськ) (1953–1956). Захистила канд. дис. «Суффікси емоціональної оцінки в мові произведений А. М. Горького» (1956). Старш. викл. (1956), доц. каф. російської мови ОДУ (1963–1968), викладала російську мову в Белградському ун-ті (Югославія) (1965–1968). Доц. каф. загального і слов'янського мовознавства ОДУ (1968–1994). Викладала російську мову у Пловдивському ун-ті (Болгарія) (1976–1978). Захистила доктор. дис. «Развитие именного словообразования в сербскохорватском языке» (1993). Проф. каф. загального та слов'янського мовознавства ОДУ (1994–2004). Наук. інтереси зосереджені на проблемах діахронного зіставного словотворення в південнослов'янських і східнослов'янських мовах, питаннях взаємодії граматичних і семантичних категорій в слов'янських мовах, історії слов'янознавства, слов'янської міфології, старослов'янських пам'яток, сербських слідів в топонімії Півдня України. Організатор міжнар. Кирило-Методіївських конференцій. Нагороджена медаллю

«1300 років Болгарії» та Почесною грамотою Міністерства вищої освіти СРСР. Авт. понад 140 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1097; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 140–143; Видные ученые Одессы. Одесса, 2002. Вып. 9. С. 84–88.

СОБОЛЕВСЬКА Олена Костянтинівна (11.05.1966, Одеса) – філолог, філософ, д-р філос. наук (2012). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1990). Працювала у НБ ОДУ (з 1983 р.). Лаборант каф. філософії і основ загальногуманітарного знання. Захистила канд. дис. «Ранні поеми М. Цветаєвої в контексті ліро-епічних жанрів кінця 10-х – початку 20-х років» (1994). Асист., старш. викл., доц. каф. філософії і основ загальногуманітарного знання ОДУ. Захистила доктор. дис. «Взаємодія мистецтва і дійсності в культурі Срібного віку (філософсько-антропологічний вимір)» (2012). Зав. каф. культурології філос. ф-ту ОНУ (з 2013 р.). Авт. понад 50 наук. пр., 1 монографії.

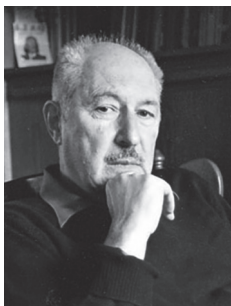
Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1099-а; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2UNbOXi> (дата звернення: 23.01.2019).

СОВЕТОВ Павло Васильович (12.11.1927, Бухарест, Румунія – липень, 1991, Кишинів, РМ) – історик-медієвіст, економіст, юрист, д-р іст. наук (1980), проф., чл.-кор. АН Молдавської РСР. Навчався в ОМІ, закінчив юрид. ф-т ОДУ (1952), аспірантуру Молдавського філіалу АН СРСР (1958). Працював в Ін-ті історії АН Молдавської РСР (1955–1991), зав. секції, історії середньовічної Молдови (з 1965 р.). Викладав на юрид. ф-ті Кишинівського держ. ун-ту (1959–1985). Захистив канд. дис. «Исследования по истории феодализма в Молдавии (очерки истории землевладения в XV–XVIII вв.)» (1971). Захистив доктор. дис. «Развитие феодализма и крестьяне в молдавском княжестве (очерки исторической ренты XVI – начала XVIII вв.)» (1980). Наук. дослідження присвячені історії права Молдови. Першим запропонував методологію іст. дослідження – типологію феодалізму. Учасник багатьох міжнар. конгресів з проблем феодалізму та аграрної історії. Лауреат Держ. премій Молдавської РСР. Авт. ряду наук. пр.

Літ.: Руссев Н. Д. Жизнь в науке: во имя своих и чужих. *Stratum plus*. 2001–2002. № 6. С. 10–19; Царанов В. Штрихи к портрету Павла Васильевича Советова. *Revista de Istorie a Moldovei*. 2008. № 2 (74). С. 174. URL: <https://bit.ly/2MXIjzq> (дата звернення: 18.01.2019).

СОКОЛЯНСЬКИЙ Марк Георгійович (28.07.1939, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – літературний критик, театрознавець, д-р філол. наук (1982), проф. (1984). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1960). Працював викл. каф. історії зарубіжної літератури ОДУ (1962–1965). Захистив канд. дис. «Бернард Шоу і Шекспір» (1964). Старш. викл. (1965), доц. (1968) каф. історії зарубіжної літератури ОДУ. Захистив доктор. дис. «Творчість Генрі Філдінга та проблеми типології західноєвропейського просвітительського роману» (1982). Проф. каф. історії зарубіжної літератури ОДУ (1983–1993). З 1993 р. мешкає у Німеччині, читає лекції в європейських та американських ун-тах як професор-візитер. Наук. інтереси в галузі історії західноєвропейських та російської літератур, зокрема творчості В. Шекспіра, О. Пушкіна. Голова Пушкінської комісії при Одеському Будинку вчених (1985–1993). Чл. бюро міжнар. шекспірівських комісій, чл. Європейського шекспірівського товариства та Міжнар. федерації театрознавства. Наук. координатор Олексіївських читань в Одесі, чл. Сплки театральних діячів України. Отримав Міжнар. Дерibasівську премію (2004). Авт. близько 300 наук. пр.

Літ.: Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 150–152.

СОЛОВЙОВ Валентин Іванович (1936) – епідеміолог. Закінчив біол. ф-т ОДУ (1959). Окружний спеціаліст військово-мед. відділу Одеського військового округу (з 1967 р.). Зав. відділу Протичумної станції Мінздраву СРСР, згодом УРСР (1967–1992). Брав участь у протиепідемічних заходах по боротьбі з холерою в м. Одеса (1970). Захистив канд. дис. зі спеціальності «Епідеміологія» (1975). Директор наук. підприємства «Еконад» (з 1992 р.). Наук. дослідження в галузі розробки та впровадження природоохоронних біотехнологій, що направлені на ліквідацію нафтового забруднення навколишнього середовища. Консультант голови облдержадміністрації з питань екології, чл. Обласної суспільної ради з екології. Нагороджений знаком «Відмінник охорони здоров'я СРСР» (1970). Авт. понад 100 наук. пр., має 5 патентів на винаходи.

Літ.: Одесса и одесситы в III тысячелетии. Киев, 2005. Вып. 1. С. 92–93.

СТАВИСЬКИЙ Павло Рафаїлович (26.09.1932, Одеса) – юрист, фахівець з цивільного права, д-р юрид. наук (1983), проф. (1985). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1952). Працював нотаріусом (1952–1955), адвокатом (1955–1960) у Роздільнянській юрид. консультації в Одеській обл. Адвокат першої юрид. консультації Жовтневого р-ну м. Одеси (1960–1970). Одночасно старш. викл. каф. цивільного права та процесу юрид. ф-ту ОДУ (з 1962 р.). Захистив канд. дис. «Обязательства, возникающие вследствие спасения социалистического имущества, а также жизни и имущества граждан» (1968). Старш. викл., доц., проф., зав. каф. трудового, с.-г. та земельного права ОДУ (з 1970 р.).

Захистив доктор. дис. «Проблемы материальной ответственности субъектов трудового правоотношения» (1981). Заст. декана юрид. ф-ту ОДУ (1983–1991). Мешкає в Ізраїлі (з 1991 р.). Професор-дослідник Негевського ун-ту імені Бен-Гуріона (Беер-Шева) (1993–1997). Лектор обл. та республіканського відділення товариства «Знання». Нагороджений орденом та медалями як учасник Другої світової війни, а також двома ізраїльськими медалями. Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1120 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 157–158.

СТАНКО Володимир Никифорович (19.02.1937, с. Тернівка Миколаївської обл. – 16.02.2008, Одеса) – історик, археолог, етнолог, д-р іст. наук (1983), проф. (1990). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1960). Працював наук. співроб. (1960), заст. директора Одеського держ. археол. музею АН УРСР, старш. викл. (1968), доц. каф. історії стародавнього світу та середніх віків іст. ф-ту ОДУ. Очоловав Відділ археології Північно-Західного Причорномор'я Ін-ту археології АН УРСР (1976–1989). Захистив доктор. дис. «Мирное. Проблема степей Северного Причерноморья» (1982). Працював на іст. ф-ті ОДУ (з 1989 р.). За його ініціативи було відкрито каф. археології та етнології України (1993), декан іст. ф-ту ОДУ (1994–2003), зав. лаб.

«Історії Південної України» та проф. каф. історії України Миколаївського держ. ун-ту імені В. О. Сухомлинського (2004–2008). Наук. дослідження зосереджені в галузі первісної історії, розробляв питання палеоекології, палеоекономіки, палеосоціології та палеоетнології. Заснував одеську наук. школу досліджень палеоліту. Дійсний чл. Російської народної акад. (1995) та Російського археол. товариства (1995), дій-

сний чл. Російської акад. природн. наук (1999). Чл. Проводу Всеукраїнського та чл. Президії обл. філії товариства охорони пам'яток історії та культури, голова українського відділення Російського археол. товариства. Нагороджений медаллю «Ветеран праці» (1987), Почесною грамотою Міністерства освіти України (2000), Орденом Паїсія Хилендарського I ст. (Болгарія, 2004), Держ. премією України у галузі науки і техніки (2002). Установлена меморіальна дошка на фасаді іст. ф-ту ОНУ за адресою вул. Єлисаветинська (Щепкіна), 12 (2012). Авт. понад 150 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1124 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 162–166 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 117–118 ; Видные ученые Одессы. Одесса, 1997. Вып. 7. С. 76–81.

СТОЙЛОВСЬКИЙ Володимир Петрович (04.11.1953, с. Нагірне Ренійського р-ну Одеської обл.) – біолог, орнітолог, д-р біол. наук (2004), проф. (2006). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1977), аспірантуру (1982). Захистив канд. дис. «Гніздова біологія та сезонне розміщення річного крячка (*Sterna hirundo*) у північно-західному Причорномор'ї» (1985). Працював в ОДУ з 1977 р.: лаборант зоол. музею, мол. наук. співроб. каф. зоології хребетних тварин, доц. каф. зоології та гідробіології, доц. каф. зоології, проф. та зав. каф. зоології. Захистив доктор. дис. «Роль водно-болотних угідь в Азово-Чорноморському регіоні в збереженні біол. різноманіття» (2004). Проф., зав. каф. зоології

ОНУ. Наук. дослідження в галузі вивчення тваринного світу регіону. Брав участь у міжнар. та нац. проектах з вивчення, відтворення та охорони водно-болотних угідь Азово-Чорноморського регіону, які відбувались під егідою TACIS, WWF, Wetlands International та ін. Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1130-а ; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2UNngIH> (дата звернення: 23.01.2019).

СТОКЯЛО Валентин Андрійович (07.06.1927, Одеса) – філософ, д-р філос. наук, проф. Закінчив іст. ф-т Одеського держ. пед. ін-ту імені К. Д. Ушинського (1950) та ф-т романо-германської філології ОДУ (1961). Проф. каф. філософії та українознавства ОНАЗ (з 1964 р.). Викл. філософії у Придністровському держ. ун-ті імені Т. Г. Шевченка (з 1992 р.). Сфера наук. інтересів: томістська та неотомістська гносеологія, філос. антропологія, методологічні питання соц.

філософії. Дійсний чл. Української акад. екон. кібернетики, Міжнар. акад. інформатизації. Нагороджений медалями: «Захиснику Вітчизни», «За трудову доблесть». Авт. понад 100 наук. пр., у т. ч. 4 монографій.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 270–271 ; Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 193.

СТОРОЖЕНКО Елеонора Олександрівна (05.11.1928, Одеса) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1980), проф. (1980). Закінчила фіз.-мат. ф-т ОДУ (1952), аспірантуру по каф. мат. аналізу (1955). Працювала на каф. мат. аналізу ОДУ (1955–2015). Старш. викл. (1955–1961). Захистила канд. дис. «О наилучшем приближении функций нескольких переменных» (1961). Доц. (1961–1975), зав. каф. (1975–2009), проф. (з 2009 р.). Захистила доктор. дис. «Приближение функций и теорем вложенных в пространствах H_r и L_p » (1980). Наук. інтереси зосереджені на теорії наближення у просторах H_r и L_p при $0 < p < 1$; теорії уложення класів функцій отримані деякі оцінки рівновимірних перестановок і перетворення нерівностей типу теорем уложення. Очолує наук. семінар з теорії функцій (з 1969 р.). Нагороджена медалями «За трудову відзнаку» (1971), «Ветеран праці» (1985), почесними званнями «Заслужений працівник народної освіти УРСР» (1990) та «Заслужений працівник освіти України» (2000). Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1132 ; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одеса, 2005. Ч. 1. С. 273 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 169–170 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 232–234.

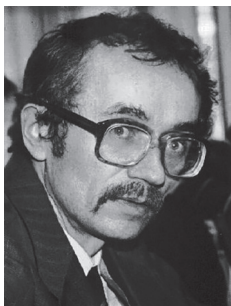

СТОЯНОВА Євгенія Леонідівна (21.06.1935, Могильов, БРСР, нині – РБ) – педагог. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1956). Вчитель російської та української мови і літератури Бородінської СШ Одеської обл. (1956), вчитель у школах № 4 та 27 м. Одеси (1960). Викл. Одеського вищого інженерного морехідного училища (1960–1970). Вчитель української мови та літератури, організатор позакласної та позашкільної роботи, директор СШ № 51 м. Одеси (1970–2000). Директор Одеського пед. училища імені К. Д. Ушинського (з 2000 р. – Одеський пед. коледж) (1980–2002). Методист Одеського пед. коледжу

ПНПУ (2010). Заслужений працівник народної освіти УРСР (1991). Лауреат премії Б. Дерев'янка (2005, 2006), Нагороджена грамотами Міністерства освіти України та СРСР, знаком «Відмінник народної освіти України», медаллю імені А. С. Макаренка, Почесним знаком Одеського міського голови ««Знак Пошани»» (2010).

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 275 ; Люди дела. Лауреаты конкурсов «Вечерней Одессы» памяти Б. Ф. Деревянка по итогам 2003–2012 гг. Одесса, 2013. С. 35–36.

СТРЕЛЬБИЦЬКИЙ Михайло Петрович (03.06.1949, с. Майдан-Вербецький Летичівського р-ну, Хмельницької обл. – 08.06.2018, там само) – поет, критик, літературознавець. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1971), аспірантуру. Захистив канд. дис. «Сюжетика української повісті 1960–1970 рр.» (1976). Викл. на каф. української літератури ОДУ (1975–1979). Переїхав до Вінниці (1980). Працював на творчій роботі (з 1980 р.). Старш. викл. каф. культурології, мистецтва та дизайну Вінницького нац. техн. ун-ту (з 1991 р.). Брав активну участь у суспільному житті, зокрема у діяльності товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка, керував університетським літературним гуртком «Студентська муза», вів сторінку в газеті «Імпульс», опікувався «Клубом істинних шанувальників Тараса Шевченка», готував радіопрограми, проводив щорічні творчі фестивалі для студентства «Вдячність Коновалюкові», ініціював публікацію у місцевій пресі критичних літературних розвідок, рецензій, спортознавчих есеїв. Наук. інтереси пов'язані з вивченням проблем художньої літератури. Чл. Нац. спілки письменників України (1979). Окремими виданнями вийшли 14 збірок віршів та поем, а також монографічне дослідження творчості О. Гончара «Проза монументального історизму» (1988). Почесний чл. Нац. спілки журналістів України. Лауреат літературних премій: журналу «Дружба народів» за кращу публікацію року (1978), Республіканської премії в галузі літературно-художньої критики імені О. І. Білецького (1985), літературної премії імені М. М. Коцюбинського (1989), Всеукраїнської премії імені Михайла Стельмаха журналу «Вінницький край» (2007). Авт. понад 400 наук. ст.

Літ.: Одеське літературне віче. Одеса, 2004. Т. 1. С. 462.

СТРЕЛЬЦОВ Євген Львович (18.08.1949, Одеса) – правознавець, фахівець з кримінального права та процесу, д-р юрид. наук (1992), проф. (1995), д-р теології (2010). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1973). Працював на слідчій та керівній роботі в органах Міністерства внутрішніх справ (1969–1981). Аспірант Харківського юрид. ін-ту (1976–1980). Захистив канд. дис. «Відповідальність за обман замовників за кримінальним правом» (1981). Старш. викл. (1981–1982), доц. каф. кримінального, кримінально-виконавчого права і кримінології ОДУ (1982–1993). Докторант Нац. юрид. акад. імені Ярослава Мудрого (1989–1992). Захистив доктор. дис. «Проблеми кримінальної відповідальності за злочини в сфері підприємництва» (1992). Проф. (з 1993 р.), зав. каф. кримінального права, кримінального процесу та криміналістики (з 1998 р.), перший проректор Юрид. ін-ту ОДУ (1993–1997), проректор з навч. роботи ОДУ (1998–2013). Закінчив докторантуру Української богословської акад. (2007–2009), де в 2010 р. захистив доктор. дис. з отриманням Хреста д-ра теології. З травня 2016 р. очолює каф. кримінального права Ін-ту кримінальної юстиції НУ «ОЮА». Вчений секретар Південного регіонального центру НАПрН України. Стажувався за кордоном: Фулбрайтівський стипендіат (США) (1998), стипендіат Німецького департаменту міжнар. обмінів (2001) та Німецького наук. товариства імені Макса Планка (1996, 2009, 2013). Читав лекції в ун-тах Німеччини, США, Канади. Захистив дис. з теології «Релігія у світській державі: філос.-прав. дослідження» (2010). Засновник та керівник наук. школи «Основні інститути і тенденції розвитку законодавства кримінально-прав. напрямку». Наук. інтереси зосереджені на дослідженні проблем екон., організованої, міжнар. злочинності, корупції; займається питаннями теології, методології та філософії права. Чл. МАКП (Париж) та Міжнар. асоціації кримінологів (Москва). Дійсний чл. Міжнар. пед. акад. (2004). Чл.-кор. НАПрН України (2010), консультант ВР України. Заслужений діяч науки і техніки України (2002). Нагороджений знаком «Відмінник освіти України» (1997), орденами «За заслуги» III, II, I ст. (2007, 2009, 2014) та багатьма іншими відомчими нагородами, релігійними, громадськими, та держ. відзнаками. Авт. понад 250 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1138 ; Юрид. енциклопедія. Київ, 2003. Т. 5. С. 667–668 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 172–175 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 78–79.

СТРЕЛЬЦОВА Євдокія Джонівна (02.06.1963, Гагра, Грузія) – юрист. Закінчила юрид. ф-т ОДУ (1987). Працює в ОДУ: викл. (1993–1996), старш. викл. (1996–1998), доц. (1998). Проходила акад. стажування в Queen Mary University of London та професійне практичне стажування у морському департаменті юрид. фірми «Синклер Рош и Темперли» (Sinclair Roche & Temperley) (Велика Британія, Лондон, 1992 р.). Брала участь у семінарі Асоціації американських юрид. шкіл з проблем методики викладання прав. дисциплін (м. Мінеаполіс США, 1995). Навчалась по аспірантській програмі в ун-ті Макгілла (м. Монреаль Канада, 1995–1996). Проходила професійне практичне стажування у морському департаменті юрид. фірми «МакМастер Мейген» (McMaster Meighen) (Канада, Монреаль, 1996 р.). Брала участь у семінарі «Методика викладання права», проведеного у рамках Комплексної навч. програми для викл. права Американською асоціацією юристів «Ініціатива верховенства права» (Київ, 2007 р.), у семінарі, присвяченому питанням трансформації вищої освіти в Україні у світлі Болонського процесу, проведеного представниками європейських агенцій з вищої освіти (Новий Сонч, Польща, 2007 р.). Проходила наук. стажування у наук.-дослідницькому ін-ті Макса Планка (Max Planck Institute) (Фрайбург, Німеччина, 2015 р.). Приймала участь у семінарі «Майстерність академічного викладання – Англійська мова як засіб навчання» (Academic Teaching Excellence – English As the Medium of Instruction), проведений Британською Радою в Україні в рамках проекту «Англійська мова для ун-тів» (Одеса, 2016 р.). Наук. інтереси стосуються проблеми публічно-прав. питань сучасного міжнар. та нац. морського права. Чл. Міжнар. асоціації юристів (Лондон, 1992). Заслужений працівник освіти України (2010). Нагороджена Почесною грамотою МОН України (2008), Почесною відзнакою Голови Одеської облдержадміністрації (2009), Почесною грамотою НАН України (2018), грамотами Одеської обл. ради депутатів, ОНУ. Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1139; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 81–82; Екон.-прав. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова (1998–2007): бібліогр. покажч. друк. пр. Одеса, 2009. С. 77–87.

СТРЕЛЬЦОВА Олена Олексіївна (05.10.1947, Сімферополь) – хімік, фахівець з фіз. хімії, д-р хім. наук (1997), проф. (1998). Закінчила хім. ф-т ОДУ (1972). Працювала інженером (1972), старш. лаборантом (1972–1977), асист. каф. фіз. хімії (1980–1983). Захистила канд. дис. «Физ.-хим. закономерности адсорбции катионных ПАВ на границе раздела фаз жидкость – твердое тело и жидкость – газ» (1981). Керівник теми

для Монінської фабрики первинної обробки вовни (1982–1984). Доц. каф. фіз. хімії (1983–1998). Співвиконавець ряду тем для Одеського лакофарбного заводу (1985–1986), розробляла техн. документацію, проводила патентні дослідження, брала участь у проведенні експериментів, аналізу та узагальненні результатів наук.-дослідної роботи, складанні наук.-техн. звітів, розробляла та впроваджувала на підприємствах нові методи очистки стічних вод. Захистила доктор. дис. «Фіз.-хім. основи флоатційного виділення іоногенних ПАР» (1997). Проф. каф. фіз. хімії ОДУ (з 1998 р.). Розроблені засоби флоатційної очистки стічних вод, забруднених поверхнево-активними речовинами.

Вчений секретар Одеського обл. правління Хім. товариства Д. І. Менделєєва. Авт. близько 100 наук. пр. та авт. свідоцтв на винаходи.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1140; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 181–184; Історія хім. ф-ту, 1865–2005. Одеса, 2006. С. 26, 29–33, 36.

СУЛЬКО Віктор Семенович (09.04.1941, с. Сквородки Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл.) – історик, фахівець з українознавства і політології. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1969), аспірантуру при ОДУ (1972). Працював у Рівненському держ. пед. ін-ті (1972–1987): викл., старш. викл., доц. (1982). Захистив канд. дис. «Деятельность партийных организаций юга Украины в деревне при переходе от гражданской войны к мирному строительству 1920–1921» (1979). Зав. каф. філософії й українознавства Тернопільської мед. акад. (1987–1999). Доц. каф. історії України Рівненського держ. гуманітарного ун-ту (з 1999 р.), проректор з міжнар. співробітництва та

зв'язків з громадськістю (1999–2004). Наук. інтереси стосуються історії України часів Середньовіччя. Нагороджений знаком «Відмінник освіти України» (2001). Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: Сулько В. «Моє кредо – наука та освіта»: [бесіда з проректором з міжнар. співробітництва Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту В. Сульком] / розм. В. Демчук. *Нова Волинь*. 2003. 29 трав. (№ 22). С. 3.

СУРІЛОВ Олексій Васильович (17.03.1928, с. Гнилякове, нині – с. Дачне Одеської обл. – 06.03.1999, с. Дачне Одеської обл.) – юрист, фахівець з теорії і історії держави і права, д-р юрид. наук (1966), проф. (1967). Закінчив екстерном юрид. ф-т ОДУ (1949) та аспірантуру ОДУ (1952). Працював старш. викл. на каф. теорії та історії

держави та права ОДУ (1952). Захистив канд. дис. «Суспільно-політ. лад і право Бессарабії в першій половині XIX ст.» (1953). В. о. доц. Одеського кредитно-екоп. ін-ту (1954), старш. викл. Всесоюзного юрид. заочного ін-ту (ВЮЗІ) (1955–1959) спочатку в Одеському, а потім у Кишинівському філіалі. Захистив доктор. дис. «Створення і розвиток радянської нац. державності в Молдавії» (1924–1959 рр.)» (1963). Зав. каф. держ.-прав. дисциплін юрид. ф-ту Кишинівського ун-ту. Зав. каф. теорії та історії держави і права ОДУ (1968–1997). Зав. каф. теорії держави та права ОДЮА (1997–1999). Наук. інтереси пов'язані з проблемами теорії та історії держави і права, методологією юрид. науки. Заслужений діяч науки і техніки України (1997). Чл. Постійної

палати Міжнар. Третейського суду в Гаазі. Авт. біля 90 наук. пр., авт. 6 іст. романів про градоначальників Одеси.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1149 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 194–198 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 83–84 ; Видные ученые Одессы. Одесса, 1995. Вып. 6. С. 41–46.

СУСОРОВ Віктор Дмитрович (12.11.1938, Тамбов, РРФСР, нині – РФ) – історик, д-р іст. наук (1992), проф. (1994). Навчався на іст.-філол. ф-ті Кримського пед. ін-ту імені М. В. Фрунзе (1961–1964), перевівся та закінчив іст. ф-т ОДУ (1967), аспірантуру (1973). Працював робітником Великоолександрівського районного відділення «Сільхозпостач». Служив у лавах Радянської армії (1957–1960). Капітан запасу у відставці. Працював вчителем історії та іноземної мови в Андріївській та Бобровкутській школах Великоолександрівського р-ну Херсонської обл. (1960–1971). Працював у Херсонському нац. техн. ун-ті (раніше – Херсонська філія Одеського технологічного ін-ту імені М. В. Ломоносова): асист. каф. марксизму-ленінізму (1971), старш. викл. (1977), доц. (1979), проф., зав. каф. українознавства (з 2011 р. – каф. історії України і культури професійного спілкування) (з 1994 р.). Захистив канд. дис. «Боротьба більшовиків Півдня України за союз робітничого класу і селянства напередодні і в період першої російської революції» (1979). Отримав вчене звання доц. (1981). Захистив доктор. дис. «Діяльність соціал-демократичних партій серед робітників і селян України в міжреволюційний період» (1992). Відмінник освіти України (1996). Авт. понад 130 наук. пр., у т. ч. 10 монографій.

Літ.: Дослідники історії Південної України : біобібліогр. довід. Київ, 2013. Т. 1. С. 316–319.

СУШИНСЬКИЙ Богдан Іванович (10.04.1946, м. Самбір Львівської обл.) – прозаїк, поет, публіцист. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1969). Працював на журналістських посадах: кореспондент, зав. відділу культури, заст. ред. одеської газети «Комсомольська іскра». Гол. ред. альманахів: «Аркадійський клуб» (2003), «Південна ліра» (1996); спеціальний кореспондент «Одеських вістей» (2005); гол. ред. журналу «Скарби Ставропігії» (2012) та чл. редакційних колегій багатьох ін. періодичних видань. Активний діяч нац. та міжнар. громадських організацій: чл. Спілки письменників та Спілки журналістів України; заст. голови (1987–1990), голова правління

Одеської обл. організації Спілки письменників України (1990–2002); президент Південноукраїнського центру Міжнар. акад. наук, освіти, індустрії та мистецтва (1995); чл. Нац. та обл. рад Конгресу української інтелігенції (1996); чл. Нац. спілки журналістів (НСЖУ). Президент Аркадійського літературного клубу та гол. ред. альманаху «Аркадійський клуб». Акад. Міжнар. акад. наук, освіти, промисловості та мистецтв (при ЮНЕСКО, США). Засновник і перший Верховний отаман Чорноморсько-Дністровського коша (полку) Українського козацтва (1998); один із засновників Всеукраїнського Аристократичного лицарського Ордену Георгія Милосердного (2001) тощо. Нагороджений літературними преміями: імені Е. Багрицького (1972), імені М. Трублаїні (1981), імені О. Дюма (1993), «Лицарське перо» (1998), імені І. Мазепи (1999), імені І. Буніна (2002); міжнар. та нац. відзнаками: Золотою Медаллю Честі Американського Біографічного ін-ту (2002), орденом Козацької Слави Козацького Війська Запорозького України (2002), медаллю «Св. Амброзія» та Хрестом Дружби германського лицарського Ордену Св. Костянтина. Авт. понад 60 книг та понад 1000 публікацій в періодиці.

Літ.: Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 263–305 ; Богдан Іванович Сушинський : каталог видань 1972–2012. Одеса, 2012. 85 с.

СБОРА Трохим Якович (05.08.1910, с. Рубанівка Херсонської обл. – 1965) – фізик. Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1935), аспірантуру (1938). Лаборант, асист. каф. експериментальної фізики ОДУ (1937–1941). Наук. співроб. НДІ фізики. Учасник Другої світової війни. Захистив канд. дис. (1944). Старш. викл. (1945), доц. (1949) каф. експериментальної фізики ОДУ. Декан

фіз.-мат. ф-ту (1949–1957), зав. каф. експериментальної фізики ОДУ (1960–1965). Організував першу в Одесі навч. лаб. з атомної фізики (1957), згодом – лаб. фізики напівпровідників. Неодноразово обирався чл. партійного бюро фіз.-мат. ф-ту, протягом трьох років був секретарем партбюро. Нагороджений орденом Червоної Зірки (1944) та медалями: «За оборону Одеси», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1063 ; Фіз. ф-т Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова (1865–2000). Одеса, 2001. С. 6 ; Про С. Я. Сьору : некролог. *За наук. кадри*. 1965. 11 лют. (№ 4) С. 4.

ТАРАНЕНКО Валерій Дмитрович (27.10.1939, с. Друга Андріївка Іванівського р-ну Одеської обл. – 31.01.1999, Одеса) – нейрофізіолог, д-р біол. наук (1986), проф. (1987). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1961). Працював лекційним асист. на каф. нормальної фізіології ОМІ (1962), виконував експериментальну роботу з вивчення електричної активності ізольованих відділів кори головного мозку. Захистив канд. дис. «Електрична активність нейронально-ізольованої смужки кори головного мозку» (1966). Асист., доц. каф. нормальної фізіології ОДУ (1972–1978). Зав. каф. фізіології людини та тварин ОДУ (1978–1999). Захистив доктор. дис. «Функціональні властивості нейронів та організація міжнейронної взаємодії в корі головного мозку» (1986). Декан біол. ф-ту ОДУ (1987–1999). Наук. інтереси зосереджені на нейрофізіології головного мозку. Голова Одеського фізіологічного товариства, чл. Товариства біофізиків та нейрофізіологів. Отримав почесне звання Соросівського проф. (1994). Нагороджений Почесною грамотою Одеської обл. адміністрації (1997). Авт. понад 150 наук. пр., декількох винаходів та раціоналізаторських пропозицій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1158 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 213–215 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 1999. Вип. 2, ч. 2. С. 163–165.

ТАРАНЕЦЬ Валентин Григорович (07.06.1938, с. Писарщина Полтавської обл. – 17.10.2019, Одеса) – мовознавець, фахівець з германістики, д-р філол. наук (1984), проф. (1986). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1962). Викл., старш. викл. каф. німецької філології ОДУ (1962–1973). Захистив канд. дис. «Оклична інтонація в сучасній німецькій мові (експериментально-фонетичне дослідження)» (1972). Працював в ОДУ (1973–1998): доц., проф., зав. каф. іноземних мов, зав. (1973–1997) каф. німецької філології. Перебував на стажуванні в Берлінському ун-ті (1974–1975). Декан

ф-ту романо-германської філології ОДУ (1978–1986). Захистив доктор. дис. «Енергетична структура мовленнєвих одиниць» (1982). З 1998 р. – зав. (1998) каф. іноземних мов в ОДЮА. Зав. каф. української та іноземних мов (1998–2007), проф. (2001–2007) ОРІДУ НАДУ. Проф. каф. англійської філології Маріупольського держ. гуманітарного ун-ту (з 2007 р.). До 2013 р. – зав. каф. німецької філології та переклад у Миколаївському нац. ун-ті імені В. О. Сухомлинського. З 2013 р. – проф. каф. германських та східних мов МГУ (м. Одеса). Сфера наук. інтересів – германістика, славістика, загальне мовознавство та індоевропеїстика. Нагороджений знаками: «Переможець соцмагань» (1977), «За відміні успіхи в роботі» у сфері Вищої освіти СРСР (1981), медаллю «Ветеран праці» (1987), «Відмінник народної освіти УРСР» (1991). Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1159; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 281; Роки творчості, роки натхнення... (до 70-річчя професора Валентина Григоровича Таранця): портрет ученого. *Studia Germanica et Romanica: Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання*. 2008. Т. 5, № 3 (15). С. 137–142; Таранець Валентин Григорович. Біографія. *Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського. Серія: Педагогічні науки. Психологічні науки. Лінгвістичні науки*. 2012. № 14. С. 24–27.

ТАРАСЕНКО Галина Дем'янівна (16.11.1931, с. Мигія Миколаївської обл.) – економіст, д-р екон. наук (1981), проф. (1982). Закінчила екон. ф-т ОДУ (1954), аспірантуру ХДУ (1964). Викл. кооперативного технікуму м. Новосибірськ (1954). Асист. Новосибірського інженерно-будівного ін-ту. Переїхала в м. Сталіно (нині – Донецьк) (1957). Консультант Будинку політпросвіти, викл. політекономії в Донецькому мед. ін-ті. Викл. (з 1959 р.), старш. викл., зав. каф. політекономії (1965–1976) Донецького ін-ту радянської торгівлі. Захистила канд. дис. (1964). Старш. наук. співроб. ОПІ (1976). Доц. каф. політекономії Донецького держ. техн. ун-ту (1978–1981).

Захистила доктор. дис. (1979). Зав. каф. екон. теорії (1981–2004), проф. (1993–1998) Донецького нац. техн. ун-ту. Ініціатор відкриття на каф. аспірантури за спеціальністю «Екон. теорія» (1993) та створення наук. школи з дослідження соц. проблем нац. економіки. Чл. спеціалізованих рад із захисту канд. дис. у Донецькому нац. ун-ті та в Донецькому ун-ті економіки і торгівлі. Нагороджена медаллю «За доблесну працю»

(За військову доблесть). В ознаменування 100-річчя з дня народження В. І. Леніна» (1970), Почесними грамотами, Заслужений працівник народної освіти України (1999). Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: Випускники Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2010. Вип. 2. С. 187–188.

ТАТАРИНОВ Костянтин Адріанович (29.08.1921, Ростов-на-Дону, РСФРР, нині – РФ – 10.05.2001, Львів) – зоолог-фауніст, теріолог, палеонтолог, д-р біол. наук (1970), проф. (1973). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1941). Брав участь у Другій світовій війні. Після війни працював у Львівському природознавчому музеї. Захистив канд. дис. «Звірі західних областей України» (1953). Викл. та зав. каф. Кременецького пед. ін-ту (1958–1963), доц. Лісотехнічного ін-ту (з 1963 р.). Захистив доктор. дис. «Хребетні західних областей України» (1970). Зав. каф. біології Львівського мед. ін-ту (з 1973 р.), працював у Львівському лісотехнічному ін-ті (з 1986 р.). Досліджував сучасну та викопну

фауну хребетних Волино-Поділля та західних теренів України, популяризував зоолог. науку. Чл. Ради Українського теріологічного товариства, чл. Спільки журналістів України, почесний чл. Українського товариства мисливців та рибалок. Нагороджений 14 бойовими та пам'ятними нагородами. Авт. понад 800 наук. пр., у т. ч. 3 монографій, 13 наук.-популярних, 12 навч. та метод. книг, брав участь у понад 10 монографічних зведеннях.

Літ.: Лобков В. А. Константин Адрианович Татаринов : к 75-летию со дня рождения. *Науч. тр. зоолог. музея Одес. гос. ун-та*. 1998. Т. 3. С. 190–192; Топачевський В., Загороднюк І. Видатному дослідникові та популяризаторові зоологічної науки К. А. Татаринову – 75 років. *Вестн. зоології*. 1996. Т. 30, № 6. С. 93.

ТЕПЛИЦЬКА Раїса Бенціонівна (13.11.1926, Одеса) – астроном, д-р фіз.-мат. наук (1993). Закінчила фіз.-мат. ф-т ОДУ (1949). Працювала старш. наук. співроб. в астрономічних обсерваторіях Львівського (1949–1957) та Одеського унів-тів (1957–1963). Захистила канд. дис. «Зміна кривих зростання до краю сонячного диска» (1960). Старш., провідний наук. співроб. в Ін-ті сонячно-земної фізики Сибірського відділення АН СРСР (нині – РАН) (з 1963 р.). Захистила доктор. дис. «Дослідження хромосфер сонячних плям та активних зірок за лінією іонізованого кальцію» (1993). Викладацька діяльність

налічує понад 30 років. Читала лекції з фізики Сонця та фізики зоряних атмосфер в Одеському, Львівському, Іркутському, Бурятському держ. ун-тах. Приймала активну участь у створенні Саянської сонячної обсерваторії Ін-ту сонячно-земної фізики. Наук. інтереси зосереджені на фізиці: Сонця, зоряних атмосфер, активних зірок. Чл. МАС. Нагороджена почесним знаком Сибірського відділення РАН «Срібна сигма» (2007). Авт. та співавт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Шаромова В., Стоділка М. Українські жінки-астрономи. *Лед. думка*. 2007. № 2. С. 27–35 ; Ін-т сонячно-земної фізики : Федер. гос. бюджет. учреждение науки. URL: <https://bit.ly/2WZ3S6X> (дата звернення: 20.12.2018).

ТЕРЬОХІНА Лариса Анатоліївна (10.09.1951, с. Орджонікідзе Ширяєвського р-ну Одеської обл.) – освітянин, держ. службовець. Закінчила ф-т романо-германської філології ОДУ (1974). Працювала в НБ ОДУ (1974–1984); очолювала архів ОДУ (1984–1985). Інспектор-дактилоскопіст у відділі управління внутрішніх справ Одеського обл. виконкому (1985–1988). Директор ЗОШ № 48 м. Одеса (1988–1998). Начальник відділу загальної середньої освіти управління освіти Одеської облдержадміністрації (1998–2001); заст. начальника управління освіти і науки Одеської облдержадміністрації (2001–2005); начальник управління з фіз. культури та спорту Одеської міської ради (2005–2010). Нагороджена Почесним знаком «Відмінник освіти України» (1992), Почесною відзнакою міського голови «Подяка» (2007), визнана «Кращим службовцем органів місцевого самоврядування 2007 р.».

Літ.: Одеса : офіц. сайт города. URL: <http://omr.gov.ua/ua/> (дата звернення: 21.12.2018).

ТИМОФЄЄВ Валерій Якович (29.04.1952, с. Орхівка Болградського р-ну Одеської обл.) – педагог-практик, теоретик козацько-лицарського виховання. Закінчив біол. ф-т ОДУ (1980), навчався в аспірантурі при каф. педагогіки. Закінчив агрономічний та екон. ф-ти Одеського держ. аграрного ун-ту, ф-т судноводіння ОДМА. Вчитель біології, завуч, директор Адамівської школи Білгород-Дністровського р-ну Одеської обл. Голова Адамівської сільської ради (1990–1998). Керівник відділу організаційної та кадрової роботи Білгород-Дністровської райдержадміністрації (з 2003 р.). Депутат сільської та районної

рад. Наук. інтереси зосереджені на історії і історіографії сучасного козацтва та козацькій педагогіці. Гол. ред. альманахів козацтва Південноукраїнського Задністров'я «Річ про Буджацьку Січ» і «Річ про Січ». Отаман Задністровського козацтва, заст. голови Білгород-Дністровської районної організації ветеранів України, голова районного осередку Всеукраїнського пед. товариства імені Г. Ващенка. Генерал-хорунжий Українського козацтва. Нагороджений іменним годинником від Президента України Л. Кучми (2001), козацькими нагородами, удостоєний звання «Кращий освітянин України» (2002) в номінації «Народе мій завжди буде» за створення навч. закладу нового типу – школи козацько-лицарського виховання. Авт. понад 100 наук. і наук.-популярних пр.

Літ.: Ювіляри України: події та особистості XXI ст. Київ, 2010. Вип. 4. С. 128–129. URL: <https://bit.ly/2TQy2HU> (дата звернення: 12.02.2019).

ТИТАРЕНКО (ІВАНИШИН) Марія Миколаївна (28.11.1957, с. Шешори Косівського р-ну Івано-Франківської обл.) – педагог. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1983). Працювала вихователем дитячого садка колгоспу «Україна» Миколаївського р-ну Одеської обл. (1976). Вчитель української мови і літератури Косівського р-ну Івано-Франківської обл. в Брустурівській школі (1978) та Шешорівській ЗОШ (з 1979 р.). «Відмінник народної освіти» (1991).

Літ.: Випускники Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Вип. 1. С. 207.

ТИХА Маргарита Вікторівна (21.09.1941, с. Крива Балка Саратського р-ну Одеської обл.) – педагог. Закінчила геол.-геогр. ф-т ОДУ (1971). Працювала вчителем географії, завучем з поза-шкільної та позакласної роботи Іванівського р-ну (1971–1976), організатором позашкільної та позакласної виховної роботи, вчителем географії Шабської СШ № 1 Білгород-Дністровського р-ну (1976–1996). Керівник об'єднань еколого-натуралістичного відділу Білгород-Дністровського районного центру поза-шкільної освіти та виховання (з 2000 р.). Основні досягнення: призові місця учнів у наук.-практичних конференціях, у МАН, Всеукраїнських наук. конференціях, конгресах, еколог. форумах, фестивалях м. Одеса. Чл. Наук. товариства учнів, чл. МАН. Нагороджена медаллю «Відмінник народної освіти України», Почесною грамотою МОН України.

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. Ч. 1. С. 198.

ТИХАНОВА Тамара Юхимівна (18.01.1925, ст. Сон, Красноярський край, РСФРР, нині – РФ) – економіст, д-р екон. наук, проф. Закінчила екон. ф-т ОДУ (1950), аспірантуру (1953). Захистила канд. дис. (1954). Проф. каф. екон. теорії в ОНАЗ. Захистила доктор. дис. «Методологія аналізу вихідного виробничого відношення в "Капіталі" К. Маркса» (1987). Керівник наук.-дослідної роботи каф. з проблеми методології аналізу трансформаційної економіки. Наук. інтереси обіймають метод. проблеми системного дослідження предмету та побудову екон. теорії, метод. проблеми становлення інформаційного суспільства в Україні. Чл. спеціалізованої вченої ради із захисту канд., доктор. дис. Ін-ту економіки та менеджменту в ОНАЗ. Чл. редакційної колегії збірників наук. праць ОНАЗ «Інформатика і зв'язь», матеріалів Всеукраїнського наук.-практичного семінару «Проблеми економічного розвитку і ефективного управління в галузі зв'язі». Нагороджена медалями «Ветеран праці», «Ветеран війни – учасник війни», «Захисник Вітчизни», ювілейною медаллю «50 років перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» та Почесними грамотами. Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 282.

ТИХОНЕНКО Микола Якович (26.04.1942, хутір Чапаєве Біляївського р-ну Одеської обл. – 20.01.2006, Одеса) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1994), проф. (1999). Закінчив мех.-мат. ф-т (1964) та аспірантуру ОДУ (1968). Працював на каф. мат. аналізу ОДУ (1968–1985): асист., старш. викл., доц. Захистив канд. дис. «Наближена факторизація в теорії інтегральних рівнянь з ядрами, що залежать від різниці аргументів» (1970). Заст. декана (1970–1974), декан мех.-мат. ф-ту ОДУ (1976–1987). Зав. каф. обчислювальної математики ОДУ (1985–2001). Водночас працював на каф. прикладної математики та інформатики ПДПУ (1990–2006). Захистив доктор. дис. «Наближений розв'язок крайових задач теорії аналітичних функцій та їх застосувань» (1994). Засновник та зав. каф. мат. забезпечення комп'ютерних систем ОНУ (2001–2006). Читав лекції в Сорбонні, Тулонському (Франція) та Валенсійському (Іспанія) ун-тах. Наук. інтереси зосереджені в галузі розробки й обґрунтування методів наближеного розв'язання різних класів регулярних і сингулярних інтегральних рівнянь, рів-

нянь типу згортки та їх застосувань до розв'язання прикладних задач. Створив наук. школу мат. забезпечення комп'ютерних систем. Понад 25 років очолював міський наук. семінар із загальної теорії наближених методів. Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1981) та знаком «Відмінник народної освіти УРСР» (1984). Авт. близько 180 наук. і наук.-метод. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1172 ; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 282–283 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 230–234 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 235–238.

ТКАЧЕНКО Георгій Григорович (16.09.1934, м. Первомайськ Миколаївської обл. – 25.01.2016, Одеса) – геолог, геохімік, геофізик, петрограф. Закінчив геол.-географ. ф-т ОДУ (1958). Працював у Східно-Казахстанському геол. відділенні Мінгео Казахської РСР, в Алтайській геол.-розвідувальній і Алтайській геофіз. експедиції на посадах від мол. геолога до начальника геол.-знімальної партії та керівника тематичної партії (1958–1967). Працював у Причорноморській КГРЕ та у Чорноморській геофіз. експедиції (1967–1968). Асист. каф. загальної й морської геології (з 1968 р.). Детальне вивчення ім острова Зміїний завершилося першою геол. картою острова. Після 1968 р. наук. і трудова діяльність пов'язана з ОДУ. В 1969 р. проведено перші дослідження по темі «Розробка методики комплексної геологогеохім. зйомки поверхні дна на нафтогазоперспективних площах». Захистив канд. дис. «Вуглеводні гази донних відкладів північно-західної частини Чорного моря» (1974). Зав. каф. загальної та морської геології (1979–1988), доц. Морські геол. дослідження проводив на наук.-дослідних суднах «Одеський ун-т», «Мечников» і «Антарес». Засновник і перший наук. керівник галузевої НДЛ морської геології й геохімії (ГНДЛ-3). Заст. начальника Керування мінеральних ресурсів Світового океану в Мінгео СРСР (1987 р.), Повноважний представник СРСР в Міжнар. програмі «Інтерморгео» країн СЕВ і в міжнар. спільній організації «Інтерокеанметал», заст. керівника міжнар. фундації «Інтерокеанметал» (Польща, 1992–1999). Завдяки його наук. діяльності, у практику морських геол.-розвідницьких робіт широко ввійшли методики спеціалізованої геол.-геохім. зйомки. Як наук. керівник очолював ряд міжнар. експедицій у Росії, Японії, Китайській Народній Республіці, Республіці Кореї, США, Новій Зеландії. У 1998 р. був одним з укладачів і редакторів «Металлогеничної карти Світового океану» (1:10 000 000). Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1175 ; Георгий Григорьевич Ткаченко. *Геология и полезные ископаемые Мирового океана*. 2016. № 1. С. 100–101. URL: <https://bit.ly/2GrPHCL> (дата звернення: 24.01.2019).

ТКАЧЕНКО Федір Петрович (10.04.1949, смт Веселинове Миколаївської обл.) – біолог, альголог, д-р біол. наук (2008), проф. (2011). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1976), аспірантуру (1979). Захистив канд. дис. «Кладофори північно-західної частини Чорного моря та їх значення у біол. оцінці води» (1982). Працював в ОНУ: мол. наук. співроб. каф. гідробіології (1980–1982), асист. (1982–1992), доц. каф. ботаніки (1992–2007). Захистив доктор. дис. «Макрофітобентос північно-західної частини Чорного моря (флора, розповсюдження, екологія, перспективи практичного використання)» (2007). Проф. (2007–2014), в. о. зав. каф. ботаніки (з 2014 р.) біол. ф-ту ОНУ.

Проводить моніторинг стану флори водоростей-макрофітів і екології Чорного моря та його лиманів. Веде пошуки використання водоростевої сировини. Продовжувач альгологічної школи ОНУ. Учасник міжнар. ботан. та еколог. досліджень у пониззі Дунаю та Дністра за програмою TACIS (2000–2001, 2006–2007). Нагороджений медаллю «За військову доблесть» (1970), Почесними грамотами обл. управління освіти «За успіхи у викладацькій і науковій діяльності» (2009) і ректора ОНУ (2014). Авт. та співавт. понад 200 наук. та наук.-метод. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1176 ; Ткаченко Ф. П. Морські водорості-макрофіти України (північно-західна частина Чорного моря) : навч. посіб. Одеса, 2011. 104 с. ; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2SLuV6A> (дата звернення: 23.01.2019).

ТОЛСТИХ Валентин Іванович (28.02.1929, Баку, Азербайджан – 23.02.2019, Москва, РФ) – філософ, фахівець у галузі соц. філософії, етики, естетики, д-р філос. наук (1972), проф. (1981). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1952), аспірантуру при каф. філософії (1955). Працював старш. викл. каф. філософії в Одеському пед. ін-ті імені К. Д. Ушинського (1955–1960). Зав. сценарного відділу, художній керівник Одеської кіностудії (1958–1960). Доц. Московського текстильного ін-ту (1960–1970). Працював в Ін-ті філософії РАН (з 1970 р.): старш., провідним, гол. наук. співроб. Захистив доктор. дис. «Мистецтво

та мораль. Про соц. сутності та функції мистецтва» (1972). Організатор та президент інтелектуального клубу «Вільне слово» (1988), керівник Центру дослідження проблем культури при «Горбачов-Фонді» (1992). Чл. Спілки театральних діячів Росії, Спілки кінематографістів СРСР. Лауреат Держ. премії СРСР за підручник «Естетичне виховання» (1986). Авт. понад 20 книг, серед яких: «Культура чувств» (1968), «Искусство и мораль» (1973), «Освобождение духа» (1991), «Россия эпохи перемен» (2012), та ряду статей.

Літ.: Кино : энцикл. слов. М., 1986. С. 423 ; Алексеев П. В. Философы России XIX–XX столетий : биографии, идеи, труды. М., 1999. С. 797–798 ; Ин-т философии Рос. акад. наук : офиц. сайт. URL: <https://iphras.ru/page24917147.htm> (дата звернення: 26.12.2018).

ТОЛСТИХ Александр Валентинович (07.07.1953, Миколаїв – 08.03.1997, Москва, РФ) – психолог, д-р психол. наук (1994). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1975), аспірантуру НДІ загальної та пед. психології АПН СРСР. Мол. наук. співроб. НДІ загальної та пед. психології АПН СРСР (1978–1985). Захистив канд. дис. «Личность как предмет возрастной и педагогической психологии» (1979). Заст. голови Всесоюзної комісії дитячого кіно Союзу кінематографістів СРСР (1985–1990). Голова психол. служби в Міністерстві зовнішньої торгівлі СРСР (1985–1988). Старш. наук. співроб., керівник групи, зав. відділу Всесоюзного центру вивчення суспільної думки (ВЦДСД) (1988–1991). За сумісництвом в. о. генерального директора (1991–1993), директор (1993–1995) інформаційного агентства «Дата Лимитед». Директор Федерального ін-ту соціології освіти Міністерства освіти РФ (1993–1995). Захистив доктор. дис. «Формирование и самоопределение личности в исторической динамике поколений» (1994). Директор дослідного центру естетичного виховання Російської акад. освіти (з 1995 р.). Наук. інтереси пов'язані з дослідженням проблем психології мистецтва, зокрема психології сприйняття кіномистецтва. Чл. бюро секції навч. кіно, чл. журі кінофестивалів дитячих і навч. фільмів. Чл.-кор. Російської акад. освіти (1995). Авт. майже 250 наук. пр.

Літ.: А. В. Толстых. *Вопр. психологии*. 1997. № 3. С. 157–158.

ТРЕТЬЯК Александр Иванович (18.09.1947, Тирасполь, МРСР, нині – РМ) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1993), проф. (2004). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1970). Навчався в аспірантурі при ОДУ (1970–1973). Працював в ОДУ асист. каф. обчислю-

вальної математики (1973) та асист. каф. оптимального управління (1974–1977). Захистив канд. дис. «Построение асимптотических решений задач оптимального быстрогодействия» (1975). Старш. викл. (1977–1980), доц. каф. оптимального управління ОДУ (1980–1994). Захистив доктор. дис. «Локальные аппроксимации высокого порядка гладких управляемых систем и их приложения» (1993). Проф. каф. оптимального управління ОДУ (ОНУ) (1994–2004). Перебував у наук. відрядженнях в Ін-ті математики імені А. Пуанкаре в Парижі (Франція, 1995, 1998), в Наук.-дослідному центрі в Фонтенбло (Франція, 1995), в ун-ті Туріна (Італія, 1995), в ун-ті Діжона (Франція, 1998).

Зав. каф. мат. аналізу (з 2004 р.), проф. ПДПУ. Належить до наук. школи проф. Р. В. Гамкрелідзе за напрямом «диференційно-геометричні методи в теорії управління». Наук. інтереси зосереджені в галузі сімейства відображень, виникаючого в результаті малих збурень фіксованої функції управління. Чл. Директорії російських математиків. Отримав грант INTAS (1995). Авт. понад 40 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. № 1191 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 262–267 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2010. Вип. 2, ч. 2. С. 239–241.

ТРОПИНА Ніна Павлівна (24.03.1949, Новосибірськ, РРФСР, нині – РФ) – мовознавець, д-р філол. наук (2004), проф. (2005). Закінчила філол. ф-т ОДУ, аспірантуру та докторантуру Ін-та мовознавства імені О. О. Потебні НАН України. Вчитель російської мови та літератури СШ № 35 м. Херсон. Працює в Херсонському держ. ун-ті (з 1975 р.). Захистила канд. дис. «Лексико-семантические связи групп глагольной лексики (на материале глаголов интеллектуальной деятельности)» (1984). Зав. каф. російської мови та загального мовознавства ф-ту іноземної філології (з 2004 р.), проф. каф. слов'янської філології Херсонського держ. ун-ту. Захистила доктор. дис. «Семантическая деривация в современном русском языке» (2004). Наук. інтереси зосереджені на лексичній семантиці, ономазіології, дериватології, етнопсихолінгвістиці. Почесний проф. Херсонського держ. ун-ту. Авт. понад 50 наук. пр.

Літ.: Провідні вчені та фахівці Херсон. держ. ун-ту: імена і постаті XXI ст. Херсон, 2005. С. 61 ; Херсон. держ. ун-т. Ф-т інозем. філології. Каф. слов'ян. філології. URL: <https://bit.ly/2tg0VBB> (дата звернення: 26.12.2018).

ТУЛИНА Тетяна Олександрівна (07.09.1925, с. Ісаєво Миколаївського р-ну Одеської обл. – 11.06.2015, Черкаси) – мовознавець, д-р філол. наук (1976), проф. (1978). Закінчила з відзнакою філол. ф-т ОДУ (1949). Працювала викл. російської мови та літератури в СШ № 71 м. Одеса (1949), у Миколаївському пед. ін-ті (1949–1951), в СШ № 71 та № 119 м. Одеса (1951–1954). Закінчила аспірантуру при каф. російської мови ОДУ (1954–1957). Асист. (1957–1961), старш. викл. (1961–1965) каф. російської мови ОДУ. Захистила канд. дис. «Субстантивныє словосочетания с зависимым родительным в русском литературном языке конца XVIII ст.» (1964). Доц. (1965–1978) каф. російської мови ОДУ. Захистила доктор. дис. «Словосочетание в функционально-семантическом аспекте (на материале русского языка)» (1976). Викл. російської мови (1977–1978) в ун-ті м. Тур (Франція). Проф. каф. російської мови ОДУ (1978–1986). Проф. каф. російської мови Черкаського ун-ту імені Б. Хмельницького (з 1986 р.), почесний проф. Належить до наук. школи мовознавців-синтаксистів, інтереси яких зосереджені в галузі семантичного синтаксису. Чл. черкаського осередку Міжнар. товариства імені Т. Г. Шевченка. Нагороджена медаллю «Ветеран праці СРСР», «Відмінник народної освіти УРСР». Авт. понад 135 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1200 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 275–276.

ТУЛЯКОВ В'ячеслав Олексійович (28.07.1961, Одеса) – юрист, д-р юрид. наук (2002), проф. (2003). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1983), аспірантуру (1986). Захистив канд. дис. «Кримінологічні проблеми боротьби із соціально-негативною поведінкою (на матеріалах вивчення агресивних антисоціальних вчинків)» (1986). Працював в ОДУ: асист. (1986–1990), доц. каф. кримінального права, процесу та криміналістики (1990–1997). Працює в ОДЮА (з 1998 р.), зав. каф. кримінального права (з 2000 р.). Захистив доктор. дис. «Вчення про жертву злочину: соц.-прав. основи» (2001). Директор Ін-ту підготовки професійних суддів при ОНЮА (з 2002 р.). Наук. інтереси пов'язані з вивченням кримінальної віктимології, філософії та соціології кримінального права, пенології, теорії криміналізації, кримінології агресивних злочинів. Стипендіат Гельсінського ін-ту ООН з попередження злочинності (1989). Чл. ради експертного спеціального комітету Комісії ООН з проблем попередження зло-

чинності та кримінального правосуддя (1992–1997), чл. Наук. ради Європейської асоціації публічного права, чл. Координаційного бюро з проблем кримінології при НАПрН України, чл. Кримінологічної асоціації. Директор територіального відділення Акад. суддів України. Чл. двох спеціалізованих вчених рад із захисту дис. (ОНЮА, Львівський нац. ун-т імені І. Франка). Акад.-секр. Одеського відділення, дійсний чл., акад. Української АН нац. прогресу (1996), чл.-кор. НАПрН України (2010). Заслужений діяч науки і техніки України (2011). Авт. понад 110 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 287–288 ; Юрид. енциклопедія. Київ, 2004. Т. 6. С. 154 ; Вчені-юристи України : довідник. Київ, 1998. С. 432 ; Одес. держ. юрид. акад.: історія і сучасність. Одеса, 1999. С. 238–239.

ТУЧНИЙ Володимир Платонович (14.03.1935, смт Кодима Одеської обл.) – фахівець в галузі створення інформаційно-енергетичних систем і високих технологій, д-р філософії, дійсний чл. Міжнар. акад. інформатизації (1994). Закінчив ОДУ (1962), ОІНГ (1965), Одеське мореплавне училище. Працював на судноремонтному заводі імені Анре Марті (1956), на комсомольській та партійній роботі (з 1959 р.): інструктор, зав. відділу Одеського обкому комсомолу, інструктор оргвідділу Одеського міському КПУ; заст. з розвитку генерального директора Всесоюзного наук.-виробничого об'єднання «Пищепромавтоматика» Міністерства харчової промисловості

СРСР (1973–1979). Працював на керівних посадах у НДІ «Шторм»: начальник відділу, заст. директора, директор; генеральний директор асоціації «Одесасоюз», україно-російсько-словацького спільного підприємства «Монокод ЛТД» (1990–1995). Віце-президент Відділення промислової радіоелектроніки Міжнар. акад. інформатизації, президент Південного філіалу Відділення промислової радіоелектроніки Міжнар. акад. інформатизації при ООН (з 1995 р.). Нагороджений Почесною грамотою ВР України «За великі заслуги перед народом України» (2006), лауреат конкурсу «Людина року» (2005). Авт. понад 130 наук. пр., 19 авт. свідоцтв.

Літ.: Лідери України : інформ.-біогр. каталог. Харків, 2010. С. 262.

ТЮРИН Олександр Валентинович (23.10.1946, Ленінград, нині – Санкт-Петербург, РФ) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1995), проф. Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1969). Працював в ОДУ (з 1969 р.). Захистив канд. дис. «Фотоелектрические и диэлектрические исследования преобразований центров окраски в кристаллах КСІ,

КВг» (1975). Зав. лаб. НДІ фізики при ОДУ (з 1978 р.). Захистив доктор. дис. «Фіз.-хім. процеси в лужногалогенових кристалах і халькогенідних склообразних напівпровідниках, що визначають реєстрацію тривимірних голограм» (1995). Засновник і зав. каф. комп'ютерних та інформаційних технологій при ППО ОНУ (2001). Директор НДІ фізики при ОНУ (2004–2012). Наук. інтереси пов'язані з дослідженням фіз.-хім. процесів в діелектриках і напівпровідниках. Керує школою «Створення наукових основ фототехнології». Чл. Європейського оптичного товариства EOS (European Optical Society), Українського фіз. товариства, Бюро Українського товариства фундаментальної і прикладної оптики. Нагороджений: Почесною грамотою президії НАН України (2007), Почесною грамотою Ради ректорів ЗВО Одеського регіону (2015). Авт. понад 100 наук. пр., отримав 12 авт. свідоцтв, має патент.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1206 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2004. Т. 5. С. 288–290 ; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2tq8dTv> (дата звернення: 23.01.2019).

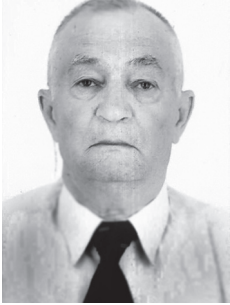
УЛЬЯНЦЕВ Дмитро Михайлович (30.10.1941) – філолог, літературний критик, публіцист. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1968), аспірантуру (1972). Канд. філол. наук (1986). Працював у вузах України: викл., старш. викл., доц. (1991). Зав. каф. російської та зарубіжної літератури в Переяслав-Хмельницькому держ. пед. ін-ті (нині – Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т імені Григорія Сковороди) (з 2003 р.). Працював у Пед. коледжі м. Туапсе. Зав. каф. гуманітарних та природн. дисциплін у філії Російського держ. гідрометеорологічного ун-ту в м. Туапсе (2006). Сфера наук. інтересів – теорія, історія російської літератури, публіцистика та літературна критика. Нагороджений медаллю «Ветеран праці» (2002), Почесною грамотою Міністерства освіти РФ (2004). Авт. понад 40 наук. пр.

Літ.: Цветкова О. Волшебниками – становятся! *Вольная Кубань*. 2006. 28 марта. URL: <http://gazetavk.ru/?d=2006-03-28> (дата звернення: 28.12.2018).

УРСУ Дмитро Павлович (10.10.1936, с. Корнова, МРСР, нині – РМ – 15.02.2017, Одеса) – історик, д-р іст. наук (1985), проф. (1986). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1958). Працював вчителем, директором школи в Херсонській обл. (1958–1967). Закінчив

аспірантуру при каф. нової та новітньої історії ОДУ (1969) та захистив канд. дис. «Робітничий клас і соціальна політика Англії на початку ХХ ст.» (1969). Послідовно обіймав посади старш. викл., доц., проф. каф. нової та новітньої історії ОДУ (1969–1986). Навчався на спецфак. Московського ін-ту іноземних мов (1970–1971), після чого перебував у тривалому закордонному відрядженні. В. о. проф. Вишого пед. ін-ту м. Бамако (Малі) (1972–1976). Після повернення – зав. каф. нової та новітньої історії ОДУ (1976–1986). Стажувався у Центрі африканських досліджень Сорбонни, в Коллеж де Франс; працював у Нац. архіві, бібліотеках ун-тів Бордо і Марселя (1979–1980).

Захистив доктор. дис. «Сучасна нац. історіографія країн Тропічної Африки» (1985). Зав. каф. нової та новітньої історії Таврійського нац. ун-ту, зав. каф. історії Сходу та міжнар. відносин Таврійського еколог. ін-ту (Сімферополь) (1986–2005). Проф. каф. нової та новітньої історії ОНУ (з 2005 р.). Наук. інтереси пов'язані з методологією, джерелознавством, історіографією, африканістикою та сходознавством, усною історією, одесикою. Чл. Наук. ради АН СРСР з проблем Африки (1977), чл. Наук. товариства імені Т. Шевченка (1997), віце-президент Російської асоціації усної історії. Авт. близько 400 публікацій, у т. ч. 11 монографій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1211 ; Дмитро Павлович Урсу : біобібліогр. покажч. Одеса, 2006. 69 с. ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 296–298.

УСЕНКО Василь Трохимович (30.12.1941) – юрист, громадський діяч. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1973). Працював старш. інспектором відділу соц. забезпечення Жовтневого р-ну м. Одеси, заст. зав. Обл. відділу соц. забезпечення (1975–1978), зав. цього відділу (1978–1992). Начальник управління соц. забезпечення облдержадміністрації (1992), начальник управління соц. захисту населення виконкому обл. ради народних депутатів (1994), начальник Гол. управління праці та соц. захисту населення Одеської облдержадміністрації (1995). Перший заст. голови Одеської обл. ради ветеранів. Заслужений юрист України (1995). Нагороджений Почесною грамотою Гол. управління держ. служби при КМ України (1998).

Літ.: Новий механізм надання пільг громадянам обговорено під час відеоконференції з фахівцями Міністерства соціальної політики України. Департамент соц. та сімейної політики Одес. обл. держ. адмін. URL: <https://bit.ly/2DuJuMW> (дата звернення: 24.12.2018).

УСОВ Анатолій Васильович (11.07.1949, с. Хацьки Черкаської обл.) – математик, д-р техн. наук (1991), проф. Закінчив ОПІ (1971), мех.-мат. ф-т ОДУ (1976). Механік Чорноморського суднобудівного заводу м. Миколаєва (1971–1972). Інженер-технолог відділу гол. технолога (1972–1973). Захистив канд. дис. «Термомеханические процессы и качество поверхностного слоя при шлифовании металлов» (1980). Створив і очолює наук. напрямок «Теплофізичні явища при механічній обробці та методи їх керування з метою забезпечення якості оброблюваних поверхонь» (з 1985 р.). Зав. каф. вищої математики № 2 ОНПУ (з 1980 р.). Захистив доктор. дис. «Исследование причин разрушения обрабатываемых поверхностей на финишных операциях» (1991). Наук. інтереси зосереджені на термомеханічних процесах в твердих тілах, механіці руйнувань, сингулярних інтегральних рівняннях, контактних задачах, розривних краєвих задачах. Проводив наук.-дослідні роботи на підприємствах середнього машинобудування Санкт-Петербурга, Москви, Миколаєва, Пермі. Наук. керівник низки держбюджетних НДІ з фіз.-механічних основ прецизійного машинобудування та мат. моделювання техніко-екон. систем. Чл. двох спеціалізованих вчених рад ОНПУ із захисту доктор. дис., чл. Нац. комітету з прикладної математики (1998), чл. експертної ради ВАК України з техн. наук (2000–2006). Лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (2001). Авт. понад 185 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 292 ; Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. С. 206.

УСОВ Валентин Валентинович (1950, Браслав, БРСР, нині – РБ) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (2002), проф. Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1971). Захистив канд. дис. «Влияние текстуры деформации и отжига на анизотропию физико-механических свойств некоторых металлов и сплавов с кубической решеткой» (1984), доктор. дис. «Фрактальна природа анізотропії фізичних властивостей деформованих металевих систем з кубічними решітками» (2002). Проф. каф. фізики ПДПУ. Зав. каф. загальнотехн. дисциплін та технологічної освіти Полтавського нац. пед. ун-ту імені В. Г. Короленка. Наук. інтереси пов'язані з дослідженням текстури та її впливу на анізотропію фіз.-механічних власти-

востей конструкційних матеріалів. Вивчає дефектні структури та їх внесок в анізотропію фіз. властивостей конструктивних матеріалів на основі фрактальних уявлень. Засновник наук. напрямку – фрактальне фіз. матеріалознавства. Послідовник одеської школи текстурного аналізу. Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 293.

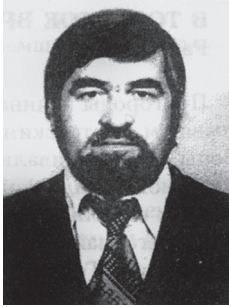

ФАЩЕНКО Василь Васильович (05.01.1929, с. Катюшине Томаківського р-ну Дніпропетровської обл. – 24.06.1999, Одеса) – філолог, літературознавець, критик, д-р філол. наук (1970), проф. (1972). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1954), аспірантуру (1957). Ред. університетської газети ОДУ «За наукові кадри» (1957–1963). Захистив канд. дис. «Новели Олеся Гончара» (1958). Працював в ОДУ: старш. викл. (1958–1962), доц. каф. української літератури (1962–1972), деканом загальнонаук. ф-ту (1962–1968), проректором з заочного і вечірнього навчання (1968–1970), проректором з наук. роботи (1970–1976). Захистив доктор. дис. «Жанрово-стильові проблеми української радянської новелістики» (1970). Проф., зав. каф. радянської літератури і літератури народів СРСР (1972–1999) (з 1989 р. – каф. літератури ХХ ст.). Наук. інтереси зосереджені на жанрології (новелістика) та поезиці (питання характеротворення в художній літературі). Чл. Спілки письменників України (1966). Нагороджений орденом «Знак Пошани», медаллю «За доблесну працю», лауреат Держ. премії в галузі літературно-художньої критики (нині – премія імені О. Білецького) (1979), Держ. премії України імені Т. Г. Шевченка в галузі літератури (1985), лауреат звання «Людина року» (1991–1992) за підтвердженням Міжнар. Біографічного Центру в Кембриджі (Великобританія). Авт. 207 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1224; Полтавчук В. Г., Фащенко М. М. Фащенко Василь Васильович : біобібліогр. покажч. Одеса, 2004. 71 с.; Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 310–314; Співроб. Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 110–111.

ФЕДЕНЬОВ Родіон Костянтинівич (29.08.1942, Тула, РРФСР, нині – РФ – 25.12.2007, Одеса) – драматург, прозаїк. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1966). Працював вчителем сільської школи, вихователем спеціальної школи, журналістом в моло-

діжній газеті. Чл. Спілки письменників України (1983). Авт. театральних п'єс: «П'ять тисяч днів» (1968), «Сніги впали» (1975), «Вища точка» (1978), «Ранок судді» (1979), іст. роману «Де Рібас» (1994) та ін. Лауреат Міжнар. Дерібасівської премії Європейського інтерклубу «Дом Дерібаса». Почесний чл. Дома Дерібаса. Авт. понад 300 статей та книг.

Літ.: Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 315–332 ; Родион Константинович Феденєв. *Меценат и мир*. URL: <https://bit.ly/2tivGFZ> (дата звернення: 23.12.2018).

ФЕДЮК Тарас Олексійович (06.10.1954, м. Ананьїв Одеської обл.) – письменник. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1977). Вихователь, заст. директора Ананьївської школи-інтернату (1977–1981). Працював в Одеському літературному музеї (1983–1984). Літконсультант Одеської організації Спілки письменників України (1984–1988). Гол. ред. журналу «Сучасність» (2010). Авт. збірок поезій: «Досвітні журавлі» (1975), «Віч-на-віч» (1979), «Дві хвилини уваги» (1983), «І промовчати не по-смів» (1987), «Політ осінньої бджоли» (1989), «Чорним по білому» (1990), «Зимний стадіон» (1990), «Хрещаті південні сніги» (1995), «Тасмна ложа» (2003), «Обличчя пустелі» (2006) та ін.

Чл. Спілки письменників України (1980–1996); чл. (1996), віце-президент (1997), президент (2000) Асоціації українських письменників. Лауреат Нац. премії України імені Т. Шевченка (2007).

Літ.: Іст. календар Ананьєва : до 260-річчя заснування міста. Одеса, 2013. С. 66 ; Моренець В. Приватна гравітація Тараса Федюка. *Слово і Час*. 2008. № 6. С. 62–71 ; Прісовський Є. М. Творення самого себе. *Іст.-літ. журн.* 2005. № 11. С. 5–11.

ФЕСЕНКО Олексій Валентинович (21.02.1978, Одеса) – геолог, інженер-геолог. Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (2000). Зав. учбової лаб. (2000). Захистив канд. дис. «Інженерно-геологічні основи сейсмічного мікрорайонування території м. Одеси» (2004). Канд. геол. наук (2005). Доц. каф. інженерної геології і гідрогеології геол.-геогр. ф-ту ОНУ (з 2006 р.). Старш. наук. співроб. Наук.-інженерного центру радіогідрогеоеколог. полігонних досліджень НАН України. Президент та засновник

громадської організації «НДІ геол.-екол. моніторингу та прогнозування» (1996). Провідний фахівець у галузі інженерної геології, геол.-еколог. моніторингу, авт. карти величин приросту сейсмічної бальності в Одесі. Лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (2010). Авт. понад 30 наук. пр., у т. ч. 4 монографій.

Літ.: Личный сайт Алексея Фесенко : информ. о науч., обществ. и учеб. работе в обл. наук о Земле. URL: <http://fesenko.eu/> (дата звернення: 24.12.2018).

ФІЛІМОНОВ Олег Миколайович (26.03.1952, Миколаїв) – актор, гуморист, філолог. Закінчив ф-т романо-германської філології ОДУ (1974). Захистив канд. дис. «Стилистические функции ритмизации англоязычной художественной прозы» (1985). Доц. каф. іноземних мов ОДУ. Учасник команди КВК ОДУ «Одеські джентльмени». Ведучий гумористичної програми «Джентльмен шоу». Заслужений артист України. Володар численних нагород: «Золотий Остап», ТЕФІ, Телетріумф, лауреат міжнар. фестивалю сатири та гумору «Майстер Гамбс». Знявся у фільмах: «Кримінальний талант» (1988), «7 днів з російською красунею» (1991), «Афери, музика, кохання...» (1997) та ін.

Літ.: Каменный А. Одесса: Кто есть кто, 1794–1994. Одесса, 1999. С. 378–379 ; Низов Є. Гість редакції – «Джентльмен» Олег Філімонов : «Упізнаваність – це добре, її не дуже легко заслужити». *Одес. вісті*. 2008. 30 верес. URL: <https://bit.ly/2DMO2EY> (дата звернення: 28.12.2018).

ФІЛІПОВА Тетяна Олегівна (16.06.1950, Одеса) – фармаколог, імунолог, біохімік, д-р біол. наук (1996), проф. (2005). Закінчила біол. ф-т ОДУ (1972), аспірантуру. Працювала в ОДУ: старш. лаборант, мол. наук. співроб. каф. біохімії (1972–1975), мол., старш., провідний наук. співроб. ПНДЛ-5 (1975–2000). Захистила канд. дис. «Імунофармакологічне дослідження тілорону і низки хімічно споріднених нових сполук» (1983), доктор. дис. «Фармакологічна активність та деякі механізми дії нових синтетичних імуномодуляторів» (1996). Проф. каф. мікробіології, вірусології та біотехнології ОНУ (з 2000 р.). Основні наук. інтереси пов'язані з пошуком нових лікарських засобів та з'ясування їх механізмів дії. Чл. Мікробіол. товариства

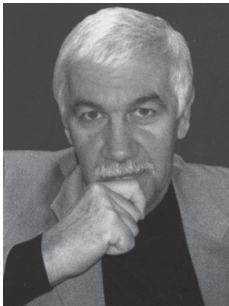

України, Асоціації фармакологів України. Вчений секретар спеціалізованої вченої ради, чл. спеціалізованої вченої ради із захисту дис. при ОНМедУ; чл. редакційних рад трьох наук. журналів. Нагороджена Почесною грамотою МОН України, знаком «Відмінник освіти України», Почесною грамотою президії НАН України (2015). Авт. та співавт. понад 200 наук. пр., 2 монографій, 8 авт. свідоцтв і 2 патентів.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1235; Вчені ОНУ: інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2Dzp4b8> (дата звернення: 23.01.2019).

ФУРМАН Мендель Симхович (1912, Одеса – 1978, Москва, РРФСР, нині – РФ) – фізико-хімік, д-р хім. наук (1956), проф. (1966). Закінчив ОДУ (1935). Зав. лаб., заст. директора (1959–1973) проектного НДІ азотної промисловості і продуктів синтезу (Москва). Брав участь у наук.-техн. розробці та втіленні у промисловість технологій отримання капрону та нейлону. Лауреат Держ. премії СРСР (1968). Основні пр. в галузі органічного синтезу.

Літ.: Рос. єврейская енцикл. URL: <https://bit.ly/2N0Qrit> (дата звернення: 28.12.2018).

ХАРИТОНОВ Євген Олегович (17.05.1948, Кіровоград, нині – Кропивницький) – правознавець, д-р юрид. наук (1997), проф. (1998). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1974), аспірантуру (1978). Асист. (1974–1979), старш. викл. каф. цивільного права і процесу (1979–1982) ОДУ. Захистив канд. дис. «Зобов'язання, що виникають внаслідок справ без доручення, у радянському цивільному праві» (1980). Доц. (1982–1996), зав. каф. цивільного права та процесу (1996–1997) Юрид. ін-ту ОДУ. Зав. каф. цивільного права ОДЮА (з 1997 р.). Захистив доктор. дис. «Рецепція Римського приватного права (теоретичні та іст.-прав. аспекти)» (1997). Засновник наук. школи рецепції римського приватного права. Учасник міжнар. колоквиумів з римського права, семінару Комерційного суду (м. Париж). Читав лекції в Школі римського права (м. Варшава). Акад. УАН нац. прогресу (1996), УАН (2004). Чл. двох спеціалізованих рад із захисту канд. та доктор. дис., голова спецради НУ «ОЮА» (з 2006 р.). Відмінник освіти України (1997). Нагороджений дипломами Спілки юристів України (1999, 2000, 2006), дипломом «Теміс» (2003), дипломом НУ «ОЮА». Заслужений діяч науки і техніки України (2003). Авт. понад 400 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1255 ; Євген Олегович Харитонов : бібліогр. покажч. Одеса, 2009. 153 с. ; Юрид. енциклопедія. Київ, 2004. Т. 6. С. 322–323 ; Вчені-юристи України : довідник. Київ, 1998. С. 34.

ХАРЧЕНКО Інна Анатоліївна (24.02.1939, смт Володарка Київської обл.) – освітянин. Навчалася на біол.-геогр. ф-ті Калінінського держ. пед. ін-ту, закінчила геол.-геогр. ф-т ОДУ (1962). Працювала: вчителем географії СШ № 8 м. Одеса (1962–1967); зав. кабінету виховної роботи Ін-ту удосконалення вчителів (1962–1967); секретарем Жовтневого райкому комсомолу (1967); директором СШ № 116 м. Одеса (1967–1984); інструктором відділу науки та учбових закладів Одеського міськкому партії; зав. відділу освіти Одеського міськвиконкому (1984–1991). Директор ЗОШ з поглибленим вивченням англійської мови № 35 м. Одеса (1991–2011), викладала географію.

Тричі обиралася депутатом Одеської міської ради народних депутатів, заст. голови Одеської міської Асоціації директорів шкіл. Брала участь у розробці програм розвитку освіти м. Одеса. Вчитель-методист, Відмінник народної освіти. Нагороджена: медалями «Ветеран праці» «За відзнаку в охороні держ. кордону СРСР», «Десять років незалежності України», Почесним званням «Кращий пед. працівник освіти міста Одеси», Почесною відзнакою Одеського міського голови «Трудовая слава» (2013), 60 грамотами.

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. Ч. 1. С. 213 ; Демченко Д. М., Савельева Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 297.

ХАЧАТУРЯНЦ Гаяне Георгіївна (30.10.1959, Одеса) – педагог. Закінчила ф-т романо-германської філології ОДУ (1981). Працювала вчителем англійської мови школи № 30 (1981–1989); вчителем англійської мови школи № 5 (1981–1991); заст. директора з навч.-виховної роботи школи № 76 (1991–2001). Директор ЗОШ І-ІІІ ст. № 76 м. Одеса (з 2001 р.). Вчитель-методист, вчитель вищої категорії. Нагороджена грамотою Міністерства освіти України, грамотою управління освіти різних рівнів, Почесною відзнакою «Відмінник освіти України», Почесною відзнакою Одеського міського голови «Подяка» (2009).

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. Ч. 1. С. 214.

ХМАРСЬКИЙ Вадим Михайлович (17.05.1967, Донецьк) – історик, д-р іст. наук (2004), проф. (2006). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1989). Працював лаборантом (1989), старш. лаборантом (1989–1990) каф. історії УРСР, історіографії та джерелознавства ОДУ. Асист. (1990–1995) каф. історії України ОДУ. Захистив канд. дис. «А. О. Скальковський (1808–1898): археографічна діяльність» (1994). Доц. (1995–1999), докторант (2000–2003), проф. (з 2015 р.), зав. каф. (1999–2000, 2003–2015) історії України. Заст. декана іст. ф-ту з навч. роботи (1994–1999). Захистив доктор. дис. «Археографічна діяльність наук. установ на півдні України у ХІХ – на початку ХХ ст.» (2004). Проректор з наук.-пед. роботи ОНУ (з 2013 р.). Сфери наук. інтересів:

історія іст. науки на півдні України у ХІХ–ХХ ст., установознавство, біографістика. Запропонував власну концепцію становлення й розвитку археографії на півдні України у ХІХ – початку ХХ ст. Під його керівництвом захищено 12 канд. й 4 доктор. дис. Чл. спеціалізованої ради із захисту доктор. та канд. дис. Секретар Одеського товариства краєзнавців (1992–1999), голова одеського осередку Українського іст. товариства (1999), дійсний член Української академії історичних наук і голова її Одеської обласної організації (2019), чл. громад. організації «Інноваційний університет» (2019). Стипендіат КМ України (1996–1998). Нагороджений Почесною відзнакою міського голови «Подяка» (2010), нагрудним знаком «Відмінник освіти України» (2015). Авт. понад 200 наук. пр., у т. ч. 8 монографій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1261 ; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 300 ; ЕІУ. Київ, 2013. Т. 10. С. 385 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 350–352.

ХМЕЛЬНЮК Валерій Якович (16.01.1945, Дніпропетровськ, нині – Дніпро) – держ. та політ. діяч. Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1971), екон. ф-т ОІНГ (1978). Трудову діяльність розпочав електромонтажником на заводі важкого кранобудування імені Січневого повстання (1962). Працював на керівних комсомольських та партійних посадах (з 1969 р.), перший секретар Іллічівського міському партії (1983–1985), інспектор апарату ЦК КПУ (1986), перший секретар Одеського міського комітету КПУ Од. обл. (1987), народний депутат України (1990), чл. комісії з питань планування бюджету, фінансів і цін (1991–1992). Директор Одеського виробничого комбінату (1992–1994). Міський голова Іллічівську (нині – Чорноморськ)

(з 1994). Чл. делегації України у Конгрес місцевих та регіональних влад Європи.

Очоловав секцію малих та середніх міст в Асоціації міст України. Заслужений працівник транспорту України (1995). Нагороджений орденами: Трудового Червоного Прапора (1972), «За заслуги» III (1998), II (2001), I (2007) ст., ювілейною медаллю «20 років незалежності України» (2011). Почесний громадянин Одеської обл. (2011). У 2017 р. увійшов в топ 100 впливових одеситів.

Літ.: Каменный А. Одесса: Кто есть кто, 1794–1994. Одесса, 1999. С. 244 ; Морская энцикл. Одессы. Одесса, 2012. С. 593 ; 500 влиятельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 209.

ХОМЧЕНКО Анатолій Никифорович (07.09.1940, Миколаїв) – математик, д-р фіз.-мат. наук (1991), проф. (1993). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1968). Викладав вищу математику в Миколаївському кораблебудівному ін-ті (1972–1975). Канд. техн. наук (1973). Працював доц. каф. вищої математики в Івано-Франківському ін-ті нафти та газу (1975–1991). Захистив доктор. дис. «Дискретные модели и вероятностные схемы в механике деформируемых тел» (1991). Зав. прикладної математики та мат. моделювання Херсонського держ. техн. ун-ту (з 1992 р.). Заст. голови спеціальної вченої ради з захисту доктор. дис. Херсонського держ. техн. ун-ту (2001). Голова

Херсонського відділення Всеукраїнської громадської організації «Українська асоціація з прикладної геометрії». Чл.-кор. Міжнар. АН ВШ (2000). Заслужений діяч науки і техніки України. Нагороджений Почесною відзнакою «Відмінник освіти України» (2000). Авт. 232 наук. пр.

Літ.: Хомченко Анатолию Никифоровичу – 65. *Автоматика. Автоматизация. Электротехнические комплексы и системы.* 2005. № 1 (15). С. 3.

ХУДЕНКО Андрій Володимирович (17.07.1965, Баку, Азербайджан) – філософ, соціолог, д-р філос. наук (2012), проф. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1990), аспірантуру (1993). Асист. каф. соціології ІСН ОДУ (1993–2001). Захистив канд. дис. «Феномен повседневного и пути обновления общества» (2000). Доц. каф. соціології ІСН ОНУ (2001–2013). Захистив доктор. дис. «Диалогова конституція ідентичності» (2012). Проф. каф. соціології ІСН ОНУ (з 2013 р.), каф. соціології ф-ту міжнар. відносин, політології та соціології ОНУ (з 2018 р.). Наук. інтєреси пов'язані з онтологією, філософією мислення. Авт. 2 монографій та 40 наук. та наук.-метод. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1270-а.

ЦВАНГ Семен Рувинович (10.05.1924, м. Балта Одеської обл.) – поет, журналіст. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1966). Учасник Другої світової війни. Працював на відбудові шахт Донбасу. Працював в редакціях газет Балти, Одеси, Донецька, Києва. Емігрував до Ізраїля (з 1991 р.). Чл. Спільки журналістів СРСР (з 1956 р.), чл. Спільки письменників Ізраїлю. Нагороджений бойовими орденами та 2 медалями «За Відвагу», лауреат премії Фонду увічнення військового героїзму імені Іцхака Зандмана та Авраама Коена (2007), премії імені В. Некрасова (2010). Авт. понад 7 збірників віршів, 3 п'єс, понад 30 текстів пісень.

Літ.: Бойченко В. Д., Валевиц Л. Х., Козленко П. Ю. Пам'ятати, щоб жити... Одеса, 2014. 139–144 ; Воспоминания ветеранов Великой Отечественной войны. URL: <https://bit.ly/2SfRkth> (дата звернення: 05.12.2018).

ЦВІЛЮК Семен Антонович (15.02.1931, с. Хутори-Кривошійнецькі Хмельницького р-ну Вінницької обл. – 28.08.2017, Одеса) – історик, д-р іст. наук (1989), проф. (1991). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1957). Працював: в колгоспі, шахтарем, забійником на Донбасі, в апараті Одеського обкому КПУ (1957–1970). Займався журналістикою. Захистив канд. дис. (1969). Директор республіканського видавництва «Маяк» (1970–1973). Старш. викл., доц., проф. каф. суспільствознавства, філософії та історії України ОСГІ (нині – Одеський держ. аграрний ун-т) (1973–2000). Захистив доктор. дис. (1988). Викладав наук. дисципліни іст.-культурологічного циклу в ОНПУ (з 2002 р.). Викл. (з 2001 р.), проф. каф. історії державності України та культурології, зав. каф. українознавства (з 2012 р.) Одеського юрид. ін-ту Нац. ун-ту внутрішніх справ. Відп. секретар редколегії фундаментального іст.-краєзнавчого видання «Історія міст і сіл Української РСР. Одеська область». Наук. інтереси зосереджені на проблемі історії та сучасності України, зокрема українському державотворенні, шляхах нац. і культурного відродження України ХХ ст. Нагороджений нагрудним знаком МОН «Петро Могила», медалями «За доблесну працю» та «Ветеран праці», Почесною грамотою Одеської міської ради (2011). Авт. понад 380 наук., навч.-метод. та наук.-популярних пр., у т. ч. 14 монографій.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одеса, 2005. Ч. 1. С. 303 ; Гончарук Г. І., Шановська О. А. Ювілей одеського історика. *Інтелегенція і влада*. 2011. Вип. 21: Історія. С. 345–348.

ЦИБАНЬ Алла Вікторівна (06.06.1938, Фрунзе, нині – Бішкек, Киргизія) – океанолог, гідробіолог, д-р біол. наук (1977), проф. (1988), чл.-кор. (1997), дійсний чл. (2008) РАН. Закінчила біол. ф-т ОДУ (1960), аспірантуру Ін-ту гідробіології АН УРСР (1964). Мол. наук. співроб. Одеського відділення Ін-ту біології південних морів АН УРСР (з 1964 р.). Захистила канд. дис. «Микробиологическая характеристика северо-западной части Черного моря» (1967). Старш. наук. співроб., зав. лаб. біол. моніторингу морського оточення Держ. океанографічного ін-ту (1972–1977). Захистила доктор. дис. «Морской бактерионейстон» (1977). Зав. відділу екології та моніторингу океану Держкомгідромету АН СРСР (з 1980 р.). Заст. директора з наук. роботи Ін-ту глобального клімату та екології Росгідромету та РАН (1988–2013), зав. відділу екології та моніторингу океану (з 2014 р.). Очолює російську частину російсько-американського проекту «Екологія та динаміка морських екосистем» (з 1979 р.). Досліджувала екосистеми Балтійського, Берингового, Чукотського, Чорного, Каспійського морів. Засновник наук. напрямку досліджень антропогенної екології океану. Чл. вченої та дисертаційної ради Ін-ту глобального клімату та екології, Геогр. товариства США та Океанографічного товариства Японії. Заслужений діяч науки РФ (1999). Нагороджена орденами Дружби народів та Орденом Пошани (2009). Авт. та співавт. понад 250 наук. пр., у т. ч. 10 монографій.

Літ.: Российская академия наук : офіц. веб-сайт. URL: <http://www.ras.ru/> (дата звернення: 16.12.2018).

ЦИЦАК (РАКОЦИ) Валерій Григорович (17.04.1949, м. Меджибіж Летичівського р-ну Хмельницької обл.) – історик, д-р іст. наук (1992), проф. Закінчив іст. ф-т ОДУ (1977). Захистив доктор. дис. «Русско-турецкая война 1877–1878 гг. и ее социальное значение в развитии Болгарии» (1992). Наук. інтереси зосереджені на геральдиці. Чл. редакційної колегії журналів «Лидеры Украины» та «Сделано в Европе». Засновник шляхетного руху в Україні. Предводитель Спілки аристократів України, чл. Міжнар. спілки аристократів. Нагороджений орденом Дружби народів, кавалер Мальтійських вищих орденів. Авт. понад 50 наук. пр.

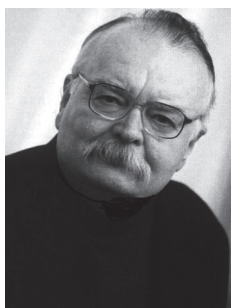
Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 306.

ЦОНЄВА-САМОЙЛЕНКО Тетяна Миколаївна (06.07.1921, Одеса – 18.09.1996, Одеса) – біолог, д-р біол. наук (1975), проф. (1977). Закінчила біол. ф-т ОДУ (1944), аспірантуру (1948). Захистила канд. дис. «Компенсация функций червеобразного отростка у аппендэктомированных кроликов» (1948). Працювала старш. наук. співроб. Зообіол. НДІ ОДУ та біол. відділу Ін-ту судової експертизи (1948). Працювала в Одеському держ. пед. ін-ті імені К. Д. Ушинського (1951–1996): пройшла шлях від старш. викл. до проф. Присвоєно звання доц. по каф. природознавства (курс фізіології і анатомії) (1954). Зав. каф. анатомії і фізіології (1960–1991, 1992–1995), в. о. проректора з наук. роботи (1970–1972). Захистила доктор. дис. «Функциональная адаптация центральной нервной системы при напряженной мышечной деятельности» (1974). Нагороджена медалями «За трудову доблесть» та імені А. С. Макаренка, знаком «Відмінник освіти». Заслужений працівник ВШ України. Авт. 234 наук. пр.

Літ.: Букач В. М. Історія ПДПУ ім. К. Д. Ушинського в особах. Одеса, 2005. С. 48; Это было недавно, это было давно... Одесса, 2006. С. 31–36.

ЧАЙКОВСЬКИЙ Олександр Владиславович (12.03.1948, Одеса) – філософ. Закінчив хім. ф-т ОДУ (1972), аспірантуру при каф. філософії (1976). Працював в ОДУ (з 1974 р.): асист., старш. викл. каф. філософії. Захистив канд. дис. «Методологічна роль аналізу і синтезу в структурі хімічного дослідження» (1979). Доц. каф. філософії (1981), отримав вчене звання доц. (1982), заст. зав. з міжвузівської роботи, зав. каф. філософії природн. ф-тів (з 1988 р.). Очолив створене ним філос. відділення (з 1995 р.). Керував створенням й розвитком філос. ф-ту ОНУ. Декан філос. ф-ту ОНУ (з 2000 р.), зав. каф. філософії та методології пізнання ф-ту історії та філософії ОНУ (з 2018 р.). Наук. ред. журналу «Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Філософія». Чл. вченої ради ОНУ (з 1988 р.). Дійсний чл. Української акад. екон. кібернетики (1998). Нагороджений Почесною грамотою Мінвузу УРСР (1990), «Відмінник освіти України» (1998), Нагрудним знаком МОН «Петро Могила» (2008), Почесною відзнакою голови Одеської облдержадміністрації (2008), Почесною відзнакою Одеського міського голови «Знак Пошани» (2008), Почесною грамотою облдержадміністрації (2013), декількома Почесними грамотами ОНУ (2008, 2010, 2013).

Заслужений працівник освіти України (2015). Авт. та співавт. понад 130 наук., наук.-метод. й метод. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1288 ; Одеса : офіц. сайт города. URL: <https://bit.ly/2Sss2bm> (дата звернення: 20.12.2018) ; Ф-т історії та філософії [ОНУ ім. І. І. Мечникова]. Філософія та культурологія : офіц. сайт. URL: <https://bit.ly/2SqUKtb> (дата звернення: 15.12.2018).

ЧЕБАНЕНКО Іван Ілліч (31.03.1925, с. Матвіївка, нині входить до складу Миколаєва – 27.06.2012, Київ) – геолог, д-р геол.-мінерал. наук (1975), проф. (1979), чл.-кор. (1979), акад. НАН України (1982). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1953), аспірантуру Ін-ту геол. наук (1957). Захистив канд. дис. «Тектоніка Лисичанського підняття північно-західної окраїни Донецького кряжа» (1958). Інженер-геолог у Ворошиловградському гірничому окрузі. Перебував у Чехословаччині, де працював інженером, гол. інженером експедиції з пошуків уранових руд (1958). Наук. співроб. (1960–1972), перший заст. директора з наук. роботи (1972–1973, 1975–1978), зав. лаб. (1973–1975), радник при

дирекції наук. питань Ін-ту геол. наук АН УРСР. Захистив доктор. дис. «Регіональні розломи України, закономірності їх розміщення та значення для пошуків родовищ корисних копалин» (1974). Зав. відділу геотектоніки (1978) Ін-ту геол. наук АН УРСР. Праці присвячені теоретичним проблемам будови літосфери та її розвитку в геоісторичному аспекті, питанням методології геотектонічних досліджень, загальної геології, теорії і регіональної тектоніки, зокрема з проблем планетарних деформацій земної кори, утворення планетарних розломів, методики пошуків родовищ корисних копалин. Чл. міжреспубліканської наук. ради, наук.-метод. ради при товаристві «Знання». Голова спеціалізованої ради при Ін-ті геол. наук із захисту канд. та доктор. дис. Заслужений діяч науки і техніки (1991). Лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (1992). Авт. понад 200 наук. пр., у т. ч. 16 монографій.

Літ.: Гожик П. Ф. Івану Іллічу Чебаненку – 85! *Геология и полезные ископаемые Мирового океана*. 2010. № 2. С. 92–94 ; Шаталов Н. Н., Потапчук И. С. Иван Ильич Чебаненко: памяти учителя. *Геология и полезные ископаемые Мирового океана*. 2012. № 3. С. 98–100.

ЧЕБОТАР Сабіна Віталіївна (31.01.1966, Потсдам, Німеччина) – мікробіолог, фахівець в галузі молекулярної генетики, д-р біол. наук (2009), чл.-кор. НААН України (2010). Закінчила біол. ф-т ОДУ (1988), аспірантуру ВСГП (1993). Захистила канд. дис. «Молекулярно-генетический анализ интрогрессии элементов генома

згилоса в геном м'яких пшениць» (1995). Працювала у ВСГІ: старш. лаборантом відділу генної інженерії (1988–1990); наук. співроб. (1994–1995), старш. наук. співроб. відділу генної інженерії Селекційно-генетичного ін-ту УААН (1996–1999). Проходила стажування на каф. генетики Ін-ту біохімії, генетики та мікробіології Ун-ту м. Регенсбург (Німеччина, 1998). Працювала у Генбанку та лаб. генного і геномного картування Ін-ту генетики зернових культур (Institut für Pflanzengenetik und Kulturpflanzenforschung-IPK м. Гатерслебен, Німеччина) (2001–2002). Заст. директора з наук. роботи Південного біотехнологічного центру УААН (2000, 2002–2005). Виконувала дослідження в лаб. генетики та геноміки злакових культур Нац. ін-ту агрономічних досліджень (INRA) та ун-ту імені Блеза Паскаля (м. Клермон-Ферран, Франція, 2004–2007). Провідний наук. співроб. Південного біотехнологічного центру УААН (2005–2011). Захистила доктор. дис. «Молекулярно-генетичний аналіз генофонду озимої м'якої пшениці України» (2009). Працює в ОНУ: доц. (2011), зав. каф. генетики та молекулярної біології (з 2013 р.). Сфера наук. інтересів: молекулярна генетика злаків. Чл. Українського товариства генетиків і селекціонерів імені М. І. Вавилова, чл. координаційної ради Європейського товариства вчених з дослідження анеуплоїдних форм пшениці (EWAC). Стипендіат КМ України (2000–2002). Авт. понад 190 наук. пр., у т. ч. 2 наук.-метод. посібників, 4 патента України «на корисну модель».

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1290-а; Нац. акад. аграр. наук України: наук.-метод. і координаційний центр з наук. проблем розвитку АПК України. URL: <http://naas.gov.ua/> (дата звернення: 20.12.2018).

ЧЕБОТАРЬОВ Валентин Павлович (13.10.1953, м. Олександрія Кіровоградської обл.) – фізик, економіст. Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1976), аспірантуру Дніпропетровського гірничого ін-ту (1984). Викладав фізику в Олександрійській СШ № 2. Працював у Дніпропетровському гірничому ін-ті: інженер наук.-дослідного сектору Олександрійського загальнотехнічного ф-ту (1977), старш. наук. співроб. (до 1987 р.), зав. лаб., зав. відділу на заводі підйомно-транспортного обладнання (нині – держ. фірма «Віра-сервіс») (1987–1994). Народний депутат України II скликання (1994–1998). Голова підкомітету з питань управління народним господарством комітету з питань

екон. політики і управління народним господарством ВР України. Голова Держ. інноваційного фонду України (1997–1999). Захистив канд. дис. «Організація регулювання економіки України в інноваційному аспекті» (1998). Генеральний директор ТОВ «Велес ЛТД» (1999–2000). Заст. голови Держ. департаменту інтелектуальної власності, заст. керівника групи (2000–2010). Заст. голови Держ. комітету України з питань науки, інновацій та інформатизації (2010–2011). Директор Держ. наук. установи «Держ. ін-т наук.-техн. та інноваційної експертизи» (з 2011 р.). Чл. редакційної ради наук.-практичного журналу «Інтелектуальна власність» (2000). Почесний магістр права, д-р філософії з екон. наук Міжнар. кадрової акад. Нагороджений орденом «За заслуги» III ст. (1997), Почесною грамотою КМ України, Почесною грамотою ВР України. Має перший ранг держ. службовця. Авт. 34 наук. пр., 13 авт. свідоцтв на винаходи.

Літ.: Верховна Рада України : офіц. веб-портал. URL: <http://rada.gov.ua/> (дата звернення: 22.12.2018).

ЧЕБОТАРЬОВ Олександр Миколайович (05.03.1942, с. Воля Арбузинського р-ну, Миколаївської обл.) – хімік, фізико-хімік. Закінчив хім. ф-т ОДУ (1968). Захистив канд. дис. «Дослідження складу, властивостей і структури фторидів та гідрофторидів азотвмісних основ» (1975). Працював на Одеському заводі радіально-свердлильних верстатів та нафтопереробному заводі (до 1965 р.). Працював в ОДУ (з 1965 р.): препаратор на каф. неорганічної хімії, інженер, старш. викл. каф. хім. методів захисту навколишнього середовища, доц. (1982), декан хім. ф-ту (1982–1987), зав. каф. аналітичної хімії (з 1984 р.). Проходив наук. стажування у Великій Британії (1977–1978). Коло наук. інтересів обіймає аналітичну, неорганічну і координаційну хімію та фізико-хімію поверхневих явищ. Чл. наук. ради НАН України з проблеми «аналітична хімія». Має дипломи за участь у регіональних конкурсах інноваційних проєктів; подяку від Управління освіти і науки Одеської облдержадміністрації за високий рівень підготовки учнів-чл. МАН України. Отримав грант Соросівського доц. (1996) та звання Соросівського асоційованого проф. Нагороджений знаком «Відмінник освіти України»; Почесною грамотою Одеської обл. ради за значний особистий внесок у розвиток вітчизняної науки, відзнакою ради ректорів «За досягнення у науці» (2015). Авт. понад 450 наук. пр., має 4 авт. свідоцтва СРСР, 3 патенти України на винахід та 14 патентів України на корисну модель.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1291.

ЧЕМЕРЕСЮК Георгій Гаврилович (02.06.1935, м. Балта Одеської обл. – 01.10.2019, Одеса) – фізик, проф. (1991). Закінчив фіз. відділення фіз.-мат. ф-ту ОДУ (1959). Отримав призначення на каф. експериментальної фізики ОДУ. Працював в ОДУ: лаборантом, старш. лаборантом (1959–1961), мол., старш. наук. співроб. (1961–1969), старш. викл. каф. експериментальної фізики (1969–1970). Канд. фіз.-мат. наук (1969). Доц. каф. експериментальної фізики (1970–1981), заст. декана (1971–1981), декан фіз. ф-ту (1981–2010), проф. каф. експериментальної фізики ОДУ (1989). Наук. інтереси зосереджені в галузі фізики нерівноважних процесів у напівпровідникових сполуках. Голова Наук.-метод. ради з фізики та астрономії Одеської обл. організації товариства «Знання» (1975–1990). Нагороджений Почесною Грамотою ВР України (2005), Почесною відзнакою Одеського міського голови «Подяка» (2006). Авт. понад 100 наук. пр., 5 винаходів.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1294 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 384–386 ; Фіз. ф-т Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова (1865–2000). Одеса, 2001. С. 8.

ЧЕПИЖКО Олександр Валентинович (03.02.1952 с. Безім'янка Татарбунарського р-ну Одеської обл.) – інженер-геолог, гідрогеолог, д-р геол. наук. (2005), проф. (2008). Навчався в Одеському морехідному училищі (1967–1971). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1978), навчався в аспірантурі (з 1980 р.). Моторист Чорноморського морського пароплавства (1972). Мол. наук. співроб. Одеського відділення Морського гідрофізичного ін-ту АН УРСР (1978). Працював на посаді інженера (1979–1983), мол. наук. співроб. (1983–1986) ОДУ. Захистив канд. дис. «Типоморфізм акцесорних мінералів гранитів кировоградського типу центральної частини Українського щита» (1986). Наук. співроб. (1987–1988), старш. наук. співроб. (1988–1989), зав. сектору (1989–1991), провідний наук. співроб. (1991–1993), доц. (1993) ОДУ. Зав. наук. сектору акцесорних мінералів ПНДЛ-1, провідний наук. співроб. ПНДЛ-1 (1989–1993). Доц. каф. загальної та морської геології (1996–2005). Працював за контрактом «Міжнар. програми PNVD» у США та Канаді (1998). Захистив доктор. дис. «Система моніторингу геодинамічних зон шельфу Чорного моря – теорія, методи, моделі» (2005). Зав. каф. загальної та морської геології геол.-геогр. ф-ту ОНУ

(2013), проф. каф. загальної та морської геології геол.-геогр. ф-ту ОНУ (з 2017 р.). Наук. дослідження в галузі мінералогії, морської геології, геофізики та тектоніки. Один з організаторів II Міжнар. школи наук про Землю (I.S.E.S.). Чл. експертних комісій МОН України: експертної ради з питань проведення експертизи дис. та експертної ради з питань проведення експертизи проектів прикладного дослідження або розробки з проблем природн. наук. Чл. редколегії наук. журналу «Записки Українського мінерал. товариства», чл. «Спілки геологів України», чл. Міжнар. організації «International Network of Engineers and Scientists» (INES). Голова Одеського відділення Українського мінерал. товариства, чл. Американської асоціації геологів. Нагороджений «Срібним нагрудним знаком» Спілки геологів України (2004). Авт. близько 180 наук. пр., зокрема монографій та підручників.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1296 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2001. Вип. 2, ч. 1. С. 292–293.

ЧЕРБАДЖИ Микола Миколайович (19.09.1949, м. Нижній Тагіл Свердловської обл., РРФСР, нині – РФ) – правознавець. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1972), Московську акад. МВС (1984). Після служби у збройних силах працював слідчим, начальником відділу (1977–1979) Овідіопольського РВВС Одеської обл. Начальник Білгород-Дністровського районного відділу управління МВС (1985–2000). Депутат Білгород-Дністровської районної ради (1985–2000), депутат Одеської облради (1990–1994). Полковник міліції. Міський голова м. Білгород-Дністровська Одеської обл. (2000). Начальник управління виконавчої дирекції Фонду соц. страхування від нещасних випадків

на виробництві та професійних захворювань в Одеській обл. Заслужений працівник соц. сфери України (2013).

Літ.: 500 влиятельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 198

ЧЕРВЕНКОВ Микола Миколайович (02.01.1948, с. Городне Болградського р-ну, Одеської обл.) – історик-болгарист, д-р іст. наук (2003), проф. Навчався на іст. ф-ті ОДУ (з 1967 р.), закінчив аспірантуру при АН Молдавської РСР (1980). Захистив канд. дис. «Болгарская эмиграция в Румынии и национально-освободительное движение в Болгарии (вторая половина 50–60-х гг. XIX в.)» (1982). Працював в Ін-ті історії АН Молдавської РСР: мол. наук. співроб., старш. наук. співроб. (1983), зав. відділу історії країн Південно-Східної Європи (1986–1991). Працював у Ін-ті міжетнічних досліджень АН Молдови: провідний наук. співроб. (з 1990 р.), зав. від-

ділу болгаристики (з 1997 р.), заст. директора. Стажувався в Ін-ті слов'язознавства і балканістики АН СРСР, в Ін-ті історії Болгарської АН. Доц. Молдавського держ. ун-ту та Кишинівського пед. держ. ун-ту імені І. Крянге. Захистив доктор. дис. «Формирование идей болгарской государственности (середина XVIII – 70-е гг. XIX в.)» (2003). Ректор Тараклійського держ. ун-ту імені Г. Цамблака (2004–2010). Наук. інтереси зосереджені на вивченні болгарської діаспори Молдови та України (1980–1990). Громадський діяч болгарської діаспори Молдови. Чл. координаційної ради етнокультурних організацій при департаменті міжетнічних відносин Молдови. Наук. керівник міжнар. проектів і конференцій. Голова Наук. товариства болгаристів Молдови (з 1994 р.). Чл. сенату Тараклійського держ. ун-ту імені Г. Цамблака (2013). Почесний громадянин м. Тараклія (Молдова). Д-р-хабілітат історії. Нагороджений Орденом Республіки (Молдова), Почесним знаком Президента Болгарії, медалями Болгарської АН, Софійського ун-ту «Св. Климент Охридски», Молдавської АН, Загальноболгарського комітету «Васил Левски», медаллю «Іван Вазов» держ. агентства «За българите в чужбина». Авт. понад 150 наук. пр.

Літ.: Чийшия : очерки истории и этнографии болгарского села Городнее в Бессарабии. Одесса, 2003. С. 746–748 ; Червенков Н. Н. Носитель научной традиции. *Русин*. 2007. № 1 (7). С. 6–9.

ЧЕРКОВ Євген Анатолійович (26.09.1948, Одеса) – інженер-геолог, д-р геол.-мінерал. наук (1994), проф. (2004). Закінчив геол.-геогр. ф-т ОДУ (1972), аспірантуру на каф. інженерної геології і гідрогеології ОДУ (1972–1976). Асист. каф. інженерної геології і гідрогеології (1974). Захистив канд. дис. «Оползни северо-западного побережья Черного моря, их изучение и прогноз методами лабораторного моделирования» (1976). Старш. викл. (1978), доц. (1979–1995), докторант (1988–1991) каф. інженерної геології і гідрогеології ОДУ. Захистив доктор. дис. «Зсуви північно-західного узбережжя Чорного моря (модельовання, прогноз стійкості схилів та оцінка ефективності протизсувних споруд)» (1994). Проф. (1995), зав. каф. інженерної геології і гідрогеології ОДУ (з 1997 р.). Декан геол.-геогр. ф-ту ОНУ (з 2007 р.). Наук. інтереси зосереджені на інженерній геодинаміці, прогнозі інженерно-геол. процесів, моделюванні напруженого стану та оцінці стійкості зсувних схилів, оцінці ефективності захисту територій від небезпечних інженерно-геол. процесів. Чл.-кор.

Міжнар. АН Євразії, чл. Нац. ради Акад. інженерних наук України з проблем інженерної геології і геоєкології, Спілки геологів України, експертної рад Міносвіти України «Геологія та корисні копалини України», спеціалізованих рад з присвоєння наук. ст. канд. і д-ра геол.-мінерал. наук. Лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (1996). Відмінник освіти України (2005). Нагороджений Почесною грамотою президії НАН України (2015). Авт. та співавт. понад 90 наук. пр., у т. ч. 6 монографій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1299 ; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 311 ; Співроб. Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова – лауреати держ. нагород України. Одеса, 2010. С. 113–114 ; Науки про Землю в Одес. (Новорос.) ун-ті. Одеса, 2010. С. 39–40.

ЧЕРНИЧКО Йосип Іванович (28.11.1948, с. Великий Раковець, Іршавського р-ну Закарпатської обл.) – зоолог, орнітолог, еколог, д-р біол. наук (2011). Закінчив біол. ф-т ОДУ (1971), аспірантуру (1976–1979). Працював: у підрозділах МОЗ СРСР, зоологом Узбецької протичумної станції (1971–1973), на біол. ф-ті ОДУ (1974–1986). Захистив канд. дис. «Шилокльовка в северо-западном Причерноморье и биологические основы её охраны» (1984). Співроб. міжвідомчої Азово-Чорноморської орнітологічної станції Ін-ту зоології імені І. І. Шмальгаузена та Мелітопольського держ. пед. ун-ту (МДПУ) (з 1986 р.). Керівник Азово-Чорноморської орнітологічної станції (з 1988 р.). Заст. директора НДІ біорізноманіття наземних і

водних екосистем при МДПУ (з 1997 р.). Провідний наук. співроб. Ін-ту зоології НАН України. Захистив доктор дис. «Значення Азово-Чорноморського узбережжя України в підтримці структури трансконтинентальних міграційних шляхів куликів у Східній Європі» (2011). Наук. інтереси стосуються еволюційної та популяційної екології птахів, міграції. Ред. збірника наук. праць орнітологічної станції «Бранта». Чл. редколегії журналу «Вісник зоології». Чл.-кор. Української еколог. АН (1993), чл. Нац. комісії з рідкісних видів птахів при Міністерстві екології та природних ресурсів (1993), чл. Нац. комісії з питань Червоної книги України (2013). Чл. Мензбирівського орнітологічного товариства, Союзу охорони птахів Росії, Орнітологічного комітету Північної Євразії, Міжнар. групи вивчення куликів. Координатор моніторингових робіт з навколородних птахів в межах 2-х Причорноморських країн (в рамках діяльності програм Wetlands International – АЕМЕ). Нагороджений відзнакою «Відмінник охорони природи». Авт. понад 150 наук. пр.

Літ.: Випускники Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2010. Вип. 2. С. 202–203.

ЧЕРНУК Наталія Кирилівна (07.02.1945, Одеса) – хімік, д-р техн. наук, проф. (1992). Закінчила хім. ф-т ОДУ (1968). Захистила доктор. дис. «Харчові волокна: склад, будова, технологія одержання» (1990). Доц., проф., зав. каф. органічної хімії в ОДАХТ (нині – ОНАХТ) (з 1990 р.). Наук. керівник ПНДЛ комплексної переробки рослинної сировини в харчові та кормові продукти (з 1991 р.). Наук. інтереси зосереджені на хімії природних сполук, харчовій хімії, функціональному харчуванні, хімії і технології біол. активних речовин і добавок. Засновниця наук. напрямку в дослідженнях фіз.-хім. та біотехнологічних засад отримання біол. активних речовин і добавок як компонентів функціональних продуктів харчування. Чл. редколегії збірників «Наук. праці Одеської нац. акад. харчових технологій» та «Продукты и ингредиенты». Чл.-кор. Акад. технологічних наук України, чл. Експертної ради ВАК України (1992). Заслужений діяч науки і техніки України (2002), лауреат Держ. премії України у галузі науки і техніки (2002). Авт. 370 наук. пр., понад 20 винаходів.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 312; История Одес. гос. акад. пищевых технологий (1902–2002). Одесса, 2002. С. 92–94.

ЧЕРНОІВАНЕНКО Євген Михайлович (24.11.1952, м. Нижанковичі, нині – Старосамбірського р-ну Львівської обл.) – літературознавець, теоретик, д-р філол. наук (2002), проф. (2006). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1975). Лаборант (1977–1978), аспірант (1977–1980), асист. (1981–1984) каф. теорії та методики викладання літератури ОДУ. Захистив канд. дис. «Автор і герой. Проблема автобіографізму в прозаїчному творі» (1983). Старш. викл. (1985), доц. (1985–2002), проф. (2002) каф. теорії та методики викладання літератури ОДУ (з 2002 р. – каф. теорії літератури і компаративістики). Заст. декана (1984–1989), декан (з 2003 р.) філол. ф-ту ОНУ. Захистив доктор. дис. «Тип літератури і тип художньо-літературної свідомості в літературному процесі» (2002). Чл. експертної ради ВАК України з літературознавства (2002–2006). Відп. ред. фахового збірника «Проблеми сучасного літературознавства», чл. редколегії «Історико-літературного журналу», збірника «Медієвістика». Відмінник освіти України (1999), нагороджений Почесною грамотою ВР України (2010), Почесною грамотою МОН Республіки Болгарія (2010), пам'ятною медаллю «Іван Вазов»

Республіки Болгарія (2010), Почесною відзнакою «Vene merito» Міністерства закордонних справ Республіки Польща (2010), Почесним знаком «Слава і честь України» Міжнар. асоціації працівників культури та мистецтва (2012), нагрудним знаком «За наук. та освітні досягнення» (2015). Авт. Понад 70 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1304 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 394–396 ; Історія філол. ф-ту [ОНУ ім. І. І. Мечникова]. Одеса, 2012. С. 8–21 ; Філол. ф-т Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова : бібліографія, 1991–2001. Одеса, 2003. С. 220–222.

ЧЕСНОКОВ Михайло Миколайович (22.09.1933, с. Верхнетужинське Нижегородської обл., РСФРР, нині – РФ – травень 2014) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1988), проф. (1989). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1962), аспірантуру (1965). Стажувався у США (Берклі, Каліфорнійський ун-т). Захистив канд. дис. «Фіз.-хім. свойства продуктов сгорания алюминия» (1967). Старш. співроб. лаб. фізики аерозолів ОДУ. Старш. викл. (1967), доц. (1967) каф. загальної фізики, доц. каф. теплофізики (1968), декан фіз. ф-ту (1976–1981), зав. каф. теплофізики (1979–1996), проректор з міжнар. зв'язків (1983–1988), проректор з наук. роботи ОДУ (1988–1992). Захистив доктор. дис. «Динаміка утво-

рення і фіз.-хім. властивості продуктів згорання сумішевих металізованих палив» (1988). Проф. каф. теплофізики (1996). Керівник наук. напрямку «Фізика аеродисперсних систем» (1980–1995). Нагороджений знаком «Відмінник освіти України» (1993), грамотами Мінвузу СРСР, Мінвузу України, Міністерства освіти республіки Куба. Авт. понад 120 наук. пр., 5 авт. свідоцтв.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1310 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 399–400 ; Видные ученые Одессы. Одесса, 1995. Вып. 6. С. 16–19; Времена и годы : воспоминания ветеранов войны и труда Одес. ун-та. Одесса, 1999. Вып. 2. С. 131–135.

ЧИЖ Анатолій Олексійович (19.08.1936, Одеса) – фізик, математик, д-р фіз.-мат. наук (1972), проф. Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1959), навчався в аспірантурі ОПІ (з 1960 р.). Стажувався в обчислювальних центрах АН УРСР та КДУ. Асист. (1960), доц. (1965) каф. опору матеріалів ОПІ. Захистив канд. дис. (1965). Захистив доктор. дис. (1972). Декан машинобудівного ф-ту (1972), проф. каф. опору матеріалів ОПІ. Очолює наук.-дослідницьку роботу за напрямком «Динаміка та міцність механічних систем з гнучким елементом» (з 1976 р.). Зав. каф. механіки твердого тіла ОДАХТ (з 1996 р.). Декан по роботі з іноземними студентами. Наук. інтереси пов'язані з

теорією коливань стосовно питань динаміки і міцності кручених сталевих канатів постійної та перемінної довжини, які працюють в умовах шахтного підйому. Заснував основи теорії напружено-деформованого стану кручених дротяних канатів постійної і змінної довжини стосовно до реальних умов глибоко-шахтного підйому. Корифей клубу «Одесика». Чл. Міжнар. акад. інформатизації при ООН, чл. Української акад. екон. кібернетики. Відмінник освіти України. Авт. понад 110 наук. та наук.-метод. пр., у т. ч. 5 метод. посібників, авт. свідоцтва на винахід.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 313 ; История Одес. гос. акад. пищевых технологий (1902–2002). Одесса, 2002. С. 131–133 ; История Одес. политехн. в очерках. Одесса, 2000. С. 289.

ЧУВПИЛО *Олександр Олександрович* (15.07.1949, м. Умань Черкаської обл.) – історик-індолог, д-р іст. наук (1995), проф. (2001). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1971). Навчався в аспірантурі при каф. нової та новітньої історії ХДУ (1971–1976). Захистив канд. дис. «Внутрішня боротьба в Індійському нац. конгресі з питань тактики та програми нац.-визвольного руху (1922–1929 рр.)» (1977). Вчитель історії та суспільствознавства СШ с. Жовтень Ширяївського р-ну Одеської обл. (1971–1972). Служив в армії (1972–1973). Викл. (1974), старш. викл. (1977), доц. (1985) каф. нової та новітньої історії ХДУ. Захистив доктор. дис. «Ідейно-політична боротьба в Індійському національному конгресі (20–30-ті рр. XX ст.)» (1995). Проф. (1997), зав. каф. нової та новітньої історії (1998–2003) ХДУ. Наук. інтереси пов'язані з орієнталістикою, історією та культурою народів Індії. Чл. спеціалізованої вченої ради Ін-ту сходознавства імені А. Кримського НАН України, спеціалізованої вченої ради ХДУ. Віце-президент Української асоціації орієнталістів, віце-президент Асоціації індологів України. Лауреат премії імені К. Курячого (1981). Авт. понад 200 наук. пр., у т. ч. 6 монографій, 6 навч. посібників.

Літ.: Олександр Олександрович Чувпило – проф. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна : біобібліогр. покажч. Харків, 2009. 28 с. ; Історики Харків. ун-ту : біобібліогр. довід. (1905–2013 рр.). Харків, 2013. С. 257–258 ; Проф. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна : біобібліогр. довід. Харків, 2009. С. 330 ; Сходознавство і візантологія в Україні в іменах : біобібліогр. слов. Київ, 2011. С. 242.

ЧУПРУН Володимир Дмитрович (13.04.1952, с. Лихоліти Іркліївського р-ну, Полтавської обл., нині – Чорнобаївський р-н Черкаської обл.) – юрист, суддя. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1979). Адвокат Тернівської юрид. консультації (з 1979 р., Кривий Ріг). Зав. сектору нормативно-прав. роботи Держжитлокомунгоспу УРСР (з 1983 р.). Юрисконсульт, старш., провідний юрисконсульт, голова юрид. (договірні-прав.) відділу на різних підприємствах і установах (Київ). Суддя Вищого арбітражного суду (з 1993 р.). Має другий кваліфікаційний клас судді. Почесний працівник арбітражного суду України (1994). Співавт. і розробник понад 20 проектів законів України, постанов ВР України та

Уряду. Авт. довідника «Підготовка цивільних справ до розгляду» (1994).

Літ.: Арбітражні суди України : іст.-прав. нарис, портрети, події. Київ, 2001. С. 112.

ШАМІС Давид Лазарович (10(23).12.1902, м. Голта Ананіївського пов. Херсонської губ., нині – м. Первомайськ Миколаївської обл. – 16.05.1972, Алмати, Казахстан) – мікробіолог, д-р біол. наук (1948), проф. (1954), чл.-кор. АН Казахської РСР (1958). Закінчив біол. відділення ф-ту професійної освіти ІНО (1926), аспірантуру Одеського ЗООБІНУ (1933). Працював зав. школи у м. Ладижин (Вінницька обл.) (1926–1930), мікробіологом у лаб. Одеського консервного заводу імені Леніна (1933–1939). Захистив канд. дис. (1939). Доц. каф. мікробіології ОДУ (1939), зав. каф. мікробіології ОДУ в евакуації у м. Майкоп та м. Байрам-Алі (1941–1945). Засновник

та зав. лаб. (у 1949 р. реорганізована у сектор мікробіології) у складі Ін-ту ботаніки АН Казахської РСР (1946–1952). Доц. каф. Казахського с.-г. ін-ту (1954–1956). Директор (1956–1963), зав. лаб. (1963–1972) Ін-ту мікробіології та вірусології АН Казахської РСР. Викладав мікробіологію на каф. фізіології та біохімії рослин Казахського держ. ун-ту. Основоположник мікробіології у Казахстані. Започаткував вивчення біол. активних речовин мікробного походження, велику увагу приділяв вивченню фізіології та екології мікроорганізмів. Заслужений діяч науки Казахської РСР (1966). Авт. понад 70 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1319 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 405–408 ; Александрович В., Кузнецов В., Стоянова М. Науково-педагогічна діяльність Давида Лазаревича Шаміса (1902–1972 рр.). 10-а конф. мол. істориків освіти, науки і техніки : матеріали конф. (Київ, 27 трав. 2005 р.) Київ, 2005. С. 3–7.

ШАФРАН Леонід Мойсейович (18.02.1936, м. Коростень Житомирської обл.) – епідеміолог, д-р мед. наук (1982), проф. (1985). Закінчив Одеське військово-морське мед. училище (1957), біол. ф-т ОДУ (1964), ОМІ (1966). Працював помічником епідеміолога в санітарно-карантинному відділі Одеського порту. Захистив канд. дис. «Роль аскорбінової кислоти та тіаміну в адаптації організму моряків до різних умов плавання» (1968). Організував та очолив токсикологічну лаб. в Басейновій санепідемстанції Чорноморсько-Азовського водздороввідділу (1959–1978). Працював в Одеській філії НДІ гігієни водного транспорту МОЗ СРСР, де організував токсикологічну лаб., а

потім – відділ токсикології Всесоюзного НДІ гігієни водного транспорту (нині – ДП «Український НДІ медицини транспорту МОЗ України») (з 1978 р.). Захистив доктор. дис. «Актуальні проблеми гігієни і токсикології у зв'язку з хім. факторами на сучасних морських судах» (1982). Заст. директора з наук. роботи Центру морських досліджень та екобезпеки нафтотерміналів НАН України (з 1999 р.). Експерт-токсиколог Міжурядової морської консультативної організації (ІМКО) при ООН. Голова Комісії з гігієни і токсикології полімерних матеріалів Комітету з питань гігієнічної регламентації МОЗ України, чл. проблемних комісій з гігієни праці і токсикології пестицидів та полімерних матеріалів, чл. спеціалізованої ради при Ін-ті медицини праці АМН України. Голова Одеського відділення товариства токсикологів України, голова Громадської ради з екології при Управлінні з екобезпеки і природних ресурсів в Одеській обл. та ін. Акад. Міжнар. акад. безпеки життєдіяльності, Міжнар. акад. людини в аерокосмічних системах, АН суднобудування України, чл.-кор. Української еколог. АН. Нагороджений 3 медалями СРСР (1958, 1970, 1986), 5 медалями ВДНГ СРСР (1973, 1976, 1975, 1981, 1985), «Відмінник охорони здоров'я» СРСР (1976), орденом «Знак Пошани» (1985), Срібною медаллю імені Б. Нохта (ФРН, 1988), Почесним дипломом Ін-ту морської та тропічної медицини (Польща, 1989), Почесними грамотами МОЗ України (2001, 2005), Міністерства надзвичайних ситуацій України (2003), Заслужений діяч науки і техніки України. Авт. понад 450 наук. пр., у т. ч. 18 монографій, 17 авт. свідоцтв та патентів.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 317–318 ; Леонід Мойсейович Шафран (до 70-річчя з дня народж. та 40-річчя наук., пед. та практ. діяльності). *Современные проблемы токсикологич.* 2006. № 1. С. 83–84 ; Леонид Моисеевич Шафран (к 70-летию со дня рождения). *Токсиколог. вестн.* 2006. № 2. С. 39–40.

ШВАРЦБУРД Семен Ісаакович (11.11.1918, м. Рибниця Балтського пов. Подільської губ., нині – РМ – 31.05.1996, Хайфа, Ізраїль) – математик, педагог, д-р пед. наук (1972), проф., чл.-кор. АПН СРСР (1968). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1940). Викл. каф. теоретичної механіки ОДУ. Викл. математики в СШ у Москві (1953). У московській школі № 444 створив перший в країні спеціалізований клас, де готували програмістів-обчислювачів (1959). Захистив канд. дис. (1961). Засновник Московського мат. технікуму (1967). Зав. лаб. прикладної математики НДІ змісту методів навчання АПН СРСР (1967–1979).

Захистив доктор. дис. «Проблеми підвищеної математической підготовки учасихся» (1972). Емігрував до Ізраїлю (1990). Наук. інтереси зосереджені на методиці навчання математики, педагогіці, прикладній математиці. Нагороджений премією імені К. Д. Ушинського (1962), званням «Заслужений вчитель школи РРФСР» (1962).

Літ.: Бородин А. И., Бугай А. С. Биограф. слов. деятелей в области математики. Киев, 1979. С. 572 ; Давыдова Е. В. Опыт 444-й школы. *Информатика*. 2007. № 2. URL: <https://bit.ly/2VxonyA> (дата звернення: 24.12.2018).

ШЕВЦОВ Сергій Павлович (08.03.1965, Одеса) – філософ, д-р філос. наук (2013), проф. (2019). Закінчив філол. ф-т ОДУ (1989), аспірантуру (1995). Захистив канд. дис. «Онтологічний і гносеологічний аспекти феномену розірваної свідомості» (1995). Вчитель у СШ № 44 та № 25 (1989–1991), викл. Ін-ту внутрішніх справ (1995–1997), викл. Ін-ту підприємництва та права (1997–1999), доц. каф. філософії природн. ф-тів філос. ф-ту ОНУ (з 2002 р.). Отримав вчене звання доц. (2005). Захистив доктор. дис. «Соціальні механізми формування правосвідомості» (2013). Працює на посаді проф. каф. філософії та методології пізнання ф-ту історії та філософії ОНУ (з 2016 р.).

Галузь наук. інтересів: історія філософії та філософія права. Авт. понад 40 наук. пр., монографії та навч. посібника.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1328-а.

ШЕВЧЕНКО Валентина Петрівна (02.12.1954, с. Яхнівці, Волочиського р-ну Хмельницької обл.) – педагог. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1978). Працювала вчите-

лем, завучем школи у с. Розквіт Березовського р-ну (1978–1982); викл., завучем ПТУ № 19 м. Березівка (1982–2001). Директор Березівського професійного училища ОНПУ (з 2001 р.). Під її керівництвом навч. заклад отримує статус Вищого ПТУ ОНПУ (2002). Чл. ректорату і вченої ради ОНПУ. Викл. вищої категорії, Відмінник освіти України. Нагороджена: нагрудним знаком «А. С. Макаренко», іменним годинником від Президента України на честь 10-річчя незалежності України, Почесними грамотами МОН України, Одеської облдержадміністрації, Почесними відзнаками обл. ради, голови Березовської райдержадміністрації, пам'ятною медаллю «Чарівна сила України».

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. Ч. 1. С. 227; Самойленко Н. Путем прямых контактов, без посредников. *Одес. изв.* 2012. 31 янв.

ШЕВЧЕНКО Григорій Олександрович (13.03.1957) – філолог, педагог. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1979). Після закінчення ун-ту працював вчителем української мови і літератури. Заст. директора з навч.-виховної роботи (1988), директор (1999–2001) ПТУ № 19 м. Березівка. Заст. начальника Управління освіти і науки Одеської облдержадміністрації, начальник відділу профтехосвіти (з 2001 р.), заст. голови Березівської райдержадміністрації із соц. питань (2004). Брав участь у міжнар. проєкті Європейського Фонду освіти, Міжнар. організації праці МОН України «Реформування професійно-техн. освіти в Україні». Відмінник освіти України (1998), нагороджений Почесними відзнаками ректора ОНПУ, голови Березівської райдержадміністрації, медалями: «За заслуги» II ст., «За звитягу», пам'ятним орденом Ветеран війни в Афганістані.

Літ.: Ніточко І. І. Березівський р-н: історія, люди, події. Одеса, 2006. С. 96–97; Березівське вище проф. училище. URL: <http://bvpuonpu.odessaedu.net/> (дата звернення: 25.12.2018).

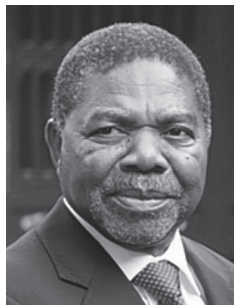
ШЕВЧУК Володимир Гаврилович (14.03.1945, смт Горностаївка Херсонської обл.) – фізик, д-р фіз.-мат. наук (1988), проф. (1989). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1968), аспірантуру каф. теоретичної фізики (1971). Мол. наук. співроб. НДЛ фізики аеродисперсних систем ОДУ (1972). Захистив канд. дис. (1975). Старш. викл. (1974), доц. (1979) каф. загальної фізики ОДУ. Захистив доктор. дис. (1988). Зав. каф. загальної та хім. фізики. Один із засновників та декан ф-ту інформаційних технологій

ІМЕМ ОДУ (з 1995 р.). Зав. каф. загальної та хім. фізики ф-ту математики, фізики та інформаційних технологій (з 2018 р.). Один із засновників, заст. директора першого провінційного ліцею ОДУ – Очаківського міського ліцею (1995). Наук. інтереси – фізика горіння та вибуху. Проводив численні експериментальні та теоретичні дослідження процесів спалаху, горіння і газової динаміки дисперсних систем. Чл. Наук. ради при Акад. інженерних наук України, чл. Combustion Institute of the USA. Нагороджений Почесною грамотою Ради ректорів (2015). Авт. понад 130 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1333 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 417–418 ; Фіз. ф-т Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова (1865–2000). Одеса, 2001. С. 41–49 ; Профессор Шевчук Владимир Гаврилович. *Физика аэродисперсных систем*. 2005. Вып. 42. С. 144–145.

ШЕЙН Алі Мохамед (13.03.1948, с. Чокочо, р-н Мкоані, Південний регіон Пемба, Танзанія) – держ. і політ. діяч, 7-й Президент Занзібару (2010), який входить на правах розширеної автономії до складу Танзанії. Д-р наук (1988). Працював у Міністерстві освіти помічником секретаря у справах шкільних закладів. Навчався на підготовчому ф-ті Воронежського держ. ун-ту (1969–1970). Студент хім. ф-ту ОДУ (1970–1975), президент Студентського союзу Танзанії в Одесі (1973–1975). Продовжував навчання в Медичній школі Ньюкаслського ун-ту (Англія) (1984–1988), де отримав ст. д-ра філософії з клінічної біохімії та метаболічної медицини. На батьківщині призначався на різні посади в уряді у сфері охорони здоров'я, очолював відділ в патологоанатомічній лаб. при МОЗ (1975). Віце-президент Об'єднаної Республіки Танзанії (2001). Чл. правлячої партії Чама Ча Мапіндузі (ЧЧМ) республіки (2005). Був обраний президентом Занзібару (2011), набравши 50,1% голосів. Переобраний на другий термін (2016). Канцлер Держ. ун-ту Занзібару (з 2011 р.). Чл. Асоціації клінічних біохіміків Об'єднаного королівства Великобританії та Північної Ірландії (1984–1989), чл. Асоціації патологоанатомів Східної, Центральної та Південної Африки (1990–1995).

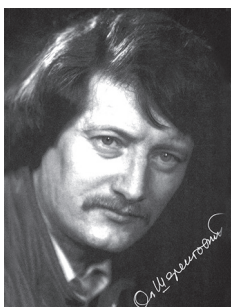
Літ.: Дьяков Д. Главы из будущей книги. 1. Жизнь под солнцем. *Унив. площадь* : альманах. 2016. № 9. С. 241–245. URL: <https://bit.ly/2RWl8Y> (дата звернення: 12.02.2019).

ШЕЛЕСТ Дмитро Сергійович (31.07.1937, м. Олександрія Кіровоградської обл.) – історик, політолог, д-р іст. наук (1974), проф. (1976). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1961). Працював вчителем історії у СШ № 11 м. Олександрія (1961–1963). Захистив канд. дис. «Деятельность КП Украины по ускорению технического прогресса в металлургической промышленности (1959–1965)» (1966). Викл., старш. викл. (1966–1968), доц. (1969) каф. історії СРСР та УРСР, зав. каф. (1971–1979) каф. історії КПРС Дніпропетровського держ. ун-ту. Захистив доктор. дис. «Количественные и качественные изменения в составе рабочего класса УССР в период коммунистического строительства (1959–1970)» (1974). Зав. каф. Одеського гідрометеорологічного ін-ту (1979–1986). Зав. каф. політ. соціології, політології (1986–1992), проф. каф. історії України ОДУ (1992–1998). Проф. каф. соц. теорій ОДЮА (з 1998 р.). Наук. інтереси пов'язані з проблемами історії робітничого класу України, етнополітикою та краєзнавством. Створив наук. школу з проблем соц.-політ. розвитку України. Відмінник освіти України, нагороджений медаллю «Ветеран праці», Почесною Грамотою Президії ВР УРСР. Авт. понад 150 наук. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 319; Проф. Дніпропетров. нац. ун-ту ім. Олесь Гончара : бібліогр. довід. Дніпропетровськ, 2008. С. 565–566.

ШЕРЕНГОВИЙ Олекса Гнатович (18.03.1943, с. Зозів Липовецького р-ну, Вінницької обл. – 17.09.2008, Одеса) – письменник-прозаїк. Закінчив Немирівське пед. училище імені Марка Вовчка (1962), філол. ф-т ОДУ (1972). Працював: в газеті «Комсомольська іскра» (1968), ред. художніх передач на Одеській студії телебачення (1969), ред. у видавництві «Маяк» (1973), ред. гол. редакції радіомовлення в Одеському облтелерадіокомітеті (1979), позаштатним кореспондентом газети «Літературна Україна», відп. секретарем Одеської Співки письменників України (з 1984 р.), оглядачем відділу місцевого самоврядування, кореспондентом газети «Одесские известия» (2001). Першу книгу – «Пташиний переліт», видав на другому курсі філол. ф-ту ОДУ. Авт. романів: «Сини землі», виданого у Канаді, «Батько», «Любов єдина», «Рейс», збірки віршів «Мій молитвослов», документальних книжок: «Енергія», «Гавань долі твоєї». За творами Шеренгового було поставлено двосерійний фільм

«Золоте весілля», відзначений премією на фестивалі в Торонто, фільми: «Тризна», «Блукаючі зірки», художньо-документальні стрічки: «Пісня любові» та «Києві мій». Чл. Нац. Спільки письменників України. Нагороджений Премією Спільки письменників України і Президії республіканської ради профспілок (1985), Держ. літературною премією Олеса Гончара (2001), орденом УПЦ преподобного Нестора Літописця II ст. (2003).

Літ.: Шеренговий Олекса Гнатович : біобібліогр. покажч. Одеса, 2014. 85 с. ; Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 356–364 ; Письменники Рад. України : довідник. Київ, 1981. С. 301 ; Одеське літ. віче. Одеса, 2006. Т. 2. С. 553.

ШЕСТАКА Іван Софронівич (07.05.1937, с. Тернівка Кіровоградської обл. – 04.08.1994, Одеса) – астроном, д-р фіз.-мат. наук (1993). Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1959). Працював учителем фізики та математики СШ в с. Чистякове (нині – м. Торез) Донецької обл. (1959–1963). Наук. співроб., старш. співроб. метеорного відділу астрономічної обсерваторії ОДУ (з 1963 р.). Захистив канд. дис. «Исследование атмосферных траекторий метеоров по данным фотографических наблюдений» (1972). Зав. відділу дослідження метеорів та комет астрономічної обсерваторії ОДУ (1992–1994). Захистив доктор. дис.

«Происхождение, эволюция и генетические связи малых тел Солнечной системы и их комплексы» (1993). Чл. та лектор з астрономії Одеського відділення товариства «Знання», лектор Планетарію. Чл. МАС (1987), Української астрономічної асоціації (УАА) (1991). Брав участь в створенні нац. (для СРСР) програми робіт за міжнар. проектом GL BMET, був обраний чл. координаційної ради «Комплексні дослідження наземними методами метеорної речовини в широкому діапазоні мас». У зв'язку з наук. досягненнями вченого мала планета (астероїд) № 5044, за рішенням МАС набула ім'я «Shestaka». На його честь було названо Очаківський лицей при ОДУ, в заснуванні і розробці програм якого він брав активну участь. Авт. понад 120 наук. пр., у т. ч. 3 монографій.

Літ.: Страницы истории астрономии в Одессе. Одесса, 1995. Ч. 2. С. 75–79 ; Астрономы : биограф. справ. URL: <https://bit.ly/2WR0481> (дата звернення: 21.12.2018).

ШИКІНА Наталя Анатоліївна (псевд. – Наталя Грей) (12.04.1962, Одеса) – економіст, поетеса. Закінчила мех.-мат. ф-т ОДУ (1984). Вступила до аспірантури ОДЕУ (нині – ОНЕУ) (1998). Працювала інженером-програмістом на Одеському

механічному заводі (1984–1986). Викл. інформатики та обчислювальної техніки Одеського мед. училища № 2 (1986–1992). Викл. (2000), старш. викл. (2003), доц. (2006) каф. фінансів ОДЕУ. Захистила канд. дис. «Інфляція в Україні та шляхи її стримування» (2004). Оpubлікувала поетичні збірки: «Осяяння» (2000), «Мелодія кохання» (2003), «Сподівання» (2005). Авт. понад 20 наук.-метод. пр., у т. ч. навч. посібника.

Літ.: Фінанс.-екон. ф-т. Одес. держ. екон. ун-ту: іст. нарис. Одеса, 2007. С. 143–145.

ШИРШОВ Петро Петрович (12(25).12.1905, Катеринослав, нині – Дніпро – 17.02.1953, Москва, РРФСР, нині – РФ) – океанограф, ботанік, гідробіолог, полярний дослідник, держ. діяч, д-р геогр. наук (1938), проф. (1928), акад., дійсний чл. АН СРСР (1939). Вступив на біол. ф-т ІНО в Дніпропетровську, нині – Дніпро, закінчив Одеський ІНО (1929), аспірантуру ЛДУ. Захистив канд. дис. «Водоросли Днепровських порогів» (1929). Працював наук. співроб. Ботан. саду АН СРСР (1929–1932), наук. співроб. (1932–1936), директором (1938) Всесоюзного Арктичного ін-ту. Одночасно працював на держ.

посадах: перший заст. керівника Гол. управління Північного морського шляху (1939–1942), Народний комісар та міністр морського флоту СРСР (1942–1948). Директор та засновник Ін-ту океанології АН СРСР (1946–1953). Чл. Бюро по паливу та транспорту при Раді Міністрів СРСР (1948–1952). Неодноразово був учасником різноманітних експедицій, де набув авторитету визначного морського біолога. Дрейфував разом з І. Д. Папаніним, Е. Т. Кренкелем, Є. К. Федоровим на першій дрейфуючій станції «Північний полюс». Довів помилковість гіпотези про відсутність життя у Північно-Льодовитому океані у високих широтах, виявив ряд закономірностей поширення теплих вод з Північної Атлантики вглиб Арктичного басейну. Пам'ять П. П. Ширшова увічнена на геогр. карті в назвах бухти в архіпелазі Землі Франца-Йосифа і підводного хребта в Тихому океані. Його ім'ям названі: Ін-т океанології АН СРСР, корабель «Академік П. Ширшов» та танкер «Петро Ширшов». Генерал-директор Морського флоту I рангу. Герой СРСР (1938). Нагороджений 3 орденами Леніна, орденами: Трудового Червоного Прапора, Червоної Зірки, «Знак Пошани», 7 медалями. Авт. низки наук. пр.

Літ.: БСЭ. М., 1978. Т. 29. С. 417 ; Сузюмов Е. М. Курс – Океан: жизнь и деятельность П. П. Ширшова. М., 1983. 128 с. ; Богоров В. Г. Потери науки. Академик Петр Петрович Ширшов. *Изв. АН СССР. Серия геогр.* 1953. № 3. С. 69–70.

ШИШКІН Віктор Іванович (14.03.1952, Тирасполь, МРСР, нині – РМ) – правознавець, держ. діяч. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1981), аспірантуру (1985). Стажист народного судді Ленінського народного суду м. Кіровоград (нині – м. Кропивницький) (1981), народний суддя Олександрійського районного народного суду Кіровоградської обл. (1981–1982), народний суддя Кіровського районного народного суду Кіровограда (1982–1985), суддя, заст. голови Кіровоградського обл. суду (1985–1990). Захистив канд. дис. «Конституційне право радянських громадян на оскарження дій посадових осіб, держ. та громадських органів (на матеріалах УРСР)» (1987).

Викладав в Кіровоградському ін-ті с.-г. машинобудування, Київському екон. держ. ун-ті, Ін-ті міжнар. відносин КДУ. Заст. голови Комітету ВР України з питань законодавства і законності (1990–1991). Отримав вчене звання доц. (1991). Генеральний прокурор України (1991–1993), дійсний держ. радник юстиції (з 1992 р.). Чл. Комісії з питань законодавства і законності ВР України (1993–1994), заст. голови Комітету з питань прав. політики (1998), чл. Вищої ради юстиції (1996–2003), суддя Конституційного Суду України (2005–2006), чл. Нац. комісії із зміцнення демократії та утвердження верховенства права (2005–2008), чл. Дорадчих зборів Української правничої фундації, чл. Вищої ради юстиції. Народний депутат України I, II та III скликань (1990–2002). Досліджував проблеми забезпечення конституційних прав людини, організації судоустрою і судочинства, судового захисту прав людини, порівняльного судового законодавства. Заслужений юрист України (1996). Авт. понад 100 наук. пр.

Літ.: Юрид. енциклопедія. Київ, 2004. Т. 6. С. 440 ; Вчені-юристи України : довідник. Одеса, 1998. С. 245.

ШМУЛЬЯН Вітольд Львович (29.08.1914, Херсон – 27.08.1944) – математик. Закінчив мат. ф-т ОДУ (1936), аспірантуру (1939). Захистив канд. дис. Працював доц. ОДУ. Докторант Мат. ін-ту АН СРСР імені В. А. Стеклова (1940–1941). Учасник Другої світової війни. Дістав низку важливих результатів у галузі геометрії і топології банахової одиничної сфери, геометрії опуклих і регулярно опуклих множин в ба-

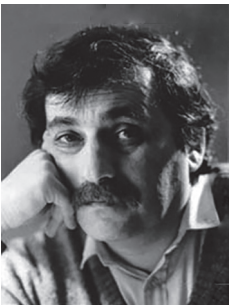
нахових просторах, провів важливі дослідження топологічних лінійних просторів та просторів з конусом, розробив загальну теорію двоїстості лінійних топологічних просторів. Його праці про топологічні лінійні простори були одними з перших в СРСР. Нагороджений медаллю «За відвагу» (1943). Авт. близько 20 наук. пр.

Літ.: Крейн М. Г. Витольд Львович Шмульян (к пятидесятилетию со дня рождения и двадцатилетию со дня смерти). *Успехи мат. наук.* 1965. Т. 20, вып. 2 (122). С. 131–133; Крейн М., Гроссман Л. *Воин-математик. Дерибасовская-Ришельевская.* 2014. № 57. С. 108–111.

ШОСТАК Алла Петрівна (26.12.1953, Одеса) – освітянин. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1981). Працювала заст. директора з виховної роботи СШ № 24 (1982–1987), директором СШ № 13 (1987–2000), начальником відділу оздоровлення дітей Управління у справах сім'ї та молоді Одеської облдержадміністрації (2001–2005), зав. відділу освіти Київської районної адміністрації м. Одеси (з 2005 р.). Відмінник освіти України.

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. Ч. 1. С. 231.

ШТЕРН Борис Гедальєвич (14.02.1947, Київ – 06.11.1998, Київ) – письменник-фантаст. Закінчив філол. ф-т ОДУ. Працював художником в кінотеатрі, допомагав добувати нафту в Сургуті та Нижньовартовську, займався журналістикою. Перша публікація – оповідання «Психоз» (1965). У журналі «Химия и жизнь» вийшло 10 оповідань та повість «Записки динозавра» (1970–1980). Перша книжка «Чья планета?» (1987). Російською мовою вийшли твори: «Рыба любви» (1991), «Сказки Змея Горыныча» (1993), «Остров Змеиный» (1996), «Эфиоп» (1997). Чл. Спілки письменників України. Лауреат багатьох літературних премій: «Великое Кольцо» (1987), «Старт» (1989), «Странник» (1995), «Бронзовая улитка» (1995, 1997). Присуджено звання «Кращий письменник-фантаст Європи» (1994), посмертно присуджена премія «Паладин фантастики» (1999).

Літ.: Фантасты современной Украины : энцикл. справ. Харьков, 2007. С. 591–604 ; Дяченко М., Дяченко С. Тоска о доме : не стало Б. Штерна (1947–1998). *Кн. обозрение*. 1998. № 47. С. 9.

ШУЙСЬКИЙ Юрій Дмитрович (23.02.1942, Новоросійськ, РРФСР, нині – РФ) – фізико-географ, геоморфолог, берегознавець, д-р геогр. наук (1985), проф. (1988). Закінчив геогр. ф-т ОДУ (1964). Працював асист. каф. фіз. географії ОДУ (1964–1966). Аспірант Ін-ту океанології АН СРСР (1967–1970). Захистив канд. дис. «Особенности прибрежно-морских россыпей Восточной Балтики в связи с режимом вдольберегового потока наносов» (1970). Мол. наук. співроб. Відділу геології Атлантики Атлантичного відділення Ін-ту океанології імені П. П. Ширшова АН СРСР (1970–1971). Старш. викл. (1971–1974), доц. (1974–1986) каф. фіз. географії ОДУ. Захистив док-

тор. дис. «Современный баланс наносов в береговой зоне морей» (1985). Проф. каф. фіз. географії і природокористування ОДУ (1986), проректор з міжнар. співробітництва і зовнішньоекономічної діяльності ОДУ (1996–1997), зав. каф. фіз. географії та природокористування (з 2003 р.). Наук. інтереси зосереджені на фіз. географії Світового океану та його морів. Наук. консультант Управління природних ресурсів та охорони природи Одеської обл. ради (1978–1992); консультант з питань охорони природи в Голопристанській районній раді Херсонської обл. (1990–1999); керівник держ. проекту БЕРЕГ за Програмою Нац. агентства морських досліджень та технологій при КМ України (1994–1996); президент Всеукраїнської асоціації «Євроберег-Україна» (1994–2010); наук. консультант Держ. підприємства «Дельта-Лоцман» (2000–2009). Почесний чл. геол. товариства Болгарії (1975), Берегового товариства США (1981), Українського геогр. товариства (2013). Акад. АН США (Нью-Йорк, 1995). Лауреат Держ. фонду імені Фулбрайта (1988, 1993), Фонду імені Д. Сороса (1994), лауреат «Золотої Медалі для України» від Міжнар. асоціації вчених (2010), кавалер нобелівського Ордена «Почесних Амбасадорів» за особливі заслуги перед людством Землі (титул НК) (2011), кавалер Золотої Медалі «Наук.-освітня еліта України» (2012). Авт. та співавт. 365 наук. та 44 наук.-техн. світових пр., у т. ч. 25 монографій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1364 ; Юрий Дмитриевич Шуйский : биобиблиогр. указ. Одесса, 2008. 143 с. ; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 324 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 445–450 ; Науки про Землю в Одес. (Новорос.) ун-ті. Одеса, 2010. С. 44–54.

ШУЛЬГІНА Ніна Сергіївна (06.02.1918, с. Мезин Чернігівської обл. – 09.12.1990, Одеса) – біолог-імунолог, офтальмолог, д-р біол. наук (1965), проф. (1968). Закінчила біол. ф-т ОДУ (1940). На початку війни, в період оборони Одеси, працювала мед. сестрою в госпіталі, у період окупації – лаборантом у зуболікарській школі і в Морехідному училищі. Чл. підпільної розвідувальної групи «Чорноморці». У 1942 р. знаходилась під арештом у таємній поліції Румунії (сигуранца). Захистила канд. дис. (1946). Працювала асист. каф. гістології ОМІ (1946–1950), одночасно – старш. наук. співроб. Одеської бази Севастопольської біол. станції АН СРСР. Працювала в

Українському НДІ очних хвороб імені акад. В. П. Філатова (нині – Одеський НДІ очних хвороб і тканинної терапії імені акад. В. П. Філатова) (1950–1982): зав. клініко-діагностичною лаб., зав. лаб. консервації тканин, старш. наук. співроб., зав. лаб. патоморфології та імунології. Старш. наук. співроб. Ін-ту очних хвороб і тканинної терапії в Одесі (1980–1990). Наук. праці присвячені клініко-імунологічним дослідженням з офтальмології. Лауреат Держ. премії УРСР в галузі науки та техніки (1978), нагороджена Орденом Вітчизняної війни II ст., медалями «За відвагу», «Партизану Вітчизняної війни» II ст., «За оборону Одеси». Відмінник охорони здоров'я. Авт. близько 200 наук. пр.

Літ.: УРЕ. Київ, 1985. Т. 12. С. 451; Жінки України: біогр. енциклопед. слов. Київ, 2001. С. 514–515.

ШУМЛЯНСЬКИЙ Ігор Федорович (1930, Полтава) – фізик, д-р фіз.-мат. наук, проф. Закінчив фіз.-мат. ф-т ОДУ (1955). Проф. каф. фізики ОНМУ. Наук. інтереси пов'язані з розробкою теорії коливань розподілених механічних систем із змінними геометричними параметрами та механічними системами з рухливими навантаженнями, створенням ефективних методів їх дослідження. Засновник нового наук. напрямку у механіці пружних систем з рухливим навантаженням. Заст. відп. ред. наук. часопису «Вісник Одеського нац. морського ун-ту», чл. редакційної колегії періодичного збірника наук. пр. «Стальные канаты». Чл. правління Міжнар. асоціації дослідників сталених канатів (МАДСК). Акад. АН суднобудування України. Нагороджений медаллю «Ветеран праці», почесними відзнаками: «Відмінник освіти України», «За відмінні

»

успіхи в роботі», «Почесний працівник робітників морського флоту». Авт. понад 125 наук. і наук.-метод. пр.

Літ.: Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 325 ; Одес. нац. морской ун-т: История. Люди. Современность. 1930–2005. Одесса, 200. С. 54.

ШУСТОВА Наталія Святославівна (1966, м. Мелітополь Запорізької обл.) – нотаріус. Закінчила юрид. ф-т ОДУ (1989). Розпочала юрид. практику (1983). Працювала в органах нотаріату Одеської обл. (з 1983 р.): секретар, консультант Третьої та П'ятої Одеських держ. нотаріальних контор, держ. нотаріус П'ятої нотаріальної контори. Працювала в обл. управлінні юстиції (1988–1998): консультант (1988), гол. спеціаліст відділу юрид. допомоги населенню управління юстиції в Одеській обл. (1994). Отримала свідоцтво на право займатися нотаріальною діяльністю (1994), розпочала роботу приватного нотаріуса Біляївського районного нотаріального округу Одеської обл.

(1998). Чл. Метод. ради нотаріату Одеської обл. (з 1998 р.), чл. Асоціації нотаріусів Одеської обл. Почесний проф. Міжнар. ун-ту Відня (Австрія) (2008). Нагороджена відзнакою «Кращий нотаріус 2000 року», Всеукраїнською громадською премією «Український юрид. Олімп» у номінації «За багаторічну плідну працю в галузі юриспруденції» (2007), почесним знаком «За заслуги перед нотаріатом» (2008), лауреат всеукраїнського рейтингу-конкурсу професійних досягнень «Лідер України» (2008), лауреат міжнар. нагороди «Золотий Ягуар» в номінації «За бездоганну репутацію та високий професіоналізм» (2010) та ін.

Літ.: Зірковий реєстр українського нотаріату. Київ, 2010. С. 290. URL: <https://bit.ly/2DuQVsM> (дата звернення: 11.12.2018) ; Лідери України : інформ.-біогр. каталог. Харків, 2010. С. 290.

ЩОГОЛЕВ Сергій Авенірович (15.12.1959, Іваново, РРФСР, нині – РФ) – математик, д-р фіз.-мат. наук (2012), проф. (2015). Закінчив мех.-мат. ф-т ОДУ (1982), аспірантуру (1985). Захистив канд. дис. «Системы дифференциальных уравнений, содержащие медленно меняющиеся параметры» (1986). Асист. каф. прикладної математики (1985), доц. каф. вищої математики (1991–1992) Одеського ін-ту інженерів морського флоту. Доц. каф. вищої математики ОДУ (1992). Захистив доктор. дис. «Деякі задачі теорії коливань для диференціальних систем,

які містять повільно змінні параметри» (2012). Проф. (посада з 2012 р.), зав. каф. (з 2014 р.) вищої математики ІМЕМ, з 2018 р. каф. вищої математики ф-ту математики, фізики та інформаційних технологій ОНУ. Авт. та співавт. понад 130 наук. та навч.-метод. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1383-а.

ЯВОРИВСЬКИЙ Володимир Олександрович (11.10.1942, с. Теклівка Крижопільського р-ну Вінницької обл.) – прозаїк, публіцист, політик. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1963). Працював у редакціях газет: «Запорізька правда», «Прапор юності», «Ленінська молодь», «Літературна Україна»; на запорізькому радіо, сценаристом львівського телебачення, літконсультантом, референтом Спілки письменників України; зав. відділу прози, заст. гол. ред. журналу «Вітчизна». Народний депутат СРСР, працював у парламентському комітеті Б. Єльцина (1989–1991), голова Демократичної партії України (1992–1999), голова Комітету Держ. премій України імені Т. Шевченка (1996–1999), чл. Ради з питань мовної політики при Президентові України (1997–2001), народний депутат України I, II, IV–VII скликань. Авт. книг: «А яблука падають...» (1986), «Гроно стиглого винограду» (1971), «Катапульта», «Кривий танець», «Вовча ферма»; романів: «Ланцюгова реакція» (1978), «Автопортрет з уяви» (1980), «Марія з полином наприкінці століття», «Криза», «Що ж ми за народ такий?..», «Найдовша ніч президента» (2011), «Лягти!!! Суд іде...» (2013) та ін. Акад. Міжнар. АН, освіти, промисловості і мистецтва США (2008). Чл. (1971–2012) та голова Нац. спілки письменників України (2001–2011), чл. Спілки журналістів України (1969). Один із засновників Народного Руху України. Нагороджений Держ. премією УРСР імені Т. Г. Шевченка за повість «Вічні Кортеліси» (1984), орденом «За заслуги» III ст. (2005), літературною премією імені Дмитра Загула (2005), Орденом Христа Спасителя УПЦ Київського патріархату, Відзнакою Президента України – ювілейною медаллю «25 років незалежності України» (2016).

Літ.: Енциклопедія українознавства. Київ, 1984. Т. 10. С. 3955; Одеська хвиля. Документи, твори, спогади в'язнів сумління. Одеса, 2010. Вип. 5. С. 290–294.

ЯКУБОВСЬКИЙ Сергій Олексійович (05.02.1971, Одеса) – економіст, фахівець з міжнар. екон. відносин, д-р екон. наук (2004), проф. Закінчив ф-т соціології, економіки, політології ОДУ (1993). Стажувався у провідних ун-тах Італії та Франції. Захистив канд. дис. «Держ. регулювання діяльності багатонац. корпорацій» (1997).

Працював в ОДУ: керівник заочного екон. відділення ІМЕМ (з 1997 р.), доц. каф. теоретичної економіки ІМЕМ (1997–2005). Захистив доктор. дис. «Інвестиційна діяльність транснаціональних корпорацій в умовах сучасного екон. розвитку» (2004). Проф. каф. екон. теорій і міжнар. відносин (2005), зав. каф. світового господарства і міжнар. екон. відносин ІМЕМ ОНУ (2008). зав. каф. світового господарства і міжнар. екон. відносин ф-ту міжнар. відносин, політології та соціології ОНУ (з 2018 р.). Наук. інтереси зосереджені на вивченні концептуальних засад розвитку нац. фінансових систем в умовах глобалізації світової економіки. Вперше у вітчизняній науці довів, що в умовах глобалізації світового господарства вплив іноземних інвестицій на конкурентну спроможність нац. економік більшості країн, що розвиваються, є негативним. Проводив спільні дослідження з науковцями із Генуезького ун-ту (Італія), Регензбурзького ун-ту (Німеччина), Сельського та Колумбійського ун-тів (США). Чл. Всеукраїнської Асоціації економістів-міжнародників. Авт. низки наук. пр., 4 монографій, 6 навч. посібників.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1402 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 489–491 ; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2Sv66vD> (дата звернення: 23.01.2019).

ЯКУПОВ Назим Мухаметзянович (07.07.1928, с. Карача-Елга Кушнаренківського р-ну, Башкортостан, РСФРР, нині – РФ – 20.02.2009, Одеса) – історик, політолог, д-р іст. наук (1970), проф. (1972). Закінчив Львівське військово-політ. училище (1951), іст. ф-т ОДУ (1962), аспірантуру (1964). Захистив канд. дис. «Борьба большевиков за завоевание солдатских масс Одесского военного округа в период подготовки и проведения Великой Октябрьской социалистической революции» (1965). Працював в ОДУ (1964–2002): викл. каф. історії КПРС (1964–1965), старш. викл. (1965–1966), доц. (1966). Старш. наук. співроб. каф. історії КПРС МДУ імені М. В. Ломоносова (1968). Захистив доктор. дис. «Борьба партии большевиков за завоевание войск прифронтовых военных округов в период подготовки и проведения Великой Октябрьской социалистической революции» (1970). Проф., зав. каф. політ. історії ОДУ (1972–1992). Проф. іст. ф-ту та ІСН ОДУ (ОНУ) (1992–2002). Наук. інтереси

пов'язані з вивченням історії Першої світової, Громадянської, Великої Вітчизняної воєн; репресій 30-х років ХХ ст. Голова Спеціалізованої вченої ради із захисту канд. дис. з іст. наук. В ОНУ проводяться наук. читання присвячені пам'яті Н. М. Якупова (з 2010 р.). Нагороджений званням Героя Радянського Союзу (1956); орденами: Леніна (1956), Вітчизняної війни I ст. (1985), Богдана Хмельницького; медалями: «Золота Зірка» (1956), «За доблесну працю» (1970), «30 років перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» (1975), «50 років Збройних Сил СРСР», «60 років Збройних Сил СРСР» (1978), «Ветеран праці» (1985), «70 років Збройних Сил СРСР» (1988); знаком Міністерства СРСР «За відмінні успіхи» (1985); Почесними грамотами Міністерств СРСР, УРСР, Почесною грамотою ВР України (2005). Заслужений діяч науки України (1987). Авт. понад 250 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1403 ; Назым Мухаметзянович Якупов : к 60-летию со дня рождения. Одесса, 1988. 83 с. ; Времена и годы : воспоминания ветеранов войны и труда Одес. ун-та. Одесса, 1998. Вып. 1. С. 131–133.

ЯНКО Валентина Венедиктівна (12.08.1945, м. Конотоп Сумської обл.) – геолог, д-р геол.-мінерал. наук (1989), проф. (1990). Закінчила геол.-геогр. ф-т ОДУ (1970), аспірантуру. Захистила канд. дис. «Піздньо-четвертинні форамініфери північно-західного шельфу Чорного моря» (1975). Працювала в ОДУ: асист., старш. викл. (1974), доц. каф. загальної і морської геології (1981). Захистила доктор. дис. (1989). Проф. каф. загальної та морської геології ОДУ (з 1990 р.). За контрактом з Тель-Авівським ун-том працювала в Ізраїлі (1992). Викл. у Великобританії, Турції, Канаді. Зав. каф. загальної та морської геології ОНУ. Директор міжгалузевого учбово-наук. координаційного центру «Геоархеологія, морська й екологічна геологія» при ОНУ (2006). Наук. інтереси зосереджені на четвертинній геології, мікропалеонтології, геоекології, геоархеології. Керівник міжнар. проектів і співтовариств, наук. конференцій, таких як UNESCO-IUGS-IGCP 521 «Black Sea-Mediterranean Corridor during last 30 ky: Sea level change and human Coastline Migration»; EU AVICENNE «Benthic foraminifera as indicators of heavy metals pollution – a new kind of biological monitoring for the Mediterranean Sea» (1992–1996); «HERMES: Hotspot ecosystem research on the margins of European Seas» (2006–2009). Чл. Геол. товариства США (1992), міжнар. товариств «Cushman Foundation for Foraminiferal Research» (1992), «Grzybowski Foundation for Foraminiferal Research» (1995), чл. Палеонтологічних товариств України, Росії,

Американської асоціації передових вчених, Міжнар. спілки форамініферових досліджень імені Кушмана; президент та виконавчий директор Міжнар. товариства по мікропалеонтології, мікробіології та мейобентоса (Канада, 2001). Отримала 5 акад. нагород і грантів. Лауреат конкурсу «Людина справи» та премії імені Б. Ф. Дерев'янка (2009). Авт. близько 300 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1406 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 498–500 ; Вчені вузів Одеси. Одеса, 2001. Вип. 2, ч. 1. С. 291–293 ; Люди дела : лауреаты конкурсов «Вечерней Одессы» памяти Б. Ф. Деревянка по итогам 2003–2012 гг. Одесса, 2013. С. 76–77.

ЯРЕМЧУК Оксана Василівна (17.10.1969, Одеса) – психолог, д-р психол. наук (2014), проф. (2014). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1991), аспірантуру за спеціальністю «загальна психологія, історія психології» (1995). Захистила канд. дис. «Міфологічний компонент ментальності особистості: культурно-історичний підхід» (2001). З 1994 р. працює в ОДУ: асист., старш. викл., доц. (2011), проф. (2014) каф. соц. та прикладної психології. Захистила доктор. дис. «Психологія етнокультурної міфотворчості особистості» (2014). Наук. інтереси в галузі загальної, соц., етнічної, іст. психології та акмеології. Чл. Всеукраїнської асоціації політ. психологів, Соціологічної асоціації України.

Неодноразово нагороджувалася грамотами за досягнення в навч. та наук. діяльності ОНУ. Авт. та співавт. понад 70 наук. пр., у т. ч. 4 монографій, 2 навч. посібників

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1408-а ; Одеський національний університет імені І. І. Мечникова : офіц. сайт. URL: <http://onu.edu.ua> (дата звернення: 23.12.2018).

ЯРОЦЬКА Ірина Вікторівна (01.12.1964, Одеса) – громадський та політ. діяч. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1986). Працювала: заст. генерального директора Міжгалузевої зовнішньоекон. асоціації «Імпост» (м. Одеса), керівником відділення Всесоюзного зовнішньоекономічного об'єднання «Новоекспорт» (м. Москва), виконавчим директором АТ «ТВМ» (м. Київ), директором ЧП «Фемида-плюс»; начальником Департаменту інвестиційної політики (2005–2006), начальником Департаменту рекреаційного комплексу і туризму (з 2006 р.), начальником управління з питань взаємодії з органами самоорганізації населення Одеської

міської ради (до 2010 р.). Керівник суспільної організації громадянського комітету «Одеса-Так!» (2018). Чл. ради суспільного руху «Марафон сумління». Визнана жінкою року у номінації «Суспільно-політ. лідер» (2005), нагороджена орденом Свободи (2006).

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. Ч. 1. С. 239 ; Одесса : офиц. сайт города URL: <http://omr.gov.ua/ua/> (дата звернення: 20.12.2018).

ЯЦЬКО Іван Якович (24.07.1896, с. Новий Буг Херсонського пов., нині – Миколаївська обл. – 08.06.1978, Одеса) – геолог, палеонтолог, д-р геол.-мінерал. наук (1961), проф. (1963). Закінчив Новобузьку вчительську семінарію (1915), біол. відділення ф-ту професійної освіти ІНО (1925), аспірантуру ІНО (1929). Перебував у діючій армії (1916–1917). Під час громадянської війни перебував у Херсоні, де працював в Наросвіті (1920). Працював вчителем трудшколи (1925–1926), асист. НДК географії і геології (1929). Читав лекції з геології в ІНО, Одеському ін-ті водного транспорту та Одеському будівельному ін-ті. За сумісництвом – зав. відділу палеонтології Одеського наук.-дослідного ЗООБІНУ (1931), зав. каф. геології Ін-ту професійної освіти (1931–1933), доц. каф. геології ОДУ (1934). Захистив канд. дис. (1935). У 1941 р. із колективом ОДУ був евакуйований до Середньої Азії, де працював доц. (1941), зав. каф. геології та географії (1942–1944) Учительського ін-ту м. Андижан (Узбекистан). Доц. каф. гідрогеології і палеонтології (1944–1951), зав. каф. загальної геології і гідрогеології ОДУ (1952–1960). Захистив доктор. дис. «Континентальные неогеновые отложения юга УССР и униониды этих отложений» (1961). Проф. (1961), зав. каф. загальної та морської геології (1972–1977), проф.-консультант ОДУ (1977). Продовжувач одеської школи неогенщиків, займався питаннями стратиграфії і палеонтології неогенових відкладів українського Причорномор'я. Вивчав зсуви морського узбережжя. Цікавився палеогеографічними проблемами. Наук. керівник Палеонтологічного музею ОДУ, чл. Міжнар. асоціації з вивчення четвертинного періоду (INQUA). Нагороджений: медалями «За доблесну працю» (1946), «За трудову відзнаку» (1949), «За перемогу над Німеччиною», двома золотими медалями ВДНГ та Почесною грамотою Президії ВР УРСР. Авт. низки наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1415 ; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 510–514 ; Очерки развития науки в Одессе. Одесса, 1995. С. 236–237 ; Видные ученые Одессы. Одесса. 1997. Вып. 7. С. 46–53.

РОЗДІЛ 3
1992–2015

БАЛАГУЛА (Ковалевська) Ірина Леонідівна (21.02.1969, Могильов, БРСР, нині – РБ) – філолог, педагог. Закінчила філол. ф-т ОДУ (1992), ОРІДУ НАДУ (2012). Працювала вчителем російської мови та літератури (1992–1999), заст. директора з навч.-виховної роботи (1999–2005) в Балтській ЗОШ I–III ст. імені О. Гончара. Начальник відділу освіти (2005–2010), зав. сектору у справах преси та інформації (2010), заст. голови (з 2010 р.) Балтської районної держ. адміністрації (2005). Сприяла впровадженню нових методів організації управлінської діяльності, використанню лекційно-семінарської системи навчання тощо. Лауреат Всеукраїнського конкурсу «Учитель року» в номінації «Заступник директора школи з навч.-виховної роботи» (2004). «Вчитель-методист». Нагороджена Почесною грамотою ВР України «За особливі заслуги перед українським народом» (2004), Почесною грамотою МОН України (2004, 2007), Почесною грамотою голови Одеської обл. держ. адміністрації (2009), Почесною грамотою Одеської обл. ради (2013), грамотами місцевих органів управління освітою, знаком «Відмінник освіти України».

Літ.: Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 18–19.

БАЛУХ Денис Валерійович (08.05.1975, Джанкой, АРК) – юрист. Закінчив Юрид. ін-т ОДУ (1997), аспірантуру ОНЮА, ОРІДУ НАДУ (2004). Працював юристом в Одеському представництві компанії «Оверлайн трейдинг ЛТД» (1996–2000). Викладав в ОНЮА (1998–2003). Старш. юрист у малому приватному підприємстві «Юрид. бюро ”Лексус”» (2000–2003). Провідний юрисконсульт юрид. відділу ОНЮА (нині – НУ «ОЮА») (2003–2004). Начальник відділу організаційно-аналітичного забезпечення діяльності управління юстиції Одеського обл. управління юстиції (2004–2006). Заст. директора ТОВ Юрид. і патентна фірма «Грищенко та партнери» м. Київ (2007–2008). Працює у Департаменті з питань діяльності правоохоронних органів Апарату Ради нац. безпеки та оборони України (з 2006 р.). Захистив канд. дис. «Управління держ. службою в Україні» (2009). Асист. каф. адміністративного та фінансового права ОНЮА. Депутат Одеської міської ради, працював у постійній комісії з законності, правопорядку та правозахисту (2002–2006).

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. Ч. 1. С. 16; Одесса : офиц. сайт города. URL: <https://bit.ly/2RQZ0NH> (дата звернення: 26.12.2018).

БАРВІНЕНКО Віталій Дмитрович (03.06.1981, Білгород-Дністровський Одеської обл.) – економіст, політик. Закінчив ІМЕМ ОНУ (2003). Працював в Одеській міській раді та Одеській облдержадміністрації (2006–2007). Керівник Одеської обл. організації ВО «Батьківщина» (2006–2010). Виконавчий директор агропромислової асоціації «Укрнасіясервіс». Народний депутат ВР України VI (2007), VII (2012), VIII (2014) скликання. Чл. Комітету з питань будівництва, містобудівництва та житлово-комунального господарства і регіональної політики (з 2007 р.). Голова Фонду розвитку Причорномор'я.

Літ.: Огренич Н. Г. Твої имена, Одеса... Одеса, 2007. Кн. 6. С. 23–26 ; Верховна Рада України : офіц. веб-портал. URL: <https://bit.ly/2MHNfbl> (дата звернення: 26.12.2018).

БАРВІНСЬКА Поліна Іванівна (17.05.1966, с. Білий Камінь Чечельницького р-ну Вінницької обл.) – історик, д-р іст. наук (2014), проф. (2013). Закінчила іст. ф-т ОДУ (1997), аспірантуру (2000). Працювала вчителем початкових класів, вчителем історії, заст. директора Білокамінської ЗОШ I-II ст. (1986–1997). Референт одеського відділення Українського товариства охорони пам'яток історії і культури. Мол. наук. співроб. іст. ф-ту ОНУ (2000–2001). Захистила канд. дис. «Українсько-німецькі відносини в 1917–1922 рр.» (2001). Працює на іст. ф-ті ОНУ (з 2001 р.): асист., старш. викл., доц. (2009), проф. (2013) каф. нової та новітньої історії. Захистила доктор. дис. «Образ Східної Європи у німецькомовному акад. середовищі у кінці XIX – початку XXI століття» (2013). Стажувалася в Ін-ті східноєвропейської історії Віденського ун-ту (2010), на іст. семінарі Гамбурзького ун-ту (2013). Авт. першого в українській історіографії дисертаційного дослідження українсько-німецьких відносин в 1917–1922 рр., вперше в історіографії зробила порівняльний аналіз особливостей розвитку східноєвропейських іст. досліджень у німецькомовних країнах в XX ст. Учасниця 50 наук. форумів. Чл. німецько-українського комітету істориків, чл. вченої ради із захисту доктор. дис. Львівського нац. ун-у імені Івана Франка, чл. Громадської ради при Держ. архіві Одеської обл., стипендіатка Німецької служби акад. обмінів (2003, 2013), стипендіатка фонду Герди Хенкель (ФРН, 2010). Авт. 65 наук. пр.

Літ.: Немерцалов В. Нею пишається університет. *Освіт. профспілк. вісн.* 2014. № 4 (43). С. 1 ; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2RthGCW> (дата звернення: 23.01.2019).

БОШКОВ Віталій Михайлович (10.10.1968, с. Червоноармійське Болградського р-ну Одеської обл.) – поет і перекладач. Закінчив філол. ф-т ОДУ (1992). Старш. ред. Одеської держ. телерадіокомпанії (з 1993 р.). Авт. і ведучий гагаузької радіопрограми «Ана тарафы» («Рідний край»), ред. телевізійної програми «Ана тарафы» (з 1997 р.). Авт. першої в Україні поетичної збірки гагаузькою мовою. Пише гагаузькою, російською, болгарською та французькою мовами. Займається перекладацькою та наук. діяльністю. Перекладає з турецької, української, болгарської, французької, іспанської, італійської, сербохорватської, голландської та російської мов. Авт. перекладів гагаузькою мовою творів Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українки, В. Сосюри, П. Тичини, В. Симоненка. Укладач збірок віршів гагаузьких поетів – уродженців Одещини «Лаалелар» («Тюльпани») (Одеса, 2002). Пише для дітей, видав збірку гагаузьких казок. Переклав гагаузькою мовою «Конституцію України» (1997) та Закон України «Про національні меншини в Україні» (1993). Чл. Нац. спілки письменників України (1995).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 406 ; Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 38–43 ; Одеське літ. віче. Одеса, 2004. Т. 1. С. 57.

ВИСОЦЬКА Людмила Євгенівна (03.09.1952, Київ) – педагог, громадський діяч. Закінчила Київський ін-т народно-господарства (1978), філол. ф-т ОДУ (1993). Працювала у Республіканському Комітеті радіомовлення та телебачення (1969–1971), асист. Київського ін-ту народного господарства (1971–1988), Київського районного відділу освіти м. Одеса (1988), викл. (з 1992 р.), заст. директора з навч.-виховної роботи (1994), директор (з 2000 р.) держ. ПТУ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування», яке під її керівництвом отримало статус Вищого професійного училища (2002). Створила в училищі філію Малої АН «Шлях до науки» (2003), започаткувала програму козацько-лицарського виховання. Захистила канд. дис. «Формування професійної культури майбутніх фахівців кулінарного профілю у вищих професійних училищах» (2012). Нагороджена Почесною грамотою на честь 60-річчя звільнення Одеси, Почесною грамотою МОН України, медаллю на честь 1500-річчя м. Київ, Почесними грамотами обл. управління освіти та науки,

Літ.: ЕСУ. Київ, 2004. Т. 3. С. 406 ; Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник. Одеса, 1999. С. 38–43 ; Одеське літ. віче. Одеса, 2004. Т. 1. С. 57.

голови Одеської міської ради, орденом «Козацький Хрест» (2004), нагрудним знаком «Відмінник освіти України». Лауреат рейтингу «Золотий фонд-жінки Одеси» у номінації «Освіта» (2005).

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одеса, 2007. Ч. 1. С. 43; Демченко Д. М., Савельева Н. В., Фурсенко Л. І. Пед. олімп Одещини. Одеса, 2008. С. 47.

ГАРКУША Олексій Миколайович (16.02.1952, с. Баловне Новоодеського р-ну Миколаївської обл.) – політ. діяч, економіст, д-р екон. наук (2002). Закінчив ф-т екон. кібернетики ОСГІ (1975), ОДУ за спеціальністю «Політологія» (1993). Працював гол. економістом колгоспу «Вогні комунізму» в с. Христофорівка Баштанського р-ну Миколаївської обл. Очоловав ряд с.-г. підприємств Жовтневого р-ну Миколаївської обл. Гол. економіст радгоспу імені Шевченка Інгулецького тресту радгоспів Жовтневого р-ну (1977–1985). Директор радгоспу «Мирний» (1985–1989). Голова виконкому Жовтневої райради (1989–1991), голова Жовтневої райради (1991–1995).

Голова Жовтневої райдержадміністрації та райради народних депутатів (1995–1996). Перший заст. (1996–1998), голова Миколаївської облдержадміністрації (1999–2005, 2007–2010). Народний депутат України (1998–2000). Держ. службовець I рангу (2000). Захистив доктор. дис. «Стратегія відновлення і високоефективного функціонування виноградарсько-виноробного підкомплексу АПК України в умовах ринкової економіки» (2002). Проф. каф. менеджменту Миколаївського міжрегіонального ін-ту розвитку людини ун-ту «Україна». Очоловав підкомітет ВР України з питань аграрної політики та земельних відносин (1998). Нагороджений ювілейним орденом «Різдво Христове-2000» та Золотою медаллю «За ефективне управління», кавалер ордена «За заслуги» III (2001), II ст. (2002).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2006. Т. 5. С. 403; Хто є хто в Україні: 9000 біогр. довідок. Київ, 2007. С. 186; Хто є хто на Миколаївщині: видатні земляки. Київ, 2005. С. 83.

ГВОЗДІЙ Світлана Петрівна (20.11.1977, смт Крижопіль Вінницької обл.) – спеціаліст з мікробіології та вірусології, фахівець з питань теоретичних та практичних підходів підготовки студентів ун-ту до безпечної життєдіяльності, д-р пед. наук (2017), доц. (2010). Закінчила біол. ф-т ОДУ (1999). Викл. (з 1999 р.), доц. (з 2006 р.) каф. мед. знань та безпеки життєдіяльності, зав. каф. здоров'я людини та цивільної безпеки (з 2018 р.). Чл. наук.-метод. комісії Наук.-метод. ради МОН

України у підкомісії «Безпека життєдіяльності» (2007–2014). Голова Наук.-метод. ради з питань цивільного захисту та безпеки життєдіяльності населення в Одеській обл. (2012). 3 грудня 2012 р. – чл. координаційної ради Співки фахівців з безпеки життєдіяльності при Нац. техн. ун-ті «Харківський політехн. ін-т». Нагороджена Почесною грамотою від департаменту освіти і науки Одеської облдержадміністрації (2014), Грамотами ректора ОНУ імені І. І. Мечникова (2012, 2014).

Літ.: Архів ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 259-а; Народна освіта: електрон. наук. фахове вид. Автори. URL: <https://bit.ly/2RZ0t4D> (дата звернення: 15.01.2019);

ОНУ ім. І. І. Мечникова. Каф. мед. знань та безпеки життєдіяльності. URL: <https://bit.ly/2Gm3bzH> (дата звернення: 15.11.2018).

ДЖАБУРІЯ Олександр Валентинович (25.09.1972) – юрист, суддя, спортсмен. Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1996). Чл. нац. збірної України з плавання (1986–1996). Працював у прокуратурі Одеської обл. (1996–2000). Суддя Малиновського районного суду м. Одеса (2000–2008). Суддя Одеського апеляційного адміністративного суду (з 2008 р.). Чл. Ради суддів України (2010). Чл. Співки юристів України. Чемпіон з плавання. Володар Кубка Світу. Рекордсмен України, Європи та Світу з плавання. Учасник Олімпійських ігор в Атланті. Кавалер ордену Св. Володимира II ст. Почесний мешканець м. Мекон (США).

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. Ч. 1. С. 65; Член Совета судей Украины А. Джабурия зачислен в кадровый резерв на замещение админдолжностей. *Юрид. практика*. 2012. 2 окт. URL: <https://bit.ly/2RTYQoH> (дата звернення: 12.12.2018).

ДІАНОВА Наталія Миколаївна (28.05.1956, м. Шпола Черкаської обл.) – історик, дослідниця історії України, д-р іст. наук (2013), проф. (2015). Закінчила Одеський технологічний ін-т харчової промисловості імені М. Ломоносова (нині – ОНАХТ) (1978), іст. ф-т ОДУ (1993), аспірантуру (1997), докторантуру (2011). Працювала бібліотекарем в Центральній бібліотечній системі імені І. Франка (1981–1988); викл. історії та суспільних дисциплін в Одеському ПТУ № 8 (1988–1994). Захистила канд. дис. «Формування населення міст Південної України у дореформений період (кі-

нець XVIII ст. – 1861 р.)» (2003). Асист. (1994–1999), старш. викл. (1999–2004), доц. (2004–2013), проф. (з 2013 р.) каф. історії України іст. ф-ту ОНУ, проф. (з 2018 р.) каф. історії України ф-ту історії та філософії ОНУ. Захистила доктор. дис. «Науково-просвітницька діяльність вищого православного духовенства Південної України (кінець XVIII – початок XX ст.)» (2013). Сфери наук. інтересів – соц.-екон. та церковна історія України кінця XVIII – початку XX ст., краєзнавство Одещини. Займається пошуком та введенням до наук. обігу джерел з церковної історії. Авт. понад 100 наук. пр., у т. ч. двох монографій.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 353-а ; Дослідники історії Південної України : бібліограф. довід. Київ, 2013. Т. 1. С. 114–116.

ДМИТРИЄВ Сергій Вікторович (04.08.1971, м. Березівка Одеської обл.) – філолог, прозаїк. У середині 1980-х рр. друкувався у місцевій районній газеті «Степовий маяк». Закінчив філол. ф-т ОДУ (1993). Канд. філол. наук (2015). Працює в ОДУ (з 1993 р.): асист., викл. каф. загального та слов'янського мовознавства, старш. викл. каф. загального та слов'янського мовознавства. За сумісництвом старш. викл. методики гуманітарних дисциплін Одеського ін-ту вдосконалення вчителів (з 1996 р.). Основні напрямки наук. діяльності: соціолінгвістика, методика викладання української мови. Авт. підручника для філол. ф-тів «Методика навчання української мови» (2010) та

метод. рекомендацій «Лінгвістична гімнастика та динамічні ігри як інструмент реалізації здоров'язбережувального компоненту в навчанні української мови» (2012). Має три авт. свідоцтва з методики навчання української мови. Чл. Нац. спілки письменників України (2004). Голова Одеської організації Спілки письменників України (2013). Перша книга новел «Крик» (2003), «Вісті з минулого» (2014), кіноповість «Робота над помилками» (2006). Авт. понад десяти пісенних текстів (2005–2008). Нагороджений знаком «Відмінник освіти України» (2004). Авт. збірки новел.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2007. Т. 7. С. 22 ; Філол. ф-т Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова : бібліографія, 1991–2001. Одеса, 2003. С. 69.

ДОЛЖЕНКОВ Олег Олександрович (17.11.1973, Одеса) – політолог, д-р політ. наук (2005). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1995), аспірантуру (1997). Захистив канд. дис. «Формирование тоталитарной политической системы в Украине» (1997). Викладав у Одеському ін-ті внутрішніх справ (1997–2002) (з 2002 р. – Одеський юрид. ін-т Нац. ун-ту внутрішніх справ). Депутат Одеської міської ради (1998–2002). Навчався в ОРІДУ НАДУ (2002–2003). Зав. відділу аналізу громадянсько-політ. подій гол. управління інформаційної політики Адміністрації Президента України (2002–2005). Начальник управління міжнар. відносин та європейської інтеграції Одеської міської ради, проф. каф. конституційного і міжнар. права Одеського ун-ту внутрішніх справ (з 2005 р.). Директор департаменту зовнішніх зв'язків Одеської міської ради (з 2005 р.). Захистив доктор. дис. «Трансформация политических систем Украины и Белоруссии: сравнительный анализ» (2005). Начальник управління міжнар. відносин, європейської інтеграції та зв'язків з Одеською діаспорою (2006–2010). Зав. каф. управління освітніми закладами та держ. служби ПДПУ. Чл. Інвестиційної ради при Одеському міському голові, чл. колегії Гол. управління зовнішньоекономічної діяльності та європейської інтеграції Одеської обл. держ. адміністрації. Нагороджений Премією НАН України для молодих вчених (2001). Авт. 69 наук. пр.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 217.

ДРОЗДОВСЬКИЙ Юрій Анатолійович (22.05.1984, Одеса) – шахіст. Закінчив ОНУ (2005), психолог. Переможець першості Європи серед юніорів (1996–1997), відкритого чемпіонату серед молоді в Швейцарії (2000) та Україні (2004). Чемпіон Європи зі швидких шахів (Варшава, 2006). Дворазовий чемпіон Європи серед юніорів. Срібний призер чемпіонату України серед дорослих (2006). Срібний призер Всесвітніх інтелектуальних ігор (2008). Призер турнірів: «Аерофлот» (Москва, 2006), «Капелла» (Франція, 2006–2007), «Кавала» (Греція, 2006), банку «Південний» (2006) та м. Аяччо (Корсіка, Франція, 2006). Міжнар. майстер ФІДЕ (2000), міжнар. гросмейстер (2004).

Літ.: ЕСУ. Київ, 2008. Т. 8. С. 423.

ДРУЗЬЮК Світлана Олександрівна (02.04.1949, Миколаїв) – політ. діяч. Закінчила ОПІ за спеціальністю «інженер електронної техніки» (1971) та ОДУ за спеціальністю «політологія» (1994). Працювала інженером на Херсонському заводі напівпровідникових приладів (1971–1972), у Пензенському наук.-дослідному електротехнічному ін-ті (1972–1975). Інженер Виноградівського заводу «Електрон» (Закарпатської обл.) (1975–1976), вчитель гарнізонського будинку офіцерів (м. Шверин, Німеччина) (1977–1982), працювала на інженерних посадах на підприємствах Ленінграда (нині – Санкт-Петербург) і Одеської обл. (1982–1991), учитель Білгород-Дністровської школи № 1 (1991–1993), викл. Білгород-Дністровського морського рибпромислового технікуму (1993–1998). Народний депутат України III скликання від КПУ (1998–2002). Чл. фракції КПУ (1998–1999), фракції Селянської партії України (1999–2000), позафракційний депутат (2000), чл. парламентської групи «Трудова Україна» (2000–2002). Чл. Комітету у закордонних справах і зв'язках з СНД ВР України (1998–2002).

Літ.: Офіційна Україна сьогодні. URL: <https://bit.ly/2TISmuD> (дата звернення: 16.12.2018).

ІВАНОВА Олена Андріївна (05.02.1974, м. Гадяч Полтавської обл.) – філолог, літературознавець; фахівець із соц. та масових комунікацій, журналістики, реклами, піару; медіаексперт, медіатренер. Д-р наук (2011), проф. (2015). Закінчила філол. ф-т ОДУ (1996), аспірантуру каф. теорії літератури та компаративістики (1996–1999). Захистила канд. дис. (2000) та отримала диплом канд. філол. наук (2001). Працювала асистентом каф. новітньої літератури та журналістики (2000–2001), на посаді доц. каф. журналістики (2001–2004), докторант каф. журналістики (2005–2008). Захистила докт. дис. із соц. комунікацій (2011). Проф. каф. реклами та зв'язків з громадськістю (2011–

2012), зав. каф. реклами та зв'язків з громадськістю (2013–2014). З 2015 р. – декан ф-ту журналістики, реклами та видавничої справи ОНУ. Наук. інтереси полягають у сфері методології вивчення соціальнокомунікаційних технологій, теорії і практики реклами та піару, мистецької періодики, медіа в умовах інформаційного суспільства, інтегрованих маркетингових комунікацій, медіаграмотності, медіамоніторингу,

медіапланування та медіавимірювання. Засновник та керівник аналітичного центру «Медіапарадигма». Чл. робочої групи в спільному багатонац. ТЕМПУС-ПРОЕКТІ ОНУ (2012–2013). Чл. Наук.-метод. комісії з журналістики та інформації МОН України (з 2015 р.). У 2016 р. була удостоєна титулу «Надбання Одеси» (Думська. TV). Авт. понад 90 наук. та навч.-метод. публікацій з теорії та практики соціальноко-мунікаційної діяльності, журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 463 ; Філол. ф-т Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова : бібліографія, 1991–2001. Одеса, 2003. С. 82–83 ; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2SfqyKf> (дата звернення: 07.02.2019).

ІВАНСЬКИЙ Андрій Йосипович (24.03.1970, м. Очаків Миколаївської обл.) – юрист, д-р юрид. наук, проф. Закінчив Донецьке вище військово-політ. училище інженерних військ та військ зв'язку (1991), юрид. ф-т ОДУ (1997), магістратуру держ. служби ОНЮА (2002–2004), ОДЕУ (2009). Служив офіцером військової частини (1991–1996) та у військовій прокуратурі Одеського гарнізону (1996–1998). Захистив канд. дис. (2000). Працював викл. (2001–2002), доц. (2005), проф. каф. адміністративного та фінансового права ОНЮА. Директор, зав. каф. Ін-ту міжнар. та нац. права МГУ. Працював начальником відділу (2001–2004), начальником управління прав. забезпечення Держ. податкової адміністрації (ДПА) в Одеській обл. Займав посаду заст. юрид. департаменту ДПА України (2004–2005). Начальник юрид. управління в Одеській міській раді (2005–2007). Захистив доктор. дис. «Фінансово-правова відповідальність в сучасній Україні: теоретичне дослідження» (2009). Начальник управління держ. скарбниці м. Одеси. Канд. у майстри спорту СРСР з класичної (греко-римської) боротьби. Почесний працівник держ. податкової служби України (2003, 2004), нагороджений Почесною відзнакою Одеського міського голови «Подяка» (2006), лауреат премії «Народне визнання» в номінації «Юрист року» (2010), Заслужений юрист України (2010). Авт. понад 80 наук. пр.

Літ.: Одесса и одесситы в III тысячелетии : темат. сб. Киев, 2007. С. 50. URL: <https://bit.ly/2Sp8C7B> (дата звернення: 03.12.2018) ; Одесса : офіц. сайт города. URL: <https://bit.ly/2GCXQDB> (дата звернення: 03.12.2018).

КНЯЗЯН Маріанна Олексіївна (11.12.1970, Одеса) – філолог, д-р пед. наук (2007), проф. (2011). Закінчила ф-т романо-германської філології ОДУ (1993), аспірантуру (1998). Захистила канд. дис. «Навч.-дослідницька діяльність студентів як засіб актуалізації професійно значущих знань (на базі вивчення іноземних мов)» (1998). Працювала в Ізмаїльському держ. гуманітарному ун-ті на ф-ті іноземних мов: викл. каф. французької мови (1993–1999), доц. (1999–2000), зав. каф. романської філології (2000–2004), докторант каф. загальної та соц. педагогіки (2004–2007). Захистила доктор. дис. «Система формування самостійно-дослідницької діяльності майбутніх вчителів іноземних мов у процесі ступеневої підготовки» (2007). Проф. каф. романської філології Ізмаїльського держ. гуманітарного ун-ту (2007). Проф. каф. французької філології ф-ту романо-германської філології ОНУ (з 2007 р.). Одна з наймолодших д-рів наук в Україні. Наук. інтереси зосереджені у сфері формування самостійно-дослідницької діяльності майбутніх учителів іноземних мов. Нагороджена грамотою Одеської облдержадміністрації (2007). Почесний проф. Ізмаїльського держ. гуманіт. ун-ту. Авт. понад 150 наук. пр., у т. ч. трьох монографій, дев'яти навч. посібників.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 539; Вчені ОНУ: інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2Rrdsvo> (дата звернення: 23.01.2019).

КОЛТУНОВ Олександр Юлійович (21.06.1960, Кишинів, МРСР, нині – РМ) – політолог, проф. Закінчив ІСН ОДУ за спеціальністю «політологія» (1992). Працював у газеті «Комсомольская правда», займався партійною роботою (1985–1991). Заст. генерального директора Асоціації «Здоров'я сім'ї» (1991–1999). Проректор з адміністративної роботи, зав. каф. суспільних наук (з 1999 р.), доц. Одеського держ. мед. ун-ту. Захистив канд. дис. «Політ. коректність: концептуальні основи та технічні прийоми» (2005). Займається розробкою доктрини політ. коректності як соц.-політ. технології у відношенні до сучасних держ. політ. умов. Чл. Акад. політ. наук України.

Нагороджений відзнакою голови Одеської облдержадміністрації, грамотами МОЗ та МОН України. Авт. 25 наук. пр.

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. Ч. 1. С. 100.

КОНДРАТЕНКО Наталія Василівна (24.04.1974, Одеса) – філолог, фахівець у галузі дискурсології, текстолінгвістики та політ. лінгвістики, д-р філол. наук (2013), проф. (2015). Закінчила філол. ф-т ОДУ за спеціальностями «російська мова та література» (1997) та «українська мова та література» (1999), аспірантуру (2001). Захистила канд. дис. «Питальні речення в українському поетичному мовленні» (2001). Працювала в Одеській наук. бібліотеці імені М. Горького (нині – ОННБ) (1997–1999); в ПДПУ: асист. (1999–2001), старш. викл. (2001–2002). Працює в ОНУ: доц. каф. журналістики (2002–2010), доц. каф. прикладної лінгвістики (2010–2012), проф., зав. каф.

прикладної лінгвістики (з 2011 р.). Захистила доктор. дис. «Український модерністський і постмодерністський дискурс: комунікативно-прагматичний та текстово-синтаксичний аспекти» (2012). Розробила оригінальну теорію ігрової природи політ. комунікації та є засновником наук. напрямку в україністиці – художня дискурсологія. Голова Одеського обл. осередку Всеукраїнської асоціації викл. української мови та літератури, голова секції української мови Одеського обл. відділення МАН України. Нагороджена Почесною грамотою ОНУ (2005), Почесною грамотою АПН України (2010), Подякою НАН України (2010). Авт. та співавт. понад 150 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 574-а; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2B8igkf> (дата звернення: 23.01.2019).

КОРМИЧ Борис Анатолійович (16.12.1977, Черкаси) – адвокат, юрист, д-р юрид. наук (2004), проф. (2007). Закінчив з відзнакою ОДЮА (1999), ф-т соціології ІСН ОНУ (2000), Ін-т підготовки професійних суддів ОНЮА (2003). Учасник парламентської програми «Канада-Україна», пройшов стажування в палаті громад парламенту Канади (1996–1997). Проходив стажування у ВР України (1998). Захистив канд. дис. «Держ.-прав. механізм митної політики України» (2000). Працював наук. співроб. ОДУ, в юрид. фірмі «КС» (Одеса). Доц. (2000), проф. (2007), зав. каф. (2013) морського і митного права ОНЮА. Захистив доктор. дис. «Організаційно-прав. основи політики

інформаційної безпеки України» (2004). Основний напрямок наук. діяльності – інформаційне право та інформаційна безпека; міжнар. митне право і митна політика. Чл. редколегії наук. збірників «Актуальні проблеми політики». Чл.-кор. Української

Акад. політ. наук (2011). Чл. Спілки юристів України, чл. Спілки адвокатів України, Одеської обл. колегії адвокатів. Стипендіат стипендії Президента України, стипендії КМ України для молодих вчених. Нагороджений грамотою Міністерства України у справах сім'ї і молоді. Лауреат премії імені В. Суміна Української правничої фундації, лауреат премії І. О. Власенка. Авт. понад 140 наук. пр., у т. ч. 12 монографій, підручників.

Літ.: ЕСУ. Київ, 2014. Т. 14. С. 507; 500 впливових особистостей Україна. 10 років незалежності, (1991–2001). Харків, 2001. С. 112; Літопис Нац. ун-ту «Одеська юрид. акад.» (до 165-річчя одеської школи права і 15-річчя ун-ту). Одеса, 2012. С. 107–110.

КОРОБЧИНСЬКИЙ Олександр Леонідович (29.08.1969,

Київ – 05.01.2011, Одеса) – підприємець, політик. Закінчив Одеське морське училище Морського флоту України (1987), ЕПФ ОНУ (2003), Одеську держ. акад. будівництва та архітектури за спеціальністю «Економіка підприємств» (2005), за спеціальністю «Промислово-громадянське будівництво» (2007), ОРІДУ НАДУ (2006). Гол. механік АТП «Одесавторесурси» (1987–1991). Генеральний директор МП «Ексопус» (1991–1994). Реалізував проект створення страхової швидкої мед. допомоги (1993) і першої в Україні страхової мед. клініки «Інто-Сана» (2002). Гол. спеціаліст з маркетингу та новим технологіям АТЗТ «Інто» (1994–2003). Президент промислово-будівничої групи «Інтобуд» (з 2003 р.). Депутат Одеської міської ради IV скликання, входив до складу комісії з будівництва, архітектури та земельних правовідносин (2002–2009). Депутат Одеської міської ради V скликання (2006), чл. Постійної комісії у справах молоді та спорту (2009–2011). Захистив канд. дис. «Організація та функціонування системи економічної безпеки підприємств будівельного холдингу» (2010). Перший віцепрезидент Громадської організації роботодавців «Союз Одеських будівельників» (з 2005 р.). Голова Партії промисловців і підприємців України (2009–2011). Дійсний чл. Акад. будівництва України (2005). Нагороджений орденом Св. Рівноапостольного Великого князя Володимира III ст.

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. Ч. 1. С. 104; 500 влиятельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 88.

КОТЛЯР Юрій Вадимович (23.09.1969, смт Березнегувате Миколаївської обл.) – історик, д-р іст. наук (2005), проф. (2007). Закінчив іст. ф-т ОДУ (1992), аспірантуру (1995–1997). Вчитель Березнегуватської неповної СШ № 2 (1992–1994), зав. Березнегуватським народним іст. музеєм (1995–1996). Начальник паспортної служби Березнегуватського РВ УМВС України в Миколаївській обл. (1996–1999). Захистив канд. дис. «Повстансько-партизанський рух українських селян у 1919 – на початку 1920 р. (на матеріалах Півдня України)» (1997). Керівник і консультант секції «Історія України» Миколаївського територіального відділення МАН (1999). Працював у Миколаївському навч.-наук. ін-ті ОНУ (1999–2007): старш. викл., доц., зав. каф. іст. дисциплін. Докторант каф. історії України (2003–2005). Захистив доктор. дис. «Селянство Півдня України в період нової екон. політики (1921–1929 рр.)» (2005). Зав. каф. історії Чорноморського держ. ун-ту імені П. Могили (з 2007 р.). Стипендіат Канадського ін-ту українських студій Альбертського ун-ту (2007). Зав. Миколаївським відділенням Ін-ту історії України НАН України (2010). Стажувався в ун-ті Са'Foscari (м. Венеція, Італія) (2010). Голова вченої ради Миколаївського навч.-наук. ін-ту ОНУ (2006). Чл. Нац. спілки краєзнавців України (2011). Лауреат Миколаївської обл. культурологічної премії імені М. Аркаса (2003), Відмінник освіти України (2004). Нагороджений Почесними грамотами МОН України (2002, 2005, 2006, 2010), орденом УПЦ преподобного Нестора Літописця (2006), знаком «Петро Могила» (2009), Почесною грамотою КМ України (2011). Авт. та співавт. понад 200 наук. пр., у т.ч. 25 монографій та 12 навч.-метод. посібників.

Літ.: Дослідники історії Південної України : біобібліогр. довід. Київ, 2013. Т. 1. С. 180–185.

КРУК В'ячеслав Юлійович (17.08.1968, Одеса) – юрист. Закінчив ЕПФ ОНУ (2002). Здобувач ст. канд. наук держ. управління при ОРІДУ НАДУ. Захистив канд. дис. «Механізми реалізації державної екологічної політики в аспекті охорони довкілля на регіональному рівні» (2009). Працював матросом водногребної бази Управління спортивних споруд Чорноморського морського пароплавства (1985–1986), проходив службу в Збройних Силах (1986–1988). Працював комерційним директором ТОВ «Крумар» (1992–1994), керівник департаменту АТЗТ

Страхова компанія «Инто» (1994–2002). Був першим президентом Морського страхового бюро України (з 2000 р.). Голова опікунської ради, президент мед. холдингу «Инто-Сана» (з 2005 р.). Займав посаду віце-мера Одеси (2002–2003), першого заст. Міністра охорони навколишнього природного середовища України (2003–2005). Очолював Одеську обл. організацію Партії зелених України (1999–2004), голова Одеської міської організації Всеукраїнського об'єднання «Батьківщина» (з 2005 р.). Депутат Одеської міської Ради V (2006–2010), VI (з 2010 р.) скликання. Лауреат муніципальної премії «Одесит року» (2000).

Літ.: 500 впливельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 93 ; Хто є хто в Україні : 9000 біограф. довідок. Київ, 2007. С. 501 ; Троц А. С. Друзья одесские мои. Одесса, 2012. С. 67.

КРУЧЕК Ірина Володимирівна (04.10.1965, м. Умань Черкаської обл.) – держ. діяч. Закінчила юрид. ф-т ОДУ (1992) та ОРІДУ НАДУ (2005). Працювала в обл. відділі соц. забезпечення Кримоблвиконкому: інспектором, старш. інспектором (1987–1993), на посадах провідного спеціаліста, гол. спеціаліста управління організацією пенсійного забезпечення Міністерства праці та соц. захисту АРК (1993–1994). Заст. міністра Міністерства праці та соц. захисту АРК (з 1994 р.). Перший заст. міністра Міністерства праці та соц. політики АРК (з 2010 р.). Нагороджена почесною грамотою ВР АРК (1999). Заслужений працівник соц. сфери АРК (2005).

Літ.: Кто есть кто в Крыму : информ. база. URL: <http://whoiswho.crimea.ua/> (дата звернення: 08.12.2018).

КУЛІНСЬКИЙ Володимир Леонідович (02.11.1968, Одеса) – фізик-теоретик, фахівець в галузі теорії критичних явищ та фазових переходів, д-р фіз.-мат. наук (2011), проф. (2011). Закінчив фіз. ф-т ОДУ (1992), аспірантуру (1995). Захистив канд. дис. «Канонічний формалізм опису критичних явищ у простих системах» (1996). Працював в ОДУ: мол. наук. співроб. (1991–1992), асист. (1996), старш. викл. (1996–2001), доц. (2001–2010), проф. каф. теоретичної фізики (з 2011 р.). Захистив доктор. дис. «Асиметрія критичної поведінки рідинних систем» (2011). Проф. каф. теоретичної фізики та астрономії ф-ту математики, фізики та інформаційних технологій

ОНУ (з 2018 р.). Основні наук. результати в галузі критичних явищ і теорії фазових переходів, теорії динамічних переходів у системах з неголономними зв'язками; розвинув процедуру побудови канонічної форми флуктуаційного гамільтоніану рідини; запропонував проективне перетворення (Kulinskii transformation) між фазовими діаграмами рідина-пара Ленард-Джонсівського флюїду та моделі Ізинга; висунув гіпотезу глобального ізоморфізма цих систем; отримав низку результатів по переходах порядок-безлад у системах саморушних частинок (модель Вічека). Стипендія КМ України (1992–1993), Стипендія фонду Сороса для аспірантів (1993–1994), «Відмінник освіти України» (2002). Авт. понад 40 наук., наук.-метод. та наук.-популярних пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 639-а ; Каф. теоретичної фізики ОНУ імені І. І. Мечникова : офіц. сайт. URL: <http://theorphys.onu.edu.ua/> (дата звернення: 14.12.2018).

ЛОКАЙЧУК Валерій Федорович (06.05.1957, Одеса) – юрист. Закінчив Одеську середню спеціалізовану школу міліції (1981), юрид. ф-т ОДУ (1993). Пройшов курс навчання при Регіональному агентстві з питань банкрутства (арбітражний керівник). Працював оперуповноваженим кримінального розшуку Ленінського РВВС м. Одеса (1981–1988). Брав участь у ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС (1986). Засновник і голова правління юрид. кооперативу «Право» м. Одеса (1989–1991), президент юрид. посередницької фірми «Коммерсантъ» (з 1991 р.), консалтингової фірми «Коммерсант-консалт» (з 2001 р.). Голова Спостережної ради Благодійного фонду «К».

Депутат Одеської обл. ради VI скликання (2010). Перший заст. голови Регіональної Ради підприємців при облдержадміністрації. Чл. Ради Спілки юристів України (1996). Чл. спілки правозахисного товариства «Одеський меморіал» (1999), чл. Асоціації фахівців з питань антикризового управління (2001), Третейський суддя постійно діючого Третейського суду при Спілці юристів України (2005), заст. голови ради Спілки юристів України (з 2007 р.), чл. ФІАБСІ-Україна (Міжнар. асоціація фахівців нерухомості та Всесвітньої асоціації юристів) (2007). Нагороджений медаллю «За бездоганну службу» III ст., Почесними грамотами Міжнар. фонду юристів України, нагородою Всесвітньої організації юристів, міжнар. нагородою за професійні досягнення імені Луки Пачолі, орденом «За заслуги» при ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, орденом «За заслуги» III ст. (2007), православним орденом Св. Дмитро Солунський IV ст. (2007), орденом преподобного Нестора Літописця I та

II ст., орденом Св. Рівноапостольного Великого князя Володимира II ст. Заслужений юрист України (2004). Лауреат рейтингу «Народне визнання – 2005».

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. Ч. 1. С. 122 ; Нац. лідери України. Київ, 2012. С. 228–229 ; 500 влиятельных личностей Одес. региона. Одесса, 2003. С. 104.

МАРЦИНКО Олена Едуардівна (29.03.1974, м. Котовськ (з 2016 р. – Подільськ) Одеської обл.) – хімік, д-р хім. наук (2014), проф. (2018). Закінчила хім. ф-т ОДУ (1996), аспірантуру ОНУ (1996–2002). Лаборант ОДУ (1996), мол. наук. співроб. (2002–2004), наук. співроб. (2004–2005), доц. (2005–2015), проф. (з 2015 р.) каф. загальної хімії та полімерів ОНУ. Захистила канд. дис. «Однорідно – та різнометальні комплексо-нативи германію(IV)» (2005). Доц. каф. загальної хімії та полімерів ОНУ (2011). Захистила доктор. дис. «Координаційна та супрамолекулярна хімія комплексних аніонів германію(IV), стануму(IV) з комплексонами та гідроксикарбоновими кис-лотами» (2014). Один з провідних лекторів каф., авт. оригінальних курсів лекцій «Супрамолекулярна хімія», «Координаційні сполуки в хімії високомолекулярних сполук», розробник робочих програм з курсів «Хімія з основами геохімії», «Хімія неорганічна», «Методика викладання хімії». Відп. виконавець держбюджетних тем (з 2003 р.). Чл. Наук. ради НАН України з проблеми «Неорганічна хімія», вченої ради та метод. комісії хім. ф-ту. Отримала стипендію КМ України для молодих учених (2006–2008), нагороджена премією міжнар. видавничої компанії «Наука/Інтерперіодика» за найкращу публікацію (2010), грамотою ректора ОНУ (2012) та грамотою Одеської обл. ради (2016). Авт. та співавт. понад 200 наук. пр., зокрема монографій, метод. та учбових посібників, підручника з грифом МОН України, наук. статей. Має 18 патентів України.

Літ.: Антонова Е. Химия в жизнь. Юг. 2013. 25 мая (№ 3). С. 3, 5 ; Комисаренко С. Наука, со-здающая здоровье. Одес. изв. 2013. 25 мая. (№ 55). С. 4 ; База патентів України. URL: <https://bit.ly/2UWkivo> (дата звернення: 15.11.2018) ; Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2HRq5QU> (дата звернення: 23.01.2019) ; ОНУ ім. І. І. Мечникова. Каф. загальної хімії та поліме-рів. URL: <https://bit.ly/2RU59ss> (дата звернення: 15.11.2018).

МАСОВЕЦЬ Олександр Георгійович (10.08.1946, Одеса) – юрист, економіст. Закінчив ОІНГ (1993), юрид. ф-т ОДУ (1994). Інженер відділу засобів механізації Спеціального конструкторсько-технологічного бюро з дослідним виробництвом

Фіз.-хім. ін-ту АН УРСР (1981–1989), зав. ринку «Привоз» (1985–1998), директор відділення Українського фонду підтримки підприємництва у м. Одеса та Одеській обл. (1999–2001), помічник-консультант народного депутата Ю. А. Кармазіна (2001–2003), генеральний директор ВАТ «Інвестстройторг» (2003–2004), заст. директора ЗАТ «Укртанкер» (2004–2005), начальник Одеського міського управління земельних ресурсів Держ. комітету із земельних ресурсів України (з 2005 р.).

Літ.: Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. Ч. 1. С. 132.

МИКОЛЕНКО Олександр Іванович (05.02.1974, с. Ротмістрівка Смілянського р-ну Черкаської обл.) – правознавець, юрист, д-р юрид. наук (2011), проф. (2013). Закінчив Юрид. ін-т ОДУ (1996), аспірантуру при каф. держ. і адміністративного права. Працював в ОДУ (з 1997 р.), де пройшов шлях від старш. викл. до проф. каф. Захистив канд. дис. «Проблеми відшкодування шкоди, заподіяної адміністративним правопорушенням» (2000). Доц. (2004), заст. зав. каф. адміністративного та підприємницького права ОНУ (2008, 2011–2014). Захистив доктор. дис. «Місце адміністративного процедурного права в системі юрид. знань та системі права України» (2011). Зав. каф.

адміністративного та господарського права ОНУ (з 2014 р.). Основні напрямки наук. досліджень – адміністративне деліктне право як ін-т адміністративного права; адміністративне процедурне право як підгалузь адміністративного права; адміністративний процес як вид адміністративної процедури; критерії диференціації системи права на галузі та місце у цій системі адміністративного права; сучасне місце та значення управлінських відносин в предметі адміністративного права України. Входить до складу спеціалізованої вченої ради для захисту дис. на здобуття наук. ст. д-ра, канд. наук при НУ «ОЮА» та Харківському нац. ун-ті внутрішніх справ. Входить до складу редколегій ряду спеціалізованих видань, зокрема: «Правова держава», «Вісник ОНУ. Серія: Правознавство», «Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління» та ін. Авт. понад 130 наук. пр., коментарів до Законів України

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 759.1 ; Екон.-прав. ф-т ОНУ імені І. І. Мечникова (1998–2007) : бібліогр. покажч. друк. пр. Одеса, 2009. С. 199–212.

ОСАДЧИЙ Микола Анатолійович (25.05.1964, с. Гвоздавка Любашівського р-ну Одеської обл.) – юрист. Закінчив Одеську середньо-спеціальну школу міліції (1988), Юрид. ін-т ОДУ (1995). Працював робітником на Цукровому заводі. Призваний до лав Радянської Армії (1982), проходив строкову службу в Афганістані (1982–1984). Пройшов шлях від міліціонера (з 1985 р.) до начальника відділу кримінальної міліції. Зайняв посаду старш. оперуповноваженого в особливо тяжких справах (2006), призначений заст. начальника відділу по боротьбі з організованими злочинними угрупованнями. Призначений на посаду старш. оперуповноваженого в особливо важливих справах Іллічівського відділу з боротьби з організованою злочинністю (2007). Нагороджений медалями: «Воїну-інтернаціоналісту від вдячного афганського народу», «70 років Збройних Сил СРСР», «15 років виводу Радянських військ із Демократичної Республіки Афганістан», «За сумлінну службу» I та II ст., «15 років МВС України» та «За відзнаку у службі у внутрішніх військах МВС України» I, II ст., «Захиснику Вітчизни» (2002).

Літ.: Держ. нагороди України. Кавалери та лауреати. Київ, 2008. Т. 2. С. 348.

ПАСТУШЕНКО Павло Петрович (24.08.1963, м. Новомиргород Кіровоградської обл.) – юрист, політ. діяч. Закінчив ОПІ (1985), ЕПФ ОДУ (1998), ОРІДУ НАДУ (1998). Пройшов шлях від фахівця до керівного працівника на «Заводі імені Січневого повстання» («Краян») (з 1985 р.). Депутат Малиновської районної ради народних депутатів XXI скликання м. Одеси (1990–1994). Заст. голови Малиновського райвиконкому м. Одеси (1993–1997). Депутат Одеської міської ради народних депутатів (1994–1998), депутат Одеської обл. ради (1998–2002, 2002–2006). Директор міського агентства з приватизації держ. житлового фонду і земельних ділянок Одеського міськвиконкому, заст. начальника УЖКГ (1997). Очолював Одеське міське управління земельних ресурсів (1998). Перший заст. начальника (2001), в. о. начальника (2002), начальник Одеського обл. управління земельних ресурсів (2002–2012). Керівник регіональної програми з проведення земельної реформи (2002). Захистив канд. дис. «Методологічні та метод. основи екон.-екол. та прав. регулювання міського природокористування» (2003). Начальник управління у справах захисту прав спо-

живачів у Одеській обл. Начальник Миколаївського обл. управління Держ. інспекції з питань захисту прав споживачів (2012). Заслужений працівник сільського господарства України. Почесний геодезист України, Почесний землевпорядник України. Нагороджений Почесною грамотою КМ України, нагрудним знаком «Державна служба України "За сумлінну працю"», Почесним знаком голови Одеської облдержадміністрації, пам'ятним знаком Одеської міської ради, орденом УПЦ Св. рівноапостольного Великого князя Володимира II та III ст., орденом «Різдво Христове» I та II ст., присвоєно почесне звання «Лідер України» в номінації «Держ. та суспільні діячі» (2003). Авт. ряду наук. пр.

Літ.: Лауреати України. Харків, 2004. С. 433 ; 500 впливельних личностей Одес. регіона. Одесса, 2003. С. 136 ; Одесса и одесситы в III тысячелетии : темат. сб. Одесса, 2007. С. 20–21. URL: <https://bit.ly/2UWP6vZ> (дата звернення: 03.12.2018).

ПРИГАРИН Олександр Анатолійович (26.09.1971, Одеса) – історик, д-р іст. наук (2015), доц. (1999). Закінчив іст. фак. ОДУ (1993). Асист. каф. археології та етнології України (1993–1998), зав. лаб. археології та етнографії Степової України ОДУ (1993–1995), аспірант відділу етнології Ін-ту мистецтвознавства, фольклористики і етнології імені М. Т. Рильського НАН України (м. Київ). Стипендіат КМ України для молодих вчених (1998–2000). Доц. каф. археології та етнології України ОНУ (отримав звання у 2001 р.). Канд. дис. захистив в Ін-ті політ. і етнонац. досліджень НАН України (1998), доктор. дис. – у Чернівецькому нац. ун-ті імені Ю. Федьковича (2015).

Стажувався у Софійському ун-ті «Св. Клімента Охридського» (2000), у Польщі (2002), в Європейському ун-ті (м. Мінськ) (2004–2005). Керівник етнографічних експедицій ОНУ у Буджаку (південно-західні р-ни Одеської обл.), Миколаївської та Запорізької обл. та АРК (з 1995 р.). Чл. наук.-метод. ради Управління охорони культурної спадщини Одес. облдержадміністрації (2003). Чл. Української асоціації усних істориків, Наук. т-ва болгаристів України, Міжнар. акад. комісії істориків «Україна-Болгарія», Комісії з дослідження старобрядництва при Міжнар. комітеті славистів. Ініціатор щорічних наук. форумів та альманаху «Липоване: історія і культура руских-старобрядцев» (з 2004 р.). Директор громадської організації «Одеська міська організація Українського товариства охорони пам'яток історії та культури». Відп. секретар низки наук. зб.

Літ.: Вчені ОНУ : інформ. ресурс / НБ ОНУ. URL: <https://bit.ly/2STfadS> (дата звернення: 23.01.2019) ; Кафедра археології та етнології України Ф-ту історії та філософії ОНУ ім. І. І. Мечникова. URL:

<http://ae.onu.edu.ua/?p=537> (дата звернення: 16.11.2018); Опендатабот – сервіс моніторингу реєстраційних даних українських компаній. Одеська міська організація УТОПК. URL: <https://bit.ly/2TLdT5P> (дата звернення: 16.11.2018).

РОДИНА Наталія Володимирівна (02.01.1970, Одеса) – психолог, д-р психол. наук (2013), проф. (2015). Закінчила відділення психології ІМЕМ ОДУ (1996), аспірантуру (2001). Старш. лаб., асист. (з 1996 р.) каф. загальної та соц. психології ОНУ. Викл. каф. психології ІМЕМ (2001–2003), асист. (2004–2006), доц. (2006–2014) каф. загальної та соц. психології ІМЕМ ОНУ. Захистила канд. дис. «Індивідуально-особистісні особливості менеджерів середньої ланки в кризових ситуаціях: психодинамічний підхід» (2005). Присвоєно вчене звання доц. (2008). Наук. співроб. держ. установи «Ін-т очних хвороб та тканинної терапії імені В. П. Філатова» (з 2010 р.). Захистила доктор. дис. «Психологія копінг-поведінки: системне моделювання» (2013).

Проф. каф. соц. і прикладної психології ОНУ (2014). З 2016 р. – зав. каф. диференціальної і спеціальної психології ОНУ. Має досвід роботи консультантом у компаніях «Українська Торгівельна компанія» (F&D), PALMA GROUP та ін. Галузь наук. інтересів: історія психології, загальна психологія, клінічна психологія, соц. і прикладна психологія. Чл. редколегії наук. журналів: «Вісник ОНУ. Серія: Психологія» та міжнар. наук.-практ. журналів «Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools», «american journal of fundamental, applied & experimental research» (2011). Керівник наук.-дослідницької теми «Дослідження психології ортобіозу людини» (2016). Чл. спеціалізованої вченої ради ОДУ (2012). Рецензент матеріалів міжнарод. наук.-практ. конф. «Етнопсихологічні дослідження в медицині, соціології та сфері освіти» (2013). Організатор міжнар. конф. «500 років використання поняття «Психологія» в літературі, мистецтві, науці і практиці за фактом першої згадки цього поняття в бібліографії робіт Marko Marulic» (2014). Керівник секції «Міжнар. інтеграція псих.-пед. досліджень» VI Міжнар. студ. електронної наук. конф. «Студентський наук. форум 2014». Чл. Асоціації політ. психологів України з 2014 р. З 2015 р. – дійсний чл. акад. «European Academy of Natural History» European scientific and industrial consortium, program «Open science partnership» (United Kingdom). Дипломант XV нац. конкурсу «Золота Психодія» в номінації «Проект року в психол. науці 2013 р.» (м. Санкт-Петербург). Нагороджена Почесними грамотами Одеської міської ради, ОНУ. Авт. понад 90 наук. пр., у т. ч. однієї монографії, однієї колективної монографії.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 984-а ; ОНУ імені І. І. Мечникова. Ф-т психології та соц. роботи. Каф. диференціальної і спец. психології. URL: <https://bit.ly/2MLB5yb> (дата звернення: 23.12.2018).

СМИНТИНА Олена Валентинівна (28.07.1972, Херсон) – історик, археолог, фахівець в галузі інвайронментальної історії, д-р іст. наук (2003), проф. (2004). Закінчила іст. ф-т ОДУ (1994). Працювала: лаборантом (1992), асист., викл. (1997–1998) каф. археології та етнології ОДУ. Захистила канд. дис. «Історія населення України в IX–VI тис. до н. е.: еколог. аспект» (1997). Доц. (1998–2000), зав. (з 2000 р.) каф. археології і етнології України ОНУ. Захистила доктор. дис. «Давнє населення України в його природному середовищі: епоха ранньопервісної общини» (2003). Директор Ін-ту міжнар. освіти ОНУ (з 2010 р.). Брала участь у виконанні проектів «Скіфія до скіфів» (INTAS), «Одеса в Європі – Європа в Одесі» (TEMPUS), стажувалась у Центральноєвропейському ун-ті (м. Будапешт, Угорщина) та ун-ті м. Ексетер (Велика Британія). Дійсний чл. Європейської Асоціації археологів (1999), нац. координатор діяльності Товариства дослідників Центральної Євразії (2000), чл. Європейського товариства інвайронментальної історії (2001), чл. Всесвітнього археол. конгресу (2003); індивідуальний чл. Міжнар. геогр. товариства (2004). Заст. голови спеціалізованої вченої ради із захисту доктор. дис. (2004). Керівник Центру культури та історії Італії імені Дж. Гарібальді (2008), чл. Нац. комітету Міжнар. асоціації дослідників четвертинного періоду (співкерівник секції археології) (2009), акад. АН ВШ України (2010), дійсний чл. Геол. товариства США (2011), чл. наук-метод. ради МОН України (сектор вищої освіти, підкомісія «Історія та археологія») (з 2019 р.). Нагороджена премією Президента України для молодих вчених (2006), премією імені І. Крип'якевича (2011), грамотами ВР України, МОН України, НАН України, Одеської облдержадміністрації, відзнакою ради ректорів «За досягнення у науці» (2015), орденом «Зірка Італії» (2019). Авт. понад 200 наук. пр.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1099; Видные ученые Одессы: д-ра наук и проф. Одесса, 2005. Ч. 1. С. 258–259; Проф. Одес. (Новорос.) ун-ту. Одеса, 2005. Т. 4. С. 132–136.

ТОКАРЧУК (ЗІЛКОВСЬКА) Людмила Михайлівна (01.09.1963, м. Бершадь Вінницької обл.) – правознавець, канд. юрид. наук (2002), проф. (2016). Закінчила Юрид. ін-т ОДУ (1995). Лаборант (1988), доц. каф. цивільно-прав. дисциплін (2006), заст. декана (2006), проф. ЕПФ ОНУ. Одночасно працювала в Одеській міській раді начальником служби у справах дітей та управління молодіжної політики, сім'ї та спорту (2003–2005). Канд. дис. «Правове регулювання усиновлення за законодавством України» (2002). Досліджує проблеми прав. регулювання сімейних і цивіль-

но-процесуальних відносин. Особливу увагу приділяє формам влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Авт. мініпроєкту «Створення інтердисциплінарного ф-ту за моделлю Liberal Arts and Science (на базі класичного ун-ту)» (2015). Працювала у проєкті «Інноваційний університет і лідерство». Чл. Асоціації цивілістів України (з 2011 р.). Нагороджена Почесною грамотою Одеської облдержадміністрації, Пам'ятним нагрудним знаком «60 років визволення м. Одеси від фашистських загарбників», Почесною відзнакою голови Одеської облдержадміністрації, Почесною грамотою МОН України, Почесною грамотою Одеської міської ради, Почесною відзнакою Одеського міського голови «Подяка», нагрудним знаком МОН «Василь Сухомлинський» та ін. Заслужений юрист України (2016).

Літ.: Державні нагороди України. Кавалери та лауреати. Київ, 2016. Т. 6. С. 540–541. URL: <https://bit.ly/2tkREIn> (дата звернення: 16.11.2018); ОНУ ім. І. І. Мечникова. Каф. цивільно-правових дисциплін. URL: <https://bit.ly/2WVoBIY> (дата звернення: 16.11.2018).

ТРУБА В'ячеслав Іванович (23.01.1967, Одеса) – правознавець, проф. (2015). Закінчив юрид. ф-т ОДУ (1992), аспірантуру при каф. цивільного права та процесу. Працював: асист. (1992–1994), старш. викл. каф. цивільного права та процесу (1994–1998), доц. галузевих прав. дисциплін, публічного та приватного права (1998–1999), доц. каф. цивільно-прав. дисциплін (1999) ОДУ. Захистив канд. дис. «Прав. регулювання цінних паперів в Україні» (1999). В. о. (1999), зав. каф. цивільно-прав. дисциплін ОНУ (2001–2006). Присвоєно вчене звання доц. (2002). Декан ЕПФ ОНУ (з 2006 р.). Голова навч.-метод. комісії ЕПФ (1999–2006), чл. вченої ради ОНУ (з 1999 р.), чл. експертної ради Держ. акредитаційної комісії МОН України з

«Правознавства» (2003–2008), голова вченої ради ЕПФ ОНУ (з 2006 р.); чл. ректорату ОНУ (з 2006 р.), чл. Спільки цивілістів України (з 2011 р.). Нагороджений Почесними грамотами на рівні ун-ту (13), міста (1), області (2), Почесною відзнакою міського голови «Подяка» (2008), Почесною грамотою МОН України (2008), Подякою Президії НАН України (2010), Почесною відзнакою Голови Одеської обл. держ. адміністрації (2014), нагрудним знаком «Відмінник освіти України» (2015), Заслужений юрист України (2015). Авт. понад 70 наук. пр., в т. ч. наук., навч.-метод. видань та підручників з грифом МОН України.

Літ.: Архів НБ ОНУ. Ф. 2. Од. зб. 1197-а ; Кто есть кто в Одес. регионе. Одесса, 2007. Ч. 1. С. 201 ; Екон.-прав. ф-т Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова (1998–2007) : бібліогр. покажч. друк. пр. Одеса, 2009. С. 73–77.

ЧУВАКОВ Олег Анатолійович (30.01.1974) – правознавець, д-р юрид. наук (2017), проф. (2019). Закінчив Юрид. ін-т ОДУ (1997). Старш. викл. (1999), доц. (2000), на посаді проф. (з 2018) каф. кримінального права, кримінального процесу та криміналістики ЕПФ ОНУ. Канд. дис. захистив у Харківському нац. ун-ті внутрішніх справ (2003). Тема канд. дис. «Кримінальне право в Україні (1917–1922 рр.)». Доктор. дис. «Кримінально-правова протидія злочинам проти основ нац. безпеки України: теорія і практика» захистив в Ін-ті держави і права імені М. Корецького (2017).

Літ.: ОНУ ім. І. І. Мечникова. Каф. кримінального права, кримінального процесу та криміналістики. URL: <https://bit.ly/2DwXLY8> (дата звернення: 16.11.2018).

Алфавітний покажчик випускників

1. Абалакін Віктор Кузьмич 198
2. Абашидзе Давид Ілліч (Димитрій, схиархієпископ Антоній) 12
3. Аваліані Симон Лукич 12
4. Авілов Микола Вікторович 198
5. Авраменко Олександр Іванович 199
6. Авраменко Ольга Валентинівна 199
7. Аганін Марк Абрамович 13
8. Агура Олександр Дмитрович 14
9. Адамян Вадим Мовсесович 200
10. Айзенцон Юхим Григорович 200
11. Айналов Дмитро Власович 14
12. Айхенвальд Юлій Ісаєвич 15
13. Акинфієв Іван Якович 15
14. Акімова Катерина Василівна 201
15. Акімова Людмила Степанівна 201
16. Аксентьев Борис Миколайович 16
17. Аксентьева Зінаїда Миколаївна 202
18. Александров Борис Георгійович 202
19. Александров Олександр Васильович 203
20. Алексанян Арто Богданович 17
21. Алексеев Анатолій Якович 204
22. Алексеев Олексій Карпович 17
23. Алексеева Любов Антонівна 202
24. Аленін Юрій Павлович 205
25. Алтоїз Борис Анатолійович 206
26. Альбов Микола Михайлович 18

27. Альбург Лев Осипович 206
28. Амбокадзе Лариса Степанівна 207
29. Андерш Йосип Фрідріхович 207
30. Андреюк Катерина Іванівна 210
31. Андріадзе Микола Йосипович 19
32. Андрієвський Сергій Михайлович 208
33. Андрієнко Віталій Опанасович 208
34. Андрійченко Борис Миколайович 209
35. Андрійчук Кесар Омелянович 210
36. Андронаті Сергій Андрійович 211
37. Андронов Іван Леонідович 212
38. Андрусов Микола Іванович 19
39. Анісімов Юрій Микитович 213
40. Аніщук Володимир Васильович 213
41. Антипов Юрій Олександрович 214
42. Антонович Валерій Павлович 214
43. Антонюк Микола Артемович 215
44. Антошко Михайло Якович 215
45. Ануфрієв Лев Олександрович 215
46. Арват Нінель Миколаївна 216
47. Арват Федір Степанович 216
48. Аркас Микола Миколайович 20
49. Арнаутов Василь Олексійович 20
50. Аров Дамір Зямович 217
51. Аронов Рафаїл Аронович 217
52. Афанасьєв Георгій Омелянович 21
53. Афанасьєв Данило Якович 218
54. Ахламов Анатолій Геннадійович 219
55. Бабенко Віталій Іванович 219
56. Бабичев Федір Андрійович 30
57. Багрій-Шахматов Леонід Васильович 219
58. Базилевич Михайло Андрійович 22
59. Базилевський Володимир Олександрович 220
60. Баймуратов Михайло Олександрович 221
61. Баканурський Григорій Леонідович 230
62. Баккал Семен Абрамович 23

63. Баков Петро Іванович 23
64. Балабанов Михайло (Самуїл) Соломонович 24
65. Балагула (Ковалевська) Ірина Леонідівна 570
66. Балан Сергій Борисович 222
67. Балодіс Карліс Єкабович (Баллод Карл-Вольдемар Якович) 24
68. Балух Валерій Сергійович 223
69. Балух Денис Валерійович 570
70. Баранець Микола Максимович 224
71. Баранов Ігор Авенірович 224
72. Баранський Дмитро Ларивонович 25
73. Барбаумов Наум Йосипович 25
74. Барвіненко Віталій Дмитрович 571
75. Барвінська Поліна Іванівна 571
76. Бардах Яків Юлійович 26
77. Бардіна Наталія Василівна 225
78. Баринштейн Леон Абрамович 26
79. Барладяну-Бирладник Василь Володимирович 225
80. Барсуківський Володимир Федорович 226
81. Басенко Костянтин Якович 226
82. Бассарська Марія Олексіївна 27
83. Батуріна Надія Петрівна 227
84. Бачинська Олена Анатоліївна 227
85. Бачинський Анатолій Діомидович 228
86. Башмаков Олександр Олександрович 27
87. Бевзенко Степан Пилипович 229
88. Безредка Олександр Михайлович 28
89. Бейліс Олександр Самійлович 230
90. Бельтюкова Світлана Вадимівна 230
91. Беньковський Василь Григорович 231
92. Березінський Віталій Костянтинович 231
93. Берков Павло Наумович 29
94. Беркович Євген Михайлович 30
95. Берман Яків Зиновійович 232
96. Берназ Василь Дмитрович 233
97. Бернацька Римма Петрівна 233
98. Бершадський Сергій Олександрович 30

99. Белозоров (Белозьоров) Сергій Тихонович 234
100. Бичихін Опанас Олексійович 31
101. Бігдай Яким Дмитрович 31
102. Біденко Дмитро Сидорович 234
103. Білоус Віталій Михайлович 235
104. Білоусова Олена Михайлівна 236
105. Біляшівський Микола Федотович 32
106. Біціллі Петро Михайлович 32
107. Блажко Ніна Іванівна 236
108. Бланковська Тамара Пилипівна 237
109. Бобинін Мстислав Миколайович 237
110. Богата Лідія Миколаївна 238
111. Богатський Всеволод Дем'янович 33
112. Богатський Олексій Всеволодович 238
113. Богацький Фелікс Домінікович 34
114. Богачинська Інна Яківна 239
115. Богомолець Олександр Олександрович 32
116. Богуцький Павло Петрович 240
117. Бойчак Іван Яремович 240
118. Болдирев Ігор Андрійович 241
119. Болтенко Михайло Федорович 35
120. Бондар Олександр Іванович 241
121. Бондарев Віктор Миколайович 242
122. Бондарчук Леонід Васильович 243
123. Бориневич Анатолій Антонович 36
124. Боровиков Георгій Андрійович 36
125. Бортняк Анатолій Агафонович 243
126. Борщак Ілько (справжнє ім'я – Баршак Ілля Львович) 37
127. Борщевський Валентин Якович 245
128. Бошков Віталій Михайлович 572
129. Братан Микола Іванович 244
130. Браунер Олександр Олександрович 38
131. Брігіков Анатолій Федорович 245
132. Бродавко Роман Ісаакович 246
133. Бродський Ераст Костянтинівич 39
134. Бродський Михайло Самійлович 246

135. Бронз Йосип Львович 247
136. Брусиловська Ольга Іллівна 248
137. Бруяко Ігор Вікторович 248
138. Брюханов Аркадій Олексійович 249
139. Бугайцов Олег Павлович 250
140. Будде Євген Федорович 39
141. Будіянський Микола Федорович 250
142. Бузук Петро Опанасович 40
143. Буницький Євген Леонідович 41
144. Бурксер Євген Самійлович 41
145. Бурштейн Анатолій Ізраїлевич 251
146. Бурштейн Арон Йосипович 42
147. Буряченко Володимир Філімонович 43
148. Бутук Наталія Григорівна 251
149. Буханенко Дмитро Панасович 252
150. Бухштаб Лазар Борисович 43
151. Бучинський Петро Миколайович 44
152. Вайнберг Борис Григорович 45
153. Вайнберг Йосип Мойсейович 46
154. Вайндрах Григорій Мойсейович 46
155. Вайнштейн Осип Львович 46
156. Вайсфельд Наталя Данилівна 252
157. Вайхброт Езро Йосипович 253
158. Ваксман Юрій Федорович 253
159. Ванденко Леонід Дмитрович 254
160. Варбанець Людмила Дмитрівна 254
161. Варбанець Павло Дмитрович 255
162. Варварецький Юрій Андрійович 255
163. Варнеке Олександр Борисович 256
164. Василевський Микола Леонідович 257
165. Василенко Дмитро Оверкійович 47
166. Василенко Микола Прокопович 48
167. Васильєв Анатолій Семенович 257
168. Васильєв Микола Семенович 48
169. Васильєв Олександр Семенович 49
170. Васильківський Олександр Олександрович 258

171. Васьковський Євген Володимирович 50
172. Вашпанов Юрій Олександрович 258
173. Ващенко Віктор Петрович 259
174. Вдовиченко Володимир Власович 259
175. Вегерчук Сергій Максимович 260
176. Верещагін Леонід Федорович 260
177. Верхратський Сергій Аврамович 50
178. Висоцька Людмила Євгенівна 572
179. Вихованець Галина Володимирівна 261
180. Вихров Борис Борисович 262
181. Вишневська Ірина Миколаївна 262
182. Вілінський Микола Миколайович 52
183. Вілінський Сергій Григорович 52
184. Вітвіцький Георгій Миколайович 263
185. Вітковський Йосип Йосипович 52
186. Вітриченко Едуард Олександрович 263
187. Вітриченко Ніна Михайлівна 263
188. Вітте Сергій Юлійович 53
189. Вітюк Віктор Федорович 264
190. Вітюк Олександр Никанорович 262
191. Вовчук Ірина Леонідівна 265
192. Войцева Олена Андріївна 265
193. Волкова Наталія Едуардівна 266
194. Волошановський Ігор Станіславович 267
195. Вольський Серафим Андрійович 267
196. Воробйова Людмила Вікторівна 268
197. Ворожко Віктор Йосипович 268
198. Воскобойніков В'ячеслав Михайлович 269
199. Воскресенський Василь Федорович 54
200. Вужилівська Віра Василівна 270
201. В'язовський Григорій Андрійович 270
202. Габер Микола Олександрович 271
203. Гайський Микола Якимович 54
204. Галка Тамара Іванівна 272
205. Галкін Борис Миколайович 272
206. Галчанський Петро Анатолійович 272

207. Гальчинський Юрій Никифорович 273
208. Гамалія Микола Федорович 55
209. Гамов Антон Михайлович 55
210. Гандірук Ніна Григорівна 273
211. Ганзен Олексій Васильович (справж. – Вільгельмович) 56
212. Гансова Емма Августівна 274
213. Ганський Олексій Павлович 57
214. Гантмахер Фелікс Рувимович 275
215. Ганудель Зузана Томашівна 276
216. Гапонов Юхим (Євфимій) Антонович 57
217. Гаранін Володимир Михайлович 274
218. Гаркуша Олексій Миколайович 573
219. Гвоздій Світлана Петровна 573
220. Гельмбольдт Володимир Олегович 277
221. Ген Ервін Юлійович 58
222. Герасимов Олег Іванович 277
223. Герасюта Микола Федорович 278
224. Гермоген (Долганов (Долганьов) Георгій Єфремович) 58
225. Гернет Володимир Олександрович 59
226. Герценштейн Михайло Якович 60
227. Герцо-Виноградський Семен Титович 61
228. Гессен Володимир Матвійович (Вольф Мунішевич) 61
229. Гетьман Володимир Петрович 279
230. Гешелін Олександр Ісакович 62
231. Гібш Ісидор Аронович 62
232. Гіммельфарб Яків Климентійович 63
233. Гінзбург Віктор Якович 64
234. Гінзбург Юрій Павлович 280
235. Глазман Ізраїль Маркович 280
236. Глауберман Абба Юхимович 281
237. Глиняний Володимир Павлович 282
238. Глушков Валерій Олександрович 282
239. Глушков Володимир Євгенович 283
240. Глушков Олександр Васильович 283
241. Глушак Анатолій Степанович 284
242. Гогоберідзе Борис Костянтинівич 64

243. Голівкін Микола Іванович 284
244. Голованов Василь Корнилович 285
245. Головатий Микола Федорович 286
246. Головенко Микола Якович 286
247. Головченко Олександр Миколайович 287
248. Голуб Самуїл Йосипович 288
249. Голубович Інна Володимирівна 288
250. Гольдберг Абрам Мойсейович 289
251. Гольдштейн Леонід Петрович 65
252. Гонтар Олександр Васильович 289
253. Гончаров Петро Іванович 65
254. Гончарук Григорій Іванович 290
255. Гончарук Тарас Григорович 291
256. Горбул Олександр Дмитрович 291
257. Гордієвський Михайло Іванович 66
258. Горецький Василь Олексійович 292
259. Городецький Володимир Дмитрович 67
260. Гороховський Віталій Федорович 293
261. Горст Георгій Миколайович 293
262. Готалов-Готліб Артемій Григорович 67
263. Гофайзен Олег Вікторович 293
264. Гохман Олександр Рафаїлович 293
265. Гохман Хаїм Ісгудович 68
266. Гошуляк Віталій Володимирович 295
267. Графтіо Генріх Осипович 69
268. Гребницький Микола Олександрович 69
269. Гребьонкін Валерій Віталійович 296
270. Грень Андрій Янович (Іванович) 296
271. Гребцова Ірена Світозарівна 297
272. Григоревський Віталій Михайлович 298
273. Григоренко Іван Григорович 298
274. Григорович-Березовський Микола Олександрович 70
275. Григурко Іван Сергійович 299
276. Гриценко Павло Юхимович 299
277. Грінбарт Семен Борисович 300
278. Грінчак Василь Якович 301

279. Гродський Костянтин Михайлович 71
280. Громашевський Лев Васильович 71
281. Гроссман Леонід Петрович 72
282. Гроссман Семен Азар'євич 72
283. Губарь Олег Йосифович 301
284. Гулько Майя Андріївна 302
285. Гурвич Сократ Соломонович 302
286. Гуржій Іван Олександрович 303
287. Гуровська Оксана Павлівна 304
288. Гусейнов Григорій Джамалович 304
289. Гусяков Микола Омелянович 305
290. Гупор Василь Петрович 73
291. Давиденко Тетяна Іванівна 305
292. Дайліс Ісаак Львович 73
293. Данильчук Петро Васильович 306
294. Дахшлейгер Григорій Федорович 306
295. Де-Метц Георгій Георгійович 74
296. Дерев'яно Борис Федорович 307
297. Джабурія Олександр Валентинович 574
298. Джеджула Карпо Омелянович 308
299. Дзєндзелівський Йосип Олексійович 309
300. Дзиговський Олександр Миколайович 309
301. Діанова Наталія Миколаївна 574
302. Діварі Микола Борисович 310
303. Діденко Віктор Дмитрович 310
304. Дмитрієв Сергій Вікторович 575
305. Дмитрієва Світлана Іванівна 311
306. Добровольська Клавдія Петрівна 312
307. Добровольський Аркадій Вікторович 74
308. Доброгорський Микола Іванович 312
309. Добролюбський Андрій Олегович 313
310. Добролюбський Костянтин Павлович 75
311. Довгополова Оксана Андріївна 314
312. Довнар Геннадій Станіславович 314
313. Додін Євген Васильович 315
314. Долженков Олег Олександрович 576

315. Долженков Олександр Федорович 315
316. Дольберг Михайло Давидович 316
317. Домброван Тетяна Іванівна 316
318. Домбровський Іван Петрович 317
319. Домрін Володимир Вікторович 318
320. Донич Микола Миколайович 76
321. Донич Михайло Варфоломійович 76
322. Доценко Володимир Павлович 318
323. Драган Григорій Сильвестрович 318
324. Дреерман Марк Григорович 319
325. Дрезноль Тамара Анатоліївна 319
326. Дремлюк Роман Лук'янович 320
327. Дрізо (псевд. Мад) Михайло Олександрович 77
328. Дроздов Валентин Олексійович 321
329. Дроздовський Володимир Петрович 321
330. Дроздовський Лев Антонович 77
331. Дроздовський Юрій Анатолійович 576
332. Дружок Світлана Олександрівна 577
333. Дуб Ісай Давидович 78
334. Дубко Юрій Валентинович 322
335. Дублянський Віктор Миколайович 323
336. Дубовик Ніна Олександрівна 324
337. Дубров Борис Іванович 324
338. Дудченко Валентина Віталіївна 325
339. Дузь Іван Михайлович 325
340. Дулицький Семен (Шлема-Зельман) Осипович (Йосипович) 79
341. Дунаєва Лариса Миколаївна 326
342. Дусинський Іван Іванович 80
343. Дяченко Олександр Митрофанович 327
344. Дьомін Олег Борисович 327
345. Дьоміна Антоніна Іванівна 328
346. Ейнгорн В'ячеслав Семенович 329
347. Елькін Давид Генріхович 329
348. Євтухов В'ячеслав Михайлович 330
349. Єлін Володимир Леонтійович (Борух Ізраїльович) 80
350. Єльчанінов Євген Семенович 81

351. Ємельянов Володимир Олександрович 330
352. Ємець Сергій Іванович 331
353. Єпур Григорій Володимирович 332
354. Єршова-Бабенко Ірина Вікторівна 332
355. Жаборюк Олена Анатоліївна 333
356. Жадан Тетяна Олександрівна 334
357. Жардецький В'ячеслав (Венчеслав) Сигізмундович 81
358. Жгенті Володимир Капланович 82
359. Жемайтис Зігмас Юозович 83
360. Жечев Степан Степанович 334
361. Живатов Григорій Костянтинович 83
362. Жиліна Зінаїда Іванівна 334
363. Житков Борис Степанович 84
364. Жук Ольга Вікторівна 335
365. Жуковський Петро Михайлович 84
366. Заблудовський Павло Юхимович 85
367. Заболотний Данило Кирилович 85
368. Заверталюк Нінель Іванівна 336
369. Загнітко Василь Миколайович 336
370. Загоровський Євген Олександрович 86
371. Загоровський Микола Олександрович 87
372. Заєвлошин Михайло Миколайович 88
373. Зайкевич Анастасій Єгорович (Георгійович) 88
374. Зайцев Ювеналій Петрович 337
375. Закарая (Закарія) Єфрем Фарнозович 89
376. Закушняк Олександр Якович 89
377. Замбриборщ Федір Сергійович 337
378. Занчевський Іван Михайлович 90
379. Запорожченко Олександр Вікторович 338
380. Заславський Георгій Мойсейович 339
381. Затовський Олександр Всеволодович 339
382. Захарук Юрій Миколайович 340
383. Захарченко Ігор Григорович 341
384. Збарський Мойсей Ісаакович 341
385. Зейлігер Дмитро Миколайович 91
386. Зеленецький Микола Михайлович 91

387. Зелінський Ігор Петрович 341
388. Зелінський Микола Дмитрович 92
389. Зільберберг Лазар Абрамович 93
390. Зінковський Володимир Георгійович 342
391. Знойко Дмитро Васильович 343
392. Золовський Андрій Петрович 343
393. Золотаревська Жанна Григорівна 344
394. Золотко Андрій Никонович 345
395. Зорич Анастасія Антонівна 345
396. Зубарева Віра Кимівна 346
397. Зубов Микола Іванович 346
398. Іваниця Володимир Олексійович 347
399. Іванова Олена Андріївна 577
400. Іванський Андрій Йосипович 578
401. Іванченко Прокіп Леонтійович 348
402. Изгоев Олександр Соломонович 93
403. Изотов Євген Іванович 349
404. Ільйов Степан Петрович 350
405. Іохвидов Йосип Семенович 350
406. Іутинська Галина Олександрівна 351
407. Іщенко Дмитро Семенович 351
408. Кавтарадзе Петро Павлович 94
409. Калина Осип Григорович 94
410. Калінчак Валерій Володимирович 352
411. Калуст'ян Леон Хачикович 353
412. Кальфа Семен Федорович 95
413. Камалов Герберт Леонович 353
414. Каменська Наталія Леонідівна 354
415. Каменська Тетяна Григорівна 354
416. Канзафарова Ілона Станіславівна 354
417. Кара-Гяур Людмила Борисівна 354
418. Каракаш Ілля Іванович 356
419. Карасьова Тамара Леонідівна 357
420. Каретніков Валентин Григорович 357
421. Каришковський-Ікар Петро Йосипович 358
422. Кармазін Юрій Анатолійович 359

423. Карпенко Олена Юріївна 359
424. Карпов Леонід Михайлович 360
425. Кахіані Микола Саулович 95
426. Кашперук Костянтин Володимирович 361
427. Керекеша Петро Володимирович 361
428. Кернер Сергій Мойсейович 362
429. Кесельман Павло Мойсейович 362
430. Кирилов Єлпідіфор Анемподис тович 96
431. Кириченко Олексій Миколайович 96
432. Кириченко Сергій Олександрович 363
433. Китайська Олена Петрівна 364
434. Кілеса В'ячеслав Володимирович 364
435. Кіпшидзе Семен Нікіфорович 97
436. Кірсанов Семен Ісакович 365
437. Кіт (Ліхошерстова) Олена Іванівна 365
438. Клейнман Олександр Філіпович 97
439. Клейтман Йосип Онисимович 98
440. Клих Юрій Олександрович 366
441. Клочек Григорій Дмитрович 366
442. Князян Маріанна Олексіївна 579
443. Кобозєв Іван Олексійович 99
444. Ковалевська Тетяна Юріївна 367
445. Коваленко Борис Миколайович 367
446. Коваленко Микола Павлович 368
447. Коваль Володимир Тимофійович 369
448. Коваль Ігор Миколайович 369
449. Ковальов Віктор Павлович 371
450. Ковальський Віктор Владиславович 371
451. Ковач Валентина Олексіївна 372
452. Ковлакова Ірина Борисівна 372
453. Коган Ананій Ісаакович 373
454. Козак Михайло Павлович 99
455. Козіна Тетяна Михайлівна 373
456. Кокшарова Тетяна Володимирівна 374
457. Колегаєва Ірина Михайлівна 374
458. Колесник Валентина Олександрівна 375

459. Колісниченко Анатолій Іларіонович 376
460. Колтунов Олександр Юлійович 579
461. Коляда Віктор Іванович 376
462. Комар Сергій Валентинович 377
463. Комаров Микола Сергійович 378
464. Компанієць Іван Іванович 378
465. Кондратенко Наталія Василівна 580
466. Коніков Євген Георгійович 379
467. Кононович Олександр Костянтинович 99
468. Константинов Алеко Іваніцов 100
469. Контуш Сергій Михайлович 380
470. Коншин Олександр Юлійович 101
471. Копанський Іван Семенович 380
472. Кореновський Анатолій Олександрович 381
473. Корзюков Анатолій Іванович 381
474. Коритнюк Ярослав Олегович 382
475. Кормич Борис Анатолійович 580
476. Кормич Людмила Іванівна 382
477. Корнман Іван Євгенович (Ганс Фрідріх Вільгельм) 101
478. Коробчинський Олександр Леонідович 581
479. Коровицький Леонід Костянтинович 102
480. Коровін Юрій Вікторович 383
481. Корольова Тетяна Михайлівна 384
482. Корчевна Любов Олександрівна 384
483. Косминська Світлана Пилипівна 385
484. Костін Олександр Васильович 385
485. Костюк Володимир Миколайович 386
486. Котляр Юрій Вадимович 582
487. Котов-Хроменко Віктор Омелянович 386
488. Кохріхт Фелікс Давидович 387
489. Коцовський Анатолій Дмитрович 102
490. Коцюбенко Микола Макарович 388
491. Кравченко Ірина Анатоліївна 388
492. Кравченко Лілія Георгіївна 389
493. Крамер Юхим Наумович (Хаим Нехемович) 389
494. Красеха Єрофей Никифорович 390

495. Красильщик Ісак Матвійович 103
496. Красний Юрій Петрович 390
497. Крет Никанор Матвійович 391
498. Крижанівський Віктор Миколайович 103
499. Крижанівський Дмитро Антонович 104
500. Криницький Шалва Йосипович 105
501. Криштофович Африкан Миколайович 105
502. Крокос Володимир Іванович 106
503. Кроль Мойсей Ааронович 107
504. Кротов Веніамін Григорович 391
505. Крохмаль Василь Васильович 392
506. Круглов Віктор Євгенович 392
507. Крук В'ячеслав Юлійович 582
508. Крук Олександр Карпович 393
509. Кручек Ірина Володимирівна 583
510. Кудряков В'ячеслав Тихонович 108
511. Кузнецова Інеса Василівна 393
512. Кузнецов Всеволод Полікарпович 108
513. Кузьмін Віктор Євгенович 394
514. Кулінський Володимир Леонідович 583
515. Култигін Володимир Павлович 394
516. Кульбакін Степан Михайлович 108
517. Кульчицький Станіслав Владиславович 395
518. Кумпан Михайло Іванович 109
519. Курас Іван Федорович 396
520. Кур'ята Володимир Григорович 397
521. Кутателадзе Іовель Григорович 109
522. Кухаренко Валерія Андріївна 397
523. Куценко Альфред Миколайович 398
524. Кушнір В'ячеслав Григорович 398
525. Ладан Людмила Володимирівна 399
526. Лангштейн Марк Соломонович 400
527. Лаптієнко Катерина Максимівна 400
528. Ласкареєв Володимир Дмитрович 110
529. Лациник Юхим Якович 111
530. Лебеденко Наталія Петрівна 401

531. Лебеденко Олександр Михайлович 401
532. Лебедєв Борис Іванович 402
533. Лебедєв В'ячеслав Боніфатійович 111
534. Лебединський Яків Микитович 111
535. Лебединцев Арсеній Арсенійович 112
536. Левинський Сергій Васильович 402
537. Левитський Володимир Фавстович 113
538. Левицький Микола Артемович 403
539. Леві Григорій Семенович 113
540. Левін Лев Григорович 114
541. Левченко Михайло Олександрович 403
542. Левчук Володимир Володимирович 404
543. Левяш Ілля Якович 404
544. Лейдерман Наум Лазарович 405
545. Лейко Святослав Григорович 405
546. Лейтес Лев Рафаїлович 114
547. Лернер Микола Осипович 114
548. Леутський Корній Матвійович 406
549. Лещенко Дмитро Давидович 407
550. Лисецький Федір Миколайович 407
551. Литовченко Олексій Федорович 408
552. Лігін Валер'ян Миколайович 115
553. Лігнау Микола Георгійович 116
554. Ліпатов Геннадій Миколайович 409
555. Лобков Володимир Олексійович 409
556. Лозовський Анатолій Корнійович 410
557. Локайчук Валерій Федорович 584
558. Локотош Тетяна Володимирівна 410
559. Лошак Віктор Григорович 411
560. Лузанов Михайло Фомич 117
561. Лук'яненко Микола Григорович 411
562. Луняченко Анатолій Васильович 412
563. Лупанов Борис Олександрович 117
564. Лур'є Горацій (Горац) Саулович 118
565. Магонов Олександр Захарович 412
566. Майгер Микола Вікторович 413

567. Майорський Григорій Львович 13
568. Мак Василь Тимофійович 414
569. Макар Олександр Михайлович (Жвіф Семен Мойсейович) 118
570. Макаренко Ольга Анатоліївна 413
571. Макаров Володимир Костянтинович 415
572. Маккавеева Олена Борисівна 415
573. Малиновська Жанна Костянтинівна 416
574. Малінін Михайло Іванович 119
575. Маломуж Микола Петрович 416
576. Малютіна Наталя Павлівна 417
577. Маляров Володимир Володимирович 417
578. Манакін Вадим Леонідович 418
579. Мандес Михайло Ілліч 119
580. Мануйлов Олександр Аполлонович 120
581. Маргуліс Михайло Семенович 121
582. Маркевич Олексій Іванович 121
583. Маркелов Григорій Іванович 122
584. Маркович (Маркевич) Дмитро Васильович 123
585. Маркушевська Лариса Петрівна 419
586. Мартиновський Сергій Володимирович 419
587. Марцинко Олена Едуардівна 585
588. Масловська Лариса Вікторівна 420
589. Масовець Олександр Георгійович 585
590. Матвеев Сергій Миколайович 124
591. Матковська Ірина Яківна 420
592. Матусіс Ісаак Абрамович 124
593. Матящук Антоніна Давидівна 421
594. Медведєва Олена Іванівна 421
595. Медведков Олександр Павлович 422
596. Меерсон Дарій Львович 125
597. Мелік-Меграбов Авак Меграбович 125
598. Мелікішвілі (Меліков) Петро Григорович 126
599. Меліхова Ірина Олексіївна 422
600. Мельник Світлана Василівна 423
601. Мельник Степан Кирилович 423
602. Мельниченко Віктор Олександрович 424

603. Ментковський Юзеф Леонович 424
604. Менчук Василь Васильович 425
605. Меркулова Надія Семенівна 425
606. Мешкова Світлана Борисівна 425
607. Мигай Сергій Іванович 126
608. Миколенко Олександр Іванович 586
609. Мирельзон Лев Арісевич 127
610. Мироненко Олександр Миколайович 426
611. Михайлик Олена Юріївна 427
612. Михайлик Юрій Миколайович 427
613. Михайлов Микола Петрович 428
614. Михайлюк Віктор Іванович 428
615. Михайлюк Іван Михайлович 429
616. Мізецька Віра Ярославівна 429
617. Міклашевський Іван Миколайович 127
618. Мілова Марія Іллівна 430
619. Мільман Давид Пінхусович 430
620. Мінічева Галина Григорівна 431
621. Мірошніченко Євген Гордійович 432
622. Міхневич Георгій Леонтійович 128
623. Мішин Валеріан Олександрович 129
624. Молодченкова Ольга Олегівна 432
625. Морін Сергій Михайлович 129
626. Мороз Валентин Леонідович 433
627. Морозова Ірина Борисівна 434
628. Мочульський Василь Миколайович 130
629. Музиченко Петро Павлович 434
630. Мусій Валентина Борисівна 435
631. Нагуєвський Дарій Ілліч 130
632. Надежко Галина Онисимівна 436
633. Наріманов Наріман Кербалай Наджаф Огли 131
634. Нахапетов Віталій Миколайович 436
635. Немченко Юрій Анатолійович 436
636. Неструх Михайло Федорович 131
637. Низов Анатолій Сергійович 437
638. Нікітін Володимир Іванович 438

639. Нікітін Сергій Андрійович 438
640. Нікіфоров Євген Костянтинівич 439
641. Нікіфорчук Лідія Павлівна 439
642. Ніковський Андрій Васильович 132
643. Новіков Віталій Володимирович 440
644. Носирев Іполит Васильович 440
645. Оборотов Юрій Миколайович 441
646. Овсянико-Куликовський Дмитро Миколайович 133
647. Огівецький Ісаак Юхимович 133
648. Озенбашли Амет Сеїдабдуллаєвич 134
649. Окс Антон Антонович 135
650. Окуневський Яків Леонтійович 135
651. Оленковський Микола Петрович 442
652. Олійник Іван Антонович 442
653. Олійник Раїса Іванівна 443
654. Олійників Олег Семенович 443
655. Онищенко Володимир Петрович 443
656. Онищук Василь Онисимович 444
657. Онищук Віталій Михайлович 445
658. Онищук Олег Вікторович 445
659. Орбинський Артемій Робертович 136
660. Орженцький Роман Михайлович 136
661. Орзіх Марко Пилипович 446
662. Осадчий Микола Анатолійович 587
663. Осадчук Петро Ілліч 446
664. Охотніков Сергій Борисович 447
665. Павлов Павло Миколайович 137
666. Павловський Гліб Олегович 448
667. Павловський Олександр Ілліч 448
668. Павлодський Юхим Абрамович 449
669. Палаузов Володимир Миколайович 138
670. Палієнко Микола Олександрович 449
671. Палійчук Марія Серафимівна 450
672. Палладій Ольга Миколаївна 450
673. Панкратова Ганна Михайлівна 138
674. Панченко Володимир Григорович 451

675. Панченко Володимир Євгенович 451
676. Панчук Володимир Євгенович 452
677. Парієнко Галина Корнилівна 452
678. Парно Іван Костянтинівич 139
679. Пастернак Леонід Йосипович 139
680. Пастушенко Павло Петрович 587
681. Пастушок Іван Михайлович 453
682. Пашали Петро Миколайович 453
683. Пергамент Йосип Якович 140
684. Пергамент Михайло Якович 140
685. Пережняк Борис Аркадійович 453
686. Переступняк Алла Василівна 454
687. Перчук Леонід Львович 455
688. Першина Заїра Валентинівна 455
689. Петренко-Критченко Павло Іванович 141
690. Петріашвілі (Петрієв) Василь Мойсеевич 142
691. Петров Григорій Матвійович 456
692. Петров Сергій Анатолійович 457
693. Петрович Віктор Бранкович 457
694. Петрунь Федір Євстафійович 142
695. Петрусенко Сергій Юрійович 458
696. Писаржевський Лев Володимирович 150
697. Підлісний Василь Іванович 144
698. Піонтковський Андрій Антонович 145
699. Плавич Володимир Петрович 458
700. Плоткін Григорій Давидович 459
701. Плотніков Андрій Вікторович 459
702. Плотніков Віктор Олександрович 460
703. Погребняк Іван Іванович 461
704. Погрібний Олексій Олексійович 461
705. Подрезова Марина Олексіївна 462
706. Пойченко Анатолій Михайлович 463
707. Покась Сергій Михайлович 464
708. Поліщук Дмитро Іванович 464
709. Полянський Юрій Євгенович 465
710. Попков Василь Васильович 465

711. Попов Геннадій Михайлович 466
712. Попов Леон Христофорович 145
713. Попруженко Михайло Георгійович 146
714. Попруженко Сергій Георгійович 147
715. Попушой Михайло Миколайович 466
716. Постіка Ігор Володимирович 467
717. Потапенко Георгій Йосипович 147
718. Потапов Анатолій Петрович 468
719. Поярков Віктор Олексійович 468
720. Прем'янов Красімір Андреев 468
721. Прендель Олександр Ромулович 148
722. Прендель Ромул Олександрович 147
723. Приблуда Зіновій Ісакович (Зейлік-Абрам Іцкович) 150
724. Присяжний Віктор Михайлович 469
725. Прігарін Олександр Анатолійович 588
726. Прієшкіна Ольга Василівна 469
727. Прісовський Євген Миколайович 470
728. Прокопенко Олександр Адольфович 471
729. Проценко Олег Дмитрович 471
730. Проценко Тетяна Вікторівна 472
731. Прусс Володимир Митрофанович 473
732. Псядло Едуард Михайлович 473
733. Птащенко Олександр Олександрович 474
734. Пуришкевич Володимир Митрофанович 150
735. Пусенкова Ірина Володимирівна 475
736. Пустильник Ізольд Бенціонович 475
737. Путніков Іван Михайлович 476
738. Пясковський Дмитро Володимирович 151
739. Рабинович Адольф Йосипович 152
740. Рабинович Юрій Германович 152
741. Радул Макарій Михайлович 476
742. Радчук Валентин Васильович 477
743. Раймістр Яків (Янкель) Меєрович 153
744. Ракитська Тетяна Леонідівна 478
745. Ранченко Людмила Іванівна 478
746. Ратушинська Ірина Борисівна 479

747. Рашковецький Михайло Маркусович 479
748. Редер Анатолій Семенович 480
749. Репяхов Василь Михайлович 153
750. Рилєєв Василь Петрович 481
751. Ристенко Олександр Васильович 153
752. Різників (Різниченко) Олекса Сергійович 481
753. Різникова Ярослава Олексіївна 482
754. Рішаві Людвіг Альбертович 155
755. Родіна Наталія Володимирівна 589
756. Розенбліт Соломон Якович 155
757. Розова Тамара Вікторівна 483
758. Рубенчик Лев Йосипович 4844
759. Рубінштейн Дмитро Леонідович 156
760. Рубінштейн Микола Леонідович (Лазарович) 484
761. Русев Іван Трифонович 485
762. Русєв Микола Дмитрович 486
763. Руссьян Цезар Карлович 156
764. Рядченко Сергій Іванович 486
765. Савілова Тетяна Олександрівна 487
766. Савчук Микола Опанасович 487
767. Сазонова Валентина Федорівна 488
768. Самойлов Федір Олександрович 489
769. Самойлова Тетяна Львівна 489
770. Саніахметова Ніна Олексіївна 490
771. Сапегін Андрій Опанасович 157
772. Сапожніков Ігор Вікторович 490
773. Сараджишвілі (Сараджев) Петро Михайлович 158
774. Себова Людмила Гаврилівна 491
775. Севастьянов Всеволод Денисович 492
776. Семенов Василь Федорович 492
777. Семенюк Ліна Авер'янівна 493
778. Семенюк Людмила Миколаївна 493
779. Сендерович Савелій Якович 494
780. Сергєєва Олександра Євгенівна 494
781. Сергієнко Костянтин Степанович 494
782. Сердюк Віктор Васильович 495

783. Сердюкова Надія Степанівна 496
784. Сидоренко Михайло Дмитрович 158
785. Силантьєва Валентина Іванівна 496
786. Силенко Алла Олексіївна 497
787. Смиренко Лев Платонович 159
788. Сирота Іван Михайлович 497
789. Сиротюк Микола Йосипович 498
790. Сіваченко Ігор Юрійович 499
791. Сігал Ізраїль Хаїмович 499
792. Склярєнко Віталій Григорович 500
793. Скориченко-Амбодик Григорій Григорович 160
794. Скрипник Микола Онисимович 501
795. Скроцький Аркадій Іванович 160
796. Скроцький Георгій Вікторович 501
797. Слабченко Михайло Єлисейович 161
798. Слежявичус Миколас Карлович 162
799. Слешинський Іван Владиславович 162
800. Слюсар Арнольд Олексійович 502
801. Слюсаренко Олександр Миколайович 502
802. Сминтина Валентин Андрійович 503
803. Сминтина Олена Валентинівна 590
804. Смирнов Костянтин Михайлович 163
805. Смольська Аделаїда Костянтинівна 503
806. Сніжков В'ячеслав Павлович 163
807. Соболевська Олена Костянтинівна 505
808. Соболев Самуїл Львович 163
809. Советов Павло Васильович 505
810. Соколянський Марк Георгійович 506
811. Соловйов Валентин Іванович 506
812. Сосновський Дмитро Іванович 164
813. Сосновський Олександр Гаврилович 165
814. Стависький Павло Рафаїлович 507
815. Станко Володимир Никифорович 507
816. Стойко Микола Георгійович 166
817. Стойко-Радиленко Микола Михайлович 166
818. Стойловський Володимир Петрович 508

819. Стокяло Валентин Андрійович 508
820. Стороженко Елеонора Олександрівна 509
821. Стоянова Євгенія Леонідівна 509
822. Стратонов Всеволод Вікторович 167
823. Стрельбицький Михайло Петрович 510
824. Стрельцов Євген Львович 511
825. Стрельцова Євдокія Джонівна 512
826. Стрельцова Олена Олексіївна 512
827. Стукс Герберт Германович 167
828. Сулько Віктор Семенович 513
829. Сурілов Олексій Васильович 513
830. Сусоров Віктор Дмитрович 514
831. Сушинський Богдан Іванович 515
832. Сьора Трохим Якович 515
833. Танатар Севаст'ян Мойсейович 168
834. Тараненко Валерій Дмитрович 516
835. Таранець Валентин Григорович 516
836. Тарасевич Лев Олександрович 169
837. Тарасенко Галина Дем'янівна 517
838. Татаринів Костянтин Адріанович 518
839. Теплицька Раїса Бенціонівна 518
840. Терьохіна Лариса Анатоліївна 519
841. Тимофєєв Валерій Якович 519
842. Тимченко Іван Юрійович 169
843. Титаренко (Іванишин) Марія Миколаївна 520
844. Тиха Маргарита Вікторівна 520
845. Тиханова Тамара Юхимівна 521
846. Тихоненко Микола Якович 521
847. Тіктін Георгій Ісакович 170
848. Ткаченко Георгій Григорович 522
849. Ткаченко Федір Петрович 523
850. Токарчук (Зілковська) Людмила Михайлівна 590
851. Толстих Валентин Іванович 523
852. Толстих Олександр Валентинович 524
853. Толстой Михайло Михайлович (молодший) 171
854. Точидловський Ігнатій Якович 172

855. Третьяк Олександр Іванович 524
856. Тронський (Троцький) Йосип Мойсейович 172
857. Тропіна Ніна Павлівна 525
858. Тростанецьки Мойсей Маркович 173
859. Труба В'ячеслав Іванович 591
860. Туліна Тетяна Олександрівна 526
861. Туляков В'ячеслав Олексійович 526
862. Турчанінов Олександр Сергійович 173
863. Тучний Володимир Платонович 527
864. Тюрін Олександр Валентинович 527
865. Угрелідзе Марія Христофорівна 174
866. Ульяновцев Дмитро Михайлович 528
867. Урсу Дмитро Павлович 528
868. Усенко Василь Трохимович 529
869. Усов Анатолій Васильович 530
870. Усов Валентин Валентинович 530
871. Фармаковський Борис Володимирович 174
872. Фашенко Василь Васильович 531
873. Феденьов Родіон Костянтинівич 531
874. Федосєєв Дмитро Валеріанович 532
875. Федюк Тарас Олексійович 532
876. Фесенко Олексій Валентинович 532
877. Філімонов Олег Миколайович 533
878. Філіпова Тетяна Олегівна 533
879. Філіппов Михайло Михайлович 175
880. Філіппов Олександр Йосипович 176
881. Фіхтенгольц Григорій Михайлович 176
882. Фішер Євген Максиміліанович 177
883. Флоровський Антоній Васильович 177
884. Флоровський Георгій Васильович 178
885. Фрумкін Олександр Наумович 178
886. Фурман Мендель Симхович 534
887. Хавкін Володимир (Маркус-Вульф) Аронович 179
888. Харитонов Євген Олегович 534
889. Харченко Інна Анатоліївна 535
890. Хачатурянц Гаяне Георгіївна 535

891. Хет Нахум Шимхович 180
892. Хмарський Вадим Михайлович 536
893. Хмельницький Олександр Ісакович 180
894. Хмельнюк Валерій Якович 536
895. Холдін Семен Абрамович 181
896. Хольцов Борис Миколайович (Носсанович) 181
897. Хоменко Іван Петрович 182
898. Хомченко Анатолій Никифорович 537
899. Худенко Андрій Володимирович 537
900. Цванг Семен Рувинович 537
901. Цветинович Микола Дмитрович 182
902. Цвілок Семен Антонович 538
903. Цибань Алла Вікторівна 539
904. Цикуленко Костянтин Іванович 182
905. Цицак (Ракоци) Валерій Григорович 539
906. Ціммерман Володимир Якимович 183
907. Ціммерман Микола Володимирович 183
908. Цомакіон Борис Федорович 184
909. Цомакіон Георгій Федорович 184
910. Цомакіон Федір Михайлович 185
911. Цонєв Микола Степанович 186
912. Цонєва-Самойленко Тетяна Миколаївна 540
913. Чайковський Олександр Владиславович 540
914. Часовников Павло Георгійович 186
915. Чебаненко Іван Ілліч 541
916. Чеботар Сабіна Віталіївна 541
917. Чеботарьов Валентин Павлович 542
918. Чеботарьов Олександр Миколайович 543
919. Челпанов Георгій Іванович 187
920. Чемересюк Георгій Гаврилович 544
921. Чепіжко Олександр Валентинович 544
922. Чербаджи Микола Миколайович 545
923. Червенков Микола Миколайович 545
924. Черкез Євген Анатолійович 546
925. Черкес Леон Абрамович 187
926. Черничко Йосип Іванович 547

927. Черно Наталія Кирилівна 548
928. Черноіваненко Євген Михайлович 548
929. Чесноков Михайло Миколайович 549
930. Чиж Анатолій Олексійович 549
931. Чуваков Олег Анатолійович 592
932. Чувпило Олександр Олександрович 550
933. Чудновський Федір Маркович 188
934. Чупрун Володимир Дмитрович 551
935. Шаміс Давид Лазарович 551
936. Шапшал Ілля Федорович (Юфудович) 188
937. Шафран Леонід Мойсейович 552
938. Шахтактинський Гамідбек Халіл огли 189
939. Шварц Павло Фрідріхович (Федорович) 189
940. Шварцбурд Семен Ісаакович 553
941. Шевальов Євген Олександрович 189
942. Шевцов Сергій Павлович 553
943. Шевченко Валентина Петрівна 553
944. Шевченко Григорій Олександрович 554
945. Шевчук Володимир Гаврилович 554
946. Шейн Алі Мохамед 555
947. Шелест Дмитро Сергійович 556
948. Шепелевич (Лазаревич) Лев Юліанович 190
949. Шеренговий Олекса Гнатович 556
950. Шерешевський Ілля Веніамінович 191
951. Шестака Іван Софронович 557
952. Шеттле Іван Густавович 191
953. Шикіна Наталя Анатоліївна 557
954. Ширшов Петро Петрович 558
955. Шитт Петро Генріхович 192
956. Шишкін Віктор Іванович 559
957. Шмільян Вігольд Львович 559
958. Шостак Алла Петрівна 560
959. Шпенцер Борис Маркович 192
960. Шпірт Яків Юліанович 193
961. Штерн Борис Гедальєвич 560
962. Штернберг Лев (Хаім Лейба) Якович 193

963. Шуйський Юрій Дмитрович 561
964. Шульгіна Ніна Сергіївна 562
965. Шумлянський Ігор Федорович 562
966. Шустова Наталія Святославівна 563
967. Щелкунов Михайло Ілліч 194
968. Щербина Олексій Дмитрович 195
969. Щоголев Сергій Авенірович 563
970. Яворівський Володимир Олександрович 564
971. Якубовський Сергій Олексійович 564
972. Якупов Назим Мухаметзянович 565
973. Янко Валентина Венедиктівна 566
974. Яремчук Оксана Василівна 567
975. Яроцька Ірина Вікторівна 567
976. Ярошенко Семен Петрович 195
977. Ястребов Володимир Миколайович 196
978. Яцько Іван Якович 568

Показчик персоналій за факультетами та роком випуску

Імператорський Новоросійський університет 1865–1920

ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ (1865–1920)

Рік закінчення	Прізвище, ім'я, по батькові випускника
1869	Афанасьєв Георгій Омелянович Маркевич Олексій Іванович
1870	Нагуєвський Дарій Ілліч
1876	Овсянко-Куликовський Дмитро Миколайович Ястребов Володимир Миколайович
1878	Мочульський Василь Миколайович
1884	Будде Євген Федорович
1887	Гамов Антон Михайлович Челпанов Георгій Іванович Шепелевич Лев Юліанович
1888	Айналов Дмитро Власович Попруженко Михайло Георгійович
1891	Мандес Михайло Ілліч

1892	Готалов-Готліб Артемій Григорович Фармаковський Борис Володимирович
1894	Айхенвальд Юлій Ісаєвич
1895	Пуришкевич Володимир Митрофанович
1897	Кульбакін Степан Михайлович
1900	Вілінський Сергій Григорович
1902	Ристенко Олександр Васильович Щербина Олексій Дмитрович
1903	Арнаутов Василь Олексійович Дусинський Іван Іванович
1904	Аваліані Симон Лукич
1906	Біціллі Петро Михайлович
1908	Флоровський Антоній Васильович
1909	Загоровський Євген Олександрович
1910	Гордієвський Михайло Іванович Лупанов Борис Олександрович
1912	Болтенко Михайло Федорович Буряченко Володимир Філімонович (1912?) Ніковський Андрій Васильович
1914	Борщак Ілько (справжнє – Баршак Ілля Львович) (1914?)
1915	Добролюбський Костянтин Павлович
1916	Бузук Петро Опанасович Флоровський Георгій Васильович
1917	Панкратова Ганна Михайлівна
1919	Вайнштейн Осип Львович Петрунь Федір Євстафійович Тронський (Троцький) Йосип Мойсейович
1920	Берков Павло Наумович

МЕДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ (1900–1920)

Рік закінчення	Прізвище, ім'я, по батькові випускника
1906	Богомолець Олександр Олександрович Гешелін Олександр Ісакович Гроссман Семен Азар'євич Дулицький Семен (Шлема-Зельман) Осипович (Йосипович) Корнман Іван Євгенович Маркелов Григорій Іванович Часовников Павло Георгійович Шевальов Євген Олександрович
1907	Донич Михайло Варфоломійович Скροцький Аркадій Іванович
1908	Баков Петро Іванович Вайнберг Йосип Мойсейович Гогоберідзе Борис Костянтинович Кобозев Іван Олексійович Наріманов Наріман Кербалай Наджаф-огли Сніжков В'ячеслав Павлович
1909	Закаря (Закарія) Єфрем Фарнозович Мелік-Меграбов Авак Меграбович Стойко Микола Георгійович Шапшал Ілля Федорович (Юфудович)
1910	Ген Ервін Юлійович Кириченко Олексій Миколайович Криницький Шалва Йосипович Кутателадзе Іюель Григорович Попов Леон Христофорович Цомакіон Георгій Федорович
1911	Вайндрах Григорій Мойсейович Дайліс Ісаак Львович Калина Осип Григорович Кахіані Микола Саулович Клейтман Йосип Онисимович Леві Григорій Семенович Мішин Валеріан Олександрович Тростанецький Мойсей Маркович Чудновський Федір Маркович

- 1912   Гайський Микола Якимович
 Громашевський Лев Васильович
 Єлін Володимир Леонтійович
 Заєвлошин Михайло Миколайович
 Кіпшидзе Семен Нікіфорович
 Стукс Герберт Германович
- 1913   Андріадзе Микола Йосипович
 Коровицький Леонід Костянтинівич
 Фішер Євген Максиміліанович
 Цикуленко Костянтин Іванович
- 1914   Баккал Семен Абрамович
 Кузнєцов Всеволод Полікарпович
 Окс Антон Антонович
 Черкес Леон Абрамович
- 1915   Жгенті Володимир Капланович
 Живатов Григорій Костянтинівич
 Лейтес Лев Рафаїлович
 Угрелідзе Марія Христофорівна
- 1916   Алексанян Арто Богданович
 Бурштейн Арон Йосипович
 Верхратський Сергій Аврамович
 Заблудовський Павло Юхимович
 Кальфа Семен Федорович
- 1917   Балодіс Карліс Єкабович
 Сараджишвілі (Сараджев) Петро Михайлович
 Шпірт Яків Юліанович
- 1918   Василенко Дмитро Оверкійович
 Кавтарадзе Петро Павлович
 Озенбашли Амет Сеїдабдуллаєвич (Індемез) (1918?)
- 1919   Кудряков В'ячеслав Тихонович
 Сосновський Олександр Гаврилович
 Холдін Семен Абрамович
- 1920   Гіммельфарб Яків Климентійович
 Лациник Юхим Якович

**ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
(1865–1920)**

Рік закінчення	Прізвище, ім'я, по батькові випускника
1868	Ярошенко Семен Петрович
1869	Лігін Валер'ян Миколайович Цомакіон Федір Михайлович
1870	Вітте Сергій Юлійович Зайкевич Анастасій Єгорович (Георгійович) Петріашвілі (Петрієв) Василь Мойсеевич
1871	Кононович Олександр Костянтинович
1872	Гребницький Микола Олександрович Мелікішвілі (Меліков) Петро Григорович Рішаві Людвіг Альбертович Танатар Севастьян Мойсейович
1873	Прендель Ромул Олександрович Репяхов Василь Михайлович
1874	Філіппов Михайло Михайлович
1875	Аркас Микола Миколайович Слешинський Іван Владиславович
1876	Гохман Хаїм Ієгудович
1878	Бучинський Петро Миколайович
1879	Акинфієв Іван Якович Симиренко Лев Платонович
1880	Бардах Яків Юлійович Гамалія Микола Федорович Скориченко-Амбодик Григорій Григорович
1881	Воскресенський Василь Федорович Браунер Олександр Олександрович
1882	Красильщик Ісаак Матвійович Міклашевський Іван Миколайович Цветинович Микола Дмитрович
1883	Занчевський Іван Михайлович

- 1884 Андрусов Микола Іванович
Зелінський Микола Дмитрович
Хавкін Володимир (Маркус-Вульф) Аронович
Хольцов Борис Миколайович (Носсанович)
- 1885 Базилевич Михайло Андрійович
Де-Метц Георгій Георгійович
Лебединцев Арсеній Арсенійович
Тимченко Іван Юрійович
- 1886 Гутор Василь Петрович (1886?)
Морін Сергій Михайлович
Сидоренко Михайло Дмитрович
- 1887 Зейлігер Дмитро Миколайович
Зеленецький Микола Михайлович
Лебединський Яків Микитович
- 1888 Коцовський Анатолій Дмитрович
Петренко-Критченко Павло Іванович
Ціммерман Володимир Якимович
- 1889 Бабичев Федір Андрійович
Гермоген (Долганов (Долганьов) Георгій Єфремович
Русьян (Русьян) Цезар Карлович
- 1890 Альбов Микола Михайлович
Бичихін Опанас Олексійович
Попруженко Сергій Георгійович
- 1891 Бухштаб Лазар Борисович
Заболотний Данило Кирилович
Ласкарев Володимир Дмитрович
Пергамент Йосип Якович
Тарасевич Лев Олександрович
Стратонов Всеволод Вікторович
- 1892 Безредка Олександр Михайлович
Графтіо Генріх Осипович
Дроздовський Лев Антонович
Левін Лев Григорович (1892?)
Орбинський Артемій Робертович
- 1893 Точидловський Ігнатій Якович
- 1894 Ганський Олексій Павлович

1895	Васильєв Олександр Семенович
1896	Буницький Євген Леонідович Писаржевський Лев Володимирович Раймістр Яків (Янкель) Месрович
1897	Донич Микола Миколайович Донич Михайло Варфоломійович
1898	Аганін Марк Абрамович Гернет Володимир Олександрович Григорович-Березовський Микола Олександрович Зільберберг Лазар Абрамович Лігнау Микола Георгійович Павлов Павло Миколайович
1899	Маргуліс Михайло Семенович
1900	Васильєв Микола Семенович Єльчанінов Євген Семенович Окуневський Яків Леонтійович
1902	Агура Олександр Дмитрович
1903	Коншин Олександр Юлійович Матвеев Сергій Миколайович Підлісний Василь Іванович
1904	Баков Петро Іванович Городецький Володимир Дмитрович Козак Михайло Павлович Макар Олександр Михайлович Меєрсон Дарій Львович
1906	Алексеев Олексій Карпович Житков Борис Степанович Крижанівський Дмитро Антонович Філіппов Олександр Йосипович Цомакіон Борис Федорович
1907	Боровиков Георгій Андрійович Кирилов Єлпідіфор Анемподистович Сапегін Андрій Опанасович Цонев Микола Степанович

- 1908 Криштофович Африкан Миколайович
Лебедев В'ячеслав Боніфатійович
Рабинович Юрій Германович
Хоменко Іван Петрович
Шитт Петро Генріхович
- 1909 Бурксер Євген Самійлович
Гібш Ісидор Аронович
Жемайтис Зігмас Юозович
Сосновський Дмитро Іванович
- 1910 Богатський Всеволод Дем'янович
Гончаров Петро Іванович
Прендель Олександр Ромулович
Шеттле Іван Густавович
- 1911 Жуковський Петро Михайлович
Крижанівський Віктор Миколайович
Лур'є Горацій (Горац) Саулович
Потапенко Георгій Йосипович
Фіхтенгольц Григорій Михайлович
- 1912 Гапонов Юхим (Євфимій) Антонович
Дуб Ісай Давидович
Крокос Володимир Іванович
Мирельзон Лев Арієвич
Приблуда Зіновій Ісакович
Ціммерман Микола Володимирович
- 1913 Огісвецький Ісаак Юхимович
Турчанінов Олександр Сергійович
- 1914 Вітковський Йосип Йосипович
- 1915 Гродський Костянтин Михайлович
Рабинович Адольф Йосипович
Фрумкін Олександр Наумович
- 1916 Басарська Марія Олексіївна
Загоровський Микола Олександрович
Міхневич Георгій Леонтійович
Неструх Михайло Федорович
Пясковський Дмитро Володимирович
Стойко-Радиленко Микола Михайлович

1917	Жардецький В'ячеслав (Венчеслав) Сигізмундович Рубінштейн Дмитро Леонідович
1918	Аксент'єв Борис Миколайович Гінзбург Віктор Якович Парно Іван Костянтинівич Соболь Самуїл Львович
1919	Баранський Дмитро Ларивонович Беркович Євген Михайлович Вайнберг Борис Григорович
?	Барбаумов Наум Йосипович

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ (1865–1920)

Рік закінчення	Прізвище, ім'я, по батькові випускника
1869	Герцо-Виноградський Семен Титович
1870	Малінін Михайло Іванович
1871	Богацький Фелікс Домінікович
1872	Бершадський Сергій Олександрович Палаузов Володимир Миколайович
1873	Маркович (Маркевич) Дмитро Васильович
1874	Бродський Ераст Костянтинівич
1878	Левитський Володимир Фавстович
1879	Бігдай Яким Дмитрович Лузанов Михайло Фомич
1881	Башмаков Олександр Олександрович Герценштейн Михайло Якович
1886	Гермоген (Долганов (Долганьов)) Георгій Єфремович
1890	Пергамент Михайло Якович
1883	Мануйлов Олександр Аполлонович
1885	Константинов Алеко Іваніцов Пастернак Леонід Йосипович Піонтковський Андрій Антонович Толстой Михайло Михайлович (молодший)

1886	Штернберг Лев Якович
1887	Кроль Мойсей Ааронович Орженцький Роман Михайлович Смирнов Костянтин Михайлович
1888	Васьковський Євген Володимирович Гольдштейн Леонід Петрович
1891	Абашидзе Давид Ілліч (Димитрій, схиархієпископ Антоній) Біляшівський Микола Федотович Гессен Володимир Матвійович
1898	Балабанов Михайло Соломонович
1899	Шварц Павло Фрідріхович (Федорович) Лернер Микола Осипович
1900	Ганзен Олексій Васильович (Вільгельмович) Ізгоев Олександр Соломонович
1903	Закушняк Олександр Якович Тіктін Георгій Ісакович
1907	Слезявичус Миколас Карлович
1908	Василенко Микола Прокопович
1910	Клейнман Олександр Філіпович Слабченко Михайло Єлисейович Шерешевський Ілля Веніамінович
1911	Гроссман Леонід Петрович Мигай Сергій Іванович Хмельницький Олександр Ісакович
1912	Вілінський Микола Миколайович Дрізо (Мад) Михайло Олександрович Шахтактинський Гамід-бек Халіл-огли
1916	Бориневич Анатолій Антонович
1919	Розенбліт Соломон Якович
?	Кумпан Михайло Іванович

Вищі навчальні заклади перехідного періоду від ІНУ до ОДУ 1921–1933

- 1921 Елькін Давид Генріхович, фіз.-мат. ф-т ІНУ, перетворений на Фізматін
Коган Ананій Ісаакович, фіз.-мат. ф-т ІНО, перетворений на Фізматін
- 1922 Рубенчик Лев Йосипович, біол. відділення ф-ту професійної освіти ІНО
Рубінштейн Микола Леонідович (Лазарович), іст. відділення ф-ту професійної освіти ІНО
- 1924 Аксентьєва Зінаїда Миколаївна, мат. відділення ф-ту професійної освіти ІНО
Знойко Дмитро Васильович, біол. відділення соціального ф-ту ІНО
Ковальський Віктор Владиславович, біол. відділення ф-ту професійної освіти ІНО
- 1925 Берман Яків Зиновійович, іст.-філол. відділення ІНО
Гантмахер Фелікс Рувимович, відвідував лекції фіз.-мат. відділення ф-ту професійної освіти ІНО як вільний слухач (1923–1925)
Голуб Самуїл Йосипович, мат. відділення ф-ту професійної освіти ІНО
Кірсанов Семен Ісакович, літ. відділення ф-ту професійної освіти ІНО
Яцько Іван Якович, біол. відділення ф-ту професійної освіти ІНО
- 1926 Белозоров Сергій Тихонович, біол. відділення ф-т професійної освіти ІНО
Нікітін Сергій Андрійович, біол. відділення ф-ту професійної освіти ІНО
Шаміс Давид Лазарович, біол. відділення ф-ту професійної освіти ІНО
Дремлюк Роман Лук'янович, хім. відділення ф-ту професійної освіти ІНО
- 1927 Варнеке Олександр Борисович, іст. відділення ф-ту професійної освіти ІНО
- 1928 Верещагін Леонід Федорович, мат. відділення ф-ту професійної освіти ІНО
Грінбарт Семен Борисович, біол. відділення ф-ту професійної освіти ІНО
- 1929 Бобинін Мстислав Миколайович, мат. відділення ф-ту професійної освіти ІНО
Леутський Корній Матвійович, біол. відділення ф-ту професійної освіти ІНО
- 1930 Андрійчук Кесар Омелянович, ф-т соц. виховання ІНО
Афанасьєв Данило Якович, Одеський ІНО
Савчук Микола Опанасович, іст. відділення ф-ту професійної освіти ІНО
- 1931 Погребняк Іван Іванович, біол. відділення ф-ту професійної освіти ІНО

Одеський державний університет, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова 1933–2019

БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ (з 1933 р.)

Рік закінчення	Прізвище, ім'я, по батькові випускника
1937	Семенюк Ліна Авер'янівна
1939	Замбриборщ Федір Сергійович
1941	Татаринів Костянтин Адріанович
1944	Цонєва-Самойленко Тетяна Миколаївна
1949	Зайцев Ювеналій Петрович
1950	Бабенко Віталій Іванович
1951	Андріюк Катерина Іванівна
1953	Данильчук Петро Васильович Маккавеева Олена Борисівна Севастьянов Всеволод Денисович
1954	Грень Андрій Янович (Іванович)
1958	Бланковська Тамара Пилипівна Ковлакова Ірина Борисівна
1959	Соловійов Валентин Іванович
1960	Цибань Алла Вікторівна
1961	Антонюк Микола Артемович Тараненко Валерій Дмитрович
1962	Варбанець Людмила Дмитрівна Воробйова Людмила Вікторівна
1963	Коваль Володимир Тимофійович
1964	Лебедев Борис Іванович Шафран Леонід Мойсейович

1965	Головенко Микола Якович
1967	Карасьова Тамара Леонідівна Корзюков Анатолій Іванович
1968	Гандірук Ніна Григорівна
1969	Іутинська Галина Олександрівна
1971	Черничко Йосип Іванович
1972	Петров Сергій Анатолійович Філіпова Тетяна Олегівна
1973	Гусяков Микола Омелянович Зіньковський Володимир Георгійович Кур'ята Володимир Григорович Подрезова Марина Олексіївна
1974	Жук Ольга Вікторівна Іваниця Володимир Олексійович Лобков Володимир Олексійович Слюсаренко Олександр Миколайович
1975	Псядло Едуард Михайлович
1976	Ткаченко Федір Петрович
1977	Галкін Борис Миколайович Стойловський Володимир Петрович
1978	Запорожченко Олександр Вікторович
1980	Александров Борис Георгійович Тимофєєв Валерій Якович
1981	Русев Іван Трифонович
1982	Вовчук Ірина Леонідівна Макаренко Ольга Анатоліївна
1983	Гороховський Віталій Федорович Мінічева Галина Григорівна
1987	Габер Микола Олександрович
1988	Молодченкова Ольга Олегівна Чеботар Сабіна Віталіївна
1990	Волкова Наталія Едуардівна Кравченко Ірина Анатоліївна
1999	Гвоздій Світлана Петрівна

ГЕОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
(Географічний факультет 1934–1952;
Геолого-грунтовий факультет 1945–1952;
Геолого-географічний факультет з 1952 р.)

Рік закінчення	Прізвище, ім'я, по батькові випускника
1934	Горецький Василь Олексійович
1936	Радул Макарій Михайлович
1939	Блажко Ніна Іванівна
1941	Золовський Андрій Петрович
1946	Онищук Василь Онисимович
1949	Калуст'ян Леон Хачикович Сіваченко Ігор Юрійович
1952	Голівкін Микола Іванович
1953	Чебаненко Іван Ілліч
1954	Дублянський Віктор Миколайович Кіт (Ліхошерстова) Олена Іванівна Литовченко Олексій Федорович
1956	Носирев Іполит Васильович Перчук Леонід Львович
1957	Зелінський Ігор Петрович
1958	Дубовик Ніна Олександрівна Ткаченко Георгій Григорович
1959	Воскобойніков В'ячеслав Михайлович
1962	Харченко Інна Анатоліївна
1964	Шуйський Юрій Дмитрович
1969	Красеха Єрофей Никифорович
1970	Янко Валентина Венедиктівна

1971	Ладан Людмила Володимирівна Тиха Маргарита Вікторівна Хмельнюк Валерій Якович
1972	Ємельянов Володимир Олександрович Загнітко Василь Миколайович Радчук Валентин Васильович Черкез Євген Анатолійович
1973	Олійник Іван Антонович Палійчук Марія Серафимівна
1974	Семенов Василь Федорович
1975	Бугайцов Олег Павлович Присяжний Віктор Михайлович
1976	Коніков Євген Георгійович
1977	Вихованець Галина Володимирівна
1978	Чепіжко Олександр Валентинович
1980	Лисецький Федір Миколайович Михайлюк Віктор Іванович
1983	Губарь Олег Йосифович
1986	Корчевна Любов Олександрівна
1991	Ванденко Леонід Дмитрович
2000	Фесенко Олексій Валентинович
?	Вітвіцький Георгій Миколайович

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ (1950)

Рік закінчення	Прізвище, ім'я, по батькові випусника
1950	Тиханова Тамара Юхимівна
1951	Лангштейн Марк Соломонович Пусенкова Ірина Володимирівна
1952	Петрович Віктор Бранкович
1953	Левицький Микола Артемович
1954	Тарасенко Галина Дем'янівна

**ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ,
ФАКУЛЬТЕТ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
(з 1960 р.)**

Рік закінчення	Прізвище, ім'я, по батькові випускника
1961	Стокяло Валентин Андрійович
1963	Култигін Володимир Павлович Мельниченко Віктор Олександрович
1970	Корольова Тетяна Михайлівна
1971	Жаборюк Олена Анатоліївна
1973	Колегаєва Ірина Михайлівна
1974	Терьохіна Лариса Анатоліївна Філімонов Олег Миколайович
1975	Жаборюк Олена Анатоліївна Рядченко Сергій Іванович
1980	Каменська Тетяна Григорівна Морозова Ірина Борисівна
1981	Хачатурянц Гаяне Георгіївна
1987	Ворожко Віктор Йосипович
1989	Карпенко Олена Юріївна
1991	Домброван Тетяна Іванівна
1993	Князян Маріанна Олексіївна
?	Богачинська Інна Яківна

**ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНИХ НАУК
(Факультет соціально-політичних наук
(соціології, економіки, політології), 1992–1994;
Інститут соціальних наук, з 1994 р.)**

Рік закінчення	Прізвище, ім'я, по батькові випускника
1992	Колтунов Олександр Юлійович Потапов Анатолій Петрович
1993	Гаркуша Олексій Миколайович Якубовський Сергій Олексійович
1994	Друзюк Світлана Олександрівна
2000	Кормич Борис Анатолійович

**ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
(з 1934 р.)**

Рік закінчення	Прізвище, ім'я, по батькові випускника
1936	Путніков Іван Михайлович
1937	Гурвич Сократ Соломонович
1938	Плоткін Григорій Давидович Захарук Юрій Миколайович
1939	Мельник Степан Кирилович
1940	Борщевський Валентин Якович Вольський Серафим Андрійович
1941	Бейліс Олександр Самійлович Гуржій Іван Олександрович Дахшлейгер Григорій Федорович Збарський Мойсей Ісаакович Сиротюк Микола Йосипович

- 1945 Джеджула Карпо Омелянович
Каришковський-Ікар Петро Йосипович
Компанієць Іван Іванович
- 1949 Першина Заїра Валентинівна
- 1953 Ануфрієв Лев Олександрович
- 1954 Болдирев Ігор Андрійович
Ващенко Віктор Петрович
Лозовський Анатолій Корнійович
- 1956 Мартиновський Сергій Володимирович
- 1957 Бачинський Анатолій Діомидович
Кашперук Костянтин Володимирович
Цвілюк Семен Антонович
- 1958 Гонтар Олександр Васильович
Костюк Володимир Миколайович
Урсу Дмитро Павлович
- 1959 Горбул Олександр Дмитрович
Кульчицький Станіслав Владиславович
- 1960 Варварецький Юрій Андрійович
Левяш Ілля Якович
Магонов Олександр Захарович
Станко Володимир Никифорович
- 1961 Сергієнко Костянтин Степанович
Шелест Дмитро Сергійович
- 1962 Гансова Емма Августівна
Дмитрієва Світлана Іванівна
Курас Іван Федорович
Якупов Назим Мухаметзянович
- 1965 Скрипник Микола Онисимович
- 1966 Нізов Анатолій Сергійович
- 1967 Гончарук Григорій Іванович
Ізотов Євген Іванович
Сусоров Віктор Дмитрович

1968	Головатий Микола Федорович Парієнко Галина Корнилівна
1969	Акімова Катерина Василівна Аніщук Володимир Васильович Сулько Віктор Семенович
1970	Баранов Ігор Авенірович
1971	Добролюбський Андрій Олегович Пойченко Анатолій Михайлович Самойлов Федір Олександрович Самойлова Тетяна Львівна Чувпило Олександр Олександрович
1972	Кіlesa В'ячеслав Володимирович Рилєєв Василь Петрович Червенков Микола Миколайович
1973	Дьомін Олег Борисович Охотніков Сергій Борисович Павловський Гліб Олегович Попков Василь Васильович
1974	Гребцова Ірена Світозарівна Лебеденко Олександр Михайлович
1975	Дзиговський Олександр Миколайович Кормич Людмила Іванівна
1976	Плавич Володимир Петрович
1977	Глиняний Володимир Павлович Жечев Степан Степанович Кушнір В'ячеслав Григорович Мілова Марія Іллівна Онищук Віталій Михайлович Сапожніков Ігор Вікторович Цицак (Ракоци) Валерій Григорович
1978	Горунова Світлана Володимирівна Гошуляк Віталій Володимирович Коваль Ігор Миколайович Ранченко Людмила Іванівна

1980	Руссев Микола Дмитрович
1981	Акімова Людмила Степанівна Левчук Володимир Володимирович
1982	Вегерчук Сергій Максимович
1984	Переступняк Алла Васиївна Розова Тамара Вікторівна
1985	Оленковський Микола Петрович
1988	Брусиловська Ольга Іллівна Бруяко Ігор Вікторович Жадан Тетяна Олександрівна Силенко Алла Олексіївна
1989	Голубович Інна Володимирівна Хмарський Вадим Михайлович
1990	Дунаєва Лариса Миколаївна Худенко Андрій Володимирович
1991	Довгополова Оксана Андріївна
1992	Гончарук Тарас Григорович Котляр Юрій Вадимович
1993	Бачинська Олена Анатоліївна Діанова Наталія Миколаївна Прігарін Олександр Анатолійович Різникова Ярослава Олексіївна
1994	Сминтина Олена Валентинівна
1995	Долженков Олег Олександрович
1997	Барвінська Поліна Іванівна
?	Кравченко Лілія Георгіївна

МАТЕМАТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ (1933–1938)

Рік закінчення	Прізвище, ім'я, по батькові випускника
1934	Мільман Давид Пінхусович
1936	Бродський Михайло Самійлович Шмульян Вітольд Львович
1937	Глазман Ізраїль Маркович Майорський Григорій Львович (1937?)

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ (1938–1960)

Рік закінчення	Прізвище, ім'я, по батькові випускника
1938	Скροцький Георгій Вікторович
1939	Вайхброт Езро Йосипович Айзензон Юхим Григорович Глауберман Абба Юхимович Дольберг Михайло Давидович
1940	Шварцбурд Семен Ісаакович
1941	Герасюта Микола Федорович Іохвидов Йосип Семенович
1945	Діварі Микола Борисович
1947	Поліщук Дмитро Іванович
1948	Кесельман Павло Мойсейович
1949	Крамер Юхим Наумович Крук Олександр Карпович Теплицька Раїса Бенціонівна

- 1950 Гінзбург Юрій Павлович
Петров Григорій Матвійович
- 1952 Аронов Рафаїл Аронович
Стороженко Елеонора Олександрівна
- 1953 Абалакін Віктор Кузьмич
- 1954 Григоревський Віталій Михайлович
Клих Юрій Олександрович
Ментковський Юзеф Леонович
- 1955 Костін Олександр Васильович
Шумлянський Ігор Федорович
- 1956 Куценко Альфред Миколайович
Попов Геннадій Михайлович
Проценко Олег Дмитрович
Сердюк Віктор Васильович
- 1957 Аров Дамір Зямович
Бурштейн Анатолій Ізраїлевич
Заславський Георгій Мойсейович
- 1958 Білоус Віталій Михайлович
Масловська Лариса Вікторівна
- 1959 Варбанець Павло Дмитрович
Вітриченко Едуард Олександрович
Дроздов Валентин Олексійович
Коваленко Микола Павлович
Контуш Сергій Михайлович
Красний Юрій Петрович
Макаров Володимир Костянтинович
Чемересюк Георгій Гаврилович
Чиж Анатолій Олексійович
Шестака Іван Софронівч

1960 Андрієнко Віталій Опанасович
Комаров Микола Сергійович
Плотніков Віктор Олександрович
Пустильник Ізольд Бенционович
Сігал Ізраїль Хаїмович

МЕХАНІКО-МАТЕМАТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ (з 1960 р.)
ІНСТИТУТ МАТЕМАТИКИ,
ЕКОНОМІКИ І МЕХАНІКИ (з 1994 р.)

Рік закінчення	Прізвище, ім'я, по батькові випускника
1961	Вітюк Олександр Никанорович
1963	Вітюк Віктор Федорович
1964	Керекеша Петро Володимирович Тихоненко Микола Якович
1967	Гофайзен Олег Вікторович Костюк Володимир Миколайович Круглов Віктор Євгенович
1968	Альбурт Лев Осипович Поярков Віктор Олексійович Хомченко Анатолій Никифорович
1970	Коляда Віктор Іванович Третяк Олександр Іванович
1971	Василевський Микола Леонідович Кротов Веніамін Григорович Лещенко Дмитро Давидович
1972	Євтухов В'ячеслав Михайлович Лейко Святослав Григорович
1973	Покась Сергій Михайлович
1974	Левинський Сергій Васильович Онищук Олег Вікторович

1976	Діденко Віктор Дмитрович Усов Анатолій Васильович
1975	Ахламов Анатолій Геннадійович
1979	Антипов Юрій Олександрович Ейнгорн В'ячеслав Семенович Кореновський Анатолій Олександрович
1982	Щоголев Сергій Авенірович
1984	Петрусенко Сергій Юрійович Плотніков Андрій Вікторович Шикіна Наталя Анатоліївна
1985	Гуровська Оксана Павлівна Косминська Світлана Пилипівна
1990	Вайсфельд Наталя Данилівна
1996	Родіна Наталія Володимирівна
2003	Барвіненко Віталій Дмитрович
2005	Дроздовський Юрій Анатолійович

ФІЗИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ (1933–1938, з 1961 р.)

Рік закінчення	Прізвище, ім'я, по батькові випускника
1935	Сьора Трохим Якович
1936	Васильківський Олександр Олександрович
1938	Маляров Володимир Володимирович
1961	Адамян Вадим Мовсесович Манакін Вадим Леонідович (1961?) Птащенко Олександр Олександрович
1962	Дяченко Олександр Митрофанович Каретніков Валентин Григорович Чесноков Михайло Миколайович

1963	Брюханов Аркадій Олексійович Захарченко Ігор Григорович
1964	Глушков Володимир Євгенович
1965	Алтоїз Борис Анатолійович Затовський Олександр Всеволодович Калінчак Валерій Володимирович Онищенко Володимир Петрович Палладій Ольга Миколаївна
1966	Карпов Леонід Михайлович
1967	Золотко Андрій Никоневич Попушой Михайло Миколайович
1968	Бондарев Віктор Миколайович Ліпатов Геннадій Миколайович Шевчук Володимир Гаврилович
1969	Панчук Володимир Євгенович Сергєєва Олександра Євгенівна Тюрін Олександр Валентинович
1971	Маломуж Микола Петрович Новіков Віталій Володимирович Сминтина Валентин Андрійович Усов Валентин Валентинович
1972	Драган Григорій Сильвестрович Мак Василь Тимофійович
1973	Ваксман Юрій Федорович
1974	Голованов Василь Корнилович
1976	Ратушинська Ірина Борисівна Чеботарьов Валентин Павлович
1977	Герасимов Олег Іванович Доценко Володимир Павлович
1978	Вашпанов Юрій Олександрович Гохман Олександр Рафаїлович Локотош Тетяна Володимирівна

1980	Андронов Іван Леонідович
1981	Богата Лідія Миколаївна Коритнюк Ярослав Олегович
1982	Глушков Олександр Васильович Павловський Олександр Ілліч
1983	Авраменко Ольга Валентинівна Андрієвський Сергій Михайлович Гребьонкін Валерій Віталійович
1992	Кулінський Володимир Леонідович

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ (з 1937 р.)

Рік закінчення	Прізвище, ім'я, по батькові випускника
1942	Ковальов Віктор Павлович
1945	Бевзенко Степан Пилипович
1947	В'язовський Григорій Андрійович Дзедзелівський Йосип Олексійович Доброгорський Микола Іванович Дузь Іван Михайлович Левченко Михайло Олександрович
1949	Кухаренко Валерія Андріївна Туліна Тетяна Олександрівна
1950	Басенко Костянтин Якович Бернацька Римма Петрівна Брітиков Анатолій Федорович Довнар Геннадій Станіславович Смольська Аделаїда Костянтинівна
1951	Батуріна Надія Петрівна Гетьман Володимир Петрович

1952	Арват Нінель Миколаївна Арват Федір Степанович Бойчак Іван Яремович Матковська Ірина Яківна Савілова Тетяна Олександрівна Толстих Валентин Іванович
1953	Грінчак Василь Якович
1954	Слюсар Арнольд Олексійович Фащенко Василь Васильович
1955	Дроздовський Володимир Петрович Іщенко Дмитро Семенович
1956	Домрін Володимир Вікторович Заверталюк Нінель Іванівна Крет Никанор Матвійович Прісовський Євген Миколайович Стоянова Євгенія Леонідівна
1957	Ганудель Зузана Томашівна Дубров Борис Іванович Зорич Анастасія Антонівна
1958	Балан Сергій Борисович Сендерович Савелій Якович
1959	Козіна Тетяна Михайлівна Скляренко Віталій Григорович
1960	Бортняк Анатолій Агафонович Ільйов Степан Петрович Кара-Гяур Людмила Борисівна Мороз Валентин Леонідович Нахапетов Віталій Миколайович Осадчук Петро Ілліч Соколянський Марк Георгійович
1961	Березінський Віталій Костянтинович Вдовиченко Володимир Власович Добровольська Клавдія Петрівна Лейдерман Наум Лазарович Меліхова Ірина Олексіївна Михайлик Юрій Миколайович

- 1962   Андерш Йосип Фрідріхович
Базилевський Володимир Олександрович
Глушак Анатолій Степанович
Таранець Валентин Григорович
- 1963   Амбокадзе Лариса Степанівна
Яворівський Володимир Олександрович
- 1964   Антошко Михайло Якович
Братан Микола Іванович
Гулько Майя Андріївна
Дерев'янка Борис Федорович
Медведков Олександр Павлович
Меркулова Надія Семенівна
- 1965   Клочек Григорій Дмитрович
Кузнецова Інеса Василівна
- 1966   Алексєєв Анатолій Якович
Андрійченко Борис Миколайович
Буханенко Дмитро Панасович
Кохріхт Фелікс Давидович
Себова Людмила Гаврилівна
Феденьов Родіон Костянтинівич
Цванг Семен Рувинович
- 1967   Дреєрман Марк Григорович
Малиновська Жанна Костянтинівна
Олійників Олег Семенович
- 1968   Барсухівський Володимир Федорович
Горст Георгій Миколайович
Золотаревська Жанна Григорівна
Ковач Валентина Олексіївна
Колісниченко Анатолій Іларіонович
Різників Олекса Сергійович
Ульянцев Дмитро Михайлович
- 1969   Бондарчук Леонід Васильович
Гаранін Володимир Михайлович
Григурко Іван Сергійович
Сушинський Богдан Іванович

1970	Барладяну-Бирладник Василь Володимирович Маркушевська Лариса Петрівна Мірошніченко Євген Гордійович
1971	Стрельбицький Михайло Петрович
1972	Будіянський Микола Федорович Лебеденко Наталія Петрівна Силантьєва Валентина Іванівна Шеренговий Олекса Гнатович
1973	Бродавко Роман Ісаакович Гриценко Павло Юхимович Семенюк Людмила Миколаївна
1974	Колесник Валентина Олександрівна
1975	Александров Олександр Васильович Бондар Олександр Іванович Войцева Олена Андріївна Єршова-Бабенко Ірина Вікторівна Маркушевська Лариса Петрівна Панченко Володимир Євгенович Толстих Олександр Валентинович Черноіваненко Євген Михайлович
1976	Бардіна Наталія Василівна Вітриченко Ніна Михайлівна Копанський Іван Семенович Лошак Віктор Григорович Мельник Світлана Василівна Проценко Тетяна Вікторівна
1977	Нікіфоров Євген Костянтинович Олійник Раїса Іванівна Федюк Тарас Олексійович
1978	Зубов Микола Іванович Комар Сергій Валентинович Рашковецький Михайло Маркусович Шевченко Валентина Петрівна
1979	Мізецька Віра Ярославівна Мусій Валентина Борисівна Шевченко Григорій Олександрович

1981	Зубарева Віра Кимівна Шостак Алла Петрівна
1982	Вужилівська Віра Василівна Гусейнов Григорій Джамалович
1983	Титаренко (Іванишин) Марія Миколаївна
1984	Палієнко Микола Олександрович
1985	Ковалевська Тетяна Юріївна Крохмаль Василь Васильович Малюгіна Наталя Павлівна
1986	Бутук Наталія Григорівна Яроцька Ірина Вікторівна
1989	Добровольська Клавдія Петрівна Шевцов Сергій Павлович
1990	Лаптієнко Катерина Максимівна Соболевська Олена Костянтинівна
1991	Яремчук Оксана Василівна
1992	Балагула (Ковалевська) Ірина Леонідівна Бошков Віталій Михайлович
1993	Висоцька Людмила Євгенівна Дмитрієв Сергій Вікторович
1996	Іванова Олена Андріївна
1997	Кондратенко Наталія Василівна
1999	Михайлик Олена Юріївна
?	Надежко Галина Онисимівна
?	Тропіна Ніна Павлівна 1972
?	Штерн Борис Гедадьєвич 1970

ХІМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ (з 1933 р.)

Рік закінчення	Прізвище, ім'я, по батькові випускника
1938	Михайлюк Іван Михайлович
1942	Білоусова Олена Михайлівна

1950	Медведева Олена Іванівна
1951	Богатський Олексій Всеволодович
1952	Алексєєва Любов Антонівна
1958	Мешкова Світлана Борисівна
1960	Анісімов Юрій Микитович
1962	Бельтюкова Світлана Вадимівна
1963	Антонович Валерій Павлович Камалов Герберт Леонович Ракитська Тетяна Леонідівна
1964	Андронаті Сергій Андрійович Волошановський Ігор Станіславович Жиліна Зінаїда Іванівна
1965	Сазонова Валентина Федорівна
1968	Давиденко Тетяна Іванівна
1969	Нікітін Володимир Іванович
1970	Лук'яненко Микола Григорович
1972	Стрельцова Олена Олексіївна Чайковський Олександр Владиславович
1973	Гельмбольдт Володимир Олегович Кузьмін Віктор Євгенович
1975	Каменська Наталія Леонідівна Коровін Юрій Вікторович Матяшук Антоніна Давидівна Шейн Алі Мохамед
1976	Менчук Василь Васильович
1977	Кернер Сергій Мойсейович
1980	Кокшарова Тетяна Володимирівна
1983	Редер Анатолій Семенович
1996	Марцинко Олена Едуардівна
2000	Кравченко Ірина Анатоліївна

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
(Юридичний факультет 1947–1954, 1961–1993;
Юридичний інститут 1993–1997;
Економіко-правовий факультет з 1997 р.)

Рік закінчення	Прізвище, ім'я, по батькові випускника
1949	Сурілов Олексій Васильович
1952	Багрій-Шахматов Леонід Васильович Баканурський Григорій Леонідович Советов Павло Васильович Стависький Павло Рафаїлович
1953	Додін Євген Васильович
1954	Коваленко Борис Миколайович Орзіх Марко Пилипович Постіка Ігор Володимирович
1960	Сирота Іван Михайлович
1964	Баранець Микола Максимович
1966	Головченко Олександр Миколайович
1967	Бронз Йосип Львович Васильєв Анатолій Семенович Нікіфорчук Лідія Павлівна
1969	Павлодський Юхим Абрамович
1971	Каракаш Ілля Іванович Мироненко Олександр Миколайович
1972	Чербаджи Микола Миколайович
1973	Аленін Юрій Павлович Оборотов Юрій Миколайович Прієшкіна Ольга Василівна Стрельцов Євген Львович Усенко Василь Трохимович
1974	Авілов Микола Вікторович Харитонов Євген Олегович

1975	Берназ Василь Дмитрович Гальчинський Юрій Никифорович Глушков Валерій Олександрович Долженков Олександр Федорович Домбровський Іван Петрович Музиченко Петро Павлович Немченко Юрій Анатолійович
1976	Балух Валерій Сергійович Луняченко Анатолій Васильович Прем'янов Красимир
1977	Вишневська Ірина Миколаївна Дубко Юрій Валентинович Пережняк Борис Аркадійович Полянський Юрій Євгенович
1978	Ємець Сергій Іванович Погрібний Олексій Олексійович Прусс Володимир Митрофанович
1979	Галчанський Петро Анатолійович Чупрун Володимир Дмитрович
1980	Григоренко Іван Григорович Коцюбенко Микола Макарович Михайлов Микола Петрович
1981	Дрензоль Тамара Анатоліївна Кармазін Юрій Анатолійович Саніахметова Ніна Олексіївна Шишкін Віктор Іванович
1982	Баймуратов Михайло Олександрович
1983	Туляков В'ячеслав Олексійович
1984	Вихров Борис Борисович
1985	Богуцький Павло Петрович
1986	Дудченко Валентина Віталіївна Єпур Григорій Володимирович
1987	Стрельцова Євдокія Джонівна
1988	Канзафарова Ілона Станіславівна Кіlesa В'ячеслав Володимирович

1989	Кириченко Сергій Олександрович Шустова Наталія Святославівна
1990	Китайська Олена Петрівна
1992	Кручек Ірина Володимирівна
1993	Локайчук Валерій Федорович
1994	Пастушок Іван Михайлович Масовець Олександр Георгійович
1995	Осадчий Микола Анатолійович Токарчук (Зілковська) Людмила Михайлівна
1996	Джабурія Олександр Валентинович Миколенко Олександр Іванович
1997	Балух Денис Валерійович Іванський Андрій Йосипович Корчевна Любов Олександрівна Прокопенко Олександр Адольфович Чуваков Олег Анатолійович
1998	Пастушенко Павло Петрович
2000	Плавич Володимир Петрович
2002	Крук В'ячеслав Юлійович
2003	Васильєв Анатолій Семенович Коробчинський Олександр Леонідович
2005	Майгер Микола Вікторович
?	Пашали Петро Миколайович

ФАКУЛЬТЕТ НЕВІДОМИЙ

Фурман Мендел Симхович ОДУ (1935) фіз. хім. ?
 Беньковський Василь Григорович ОДУ (1940) хім. ф-т ?
 Гольдберг Абрам Мойсейович ОДУ (1950) екон. ф-т ?
 Біденко Дмитро Сидорович ОДУ (1952) екон. ф-т ?
 Тучний Володимир Пла тонович ОДУ (1962)
 Авраменко Олександр Іванович ОДУ (1967) філол. ф-т ?
 Галка Тамара Іванівна ОДУ (1967)
 Сердюкова Надія Степанівна ОДУ (1985)

Список використаних джерел та літератури

Архів НБ ОНУ. – Ф. 2 (Матеріали до біографій співробітників ОНУ імені І. І. Мечникова). – 1415 од. зб.

ДОВІДКОВІ ВИДАННЯ

1. Айхенвальд Ю. Силуэты русских писателей : в 2 т. / Ю. Айхенвальд. – М. : ТЕРРА, 1998. – Т. 1. – 304 с.
2. Академия наук Белорусской ССР / редкол.: Н. А. Борисевич, К. К. Атрахович, В. А. Белый [и др.]. – Минск : Гл. ред. Белорус. Совет. Энцикл., 1979. – 600 с.
3. Академия наук Казахской ССР : справочник / под ред. Н. В. Ниретиной. – Алма-Ата : Наука, 1987. – 286 с.
4. Академия наук Молдавской ССР / О. Ю. Тарасов, В. В. Четыркин, М. П. Твердолов, Ф. Ф. Шистер ; под ред. Т. И. Малиновского. – Кишинев : Штиинца, 1979. – 178 с.
5. Алексеев П. В. Философы России XIX–XX столетий: биографии, идеи, труды / П. В. Алексеев. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Акад. Проект, 1999. – 1152 с.
6. Арбітражні суди України : історико-правовий нарис, портрети, події / за заг. ред. Д. М. Притика. – Київ : Ін Юре, 2001. – 322 с. – (Україна на межі тисячоліть).
7. Афанасьев Н. И. Современники : альбом биографий / Н. И. Афанасьев. – СПб. : тип. А. С. Суворина, 1910. – Т. 2. – 492 с.
8. Балух В. С. Два века истории хозяйственного правосудия Украины / В. С. Балух ; науч. ред.: П. П. Музыченко, А. А. Сурилов. – Одесса : Астропринт, 2008. – 414 с.
9. Белкин Р. С. История отечественной криминалистики / Р. С. Белкин. – М. : Норма, 1999. – 486 с.
10. Белкин Р. С. Криминалистическая энциклопедия : учеб. пособие для курсантов, слушателей и преподавателей учеб. заведений МВД / Р. С. Белкин. – М. : БЕК, 1997. – 341 с.
11. Бернандт Г. Б. Кто писал о музыке : биобиблиогр. слов. музык. критиков и лиц, писавших о музыке в до-революц. России и СССР. Т. 1 : А–И / Г. Б. Бернандт, И. М. Ямпольский. – М. : Совет. композитор, 1971. – 356 с.
12. Биобиблиографический словарь профессоров и преподавателей Казанского университета (1905–1917) / науч. ред. А. С. Шофман. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1986. – 80 с.
13. Биографии великих химиков / Г. Фукс, К. Хайниг, Г. Кертшер [и др.] ; ред. К. Хайниг ; пер. с нем. В. А. Крицмана ; под ред.: Г. В. Быкова, С. А. Погодина. – М. : Мир, 1981. – 388 с.
14. Биографический словарь деятелей естествознания и техники : [в 2 т.] / отв. ред. А. А. Зворыкин. – М. : Большая совет. энцикл., 1958. – Т. 1 : А–Л. – 548 с. ; 1959. – Т. 2 : М–Я. – 467 с.

15. Биографический словарь профессоров и преподавателей Императорского Казанского университета (1804–1904) : в 2 ч. / под ред. Н. П. Загоскина. – Казань : Тип.-лит. Импр. ун-та, 1904. – Ч. 1. – 569 с.
16. Биологи : биограф. справ. / отв. ред. Ф. Н. Серков. – Киев : Наук. думка, 1984. – 815 с.
17. Бобков В. В. Статистики Таврической губернии (XIX – начало XX века) : биобиблиогр. указ. / В. В. Бобков ; под ред. А. А. Непомнящего. – Симферополь, 2004. – 302 с. – (Биобиблиография крымовеждения ; вып. 1).
18. Боголюбов А. Н. Математики. Механики : биограф. справ. / А. Н. Боголюбов ; отв. ред. В. С. Королюк. – Киев : Наук. думка, 1983. – 639 с.
19. Большая медицинская энциклопедия : [в 30 т.] / гл. ред. Б. В. Петровский. – 3-е изд. – М. : Совет. энцикл., 1974–1988. – Т. 1–29.
20. Большая олимпийская энциклопедия / авт.-сост. В. Л. Штенбах. – М. : Олимпия Press, 2006. – Т. 1 : А–Н. – 782 с. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://bit.ly/2G3cleN> (дата звернення: 27.12.2018).
21. Большая советская энциклопедия : в 30 т. / гл. ред. А. М. Прохоров. – 3-е изд. – М. : Совет. энцикл., 1969–1978.
22. Большая энциклопедия : в 62 т. / гл. ред. С. А. Кондратов. – М. : ТЕРРА, 2006.
23. Бородин А. И. Биографический словарь деятелей в области математики / А. И. Бородин, А. С. Бугай ; под ред. И. И. Гихман. – Киев : Рад. школа, 1979. – 607 с.
24. Босько В. Историчний календар Кіровоградщини на 2012 рік: люди, події, факти / В. Босько. – Кіровоград, 2011. – 260 с.
25. Букач В. М. Вчені історико-філологічного факультету Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : довідник. – Одеса : Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2007. – 37 с.
26. Букач В. М. Історія Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського в особах : біограф. довід. / В. М. Букач. – Одеса : Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2005. – 67 с.
27. Булахов М. Г. Восточнославянские языковеды : биобиблиогр. слов. / М. Г. Булахов. – Минск : Изд-во БГУ им. В. И. Ленина, 1977. – Т. 2 : А–К. – 350 с.
28. Васильев К. Г. Медицина старой Одессы : очерки / К. Г. Васильев. – Одесса : Optimum, 2003. – 205 с. – (Вся Одесса ; вып. 17).
29. Васильев К. К. Медицинский факультет Новороссийского университета : документальные очерки / К. К. Васильев. – Одесса : Optimum, 2008. – 405 с. – (Вся Одесса).
30. Верховский Н. Ю. Книга о чтецах : очерки развития советского искусства художественного чтения / Н. Ю. Верховский. – М. ; Л. : Искусство, 1950. – 283 с.
31. Видные ученые Одессы: доктора наук и профессора : [биограф. энцикл.] / ред.: С. А. Андронати, Б. В. Буркинський, Д. М. Демченко [и др.] ; Южн. научн. центр НАН и МОН Украины ; Совет ректоров вузов Одес. обл. – Одесса, 2005. – [Ч. 1]. – 352 с.
32. Видные ученые Одессы: по воспоминаниям учеников и сотрудников / ОГУ им. И. И. Мечникова. – Одесса, 1992–2004. –
 Вып. 1 : К 200-летию г. Одессы. – 1992. – 59 с.
 Вып. 3 : К 200-летию г. Одессы. – 1993. – 89 с.
 Вып. 4–5 : К 200-летию г. Одессы. – 1994. – 155 с.
 Вып. 6. – 1995. – 91 с.
 Вып. 7. – 1997. – 104 с.
 Вып. 8. – 2001. – 103 с.
 Вып. 9. – 2002. – 128 с.

- Вып. 10. – 2002. – 114 с.
 Вып. 11. – 2002. – 106 с.
 Вып. 12–13. – 2004. – 233 с.
33. Випускники Одеського (Новоросійського) університету : енциклопед. слов. Вип. 1 / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка ; редкол.: Т. В. Васильєва [та ін.] ; упоряд. та бібліогр. ред.: М. О. Подрезова, В. П. Пружина, В. В. Самодурова ; відп. ред. В. А. Смитина. – Одеса : Астропринт, 2005. – 246 с. ; 15 ил.
  34. Випускники Одеського (Новоросійського) університету : енциклопед. слов. Вип. 2 / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка ; редкол.: А. П. Бахчиванжи [та ін.] ; упоряд. та бібліогр. ред.: В. П. Пружина, В. В. Самодурова, В. С. Єлпатовська ; наук. ред. В. А. Смитина ; відп. ред. М. О. Подрезова. – Одеса : Астропринт, 2010. – 230 с.
  35. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку : Херсонська обл. / Ю. І. Беляєв [та ін.] ; за заг. ред. Ю. І. Беляєва ; Нац. акад. пед. наук України. – Київ : Знання України, 2010. – 447 с.
  36. Відділення механіки НАН України : іст.-біогр. довід. – Київ : Академперіодика, 2015. – 343 с.
  37. Вклад физиков Одесского (Новороссийского) университета в развитие науки в Одессе, 1920–1933 / авт.-сост.: М. А. Подрезова, В. В. Самодурова, Е. С. Мурашко ; науч. ред. В. А. Смытнына ; библиогр. ред. О. В. Суровцева ; ОНУ им. И. И. Мечникова. – Одесса : Астропринт, 2010. – 326 с. – (Развитие науки в Одесском (Новороссийском) университете ; Физики).
  38. Возвращенные имена : сотрудники АН Беларуси, пострадавшие в период сталинских репрессий / сост. и авт. предисл. Н. В. Токкарев ; под ред. А. С. Махнач. – Минск : Наука і тэхніка, 1992. – 121 с.
  39. Волков В. А. Химики : биогр. справ. / В. А. Волков, Е. В. Вонский, Г. И. Кузнецова. – Киев : Наук. думка, 1984. – 735 с.
  40. Воронцов-Вельяминов Б. А. Очерки истории астрономии в России / Б. А. Воронцов-Вельяминов. – М. : Гостехтеориздат, 1956. – 371 с.
  41. Времена и годы: воспоминания ветеранов войны и труда Одесского университета / Одес. гос. ун-т им. И. И. Мечникова ; гл. ред. М. Е. Раковский. – Одесса : Астропринт, 1998. – Вып. 1. – 142 с. ; 1999. – Вып. 2. – 161 с.
  42. Всемирный биографический энциклопедический словарь / редкол.: В. И. Бородулин [и др.]. – М. : Большая рос. энцикл., 1998. – 925 с.
  43. Вчені вузів Одеси : біобібліогр. довід. / Одес. наук. б-ка ім. М. Горького. – Одеса, 1994. – (Серія біобібліографічних довідників).
 Вып. 1 : Природничі науки, 1865–1945, ч. 1 : Геологи, географи. – Одеса, 1994. – 96 с.
 Вып. 1 : Природничі науки, 1865–1945, ч. 2 : Математики. Механіки / упоряд. І. Е. Рикун. – Одеса, 1995. – 176 с.
 Вып. 1 : Природничі науки, 1865–1945, ч. 3 : Хіміки / упоряд. Т. І. Олейникова. – Одеса, 1995. – 107 с.
 Вып. 1 : Природничі науки, 1865–1945, ч. 4 : Фізики. Астрономи / упоряд. І. Е. Рикун. – Одеса, 2003. – 172 с.
 Вып. 1 : Природничі науки, 1865–1945, ч. 5 : Біологія / упоряд. Л. М. Бур'ян. – 2004. – 189 с.
 Вып. 2 : Природничі науки, 1946–1996, ч. 1 : Геологи. Географи / упоряд. Л. М. Бур'ян. – 2001. – 309 с.
 Вып. 2 : Природничі науки, 1946–2010, ч. 2 : Математики. Механіки / упоряд. І. Е. Рикун. – 2010. – 176 с.
 Вып. 2 : Природничі науки, 1946–1997, ч. 5 : Біологи / упоряд. Л. О. Кольченко. – 1999. – 207 с.
  44. Вчені-юристи України : довідник / ВР України, Ін-т законодавства ; редкол.: В. Ф. Опришко [та ін.]. – Київ, 1998. – 609 с.
  45. Географічна енциклопедія України : [в 3 т.] / відп. ред. О. М. Маринич. – Київ : Укр. рад. енциклопедія, 1989–1993. –

- Т. 1 : А–Ж. – 1989. – 414 с.
 Т. 2 : З–О. – 1990. – 480 с.
 Т. 3 : П–Я. – 1993. – 479 с.
46. Головань В. И. Почетные граждане города Одессы / В. И. Головань ; Укр. о-во охраны памятников истории и культуры, Одес. обл. орг., Одес. Горисполком. – Одесса : Астропринт, 2003. – 328 с.
  47. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – Харьков : Либідь, 1997. – 374 с.
  48. Гребенник Г. П. Записки университетского человека / Г. П. Гребенник. – Одесса : Печ. дом, 2014. – 367 с.
  49. Гроссман Л. Математическая Одесса / Л. Гроссман. – Одесса : Оптимум, 2011. – Кн. 1 : Очерки. – 129 с. – (Евреи в науке).
  50. Дарители Научной библиотеки Одесского (Новороссийского) университета (1865–1920) : материалы к истории ОНУ им. И. И. Мечникова / сост.: Е. В. Бережок, Е. В. Полевщикова, Е. В. Савельева, В. В. Самодурова ; науч. ред. В. А. Смыттына ; библиогр. ред. М. А. Подрезова. – Одесса : Астропринт, 2005. – 422 с.
  51. Демченко Д. М. Педагогічний Олімп Одещини / Д. М. Демченко, Н. В. Савельєва, Л. І. Фурсенко ; Одес. ін-т удосконалення вчителів. – Вид. 2-е, допов. – Одеса : Сміл, 2008. – 335 с. – (Заслужений працівник освіти).
  52. Державний архів Одеської області : путівник / упоряд. В. Ф. Онопрієнко. – Одеса : Прес-кур'єр, 2012. – Вип. 1 : Фонди особового походження. – 290 с.
  53. Державні нагороди України. Кавалери та лауреати : довід-енциклопед. вид. / Укр. конфедерація журналістів ; Укр. наук. т-во краєзнавства, геральдики та фалеристики ; уклад. В. В. Болгов. – Київ : Ін-т біогр. дослідж., 2006. – Т. 1. – 736 с. ; 2008. – Т. 2. – 784 с. ; 2016. – Т. 6. – 608 с.
  54. Деятели революционного движения в России: От предшественников декабристов до падения царизма : биобиблиогр. слов. – М., 1931. – Т. 5 : Социал-демократы, 1880–1904, вып. 1 : А–Б / сост.: Э. А. Корольчук, Ш. М. Левин ; ред. В. И. Невский. – XXVI с., 582 стб.
  55. Донька Одеси : Ніна Строката в документах і спогадах / упоряд. О. С. Різників ; наук. ред. Ю. Зайцев. – Одеса : Друк, 2005. – 514 с.
  56. Дослідники історії Південної України : біобібліогр. довід. / упоряд. І. Лиман ; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського ; Берд. держ. пед. ун-т, НДІ Іст. урбаністики. – Київ, 2013. – Т. 1. – 382 с. ; 2016. – Т. 2. – 496 с.
  57. Еврейская энциклопедия. Свод знаний о еврействе и его культуре в прошлом и настоящем : в 16 т. / авт. вступ. ст. и ред. Л. Каценельсон. – СПб. : Брокгауз-Ефрон, 1908–1913. – Т. 1–16.
  58. Економіко-правовий факультет ОНУ ім. І. І. Мечникова (1998–2007) : бібліогр. покажч. друк. пр. / упоряд. та наук. ред. І. С. Канзафарова ; відп. бібліогр. ред. М. О. Подрезова ; бібліогр. ред.: В. В. Самодурова, О. С. Мурашко ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка. – Одеса : Астропринт, 2009. – 376 с. – (Праці вчених Одеського (Новоросійського) університету ; вип. : Правознавці).
  59. Економісти України. Лідери вітчизняної економіки: видатні особистості, провідні фахівці, громадські діячі / Укр. вид. консорціум ; Укр. наук. т-во геральдики та вексилології ; Ін-т біогр. дослідж. ; авт.-упоряд. В. В. Болгов. – Київ, 2006. – Вип. 1. – 303 с. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://bit.ly/2MSXMQV> (дата звернення: 26.12.2018).
  60. Економічна наука в Харківському університеті : колект. монографія / В. В. Глушенко, В. В. Александров, С. І. Архієреєв [та ін.] ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Вид. 2-ге, перероб. та допов. – Харків, 2013. – 371 с.
  61. Емец С. И. Адвокаты Одессы / С. И. Емец. – Одесса : Друк, 2000. – 167 с.
  62. Емец С. И. Адвокаты Одессы. 100 лет / С. И. Емец. – Одесса : Печ. дом, 2004. – 167 с.

63. Енциклопедія історії України : [в 5 т.] / редкол.: В. А. Смолій [та ін.] ; НАН України, Ін-т історії України. – Київ : Наук. думка, 2003–2013. –
 Т. 1 : А–В. – 2003. – 682 с.
 Т. 2 : Г–Д. – 2004. – 521 с.
 Т. 3 : Е–Й. – 2005. – 668 с.
 Т. 4 : Ка–Ком. – 2007. – 526 с.
 Т. 5 : Кон–Кю. – 2008. – 557 с.
 Т. 6 : Ла–Мі. – 2009. – 782 с.
 Т. 7 : Мл–О. – 2010. – 719 с.
 Т. 8 : Па–Прик. – 2011. – 518 с.
 Т. 9 : Прил–С. – 2012. – 939 с.
 Т. 10 : Т–Я. – 2013. – 782 с.
64. Енциклопедія Сучасної України / ред. І. М. Дзюба ; НАН України ; Наук. т-во ім. Т. Шевченка ; Координац. бюро Енциклопедії Сучас. України НАН України. – Київ, 2001– .
 Т. 1 : А. – 2001. – 823 с.
 Т. 2 : Б–Біо. – 2003. – 872 с.
 Т. 3 : Біо–Бя. – 2004. – 696 с.
 Т. 4 : В–Вог. – 2005. – 699 с.
 Т. 5 : Вод–Гн. – 2006. – 727 с.
 Т. 6 : Го–Гю. – 2006. – 712 с.
 Т. 7 : Г–Ді. – 2007. – 708 с.
 Т. 8 : Дл–Дя. – 2008. – 716 с.
 Т. 9 : Е–Ж. – 2009. – 711 с.
 Т. 10 : З–Зор. – 2010. – 711 с.
 Т. 11 : Зор–Как. – 2011. – 712 с.
 Т. 12 : Кал–Киї. – 2012. – 712 с.
 Т. 13 : Киї–Кок. – 2013. – 711 с.
65. Енциклопедія українознавства : слов. частина. – Репринт. відтворення вид. 1955–1984 рр. – Київ : Молоде життя, 1993–2000. –
 Т. 1 : Абаза Микола – Голов'янюк Зиновій. – 1993. – 400 с.
 Т. 2 : Голинський Петро – Зернов. – 1993. – 800 с.
 Т. 3 : Зернове господарство – Крушельницький Антін. – 1994. – 1200 с.
 Т. 4 : Крушельницький – Місто. – 1994. – 1600 с.
 Т. 5 : Місто – Перемишлянинь. – 1996. – 2000 с.
 Т. 6 : Перемишль – Пряшівщина. – 1996. – 2400 с.
 Т. 7 : Пряшівщина – Сиг. – 1998. – С. 2405–2800.
 Т. 8 : Сигаревич – Тимковські. – Перевидання в Україні. – 2000. – С. 2805–3200.
 Т. 9 : Тимофєєв – Хмельницький Богдан. – 2000. – С. 3205–3600.
 Т. 10 : Хмельницький – Ящуржинський. – 2000. – 4015 с.
66. Жінки України : біогр. енциклопед. слов. / гол. ред. М. А. Орлик ; уклад.: Л. Г. Андрієнко [та ін.]. – Київ : Фенікс, 2001. – 559 с.
67. Звезды спорта : справочник / сост. Б. Н. Хавин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Физкультура и спорт, 1979. – 429 с. – (Библи. сер.).
68. Здоров'я з гумором живе́ться: лауреати літературної премії імені Степана Олійника / упоряд. і ред. В. М. Гаранін. – Вид. 3-є, перероб. і допов. – Одеса : Астропринт, 2011. – 240 с.

69. Зірковий реєстр українського нотаріату / авт.-упоряд. В. В. Болгов. – Київ : Укр. конфедерація журналістів, 2010. – 590 с. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://who-is-who.ua/main/page/zgrup2009info/213/408> (дата звернення: 11.12.2018).
70. Зленко Г. Д. Лицарі досвітніх вогнів: тридцять три портрети діячів одеської «Просвіти», 1905–1909 років / Г. Д. Зленко. – Одеса : Астропринт, 2005. – 250 с.
71. Золотарев А. Е. Биографический словарь профессоров Одесского медицинского института им. Н. И. Пирогова (1900–1990) / А. Е. Золотарев, И. И. Ильин, Л. Г. Луки. – Одеса : Маяк, 1992. – 325 с.
72. Золотий фонд нації / авт.-упоряд. В. В. Болгов ; редкол.: Б. Є. Патон, Б. І. Олійник, О. Омельченко. – Київ : Укр. видавн. консорціум, 2012. – 495 с. – (Золота книга України ; вип. 4).
73. Золотой фонд нации. Одесская область XXI век / авт.-сост. Ю. И. Бузько ; гл. ред. О. Г. Таратунский ; тех. ред. В. В. Яценко. – Одесса : Южноукр. ин-т биографии, 2017. – 271 с. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://bit.ly/2TsAcgv> (дата звернення: 12.12.2018).
74. Зоряний олімп жінок Одещини / керівник проєкту С. Дигуляр ; відп. за вип. В. Леонова. – Вінниця : ФОП Рогальська І. О., 2012. – 176 с.
75. История института стоматологии АМН Украины (1928–2008) / авт.-сост. Г. Н. Варавя ; под общ. ред.: Г. Н. Варавя, К. Н. Косенко. – Одесса : Астропринт, 2012. – 359 с.
76. История Одесского политехнического в очерках / авт.-сост.: Ю. С. Денисов, В. И. Бондарь ; под ред. В. П. Малахова ; Одес. гос. политехн. ун-т. – Одесса : Астропринт, 2000. – 440 с.
77. История Одесской государственной академии пищевых технологий (1902–2002) / Г. В. Ангелов, Б. В. Егоров, Э. И. Жуковский [и др.] ; под ред. Н. Д. Захарова ; Одес. гос. акад. пищевых технологий. – Одесса : Астропринт, 2002. – 207 с.
78. История отечественной математики : в 4 т. / отв. ред. И. З. Штокало ; АН СССР, Ин-т истории естествознания и техники, АН Укр. ССР, Ин-т истории, Сектор истории естествознания и техники. – Киев : Наук. думка, 1966–1970. –
Т. 1 : С древнейших времен до конца XVIII в. – 1966. – 492 с.
Т. 2 : 1801–1917. – 1967. – 616 с.
Т. 3 : 1917–1967. – 1968. – 726 с.
Т. 4, кн. 1 : 1917–1967. – 1970. – 883 с.
Т. 4, кн. 2 : 1917–1967. – 1970. – 668 с.
79. История стоматологии : 1-ая Всерос. конф. (с междунар. участием) : докл. и тез. / Моск. гос. мед.-стоматол. ун-т, Каф. истории медицины. – М., 2007. – 124 с.
80. Іваниця В. О. Мікробіологія в Одеському національному університеті ім. І. І. Мечникова (1865–2003) / В. О. Іваниця, Н. Г. Юргелайтіс, Т. В. Бурлака ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса : Фенікс, 2004. – 135 с.
81. Іванівський район: від минулого до сьогодення : до 90-річчя утворення Іванівського району присвячується / гол. ред. О. І. Мазур. – Одеса : ТЕС, 2014. – 384 с.
82. Імена України : біогр. щорічник / уклад. Л. Г. Андрієнко ; гол. ред. Ю. О. Храмов. – Київ : Фенікс, 1999. – 504 с.
83. Іменні колекції професорів Одеського (Новоросійського) університету в Науковій бібліотеці ОНУ – національне надбання держави : матеріали наук.-практ. конф. (Одеса, 25–26 квіт. 2000 р.). – Одеса : Астропринт, 2001. – 59 с.
84. Історики Харківського університету : біобібліогр. довід. (1905–2013 рр.) / уклад.: О. М. Богдашина [та ін.] ; відп. ред. С. І. Посохов ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2013. – 283 с.
85. Історичний календар Ананьєва : до 260-річчя заснування міста / авт.-упоряд. О. А. Шхалахов. – Одеса : Астропринт, 2013. – 108 с.

86. Історія Академії наук Української РСР : [у 2 кн.] / гол. ред. Б. Є. Патон. – Київ, 1967. – Кн. 1. – 835 с.
Кн. 2. – 727 с.
87. Історія Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара / О. В. Бойко, А. Г. Болебрух, Є. І. Бородин ; гол. редкол. М. В. Поляков. – 4-е вид., перероб. и допов. – Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2008. – 307 с.
88. Історія філологічного факультету [ОНУ ім. І. І. Мечникова] : зб. док.-худож. нарисів / ОНУ ім. І. І. Мечникова ; відп. ред. Є. М. Черноіваненко. – Одеса : Астропринт, 2012. – 119 с.
89. Історія Харківського університету за двісті років : системат. бібліогр. покажч. / уклад.: М. Г. Швалб, В. Д. Прокопова, С. Б. Глибицька [та ін.] ; наук. ред.: С. І. Посохов, О. О. Кучер ; ред. О. С. Журавльова ; бібліогр. ред.: М. Г. Швалб, В. Д. Прокопова, С. Б. Глибицька [та ін.] ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Центр. наук. б-ка. – Харьков : Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2007. – 750 с.
90. Історія хімічного факультету, 1865–2005 / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Хім. ф-т ; упоряд.: С. А. Андронаті, І. С. Волошановський, З. І. Жиліна ; відп. ред. В. В. Менчук. – Одеса : Астропринт, 2006. – 167 с.
91. Кавалери та лауреати державних нагород України. Одеська область : енциклопед. вид. Т. 1 : 1991–2011 / уклад. Ю. І. Бузько. – Одеса : Південноукр. ін-т біографії, 2011. – 640 с. – (Біографічні енциклопедії України).
92. Каганович Б. С. Русские медиевисты первой половины XX века / Б. С. Каганович ; РАН, С.-Петербург. ин-т истории. – СПб. : Гиперион, 2007. – 243 с.
93. Каменный А. Одесса: Кто есть кто, 1794–1994 : [лит.-энцикл. изд.] / А. Каменный. – Одесса : ОКФА, 1999. – 543 с.
94. Кино : энцикл. слов. / гл. ред. С. И. Юткевич. – М. : Совет. энцикл., 1986. – 639 с.
95. Клюєнко Д. М. Освітяни Одещини – жертви репресій тоталітаризму / Д. М. Клюєнко, Л. І. Фурсенко. – Одеса : Астропринт, 1995. – 98 с.
96. Книговедение : энцикл. слов. / гл. ред. Н. М. Сикорский. – М. : Совет. энцикл., 1982. – 664 с.
97. Коваленко С. Г. Ботаніки і ботанічні дослідження в Одеському національному університеті ім. І. І. Мечникова, 1865–2005 / С. Г. Коваленко, Т. В. Васильєва, Г. А. Швець ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса : Фенікс, 2005. – 104 с.
98. Коломієць Л. В. Український художній переклад та перекладачі 1920–30-х років : матеріали до курсу «Історія перекладу» : навч. посіб. / Л. В. Коломієць. – Київ : ВПЦ «Київ. ун-т», 2013. – 559 с.
99. Колчинский И. Г. Астрономы : биогр. справ. / И. Г. Колчинский, А. А. Корсунь, М. Г. Родригес. – Изд. 2-е, доп. и перераб. – Киев : Наук. думка, 1986. – 511 с.
100. Комаха В. О. Становлення і розвиток судової експертизи та судово-експертних установ на Півдні України : за матеріалами перших двох етапів становлення і розвитку Одес. наук.-дослід. ін-ту судових експертиз, 1914–1941 рр. / В. О. Комаха ; Одес. нац. юрид. акад. – Одеса : Юрид. літ., 2002. – 510 с.
101. Кордун Г. Г. Радянські фізики / Г. Г. Кордун. – Київ : Вища шк., 1975. – 134 с. – (Б-ка фіз.-мат. шк.).
102. Корифеї української науки: нариси про видатних діячів науки і техніки : до 135-ї річниці створення Одеського державного університету імені І. І. Мечникова / В. П. Шкварець, М. М. Шитюк, Ю. І. Гузенко [та ін.]. – Миколаїв : Тетра, 2000. – 286 с.
103. Коропецький І.-С. Українські економісти XIX століття та західна наука / І.-С. Коропецький ; гол. ред. С. В. Головка. – Київ : Либідь, 1993. – 186 с.
104. Краткая географическая энциклопедия / гл. ред. А. А. Григорьев. – М. : Совет. энцикл., 1960–1966. – (Энциклопедии. Словари. Справочники).
Т. 1 : Ааре–Дятьково. – 1960. – 563 с.

- Т. 2 : Евлах–Миллибар. – 1961. – 592 с.
 Т. 3 : Милос–Союз ССР. – 1962. – 580 с.
 Т. 4 : Союзная Советская республика–Югославия. – 1964. – 448 с.
 Т. 5 : Юдома–Я. Дополнения. – 1966. – 544 с.
105. Краткая литературная энциклопедия / гол. ред. А. А. Сурков. – М. : Совет. энцикл., 1962–1968. –
 Т. 1 : Аарне–Гаврилов. – 1962. – 1088 стб.
 Т. 4 : Лакшин–Мураново. – 1967. – 1023 стб.
 Т. 5. : Мурари–Припев. – 1968. – 975 стб.
106. Кто есть кто в Одесском регионе : энциклопедия / сост. М. Л. Тарасова. – Одесса : Эвен, 2007. – Ч. 1. –
 247 с. ; 2008. – Ч. 2.
107. Культурология. XX век : энциклопедия : в 2 т. / гл. ред. С. Я. Левит. – СПб. : Алетейя, 1998. – Т. 1 : А–Л. –
 447 с. ; Т. 2 : М–Я. – 446 с.
108. Ларченков Е. П. Геология в Одесском университете: времена и пространства : очерки истории кафедры
 общей и морской геологии / Е. П. Ларченков, О. П. Кравчук, А. О. Кравчук. – Одесса : Фенікс, 2009. –
 532 с.
109. Латишева Л. П. Одеська державна академія будівництва та архітектури, 1930–2000 / Л. П. Латишева,
 О. Е. Лопатко, Л. В. Мазуренко ; пер. на укр.: А. Б. Галащук, А. Л. Старунова. – Одеса : Астропринт,
 2000. – 230 с.
110. Лауреати України / гол. ред. Ю. Романенко ; Міжнар. іміджева програма «Лідери ХХІ століття». – Харків :
 Східно-укр. біогр. ін-т, 2004. – 471 с. – (500 впливових особистостей ; вип. 11).
111. Левченко В. В. Історія Одеського інституту народної освіти (1920–1930 рр.): позитивний досвід невад-
 лого експерименту : до 145-річчя від дня заснування ОНУ ім. І. І. Мечникова / В. В. Левченко ; відп. ред.
 В. М. Хмарський ; Одес. нац. мор. ун-т. – Одеса : ТЕС, 2010. – 427 с. – (Реабілітовані історією).
112. Лейкинд О. Л. Художники Русского Зарубежья, 1917–1939 : биограф. слов. / О. Л. Лейкинд, К. В. Махров,
 Д. Я. Северюхин. – СПб. : Нотабене, 2000. – 720 с.
113. Литва : крат. энцикл. / ред. М. Микалаюнас. – Вильнюс : Гл. ред. энцикл. лит. ССР, 1989. – 672 с.
114. Литвин М. Р. Збройні сили України першої половини ХХ ст. Генерали і адмірالی / М. Р. Литвин, К. С. На-
 умченко ; НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів : Saga, 2007. – 239 с.
115. Лифенко С. П. Селекційно-генетичний інститут: 100 років (1912–2012) : нариси з історії / С. П. Лифенко ;
 Нац. акад. аграр. наук України. – Одеса : Астропринт, 2012. – 130 с.
116. Лідери України : інформ.-біогр. кат. / гол. ред. А. І. Саввов. – Харків : Известные имена, 2010. – 344 с. –
 (Лидеры ХХІ столетия. 500 влиятельных личностей).
117. Літопис Національного університету «Одеська юридична академія» : до 165-річчя одеської школи права і
 15-річчя університету / гол. ред. С. В. Ківалов. – Одеса : Юрид. літ., 2012. – 343 с.
118. Люди дела : лауреаты конкурсов «Вечерней Одессы» памяти Б. Ф. Деревянко по итогам 2003–2012 гг. /
 [гол. ред. Й. О. Бурчо]. – Одесса : Пресс-курьер, 2013. – 126 с.
119. Люди и судьбы : библиографический словарь востоковедов – жертв политического террора в советский
 период (1917–1991) / сост.: Я. В. Васильков, М. Ю. Сорокина. – СПб. : Петербург. Востоковедение, 2003. –
 496 с.
120. Мазурмович Б. Н. Розвиток зоології на Україні / Б. Н. Мазурмович. – Київ : Вид-во Київ. ун-ту, 1972. –
 230 с.
121. Малов В. И. Сто великих Олимпийских чемпионов / В. И. Малов. – М. : Вече, 2009. – 432 с. – (Сто вели-
 ких).
122. Маркевич А. И. Двадцатипятилетие Императорского Новороссийского университета : историческая за-
 писка / А. И. Маркевич ; Академические списки. – Одесса : Эконом. тип., 1890. – XV, 724, X с.

123. Марочко В. І. Репресовані педагоги України: жертви політичного терору (1929–1941) / В. І. Марочко, Г. Хілліг; НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Наук. світ, 2003. – 302 с.
124. Математика в СССР за сорок лет, 1917–1957: в 2 т. / гл. ред. А. Г. Курош. – М.: Физматгиз, 1959. – Т. 2: Биобиблиография. – 819 с.
125. Мезенцева Г. Г. Дослідники археології України: енциклопед. слов.-довід. / Г. Г. Мезенцева; відп. ред. В. П. Коваленко; Ін-т археології НАН України, Черніг. держ. пед. ін-т ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів: Сіверян. думка, 1997. – 205 с.
126. Мирошниченко С. В. Становление музыкального профессионализма в Одессе (доконсерваторский период): к 100-летию Одесской национальной музыкальной академии (консерватории) / С. В. Мирошниченко; Одес. нац. музык. акад. им. А. В. Неждановой. – Одесса: Астропринт, 2013. – 227 с.
127. Міжнародний біографічний словник дисидентів країн Центральної та Східної Європи й колишнього СРСР / уклад.: Є. Захаров, В. Овсієнко. – Харків: Харк. правозахисна група; «Права людини», 2006. – Т. 1: Україна, ч. 2. – 517 с.
128. Морская энциклопедия Одессы / гл. ред. К. А. Ильницький. – Одесса: Порты Украины, 2012. – 703 с.
129. Музичко О. Є. Грузини в Одесі: історія та сучасність: проект Генерального консульства Грузії в м. Одесі / О. Є. Музичко; Ген. Консульство Грузії в м. Одеса. – Одеса: ВМВ, 2010. – 291 с. – Текст парал. укр. та груз. мовами.
130. Музыкальная энциклопедия / гл. ред. Ю. В. Келдыш. – М.: Совет. энцикл., 1973. – Т. 1: А–Гонг. – 1070 с.
131. Народжені Україною: мемор. альм.: у 2 т. – Київ: Євроімідж, 2002. – Т. 2: Л–Я. – 896 с. – (Золоті імена України).
132. Народные артисты: очерки / авт.-сост. И. Ильялова. – Казань: Магариф – Вакыт, 2011. – 391 с.
133. Наука и научные работники СССР: справочник / сост.: С. Ф. Ольденбург, Е. Ф. Карский. – Л., 1928. – Ч. 6: Научные работники СССР: без Москвы и Ленинграда. – 810 с.
134. Науки про Землю в Одеському (Новоросійському) університеті / Є. А. Черкез, Я. М. Біланчин, Є. Н. Красєха [та ін.]; наук. ред.: М. О. Подрезова, О. Г. Топчєв; бібліогр. ред. В. В. Самодурова; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса: Астропринт, 2010. – 102 с. – (Розвиток науки в Одеському (Новоросійському) університеті; вип.: Географічні та геологічні науки).
135. Наукова еліта Одещини. Ч. 1: Доктори наук і професори. – Одеса: Європа-Центр, 2005. – 103 с.
136. Науковці України – еліта держави. Наукові школи / авт.-упоряд. Я. Білейчук. – Київ: Логос Україна, 2012. – Т. 2. – 299 с.
137. Научные труды Одесской академии истории и философии естественных и технических наук: сб. ст. / гл. ред. В. А. Смынгына. – Одесса: Астропринт, 2003. – 200 с.
138. Національна гірнича академія України. Професори 1899–1999 / ред.: Г. Г. Півняк, О. Зайцев. – Дніпропетровськ, 1999. – 116 с.
139. Національні лідери України / авт.-упоряд. В. В. Болгов; редкол.: Б. С. Патон, Б. І. Олійник, О. Омельченко. – Київ: Укр. вид. консорціум, 2012. – 455 с. – (Золотий фонд нації).
140. Ніточко І. І. Березівський район: історія, люди, події / І. І. Ніточко; наук. ред. Г. Л. Малінова; Держ. архів Одес. обл. – Одеса: Чорномор'я, 2006. – 254 с. – (Пр. Держ. архіву Одес. обл.; т. 16).
141. Новоросійський університет в споминах сучасників: к 135-літтю Одеського університету / авт.-сост. А. А. Самойлов; отв. ред. В. А. Смынгына; Одес. гос. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одесса: Астропринт, 1999. – 295 с. – (Из истории Одесского университета).
142. Обліково-економічний факультет Одеського державного економічного університету / Г. К. Парієнко, П. І. Островський, Л. Ф. Домбровська [та ін.]; за заг. ред. М. І. Зверькова. – Одеса: Астропринт, 2007. – 215 с.

143. Огренич Н. Г. Твои имена, Одесса... : [сб. очерков и интервью] / Н. Г. Огренич. – Одесса : Печ. дом, 2007. – Кн. 6 : Очерки. – 271 с.
144. Одеса і одесити в III тисячолітті : Підприємства. Організації. Установи. Персоналії. Міста і села Одеської області / авт.-упоряд. В. В. Болгов ; Укр. наук. т-во краєзнавства, геральдики та фалеристики. – Київ : Новий світ, 2008. – 127 с. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://who-is-who.ua/main/book/334/0> (дата звернення: 21.01.2019).
145. Одеса и одеситы в III тысячелетии / авт.-упоряд. В. В. Болгов. – Киев : Новый свет, 2005. – Вып. 1. – 191 с.
146. Одеса и одеситы в III тысячелетии : темат. сб. / авт.-сост. В. В. Болгов. – Киев : Новый свет, 2007. – 85 с. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://bit.ly/2SstlC0> (дата звернення: 21.01.2019).
147. Одесский государственный политехнический университет, 1918–1998 / под ред. В. П. Малахова. – Одесса : Одес. гос. политехн. ун-т ; Астропринт, 1998. – 165 с.
148. Одесский национальный морской университет: История. Люди. Современность (1930–2005) / ред. И. В. Морозова. – Одесса : Астропринт, 2005 – 213 с.
149. Одесский сельскохозяйственный институт : краткий очерк (1918–1968 гг.) / отв. ред. С. А. Мельник. – Одесса, 1968. – 71 с.
150. Одеська державна юридична академія: історія і сучасність / І. А. Дришлюк, Н. А. Мірошніченко, Б. А. Пережняк [та ін.] ; гол. ред. С. В. Ківалов. – Одеса : Юрид. літ., 1999. – 247 с.
151. Одеська хвиля. Документи, твори, спогади в'язнів сумління / упоряд.: П. Отченашенко, О. Різників, Д. Шупта. – Одеса : Друк, 2010. – Вип. 5. – 335 с.
152. Одеське літературне віче / упоряд. В. Г. Рутківський. – Одеса : Астропринт, 2004. – Т. 1 : Антологія поезії. – 591 с. ; Т. 2 : Антологія прози. – 2006. – 605 с.
153. Одеський державний екологічний університет: історія і сучасність (1932–2002) / відп. ред. С. М. Степаненко. – Одеса : Астропринт, 2002. – 342 с.
154. Одеський державний економічний університет : нариси історії / В. П. Бородатий, М. О. Скрипник, В. Д. Граждан, О. С. Редькін. – Одеса, 2000. – 268 с.
155. Одеський медуніверситет, 1900–2000 / І. Л. Бабій, Ю. І. Бажора, С. О. Гешелін [та ін.] ; за ред. В. М. Запорожана. – Одеса : Одес. держ. мед. ун-т, 2000. – 199 с.
156. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова на сторінках центральної, регіональної та університетської преси 2000–2010 рр. / авт.-упоряд.: С. О. Мерзлякова, О. В. Суровцева ; Наук. б-ка Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова. – Одеса : Астропринт, 2010. – 903 с.
157. Одеські історики : енцикл. вид. Т. 1 : Початок XIX – середина XX ст. / відп. ред. В. А. Савченко ; Асоц. європ. культури, Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса : Друк. дім, 2009. – 478 с.
158. Охотников С. Б. Археология в Одессе : 185 лет Одесскому археологическому музею (1825–2010) / С. Б. Охотников ; отв. ред. И. В. Брюяко ; НАН Украины, Одес. археол. музей. – Одесса : Смил, 2010. – 158 с. – (Материалы по археологии Северного Причерноморья ; № 2).
159. Очерки истории здравоохранения Одессы к ее 200-летию / В. Н. Запорожан, П. Н. Чуев, И. И. Ратовский [и др.]. – Одесса : Черноморье, 1994. – 192 с.
160. Очерки развития науки в Одессе / В. М. Адамян, Л. А. Алексеева, Ю. А. Амброс ; отв. ред. С. А. Андронати ; НАН Украины, Южный науч. центр. – Одесса : Титул, 1995. – 576 с.
161. Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довідник / упоряд. Б. І. Сушинський. – Одеса : Альфа-Омега ; ОКФА, 1999. – 426 с. – (Література рідного краю).
162. Письменники Радянської України : біобібліогр. довід. / авт.-упоряд.: В. К. Коваль, В. П. Павловська ; відп. ред. А. Т. Мороз. – Київ : Рад. письменник, 1981. – 327 с.
163. Поезія із-за ґрат : антологія / упоряд. О. Голуб. – Київ : Смолоскип, 2012. – 869 с.

164. Политические деятели России 1917 : биограф. слов. / гл. ред. П. В. Волобуев ; редкол.: А. С. Велидов, Е. Г. Гимпельсон, В. П. Данилов. – М. : Большая рос. энцикл., 1993. – 432 с.
165. Политические партии России, конец XIX – первая треть XX века : энциклопедия / отв. ред. В. В. Шелохаев. – М. : РОССПЭН, 1996. – 800 с.
166. Портрети сучасниць / авт. ідеї та авт.-упоряд. В. Болгов. – Київ, 2010. – 222 с.
167. Потапенко Г. И. История кафедры ботаники Одесского государственного университета, 1865–1940 / Г. И. Потапенко ; сост.: Н. М. Пашковская, В. А. Дьяков. – Одесса : Печ. дом, 2010. – 87 с.
168. Православная энциклопедия. Т. 2 : Алексий, Человек Божий – Анфим Анхимальский / под ред. Патриарха Московского и всея Руси Алексия II. – М. : Православ. энцикл., 2001. – 751 с. – (К 2000-летию Рождества Христова).
169. Провідні вчені та фахівці Херсонського державного університету: імена і постаті XXI століття / упоряд.: О. В. Мішуков, Є. П. Голобородько. – Херсон : Херсон. держ. ун-т, 2005. – 90 с.
170. Професори Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, 1918–2008 : бібліогр. довід. / гол. редкол. М. В. Поляков. – Вид. 2-е, перероб. і допов. – Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2008. – 596 с.
171. Професори Одеського (Новоросійського) університету : біогр. слов. : в 4 т. / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка ; відп. ред. В. А. Сминтина ; заст. відп. ред. М. О. Подрезова ; упоряд. та бібліогр. ред.: В. П. Пружина, В. В. Самодурова. – 2-е вид., допов. – Одеса : Астропринт, 2005.
Т. 1 : Ректори. – 124 с.
Т. 2 : А–І. – 509 с.
Т. 3 : К–П. – 597 с.
Т. 4 : Р–Я. – 629 с.
172. Професори Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : біобібліогр. довід. / наук. ред. В. С. Бакіров. – Харків : Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2009. – 371 с.
173. Профессора Пермского государственного университета (1916–2001) / гл. ред. В. В. Малинин. – Пермь : Изд-во Перм. ун-та, 2001. – 430 с. – (Пермский университет в биографиях своих ученых). – Відомості доступні також через Інтернет: <https://bit.ly/2уKaGdq> (дата звернення: 16.10.2018).
174. Путята Т. В. Діяльність видатних механіків на Україні / Т. В. Путята, Б. Н. Фрадлін ; під ред. А. Д. Коваленко. – Київ : Держтехвидав УРСР, 1952. – 267 с.
175. 500 влиятельных личностей Одесского региона / Восточ.-укр. биогр. ин-т. – Одесса, 2003. – 336 с. – (Лидеры XXI столетия).
176. 500 впливових особистостей. Україна : 10 років незалежності, (1991–2001) / Нац. іміджева програма «Лідери XXI століття». – Харьков : Восточ.-укр. биогр. ин-т, 2001. – 317 с. – (Україна на межі тисячоліть ; т. 2).
177. Ректори Київського університету (1834–2006) / В. В. Скопенко, В. А. Короткий, Т. В. Табенська [та ін.]. – Київ : Либідь, 2006. – 335 с.
178. Репресоване краєзнавство (20–30-і роки) / Л. Бабенко, С. С. Бабенко, Г. П. Білоус [та ін.] ; гол. редкол. П. Т. Тронько ; Ін-т історії України, Всеукр. спілка краєзнавців. – Київ : Рідний край, 1991. – 478 с.
179. Российское зарубежье во Франции, 1919–2000 : биогр. слов. в 3 т. / под общ. ред.: Л. А. Мнухина, М. Авриль, В. Лооской. – М. : Наука ; Дом-музей Марины Цветаевой, 2008. – Т. 1 : А–К. – 796 с.
180. Русские ботаники (ботаники России–СССР) : биогр.-библиогр. слов. / редкол.: П. А. Генкель, И. Е. Глущенко, М. В. Горленко [и др.] ; сост. С. Ю. Липшиц ; отв. ред. В. Н. Сукачев. – М. : Изд-во Моск. общ. испытателей природы, 1947. – Т. 1 : А–Б. – 335 с. ; 1950. – Т. 3 : Горницкий – Ищерекоев. – 488 с.
181. Русские писатели, 1800–1917 : биогр. слов. / гл. ред. П. А. Николаев. – М. : Совет. энцикл., 1989. – Т. 1. – 671 с.

182. Русское зарубежье: золотая книга эмиграции, первая треть XX века : энцикл. биогр. слов. / под общ. ред. В. В. Шелохаева ; отв. ред. Н. И. Канищева. – М. : РОССПЭН, 1997. – 748 с.
183. Рух опору в Україні, 1960–1990 : енциклопед. довід. / гол. ред. О. С. Зінкевич ; передм.: О. Зінкевич, О. Обертас. – Київ : Смолоскип, 2010. – 802 с.
184. Сборник Музея антропологии и этнографии : [науч. ст.] / ред. Е. Ф. Карский ; АН СССР. – Л., 1928. – 325 с. – (Сб. МАЭ ; т. 7).
185. Слабошпицький М. Ф. Українські меценати : нариси з історії української культури / М. Ф. Слабошпицький. – Київ : М. П. Коць ; Ярославів Вал, 2001. – 327 с.
186. Славяноведение в дореволюционной России : биобиблиогр. слов. / редкол.: С. Б. Бернштейн, А. Н. Горяинов, В. А. Дьяков и др. ; отв. ред. В. А. Дьяков ; АН СССР, Ин-т славяноведения и балканистики. – М. : Наука, 1979. – 429 с.
187. Служители Фемиды: страницы истории юридического образования и науки в Императорском Новороссийском – Одесском национальном университете имени И. И. Мечникова (1865–2015 гг.) : посвящ. 150-летию ОНУ им. И. И. Мечникова / И. С. Канзафарова [та ін.] ; под ред. и сост. И. С. Канзафаровой ; ОНУ им. И. И. Мечникова. – Одесса : Астропринт, 2015. – 670 с.
188. Смирнов В. А. Реквием XX века / В. А. Смирнов. – Одесса, 2001–2010. –
 Ч. 1. – Одесса : Optimum 2001. – 606 с.
 Ч. 2. – Одесса : Астропринт, 2003. – 797 с.
 Ч. 3. – Одесса : Астропринт, 2005. – 879 с.
 Ч. 4. – Одесса : Астропринт, 2007. – 1045 с.
 Ч. 5. – 2010. – 1279 с.
189. Співробітники Одеського національного університету імені І. І. Мечникова – лауреати державних нагород України : інформ. вид. / авт.-упоряд.: А. П. Бахчиванжи, В. П. Пружина ; відп. ред. М. О. Подрєзова ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка. – Одеса : Астропринт, 2010. – 143 с.
190. Сто години Българска Академия на науките, 1869–1969. Т. 1 : Академици и членове-кореспонденти / под ред.: П. Зарев, Ил. Пашев, Б. Куртев [и др.]. – София, 1969. – 949 с.
191. Страницы истории астрономии в Одессе : сборник / сост.: М. Ю. Волянская, В. Г. Каретников ; под ред. В. Г. Каретникова. – Одесса, 1994–1997. –
 Ч. 1. – 1994. – 112 с.
 Ч. 2. – 1995. – 103 с.
 Ч. 4. – 1997. – 208 с.
192. Страницы истории благотворительности в Одессе : к 100-летию вступления М. М. Толстого в должность попечителя Одесской городской публичной библиотеки : материалы конф. (Одесса, 4 дек. 1997 г.) / отв. ред. О. Ф. Ботушанская ; ОГНБ им. М. Горького. – Одесса : Друг, 2000. – 135 с.
193. Сходознавство і візантологія в Україні в іменах : біобібліогр. слов. / упоряд.: Е. Г. Циганкова, Ю. М. Кочубей, О. Д. Василюк ; гол. ред. Л. В. Матвєєва. – Київ : НАН України, Ін-т сходознавства ім. А. Кримського, 2011. – 259 с.
194. Тарнакин В. Бессарабские истории : историко-краеведческие журналистские расследования / В. Тарнакин, Т. Соловьева. – Київ : Pontos, 2011. – 300 с.
195. Театральная энциклопедия / гл. ред. П. А. Марков. – М. : Совет. энцикл., 1963. – Т. 2 : Гловацкий–Кетуракис. – 1216 стб.
196. Товарищество южнорусских художников : биобиблиогр. справ. / сост. О. М. Барковская ; ред.: Г. Д. Зленко, И. С. Шелестович. – Одесса : Одес. гос. науч. б-ка им. М. Горького, 2000. – 300 с.

197. Тоцький В. М. Генетика в Одеському національному університеті ім. І. І. Мечникова (1865–2005) / В. М. Тоцький, Т. П. Бланковська, Н. Г. Гандірук ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса : Астропринт, 2005. – 71 с.
198. Троц А. С. Друзья одесские мои / А. С. Троц ; пер. с англ. С. Е. Пешехонова. – Одесса, [2012]. – 207 с.
199. Україна наукова = Science in Ukraine / НАН України. – Київ : Укр. акад. геральдики, товарного знаку та логотипу, 2008. – Т. 1, вип. 2. – 431 с. ; 2013. – Т. 4 : Національна академія аграрних наук України. – 207 с.
200. Українська літературна енциклопедія : [в 5 т.] / відп. ред. І. О. Дзеверін. – Київ, 1988–1995. –
Т. 1. – 1988. – 536 с.
Т. 2. – 1990. – 576 с.
Т. 3. – 1995. – 395 с.
201. Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні ; ред. В. М. Русанівський. – 2-ге вид., випр. і допов. – Київ : Укр. енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004. – 821 с.
202. Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. для студентів вузів : у 2 кн. / О. В. Сухомлинська, Н. П. Дічек, Т. О. Самоплавська [та ін.] ; за ред. О. В. Сухомлинської. – Київ : Либідь, 2005. – Кн. 2 : XX століття. – 550 с.
203. Українська радянська енциклопедія / М. П. Бажан. – 2-ге вид. – Київ, 1977–1985. –
Т. 1 : А–Борона. – 1977. – 542 с.
Т. 2 : Боронування–Гергелі. – 1978. – 542 с.
Т. 3 : Гердан–Електрографія. – 1979. – 551 с.
Т. 4 : Електрод–Кантаридин. – 1979. – 558 с.
Т. 5 : Кантата–Кулики. – 1980. – 566 с.
Т. 6 : Куликів–Мікроклімат. – 1981. – 551 с.
Т. 7 : Міроклін–Олеум. – 1982. – 526 с.
Т. 8 : Олефіни–Поплін. – 1982. – 527 с.
Т. 9 : Поплужне–Салуїн. – 1983. – 558 с.
Т. 10 : Салют–Стоговіз. – 1983. – 543 с.
Т. 11, кн. 1 : Стодола–Фітогеографія. – 1984. – 606 с.
Т. 12 : Фітогормони–Ь. – 1985. – 568 с.
204. Українські бібліографи : бібліографічні відомості, професійна діяльність, бібліографія / авт.-уклад.: Р. С. Жданова, Н. І. Абдуллаєва, В. О. Кононенко ; відп. ред. Т. І. Вилегжаніна ; Держ. закл. «Нац. парламент. б-ка України». – Київ : НПБ України, 2008. – Вип. 1. – 232 с. ; 2010. – Вип. 2. – 239 с.
205. Українські історики XX століття : біобібліогр. довід. / ред. В. А. Смолій. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2006. – Вип. 2, ч. 2. – 382 с. ; ч. 3. – 315 с. – (Укр. історики).
206. Учені вузів Української РСР : довідник / [авт.: В. М. Попов, В. І. Полурез, Ю. П. Дяченко]. – Київ : Вид-во Київ. ун-ту, 1968. – 516 с.
207. Ученые Белгородского государственного университета. – Белгород : Изд-во Белгород. гос. ун-та, 2006. – Т. 3. – 203 с.
208. Фантасты современной Украины : энцикл. справ. / ред.-сост. И. В. Черный. – Харьков : изд. дом «Инвестор», 2007. – 640 с.
209. Фізико-хімічний інститут імені А. В. Богатського Національної академії наук України: сторінки історії / отв. ред. С. А. Андронати. – Одеса : Фенікс, 2007. – 463 с.
210. Філософський словарь / под ред. И. Т. Фролова. – 6-е изд., перераб. и доп. – М. : Политиздат, 1991. – 560 с.
211. Фізичний факультет Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, 1865–2000 / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова ; відп. ред. Г. Г. Чемересюк. – Одеса : Астропринт, 2001. – 114 с.

212. Філологічний факультет Одеського національного університету імені І. І. Мечникова : бібліографія, 1991–2001 / ОНУ ім. І. І. Мечникова, Філол. ф-т, Наук. б-ка ; відп. ред. Н. М. Шляхова ; бібліогр. ред. І. В. Шепельська. – Одеса : Астропринт, 2003. – 245 с.
213. Фінансово-економічний факультет Одеського державного економічного університету : іст. нарис / Н. В. Агафонова, Г. О. Величко, В. В. Видобора [та ін.] ; за заг. ред. М. І. Зверякова. – Одеса : Астропринт, 2007. – 224 с.
214. Херсонський державний університет : іст. нарис, 1917–2007 / Ю. І. Беляев [та ін.]. – Херсон : Херсон. держ. ун-т, 2007. – 348 с.
215. Храмов Ю. А. Фізика : біогр. справ. / Ю. А. Храмов ; отв. ред. А. И Ахиезер. – Київ : Наук. думка, 1977. – 509 с.
216. Хто є хто в Україні, 2000: політики, парламентарі, урядовці, судді, дипломати, підприємці, науковці, письменники, митці, журналісти, спортсмени / Київ. наук. т-во ім. Петра Могили. – Київ : К.І.С., 2000. – 576 с.
217. Хто є хто в Україні : 9000 біографічних довідок / уклад. та ред.: Ю. Марченко, О. Телемко ; Укр. вид. консорціум. – Київ : К.І.С., 2007. – 1135 с.
218. Хто є хто на Миколаївщині: видатні земляки / авт. ідеї та авт.-упоряд. В. В. Болгов ; Укр. акад. геральдики, товар. знаку та логотипу ; Укр. наук. т-во геральдики та вексилології. – Київ : Поліграфкнига, 2005. – 160 с.
219. Хто є хто на Херсонщині. Видатні земляки. Вип. 1 / упоряд. В. В. Болгов. – Київ, 2005. – 288 с.
220. Хто є хто : партії та політики ХХІ століття / Укр. вид. консорціум. – Москва : Укр. акад. геральдики, товарного знаку та логотипу, 2002. – Вип. 1. – 206 с.
221. Черная сотня : іст. енцикл., 1900–1917 / сост.: А. Д. Степанов, А. А. Иванов ; отв. ред. О. А. Платонов. – М. : Ин-т рус. цивилизации, 2008. – 640 с.
222. Чийшия : очерки истории и этнографии болгарского села Городнее в Бессарабии / А. В. Шабашов, Н. Н. Червенков, Л. В. Субботин [и др.] ; гл. ред. В. Н. Станко ; Одес. нац. ун-т им. И. И. Мечникова [и др.]. – Одесса : Астропринт, 2003. – 788 с.
223. Члены Государственной Думы (портреты и биографии). Первый созыв, 1906–1911 г. / сост. М. М. Боиович. – М. : [тип. Т-ва И. Д. Сытина], 1906. – 508 с.
224. Члены Государственной Думы (портреты и биографии). Второй созыв, 1907–1912 г. / сост. М. М. Боиович. – 2-е изд. – М. : тип. Т-ва И. Д. Сытина, 1907. – 520 с.
225. Чорноморська хвиля української революції. Провідники національного руху в Одесі у 1917–1920 рр. / Т. С. Вінцовський, О. Є. Музичко, В. М. Хмарський [та ін.] ; відп. ред. В. М. Хмарський ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Іст. ф-т, каф. історії України ; Укр. іст. т-во. – Одеса : ТЕС, 2011. – 585 с.
226. Шахматы : энцикл. слов. / гл. ред. А. Е. Карпов. – М. : Совет. энцикл., 1990. – 621 с.
227. Экономическая и социальная география в СССР : история и современное развитие / [Ю. Г. Соушкин и др.]. – 2-е изд., перераб. – М. : Просвещение, 1987. – 542 с.
228. Энциклопедический словарь / изд.: Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон ; под ред. И. Е. Андреевского. – СПб. : тип.-литогр. И. А. Ефрона, 1890–1904. – Т. 1–41.
229. Энциклопедический словарь Русского библиографического института Гранат : в 55 т. / под ред. В. Я. Железнова. – 11-е изд., стереотип. – М. : Гранат. – Т. 1–47.
230. Это было недавно, это было давно... : Южноукраинский государственный педагогический ун-т им. К. Д. Ушинского в воспоминаниях / сост. И. А. Болдырев. – Одесса : Друк, 2006. – 186 с.
231. Ювіляри України : події та особистості ХХІ ст. / авт.-упоряд. В. В. Болгов. – Київ : Ін-т біогр. дослідж., 2010. – Вип. 4. – 2010. – С. 128–129. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://bit.ly/2TQy2HU> (дата звернення: 12.02.2019).

232. Юридический институт Одесского государственного университета : исторический очерк / Н. А. Абрамов, Ю. П. Аленин, Л. В. Багрий-Шахматов [и др.] ; гл. ред. А. С. Васильев. – Одесса : БАХВА, 1996. – 159 с.
233. Юридична енциклопедія : в 6 т. / гол. ред. Ю. С. Шемшученко ; НАН України [та ін.]. – Київ : Укр. енциклопедія, 1998–2004. –
 Т. 1 : А–Г. – 1998 – 669 с.
 Т. 2 : Д–Й. – 1999. – 741 с.
 Т. 3 : К–М. – 2001. – 789 с.
 Т. 5 : П–С. – 2003. – 733 с.
 Т. 6 : Т–Я. – 2004. – 768 с.

ЕЛЕКТРОННІ ДОВІДКОВІ ВИДАННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ САЙТИ

234. Астрокур'єр : інформ. изд. / Междунар. Астроном. О-во. – Електрон. дані. – Архів: 2013–2018. – Режим доступу: <https://bit.ly/2DK1NUU> (дата звернення: 23.05.2018). – Загол. з екрана.
235. Астрономы : биограф. справ. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://www.astronomers.ru/> (дата звернення: 23.05.2018). – Загол. з екрана.
236. Астрофизика : персон. сайт **Панчук В.** – Електрон. дані. – Росія. – Режим доступу: <http://panchuk.narod.ru/> (дата звернення: 15.01.2019). – Загол. з екрана.
237. База даних фамилии Городецкие / авт.-сост. А. А. Городецкий. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://gorodetskiy.info/6242> (дата звернення: 07.12.2018). – Загол. з екрана. – Про **Городецького В. Д.**
238. База патентів України : інформ. ресурс. – Електрон. дані. – Україна. – Режим доступу: <http://uapatents.com/> (дата звернення: 05.02.2019). – Загол. з екрана.
239. Белгородский государственный институт искусств и культуры : офиц. сайт. – Електрон. дані. – Росія. – Режим доступу: <https://bgiik.ru/283> (дата звернення: 23.01.2018). – Загол. з екрана. – Про **Сердюкову Н. С.**
240. Березівське вище професійне училище Одеського національного політехнічного університету. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://bvruopnu.odessaedu.net/> (дата звернення: 08.08.2018). – Загол. з екрана.
241. Библиотека – «Люди и книги» : інформ. портал. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://www.az-libr.ru/> (дата звернення: 24.12.2018). – Загол. з екрана.
242. Бурштейн А. Одиссея советского еврея. Генезис пассионарности / А. Бурштейн // Евр. старина : сетевой альм. – 2009. – № 2 (61). – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/2qMaUGk> (дата звернення: 15.11.2018). – Загол. з екрана.
243. Венгер Л. А. **Инна Богачинская** как представитель эпохи Возрождения и провозвестник Новой эпохи : взгляд эниолога / Л. А. Венгер // Бюллетень / ОРЛИТА : Об-ние рус. литераторов Америки. – Електрон. дані. – 2010–2019. – Режим доступу: <https://bit.ly/2DpXGhl> (дата звернення: 05.01.2019). – Загол. з екрана.
244. Верховна Рада України : офиц. веб-портал. – Електрон. дані. – Україна, 1994–2018. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/> (дата звернення: 23.05.2018). – Загол. з екрана.
245. Viperson = Viperson : Рейтинг персональных страниц / науч. рук., гол. ред. совета А. И. Подберезкин. – Електрон. дані. – Росія, 2007–2016. – Режим доступу: <http://viperson.ru/> (дата звернення: 27.12.2018). – Загол. з екрана.
246. Відділення фізики та астрономії ФМФІТ [Ф-ту математики, фізики та інформ. технологій] ОНУ імені І. І. Мечникова. – Електрон. дані. – Україна, 2019. – Режим доступу: <http://phys.onu.edu.ua/> (дата звернення: 24.01.2019). – Загол. з екрана.

247. Вольная Кубань : газета. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://gazetavk.ru/> (дата звернення: 23.05.2018). – Загол. з екрана.
248. Воспоминания ветеранов Великой Отечественной Войны / рук. проекта А. Драбкин ; при поддержке Федер. агентства по печати и массовым коммуникациям. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://iremember.ru/> (дата звернення: 23.05.2018). – Загол. з екрана.
249. Вчені Кіровоградщини в галузі фізики і техніки / керівник проекту В. Л. Бузько. – Електрон. дані. – Україна, 2015–2018. – Режим доступу: <https://bit.ly/2Ds1Mnr> (дата звернення: 15.12.2018). – Загол. з екрана. – Про **Петрова Г. М.**
250. Вчені ОНПУ : інформ. ресурс / Одес. нац. політехн. ун-т, Наук.-техн. б-ка. – Електрон. дані. – Україна. – Режим доступу: <https://bit.ly/2MJzBEO> (дата звернення: 27.12.2018). – Загол. з екрана.
251. Вчені ОНУ : інформ. ресурс / Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка. – Електрон. дані. – Україна, 2010–2019. – Режим доступу: <https://bit.ly/2HВajtj> (дата звернення: 23.01.2019). – Загол. з екрана.
252. Вычислительный центр им. А. А. Дородницына Российской академии наук Федерального исследовательского центра «Информатика и управление» Российской академии наук. – Електрон. дані. – Росія, Москва, 2018, 15 мая. – Режим доступу: <http://www.ccas.ru/> (дата звернення: 23.05.2018). – Загол. з екрана.
253. Генеральна прокуратура України : офіц. сайт. – Електрон. дані. – Україна, Київ. – Режим доступу: <https://bit.ly/2PYw6y5> (дата звернення: 15.11.2018). – Загол. з екрана. – Про Богущького П. П.
254. Громадська рада при Одеській обласній державній адміністрації. – Електрон. дані. – Україна, Одеса, 2018. – Режим доступу: <https://bit.ly/2P30y8A> (дата звернення: 08.08.2018). – Загол. з екрана.
255. Дальневосточное отделение РАН : офіц. сайт. – Електрон. дані. – Росія, Владивосток, 2019. – Режим доступу: <http://www.halt.ru/> (дата звернення: 12.12.2019). – Загол. з екрана.
256. Денисова І. Фізико-хімічному інституту ім. А. В. Богатського – тридцять лет // Порто-франко. – 2007. – 4 мая (№ 16). – Режим доступу: <https://bit.ly/2WqUIQv> (дата звернення: 15.12.2018). – Електрон. аналог. друк. вид. – Про **Коровіна Ю. В.**
257. Департамент соціальної та сімейної політики Одеської обласної державної адміністрації. – Електрон. дані. – Україна, Одеса. – Режим доступу: <http://dssp.odessa.gov.ua/> (дата звернення: 25.12.2018). – Загол. з екрана.
258. Доктор економічних наук – **Лангштейн Марк Соломонович** (03.09.1927–14.12.1991) : особистий сайт. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/2uWyFbo> (дата звернення: 14.01.2019). – Загол. з екрана.
259. Долматова І. С горячим сердцем, чистыми руками : [про Ю. М. Гальчинського] / І. Долматова // Порто-франко. – 2006. – 13 окт. (№ 40). – Режим доступу: <https://bit.ly/2V4NaVd> (дата звернення: 25.02.2019). – Електрон. аналог. друк. вид.
260. Думская : новости Одессы за сегодня. – Електрон. дані. – Україна, Одеса, 2008–2018. – Режим доступу: <https://bit.ly/321i2ga> (дата звернення: 20.11.2018). – Загол. з екрана. – Про **Григоренко І. Г.**
261. Дьяков Д. Главы из будущей книги. 1: Жизнь под солнцем / Д. Дьяков // Унив. площадь : альманах. – 2016. – № 9. – С. 241–245. – Режим доступу: <https://bit.ly/2RWlg8Y> (дата звернення: 12.02.2019). – Електрон. аналог. друк. вид. – Про **Шейн Алі Мохамеда.**
262. Енциклопедія сучасної України / Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України. – Електрон. дані. – Україна, 2014–2019. – Режим доступу: <http://esu.com.ua/> (дата звернення: 12.01.2019). – Загол. з екрана.
263. Законодавство України: Законодавство АР Крим : інформ.-пошук. система / Верховна Рада України. – Електрон. дані. – Україна, 1994–2019. – Режим доступу: <https://bit.ly/2SFIh4b> (дата звернення: 25.01.2019). – Загол. з екрана. – Про **Попова Г. М.**
264. Заметки еврейской истории : сетевой портал / ред. Е. Беркович. – Режим доступу: <https://bit.ly/2qMaUgK> (дата звернення: 15.11.2018). – Назва з екрана. – Про **Бурштейна А. І.**

265. **Вера Зубарева** : [особистий сайт]. – Режим доступу: <http://verazubareva.net/> (дата звернення: 29.12.2018). – Загол. з екрана.
266. Известные ученые: биограф. данные и фото 15971 выдающихся ученых и специалистов : энциклопедия / изд. дом «Акад. Естествознания». – Електрон. дані. – Росія, 2007–2015. – Режим доступу: <https://bit.ly/2SBulrm> (дата звернення: 23.12.2018). – Загол. з екрана.
267. Институт перспективных исследований Московского педагогического государственного университета : офиц. сайт. – Електрон. дані. – Росія, 2016. – Режим доступу: <https://bit.ly/2B88Cyg> (дата звернення: 14.11.2018). – Загол. з екрана. – Про **Богату Л. М.**
268. Институт солнечно-земной физики : Федер. гос. бюджет. учреждение науки / РАН, Сибир. отд.-ние. – Електрон. дані. – Росія, Иркутськ. – Режим доступу: <https://bit.ly/2WZ3S6X> (дата звернення: 24.05.2018). – Загол. з екрана. – Про **Теплицьку Р. Б.**
269. Институт физики им. Л. В. Киренского : офиц. сайт / РАН, Сибир. отд.-ние, Ин-т физики им. Л. В. Киренского. – Електрон. дані. – Росія, 1998–2012. – Режим доступу: <https://bit.ly/37wr41> (дата звернення: 24.05.2018). – Загол. з екрана. – Про **Заславського Г. М.**
270. Институт философии Российской академии наук : офиц. сайт. – Електрон. дані. – Росія, 2007–2018. – Режим доступу: <http://iph.ras.ru/> (дата звернення: 24.05.2018). – Загол. з екрана.
271. Информатика : журн. / гол. ред. С. Л. Островский. – М. : изд. дом. «Первое сентября». – 2016. – № 5 (687). – Режим доступу: <https://bit.ly/2nmzHGu> (дата звернення: 24.05.2018). – Загол. з екрана.
272. Информационное агентство «Репортер». – Електрон. дані. – Україна, 1997–2019. – Режим доступу: <https://bit.ly/2D4F4VB> (дата звернення: 08.01.2019). – Загол. з екрана. – Про **Майгера М. В.**
273. Исследователи природы Белгородского края : галерея славных имен Белгородчины / Белгород. гос. ист.-краеведч. музей. – Електрон. дані (33 с.). – Росія. – С. 10. – Режим доступу: <https://bit.ly/2S3c8j4> (дата звернення: 20.11.2018). – Загол. з екрана. – Про **Голівкіна М. І.**
274. История кафедры радиоэлектроники и компьютерных систем [Укр. инженерно-пед. акад.]. – Електрон. дані. – Україна, 2010–2018. – Режим доступу: <https://bit.ly/2S0WiFD> (дата звернення: 15.11.2018). – Загол. з екрана.
275. Ищук И. **Инна Богачинская**: «Все идет свыше» / И. Ищук // Порто-франко. 2013. – № 41 (1187). – Режим доступу: <https://bit.ly/2B7CLO1> (дата звернення: 14.11.2018). – Електрон. аналог. друк. вид.
276. Інститут морської біології НАН України. – Електрон. дані. – Україна. – Режим доступу: <https://bit.ly/2WTQYHx> (дата звернення: 18.11.2018). – Загол. з екрана.
277. Кафедра археології та етнології Українського факультету історії та філософії ОНУ імені І. І. Мечникова : офиц. сайт. – Електрон. дані. – Україна, 2019. – Режим доступу: <http://archaeology-ethnology.onu.edu.ua/> (дата звернення: 24.01.2018). – Загол. з екрана.
278. Кафедра теоретичної фізики ОНУ імені І. І. Мечникова : офиц. сайт. – Електрон. дані. – Україна, 2018. – Режим доступу: <http://theorphys.onu.edu.ua/> (дата звернення: 24.12.2018). – Загол. з екрана.
279. Київський національний університет технологій та дизайну : офиц. сайт. – Електрон. дані. – Україна, Київ. – Режим доступу: <https://knutd.edu.ua/> (дата звернення: 24.12.2018). – Загол. з екрана.
280. Книжкові пам'ятки вітчизняного друкарства 1917–1921 років з рідкісного фонду книгозбірні. Видання з мовознавства та літературознавства (1917–1921) // Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олеса Гончара : офиц. сайт. – Електрон. дані. – Україна, Херсон, 2004–2018. – Режим доступу: <https://bit.ly/2Md9at9> (дата звернення: 08.08.2018). – Назва з екрана. – Про **Буряченко В. Ф.**
281. Ковальський Ю. В. Ритмы земной жизни: о жизненном пути и творчестве **В. В. Ковальского** / Ю. В. Ковальский. – М. : Наука, 2006. – 191 с.
282. Кто есть кто в Крыму : информ. база. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://whoiswho.crimea.ua/> (дата звернення: 24.05.2018). – Загол. з екрана.

283. Кто есть кто в Сызрани : справ.-энцикл. изд. / ред.-сост. Е. Мочалова. – Самара : Навигатор, 2001. – 328 с. – Режим доступа: <https://bit.ly/2MPhDk4> (дата звернення: 24.12.2018). – Електрон. аналог друк. вид.
284. Крымская астрофизическая лаборатория : офиц. сайт. – Електрон. дані. – Республіка Крим, 2019. – Режим доступа: <https://bit.ly/2BuDLf7> (дата звернення: 16.01.2019). – Загол. з екрана. – Про **Попова Г. М.**
285. Лаборатория фантастики : информ. ресурс, посвящ. лит. / авт. сайта А. Львов. – Електрон. дані. – Росія. – Режим доступа: <http://fantlab.ru/autor1560> (дата звернення: 15.11.2018). – Загол. з екрана. – Про **Брігікова А. Ф.**
286. Лица русского зарубежья / Ин-т програм. и инженерии и информ. технологий НИУ «Моск. ин-т электр. техники» ; АО «Tech» ; творч. коллектив: М. Ю. Сорокина [и др.]. – Електрон. дані. – Росія, 2017. – Режим доступа: <https://bit.ly/2uUQvxx> (дата звернення: 04.12.2018). – Загол. з екрана. – Про **Віліньського С. Г.**
287. Личный сайт **Алексея Фесенко** : информ. о науч., обществ. и учеб. работе в обл. наук о Земле / А. Фесенко. – Електрон. дані. – Україна. – Режим доступа: <http://fesenko.eu/> (дата звернення: 24.12.2018). – Загол. з екрана.
288. Люди и книги – мемуары великих, труды неизвестных, замечания посторонних : информ. портал. – Електрон. дані. – Росія, 2017. – Режим доступа: <https://bit.ly/3bJuHDT> (дата звернення: 18.10.2018). – Назва з екрана. – Про **Аронова Р. А.**
289. Меценат и мир : лит.-худож. и культурол. журн. / гол. ред. Л. Осепян. – Рязань, 2014. – № 1–60. – Режим доступа: <https://bit.ly/2SABdoJ> (дата звернення: 24.05.2018). – Електрон. аналог друк. вид.
290. **Михайлик Юрий Николаевич** : персон. страница на портале «Авторская песня». – Електрон. дані. – Росія, 2014. – Режим доступа: <http://www.bard.ru.com> (дата звернення: 15.01.2019). – Загол. з екрана.
291. Міжнародний гуманітарний університет. Інститут права, економіки та міжнародних відносин : офиц. сайт. – Електрон. дані. – Україна, 2016. – Режим доступа: <https://bit.ly/2sZ5Dnf> (дата звернення: 06.12.2018). – Загол. з екрана. – Про **Коваленко М. П.**
292. Московский государственный университет имени М. В. Ломоносова : офиц. сайт. – Електрон. дані. – Росія, 1997–2019. – Режим доступа: <http://www.msu.ru/> (дата звернення: 24.01.2019). – Загол. з екрана.
293. Музичко О. С. **Буряченко В.** / О. С. Музичко // Энциклопедія Наукового товариства імені Тараса Шевченка : онлайн-версія / Ін-т енциклопед. дослідж. у співпраці ; Наук. т-во ім. Т. Шевченка. – Електрон. дані. – Україна, Київ, 2016–2019. – Режим доступа: <https://bit.ly/2NbEwyF> (дата звернення: 25.07.2019). – Загол. з екрана.
294. Народна освіта : електрон. наук. фахове вид. / Київ. обл. ін-т післядип. освіти пед. кадрів ; Міжнар. фонд ім. Я. Мудрого ; Нац. акад. пед. наук України. – Україна, Біла Церква, 2019. – Режим доступа: <https://bit.ly/2RZ0t4D> (дата звернення: 15.01.2019). – Загол. з екрана. – Про **Гвоздій С. П.**
295. Наука України: доступ до знань : інформац. портал / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Електрон. дані. – Україна, 2016–2018. – Режим доступа: <https://bit.ly/2FFaO14> (дата звернення: 19.11.2018). – Загол. з екрана. – Про **Волкову Н. Е.**
296. Науково-технічна бібліотека Одеської національної академії харчових технологій. Енциклопедія вчених. – Електрон. дан. – Україна, 2018. – Режим доступа: <https://bit.ly/2JYFWdQ> (дата звернення: 12.11.2018). – Назва з екрана. – Про **Баканурського Г. Л.**
297. Научная элита Одессы – собрание информации об ученых Одессы. – Електрон. дан. – Україна, 28 жовт. 2009, 14:38. – Режим доступа: <https://bit.ly/2V495vU> (дата звернення: 16.10.2018). – Загол. з екрана. – Про **Александрова Б. Г.**
298. Национальная политическая энциклопедия / Нац. энцикл. служба России. – Електрон. дані. – Росія, 2018. – Режим доступа: <https://bit.ly/2GjLyR2> (дата звернення: 24.12.2018). – Загол. з екрана. – Про **Павловського Г. О.**

299. Національна академія аграрних наук України : наук.-метод. і координац. центр з наук. проблем розвитку АПК України. – Електрон. дані. – Україна, Київ. – Режим доступу: <http://naas.gov.ua/> (дата звернення: 24.05.2018). – Загол. з екрана.
300. Національна академія наук України : офіц. сайт. – Електрон. дані. – Україна, Київ, 2017–2018. – Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/> (дата звернення: 24.05.2018). – Загол. з екрана.
301. Національна академія правових наук України : офіц. сайт. – Електрон. дані. – Україна, Харків. – Режим доступу: <https://bit.ly/2Pq4dj4> (дата звернення: 24.05.2018). – Загол. з екрана. – Про **Берназа В. Д.**
302. Національний університет «Одеська юридична академія» : офіц. сайт. – Електрон. дані. – Україна, 2016. – Режим доступу: <https://bit.ly/2K56zy7> (дата звернення: 14.11.2018). – Назва з екрана. – Про **Берназа В. Д.**
303. Новая карта русской литературы. Страны и регионы. – Електрон. дані. – Росія, 2007–2017. – Режим доступу <http://www.litkarta.ru/russia/> (дата звернення: 24.12.2018). – Загол. з екрана.
304. Об Одессе с любовью: проект Ю. Парамонова. – Електрон. дані. – Україна, 2019. – Режим доступу: <https://bit.ly/2G273Wx> (дата звернення: 05.01.2019). – Загол. з екрана. – Про **Гольдштейна Л. П.**
305. Общероссийский математический портал / Мат. ин-т им. В. А. Стеклова РАН. – Електрон. дані. – Росія, 2018. – Режим доступу: <https://bit.ly/2tiL9WE> (дата звернення: 24.12.2018). – Загол. з екрана. – Про **Сігал І. Х.**
306. Одесса : офіц. сайт города / Одес. гор. совет ; Департамент информации и связей с общественностью. – Електрон. дані. – Україна, 2006–2018. – Режим доступу: <http://omr.gov.ua/ua/> (дата звернення: 15.11.2018). – Загол. з екрана.
307. Одеська бісенале сучасного мистецтва / Музей сучасн. мистецтва Одеси ; координатор проекту К. Мальцева ; сокуратори проекту: М. Рашковецький, М. Кульчицький. – Електрон. дані. – Україна, 2013. – Режим доступу: <https://bit.ly/2UYKg4x> (дата звернення: 24.12.2018). – Загол. з екрана.
308. Одеська обласна державна адміністрація : офіц. веб-портал. – Електрон. дані. – Україна, 2018. – Режим доступу: <https://bit.ly/2SqiISGI> (дата звернення: 25.12.2018). – Загол. з екрана. – Про **Різникову Я. О.**
309. Одеський державний університет внутрішніх справ : офіц. сайт. – Електрон. дані. – Україна, 2019. – Режим доступу: <https://bit.ly/2Tq4f8v> (дата звернення: 28.11.2018). – Загол. з екрана. – Про **Пастушка І. М.**
310. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова : офіц. сайт. – Електрон. дані. – Україна, Одеса. – Режим доступу: <http://onu.edu.ua> (дата звернення: 24.05.2018). – Загол. з екрана.
311. Одесский художник **Бугайцов Олег Павлович** // Соцреализм : Киевский клуб коллекционеров. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/2Q60xT2> (дата звернення: 15.11.2018). – Загол. з екрана.
312. Опендатабот – сервіс моніторингу реєстраційних даних українських компаній. Одеська міська організація УТОПК. – Електрон. дані. – Україна, 2016–2019. – Режим доступу: <https://bit.ly/2TLdT5P> (дата звернення: 16.01.2019). – Загол. з екрана.
313. ОРЛИТА : Об-ние рус. литераторов Америки. – Електрон. дані. – 2010–2019. – Режим доступу: <https://bit.ly/37Fig8A> (дата звернення: 05.01.2019). – Загол. з екрана. – Про **Ковач В. О.**
314. Освітняні Косівщини. Вічна пам'ять / освітяни Косівщини // Освіт. вісн. – 2012. – 29 жовт., № 8 (№ 178). – С. 11. – Електрон. дані. – Україна, 2013–2018. – Режим доступу: <https://bit.ly/2GcrqjY> (дата звернення: 28.12.2018). – Загол. з екрана. – Про **Крета Н. М.**
315. Офіційна Україна сьогодні : Інтернет-довідник. – Електрон. дані. – Україна. – Ред. станом на 16.10.2018. – Режим доступу: <http://dovidka.com.ua/> (дата звернення: 17.11.2018). – Загол. з екрана.
316. Памяти Эдуарда Александровича Витриченко (1936–2013) // Астрокурьер : информ. изд. Междунар. астроном. о-ва. – Електрон. дані. – Україна, 2013. – 14 жовт. – Режим доступу: <https://bit.ly/38PCSswB> (дата звернення: 05.06.2018). – Загол. з екрана.
317. Перечень награжденных знаками отличия Русского географического общества (1845–2012) / Рус. георг. о-во, Исполнит. дирекция. – Москва, 2012. – 449 с. – Електрон. дані (PDF). – Режим доступу: <https://bit.ly/2DKN8Ai> (дата звернення: 05.01.2019). – Загол. з екрана.

318. Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського : офіц. сайт. – Електрон. дані. – Україна, 2017. – Режим доступу: <https://bit.ly/3bOgMwc> (дата звернення: 15.11.2018). – Назва з екрана.
319. Порто-франко : одес. газ. / учредитель А. Рыбак ; ред. електрон. версії Т. Поляновская. – Одесса, 2016–2018. – Режим доступу: <http://porto-fr.odessa.ua/> (дата звернення: 24.05.2018). – Електрон. аналог. друк. вид.
320. Право : адвокатская компания Андрея Костина. – Електрон. дані. – Україна, 2012. – Режим доступу: <https://bit.ly/39JdtEB> (дата звернення: 18.11.2018). – Загол. з екрана. – Про **Вишневську І. М.**
321. Придніпровський науковий центр / Нац. акад. наук України, М-во освіти і науки України. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/2CBVfUa> (дата звернення: 24.05.2018). – Загол. з екрана. – Про **Авраменко О. В.**
322. Прокуратура Одеської області : офіц. сайт. – Електрон. дані. – України, Одеса. – Режим доступу: <https://bit.ly/2GAzkD8> (дата звернення: 13.01.2019). – Загол. з екрана. – Про **Михайлова М. П.**
323. Радонеж : офіц. сайт о-ва. – Електрон. дані. – Росія, Москва, 2016. – Режим доступу: <https://bit.ly/2RSp62S> (дата звернення: 24.12.2018). – Загол. з екрана. – Про **Нікіфорова С. К.**
324. Российская академия наук : офіц. веб-сайт. – Електрон. дані. – Росія, Москва. – Режим доступу: <http://www.ras.ru/> (дата звернення: 24.12.2018). – Загол. з екрана.
325. Руська Православна церква : офіц. сайт Моск. Патріархату. – Електрон. дані. – Росія, Москва, 2005–2019. – Режим доступу: <http://www.patriarchia.ru/ua/> (дата звернення: 24.01.2019). – Загол. з екрана.
326. Сайт ветеранов ВЛКСМ Одесской области. – Електрон. дані. – Україна, 2019. – Режим доступу: <https://bit.ly/2RZiOko> (дата звернення: 23.01.2019). – Загол. з екрана.
327. Санкт-Петербургский государственный архитектурно-строительный университет. – Електрон. дані. – Росія, 2019. – Режим доступу: <http://www.spbgasu.ru/> (дата звернення: 05.01.2019). – Загол. з екрана.
328. Селекційно-генетичний інститут : офіц. сайт. – Електрон. дані. – Україна, 2014. – Режим доступу: <https://bit.ly/2GkKLPE> (дата звернення: 29.12.2018). – Загол. з екрана. – Про **Молодченкову О. О.**
329. Сетевая энциклопедия Пензенского края / Пензен. гос. пед. ун-т им. В. Г. Белинского ; рук. проекта В. М. Линьков ; гл. ред. Н. М. Иношкин. – Електрон. дані. – Пенза. – Режим доступу: <https://bit.ly/2Fzei8U> (дата звернення: 20.11.2018). – Загол. з екрана. – Про **Гошуляка В. В.**
330. Российская еврейская энциклопедия. – Електрон. текст. дані. – Росія. – Режим доступу: <http://www.rujeu.ru/> (дата звернення: 08.08.2018). – Загол. з екрана.
331. Таймер : Новости Одессы. Люди, места, события. – Електрон. дані. – Україна, 2008–2018. – Режим доступу: <https://bit.ly/3bXIEhA> (дата звернення: 17.11.2018). – Загол. з екрана. – Про **Вишневську І. М.**
332. Управління освіти Миської ради міста Кропивницького : офіц. сайт. – Електрон. дані. – Україна, 2019. – Режим доступу: <https://bit.ly/2E4Hsdq> (дата звернення: 27.01.2019). – Загол. з екрана. – Про **Пояркова В. О.**
333. Факультет історії та філософії [ОНУ ім. І. І. Мечникова]. Філософія та культурологія : офіц. сайт. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://philosof.onu.edu.ua/> (дата звернення: 24.05.2018). – Загол. з екрана.
334. Факультет романо-германської філології ОНУ імені І. І. Мечникова : офіц. сайт. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/3bLKkdP> (дата звернення: 15.07.2014). – Загол. з екрана.
335. Філологічна школа Юрія Олександровича Карпенка : некомерц. освіт. філол. проект. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://karpenko.in.ua/> (дата звернення: 25.12.2018). – Загол. з екрана. – Про **Карпенко О.Ю.**
336. Філологічний факультет ОНУ імені І. І. Мечникова : офіц. сайт. – Електрон. дані. – Україна, 2012–2016. – Режим доступу: <https://bit.ly/3bXJNhw> (дата звернення: 24.05.2018). – Загол. з екрана. – Про **Войцєву О. А.**
337. Фэндом : архив любителей фантастики. Русская фантастика / гл. ред. Д. Ватолин. – Електрон. дані. – Росія, 2001. – Режим доступу: <https://bit.ly/2B8FrLu> (дата звернення: 15.11.2018). – Загол. з екрана. – Про **Брігікова А. Ф.**

338. Херсон. Громада. Ініціатива : незалеж. громад. сайт інформ.-аналіт. підтримки. – Електрон. дані. – Україна, 2005–2017. – Режим доступу: http://www.hgi.org.ua/?ch=avt_kir (дата звернення: 07.01.2019). – Загол. з екрана. – Про **Кириченко С. О.**
339. Херсонський державний університет. Факультет іноземної філології. Кафедра слов'янської філології. – Електрон. дані. – Україна, 1999–2013. – Режим доступу: <https://bit.ly/2GhnHR6> (дата звернення: 26.12.2018). – Загол. з екрана.
340. Центральна бібліотека ім. М. Л. Кропивницького ЦБС для дорослих м. Миколаєва : офіц. сай. – Електрон. дані. – Україна. – Режим доступу: <https://bit.ly/2N0b8Lg> (дата звернення: 23.01.2019). – Загол. з екрана. – Про **Мірошниченко Є. Г.**
341. Чайка : Інтернет-журн. [америк. журн. на рус. яз.] / гл. ред. И. Чайковская. – 2014–2018. – Режим доступу: <https://bit.ly/2RjsS4W> (дата звернення: 24.12.2018). – Загол. з екрана. – Про **Зубареву В.**
342. Шаламов Варлам / рук. проекта С. Соловьёв. – Електрон. дані. – Росія, 2008–2009. – Режим доступу: <https://bit.ly/2Dvn4Am> (дата звернення: 24.12.2018). – Загол. з екрана. – Про **Михайлик О. Ю.**
343. Електронні публікації Інститута російської літератури (Пушкинського Дома) РАН : Інтернет-портал. – Електрон. дані. – Росія, 2006–2011. – Режим доступу: <https://bit.ly/2RvPJdF> (дата звернення: 22.12.2018). – Загол. з екрана. – Про **Лернера М. О.**
344. Енциклопедія Белгородської області. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/2AaMqlo> (дата звернення: 17.11.2018). – Загол. з екрана. – Про **Голівкіна М. І.**
345. Южне : офіц. сайт міста / Викон. комітет Южен. міської ради. – Україна, 2016–2019. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/2P3rxsA> (дата звернення: 26.02.2019). – Загол. з екрана. – Про **Кащперука К. В.**
346. Юридическая практика : газ. укр. юристов / гл. ред. портала «Юрид. практика» С. Саченко. – Киев, 1997–2018. – Режим доступу: <http://pravo.ua/welcome.php> (дата звернення: 24.05.2018). – Електрон. аналог. друк. вид.
347. Familyface [генеалогическое дерево, история] : Інтернет-сервіс. – Електрон. дані. – 2002–2019. – Режим доступу: <https://bit.ly/2N012vf> (дата звернення: 19.01.2019). – Загол. з екрана. – Про **Петрова Г. М.**
348. Farm Mafia (Фарм Мафия) : Персоны. – Електрон. дані. – Україна, 2016, 23 серп. – Режим доступу: <https://bit.ly/2DrP6gh> (дата звернення: 26.12.2018). – Загол. з екрана. – Про **Редер А. С.**
349. Newfavorite : культур.-інформ. ресурс. – Електрон. дані. – 2006–2017. – Режим доступу: <https://bit.ly/2DvMkGF> (дата звернення: 26.12.2018). – Загол. з екрана. – Про **Рилсва В. П.**
350. KosivArt : [люди і доли міста Косів]. – Електрон. дані. – Україна, Косів, 2004–2018. – Режим доступу: <http://www.kosivart.com> (дата звернення: 24.12.2018). – Загол. з екрана
351. Tartu Observatooriumi Virtuaalne Muuseum : [Виртуальный музей Тартуской обсерватории]. – Електрон. дані. – Естонія, Тарту, 2014. – Режим доступу: <https://bit.ly/2E4FARI> (дата звернення: 08.12.2018). – Загол. з екрана. – Про **Пустильника І. Б.**

ПРАЦІ, ПРИСВЯЧЕНІ ЖИТТЮ І ТВОРЧОСТІ ОКРЕМИХ ПЕРСОНАЛІЙ

352. Ажимов Р. **Пионтковский Андрей Антонович** (1862–1915) / Р. Ажимов, А. Бажанов // Уч. зап. Казан. гос. ун-та. – 1961. – Т. 121, кн. 7 : Новое уголовное и уголовно-процессуальное законодательство РСФСР. – С. 202–207.
353. Александров А. А. Возвращение : [Савелій Якович Сендерович] / А. А. Александров // Диалог: медиастудії : зб. наук. пр. – 2004. – Вип. 1. – С. 129–137.
354. Александрова Т. Д. «Украинские корни» сотрудников Института географии Российской академии наук : [про **Г. М. Вітвіцького**] // Укр. геогр. журн. – 2007. – № 4 (60). – С. 52–56.

355. Александрович В. Научно-педагогическая деятельность **Давида Лазаревича Шамиса** (1902–1972 гг.) / В. Александрович, В. Кузнецов, М. Стоянова // 10-а конф. мол. историков освіти, науки і техніки (Київ, 27 трав. 2005 р.) : матеріали конф. / відп. ред. О. Я. Пилипчук ; Укр. т-во істориків науки. – Київ : Акад. наук вищ. шк. України, 2005. – 243 с.
356. Алмазова Н. Проблемы перевода «Энеиды» Вергилия в письмах А. А. Фета **Д. И. Нагуевскому** / Н. Алмазова // Вісн. Київ. нац. ун-та ім. Т. Г. Шевченка. Серія: Історія. – 2012. – № 110. – С. 5–7.
357. **Катерина Іванівна Андреек** (до 80-річчя від дня народження) // Мікробіол. журн. – 2007. – Т. 69, № 5. – С. 72–74.
358. Андрусев М. М. **Н. Д. Зелинский** : кн. для учащихся / М. М. Андрусев, А. М. Табер. – М. : Просвещение, 1984. – 79 с. – (Люди науки).
359. Антонова Е. Химия в жизнь : [про **О. Е. Марцинко**] / Е. Антонова // Юг.– 2013. – 25 мая (№ 3). – С. 3, 5.
360. Антонова О. Доля вченого : [Біляшівський **М. Ф.**] / О. Антонова // Хроніка 2000. – 2001. – № 45/46. – С. 465–470.
361. Ахмедов Т. А. **Нариман Нариманов** / Т. А. Ахмедов. – Баку : Язычы, 1983. – 32 с.
362. **Бабичев Ф. А.** : некролог // Ист. вестн. – 1914. – Кн. 9. – С. 1066.
363. Бадя Л. В. Академик **А. М. Панкратова** – историк рабочего класса СССР / Л. В. Бадя. – М. : Наука, 1979. – 159 с.
364. Базанов В. А. **Л. Х. Попов** (1881–1919) / В. А. Базанов. – М. : Медицина, 1983. – 49 с.
365. Барковская О. Журнальная графика **Л. Пастернака** / О. Барковская // Дерибасовская-Ришельевская : одес. альм. – Одесса, 2007. – № 29. – С. 245–249.
366. Барковская О. «Так было...»: история одной книги : [про **М. О. Дрзю**] / О. Барковская // Дерибасовская-Ришельевская : одес. альм. – Одесса, 2001. – Вып. 5. – С. 176–179.
367. **Анатолій Дюмидович Бачинський** : до 75-річчя з дня народження (біографічні матеріали) / відп. ред. В. М. Хмарський ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Іст. ф-т. – Одеса : Сміл, 2008. – 215 с.
368. Башкатов А. В. **Николай Авиллов** / А. В. Башкатов. – М. : Физкультура и спорт, 1974. – 191 с. – (Сердца, отданные спорту).
369. Олександр **Бейліс** : [некролог] // Проблеми слов'язознавства. – 2000. – Вып. 51. – С. 373.
370. Белкин Р. И. Памяти **А. А. Богомолец** / Р. И. Белкин // Успехи соврем. биологии. – 1946. – Т. 22, вып. 2 (5). – С. 151–160.
371. Белоусов В. Д. **Иван Константинович Парно** : к 75-летию со дня рождения / В. Д. Белоусов, Я. И. Нягу // Математика в школе. – 1971. – № 1. – С. 93.
372. Белоусов В. Д. **И. К. Парно**: страницы жизни и творчества / В. Д. Белоусов, Я. И. Нягу ; АН СССР, Ин-т математики. – Кишинев : Штиинца, 1983. – 88 с.
373. Березин С. Е. Антиквед, библиотечарь, публицист: новые материалы к биографии **И. И. Дусинско-го** (1879–1919) / С. Е. Березин // Вісн. Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. – 2011. – Т. 16, вып. 1/2 (5/6). – С. 243–252.
374. Березин С. Е. **И. И. Мандес**: историк, филолог, искусствовед (по материалам фондов Государственного архива Одесской области) / С. Е. Березин, Т. А. Избаш // Зап. ист. фак / Одес. гос. ун-т им. И. И. Мечникова. – 1998. – Вып. 7. – С. 152–157.
375. **Виталий Михайлович Белоус** : биобиблиогр. указ. лит. / сост. И. Э. Рикун ; науч. ред. В. И. Михайленко. – Одесса : Одес. гос. науч. б-ка им. М. Горького, 2004. – 71 с. – (Ученые Одессы ; вып. 35).
376. **Павел Наумович Берков** (1869–1969) / вступ. ст. Д. С. Лихачева ; сост.: Р. И. Кузьменко, Н. Д. Кочеткова ; АН СССР. – М. : Наука, 1982. – 153 с. – (Материалы к библиографии ученых СССР. Сер. лит. и яз. ; вып. 14).
377. **С. А. Бершадский** : [некролог] // Киев. старина. – 1896. – Май. – С. 268–278.

378. Билай В. И. **Даниил Кириллович Заболотный** / В. И. Билай. – Киев : Наук. думка, 1987. – 126 с.
379. Биографические сведения **Каракаша Ильи Ивановича** // Каракаш И. И. Правовое регулирование аграрно-земельных и природоресурсово-экологических отношений : сб. избр. ст., докл. и рец. (1997–2007) / И. И. Каракаш. – Одесса : Феникс, 2007. – С. 3–6.
380. Бляхер Л. Я. **Самуил Львович Соболев** / Л. Я. Бляхер // Тр. Ин-та истории естествознания и техники. – 1962. – Т. 40 : История биологических наук, вып. 9. – С. 3–14.
381. **Алексей Всеволодович Богатский** : [химик-ограник] / сост.: Н. Е. Ясиненко, Т. И. Олейникова. – Киев : Наук. думка, 1986. – 102 с. – (Биобиблиография ученых Украинской ССР).
382. Богатский О. Ё покликання : [про **О. М. Білоусову**] / О. Богатський, В. Цимбалюк // За наук. кадри. – 1967. – 7 берез. (№ 7). – С. 2.
383. Богачик Т. А. Жизнь и деятельность профессора-зоолога **Николая Григорьевича Лигнау** (к 65-летию со дня смерти) / Т. А. Богачик, В. А. Дьяков, Л. В. Рясиков // Современные проблемы зоологии и экологии : материалы Междунар. конф. (Одеса, 22–25 апр. 2005 г.). – Одесса : Феникс, 2005. – С. 345–348.
384. Богачик Т. А. Профессор **Семен Борисович Гринбарт** – талантливый ученик академика Д. К. Третьякова, достойный продолжатель фаунистико-систематических исследований по морской зоологии в Одесском университете / Т. А. Богачик, А. В. Рясиков, Ю. В. Суворов // Изв. Музейного Фонда им. А. А. Браунера. – 2004. – Т. 1, № 1. – С. 14–18.
385. Богоров В. Г. Потери науки. Академик **Петр Петрович Шишов** / В. Г. Богоров // Изв. АН СССР. Сер. географическая. – 1953. – № 3. – С. 69–70.
386. Божко А. И. Четыре портрета Барона Икс : [про **С. Т. Герцо-Виноградского**] / А. И. Божко // Дом князя Гагарина : сб. ст. и публ. – Одесса : Друк, 2001. – Вып. 2. – С. 85–95.
387. Бондар О. І. Мова: структура, суспільство, культура : [до 60-річчя з дня народж. **Бондаря Олександра Івановича**] : зб. наук. ст. / О. І. Бондар ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса, 2012. – 229 с.
388. **Бондарчук Л. В.** Рикошет : гуморески / Л. В. Бондарчук. – Київ : Молодь, 1982. – 87 с.
389. Борисьяк А. А. **Николай Иванович Андрусов** : [некролог] / А. А. Борисьяк // Изв. РАН. – 1925. – Т. 19, № 6/8. – С. 133–140.
390. **Борщевський Валентин Якович** : некролог // Укр. іст. журн. – 1989. – № 10. – С. 158
391. Босий О. Дослідник степової України : [про **В. М. Ястребову**] / О. Босий, Л. Боса // Нар. творчість та етнографія. – 2005. – № 3. – С. 105–109.
392. Брусиловська О. І. Посткомуністична Східна Європа: зовнішні впливи, внутрішні зміни : монографія / О. І. Брусиловська. – Одеса : Астропринт, 2007. – 352 с.
393. Бугаевский А. **О. Я. Пергамент** : к 5-летию со дня смерти (16 мая 1909 г.) / А. Бугаевский. – Одесса : Одес. новости, 1914. – 21 с.
394. Будь на земле человеком : книга памяти **Бориса Федоровича Деревянко** / сост. Л. Г. Бурчо. – Одесса : Астропринт, 2007. – 303 с.
395. Буйських С. Б. До 60-річчя **Сергія Борисовича Охотнікова** / С. Б. Буйських // Археологія. – 2008. – № 3. – С. 120–121.
396. **Афанасий Алексеевич Бычихин**, 1865–1933 : библиогр. указ. / сост. В. П. Пономарев. – Одесса, 1980. – 26 с.
397. В заоблачную даль... : сборник работ ученого-экономиста **М. С. Лангштейна** : воспоминания соратников, учеников, друзей, жены. – Донецк : Лебедь, 2000. – 110 с. – (Ученые XX века).
398. **Борис Григорович Вайнберг** : некролог // Микробиолог. журн. – 1960. – Т. 22, вып. 5. – С. 74–75.
399. **Осип Львович Вайнштейн** : [некролог] // Вопр. истории. – 1980. – № 12. – С. 181.
400. Васильев К. Г. **Н. Ф. Гамалей**. Его роль в создании Одесской бактериологической станции / К. Г. Васильев, А. И. Гоженко, Ю. К. Васильев. – Одесса : [б. и.], 2009. – 70 с.

401. Васильєв К. К. К биографии профессора-психиатра **Анатолія Дмитрієвича Коцовського** (1864–1937) / К. К. Васильєв, Ю. К. Васильєв // История медицины. – 2014. – № 4. – С. 48–54. – Відомості доступні також через Інтернет: [http:// https://bit.ly/2Tn9q9b](http://https://bit.ly/2Tn9q9b) (дата звернення: 14.12.2018).
402. Васильєв К. К. Из истории медицинских связей Украины и Грузии. Грузины – преподаватели и питомцы Новороссийского университета / К. К. Васильєв, Н. Чихладзе // Вісн. Сум. держ. ун-ту. Серія: Медицина. – 2006. – № 8 (92). – С. 41–54.
403. Васильєв К. К. Эмиграция отечественных врачей в Болгарию после 1917 г. / К. К. Васильєв // Вісн. Сум. держ. ун-ту. Серія: Медицина. – 2004. – № 11 (70). – С. 5–13.
404. Васильєв Ю. К. Деятельность Общества одесских врачей в начале XX ст. : [Раймістр **Яків (Янкель) Месрович**] / Ю. К. Васильєв // Вісн. Сум. держ. ун-ту. Серія: Медицина. – 2010. – № 2. – С. 206–214.
405. Васильєв К. Г. **Яков Юльєвич Бардах** (до 150-річчя з дня народж.) / К. Г. Васильєв, О. І. Зайцева, Т. О. Занчевська // Мікробіол. журн. – 1973. – Т. 35, вип. 5. – С. 670–673.
406. **Вдовиченко В.** Гривножери / В. Вдовиченко. – Одеса : Астропринт, 2009. – 159 с.
407. Вельможко В. Фізик-теоретик із Софійського провулку : [про **Г. В. Скроцького**] / В. Вельможко // Чорном. новини. – 2015. – 17 січ. (№ 3). – С. 5.
408. **Леонид Федорович Верещагин** (1909–1977) / АН СССР ; сост.: Г. Н. Феношина, С. В. Семенова. – М. : Наука, 1988. – 110 с.
409. Винникова М. А. **Николай Александрович Загоровский** / М. А. Винникова // Развитие зоологических исследований в Одесском университете. Академик Третьяков и его научная школа. – Одесса, 1999. – С. 34–37.
410. **Витте С. Ю.** Воспоминания. Т. 1 : 1849–1894. Детство. Царствования Александра II и Александра III / вступ. ст. и общ. ред. А. Л. Сидоров ; comment.: Б. В. Ананьич, Р. Ш. Ганелин. – М. : Соцэкгиз, 1960. – 555 с.
411. **С. Ю. Витте** // Наблюдатель. – 1898. – Июль (№ 7). – С. 310–318.
412. Витюк А. Н. **Плотников Виктор Александрович** : жизненный и творческий путь / А. Н. Витюк // Вісн. Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова. Серія: Математика. Механіка. – 2007. – Т. 12, вип. 7. – С. 185–187.
413. Вігасмо з ювілеєм **Людмилу Дмитрівну Варбанець!** // Мікробіологія і Біотехнологія. – 2010. – № 2 (10). – С. 91.
414. Владислав О. Професор **Матковська Ірина Яківна** / О. Владислав // Вісн. Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова. Серія: Філософія. – 2007. – Т. 12, вип. 13. – С. 134–135.
415. Волченко В. В. Професор Новоросійського університету **А. В. Флоровський**: віхи біографії (за матеріалами Державного архіву Одеської області) / В. Волченко // Зап. іст. ф-ту / Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова. – 2002. – Вип. 12. – С. 543–546.
416. Вольвач П. В. **Л. П. Симиренко** – фундатор українського промислового садівництва (садівничий України) : у 2 ч. / П. В. Вольвач. – Сімферополь : Таврія, 2002. – Ч. 1. – 308 с. ; 2003. – Ч. 2. – 286 с.
417. Выгодчиков Г. В. **Александр Михайлович Безредка** (1870–1940) / Г. В. Выгодчиков // Журн. микробиологии, эпидемиологии и иммунобиологии. – 1971. – № 4. – С. 146–148.
418. Выдающийся ученый биолог : к 90-летию со дня рождения **Петра Михайловича Жуковского** // Вестн. с.-х. науки. – 1978. – № 4. – С. 142–147.
419. **В'язовський Григорій Андрійович** : біобібліогр. покажч. / упоряд. О. Г. Нуньєс ; Одес. нац. б-ка ім. М. Горького. – Вид. 2-е, допов. – Одеса, 2013. – 52 с. – (Письменники Одеси ; вип. 33).
420. Гаврильченко М. Л. Професор **Лейко Святослав Григорович**: в світі творчих пошуків і знахідок / М. Л. Гаврильченко // Вісн. Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова. Серія: Математика і механіка. – 2010. – Т. 15, вип. 19. – С. 194–196.

421. Галяс В. Т. Русский историк-славист **А. В. Флоровский** / В. Т. Галяс // Дерибасовская-Ришельевская : одес. альм. – 2003. – № 15. – С. 9–25.
422. **Гамов Г. А.** Моя мировая линия: неформальная биография / Г. А. Гамов ; предисл. С. М. Улам ; пер. с англ., коммент. Ю. И. Лисневский. – М. : Наука, 1994. – 302 с.
423. **Гаранін В. М. Валентин Мороз**: життя і творчість / В. М. Гаранін. – Одеса : Астропринт, 2011. – 172 с. – (Література рідного краю ; вип. 2).
424. **Герасюта Николай Федорович** / сост.: А. В. Новиков, В. Т. Гиленко, А. Ф. Белый. – Днепропетровск : АРТ-ПРЕСС, 2005. – 262 с. – (История науки и техники. Первопроходцы космической эры).
425. **В. О. Гернет** // Ювіл. зб., присвяч. 30-річчю роботи Ін-ту та 50-річчю наук.-літ. і громад. діяльності В. С. Таїрова. – Київ ; Харків : Держ. вид-во колгосп. і радгосп. літ., 1936. – С. 35–38.
426. **Израиль Маркович Глазман** : некролог // Успехи мат. науки. – 1969. – Т. 24, вып. 5 (149). – С. 215–219.
427. **Гожик П. Ф. Івану Іллічу Чебаненку – 85!** / П. Ф. Гожик // Геология и полезные ископаемые Мирового океана. – 2010. – № 2. – С. 92–94.
428. **Микола Якович Головенко**: доктор біологічних наук, професор, академік НАМН України // Фармакологія та лікарська токсикологія. – 2012. – № 2. – С. 73–74.
429. **Гольд Т. М. Георгий Андреевич Боровиков** : к 75-летию со дня рождения / Т. М. Гольд // Ботан. журн. – 1957. – Т. 42, № 1. – С. 140–143.
430. **Гончар Олександр Васильович (1934–2012)** : некролог // Юго-Запад. Одессика : ист.-краевед. науч. альм. – Одесса, 2013. – Вып. 15. – С. 262–266.
431. **Гончарук Г. І. Ювілей одеського історика : [про С. А. Цвілוקа]** / Г. І. Гончарук, О. А. Шановська // Інтелегенція і влада. Серія: Історія. – 2011. – Вып. 21. – С. 345–348.
432. **Гончарук Т. Г. Одесити – міністри урядів Української Держави гетьмана П. Скоропадського** : матеріали до історичних портретів **Сергія Гутника та Георгія Афанасьєва** / Т. Г. Гончарук, І. С. Дружкова // Чорноморська минувшина : зап. від. історії козацтва на Півдні України. – Одеса, 2011. – Вып. 6. – С. 53–65.
433. **Олександр Горбул** : некролог // Наук.-інформ. вісн. – 2011. – № 4. – С. 156–157.
434. **Горецкий Василий Алексеевич** : палеонтолог, 1907–1979 : некролог // Палеонтол. сб. – 1980. – № 17. – С. 101.
435. **Готалов-Готлиб Артемий Григорьевич** : [некролог] // Зап. Одес. археол. о-ва. – 1960. – Т. 1 (34). – С. 375–367.
436. **Гроссгейм А. А. Дмитрий Иванович Сосновский** (к 60-летию со дня рождения) / А. А. Гроссгейм // Совет. ботаника. – 1947. – Т. 15, № 1. – С. 40–42.
437. **Гудзенко Т. В. До 70-річчя від дня народження Володимира Олексійовича Іваниці** / Т. В. Гудзенко // Вісн. Одес. нац. ун-ту. Серія: Біологія. – 2016. – Т. 21, вип. 2 (39). – С. 167–170.
438. **Гуйванок Н. В. Чернівці у долі і творчій біографії Федора Степановича Арвата (1928–1999)** / Н. В. Гуйванок // Наук. зап. Ніжин. держ. ун-ту ім. М. Гоголя. Серія: Філол. науки. – 2013. – Кн. 2. – С. 14–22.
439. **Гусяков Микола Омелянович** : біобібліогр. покажч. / уклад.: О. О. Ковтун, Т. В. Васильєва ; наук. ред. В. М. Тоцький ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Біол. ф-т, каф. гідробіології та заг. екології. – Одеса : Астропринт, 2005. – 31 с. – (Біобібліографія вчених Одеського (Новоросійського) ун-ту ; Біологія).
440. **Дахшлейгер Григорий Федорович** / сост.: С. С. Каракулов, В. Г. Дахшлейгер. – Алматы, 2009. – 181 с.
441. **Деревянко Б. Ф. Хочу быть услышанным: книга публицистической прозы** / Б. Ф. Деревянко ; сост. А. С. Деревянко. – Одесса : Астропринт, 2002. – 615 с.
442. **Джеджула Карпо Омелянович** : [некролог] // Укр. іст. журн. – 2002. – № 3. – С. 157–158.
443. **Йосип Олексійович Дзензелівський** : бібліогр. покажч. / упоряд. О. Д. Кізлик ; Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника. – Львів, 1981. – 110 с.
444. **Дмитриева Светлана Ивановна** : некролог // Веч. Одесса. – 2006. – 12 дек. (№ 187). – С. 4.

445. Доброгорська Н. Господарська та громадська діяльність **Е. К. Бродського** / Н. Доброгорська // Вісн. Дніпропетров. ун-ту. Серія: Історія та археологія. – 2002. – Вип. 10. – С. 198–202.
446. Добролюбский К. П. Семейный архив / К. П. Добролюбский, А. О. Добролюбский, Ю. О. Добролюбская. – Одесса : Optimum, 2004. – 225 с.
447. **Євген Васильович Додін** : біобібліогр. покажч. / уклад. Л. А. Таран ; наук. ред.: В. М. Дрьомін, М. М. Солодухіна ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.», Наук. б-ка. – 2-е вид., перероб. і допов. – Одеса : Юрид. літ., 2011. – 116 с. – (Вчені Нац. ун-ту «Одес. юрид. акад.» ; вип. 17).
448. Драгунова А. В. К 70-летию проф. **Н. С. Комарова** / А. В. Драгунова, Т. В. Мишенина // Одес. астрон. календарь, 2007 (на) 2008. – С. 241–243.
449. Дроздов М. Прощание с Профессором : [Перчук Леонид Львович] / М. Дроздов // Черногоров. газ. – 2009. – 9 июля (№ 28). – С. 4.
450. Дублянский В. Н. Пещеры и моя жизнь / В. Н. Дублянский ; отв. ред. В. А. Костицын. – Пермь : Перм. гос. ун-т им. А. М. Горького, 2006. – 264 с. – (Ученые Перм. ун-та).
451. **Дубров Б. І.** Війна і доля : документальна повість і нариси / Б. І. Дубров. – Одеса : Астропринт, 2010. – 176 с.
452. **Дубров Б. І.** З кожної епохи – сміху потрохи : гуморески / Б. І. Дубров. – Одеса : Астропринт, 2005. – 159 с.
453. **Іван Михайлович Дузь** : біобібліогр. покажч. / уклад. Л. С. Скржипчак. – Одеса : Одес. держ. наук. б-ка ім. М. Горького, 1980. – 64 с.
454. Дьяконов М. **Іван Николаевич Миклашевский** : некролог / М. Дьяконов // ЖМНП. – 1902. – Ч. 341, № 5–6. – С. 23–40.
455. Дьомін О. Б Пам'яті **Анатолія Корнійовича Лозовського** / О. Б. Дьомін, Ф. О. Самойлов // Зап. іст. ф-ту / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – 2008. – Вип. 19. – С. 469–471.
456. Дяченко М. Тоска о доме: не стало **Б. Штерна** (1947–1998) / М. Дяченко, С. Дяченко // Кн. обозрение. – 1998. – № 47. – С. 9.
457. Жебелев С. Памяти **Д. В. Айналова** (1862.02.21–1939.12.12) / С. Жебелев // Изв. АН СССР, Отд-ние лит. и яз. – 1940. – № 3. – С. 133–135.
458. Жизнь и творчество **Б. С. Житкова** / сост. В. С. Арнольд. – М. : Детгиз, 1955. – 591 с.
459. **Життя І. В. Шерешевського** як духовна єдність між поколіннями юристів : матеріали Міжнар. наук. конф., присвяч. 120-річчю від дня народж. (Одеса, 13 груд. 2008 р.) / за заг. ред. Є. О. Харитоновна ; Одес. нац. юрид. акад. ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса : Фенікс, 2008. – 268 с.
460. **Зайцев Ю. П.** Наука в моєй життєвій : бібліографія / Ю. П. Зайцев ; НАН України, Ін-т біології южних морей ім. А. О. Ковалевського. – Одеса : Астропринт, 2014. – 252 с.
461. **Замбриборщ Ф. С.** Воспоминания об участниках войны. **Федор Сергеевич Замбриборщ** (1913–1998 гг.) : автобиография / Ф. С. Замбриборщ // Изв. Музейного Фонда им. А. А. Браунера. – 2010. – Т. 7, № 2. – С. 1–2.
462. **Замбриборщ Ф. С.** Из воспоминаний об А. О. Ковалевском **С. М. Морина** и **Д. К. Третьякова** / Ф. С. Замбриборщ // Одес. обл. науч. конф., посвящ. 150-летию со дня рождения А. О. Ковалевского (Одесса, 10–12 мая 1990 г.) : тез. докл. – Одесса, 1990. – С. 16–18.
463. **Зеленецкий Н. М. Николай Михайлович Альбов** / Н. М. Зеленецкий // Зап. Новорос. об-ва естествоиспытателей. – Одесса, 1899. – Т. 23, вып. 1. – С. V–XV.
464. **Зленко Г. Д.** Бібліографічний укіс **Якова Бермана** / Г. Д. Зленко // Вісн. Кн. палати. – 2000. – № 6. – С. 20–23.
465. **Зленко Г. Д.** Жизнь с трюеточием : [В. Ф. Буряченко] / Г. Д. Зленко // Веч. Одесса. – 1994. – 2 июля (№ 110–111).

466. **Анастасія Антонівна Зорич** : біобібліогр. покажч. / упоряд. О. Г. Нуньес. – Одеса : Одес. нац. наук. б-ка ім. М. Горького, 2010. – 39 с. – (Письменники Одеси ; вип. 27).
467. **Іванов С. З. Анастасій Егорович Зайкевич** : ист.-біогр. очерк / С. З. Иванов ; под ред. В. В. Данилевського. – Харків : Харьк. книж. изд-во, 1959. – 148 с.
468. **Іосиф Семенович Іохвидов** : некролог / Ю. М. Березанский, М. Г. Крейн, С. Л. Соболев, Е. М. Семенов // Успехи мат. наук. – 1985. – Т. 40, вып. 6 (246). – С. 131–132.
469. **Ісаєва О. І. Семья ученого-статистика А. С. Бориневича**: представители одесской интеллигенции / О. И. Исаева // Молодий вчений. – 2014. – № 12 (15). – С. 36–41.
470. **Ісаєва О. І. Дослідження А. С. Бориневича** з питань сільського господарства / О. І. Ісаєва // Вісн. Нац. тех. ун-ту «Харків. політех. ін-т». Серія: Історія науки і техніки. – 2013. – № 48 (1021). – С. 70.
471. **Історична і політична наука та суспільна практика в Україні** / гол. ред. Б. Є. Патон ; вступ. слово Б. Є. Патон ; НАН України, Ін-т політ. та етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. – Київ : Парламент. вид-во, 2009. – 630 с. – Про **Кураса І. Ф.**
472. **Галина Олександрівна Іутинська** (до дня народж.) // Мікробіол. журн. – 2011. – Т. 73, № 5. – С. 71–72.
473. **К 25-літтю «Вестника Опытной Физики и Элементарной Математики»** // Вестн. опыт. физики и элементар. математики. – 1913. – № 598–600. – С. 257–283.
474. **Казиев М. Нариман Нариманов**, [1870–1925] (жизнь и деятельность) / М. Казиев. – Баку : Азернешр, 1970. – 187 с.
475. **Канзафарова И. С. Ординарный профессор Императорского Новороссийского университета Е. В. Васильковский** (к 145-летию со дня рождения) / И. С. Канзафарова // Вісн. Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова. Серія: Правознавство. – Одеса. – 2011. – Т. 16, вип. 9. – С. 9–14.
476. **Канторович Л. В. Григорій Михайлович Фихтенгольц** : некролог / Л. В. Канторович, И. П. Натансон // Успехи мат. наук. – 1959. – Т. 14, вып. 5 (89). – С. 123–128.
477. **Кардаш А. Доктор Гродский** / А. Кардаш // Мория : альм. обществ. орг. «Общинный дом евр. знаний «Мория». – 2004. – № 2. – С. 124–134.
478. **Керчь и ее достопримечательности** : [про **М. І. Купмана**] // Памятная книжка Керчь-Еникальского градоначальства. – Керчь, 1914. – С. VII.
479. **Килеса В. Сид** : [мемуар. летопись] / В. Килеса. – Симферополь : Бизнес-Информ, 2008. – 520 с.
480. **Елпидифор Анемподистович Кириллов** [физик], 1883–1964 : биобиблиография / вступ. ст. Т. А. Нечаева ; отв. ред. И. В. Чибисов. – Одесса, 1975. – 25 с.
481. **Александр Филиппович Клейнман** (к 70-летию со дня рождения) // Изв. высш. учеб. заведений. Правоведение. – 1959. – № 3. – С. 175.
482. **Климентов Л. В. Вячеслав Бонифатьевич Лебедев** / Л. В. Климентов // Тр. Одес. ун-ту. 3б. геол.-геогр. ф-та. – 1954. – Т. 2. – С. 307–309.
483. **Ковалев В. П. Покоя нет: записки коренного херсонца** / В. П. Ковалев. – Херсон, 1995. – 167 с.
484. **Ковач В. Силуэты в романтическом ореоле** / В. Ковач. – Одесса : Optimum, 2000. – 259 с. – Про **Ковач В. О.**
485. **Козлов С. Я. Еврейские группы и типы в мемуарах М. А. Кроля** (этнолитературоведческий этюд) / С. Я. Козлов // Этногр. обозрение. – 2009. – № 6. – С. 86–97.
486. **Колегаєва І. М. Валерія Андріївна Кухаренко** – наш учитель і вчений / І. М. Колегаєва, Л. М. Голубенко // Зап. з ром.-герм. філології. – 2008. – Вип. 20 : Присвяч. 80-річчю проф. Кухаренко В. А. – С. 6–7.
487. **Колісниченко А. І. Поезії козацьке серце (пам'яті Володимира Гетьмана)** / А. І. Колісниченко // Іст.-літ. журн. – 2003. – № 9. – С. 331–334.

488. Коляда Н. М. **Арнаутов Василь Олексійович** (1881–1938) – організатор дитячого руху в Україні / Н. М. Коляда // Психол.-пед. проблеми сіл. шк. : зб. наук. пр. Уман. держ. пед. ун-ту ім. П. Тичини. – Умань, 2008. – Вип. 26. – С. 149–156.
489. **Комар С.** Радіо... і решта життя / С. Комар. – Одеса : Астропринт, 2004. – 132 с.
490. Комисаренко С. Наука, созидающая здоровье : [про **О. Е. Марцинко**] / С. Комисаренко // Одес. изв. – 2013. – 25 мая (№ 55). – С. 4.
491. **Іван Іванович Компанієць** : некролог // Укр. іст. журн. – 1976. – № 1. – С. 158–159.
492. Компаративістські дослідження релігії / редкол.: О. А. Івакін, В. А. Кравченко, П. К. Лобазов [та ін.] ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Філософ.-т., Наук.-дослід. центр «Компаративістських досліджень релігії». – Одеса : Фенікс, 2009. – Вип. 7 : Актуальні питання творчої спадщини **Г. В. Флоровського**. – 214 с.
493. Конак С. Один із легенди моря : до 75-річчя від дня народж. письменника **Олега Олійникова** / С. Конак // Чорном. новини. – 2013. – 17 січ. (№ 005).
494. Корелин А. П. **Сергей Юльевич Витте** и его время / А. П. Корелин // Отечеств. история. – 2000. – № 6. – С. 190–194.
495. Кочергін І. О. Капіталістичні дворянські господарства Катеринославської губернії пореформеного періоду : [про **Е. К. Бродського**] / І. О. Кочергін // Гуманітар. журн. – 2010. – № 3–4. – С. 16–29.
496. Кочубинский А. А. **Михаил Иванович Малинин** / А. А. Кочубинский // Кочубинский А. А. Памяти сослуживцев 1876–1901 : речи у гроба и посмертные поминки. – Одесса : Эконом. тип., 1901. – 36 с.
497. Крейн М. Г. Воин-математик / М. Крейн, Л. Гроссман // Дерибасовская-Ришельевская : одес. альм. – 2014. – № 57. – С. 108–111.
498. Крейн М. Г. **Витольд Львович Шмульян** (к пятидесятилетию со дня рождения и двадцатилетию со дня смерти) / М. Г. Крейн. // Успехи мат. наук. – 1965. – Т. 20, вып. 2 (122). – С. 131–133.
499. **Крет Н.** Гуцульщина літературна : посіб. для вчителя / Н. Крет ; Н.-д. лаб. «Гуцул. етно-педагогіка і гуцульщинознавство». – Косів : Писаний Камінь, 2002. – 411 с. – (Б-ка «Гуцульська школа»).
500. **Моисей Кроль** – чөлөөк, способный нравственный счет самому // Бурятия. – 2009. – 15 авг. (№ 147).
501. Крыжановская Н. **Дмитрий Антонович Крыжановский** / Н. Крыжановская. – [Б. м.], 2001. – 82 с.
502. Куддлач В. Місія – бути опорою : [про **К. В. Кашперука**] / В. Куддлач // Чорном. новини. – 2013. – 7 берез. (№ 20/21).
503. Кудрин О. Об одессите Нюме и екатеринбургце Науме Лазаревиче : [о **Лейдермане**] / О. Кудрин // Дерибасовская-Ришельевская : одес. альм. – 2014. – № 57. – С. 271–283.
504. Купчинський О. **Йосип Дзенделівський** – невтомний науковець і педагог / О. Купчинський // Дзенделівський Й. О. Українське і слов'янське мовознавство : зб. пр. / Й. О. Дзенделівський. – Львів, 1996. – С. 3–14. – (Наук. т-во імені Т. Г. Шевченка. Українознавча б-ка НТШ ; Число 6).
505. Курочкин С. Река Днестр, сотни троп и широкая дорога **Ивана Русева** / С. Курочкин, А. Корзюков, С. Тибатин // Веч. Одесса. – 2009. – 28 февр. (№ 31–32).
506. **Кухаренко В. А.** Моя биография, или автобиография / В. А. Кухаренко // Зап. з ром.-герм. філології. – 2008. – Вип. 20 : Присвячений 80-річчю проф. Кухаренко В. А. – С. 3–5.
507. Лагодовская Е. Ф. **А. В. Добровольский** (1885–1956) : [некролог] / Е. Ф. Лагодовская // Крат. сообщ. Ин-та археологии. – Киев, 1957. – Вип. 7. – С. 113–114.
508. Левченко В. В. «Арештувати як українського есера» : до біографії професора філософії та педагогіки Одеського державного університету **Михайла Гордієвського** / В. Левченко, Е. П. Петровський // З архівів ВУЧК ГПУ НКВД КГБ. – 2008. – № 1/2. – С. 415–432.
509. Левченко В. В. Из истории науки в Одессе : трагедия одного имени / В. В. Левченко // Проблемы славяноведения : сб. науч. ст. и материалов. – Брянск : Изд-во БГУ, 2000. – Вип. 9. – С. 62–73.

510. Левченко В. В. **Иосиф Моисеевич Троицкий (Тронский)**: судьба и творческий путь : к 110-летию со дня рождения / В. В. Левченко // Юго-Запад. Одессика : ист.-краевед. науч. альм. – 2007. – Вып. 4. – С. 220–239.
511. **Михайло Олександрович Левченко** : біобібліогр. покажч. / упоряд. О. І. Кравченко. – Одеса : Одес. держ. наук. б-ка ім. М. Горького, 2000. – 43 с. – (Письменники Одеси ; вип. 16).
512. Лейбман Э. Б. Математическое отделение Новороссийского общества естествоиспытателей (1876–1928) / Э. Б. Лейбман // Ист.-мат. исслед. – 1961. – Вып. 14. – С. 408.
513. Летцев В. М. **Георгій Іванович Челпанов** – психолог і педагог (до 140-річчя від дня народж.) / В. Летцев // Практ. психологія та соц. робота. – 2002. – № 9–10. – С. 100–103.
514. Лихачев Д. С. **Павел Наумович Берков** / Д. С. Лихачев, И. З. Серман // Рус. лит. – 1969. – № 3. – С. 241–244.
515. Лобков В. А. **Константин Адрианович Татарин** (к 75-летию со дня рождения) / В. А. Лобков // Науч. тр. Зоологич. музея Одес. гос. ун-та. – Одеса : Астропринт, 1998. – Т. 3 : Исследования многообразия животного мира. – С. 190–192.
516. Лузанов О. О. Жизнь последнего председателя Одесского коммерческого суда **М. Ф. Лузанова** / О. О. Лузанов // 200 років господарського судочинства в Україні. Сучасність і майбутнє : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 4–5 груд. 2008 р.) / Одес. апеляц. госп. суд України ; Держ. суд. адміністрація України ; Рада Європи. – Одеса : Астропринт, 2009. – С. 182–187.
517. Лукінова Т. Б. Він цілий світ відкрив у слові : **Віталій Григорович Складенко** / Т. Б. Лукінова, І. Ю. Гальчук // Вісн. НАН України. – 2012. – № 10. – С. 78–83.
518. Макаренко Д. С. Видатний дослідник четвертинних відкладів України **В. І. Крокос** / Д. С. Макаренко // Геол. журн. – 1993. – № 2. – С. 131–136.
519. Макаров А. **В. М. Гессен** / А. Макаров // Дела и дни : ист. журн. – 1920. – Кн. 1. – С. 600–601.
520. Макарова Н. Сергей Кернер, генеральный директор ЗАО «ВОЗКО»: «Европейский уровень производства нам по плечу» / Н. Макарова // Имена, создающие мир. – 2008. – № 2 (26). – Відомості доступні також через Інтернет: <http://www.imena.mk.ua/?026/05> (дата звернення: 06.12.2018).
521. Малинова Г. Л. Трагическая судьба педагога **В. А. Арнаутова** / Г. Л. Малинова // Ист. память. – 2003. – Вып. 5 : На чаше весов региональной политики. – С. 146–150.
522. Маргулис А. Я. **Исадор Аропович Гибш** : [некролог] // Математика в шк. – 1963. – № 2. – С. 86.
523. Маркина В. Одержимый Одессой : [про **О. І. Павловського**] / В. Маркина // Дерибасовская-Ришельевская : одес. альм. – 2014. – № 58. – С. 116–122.
524. Маркова М. Т. Научно-промысловая экспедиция на Псковское озеро в начале XX века : [про **А. А. Лебединцева**] / М. Т. Маркова // Псков. – 2011. – № 34. – С. 191–198.
525. Мартынаў В. У. **Петр Апанасавіч Бузук** (да 100-годдзя з дня нараджэння) / В. У. Мартынаў // Весці Акадэміі Навук Беларускай ССР. Серыя Грамадскіх Навук. – 1991. – № 6. – С. 114–117.
526. Маткевич Л. Л. Памяти пулковца **А. С. Васильева** / Л. Л. Маткевич // Астроном. календарь. Переменная часть. – 1948. – № 51. – С. 148–152.
527. Мемориальные чтения памяти **Л. Х. Калустяна** (Одесса, 14–15 июня 2007 г.) / гл. ред. Л. Ф. Назаренко. – Одесса : Астропринт, 2010. – 77 с. – (Времена и годы).
528. Метелкин А. И. Памяти проф. **Г. М. Вайндраха** (1887–1955) : [некролог] / А. И. Метелкин // Журн. микробиологии, эпидемиологии и иммунобиологии. – 1956. – № 7. – С. 125.
529. **Иван Николаевич Миклашевский** : некролог // Вестн. воспитания. – 1902. – № 1. – С. 103–105.
530. Миленушкин Ю. И. **Николай Федорович Гамалея** : очерк жизни и научной деятельности / Ю. И. Миленушкин ; отв. ред. М. И. Гольдин ; АН СССР. – М. : АН СССР, 1954. – 159 с. – (Науч.-попул. сер.).
531. Мир **Павла Шварца** // Одес. изв. – 2003. – 20 авг.

532. Миролюбов Н. И. Памяти **А. А. Пионтковского** / Н. И. Миролюбов. – Казань, 1916. – 26 с.
533. Михайлов К. Г. Арахнология в России/СССР / К. Г. Михайлов // Аспекты биоразнообразия / сост. И. Я. Павлинов. – М. : т-во науч. изд. КМК, 2016. – С. 655–691. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://bit.ly/2GdgZf6> (дата звернення: 28.12.2019). – Про **Моріна С. М.**
534. **Мілова М. І.** На шляху до парламентської демократії: болгарський варіант : монографія / М. І. Мілова. – Одеса : Астропринт, 2005. – 328 с.
535. Моренець В. Приватна гравітація **Тараса Федюка** / В. Моренець // Слово і Час. – 2008. – № 6. – С. 62–71.
536. Мраморнов А. И. Саратовский епископ **Гермоген** и кризис среднего духовного образования (1903–1912) / А. И. Мраморнов // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 8, История. – 2007. – № 3. – С. 32–52.
537. **Петро Павлович Музиченко** : біобібліогр. покажч. / уклад. С. І. Єленич ; наук. ред.: Ю. М. Оборотов, М. М. Солодухіна ; Одес. нац. юрид. акад., Наук. б-ка. – Одеса : Юрид. літ., 2009. – 66 с. – (Вчені Одес. нац. юрид. акад. ; вип. 11).
538. Музичко О. Є. «Бібліотека студентів-грузинів міста Одеси» у складі бібліотеки ІНУ: обставини заснування та існування : [про **П. П. Кавтарадзе**] // Вісн. Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. – 2012. – Т. 17, вип. 2 (8). – С. 11–20.
539. Музичко О. Є. **С. О. Бершадський**: життя та наукова діяльність / О. Є. Музичко // Література та культура Полісся. – Ніжин : Ніжин. держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя, 2004. – Вип. 27 : Регіональна історія та культура в українському та східноєвропейському контексті. – С. 188–192.
540. Музичко О. **Євген Олександрович Загоровський** (1885–1938) : біоісторіогр. нарис / О. Музичко // Загартована історією : ювіл. зб. на пошану проф. Н. І. Миронець з нагоди 80-ліття від дня народж. – Київ, 2013. – С. 257–274.
541. Музычко А. Грузинский историк **Симон Лукич Авалиани** в научной и общественной жизни Одессы начала XX в. / А. Музычко // Юго-Запад. Одессика : ист.-краевед. науч. альм. – Одесса, 2009. – Вып. 8. – С. 150–172.
542. Мухин Р. Р. Мемориальная статья: **Георгий Моисеевич Заславский** / Р. Р. Мухин // Изв. ВУЗов. Прикладная нелинейная динамика. – 2009. – Т. 17, № 1. – С. 137–149.
543. Н. М. **Лигин В. Н.** : некролог / Н. М. // Зап. Одес. отд-ния Рус. техн. о-ва. – 1900. – Вып. 1. – С. 44–49.
544. На революционном посту : сб. посвящ. памяти первого нарком-юриста Украины **А. И. Хмельницкого**. – Одесса : Всеукр. Госиздат, 1921. – 48 с.
545. Назарли А. Народное образование в Азербайджанской республике (1918–1920 гг.) / А. Назарли. – Баку, 2008. – 220 с. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://bit.ly/2tuPztH> (дата звернення: 14.02.2019). – Про **Шахтахтинського Гамід-бек Халіл-огли**.
546. **Нариманов Н.** Статьи и письма : с кратким биограф. очерком / Н. Нариманов. – М., 1925. – 24 с.
547. Наукові записки : зб. наук. пр. Серія: Філол. науки / Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2013. – Вип. 114 : Видається з нагоди 70-річчя від дня народж. д-ра філол. наук, проф. **Григорія Дмитровича Ключека**. – 264 с.
548. Нахапетов В. Н. Полет сквозь столетие: очерки истории завода / В. Н. Нахапетов, В. Ю. Тищенко, А. М. Шевченко ; под общ. ред. В. В. Юхачева. – Харьков : Майдан, 2005. – 223 с.
549. Непомнящая Т. Вернуть науку молодежи : [про **Ю. В. Коровіна**] / Т. Непомнящая // Веч. Одесса. – 2011. – 4 июня (№ 81–82).
550. Нечерда Б. **Володимиру Гетьману** – 60 / Б. Нечерда // Літ. Україна. – 1981. – 12 черв. (№ 47). – С. 3.
551. Немерцалов В. Нею пишається університет : [про **П. І. Барвінську**] / В. Немерцалов // Освіт. профспілк. вісн. – 2014. – Верес. (№ 4 (43)). – С. 1.
552. Низов С. Гість редакції – «Джентльмен» **Олег Філімонов**: «Упізнаваність – це добре, її не дуже легко заслужити» / С. Низов // Одес. вісті. – 2008. – 30 верес. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://bit.ly/2DMO2EY> (дата звернення: 28.12.2018).

553. Нирка Е. А. Учений, організатор, педагог : [Макарий Михайлович Радул] / Е. А. Нирка, В. Е. Прока ; под ред. А. М. Лазарева. – Кишинев : Штиинца, 1990. – 98 с. – (Страницы жизни и творчества).
554. Новікова О. Забутий міністр Павла Скоропадського : [про Г. Афанасьєва] / О. Новікова // Іст. календар : наук.-попул. альм. – 2005. – Вип. 11. – С. 162–166.
555. **Ипполит Васильевич Носырев** : [некролог] // Минерал. журн. – 2000. – Т. 22, № 4. – С. 145.
556. О сколько нам открытий чудных... : материалы к 80-летию со дня рождения **Дмитрия Семеновича Ищенко** / ред. Л. А. Петрова ; Одес. нац. ун-т им. И. И. Мечникова, Филол. ф-т. – Одесса : Одес. нац. ун-т, 2012. – 128 с.
557. Оболенский В. Н. Профессор **М. А. Аганин** / В. Н. Оболенский // Метеорология и гидрология. – 1941. – № 1. – С. 73–74.
558. **Юрій Миколайович Оборотов** : біобібліогр. покажч. / Одес. нац. юрид. акад. ; уклад. Л. А. Таран ; наук. ред. С. В. Ківалов. – Одеса : Юрид. літ., 2006. – 35 с. – (Вчені Одес. нац. юрид. акад. ; вип. 3).
559. Овчинникова Е. Н. **Павел Николаевич Павлов** (к 80-летию со дня рождения и 50-летию науч. деятельности) / Е. Н. Овчинникова // Укр. хим. журн. – 1952. – Т. 18, вып. 4. – С. 433–435.
560. Огурцова Л. На соискание премии АРК. Писатель с душой ребенка : [про **В. В. Кілеца**] / Л. Огурцова // Крым. правда. – 2009. – 19 нояб. (№ 211).
561. Олейник Б. Слово об **Александрѣ Авраменко** / Б. Олейник // Авраменко А. Сладкая чаша горечи : повести, новеллы, очерки / А. Авраменко ; пер с укр. И. Новосельцевой. – М. : Совет. писатель, 1978. – С. 5–12.
562. **Микола Петрович Оленковський**. Віхи наукового життя : бібліогр. покажч. : арх. наук. матеріали (до 60-річчя від дня народж.) / уклад. : Ю. М. Колев, Г. П. Третьякова. – Херсон, 2010. – 80 с.
563. Оноприенко В. И. **Николай Иванович Андрусов**, 1861–1924 / В. И. Оноприенко ; ред. С. А. Мороз. – М. : Наука, 1990. – 221 с. – (Науч.-биогр. лит.).
564. **Марко Пилипович Орзіх** : біобібліогр. покажч. / уклад. Л. А. Таран ; наук. ред. С. В. Ківалов ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – 2-е вид., перероб. і допов. – Одеса, 2010. – 221 с. – (Вчені Нац. ун-ту «Одес. юрид. акад.» ; вип. 16).
565. Островерхов А. С. До 60-річчя **Олександра Миколайовича Дзиговського** / А. С. Островерхов, Л. В. Субботін // Археологія. – 2013. – № 1. – С. 146–147.
566. Павлодский Е. А. Избранное: Случай и непреодолимая сила в гражданском праве ; Статьи по правовой статистике / Е. А. Павлодский ; сост.: Ю. Н. Кашеварова, М. Л. Шелютто ; Ин-т законодательства и сравнит. правоведения при Правительстве Рос. Федерации. – М., 2010. – 160 с. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://bit.ly/2GiJKan> (дата звернення: 12.01.2019).
567. Памяти **Е. С. Буркєра** // Метеоритика. – 1968. – Вып. 28. – С. 173–176.
568. Памяти **Михаила Давыдовича Дольберга** // Мат. физика, анализ, геометрия. – 2002. – Т. 9, № 4. – С. 686–689.
569. Памяти колеги **Сергей Комар** : «Обустроить Украину» // Одес. изв. – 2006. – 23 сент.
570. Памяти профессора **Александра Васильевича Александрова** / сост.: Н. В. Верещагина [и др.]. – Одесса : Астропринт, 2018. – 362 с.
571. Памяти профессора **Александра Александровича Браунера** (1857–1941) : сб. воспоминаний и науч. тр. / отв. ред. В. А. Лобков ; Одес. гос. ун-т им. И. И. Мечникова ; Музейный фонд им. А. А. Браунера. – Одесса : Астропринт, 1997. – 211 с.
572. Памяти профессора **Ивана Николаевича Миклашевского** // Сб. Харьк. ист.-филол. о-ва / под ред. Е. К. Редина. – Харьков, 1905. – Т. 14. – С. 1–34.
573. Памяти энтомолога, исследователя природы **Дмитрия Васильевича Знойко** (1903–1933) / Л. В. Рясиков, Т. А. Богачик, В. А. Трач, И. В. Ефремова // Современные проблемы зоологии и экологии : материалы

- Междунар. конф., посвящ. 140-летию основания Одес. нац. ун-та им. И. И. Мечникова и 120 годовщине со дня рождения проф. И. И. Пузанова (Одесса, 22–25 апр. 2005 г.). – Одесса : Феникс, 2005. – С. 370–372.
574. Пам'яті **Юрія Миколайовича Захарука** // Археологія. – 1998. – № 3. – С. 150–151.
575. Пам'яті професора **Михайла Павловича Козака** (до 60-х роковин від дня смерті) / Т. А. Богачик, В. А. Дьяков, І. В. Єфремова, Л. В. Рясіков // Современные проблемы зоологии и экологии : материалы Междунар. конф., посвящ. 140-летию основания Одес. нац. ун-та им. И. И. Мечникова и 120 годовщине со дня рождения проф. И. И. Пузанова (Одесса, 22–25 апр. 2005 г.). – Одесса : Феникс, 2005. – С. 343–345.
576. Папач О. Креативність мислення, душевна теплота : [про **І. О. Меліхову**] / О. Папач // Думська площа. – 2010. – 25 черв. (№ 6). – С. 2.
577. Пашковская Н. М. Забытые имена : **Георгий Иосифович Потапенко** / Н. М. Пашковская // Вісн. Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова. Серія: Біологія. – 2004. – Т. 9, вип. 1. – С. 269–273.
578. Педагог – почесна місія! Заслужені вчителі, праця яких була відзначена державними нагородами : [про **В. Л. Манакіна**] // Одес. ун-т. – 2008. – № 4. – С. 2–9.
579. **Леонид Львович Перчук** (к 70-летию со дня рождения) // Вестн. Моск. ун-та. Серия 4, Геология. – 2003. – № 5. – С. 78–79.
580. **Федор Евстафьевич Петрунь** (1894–1963) : биобиблиогр. указ. / сост. В. В. Самодурова ; науч. ред. и авт. вступ. ст. Ю. А. Амброз. – Одесса : ОГУ им. И. И. Мечникова, 1981. – 15 с.
581. Подрезова М. А. Библиотекари Одесского (Новороссийского) университета – мировой науке / М. А. Подрезова, В. В. Самодурова // Вісн. Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. – 2008. – Т. 13, вип. 8. – С. 11–22.
582. Поезія із-за ґрат : антологія / упоряд. О. Голуб. – Київ : Смолоскип, 2012. – 869 с.
583. Поздравляем ветеранов университета с Международным праздником 1 Октября! // Профком. – 2008. – № 2. – С. 2–8.
584. Полтавчук В. Г. **Фащенко Василь Васильович** : биобиблиогр. покажч. / В. Г. Полтавчук, М. М. Фащенко. – Одеса : Чорномор'я, 2004. – 71 с.
585. **Юрій Євгенович Полянський** : биобиблиогр. покажч. / уклад. С. І. Єленич ; наук. ред.: В. М. Дрьомін, М. М. Солодухіна ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.», Наук. б-ка. – Одеса : Юрид. літ., 2013. – 70 с. – (Вчені Нац. ун-ту «Одес. юрид. акад.» ; вип. 21).
586. Потапенко Г. И. Памяти **Б. Н. Аксентьева** (1894–1939) / Г. И. Потапенко // Ботан. журн. СССР. – 1941. – Т. 26, № 1. – С. 87–89.
587. **Георгій Йосипович Потапенко** – професор Одеського університету (геоботанік, дендролог, природоохоронець, педагог, історик науки) : биобиблиогр. дайджест / уклад.: Н. М. Пашковська, В. М. Грама ; Укр. НДІ еколог. проблем. – Одеса : АБУ-Інформ, 2004. – 72 с. – (Повернуті із забуття. Матеріали до «Документальної пам'яті України» ; вип. 1).
588. Премьянов К. Да не продаваме България така леко : сб. с интервюта (1993–2002) / К. Премьянов. – София : Нац. музей на българската книга и полиграфия, 2002. – 223 с.
589. **Євген Миколайович Прісовський** : бібліогр. покажч. / упоряд. Л. М. Бур'ян. – Одесса : Одес. держ. наук. б-ка ім. М. Горького, 1990. – 69 с. – (Письменники Одеси ; вип. 7).
590. Прісовський Є. М. Творення самого себе / Є. М. Прісовський // Іст.-літ. журн. – 2005. – № 11. – С. 5–11.
591. Професор **Степан Пилипович Бевзенко** / упоряд. П. Ю. Гриценко. – Київ : Довіра, 1999. – 91 с.
592. Професор **М. И. Малинин** : некролог // Журн. гражд. и уголов. права. – 1886. – Кн. 1. – С. 34–35.
593. Професор **Шевчук Владимир Гаврилович** // Физика аэродисперсных систем : межведомств. науч. сб. – Одесса : Астропринт, 2005. – Вып. 42. – С. 144–145.
594. **Псядло Э. М.** Темперамент и характер в истории медицины и психологии : учеб.-справ. пособие / Э. М. Псядло. – Изд. 3-е, доп. – Одесса : ВМВ, 2012. – 319 с.

595. Пташицкий С. С. **А. Бершадский** : некролог / С. Пташицкий // ЖМНП. – 1896. – Ч. 305, май. – С. 9–28.
596. Птащенко О. О. Вклоняюсь Вам : зб. поезій / О. О. Птащенко. – Одеса : Одес. нац. ун-т, 2013. – 26 с. – (Вони родом із університету).
597. Птуха М. В. Академік **Роман Михайлович Орженцький** / М. В. Птуха // Зап. соц.-економ. від. ВУАН. – 1926. – № 2/3. – С. 1–19.
598. Реєнт О. П. До 60-річчя доктора історичних наук, професора **О. М. Лебеденка** / О. П. Реєнт // Укр. іст. журн. – 2011. – Вип. 3. – С. 232–234.
599. Резников А. П. Ученый и воспитатель молодых геологов **Н. А. Григорович-Березовский** (1876–1940) / А. П. Резников, Е. Н. Семихатова // Рост. гос. ун-т. 1915–1965. – Ростов : изд. Рост. ун-та, 1965. – С. 208–214.
600. Рейтблат А. «Подколотный эстет» с мягкой душой и твердыми правилами: Юлий Айхенвальд на родине и в эмиграции / А. Рейтблат // Евреи в культуре русского зарубежья : сб. ст., публ., мемуаров и эссе. Вып. 1 : 1919–1939 / сост. М. Пархомовский. – Иерусалим, 1992. – С. 35–54. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://bit.ly/2HSeaCm> (дата звернення: 11.12.2018).
601. Рикун И. Небо над нами одно. Ч. 1 : Небо Северного полушария – **Артемий Робертович Орбинский** / И. Рикун // Дерибасовская-Ришельевская : одес. альм. – 2013. – № 55. – С. 149–156.
602. Рикун И. Э. Одесские страницы биографии **Г. А. Гамова** / И. Э. Рикун // Odessa Astronomical publications = Одес. астроном. обсерватория. – 2011. – Vol. 24. – P. 8–13.
603. Рикун И. Птицы гнезда Орлова : **В. С. Жардецкий** / И. Рикун // Дерибасовская-Ришельевская : одес. альм. – 2005. – Вып. 22. – С. 35–38.
604. **Олека Сергійович Різниченко (Різників)** : біобібліогр. покажч. / упоряд. О. Г. Нуньес. – Одеса : Одес. держ. наук. б-ка ім. М. Горького, 2006. – 83 с. – (Письменники Одеси ; вип. 23).
605. Роки творчості, роки натхнення... (до 70-річчя професора **Валентина Григоровича Таранця**) : портрет ученого // Studia Germanica et Romanica : Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання. – 2008. – Т. 5, № 3 (15). – С. 137–142.
606. **Николай Леонидович Рубинштейн** // Вопр. истории. – 1963. – № 4. – С. 217.
607. Руденко Л. Г. До 90-річчя від дня народження **А. П. Золовського** / Л. Г. Руденко // Укр. геогр. журн. – 2005. – № 3. – С. 67–68.
608. Русев И. Блестящий организатор Одессокому ученому **А. И. Корзюкову** – 70 лет / И. Русев, Д. Радьков, Д. Соколовский // Веч. Одесса. – 2008. – № 116. – С. 2.
609. Русев И. «Любови к птицам остаюсь верен навсегда» : одессокому ученому-орнитологу **А. И. Корзюкову** – 75 лет / И. Русев, С. Курочкин // Веч. Одесса. – 2013. – 8 авг. (№ 116–117). – С. 3.
610. Русев Н. Д. Жизнь в науке: во имя своих и чужих : [про **П. В. Совстова**] / Н. Д. Русев // Stratum plus. – 2001–2002. – № 6. – С. 10–19.
611. Рябинин А. Памяти **А. К. Алексеева** (к предстоящей годовщине смерти А. К. Алексеева) / А. Рябинин // Природа. – 1939. – № 3. – С. 111.
612. Рябой Г. Признание личности-основа успеха коллектива : **Будянский Николай Федорович** / Г. Рябой // Одес. ун-т. – 2010. – № 7. – С. 11.
613. Рясиков Л. В. Памяти профессора-зоолога **С. М. Морина** / Л. В. Рясиков, Т. А. Богачик, Л. А. Савчук // 10-а конф. молодых историков освіти, науки і техніки (Київ, 27 трав. 2005 р.) : матеріали. – Київ, 2005. – С. 144–150.
614. Рясиков Л. **Анатолій Сергійович Низов** – організатор, педагог, перший начальний Одеського морехідного коледжу технічного флоту : пам'яті Анатолія Сергійовича Низова – Заслуженого вчителя України присвячується ця стаття / Л. Рясиков // Філософ. пошуки. – 2003. – Вип. 14/15. – С. 175–181.

- 615.Рясіков Л. В. Професор **Сергій Андрійович Нікітін** – зоолог широкого профілю, дослідник явищ живої природи, учень академіка Д. К. Третякова / Л. В. Рясіков // 10-а конф. молодих істориків освіти, науки і техніки : матеріали конф. (Київ, 27 трав. 2005 р.). – Київ, 2005. – С. 128–134.
- 616.Савенко Г. В. **М. Гессен** в Івано-Вознесенське / Г. В. Савенко, А. М. Семененко // Изв. ВУЗов. Правоведение. – 2003. – № 1. – С. 249–251.
- 617.Самодурова В. В. Геополитический изгой, жизнь и смерть **И. И. Дусинского** (1879–1919) / В. В. Самодурова // Вісн. Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. – 2013. – Т. 18, № 2 (10). – С. 9–18.
- 618.Самойленко Н. Путем прямых контактов, без посредников : [про **В. П. Шевченко**] / Н. Самойленко // Одес. изв. – 2012. – 31 янв.
- 619.**Самойлов Ф. О.** Нариси з історії російської культури кінця XIX – початку XX ст. : навч. посіб. з дод. програмами спецкурсу за вимогами кредитно-модульної системи / Ф. О. Самойлов ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса : Астропринт, 2008. – 166 с.
- 620.**Сапожников И.** Авторская библиография (1975–2006) / И. В. Сапожников. – Одесса ; Ильичевск : Гратек, 2006. – 80 с.
- 621.Саяпина Л. В. Научный подвиг **Н. А. Гайского** / Л. В. Саяпина // Журн. микробиологии, эпидемиологии и иммунобиологии. – 2004. – № 5. – С. 118–119.
- 622.Севастьянов В. Д. Профессор **Алексей Николаевич Кириченко** и его неизвестная коллекция насекомых / В. Д. Севастьянов // Изв. Музейного Фонда им. А. А. Браунера. – 2008. – Т. 5, № 2. – С. 1–5.
- 623.**Севастьянов Всеволод Денисович** : бібліогр. покажч. / упоряд. С. П. Ужєвська ; наук. ред. В. Д. Тарасенко ; бібліогр. ред. М. О. Подрезова ; Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка. – Одеса, 1999. – 35 с. – (Бібліографія вчених університету ; Біологія).
- 624.70-летие доктора биологических наук **Маккавеевой Елены Борисовны** // Экология моря. – 2000. – № 51. – С. 103.
- 625.70-річчя Академіка НАН С. А. **Андронаті** // Вісн. НАН. – 2010. – № 9. – С. 61–62.
- 626.Сердечные поздравления уважаемому человеку : [про **О. П. Медведкова**] // Одес. изв. – 2013. – 6 серп.
- 627.Сподарец Н. В. Одесская филологическая школа. Памяти **С. П. Ильева** / Н. В. Сподарец // Серебряный век: диалог культур : сб. науч. ст. по материалам III Междунар. науч. конф., посвящ. памяти проф. С. П. Ильева (Одесса, 19–20 окт. 2011 г.) / отв. ред. Н. М. Раковская ; Одес. нац. ун-т им. И. И. Мечникова, Филол. ф-т, Каф. мир. лит. – Одесса : Астропринт, 2012. – С. 9–16.
- 628.Серкели А. Лидер по призванию : [про **Н. О. Дубовик**] // Одес. ун-т. – 2010. – № 4–5 (квіт.–трав.). – С. 6.
- 629.Сигаревич Д. Д. Тридцатилетие педагогической, общественной и литературной деятельности директора Александровского городского Коммерческого училища **И. Я. Акинфиева** / Д. Д. Сигаревич. – Александровск : Тип. при уч.-хут. глухонемых, 1910. – 30 с.
- 630.Синявська О. О. Історик **Олексій Іванович Маркевич**: життя та діяльність : до сторіччя з дня смерті / О. О. Синявська ; відп. ред. З. В. Першина ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса : Астропринт, 2003. – 116 с.
- 631.**Сирота Іван Михайлович** : біобібліогр. покажч. / уклад. Т. М. Стефанчишена ; наук. ред. Ю. М. Оборотов. – Одеса : Юрид. літ., 2007. – 52 с. – (Вчені Одес. нац. юрид. акад. ; вип. 6).
- 632.Склярук Д. І. Наукова діяльність Є. С. **Буркєра** : [до 70-річчя з дня народж.] / Д. І. Склярук // Геолог. журн. – 1957. – Т. 17, вип. 2. – С. 83–86.
- 633.Скрипник М. О. **Г. І. Тіктін** – видатний український вчений і патріот / М. О. Скрипник // Інтелігенція і влада. Серія: Історія. – 2003. – Вип. 1. – С. 169–176.

634. **Валентин Андрійович Сминтина** : біобібліогр. покажч. / авт.-упоряд. М. О. Подрезова ; наук. ред. О. В. Сминтина ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка. – Одеса : Астропринт, 2008. – 231 с. – (Біобібліографія вчених Одеського (Новоросійського) університету ; Фізика).
635. Снежков В. П. Краткая история художественного общества имени **Кириака Константиновича Костанди** / В. П. Снежков // Дерибасовская-Ришельевская : одес. альм. – 2008. – № 33. – С. 218–234.
636. **Соболь Самуил Львович** : материалы к биобиблиогр. / авт.-сост. С. С. Илизаров. – М. : Янус-К, 2012. – 120 с. – (Российские историки науки и техники ; вып. 8).
637. Соловьев С. Л. **Б. Лазаревич-Шепелевич** : некролог / С. Соловьев // ЖМНП. – 1909. – Ч. 20 (март). – С. 36–44.
638. Софія Київська: Візантія, Русь, Україна. Вип. 2 : 3б. наук. пр., присвяч. 150-літтю з дня народж. **Дмитра Власовича Айналова** (1862–1939 рр.) / НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського ; упоряд.: Д. С. Гордієнко, В. В. Корнієнко. – Київ, 2012. – 463 с.
639. Станович М. Міністр юстиції : [про **Д. В. Марковича**] / М. Станович // Юрид. вісн. України. – 1996. – № 30. – С. 23 ; № 31 – С. 15 ; № 32. – С. 11.
640. Станюкович Т. В. **Лев Яковлевич Штернберг** и Музей антропологии и этнографии (к 125-летию со дня рождения ученого) / Т. В. Станюкович // Совет. этнография. – 1986. – № 5. – С. 81–91.
641. Старостенко В. И. Малоизвестные страницы истории формирования и развития геофизических исследований на Украине / В. И. Старостенко, Е. П. Исиченко // Геофиз. журн. – 2003. – Т. 25, № 5. – С. 3–30.
642. 125 лет со дня рождения **Николая Акимовича Гайского** // Эпидемиология и инфекц. болезни. – 2009. – № 3. – С. 64.
643. Сузюмов Е. М. Курс – Океан : жизнь и деятельность **П. П. Ширшова** / Е. М. Сузюмов. – М. : Мысль, 1983. – 128 с. – (Замечательные географы и путешественники).
644. **Сулько В.** «Мое кредо – наука та освіта» : [бесіда з проректором з міжнар. співробітництва Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту В. Сульком] / розм. В. Демчук // Нова Волинь. – 2003. – 29 трав. (№ 22). – С. 3.
645. Супрун-Яремко Н. Кубанська музична фольклористика: етапи становлення : [про **Я. Д. Бігдая**] / Н. Супрун-Яремко // Нар. творчість та етнографія. – 2007. – № 5. – С. 11–18.
646. Сухинин В. П. **Григорій Львович Майорский** / В. П. Сухинин // Вестн. студента. – 2013. – № 10 (148). – С. 2.
647. Сухотеріна Л. І. Геофізик **М. А. Аганін** / Л. І. Сухотеріна // Наука та наукознавство. – 2005. – № 3. – С. 117–121.
648. Сухотеріна, Л. І. **Ф. Цомакіон** – забуте ім'я в історії радіотехніки в Україні / Л. І. Сухотеріна // Наука та наукознавство. – 2005. – № 1. – С. 98–102.
649. **Богдан Іванович Сушинський** : кат. вид. 1972–2012 / упоряд. Л. Д. Бур'ян ; ред. М. Л. Десенко ; Одес. нац. б-ка ім. М. Горького. – Одеса, 2012. – 86 с. – (Письменники Одеси ; вип. 30).
650. Сушинський Б. Побачене очима серця : [про **Н. Бутук**] / Б. Сушинський // Бутук Н. Моя любове : поезії / Н. Бутук. – Київ : Знання, 2001. – С. 3–5.
651. [Про **С. Я. Сьору** : некролог] // За наук. кадри. – 1965. – 11 лют. (№ 4). – С. 4.
652. Т. В. Пам'яті **Володимира Тимофійовича Коваля** / Т. В., С. К. // Одес. ун-т. – 2009. – № 3. – С. 9.
653. Таиров В. Е. Пам'яті **В. А. Гернета** / В. Е. Таиров // Вестн. виноделия Украины. – 1929. – № 2.
654. **Таранець Валентин Григорович**. Біографія // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського. Серія: Педагогічні науки. Психологічні науки. Лінгвістичні науки. – 2012. – № 14. – С. 24–27.
655. Тарасенко О. Давайте воспарим!.. : [про **Л. Д. Ванденко**] / О. Тарасенко // Веч. Одесса. – 2000. – № 102. – С. 3.
656. Татаренкова Н. А. Место захоронения бывшего управляющего Командорскими островами **Николая Александровича Гребницкого** / Н. А. Татаренкова // На перекрестке континентов : материалы XXXI

- Крашенинниковских чтений [Петропавловск-Камчатский, 24 апр. 2014 г.] / М-во культуры Камчат. края, Камчат. краевая науч. б-ка им. С. П. Крашенинникова. – Петропавловск-Камчатский, 2014. – С. 328–339.
657. **Георгий Григорьевич Ткаченко** // Геология и полезные ископаемые Мирового океана. – 2016. – № 1. – С. 100–101. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://bit.ly/2GrPHCL> (дата звернення: 24.01.2019).
658. **Ткаченко Ф. П.** Морські водорості-макрофіти України (північно-західна частина Чорного моря) : навч. посіб. / Ф. П. Ткаченко. – Одеса : Астропринт, 2011. – 104 с.
659. **А. В. Толстых** : [д-р психол. наук] // Вопр. психологии. – 1997. – № 3. – С. 157–158.
660. **Томазов В. В. А. Г. Халмурадов** як представник української школи біохімії вітамінів / В. В. Томазов, А. А. Халмурадова // Укр. біографістика. – 2015. – № 12. – С. 194–220. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://bit.ly/2GeLWwQ> (дата звернення: 27.12.2018). – Про **Черкеса Л. А.**
661. **Топачевський В.** Видатному дослідникові та популяризаторові зоологічної науки **К. А. Татаринуву** – 75 років / В. Топачевський, І. Загороднюк // Вестн. зоології. – 1996. – Т. 30, № 6. – С. 93.
662. **Треушников М. К.** Научное и педагогическое наследие **А. Ф. Клеймана** / М. К. Треушников // Вестн. Моск. ун-та. Серия 11, Право. – 2004. – № 6. – С. 129–138.
663. **Тулепбаев Б. А. Григорий Федорович Дахшлейгер** (1919–1983) / Б. А. Тулепбаев, В. Я. Басин // История и истории : историогр. ежегодник. 1980 / отв. ред. М. В. Нечкина. – М. : Наука, 1984. – С. 338–341.
664. **Туркевич В.** Призабутий археолог і етнолог : [про **В. М. Ястребова**] / В. Туркевич // Іст. календар : наук.-попул. альм. – 2005. – Вип. 11. – С. 307–310.
665. **Урсу Д. П.** Кримські татари – випускники Новоросійського (Одеського) університету та їх доля / Д. П. Урсу, Т. С. Вінцовський // Краєзнавство. – 2011. – № 4. – С. 17–25.
666. **Дмитро Павлович Урсу** : біобібліогр. покажч. / упоряд.: А. П. Бахчиванжі, В. В. Самодурова ; бібліогр. ред. М. О. Подрезова ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка. – Одеса : Астропринт, 2006. – 69 с. – (Бібліографія вчених Одеського (Новоросійського) університету ; вип. 1 : Історики).
667. **Урысон М. И. Михаил Федорович Нестурх** (к 70-летию со дня рождения) / М. И. Урысон // Вопр. антропологии. – 1965. – Вип. 20. – С. 149–153.
668. **Усенко І. Б.** Основположник української історико-правової науки : [**Василенко Микола Прокопович**] / І. Б. Усенко // Вісн. НАН України. – 2006. – № 6. – С. 30–34.
669. **Фармаковская Т. И. Борис Владимирович Фармаковский** / Т. И. Фармаковская ; отв. ред. А. С. Русяева. – Киев : Наук. думка, 1988. – 216 с.
670. **Фирсов Е. Ф.** Пражские архивные материалы о слависте **С. Г. Вилинском** (К. Крамарж как меценат русской научной диаспоры в ЧСР) / Е. Ф. Фирсов // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 9, Филология. – 2002. – № 6. – С. 129–140.
671. **Євген Олегович Харитонов** : бібліогр. покажч. / уклад. Т. Ю. Іванійчук ; наук. ред.: Ю. М. Оборотов, М. М. Солодухіна ; Одес. нац. юрид. акад., Наук. б-ка. – Одеса : Юрид. літ., 2009. – 153 с. – (Вчені Одес. нац. юрид. акад. ; вип. 9).
672. **Хмарський В. М. Віктор Петрович Ващенко** – 70 / В. М. Хмарський // Зап. іст. ф-ту / Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова. – 1999. – Вип. 9. – С. 10–17.
673. **Хмарський В. М. Заїра Валентинівна Першина** – науковець і педагог / В. М. Хмарський // Зап. іст. ф-ту / Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова. – 2000. – Вип. 10. – С. 6–13.
674. **Хомченко Анатолию Никифоровичу** – 65 // Автоматика. Автоматизация. Электротехн. комплексы и системы. – Херсон, 2005. – № 1 (15). – С. 3.
675. **Художественная культура и археология античного мира** : сб. памяти **Б. В. Фармаковского** / редкол.: Н. И. Сокольский, И. Б. Брашинский. – М. : Наука, 1976. – 240 с.

676. Царанов В. Штрихи к портрету Павла Васильевича Советова / В. Царанов // Revista de Istorie a Moldovei. – 2008. – № 2 (74). – С. 174. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://bit.ly/2MXIjzq> (дата звернення: 18.01.2019).
677. Цветкова В. П. Памяти **Алексея Николаевича Кириченко** / В. П. Цветкова // Энтомолог. обозрение. – 1967. – Т. 46, вып. 4. – С. 921–926.
678. **Червенков Н. Н.** Носитель научной традиции / Н. Н. Червенков // Русин. – 2007. – № 1 (7). – С. 6–9.
679. Черняев А. В. Философское формирование **Георгия Флоровского** / А. В. Черняев // Ист.-филос. ежегодник. – 2003. – № 1. – С. 191–226.
680. Чешкова Л. Журавлиный крик над Брыкиным бором : [про **Владимира Григорьевича Панченко**] / Л. Чешкова // Вокруг света. – 1983. – № 4. – С. 18–23.
681. Чорна М. П. **Ярошенко Семен Петрович** : біобібліогр. покажч. / М. П. Чорна. – Одеса : Астропринт, 1999. – 10 с.
682. **Олександр Александрович Чувпило** – професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : біобібліогр. покажч. / уклад. О. П. Чижов. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. – 28 с.
683. Шаромова В. Українські жінки-астрономи / В. Шаромова, М. Стоділка // Пед. думка. – 2007. – № 2. – С. 27–35. – Про **Теплицьку Р. Б.**
684. Шаталов Н. Н. **Иван Ильич Чебаненко**: памяти учителя / Н. Н. Шаталов, И. С. Потапчук // Геология и полезные ископаемые Мирового океана. – 2012. – № 3. – С. 98–100.
685. Шаталова Н. Лише той учитель, хто живе так, як навчає : [про **К. В. Кашперука**] / Н. Шаталова // Чорном. новини. – 2013. – 20 квіт. (№ 33).
686. **Леонид Моисеевич Шафран** (к 70-летию со дня рождения) // Токсиколог. вестн. – 2006. – № 2. – С. 39–40.
687. **Леонид Моисеевич Шафран** (до 70-річчя з дня народж. та 40-річчя наук., пед. та практ. діяльності) // Современные проблемы токсикологии. – 2006. – № 1. – С. 83–84.
688. Шемшученко Ю. С. Сторінки життя і творчості : [**Василенко Микола Прокопович**] / Ю. С. Шемшученко // Вісн. НАН України. – 2006. – № 6. – С. 26–30.
689. **Шеренговий Олекса Гнатович** : біобібліогр. покажч. / упоряд. О. Г. Нуньес ; ред. М. Л. Десенко : Одес. нац. ун-т ім. М. Горького. – Одеса : ОННБ ім. М. Горького, 2014. – 85 с. – (Письменники Одеси ; вип. 35).
690. Шкварець В. П. **Ілля Борщак**: життя, діяльність, творчість / В. П. Шкварець. – Миколаїв : вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2002. – 134 с.
691. **Юрий Дмитриевич Шуйский** : биобиблиогр. указ. / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Науч. б-ка ; сост.: С. А. Мерзлякова, В. В. Самодурова ; авт. вступ. ст. Е. П. Ларченков ; библиогр. ред. М. А. Подрезова. – Одеса : Астропринт, 2008. – 142 с. – (Биобиблиография ученых ун-та ; Геологи. Географы).
692. Шуйский Ю. Д. Кафедра фізичної географії та природокористування ОНУ імені І. І. Мечникова : **Вихованець Г. В.** / Ю. Д. Шуйський // Вісн. Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова. Серія: Географічні та геологічні науки. – 2010. – Т. 15, вип. 5. – С. 7–21.
693. **Давид Генрихович Элькин** : [некролог] // Вопр. психологии. – 1983. – № 6. – С. 167–168.
694. Якимюк О. Л. Діяльність і долі науковців, причетних до становлення і розвитку одеської радіологічної лабораторії / О. Л. Якимюк // Вісн. Нац. техн. ун-ту «Харків. політехн. ін-т». Серія: Історія науки і техніки. – 2013. – № 10 (984). – С. 176–184.
695. **Назым Мухаметзянович Якупов** : к 60-летию со дня рождения / сост. О. Ю. Ноткина. – Одесса, 1988. – 34 с. – (Материалы к биобиблиографии ученых Одесского университета).

Список скорочення слів

авт. – автор
акад. – академія
археол. – археологічний
асист. – асистент
біол. – біологічний
ботан. – ботанічний
викл. – викладач
в. о. – виконуючий обов'язки
відп. – відповідальний
геогр. – географічний
геол. – геологічний
геол.-мінерал. – геолого-мінералогічний
гідробіол. – гідробіологічний
гол. – головний
губ. – губернія
держ. – державний
дис. – дисертація
д-р – доктор
доктор. – докторський
доц. – доцент
еколог. – екологічний
екон. – економічний
зав. – завідувач
заст. – заступник
зоолог. – зоологічний
ін-т – інститут

ін. – інші
іст. – історичний
іст.-філол. – історико-філологічний
канд. – кандидат, кандидатський
каф. – кафедра
лаб. – лабораторія
літ. – література (у посиланнях)
м. – місто
магістер. – магістерський
мат. – математичний
мед. – медичний
метод. – методичний
мех.-мат. – механіко-математичний
міжнар. – міжнародний
мікробіол. – мікробіологічний
мінерал. – мінералогічний
мол. – молодший
муз. – музичний
навч. – навчальний
наук. – науковий
нац. – національний
обл. – область, обласний
пед. – педагогічний
пов. – повіт
політехн. – політехнічний
політ. – політичний
пр. – праця

прав. – правовий
проф. – професор
природн. – природничий
псевдонім – псевд. (при імені)
психол. – психологічний
р-н – район
ред. – редактор
р. – рік (при арабських цифрах)
р. – річка
снт – селище міського типу
с. – село
св. – святий
с.-г. – сільськогосподарський
соц. – соціальний
співроб. – співробітник

справж. – справжній (при імені)
ст. – століття (при римських цифрах)
ст. – ступінь
старш. – старший
техн. – технічний
ун-т – університет
ф-т – факультет
фіз. – фізичний
філол. – філологічний
філос. – філософський
хім. – хімічний
ценр. – центральний
чл. – член
чл.-кор. – член-кореспондент
юрид. – юридичний

Список аббревиатур

АМН – Академія медичних наук
АМ – Академія мистецтв
АН – Академія наук
АПН – Академія педагогічних наук
АРК – Автономна Республіка Крим
АСУ – автоматизовані системи управління
БМЭ – Большая медицинская энциклопедия
БРСР – Білоруська Радянська Соціалістична Республіка
БСЭ – Большая советская энциклопедия
ВАК – Вища атестаційна комісія
ВАСГНІЛ – Всесоюзна академія сільськогосподарських наук
ВВВ – Велика Вітчизняна війна
ВВІР – відділ віз і реєстрації
ВДНГ – Виставка досягнень народного господарства
ВДПІ – Вологодський державний педагогічний інститут
ВІМС – Всесоюзний інститут мінеральної сировини
ВКМСН – відділ кримінальної міліції у справах неповнолітніх
ВКНЗ – вищий комунальний навчальний заклад
ВКФ – виробничо-комерційна фірма
ВЛКСМ – Всесоюзний ленінський комуністичний союз молоді
ВНЗ – вищий навчальний заклад
ВНКЗ – вищий навчальний комунальний заклад
ВО – виробниче об'єднання
ВР – Верховна Рада
ВРНГ – Вища рада народного господарства
ВСГВ – Всесоюзна сільськогосподарська виставка

ВУАК – Всеукраїнський археологічний комітет
 ВУАН – Всеукраїнська академія наук
 ВУНАС – Всеукраїнська наукова асоціація сходознавства
 ВУФКУ – Всеукраїнське фотокіноуправління
 ВУЦВК – Всеукраїнський центральний виконавчий комітет
 ВЦРПС – Всесоюзна центральна рада професійних спілок
 ВШ – Вища школа
 ГЕС – гідроелектростанція
 ГЕФ – Глобальний екологічний фонд
 ГРЕ – геологорозвідувальна експедиція
 Губздрав – Губернський відділ охорони здоров'я
 ГУЛАГ – Головне управління виправно-трудових таборів, трудових поселень і місць ув'язнення
 ГУМВС – Головне управління Міністерства внутрішніх справ
 ДАК – Державна атестаційна комісія
 ДКНТ – Державний комітет України з питань науки і технологій
 ДНУ – Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
 ДСВ – Далекосхідне відділення
 ЕІУ – Енциклопедія історії України
 ЕОМ – електронні обчислювальні машини
 ЕПФ – економіко-правовий факультет
 ЕСУ – Енциклопедія сучасної України
 ЄС – Європейський Союз
 ЖМНП – Журнал Міністерства народного просвещения
 ЗООБІН – Зоолого-біологічний інститут
 ЗОШ – загальноосвітня школа
 ЗСФРР – Закавказька Соціалістична Федеративна Радянська Республіка
 ІГЕМ – Інститут геології рудних родовищ, петрографії, мінералогії та геохімії
 ІЕМ – Інститут експериментальної мінералогії
 ІПО – Інноваційний інститут післядипломної підготовки
 ІМЕМ – Інститут математики, економіки і механіки ОНУ імені І. І. Мечникова
 ІНО – Інститут народної освіти
 ІНУ – Імператорський Новоросійський університет
 ІСН – Інститут соціальних наук ОНУ імені І. І. Мечникова

КДБ – Комітет державної безпеки
КДУ – Київський державний університет імені Тараса Шевченка
КМ – Кабінет Міністрів
КМА – Курська магнітна аномалія
КНУ – Київський національний університет імені Тараса Шевченка
КПРС – Комуністична партія Радянського Союзу
КПУ – Комуністична партія України
ЛДУ – Ленінградський державний університет
ЛКСМУ – Ленінська комуністична спілка молоді України
МАКП – Міжнародна асоціація кримінального права
МАН – Мала академія наук України
МАНЕБ – Міжнародна академія наук екології, безпеки людини та природи
МАС – Міжнародний астрономічний союз
МАУП – Міжнародна академія управління персоналом
МВС – Міністерство внутрішніх справ
МГУ – Міжнародний гуманітарний університет
МДУ – Московський державний університет імені М. В. Ломоносова
МІС – Міністерство іноземних справ
МОЗ – Міністерство охорони здоров'я
МОН – Міністерство освіти і науки
МРСР – Молдавська Радянська Соціалістична Республіка
НААН – Національна академія аграрних наук
НАДУ – Національна академія державного управління
НАМНУ – Національна академія медичних наук України
НАН – Національна Академія наук
НАПрН – Національна академія правових наук
НБ – Наукова бібліотека
НВК – навчально-виховний комплекс
НДІ – науково-дослідний інститут
НДК – науково-дослідна кафедра
НДЛ – науково-дослідна лабораторія
НДР – Німецька Демократична Республіка
НДС – науково-дослідний сектор
НКВС – Народний комісаріат внутрішніх справ

НКЮ – Народний комісаріат юстиції
ННК – навчально-науковий комплекс
НСТД – Національна спілка театральний діячів
НТБ – науково-технічна бібліотека
НУ – Новоросійський університет
ОАЕ – Об'єднані Арабські Емірати
ОДАХ – Одеська державна академія холоду
ОДАХТ – Одеська державна академія харчових технологій
ОДЕУ – Одеський державний економічний університет
ОДНБ – Одеська державна наукова бібліотека імені М. Горького
ОДПУ – Об'єднане державне політичне управління
ОДУ – Одеський державний університет імені І. І. Мечникова
ОДЮА – Одеська державна юридична академія
ОІНГ – Одеський інститут народного господарства
ОМІ – Одеський медичний інститут
ОНАЗ – Одеська національна академія зв'язку імені О. С. Попова
ОНАХТ – Одеська національна академія харчових технологій
ОНЕУ – Одеський національний економічний університет
ОНМА – Одеська національна морська академія
ОНМУ – Одеський національний морський університет
ОНМедУ – Одеський національний медичний університет
ОННБ – Одеська національна наукова бібліотека
ОНПУ – Одеський національний політехнічний університет
ОНУ – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
ОНЮА – Одеська національна юридична академія
ООН – Організація Об'єднаних Націй
ОПІ – Одеський політехнічний інститут
ОРІДУ НАДУ – Одеський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентів України
ОСПІ – Одеський сільськогосподарський інститут
ПАЧЕС – Парламентська асамблея Чорноморського економічного співробітництва
ПВМА – Петербурзька воєнно-медична академія
ПДПУ – Південноукраїнський державний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського

ПДУ – Пермський державний університет
ПНДЛ – проблемна науково-дослідна лабораторія
ПНПУ – Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського
Пролеткульт – пролетарські культурно-просвітницькі організації
ПСПУ – Прогресивна соціалістична партія України
ПТУ – професійно-технічне училище
РАН – Російська академія наук
РБ – Республіка Білорусь
РВВС – районний відділ внутрішніх справ
РВПС – Рада з вивчення продуктивних сил України
РМ – Республіка Молдова
РНК – Рада народних комісарів
РРФСР – Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка
РСДРП – Російська соціал-демократична робітничка партія
РСФРР – Російська Соціалістична Федеративна Радянська Республіка
РФ – Російська Федерація
СВУ – Спілка визволення України
СДПУ – Соціал-демократична партія України
СНД – Співдружність Незалежних Держав
СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
СШ – середня школа
США – Сполучені Штати Америки
ТІНРО – Тихоокеанський науково-дослідний рибогосподарський центр
УААН – Українська академія аграрних наук (1990–2010)
УАН – Українська академія наук (громадська організація, правонаступниця
Української академії наук національного прогресу)
УВ МАНЕБ – Українське відділення Міжнародної академії наук екології, безпеки
людини та природи
УВС – Управління внутрішніх справ
УЖКГ – управління житлово-комунального господарства
Українська ЦР – Українська Центральна Рада
УМВС – Управління Міністерства внутрішніх справ
УНР – Українська Народна Республіка

УПЦ – Українська православна церква
УРЕ – Українська радянська енциклопедія
УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка (1937–1991)
УСРР – Українська Соціалістична Радянська Республіка (1919–1937)
УТОПК – Українське товариство пам'яток історії та культури
УФТІ – Український фізико-технічний інститут
ФІДЕ – Міжнародна організація шахістів
ФІЖ – Міжнародна федерація гімнастики
ФСБ – Федеральна служба безпеки
ФХІ – Фізико-хімічний інститут
ХДУ – Харківський державний університет
ЦК – Центральний Комітет
ЧАЕС – Чорнобильська атомна електрична станція
ЧСР – Чеська Соціалістична Республіка
IPRA – Міжнародна асоціація досліджень світу
IBA – Всесвітня асоціація адвокатів
ESA – Європейська соціологічна асоціація

*Ілюстрований
додаток
до Енциклопедичного
словника*

Головна будівля Імператорського Новоросійського університету,
вул. Дворянська на розі вул. Херсонської (1900).

Б
19892

Ришельевскій Лицей
и
ИМПЕРАТОРСКІЙ
НОВОРОССІЙСКІЙ УНИВЕРСИТЕТЪ

СБОРНИКЪ,
ИЗДАВАЕМЫЙ БЫВШИМИ ВОСПИТАННИКАМИ
ЛИЦЕЯ И УНИВЕРСИТЕТА

Одесса 1898 г.

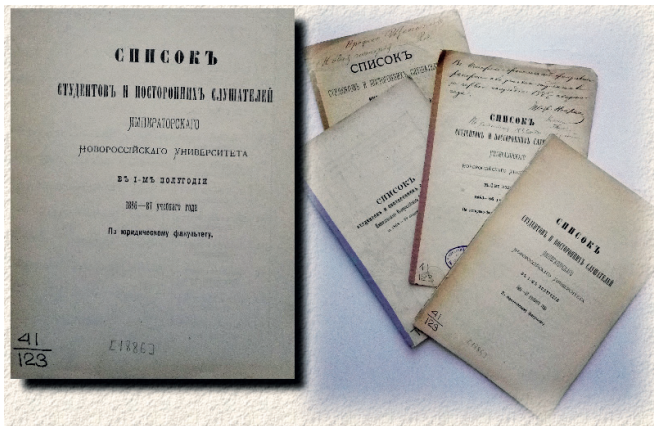
19892

Книга: Ришельевский лицей и Императорский Новороссийский университет: сборник, издаваемый бывшими воспитанниками лицея и университета (Одесса, 1898).

Головна будівля Імператорського Новоросійського університету (1894 р.).
Зображення з листівки.

Книга: Список студентов и посторонних слушателей
Императорского Новороссийского университета
(Одесса).

С О В Ъ Т Ъ

ИМПЕРАТОРСКАГО НОВОРОССИЙСКАГО УНИВЕРСИТЕТА

С П Е К И А Л Ъ Т Е Т Ъ В Ъ С Т У П Н У Б Е Т Ъ .

Ч Т О

ОСМОЛОВСКИЙ АНТОНЪ, изъ дворянъ, 24-хъ лѣтъ, правславнаго вѣроисповѣданія, изъ студитовъ лицей низша Безбо-родко, поступилъ на первый курсъ юридическаго факультета Новороссійскаго университета 29-го октября 1865 года, гдѣ, при отлич- ной повѣдѣнн, слушалъ лекціи въ продолженіи $\frac{1}{2}$ и $\frac{3}{4}$ академическихъ годовъ.—На окончательномъ испытаніи оказалъ славу *свѣд.* ученика: по уголовному праву, римскому праву, гражданскому праву, международному праву, исторіи рус- государственному праву, общесоюзному праву, римскому праву, гражданскому судопроизводству, исторіи рус- ского права, политической экономіи, энциклопедіи права и православному богословію — отличные (5); при чемъ охватуется удо- стовѣренія въ удовлетворительномъ знаніи нѣтъ французскаго языка. — По окончаніи испытанія **ОСМОЛОВСКИЙ** представилъ разсужденіе по договоръ имущественнаго найма, которое охватуется нѣтъ одобрено, вследствие чего оныя утвержденъ совѣтомъ универ- ситета въ степенн кандидата юридическихъ наукъ 21-го декабря 1870 года.—Посему, на основаніи §§ 142 и 143 Высочайше утвер- жденнаго въ 18-й день іюня 1863 года, общаго устава Императорскихъ Россійскихъ Университетовъ, оныя, **ОСМОЛОВСКИЙ**, имѣеть право, при вступленіи въ гражданскую службу, на утвержденіе сто зр. десятыхъ классовъ; относительно же опредѣленія въ военную службу и производства потомъ въ офицеры пользуется правами, отряженными сущъ ступенцими по военному ведомству правилами.— Одесса, декабря дня 1870 года.

*Ректоръ Императорскаго Ново-
россійскаго Университета*

*Деканъ юридическаго факуль-
тета*

Секретарь по студентскимъ дѣламъ

Свѣдѣнтіе про закінчення юридичного факультету
Імператорського Новоросійського університету студента Антона Осмоловського
(1870 р.).

Б. С. Жигков (один із основоположників
радянської дитячої літератури) у 1905 році, студент
Новоросійського університету
*Фото з книги: Жизнь и творчество Б. С. Житкова
(М., 1955, с. 431).*

Ервін Ген (мікробіолог) –
студент Імператорського
Новоросійського університету
(1908 р.)

Перший випуск провізорів Імператорського Новоросійського університету
1906–1907 навч. р.

*Фото з книги: Васильєв К. К. Медицина старой Одессы. Очерки
(Одесса, 2003, с. 166).*

ДИПЛОМЪ.

Предъявитель сего **Стукъ** Гербертъ Юліусъ Германовичъ, сынъ австрійско-подданнаго, принявшій въ май 1912 г. присягу на подданство Россіи, вѣроисповѣданія евангелическо-лютеранскаго, по *удовлетворительному* выдержаніи полукурсоваго испытанія и по зачетѣ опредѣленнаго уставомъ числа полугодій на медицинскомъ факультетѣ ИМПЕРАТОРСКАГО Новороссійскаго Университета, подвергавшійся испытанію въ **Медицинской** испытательной комиссіи при томъ же Университетѣ въ сентябрѣ и октябрѣ мѣсяцахъ 1912 г., при чемъ оказалъ слѣдующіе успѣхи: по **описательной анатоміи** — *весьма удовлетворительнымъ*; по **патологической анатоміи** и **патологической гистологіи** — *удовлетворительнымъ*; по **оперативной хирургіи** и **топографической анатоміи** — *удовлетворительнымъ*; по **физиологіи** — *весьма удовлетворительнымъ*; по **общей патологіи** — *удовлетворительнымъ*; по **медицинской химіи** — *весьма удовлетворительнымъ*; по **фармакологіи** съ **рецептурою** и **ученіемъ о минеральныхъ водахъ** — *весьма удовлетворительнымъ*; по **фармаціи** съ **фармакогнозіею** — *весьма удовлетворительнымъ*; по **частной патологіи** и **терапіи** — *удовлетворительнымъ*; по **ученію о нервныхъ и душевныхъ болѣзняхъ** — *удовлетворительнымъ*; по **ученію о кожныхъ и сифилитическихъ болѣзняхъ** — *весьма удовлетворительнымъ*; по **ученію о дѣтскихъ болѣзняхъ** — *удовлетворительнымъ*; по **терапевтической клиникѣ** — *весьма удовлетворительнымъ*; по **кожно-сифилитической клиникѣ** — *весьма удовлетворительнымъ*; по **хирургической патологіи** съ **десмургіею** и **ученіемъ о вывихахъ и переломахъ** — *весьма удовлетворительнымъ*; по **офтальмологіи** — *весьма удовлетворительнымъ*; по **акушерству** съ **ученіемъ о женскихъ болѣзняхъ** — *весьма удовлетворительнымъ*; по **хирургической клиникѣ** — *весьма удовлетворительнымъ*; по **акушерской клиникѣ** — *удовлетворительнымъ*; по **гигіенѣ** съ **медициною полиціею** — *весьма удовлетворительнымъ*; по **судебной медицинѣ** съ **токсикологіею** — *весьма удовлетворительнымъ*; по **ученію объ эпизоотическихъ болѣзняхъ** и **ветеринарной полиціи** — *весьма удовлетворительнымъ*.

Посему и на основаніи **ВЫСОЧАЙШЕ** утвержденаго мнѣнія Государственнаго Совѣта 5 ноября 1885 года, г. **Стукъ** опредѣленіемъ Медицинской испытательной комиссіи при ИМПЕРАТОРСКОМЪ Новороссійскомъ Университетѣ 24 октября 1912 года удостоенъ степени **лауреата съ отличіемъ** со всѣми правами и преимуществами, поименованными какъ въ означенномъ **ВЫСОЧАЙШЕ** утвержденномъ мнѣніи Государственнаго Совѣта, такъ и въ ст. 92 Устава Университетовъ 1884 года.

Въ удостовѣреніе сего и данъ сей дипломъ г. **Стукъ** за надлежащею подписью и съ приложеніемъ печати Канцеляріи Попечителя Одесскаго Учебнаго Округа.

Одесса, *сентября 21* дня 1913 года.

Попечитель Одесскаго Учебнаго Округа,
Тайный Совѣтникъ

Мальминовъ

Предсѣдатель Медицинской Испытательной Комиссіи,
Действительный Статскій Совѣтникъ

А. В. Стукъ

Правитель Канцеляріи *А. В. Стукъ*

Дипломъ про закінчення Новоросійського університету (1913 р.).
Фото з газети: *Одесский листок* (1907, 11 авг. (№ 183),
второй лист к № 183).

Студенти Новоросійського університету (1870 р.)
Фото з сайта: [URL: https://bit.ly/2DL0Da3](https://bit.ly/2DL0Da3)
(дата звернення: 12.11.2019 р.).

Випускники природничого відділення фізико-математичного факультету
Новоросійського університету (1904 р.)
Фото з книги: *Ларченков Е. П. Геология в Одесском университете: времена и пространства*
(Одесса, 2009, с. 218).

Студенти, які закінчили фізико-математичний факультет Новоросійського університету природничого відділення, 1907 г.
Фото з газети: Одеський листок (1907, 20 июня (№ 140), второй лист к № 140).

Студенти Новоросійського університету, в центрі Наріман Наріманов (азербайджанський письменник, відомий громадський та політичний діяч).

*Фото з сайта: [URL: communist-ml.ru/archives/3405](http://communist-ml.ru/archives/3405)
(дата звернення: 12.11.2019 р.).*

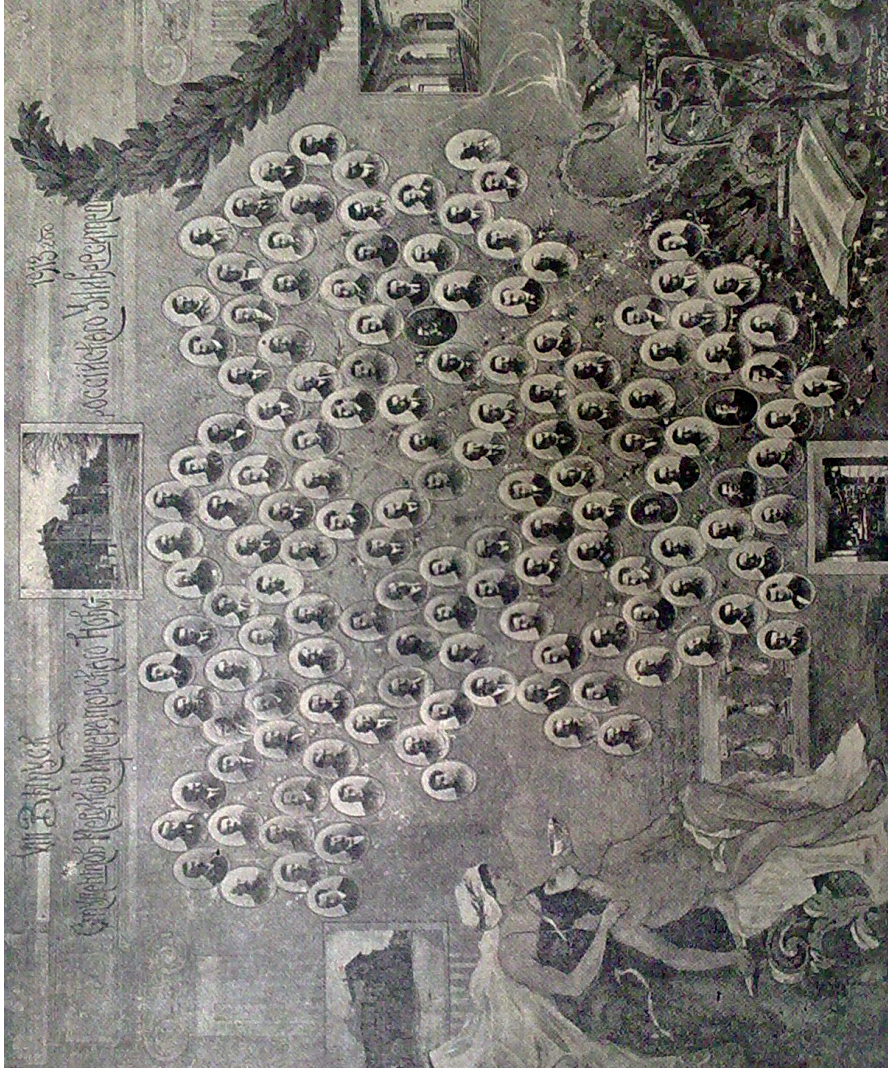

Випуск студентів-природників Новоросійського університету 1913 р.
Фото з газети: Одеськие новости (1913, 29 июня).

Випуск студентів-математиків Новоросійського університету 1913 р.
Фото з газети: Одеськіе новости (1913, 29 июня).

Восьмий випуск студентів-медиків Новоросійського університету 1913 р.
Фото з газети: *Одесские новости* (1913, 22 мая).

Співробітники Новоросійського університету.
Перший зліва – Богомолець О. О., у центрі – Ушинський М. Г.
Фото з сайта: URL: <https://bit.ly/2Rrvz15> (дата звернення: 12.11.2019 р.).

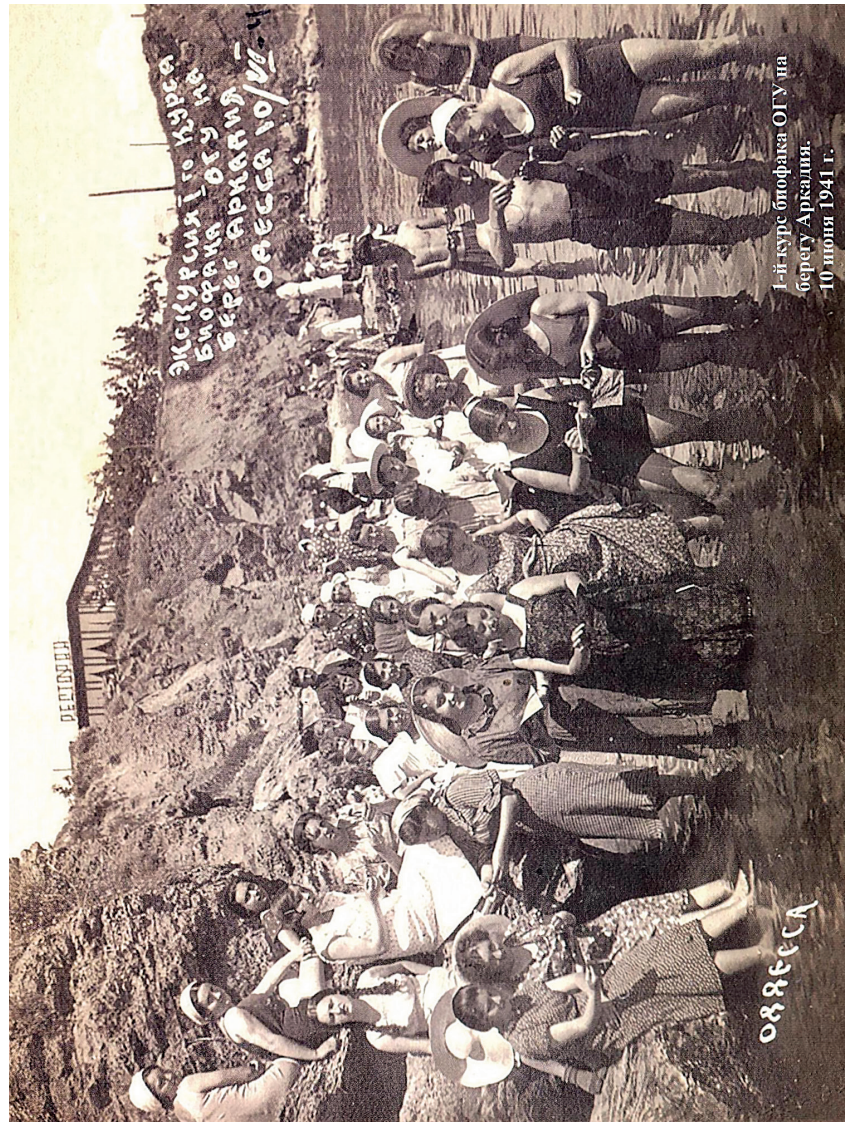
Академік ВУАН М. С. Слабченко (1882–1952) серед своїх учнів
Фото з книги: *Очерки развития науки в Одессе* (Одесса, 1995, с. 460).

Третій курс студентів філологічного факультету (1939 р.)
Фото з газети: За наукові кадри (1959, 23 лют., с. 2)

Екскурсія першого курсу біологічного факультету ОДУ
(Одеса, Аркадія, 10 черв. 1941 р.)

Фото з книги: *Оккупация. Одесса, 1941–1944: документи
и материалы из собрания Михаила Пойзнера (Одесса, 2004, с. 51).*

Третій курс історичного факультету Одеського держуніверситету (22 черв. 1941 р.)
Фото з книги: *Окупація. Одеса, 1941–1944: документи і матеріали із зібрання
Михайла Поїзнера* (Одеса, 2004, с. 54).

Студенти другого курсу філологічного факультету ОДУ (підгрупа) після складання іспиту з латинської мови (4 черв. 1952 р.). Іщенко Д. С. четвертий зліва у 1-му ряді
Фото з книги: О сколько нам открытий чудных... : материалы к 80-летию со дня рождения Дмитрия Семеновича Ищенко (Одесса, 2012, с. 116).

Перший післявоєнний випуск юридичного факультету ОДУ імені І. І. Мечникова (1952 р.)
Фото з книги: Служители Фемиды: страницы истории юридического образования
и науки в Императорском Новороссийском–Одесском национальном университете
имени И. И. Мечникова (1865–2015 гг.) (Одесса, 2015, с. 168).

І. Ф. Курас – студент Одеського державного університету імені І. Мечникова.

[Випуск історичного факультету 1962 р.]

Фото з книги: *Історична і політична наука та суспільна практика в Україні*

(Київ, 2009, с. 1 (Додаток)).

Випуск студентів географічного відділення геолого-географічного факультету
Одеського державного університету (1972 р.).

І. М. Коваль – ректор ОНУ імені І. І. Мечникова з випускниками.

Будівля Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (початок ХХІ ст.).

Довідкове видання

**ВИПУСКНИКИ
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені І. І. МЕЧНИКОВА**

Енциклопедичний словник

Упорядники:

**Пружина Валентина Павлівна
Самодурова Віра Володимирівна**

Макет В. Г. Вітвицька

Підписано до друку 27.12.2019 р. Формат 70x100/16.
Ум.-друк. арк. 57,04. Зам. № 2076. Тираж 50 прим.

Видавець і виготовлювач
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 4215 від 22.11.2011 р.)
65082, м. Одеса, вул. Єлісаветинська, 12, Україна
Тел.: (048) 723 28 39